لە بڵاوکراوەکانی دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم

زەردەشت ئاوای گوت

دانانی فەیلەسووفی ئەڵمانی
فریدریك نیتشە

وەرگێڕانی بۆ کوردی
ڕەئووفی ئەحمەد ئالانی

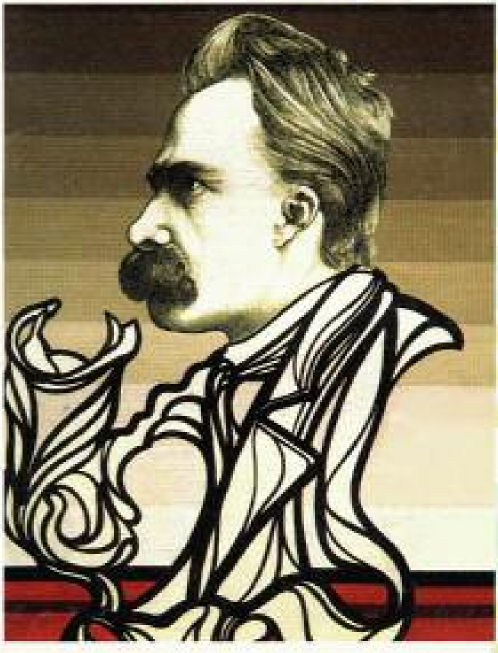

پێشەکی

هیچ خاوەنبیرێك هێندەی نیتشە دڵ سۆز نەبووە؛ چونکە ئەوەی ئەوپێی گەیشتووە بەرلەم کەسێکی دی نەی گەیشتووەتێ.. بەبێ ئەوەی دەربایستی هیچ سەختی‌یەك بێ، لەپێناو ڕاستی خوازی‌دا بەهەموو ناخێك دا ڕۆچووە سڵیشی لەوەنەکردووتەوە بەرەنگاری جەرگەی مەرگەسات بێ یان لەو سەرەوە لەهیچەوە سەردەربکا.

ئەمیل فاکیە
ئەندامی کۆڕی زانیاریی فەرەنسی

نێتشە ئەو فەیلەسووفەیە کە ((فاکێە))[١] ئاوا دیاردی بۆ کردووە، ئەمەش لەدوا ئەوەی کە لە زۆربەی بەرهەمەکانی نۆڕیوەو ڕای نواندووە. لەهەموو ئەورووپادا دۆستو ناحەزی نێتشە بەهەمان بۆچوونی ((فاکێە)) ئەو فەیلەسووفەیان نمایش کردووە.

---

[١] ئەم کورتە پێشەکی‌یەی من لەگەڵ سەرە بڕشتێکی ئەو پێشەکی‌یە بەرفراوانەیە کەخوا لێخۆشبوو ((فلیکس فارس)) بۆ هەمان کتێبی نووسیوە.

بەسەرنج دانی بەرهەمی ئەو پسپۆڕو لێ هاتووانەی لەمەڕ ئەمیان نووسیوە بەئەوانەشیانەوە کە گووتیانە:

لەسەر لێشێواوی دا کەوتووەتە پەلەقاژێ.. بەئەوانەشیانەوە کەڕایان وایە لەودیو هەموو رستەو گوتەیەکی یەوە واتای نیشانەو سوورەتێك دەورنگێتەوە–مەگەر هۆشمەندێکی بەبڕشتی ناسك بیر پێی بزانێ–تێکڕای ئەوانە لەم پەسندکردنەیدا یەکانگیرن:

نێتشە ئەو فەیلەسووفە بەدەسەڵاتە چاو نەترسەیە ئاودیوی هەموو شتێك دەبێ و ئەودالّی ڕاستی یە، تەنانەت لەنەدیوی ئەو ڕێ بیرو بنەمایانەشەوە کەقەراردادەی خۆنی‌هەر لەڕاستی دەگەڕێ..ئەوەتا بۆخۆی دەڵێ:

((نەکەی لەنێوان بیرۆکەی خۆت داو ئەوشتەی دژ بیری تۆیە ببیتە لەمپەرێك و بەبێ چرکە لێی بوەستی.

هەر خاوەنبیرێك لەسەر ئەم بنەمایە کارنەکا ئەوا لەسەرەتاوە یەکەم پلەی دانایی نائەنگێوێ.

پێویستە هەمو ڕۆژێك نەفسی خۆت بهاوێژی‌یە گەرمەی جەنگێکەوە. بۆت نیە لەوزەحمەت کێشانەدا تێرامێنی ئایە– سەردەکەوێ یان تێدادەچێ، چونکە ئەمەیان بڕیاری خودی ڕاستی‌یەو کاری بەتۆوە نیە)).

ئەوا لەگەڵ خەون و خەیالّی نێتشەدا هاتووین کەبۆ ((هۆشەونە= عقل باگن) ی خۆی یان بۆ بیر بەرزیی خۆی ناوی ئەو (زەردەشت)[٢]ەی کەبنەمای بیروباوەڕەکەی لەسەر ناکۆکی هێزی چاکەو خراپە لەژیانی مرۆڤ دایە کردووەتە نازناو. ئەمەش لەبەر ئەوە نیە کەمریدیەتی یان لەسەر ڕچەی دانا ڕۆژهەلاّتی‌یەکانە– بەڵکو بۆ ئەوەیەتی بەرپەرچی بیرۆکەی چاکەو خراپە بداتەوە کەدەڵێ:

((ئەو بیرۆکەیە بەچاو مرۆڤایەتی‌یەوە دیاردەیەکی لاوەکی‌یە.. ئەو مرۆڤایەتی‌یەی کەناتوانێ بەسەر زاتی خۆیدا زاڵ بێ و بالاّبێ تا نکووڵی لەوچاکەو خراپە قەراردادانە نەکرێ و لەوحەکانی ئەو یاساو دەستوورانەی بۆ نرخاندنی کاروبارەکان

---

[٢] مامۆستای خوالێخۆشبوو، دوواتر بە ((زارا)) کورتی کردووەتەوە منیش هەمان ڕچە دەگرم.

ڕۆنراون سەرجەمیان تێك نەشكێنرێن، چونكە هەر گەلەو بۆخۆی وەستای چاكەو خراپەی خۆیەتی كەلەگەڵ یاساو دەستووردانانی گەلێكی دیكەدا ڕێك نایە))

لەبەر چاومە زۆر لەڕۆشنبیرانی كورد دەپرسنەوە:

لەپای چی ((ئالانی)) ئەم كتێبە سەختە دژوارەی وەرگێڕایە سەر كوردی، خۆی نوقمی گێژاوێكی بێ سەروبن كرد؟

وەڵامەكەی من بەچاو خۆمانەوە وەك وەڵامەكەی زانای خوالێخۆشبوو ((فلیكس فارس))ە، كەلەلاپەڕە (٢٢)ی پێشەكیی ئەم كتێبەی‌داو لەساڵی -١٩٣٥-دا بەچاو خۆیەوە بۆ هاونەژادی خۆی نووسیوە:

((بەهیوام كەخاوەنبیرانی عەرەب لەگەڵمابن كەكتێبە فەلسەفەیەكی ئاوها نایاب خرابێتە سەر زمانگە لە زیندووەكانی جیهان‌و كرابێتە نموونەیەكی ڕاشكاوی‌و دڵ سۆزی لەڕاستی پەروەری‌دا،بێت‌و كتێبخانەی عەرەبی لێی بێ بەش بێ دەبێتە مایەی كەمایەسی‌و كەمتەرخەمی. لەوەش گەڕێ كەكەشكۆڵ‌و زانیارستانەكان پیشان دەدەن كەئەم بەرهەمە باشترین كتێبێكە كەبەئەڵمانی نووسرا بێ))

لەپەراوێزێكی دیكەش دا نووسیویەتی:

((زمانی عەرەبی ئافەرینی دەوێ‌و مایای شانازیمە كەدەسەڵاتی ئەوەی هەیە ئەو بەیانە دژوارە داهێنراوە تازە بەتازە ئەڵمانی‌یەی پێ ڕاگوێزبكرێ‌و دەرەقەتی بێ!))

دیسان ئەوەش دەخەمە ڕوو كەشاعیرە بەناوبانگەكانی نیشتمانی عەرەب لەو سەروەختەدا چۆن بەهەڵ بەستی گەرموگوڕەوە پیرۆزبایی‌یان لەخوالێخۆشبوو كردووە. ئەمەمان تا ئێرە .بەكورتی دەڵێم :

ئەی منی لەخۆ زویر بوو، بەم زمانە پیرۆكەوەو بەم كەمدەرەتانی‌یەوە چۆن بەكوردی خۆم فڕێ دایە ئەم كارە سەختەوە؟!

دوواتر هەر ئەوەندەم لەدەست دێ لەو سەری مەیدانەوە ئەم پرسیارە داچەقێنم:

((دەبێ چۆن چۆنی ئەم دیاری‌یەم لێ وەربگیری؟!.)).

ئالانی

٩٨٩/١٠/١

پەسندکردن

دەقی ئەو نامە بەنرخەی کە مامۆستای مەزنو خاوەنبیری عەرەب ((تۆفیق الحکیم)) بەبۆنەی دەرچوونی ئەم کتێبەوە بۆ خوالێخۆشبوو مامۆستا (فلیکس فارس))ی ناردووە:

((دۆستی ئازیزم مامۆستا فلیکس فارس! هێشتا بەتەواوەتی پۆستەی ئەم بەیانییەم لەمەڕ ئەم کتێبە بەنرخەوە ((زارا ئاوای گوت)) هەڵ نەپچڕی بوو دەرکم بەم خزمەتە گەورەیەی تۆ کرد لەپێناو بیری نوێی ڕۆژهەڵات دا، کارەکەت لەبابەت وەرگێڕانی ئەو جۆرە بەرهەمانەوە بەزمانی عەرەبی، ئەمڕۆ وەك پێویست شوێنی دەرناکەوێ..بەڵام ڕۆژگاری داهاتوو بەئەمەکترو قەدرزانتر دەبێو جێ دەستت دەبێتە مایەی بەختەوەری. لەم ساتەدا بەرەو نەوەکانی داهاتوو خەیاڵم دەکەوێتە گوڕ: کە لەمەو لا سەرو دەماغە ڕۆژهەڵاتییەکان بە بەرو میوەی بیرو بۆچوونی ((مۆسێو نێتشەو بێجگەی ئەمانە تەسەل دەبێ. قەڵەمەکەت ئەو جۆرە شاکارانەی کردنە میوانی سەر دێرینە خوانی ڕۆژهەڵات. ئالێرەوە–لەشێوازی سەرنج دان بۆ شتەکان– گۆڕانێکی گەورە بەدی دەکەم. ئەم کارە هەڵگەڕانەوەیەکی هۆشمەندانەیەودوواتر لەچێوەی بەرگوشادی عەرەب دا بەرپا دەبێ. ئەوسا مێژوو نووسەکانیش هەلومەرج،و هۆیەکانی پاساو دەدەنەوە..لەوەش دڵنیام ئەوە فەرامۆش ناکەن کەئەم کارەی تۆ یەکێکە لەهۆ ئاشکراکانی ئەودیاردەیە. ڕۆژهەڵات هێجگار پێویستی بەو کارەیە..ئێمەش بۆ بەرپاکردنی شۆڕشێکی ژیریی تەواو زۆر پێویستمان بەڕاگوێزی ئەوشاکارە ئەوروپاییانەیە..ئەو شۆڕشەی کەبەرهەمی داهێنراوی شەخسیی ڕۆژهەڵاتی بەدووادا دێ. ئیدی لەمنو ئەدەبی عەرەبییەوە دروودو پیرۆزبایی ڕاستت پێشکەش بێ.

تۆفیق الحکیم

زارا ئاوای گوت
بەشی یەکەم
ئەمە کتێبی کۆمەڵەو کتێبی تاکە کەس نیە.
فریدریك نیێتشە

1

بەرایی زارا
-نیێتشەی ئەڵمانی-

لەتەمەنی سی ساڵی دا نیشتمانو دەریاچەکەی بەجێ هێشتو بەرەو چیا هەڵ کشا، دەساڵی ڕەبەقی بەگۆشەگیریو بیرکردنەوەوە گوزەراند، تاباری دەروونو میزاجی بەتەواوەتی گۆڕا. ڕۆژێکیان لەڕۆژەوە بوون دا لەخەوگاکەی ڕاپەڕیو ڕوو لەخۆر ڕاوەستاو لەگەڵیا کەوتە ڕاز:

–ئەرێ ئەستێرە گەورەکە! خۆش هیوایی تۆ لەوەدایە کەس بەتیشکت نوورانی نەبێ؟ .. دەساڵەو بەسەر ئەشکەوتەکەمەوە هەڵ دێی.. ئەگەر خۆمو هەڵۆکەمو ئاشقە مارەکەم نەبانایە، گورزە ڕووناکی یەکانت شلو کول دەبوونو لەدەست ئەم – ڕێ پێوانە بێ زار دەبووی. بەڵام ئێمە هەموو سبەینانێك– چاوەڕوانی هەڵ هاتنت بووین تابەچاکەت بنازینو پیرۆزباییت لێ بکەین. دەگویێم لێ بگرە!چۆن هەنگ بەگردوکۆی خۆی ئێق دەداتەوە نەفسیشم ئاوا چارەی داناییمی نەگەرەکە ..

ئەدی کوا ئـەو دەسـتانەی لەبـەردەمم دا پـان دەبنـەوە تابـارانی بەخشـندەیی‌یان بەسـەردا بڕێـژم؟! ئەوسا دانایـانی ئـەو مرۆگەلـە بەشـێتێتی خۆیانـەوە بەکـەیف بێـن‌و هەژارەکانیش بەسامانەوە کامەران بن.

ئەی ئەستێرەی خەزنەوەر! ئەمە ئەو ئاواتەیە کەبەرەو ناخەکانم دەکاتەوە، وەك تۆ هـەموو ئێوارانێـك بـەودیوی دەریاکـان دا شـۆڕدەبیتەوەو ڕووناکی‌یەکـەت دەگـری بەکۆڵتـەوە بـۆ ئـەو دیـوی خـوارەوە لەجیـهان– دەبـێ منیـش چـاو لـەتۆ بکـەم‌و ئاودیوبم..بەگوتەنی ئەو خەڵك‌و خوایەی لەتەکیان دا تێ دەکەمەوە، دەبێ بۆخۆم لێی هەڵاژێم.

پیرۆزبایی لەکاسـەی کـەیل بکـە.. کـەزێڕاوی ڕەوانـی لێ دەڕژێ‌و بڵێسـەیەك لـەدڵ خۆشـیت بەسـەر ئاسـۆی بـەریندا دەپژێنـێ.. بڕوانـە ئـەو کاسـەیە! گەرەکی‌یـەتی دیسانەوە هەڵقوڵێتـەوە.. زاراش گەرەکی‌یـەتی بەمرۆڤی سـەر هـەڵ داتـەوە. بەورەنگـە زاراش بۆ نەدیو ئاوابوو.

٢

زارا لـەچیاوە داتـرازا، تاگەیشتە دارستانەکە تووشـی کـەس نـەبوو. لـەوێ پـیرێك پـەیدا بـوو کـەبۆ هـەندێ بنـەگیاو پـەڵاش هـاتبووە دەرێ، خـێرا هاتـە بـەردەمی‌و پێـی گوت:

–لەبیرەوەریی من دا ڕێبوارێکی نامۆ نی.

ئەوجا وەك لەگەڵ خۆی بدوێ تێ هەڵ چووەوە:

–دەساڵێك دەبێ هەر ئەم کابرایە لەم شوێنەوە ڕابوورد بـەڵام لـەمڕۆی دا بێجگـەی خۆیەتی وەك لەدوێنێی‌دا!

ئەوسا خۆڵەمێشـەکەتت هـەڵگرت بـۆ چیـا.. ئـەی ئێسـتا بەئاگرەکەتـەوە بـۆ شـیو دەگەڕێیەوە؟..

ئەرێ تۆ سڵ ناکەیتەوە تووشی سزای ئاگر هەڵگیرسێنی بی؟

ئەوە زارایەو ناسیمەوە! ئەوە چاوە بێگەردە کانی‌یەتی ئەوە لچولێوەکانی کەباری قێزو بێزیان لێ نەنیشتووە...ئەوەتانێ بەهەنگاوی سەما کەرانەوە دێتە بەرەوە؟!

بيچمی زارا گۆڕاوه؛ نەفسی خۆی ساواکردووەتەوە، زارا بەڕاستی بێداربوویتەوە! کەواتە لەنزیك خەوتووە کانەوە کارت چیە؟

وەك یەکێك خۆی نوقمی دەریا بکاو دەریاش باری قورسی لەکۆڵ بکاتەوە، بۆخۆت لەتەریکیی دا دەژیای کەچی ئەوا دەت بینم ڕوو لە وشکانی دەکەی. دیارە گەرەکتە ملی خۆت بەسەر زەویدا کێش بکەیو دەست بەردەری هەر کەسێك بێ بتگرێ بەکۆڵییەوە.

لێی بەوەڵام هات: بەڕاستی مەردومگەلەکەم خۆش دەوێ.

پیری دانا گوتی: لەبەر ئەوەی نوقمی خۆشەویستیی ئەو خەڵکە بووبووم بەگۆشەگیری رووم لەم جەنگەڵە کرد، ئائێستاش خۆشەویستی یەکەم بەلای خوادا باداوەتەوە، بەباوەڕی من مرۆڤ بوونەوەرێکی ناتەواوە، هەر کاتێ خۆشم بوێ خۆشەویستی‌یەکەی دەم کوژێ.

زارا وەڵامی دایەوە: ئێستا کێ باسی خۆشەویستیت بۆ دەکا! من تەنیا بۆ ئەوە دەربەستی خەڵکم، بە دیاری‌یەوە سروەیان پێ ببەخشم.

دانای قدیس گوتی: نەکەی هیچیان پێ ببەخشی! بۆتۆ واخاسە لێیان وەربگرییو بارسووکیان بکەی، ئەمە بۆ ئەوان باشترە .. سەرەڕای خەنی کردنی بەشی خۆت، لەو خێرو بێرە. ئەگەر ناچاری بەخشینیش بووی بالەپێشەوە داوات لێ بکەن ئەوجا خێریان پێ بکە.

زارا:-کەخۆم هێندە هەژار بوومو هەژاری یەکەم رێی دام ببمەخێرەومەند ئەوسا بەرات دەبەخشم.

قدیس دایە قاقاو بەگاڵتەوە گوتی :

-کەواتە هەوڵ بدەو ڕازی‌یان بکە گەنجینەکانت لێ وەربگرن! ئەوان سڵ لەو کەسانە دەکەنەوە کەلەم جیهانی‌یانە دابڕاون.. ئیدی باوەڕناکەن ئێمەمانان بەراتیان پێ ببەخشین. کەبەسەر شەقام دا دەروێشێك شەقاو هەڵ بهێنێتەوە لەگوێی مەردومگەلەکەدا ترپەیەکی سیر دەزرنگێتەوە! لەسەر خەوگاکانیان گرمۆڵە دەبنو بەپرسیارەوە دەچپێنن:-

دەبێ ئەو دزە بۆ کوێ خۆی کێش بکا؟!

نەکەی لەو خەڵکە نزیك ببیتەوە، لەم جەنگەڵەدا شوێنی خۆت بەجێ مەهێڵە، بۆ تۆ واباشە بگەڕێیتەوە بۆ مڵومووش لە- لەوەرگای ئاژەڵەکان دا..گوایە ڕازی نابی تۆش وەك من ورچێك بی لەو ورچانەو پەلەوەرێك بی لەو باڵندانە؟!

زارا پرسی: ئەری کاری قدیس لەم جەنگەڵەدا چیە؟

قدیس:-من، سروودان دەهۆنمەوەو دەیان لاوژێنم..لەحاڵێك دا ڕازی خۆم لەنێوان پێکەنین و گریان دا دەپێچمەوە خۆم بەشوکرانە بژێری خوا دەزانم، چونکە بە رازان و گریان و سروود چڕین و خەنین ستایشی خوای پەروەردگارم دەکەم.. لەگەڵ ئەوەشڕا ئەدی ئەو دیاری یەی تۆ بۆمان دەهێنی چیە؟.

زارا بۆ قدیس دانەوییەوەو گوتی:

-ئەریّ چیت بدەمی؟! وازم لیّ بێرە، باخێرا لێت بتەکمەوە نەوەك شتێکت لیّ وەربگرم. ئا بەم ڕەنگە وەك دوو ساوا بەپێکەنینەوە لێك ترازان.

کەزارا بەتەنیّ مایەوە لەدڵی خۆیدا گوتی:

بەڕاستی شتێکی سەیرو سەمەرەیە! ئایە ئەم پیری جەنگەڵ نشینە بەخێری گیانی هێشتا نەی بیستووە کەئەو خوایە مردووە؟![3]

-٣-

لەکاتێکدا زارا گەیشتە نزیك شارێك لەجەنگەڵەکەوە دیتی ئەوا مەیدانی شار جمەی دیّ لەخەڵك، تومەز لەوەوبەر جاڕیان ڕاهێشتووە کە پاڵەوانێك دادەبەزیّو گەمەو یاری دادەمەزرێنی زاراش لەنێو حەشامەتەکەدا ڕاوەستاو خوتبەی دا:

-من هاتووم هەواڵی ((مرۆڤی باڵا))تان پیّ ڕابگەیەنم، مرۆی ئاسایی تەنیا بوونەوەرێکەو دەبیّ بکەوینە سەرروویەوە..ئەی ئێوە چیتان ئامادە کردووە کەلێی وەپشت کەون؟

هەموو بوونەوەرێك شتێکی لەخۆی بەدی هێناوە کەلێی بالاترەو گەرەکتانە ببنە نزماوێك و تەگەرەبخەنە شالاوی گەورە شەپۆل لەخۆڕادان و کشاندا. لەباتی ئەوەی تەکان بدەن سەرووی مرۆڤ بکەون، مەیلتانە بۆ دۆخی ئاژەڵ بەرودووا ببنەوە. ئەریّ کە مەیموون هاوزای مرۆڤ بیّ بۆی نابێتە مایەی شەرمەزاری؟

---

[3] ئەمە هەنگاوی یەکەمە. لەمەولا دەزانین کەنێتشە بەگوتەی خۆی چ خوایەك دەمرێنی..یان دەبیّ ئەم فەیلەسووفە بەرەو ڕووی چ خوایەك ببێتەوە کەلەنیهادی مرۆڤ دا بی دۆزێتەوە؟!

ف.ف=فلیکس

ڕێگەیەکتان گرتووە ئەمپەڕی کرمەڵانەو ئەوپەڕی مرۆگەلە، هەرچۆنێ بێ خۆتان بەزوربەی ئەو سیفەتانە ڕاگرتووە کە پڕاوپڕی کرمە زەمینەکانن.. لەڕابردووش دا لەتوخمی مەیموون بوون.. تائێستاش مرۆڤ لەمەیموونایەتی دا لەسەگسارو مەیموونەکان ڕەسەنترە!!

زۆرینەتان لەدانایی‌دا بریتی‌یە لەبوونەوەرێکی تێ چڕژاو کەناچێتەوە سەر ڕەچەڵەکی ڕێك و ڕەوان..گیراوەیەکە لەڕووەك و تارمایی. داواناکەم مرۆڤ ببێتەوە تارمایی و ڕووەك. هاتووم بانگی مرۆڤی باڵا-تان بەگوێ‌دا هەڵ دەدەم. چۆن واتا لەقەبارەو گوتەیە، مرۆڤی باڵاش لەزەوی‌یە، کەواتە بەویستی خۆتان مرۆڤی باڵا بکەنە واتاو گیانی ئەم زەمینە.

براینە! هانام هاوردووە: دڵ سۆزی یەکەی لەمەڕخۆتان بۆ زەوی بهێڵنەوە..بڕوا بەئەوانە مەکەن کەبەئومێد کردن و بەرتەمای هەڵ کشاو بۆ ژوور زەوی منەتبارتان دەکەن..ئەوانە مەحاڵ و نەشیاوتان بۆ پاساو دەدەن وبەژەهر دەتان سوونەوە.. ئەوجا لێی بزانن و لێی نەزانن ئەمە کردەوەیانەو ژیان لەبەرچاو دەخەن. ئەوانە ژەهریان لەهەناو گەڕاوەو لەگیانەلا دان.. زەوی یان پێوە شەکەت و ماندووە.. ئیدی بالەزەوی هەڵ کەنێن و سووکە بار بێ.

جاران گیان سوکانە سەیری لەشی دەکرد.

ئەوسا خۆ نازی‌یە نەبوو مەودا بەمەزنایەتیی ئەو سووکایەتی‌یە بدا. گیان بەئاواتی لەشێکەوە بوو لاڕ و دزێوو برسی بێ، وای دەزانی بەو ئاواتمەندی یەوە لەو لاڕکە لەشەو ئەو زەوی‌یەی بەسەر یشی‌دا دەجوڵێتەوە ئازاد دەبێ. ئەو گیانەش- بەچەشنی ئەوەی بۆ لاشەکەی دەخواست- ڕیوەڵەیەکی دزێوە. لاڕگە گیان وادەزانێ کە ئەوپەڕی خۆشایەتی‌یەکەی لەستەم و سەخت گیریی خۆی‌دا پەنا داوە!

براینە! گوایە گیانتان هەروەك ئەو گیانە نیە؟ ئەی لەشەکانتان پێتان ڕاناگەیەنن کەبریتین لەپەڵۆخی و سەرشۆڕی..دیسان ئەو لەخۆ بایی بوونەشە کە سەرنج بۆ بەزەیی پێدا هاتنەوە ڕادەکێشێ؟

ئەم مرۆڤە بریتی‌یە لەخەوشە گۆلاوێك مەگەر کەسێك بووبێتە زەریایەکی بەرزە شەپۆل ئەوجا دەتوانی ڕێ بەتێڕژانی ئەو گۆلاوە بدات و پیسیش نەبێ.

فێربن کەمرۆڤی باڵا کێ‌یە؟

هەر ئەو زەریایەیەو لەناخی دا سووکایەتی‌یەکانی تێدا دەخنکێنن.

ئایا بەتەمان بگەنە سەراسایەك لەو سەراسایە مەزنتر بێ؟![٤]

ئێستا کاتی ئەوە هاتووە سووك بینی لەنێوتان دا گوڕبستێنی.. دوای ئەوەی کە ناموستان وەك هۆش و پەسندایەتی تان بەرەو چارە قورسی و نەفرەت هەڵ گەڕانەوە.

وەختی خۆتانە بڵێن: دەربەستی ئەو شەرەفەنین، تەنیا بریتی‌یە لەسەر شۆڕیو پەڵۆخی و قرمنی، لەکاتێك دا دەبێ ناموس پاکانەی خودی ژیان بکا.

وەختی خۆتانە هەریەکەو بڵێ: دەربایستی هێزە ژیری‌یەکانم نیم ئەگەر وڕکی دانایی نەگرن شێرەکە برسی بێ..ئێستا ئەوانیش بریتین لە سەرشۆڕیو پەڵۆخی و قرمنی.

وەختی خۆتانە هەریەکەو بڵێ: دەربایستی داد وەریم نیم؛ دادوەر هەرپڕینچك دەهاوێژێو هەڵ ناگیرسێ.

وەختی خۆتانە هەریەکەو بڵێ: دەربایستی میهرەبانی نیم؛ ئەدی بەزەیی هەر ئەو ((خاچ))ە نیە کەمرۆڤ دۆستی لەسەر چوارمێخە دەدرێ؟ لەگەڵ ئەوەش ڕا هێشتا میهرەبانی‌یەکەم بۆسەر ئەو خاچە هەڵی نەبڕیوم.

ئایە وێنەی ئەمەتان گوتووەو بانگەوازتان بۆ هەڵداوە؟.. خۆزی گوێم لێ دەبوون کەبەم نموونانەوە دەتان قوولاند!

ئەوەی بەسەر ئاسماندا دەقیڕێنێ بریتی‌یە لەلووت بەرزیتان نەك هەڵەکاریتان..بریتی‌یە لە هەتەربوونتان بەتایبەت لەسەر کارخراپیتان.

کوا ئەو کڵپەیەی زمانەتان بۆ دەهاوێژێو پاکژتان دەکاتەوە..کوا ئەو شێتی‌یەی داتان دەگرێتەوە؟!

–ئا ئەوەتام هەواڵی مرۆڤی باڵاتان پێ ڕادەگەیەنم.

–هەر ئەو بڵێسەیەیەو هەر ئەو شێتایەتی‌یەیە.

---

[٤] سەراسا : المعجزە. هەندێ نووسەر ((پەرجوو))ی بۆبەکاردەهێنن. بەلامەوە ((سەراسا)) لێ یەوە نزیك بێ. ئالانی

هێشـتا زارا لـەدواندان نەوەسـتابوو، لـەنێو جەماوەرەکـەدا دەنگـێ بـەرزەوە بــوو گوتی:

((ئـەوەی لـەبارەی پاڵەوانەکەوە بیسـتمان بەسمانـە. کەواتـە باخـۆی دەرخـاو بێتـە بەرچاومان))

کەپۆڕەکـە دایـە هـاڕەی پێکـەنین و گاڵتەبـە –زارا– ئـەوجا پاڵـەوان بـۆ یاریـیـەکانی هاتە بەرەوە، لەو باوەڕەشدابوو کەبابەتی قسەو باسەکە هەر ئەو بووە!.

زارا بەحەپەساوە چاوێکی بەگرۆهەکەدا گێڕاو گوتی:

ئەم مرۆیە هەر ئەو شریتەیە کەلەنێوان گیانەوەرو مرۆڤی باڵادا ڕایـەڵ کراوە..هـەر تەنافەیە بەسەر زەندۆڵ و دۆزەخەدا شەتەك دراوە.

تــێ پــەڕبوون بــۆ ئاســتی بەرانبــەر فەلاکەتــە..مانــەوە لەچــەقی ڕێگـــادا مەترسییە..لەئاوڕدانەوەدا بۆ دوواوە، لەپاش گەزبوونـەوەدا، لەهـەموو وێستـەیەك دا مەترسییەو لەترسناکیدایە.

گەورایەتی مرۆڤ لەسەر ئەوە بەندە کەمرۆڤ بەردەبازەو ئامانج نیە، ئەوەی لەودا بەردڵ دەکەوێ هەر ئەوەیە کەڕێگەو ئاسۆیەکی ئاودیوە.

من ئەوانەم خۆش دەوێن کەلەژیان دا بێجگە لە نـەمان ئامـانجی دیکـەیان نیـەو بـۆ ئـەودیوی ژیـان تـێ دەپـەڕن. ئەوانـەم خـۆش دەوێـن کەسـووکایەتییان مەزنــە چونکـە خۆیـان مــەزنن. ئـەو پەرسـتایانەم° خـۆش دەوێـت کـەوازو شـەوق وەك تـیری کـەوان فرتـەیان پێدەکا بۆ بەری ئەوبـەر ئەوانـەم خـۆش دەوێـن لـەودیو ئەسـتێرەکەوە دوای زانیاریی شتێك ناکەون کەبۆ نەمان بانگیان بکا یـان بـۆ خـۆ بـەخت کـردن گاڵیـان بـدا، چونکە خودی خۆیان بۆ زەوی دەکەنـە قوربـانی تـاڕۆژێ لـەڕۆژان ئـەم زەوییـە دەبێتـە میراتی مرۆڤی باڵا.

کەسێکم خۆش دەوێ بۆ فێربوون بژیو بەپەرۆشی زانیارییـەوە بـێ تـا لـە دووای خۆی پیاوی باڵا بژی. ئەمە مەبەستی زانیارە لەئاوابوونی دا.

° پەرستا= عابد، متعبد: ئاوەڵناوی کارایە بەزرە ریژی زانین–زانا، توانین–توانا، خستمەکار. ئالانی

کەسی کاراو داهێنم خۆش دەوێ کەمەنزڵ بۆ مرۆڤی بالا بنیاد بنێ و هەموو گیانەوەرو ڕووەکی سەر زەوی هەر بۆ ئەو ئامادەبکاو لەپێشوازی دا بێ..ئەمە مەبەستی زانیارە لەئاوابوونیدا.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەپەسندایەتی لەلا ئازیزە پەسندایەتیشی بەرتەما بوون (گموح)ە، بۆ ئاوابوون کە تیرئاژنی ئارەزووەکانییەتی.

ئەو کەسەم خۆش دەوێ کەلەگیانی خۆی پزیسکێك گل نەداتەوە بۆ نەفسی خۆی بەرەو ئەوە باداتەوە تاسەرپاکی خۆی دەکاتە گیانێك بۆ پەسندایەتی (فچیلە) خۆی. بەم ڕەنگە گیانی بەشارێدا تێ دەپەڕێنێ.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەپەسندایەتی خۆی ئارەزووەکانی پێك دەهێنێ بەم پەسندایەتییە حەزی لەدرێژبوونەوەو کورت بوونەوەی ژیانییەتی.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ نایەوێ گوژمەیەك پەسندایەتی هەبێ؛ چونکە لەو گوژمەیەدا ئەوەی لەیەك پەسندیدا هەیە پترە لەوەی کە لەدوو پەسندی دایە، تاکە پەسندی یەکیش) ئاڵقەیەکەو ژیانی تێدا پەیوەست دەبێ.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەبەخشندەی گیانییەتی و بەتەمای پاداش و سوپاس نییەو داوای ناکاتەوە. هەمیشە بەخشەو بیر لەخۆمانەوە ناکا لەسەر زاتی خۆی.

ئەو کەسەم خۆش دەوێ کەلەکاتی مۆرە کەوتنی تاوڵەدا بۆ ماوە نیگایەك سەرمەزار دەبێ بەهۆی گزی دەستەوە دەکەوێتە گومانەوە. نموونەی ئەو کابرایەی وازی لە ئاوابوونە.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەبەڵێنی ئاگرین دەداو پاشان کارەکەی لەبەڵێنەکەی تێ دەپەڕێ. نموونەی ئەم کابرایەش وازی لە ئاوابوونە.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کاری پاشینە پاساو دەداو بەرگری لەپێشینە دەکا چونکە بەو کارە خۆی بەتۆڵەی هاوتافی خۆی دەسپێرێ. ئەویش لەوانەیە کەوازیان لەئاوابوونە.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەبەگلەییەوە جاڕی خۆشەویستی بۆ پەروەردگاری خۆی دەدا؛ کەواتە گەرەکە بەخەشمی ئەوپەروەردگارەی بەهیلاك چێ.

ئەو كەسەم خۆش دەوێ كەسوێ دەگا بەبرینی ناخی گیانی؛ ئەوسا بەسووكە ڕووداوێك لەنێو دەچێ.. نموونەكانی ئەمیش بەبێ دڕدۆنگی بەسەر سیڕاتا گوزەر دەكەن.

ئەوكەسەم خۆش دەوێ كەنەفسی سەردەكاو لەخۆی بێ ئاگادەبێ. ئەوجا بەهەموو شتێك هەمە گیر دەبێ و لەنێوی‌دا دادەوەشێ و تێدادەچێ.

ئەوكەسەم خۆش دەوێ هۆشی ئازادەو دڵی ئازادە.. بەو ڕادەیەی مێشكی دەبێتە هەناوی دڵی.. دڵیشی بەرەو نەمان پاڵی پێوە دەنێ.

ئەوانەم خۆش دەوێن كەلەو دڵۆپە قورسانە دەچن پەیتا پەیتا لەو هەورە ڕەشانەوە دادەبارن كەبەسەر خەڵكەوە بەخش بوونەتەوەو پێش هەواڵی چەخماخە ئەدەن و نەدیو دەبن. منم بەهەورە تریشقە باخەبەرتان دەكەم..منم ئەو دڵۆپەی لەگشت پۆشەوە دابەزیوە. ئەو هەورە تریشقەیەی بەموژدەوە پێتان ڕادەگەیەنم بریتی‌یە لەمرۆڤی باڵا.

٥

پاش ئەوەی زارا ئەو قسانەی بۆ مەردووم گەلەكە كردن چاوی پێداگێڕانەوەو كڕومات بوو. لەدڵی خۆی‌دا گوتی:

پێكەنین گرتوونی ..ئەوەی دەیبێژم تێی ناگەن! خۆ ئەو دەنگەش نیم شایەنی ئەو گوێ یانەبێ.

ئایە دەكرێ گوێچكەیان بئاخنم تاخۆیان بەچاو بیستن ڕادەهێنن؟ یان پێویستە وەك ئامۆژگارەكان چۆن سەرنج بۆ ڕۆژووەوان لێ دەدەن منیش بەوتەرزە بی‌كەمە شیخەو هوریا؟!

دەبێ ئەوخەڵكە شتێكیان هەبێ شانازی پێوەبكەن.. دەبێ ئەو مایە شانازی‌یەیان چی بێ؟!.

دیارە ئەو شتە بە(شارستانێت) ناودێر دەكەن؛ تاوەكو خۆیانی پێ لەشوانە وێڵەكان هەڵاوێرن.. هەر لەبەر ئەوەیە كاتێ لەمیانی قسەم لەگەڵیان دا بێژەی

سووکایەتیم بەگویدا دان لێی دەسڵەمنەوەو نەبان دەبن؛ کەواتە لەمەودووا باسی ئاغری‌و لەخۆبایی بوونیان بۆ دەکەم!

ئیدی لەبارەی سوکترین بوونەوەرەوە..لەبارەی دووا مرۆڤەوە قسەیان بۆ دەکەم، ڕووی لەجەماوەر کردوو گوتی: مرۆڤ سەرەی ئەوەی هاتووە-ئامانجێك بگرێتە بەرچاوی خۆی. کەزەوی پاشماوە زەخیرەیەکی هەبێ وەختی ئەوەیەتی شتێ دابچێنێ کەبەرزترینی حەزەکانی لێ سەوزببێ..ڕۆژێك دێتە پێشەوە ئەو زەخیرەیەش نەمێنێ‌و زەوی تووشی نەهاتی‌و قاتی‌یەك ببێ هیچ گەورە درەختێك نەتوانێ بەسەریەوە خۆی ڕابدا.

وای بۆ خۆمان! ئەو کاتانە نزیك بوونەتەوە کە- کەوان تەڕن بەتیر بکاو ژێیەکانی خاو ببنەوە، مرۆڤیش نەتوانێ تیری حەزو وازی خۆی بەرەو ژوور بکاتەوەو بەسەر ئادەمی‌یەتەوە سووڕبخواتەوە.

ڕاستی دەبێژم: ئەستێرەی درەخشان لەمرۆڤەوە دەرناچێ بۆ جیهان لەکاتێك دا ئەو سەدیمەی تێیدا ماوەتەوە بەرەو نەمانە.. لەگەڵ ئەوەش ڕا ئەو سەدیمەتان هەر تێدا ماوە.

وای بۆ خۆمان!

ئەو کات‌و ساتە هاتە بەرەوە کەمرۆڤ هەرگیز نەتوانێ بەرەو جیهان پاڵ بەئەستێرەکانەوە بنێ.

وای بۆ خۆمان!

زەمانی مرۆڤی سووك نزیك بۆتەوە، کەخۆداری دەکا لەخۆ ڕیسوا کردن دا.

گوێ بگرن! ئەوەمنم کەلەبارەی دووا مەردومەوە باخەبەرتان دەکەم. بێت‌و کەسێ بوەستێ‌و لەبەرخۆیەوە بپرسێ نازانێ:

ئەوە خۆشەویستی‌یە یان داهێنانە.. ئەوە حەزو ئارەزوویە یان پرتەوی ئەستێرەیە؟!

لەو زەمانەدا دێت‌و زەوی گچکە دەبێتەوە، ئەو دووا مەردومەی دەبێتە ژیوارێك بۆ دەورو بەرەکەی لەبان زەویەکەوە بازدەدا وەجاخی ئەو مەردوومە بنەبڕ نابی.. وەجاخێکەو لەکێچ دەچێ، دوا مرۆڤیش تەمەن درێژتری ئادەمیزادە

خەڵکی دووا زەمان بەچاولێك داگرتنەوە دەڵێن: بەڕاستی ئێمە بەختیاریمان داهێنا.. بەڵا بەختیاری!

ئەو گرۆهە لەو شوێنانەی ژیانیان تێدا سەختە ڕەویان کرد چونکە هەستیان بەپێویستی گەرمایی کرد..وایان پێ هات هەریەکەو خۆی لەهاوسێکەی بخشێنێ.. هەمووشیان پێویستیان بەگەرمەوەبوونە.

ئەوان بە وریایی خۆیان لەژیانەوە دەگلێنن.. چونکە لەچاوی ئەوان ڕا ترس و نەخۆشی هەڵەیە، کامیان لە بەردو مەردوم هەڵەنگوێ لەدەست شێت بوون قوتاری نابێ.

ئەوان لەپێناو پەناگەی خەونەکان دا لەهەرکوێیەك بێ کەمە ژەهرێك پەیدا دەکەن و لەپێناو خۆشایەتی مەرگیش دا یەك ژەم بەشی خۆیانی لێ هەڵ دەمژن.

ئەگەر ئەو کارەشیان بەجێ هێنا تەنیا بۆ دڵ دانەوەو گوزەراندنە خۆشیان لەوە دەپارێزن نەوەك ئەو دڵ دانەوەیە بیان گەیەنێتە سنووری خۆشەکەت کردن.

کەسێکیان تێدا نیە ببێتە دەوڵەمەند[٦] یان ببێتە هەژار، چ دەوڵەندیو چ هەژاری مایەی داهێزانو بێ هێزین، نیشانەی بەرتەمای فەرمانداری بێ یان بەنۆکەری ڕازی بێ..هەردووکیشیان شلوقو سەغڵەتکارن.

لەوێ تاقە شوانێك لەگۆڕێ نیە، هەرچی هەیە تاقەمێگەلێکە هەرکامێك لەوانە بەرەوڕووی یەك ئارەزوویە. کەواتە یەکسانی لەنێو هەمووان دا بەرکەماڵە. کەسێکیش هەستی لەگەڵ هەستی کۆمەڵ داجودابێ ئەوا بەکەیفی خۆی بەرەو شێتخانە مل دەنێ.

مەکر بازەکانی ئەو خەڵکە بەچاو لێ داگرتنەوە دەڵێن کاتی خۆی گشتیان شێت بوون، ئەم گرۆیە لەبەر ئەوەی کەپەندی خۆیان وەرگرتووە بەتەواوی زرنگن.. بەگاڵتەو لاقرتێوە بەرەو ڕووی قەوماوەکان دەبنەوە، ئەگەر ناکۆکی یان لێ پەیدا بوو بەناوی ئاشت بوونەوە کۆتایی پێ دەهێنن..ئەم خۆپارێزیەشیان لەبەرخاتری گەدەیانە نەبەشکم نەخۆش کەوێو بەلای لێدا.

ئەو خەڵکەی ئەوێ گوژمەیەکی کەشیان هەڵ گرتووە بۆ شەوانە.. بەڵام لەپێشەوە بەتەنگ تەندروستی خۆیانەوەن.

((بەختیاریمان داهێناوە..بەختیاری!)) ئەمەیە کەبە چاوداگرتنەوە گەلەمەردومی دوا ڕۆژ دەی بێژێ.

---

[٦] یان کەسێکیان تێدانیە بەیانیان بەدەوڵەمەندی یان ئێواران بەهەژاری بباتە سەر.

ئالێرەدا زارا دوایی بەگوتارەکەی هاورد، یان بڵێین ئەمە سەرەتای خوتبەکەی بوو. ئەوجا قوولەو قریوەی حەشامەت ئەوناوەی کەڕ کرد کەدەیان گوت:

((هۆ کابرا! ئەو پیاوەی لەمەڕ دوواییمان پیشان بدەو بەچەشنی ئەو بمانکە بە خەڵکی دوا زەمانە..ئیدی با مرۆڤی باڵاش هەر بۆ تۆبێ و ئێمە نەمان گەرەکە))

بەڵام زارا بەمۆنی لەبەردەم حەشامەتێك دایە کەئەو جۆرە گیانە باڵی بەسەردا کێشاوە ماتەمینی دای گرت و لەدڵی خۆیدا گوتی:

بەڕاستی ئەوانە لەقسەی من ناگەن.. ئەو دەنگەش نیم کەئەو گوێ یانە پێیان خۆش بێ!))

لەمێژە لەو کەژانەدا ژیانم بەسەر بردووە، لەو مەودایەدا گوێم ڕاهاتووی ووشەی دەرەختەکان و هاژەی کانیاوەکان بووە.. ئێستاش کە قسە بۆ ئەم خەڵکە دەکەم وەك ئەوە وایە شوانە بزنان بدوێنم!

هەر وەك پۆپەی چیاکان سەرپۆشیان سپێدەی بەیانە گیانە بێ گەردەکەی منیش نوور پۆشە .. بەڵام وام هەست پێ دەکەن تویێی دڵم سەهۆڵبەندانە.. وادەزانن لێبووکێکم و گەپی دڵ تەزێنم بۆ هاوردوون.

ئەوانە چاوم تێدەبڕن و دەتریقێنەوە..لێگەڕێ! لەدڵیان دا شۆڕشی قینەو بەسەرلێویانەوە بزەی بەفرینە!!

٦

ڕووداوێك گشتی دەم بەست کردن و چاوەکانیانی پێ زیت بوونەوە، ئەوەبوو کە پاڵەوانەکە دەستی بەیاری کرد: لەدەلاقەوە دەرپەڕی و بەسەر ئەو تەنافەدا دەستی بەڕۆیشتن کرد کەلەنێوان دوو بواروو=بورج دا ڕایەڵ کرابوو بەسەر ئەو مەیدانەو سەیران کەران دا دەی ڕوانی. هێمان نەگەیشتبووە نێو قەدی تەنافەکە بۆ جاری دووەم دەلاقەکە کرایەوەو لاوێکی لێ دەرچوو، وەك لێبووکان خۆی لێ ڕەنگاندبوو، پێ بەپێ دوای پاڵەوانە کەوت و دەی قێڕاند:

–ها–شەلە! بۆ پێشەوە..هۆ–تەمەڵ! بۆ پێشەوە.. دەی– ریابازی دەمووچاو مۆن! تێ تەقێنە تالینگە کەوشەکانم لەتەکت دا نەکەوتوونەتە گەمە. ئەی ئەگەر وانیە

لەنێوان ئەو دوو بورجەدا کارت چییە؟.. ئەی نازانی لەنێو ئەو بورجەدا[٧] بەشت زیندانە؟.. هۆ-کابرا! ئەوە ڕێگا لەو کەسە دەبەستیت کە لەتۆ بالأترە؟!

کوڕە لاوەکەو تاقسەیەکی بکردایە هەنگاوێکی دی دەهاتە بەرەوە، تاهێندەی باڵێکی مابوو بگاتە پاڵەوانەکە. ئەوجا کارەسات بەرپابوو، دەمی هەمووانی دادروو، چاویان زەق بوونەوە. هێندەی پێ نەچوو کوڕەکە وەك جنۆکە قیژاندیو بەسەر تەگەری ڕێگاکەدا بازێکی دا. کەپاڵەوانەکە زانی مێملەکەیسەرکەوتووە، لەگێژەوەهاتو قاچی لەتەناف ترازاو ئەو چڵە رانگەیەی لەنگەری پێ ڕادەگرت لەدەستی کەوتە خواریو کابراش لەحەواوە بەربووەو چوارپەلی لەبڵندانییەوە چەخەیان دەکرد.

وەك دەریایەك زریانی لێ هەڵ بکا ئەوحەشامەتە شەپۆلی دایەوە..خێرا بەدووادا تێکیان کردەوە..لەو شوێنەدا کەلاشەکەی بۆ دەهاتە خوارێ ڕەوینەوە.

..بەلأم زارا جووڵەی بۆ نەکردو لاشە لەبەردەمیدا کەوت بە زەویداو تێك شکا. بریندارەکە جارێ گیانی تێدا مابوو ..ئەوەندەی نەخایاند هۆشێکی پێدا هاتو دیتی: ئەوا زارا لەپەنایەوە هەڵ کورماوە، سەرێکی هەڵ بڕیو گوتی:

ئەوە چ دەکەی لێرە؟.. دەم زانی کەڕۆژێ لەرۆژان شەیتان شەقاوم تێك با هەڵ ئەداو هەڵم ئەدێرێ، ئەوەتا ئێستاش بۆ دۆزەخەکەی خۆی کێشم دەکا؛ گوایە تۆش گەرەکتە ڕێگای لێ بگری؟!

زارا گوتی:

هاوڕێم! بەناموسم ئەوەی تۆ دەی لێی نە بووەو نە هەیە. نەشیتان هەیەو نەدۆزەخ هەیە؛ ئیدی گیانەکەت خێراتر لە لەشەکەت دەمرێو دەبرێتەوە؛ کەواتە لەئێستا بەولاوە لەهیچ مەسێ.

کابراکە بەگومانەوە چاوێکی هەڵ بڕیو گوتی:

بێتو ئەوەی تۆ دەیڵێیت ڕاست بێ ئەوا لەگەڵ گیان دەرچوونم دا هیچ شتێکم لەکیس ناچێ. کەواتە بریتی بووم لەئاژەڵێكو بەتێهەڵدان هەڵ پەڕیومو لەوەڕی چاکیشم خواردووە.

---

[٧] وشەی ((برج)) لەبنج دا ((بورگ))ەو لەباڵەخانەکانی گوندییانی دێرینمانەوە سەری هەڵداوەو بەرەو ئەوروپاش ڕەوی کردووە. لەبەعەرەبی کردنیدا فۆنێمی (گ) کراوەتە (ج). ئالانی

زارا پێی گوت:

نەخێر کارەکە وەهانیە کەتۆ دەی لێی بەڵکو- خۆفڕێدانە مەترسی-ت کردووەتە پیشە، ئەمەش نابێتە مایەی نەنگی، پیشەی ئێستاشت هەر ئەوەیە کەنەمێنی. ئەوجا لەبەر خاتری ئەوە بەدەستەکانی خۆم دەت نێژم. چونکە لەگیانەڵادابوو متەقی بۆ نەکرا، ئەوە نەبێ کەدەستی بزاوت بیخاتە لەپی زاراوە تا بەسوپاس گوزارییەوە ماڵاوایی بکا.

٧

ئێوارە پەردەی تاریکی بەسەر مەیدانەکەدا بەردایەوە ئەو سەیرانچیانەی بەهۆی خۆ تێ هەڵ قوتانو ترسەوە هەراسان بوو بوون بڵاوەیان لێ کردو زاراش بەتەنێ بەدیار مردووەکەوە لەسەر زەوی لێی دانیشت لەبیرکردنەوەی خۆیدا ڕۆچوو.. نەی زانی کات چەندی لێ‌تێ پەڕیوە تا کزەبای شەو لێی هەڵ کردو لەگەڵ خۆیدا کەوتە رازان:

ئەی زارا! لەڕاوی ئەمڕۆکەت دا سەرکەوتوو بووی، ئەوا خەڵکو خوات لەدەست چوو.. بەڵام لاشەیەکی ساردەوە بووت کردە نێچیری خۆت.

ژیانی مرۆڤ گیرخواردەی مەترسیو ئەنگیزە..لەژوور ئەوەش ڕا هەر بێ مانایەو هەڵخەرەوەیەك دەتوانێ ئەو ژیانە لەنێوببا.

دەمەوێ خەڵکی فێرە واتای هەبوونیان بکەم؛ تاتێ بگەن مرۆڤی باڵا چەخماخەی پرتەوە لەهەورە ڕەشەکانەوە: لەمرۆڤەوە. بەڵام هەر لەو خەڵکەوە بەدوورمو بیریشم لەزەینی ئەوانەوە هەردوورە.. ئێستاش من چەقی مەودایەکم لەنێوان شێتێكو لاشەیەکی بێ گیان دا.

شەو ئەنگوستە چاوە..دیسان ڕێگای زاراش تاریکە. ئەی هاوڕێی وشك هەڵاتو لەشەختەی خۆت دا! ئەوا بۆ شوێنێکت دەبەم کەبەدەستی خۆم وەت شێرم.

٨

زارا تەرمەكەی گرت بەشانەوەو ڕۆیشت.. هێشتا سەد هەنگاوێكی نەبڕی بوو كابرایەك تەنگی پێ هەڵ چنی، تومەز یارۆی هەڵخەرەوەی بورجەكەبوو، بەگوێیدا چپاند:

–زارا! ئەم شارە بەجێ بهێڵە؛ خەڵكەكەی بەزۆری لێت بەداخن: دادوەران پیاو خاسانی لەمەڕ ئێرە رقیان لێتەو بەچاوی دوژمن و قێزەون دەت نۆڕنێ. ئیماندارەكانیش لێت بەقینن دەڵێن تۆ مایەی مەترسی بۆ دڵو دەروونی ئەم جەماوەرە ڕەشۆكی یە. بەختت هەبوو كە مرۆگەلەكە گاڵتەیان پێ دەكردی چونكە وەك لێبووكان قسەت بۆدەكردن، لەوەش دا كەبوویتە هاوبەشی ئەم سەگە تۆپیوە هەر بەختەوەری. ئەوا ئەم جارەیان كەخۆت لەقەرەی ئەم دۆزەخەدا– ڕزگارت بوو.. بەڵام هەرگیز بۆ جاری دووەم قوتار نابی، كەواتە ئەم شارە بەجێ بهێڵە دەنا سبەینێش بەسەر لاشەیەكی دیكەدا بازدەدەمەوە.

كابرا ئەوەی گوت و لەبەرچاو گوم بوو، زاراش بە شەقامی تاریك دا هەنگاوی هەڵدەهێنایەوە. كەگەیشتە دەروازەی شار لووتی بوو بەگۆڕ هەڵكەنەكانەوەو تیشكی چراكانیان تێ گرت، هەر كەزانی یان ئەوە زارایە پڕ گاڵتەو بەزمیان كردو گوتیان:

ئای–ماندوو نەبی زارا! ئێستا بوویتە گۆڕهەڵكەن. كارێ چاكت كردووە كەئەو سەگە تۆپیوەت گرتووە بەكۆڵتەوە.. نەوەك دەستە پاكیزەكانی ئێمە بەر ئەو مندارەوە بووە بكەون و گلاوبن.

ئەرێ زارا! ئەوە گەرەكتە خواردن لەبەردەمی شەیتان هەڵ گری؟ بیخۆ، نۆشی گیانت بێ..بەڵام شەیتان لەتۆ كارامەترە..لەوانەیە هەردووكتان بدزێ و داتان پاچێ و لرفتان بدا.

گۆڕ هەڵكەنەكان بەتێ هەڵڕوانینەوە دەوری زارایان دا ئەویش كڕومات بەرێی خۆیدا ڕۆیشت، دووای ئەوەی بۆ ماوەی دوو سەعات بەنێو بێشەلاندا تێپەڕی و گەلە گورگی برسی دایانە چەقولوور، ئەوەندەی كە هەستی برسێتیەكەی جوولا! لەبەردەمی تاقەماڵەیەك دا كەلەدەلاقەكانیەوە تروسكایی بەدی دەكرا–ڕاوەستاو گوتی: ((برسێتی گەزتوومی، وەك دزی نێو دڕك و داڵ لەشەوەزەنگ دا ئامبازم بووە.

برسێتی من هەوەس ئارایەکی سەمەرەیە؛ جار هەیە دوای نان خواردن یەخەم دەگرێ.. بەڵام ئەمڕۆ هەر لەبەیانییەوە تائێوارە لێم تەکیوەتەوە نازانم تائێستا ئەو برسێتییەم لەکوێ بووە؟!)) کەزارا لەدەرگای ماڵەکەی دا، پیرێکی چراوگ بەدەستی لێهاتە دەرێو گوتی : کێیە واهاتووە بۆلای منو ئارامگای بێ ئۆقرەم؟!.

زارا وەڵامی دایەوە:- ئێمە دوانین؛ زیندوێكو مردوویەك هاتووین خواردنو خواردنەوەمان بدەیتێ. بەدرێژایی ئەمڕۆ خۆراکم فەرامۆش کردووە. ئەوکەسەی برسیانیش تێربکائەوا هێزێکیش بەبەرخۆی دا دەهێنێتەوە، نەك من گوتەنی پەندیش هەر ئاوای گوتووە. پیرە دیار نەماو دواتر بەنانو شەرابەوە گەڕایەوەو گوتی:

بۆ برسیەکان ئێرە فرە چۆڵەوانییە، بۆیە لێرە سەقام گیر بووم بەتەنێم تا ئادەمیو گیانەوەر ڕابکەنەلام. ئەدی فەرمووی هاوڕێکەت ناکەی لەتەکتا شێو بکا؟ وادیارە ئەو لەتۆ ماندوو ترە!

زارا گوتی:- هاوڕێکەم تەرمێکەو بۆمن کارێکی ئاسان نیە بی هێنمەوە سەر ڕەدای خواردن.

پیرە دای بەیەك دا:

ئەوە بەلای منەوە گرنگ نیە. ئەوەی لەدەرگای ماڵم دەدا چی بدەمێ دەشێ وەری بگری. دەی بەنۆشتان بێ بی خۆن !

زارا ملی ڕێگای گرتەوەو دووسەعاتێکی کەش ڕۆیشت. چونکە ڕاهاتووی شەو ڕەوی بوو لەبەر تروسکەی ئەستێرەکان دا جەمسەری ڕێگای بەرنەدا.. ڕاهاتووی ئەوەیە چی بەلاوە باش بێ تەواو زەینی بداتێ.

لەبەرەبەیان دا زارا گەیشتە دارستانێکی چڕی زەبەنگو جەمسەرە ڕێگاکانی بەردەمی لێ بزربوون، ڕاوەستا. ئەوجا بۆ ئەوەی لاشەکە لەپەلاماری گورگان بپارێزێ ترنجاندییە کلۆرە دارێکی هێندەی باڵای خۆی.

دوواتر لێی هەڵژیاو برێ پەڵاشی کردە سەرینو ئەوەندەی نەخایاند بەلەش ماندوێتیو دڵ ئارامییەوە لەپرخەی خەودا نوقم بوو.

٩

خەوەکەی زارا درێژەی کێشا دووای ئەوەی کەسپێدەی بەیان ختووکەی داو ڕووناکی چەشتەنگاو بەسەر دەمو چاویدا بالّی کێشا بەگەشکەیەکەوە چاوی کردەوەو بەدارستانەکەیدا ڕوانی. پاشان بەهێمنیو سەر سوڕمانەوە بۆ پەیدۆزی زاتی خۆی چاوەکانی بەخۆیدا گێڕان.

چۆن کەشتیوانێ زەوی لێ دوردەکەوێوڕادەپەڕێ زاراش خێرا ڕاپەڕی لەخۆشی یانا هاتە هەژان قریواندی؛ ئەمەش لەبەرئەوەبوو ڕاستیەکی تازەی بۆ دەرکەوت، ئەوجا لەگەلّ دلّەکەیدا کەوتە دوان:-

-ئەوا چاوم کرانەوە؛ ئیدی پێویستم بەزیندە هەڤالّەو چ کارم بەمردە هەڤالّ نیەو نەهاتوم ئەوان بگرم بەکۆلّمەوە جا بۆهەرلایەك بێ. دەمەوێ ئەو زیندە هەڤالاّنە شوێنم بکەون کەڕوو بکەمە هەرلایەك یاوەری زاتی خۆیان بن. ئەوا چاوم کرانەوە. شایستی زارا نیە لەتەك کۆمەلاّندا بدوێ.. بەلّکو لەسەریەتی قسە لەگەلّ هەڤالاّن دا بکاو بەس. پێ ویستە زارا نەشوانی گەلە بێو نەسەگی گەلەش بێ.

من هەر بۆ ئەوە هاتووم کە بەرخەلێك لەمێگەلێك هەلاّوێرم، دوواتریش گەلو مێگەل لێم یاخی دەبن! زارا دەیەوێ چۆن شوانەکان مامەلّەت لەتەك دزان دا دەکەن لەگەلّ ئەمیش دا ئاوا ڕەفتار بکەن.

گوتم: شوانە وێلّەکان .. بەلاّم ئەوان بەخاسەپیاوانو داد پەروەران ناودەبرێن، گوتم: شوانە وێلّەکان.. بەلاّم ئەوان بەئیمانداری دینی ڕاستینە ناودەبرێن.

سەرنجی چاکە خوازانو داد پەرستان بدەن تابزان کەبێ ڕەزاترین دوژمنیان کێیە.. کەسێکە ئەو لەوحانە دەشکێنێ کەئەوان یاسایان لەسەر هەلّ کۆلّیوون. ئەو لەوح شکێنە کاول کەرە .. تاوانکارە.. بەلاّم هەر ئەویش داهێنە.

سەرنجی خاوەنی هەموو بیروباوەڕەکان بدەن تابزانن بێ ڕەزاترین دوژمنیان کێیە؟.. کەسێك ئەو لەوحانە دەشکێنێ کەیاساکانیان لەسەر هەلّکەندوون.. هەر ئەوە ڕووخێنەر..هەر ئەوە تاوانکار.. هەر ئەویش داهێنە.

هەڤاڵەکان! بگەنە لام. دەمەوێ داهێن بن.. ئەم گەرەکە چەند لاشەیەك و چەند گەلەیەك و چەند ئیمانداریك بن داهێن ئەوانە دەکاتە هەڤاڵ کە خۆی ئاسا داهێن بن ئەوانەیان وەردەگرێ کە یاسای نوێ لەسەر لەوحی نوێ هەڵ دەکۆڵن

ئەوەی ئەبداڵ و داخوازی داهێن و خوڵقێنەرە، ئەو دروێنەوانانەن کە لەدرەوەدا یارمەتی ئەدەن. لەچاوی ئەودا هەموو شتێکی گەیو بۆ دەرەوە.. بەڵام یارۆ سەد-داسەکەی لەبەردەست دا نیە بۆیە بەخشەمەوە گوڵە گەنمەکان ریشەکەن دەکا. داهێن ئەو هەڤاڵانەی دەوێت کە بۆ بەرەی دروێنە داسەکانیان باش تیژ دەکەنەوە، دوواتریش خەڵکو خوا پێیان دەڵێن: ڕووخێنەرەکان..گاڵتەچی‌یەکانی چاکەو خراپە-بەڵام هەر ئەوانیشن کەدەبنە پاڵەو ئاهەنگسازی جەژن.

زارا ئەوانەی دەوێن کەوەك خۆی خوڵقێنەرن و لە دروێنەو حەسانەوەدا هاوبەشی دەکەن. ئیدی حەوێجەی بەگەلەو شوانە وێڵەو پاشماوەی لاشە مردووان نیە.

تۆش ئەی هاوڕێی یەکەم جارم بەئاسوودە لێی ڕاکشێ بەڕاستی لەخۆم دێ کەبەکلۆرە دارم سپاردی و بەگورگان خواردووم نەدای. لەبەر ئەوەی کات بەتیژی تێپەڕی ئەوا لێت جیادەبمەوە راستیەکی تازە شالەنەفسی منەوەو لە نێوان دووشەفەقەوە دەرکەوت.

هەرگیز نابمە شوان و نابمە گۆڕ هەڵکەن، لەمەولاش لەنێوان کۆمەڵاندا ڕاناوەستم و نابمە خوتبە خوێن. دووایین گوتاریشم ئاراستەی مردوویەك کرد.

دەمەوێ پاڵ دەمەوە لای داهێنانەکان.. لای ئەوانەی درەودەکەن و دەحەسێنەوە. ئەوسا پەلکەزێرینەیان پیشان دەدەم..دەمەوێ ئەو پلەو پایەیان بخەمە بەرچاو، کە ڕێبواری مرۆڤایەتی بالأیان پێدا هەڵدەکشێ، بۆ ئەوانەی بەرکەنارن و بۆ ئەوانەی لەتاکایەتی یان دا واهەست بەدوانەتی ((المثنویە)) دەکەن سروودی خۆمیان بۆ دەچڕم ئیدی لەمەو لا بەهیوا خۆشی خۆم دڵی کەسێ پڕ دەکەم کە جووتە گوێی بداتە شتێ هێمان هیچ گوێچکەیەك نەی ژنەفتبێ، من ڕێگەی خۆم دەگرم و بۆ ئامانجی خۆم دەڕۆم، ئەوسا بەسەر دوواکەووتووەکان و دوودڵەکان دا بازدەدەم. هەر ئاوا ڕەوتی من بەرەو ئاوابوون دەبێتەوە.

١٠

هەروەها زارا بەدەم ئەو گوتەیەوە کەوتبووە ڕازو خۆریش لە ئاوابوون دا بوو، خێرا دەنگێکی تیژ لە بۆشایی ئاسمانەوە گوێی سمی، تومەز هەڵۆیەکەو بەحەواوە چەرخان دەکاو ئاشقەمارێکی پێوە هەڵۆسکاوە، وەنەبێ وەك نێچیر بەچنگ دای هاتبێتێ بەڵکو مارەکە وەك دڵدار لەگەردنی دولبەرەکەی ئالأبوو:

زارا فرە بەدڵ خۆشی‌یەوە قریواندی:

ئەمانە هەڵۆی خۆمو ئاشقە ماری خۆمن، هەڵۆ لەهەموو گیاندارێك شکۆدار ترەو کەڵەماریش لەژێر گەرمای خۆردا مەکرۆی جانەوەرانە.. هەردووکیان بەئاسمان دا دێنو دەچن تابزانن زارا لەژیان دا ماوە، منیش لەخۆم دەپرسم:

دەبێ ئێستاش هەر زیندوویم؟!

لەنێو گیانەوەران دا ئەو مەترسی یانەم بەخۆوە نەدیون کەلەنێو ئادەمیزاد دا تووشی هاتوون. ئیدی من ڕێگای مەترسی دەگرم.. کەواتە باپەیڕەوی هەڵۆکەمو ئاشقەمارەکەم بکەم.

زارا قدیسە ڕەبەنەکەی نێو نزارەکەی هاتەوە بەبیردا پشوویەکی داو گوتی:

ئەوجا زۆر دانا دەبم.. ئەوجا وەك ئاشقە مارەکەم مەکراوی دەبم. لەسەرێکی کەشەوە داوای سەراساو مەحاڵ دەکەم. لەبەر ئەوە تکا لەشانازیی خۆم دەکەم کەببێتە یاوەری داناییمو هەرگیز لێی جیا نەبێتەوە. هەر ڕۆژێ دانایيم لێ تۆرا کەداخەکەم وازی لەهەڵ فڕینە- تکا لەو شانازی‌یەم دەکەم لەگەڵ شێتیم دا بفڕی.

زارا ئاوا بەرەو ئاوابوونە

خوتبەکانی زارا
وەرچەرخان لەسێ قۆناخ دا

ئیدی باسی وەرچەرخان و گۆڕانی هۆشتان بۆ دەکەم لەسێ قۆناخەکەی دا.. خەبەرتان دەدەمێ کەچۆن هۆش بووەتە حوشترو حوشتریش بووەتە شێرو شێریش هەڵگەڕاوەتەوەو بووەتە ڕۆڵەیەك.

ئەو هۆشە سەختەی کە جلوەگای سەنگینی‌یە چەند بارگرانە! سەختایەتی هۆش وازی لەکۆڵی قورسە.. بەڵکو وازی لەقورسترین بارە.

هۆشی ساخ ئەوداڵی قورسترین بارە، وەك حوشتر پیخ دەخوا بۆ بەرزەوە کردنەوەی چاکترین بار کە بخرێتە بان پشتی هۆشی ساخ بانگی پاڵەوان دەکاو دەڵێ:

چ بارێك قورسە تا هەڵی بڕم و هێزو توانمی پێ بەکەیف بێ؟! ئەدی بۆ سزادانی (بایی بوون) بێ نموودی قورسترین بارینە؟.. ئەی قورسەباری ئەوەنیە کە مرۆڤ خۆی شلووق بکا تا شێتایەتی یەکەی بەدانایەتی‌یەکەی دەربکەوێ؟!

ئەی قورسترین بار ئەوە نیە کەمرۆڤ لەئاستی سەرکەوتنی مەبەستەکەی‌دا وازی لێ بهێنێ.. یان لەپێدا بەرز بوونەوەی لووتکەی شاخاندا بۆ لووت دانی کەسێ کە ڕووبەڕووت بوەستێ؟!

یان قورسترین کۆڵ ئەوەیە کەمرۆ لەبەری پیرەدارو گژوگیا خۆراك وەربگرێ و لەپێناو ڕاستی‌دا بەرگەی برسێتی بگرێ؟ یان قورسترین بار ئەوەیە نەخۆش خۆی ڕابگرێ و ئەوانەی بۆ دڵ دانەوەی هاتوونەتە لای دەریان بکا؟

یان قسە بۆ ئەو کەڕانە بکا هیچی لێنەبیەن و ئەوەی تۆش مەبەستتە ئەوان تێی نەگەن ؟

یان قورسترین کۆڵ ئەوەیە کە ((ڕاستی)) لە بنی پیساوێکدا بێ و مرۆ خۆی بۆ تێ فڕێ بداو ڕازی بێ خۆی هەڵ بسوێ لەو بۆقە لینجانەو ئەو دووپشکانەی ژارو زووخیان لێ دەتکێ ؟!

یان بارگرانی ئەوەیە ، ئەو کەسەی خۆشمان بوێ سووکمان بکا .. یان ئەو تارمایی‌یە بێ لە کاتێك دا دەستی تەوقەی بۆ درێژ بکەین ترس و لەرزمان بخاتە دڵەوە ؟

هۆشی ساخ بردەباری ئەو هەموو کۆڵە قورسانەیە . چۆن حوشتر کە بارە سەنگی لە پشت دەکەنەوە خێرا ڕێگای بیابان دەگرێ هۆشی ساخیش ئاوا بەرەو بیابانی خۆی مل دەنێ . لەتێ کردنەوەی ئەم بیابانەدا وەرگەڕانەوەی دووەم تەواو دەبێ کە هۆش وەردەچەرخێ و دەبێتە شێرێك ، چونکە دەیەوێ ئازادیی خۆی دەست بکەوێو دەسەڵاتداری بیابانەکەی خۆی بێ .

لەو بیابانەش دا لە ئاغاکەی دەگەڕێ تا بەقەد خۆی دوژمنایەتی لەگەڵ دا بگونجێنێ هەر وەك لەتەك ئاغای پێشوودا گونجاندی . ئیدی ئامادەیە دەست بکا بە قوڕگی ئەژدیهادا و لە نێوی ببا !

دەبێ ئەو ئەژدەرەی هۆش لێی هەڵ دەگەڕێتەوە کێبێ و لەمەولاش نایەوێ ئاغاو پەروەردگارەکەی تێدا بەدی بکا ؟

ئەژدەر بریتییە لەوتەی ((ئەرکە لەسەرت)) هۆشی شێریش سوورە لەسەر ئەوەی بڵێ ((دەمەوێ)) بێژەی ((ئەرك)) ئەژدەرێکە و لە چەقی ڕێگای شێردا خۆی بۆ سەدەدا و بەهەزاران سەدەف خۆی زرێ پۆش دەکاو لەسەر هەر پارچەیەکیان وشەی ((ئەرکە لەسەرت)) بە پیتە زێڕینەکانەوە دەورنگێتەوە ..

بەسەر ئەو سەدەفانەشەوە دەستوورەکانی هەزار ساڵە تیشك دەدەنەوە ، ئەژدەری مەزنیش دەلرفێنێ و دەڵێ :- سەر پاکی شەرع و دەستوور گەل بەسەر منەوە دەدرەوشێتەوە .

ئەوەی دەستووراتە زادەی لەمەوبەرەو لە من دا ئاشکراو نمایانە . بە راستی لەمەولا نابێ کەس وشەی ((دەمەوێ)) بدرکێنێ ! ئەژدەر ئاوای گوت .

براینە ! چ پێویستییەکتان بە -ئەقڵەشێر-ە ؟ هەر ئەوەندە بەسە کە گیاندارێکی بەهێزی ئاغری وایە بە خۆداریی خۆیەوە دەنازێ و خۆی نادا بەدەستەوە .

ئەگەر بەتەمای ئەوەبن یاسای نوێ دروست بکەن کارەکەتان بێهوودەیە ، چونکە شێرەکە خۆی لەم دروست کردنەدا کۆڵەوارە . هەرئەوەندەی دەسەڵاتەکە بۆ داهێنانی تازە ، لەپێشەوە بۆ ئازاد بوون خۆی کۆبکاتەوە ، چونکە هێزو تینی لەو سنوورە تێ ناپەڕێ .

برایـنـه ! بۆ ئـەو کارەتـان کـه پیۆیسـتتان بەشـێرە ، هەرئەوەیـه خۆتـان سـەرفراز بکەن و بـه پاڵەوانـەتیی(خۆداری) لـه ڕووی هـەموو شـتێك دا ، تەنانـەت (ئـەرك) یـش یاخی بن

برا گەل ! ئەمە ئەو کارەیە کە پیۆیستمان بە شێرەکەیە لە گەڵمان دا ڕای پەڕێنی.

دەست بەسـەراگرتنی مـافی بنیـاد نـانی تـازە دەسـتووران پیۆیسـتی بـە کۆششـی بەتەوژمە بۆ لەناوبردنی هۆشێك مل کەچ و بەقنیات و ڕەزامەند بێ .

بێگومـان ئـەو بـێ بـەزەیی و زەبـری لـەو جـۆرە (کۆششـە)دا هەیـە لـە هیـچ جانەوەرێکی دڕندەدا نیە .

جاران هۆش –وەك پیرۆزترین ماف– ئاشقی وشەی ((ئـەرك)) بـوو . ئێسـتاش وای لێ بەسەرهاتووە ئاشقەکەی لەوەدا ماندوو بکا : ئەو مافەی جاران بەسەدەقەی دەبوو شتێکی ئەوتۆی تێدایە بەرەو ستەم و وێڵی پێی بابداتەوە .. ئەم ڕەتانەش بۆ ئەوەیە دەست بەسەر ئازادیی خۆی دا بگرێ ، هـەڵ دانـی ئـاواش هـەر لەشێر دەوەشێتەوە . بەڵام دووای ئەوەی شێرەکە لـە کارەکەدا کۆڵـەوار بـوو دەبـێ ئـەو منداڵـە دەسـەلاتی بەسەر چ کارێك دا بشکێ ؟ ..

– ئەو شێرە ڕاماڵەش لەپای چی وەرچەرخێت و ببێتە منداڵێك ؟

چونکـه منداڵەکە پاکیزەی نیسـانه .. تازەبوونـەوە و یـاری چەرخەیەکـه بـەدەوری زاتی خۆی دا دەسووڕێتەوە ، کەواتە بزووتنەوەی سەرەتاو باوەڕی پیرۆزە .

بەڵێ ، برا گەل ! کاری خوانیشان بۆ داهێنان

پیۆیسـتی بـه بـاوەڕی پیرۆزە . ئێسـتاش هـۆش (دەیـەوێ) دنیـای خـۆی دەسـت بکەوێ .

لە کاتێك دا نیشتەنیی ئەو باژێرە بوو کە پیۆیان دەگووت ((شاری مانگا بەڵەك)) زارا ئاوای گوت ...

دوانگەکانی ئاکار پەسندی [8]

[8] – منابر الفضيلة.

خەبەری دانایەك گەیشتە زارا کە ڕێسەی داوە بە زانایی و تەوانایی خۆی لەبارەی ((خەوخۆشی)) و ((پەسندی)) یەوە ، بەو درێژ دادڕیەوە خەڵکەکەی بەلای خۆی داکێش کردووە و بەقەدر زانینەوە لەبەردەمی دا دەستەو نەزەرن ، کۆمەڵە لاوێکیشی لێ گلێر بوونەوەو بوونەتە کۆڵەکەی سەکۆ بڵندەکەی . زاراش ڕۆیشتە نێویان و لەبەردەم دوانگەکەیەوە لەگەڵیان ڕۆنیشت و گوێی بۆ فەرمایشتەکانی یارۆ دانا گرت کە دەی بێژا :

– ئاگاداری ڕێزو گەورەیی خەوخۆشی بن کە پایانی یەکەمی هەیە . دوورە پەرێز بن لەو کەسانەی کە تووشی بەد هەلاژیان و خەوزڕان بوون !

دز لە ئاقار خەوخۆشی دا لینگە لەرزەیەتی ، کە لە توێی شەوگار هەڵ دەخزێ نایەوێ ترپەی لە پێیان بێ .. بەلام شەو نخوونی جەزرەبە هیچ سڵ ناکاتەوە کەرەنایەك بگرێ بە کۆڵییەوە .

خۆسپاردنی مرۆڤ بە ڕژێمی خەوخۆشی زانیارییەکی هێندە ئاسان نیە. تەنیا بۆ ئەوانە ئاسانە کەبەدرێژایی ڕۆژ دەزانن چۆن پڕ بە پێڵوەکانیان ئاگاداری خەوتن بن. ئەرکەو لەسەرتە: دەبێ ڕۆژی دەجار بەرهەڵستی نەفسی خۆت بکەی..ئەوجا لەباشترین ماندوێتی فرسەت بهێنیو سرکەرێك بۆ گیانی خۆت ئامادەبکەی.

ئەرکەو لەسەرتە: ڕۆژی دەجار لەگەڵ نەفسی خۆتا ئاشتەوەبی، چونکە ئەگەر نەفس شکاندن مایەی تاڵیو ناخۆشی بێ–ئەوا مانەوەی ناکۆکی لەنێوان خۆتو نەفستدا مایەی هەراسان بوونتە لەنێو خەوگاکەتدا.

ئەرکەو لەسەرتە: لەڕۆژێك دا دەڕاستینە بەدەست بهێنی تا لەخەوتا بەناچاری بەدوای ئەو ڕاستیانەدا وێڵ نەبێو نەفست لەبرسانا زاکەی بێ.

ئەرکەو لەسەرتە: لەڕۆژێك دا دە جار بخەنی تا ئاسوودەبیو لەشەودا گەدەت هەراسانت نەکا..گەدەش خانەی دەردانە.

ئەوانەی ئەمە دەزانن بەشێکی کەمن لەم مەردومگەلە کەسێك هەڵگری هەموو ئاکارە پەسندەکان نەبێ ناتوانێ لەخەو ئارامیدا ڕابوورێ. ئەگەر مرۆ گەواهی درۆیداو لەزیناوەگلاو حەزی لەکارەکەرە نزیکەکەی کرد، مانای وایە هۆیەکانی ئاسوودەیی لەخەوەکەی خۆی قەدەغە کردوون.

هەرچۆنێك بێ وێڕای ئاكار پەسندی مرۆڤ پێ ویستی بەوە هەیە لەكاتی خۆیدا بەخۆیو سفەتە پەسندەكانییەوە هەڵاژێو بچێتە خەو.

بەڕاستی هەندێ لەكارە پەسندەكان دەڵێی ئافرەتگەلی نەشمیلەو سركن كەواتە تۆ لەنێوانیاندا ببەرە لەمپەر دەنا لەو سەرەوە بەشەڕ دێنو تۆش لەگۆڕیدا دەبیتە قوربانی.

با لەنێوان خۆتو پەروەردگارتداو لەنێوان خۆتو خزمانتدا باوی ئاشتی بێ.. بەبێ ئەو خەوخۆشی پەیدا نابێ.دیسان بۆ ئەوەی شەیتانەی بن دەستو هاوسێت فریوت نەداو تووشی غایلەت نەكا لەتەكیدا بەسەلامەتی بگونجێ، ئەوسا ئەدەیە پرخەی خەو.

ڕێزی دەسەڵاتدار-میری- بگرەو ملی بۆ شۆڕبكە، قەی ناكا با دەسەڵاتدارێكی چەوتیش بێ. خەوی ئاسوودە وای دەوێ. ئەگەر ڕەوتی خاوەن دەسەڵات پێچاو پێچیش بێ ئەوە تاوانی من نیە.

شوانی باش ئەوكەسەیە مێگەلەكەی بۆ مێرگە سەوزەكان ڕابدات. خەوی ئاسوودە ئەمەی گەرەكە.

من ڕەدوی فرەماڵیو فرە شانازی ناكەوم، چونكە هەردووكیان مایەی شەپرزەیین..بەڵام مرۆڤیش بێتو چكە ناوبانگێكو كەمە ماڵێكی نەبێ-بەئاسوودەیی لێی نانوێ.

لەباتی ئەوەی كەبەد رابوێرەكان ئامەشۆی خانەم بكەن حەزدەكەم كەمە خەڵكێك سەرم لێ بدەنو ئەوەندەش نەمێننەوە خەوە خۆشەكەم لێ تێك بدەن.

حەز لەكۆڕی گەوجان دەكەم؛ چونكە خەواڵوومان دەكەن..ئەوكاتەی گەوجایەتیان لێ قبوڵ دەكەینو شایەتییان بۆ ئەدەین ڕاستیان پێكاوە. هێندەی دیكە وەكەیف دێن!

ئابەم تەرزە ڕەوشت پەسندان ڕۆژگاری خۆیان وەسەردەبەن..بەچاومنیشەوە هەركە ئێوارە داهات لەتەك (خەوبردنەوە)دا خۆداری دەكەمو سەغڵەتی ناكەم، چونكە -خەواڵوویی- سەرتۆپی ڕەوشتە پەسندەكانەو نەی گەرەكە شەوبێداران گەمارۆی بدەن.

ئـەوەی بـەڕۆژ کردووەمـەو بـیرم لێ کردووەتـەوە لـەژێر بـاڵی تاریکـایی‌دا ڕای دەنوێنم..ئەوجا وەك ئاژەڵێکی بەسەزمان لەگەڵ نەفسی خۆم دا خڕ هـەڵدێم‌و لێـی دەپرسمەوە: کە دەجار بەچی ئارەزووەکانی بـەزاندوون..دەجار بـەچی لەگەڵ خۆی‌دا ڕێك کەوتووە..لێی دەپرسمەوە کەچۆن بەدە ڕاسـتەقینەو بـە دە ڕابـواردن خـۆی لێ مڕکردووە؟!

کاتێ بەخۆمـەوە دەگلێـم‌و چـل ئەندێشـەو غایلـە دەم هـەژێنێ خـێرا وەنـەوز دام دەگـرێ، ئابـەو ڕەنگـەو بـەبێ هیـچ داوالێ کردنێـك–سـەرتۆپی ڕەوشـتە پەسـندەکان ((خەوخۆشی)) دەم باتەوە.

وەنەوز پێڵوەکانم قورس دەکاو دەنیشن..

وەنـەوز خـۆی لـەزارم دەداو بەداچـەقاوی دەمێنێتـەوە! وەنـەوز وەك دزێکـی ڕۆح سوکەڵە بۆ لای من خۆی کێش دەکاو پێ دزیلکە دەکـا.ئیدی بیری‌و ژیریـم لێ دەدزێ، منیش وەك دیرەگ بۆی دەوەستم، ئەوەندە ناخایەنێ لەسەر خەوگاکەم ڕادەکێشم.

کەزارا گوێی لەو قسانەگرت‌ودیتی ئەودانایە گوێچکەی مەردومگەلە کە یان پێ دەرەقێنێتـەوە توانـی خـۆی لەخـەنین ڕاگـرێ‌و لـەچوارلای نەفسـی‌یەوە ڕوونـاکی دەرچوو، ئەوجا کەوتە ڕاز:

–بۆم دەردەکەوێ ئەو دانایە بەخۆی‌و چل ئەندێشەکەیەوە شێت بووە!

بـەڵام تابڵێی دەربـارەی–خەوخۆشـی–شـارەزایە. خۆزی لەوکەسـەی شـان لەشـانی ئەو دانایە ئەدا!

چونکە ئەوجۆرە–وێژنگ دان–ە درمێکـەو بەتیژی دەتەقێتـەوە نەخوازەڵا بـۆ ئـەو دیوی دیوارەکانیش!

کەمـە جادوویـەك لەدوانگـە باڵاکەیــەوە بـۆن دەداتـەوە، کوڕگـەلیش بـەخۆڕایی لەدەوری گوتار بێژی ڕەوشتە پەسندەکان گلێرنابنەوە.

یاسای ئەم دانایە بریتی‌یە لـە ((شـەوبێداری لـەپێناوی خـەوتن‌دا)). لەڕاسـتی‌دا ئەگـەر ژیان بێ مانا بووایـەو ئـەم حیکمەتە بێمانایەشم لەقەبەل بکردایـە– ئەوا لـەم دەستوورەم چاکتر دەست نەدەکەوت.

لەکاتێکدا خەڵکی جەمسەری ڕەوشتە پەسندەکانیان هەڵ دەپشکنین بۆم دەرکەوت بەر لەهەموو شتێك لەخەو خۆشی و ئەو ڕەوشتە پەسندانە دەگەڕان کەتاجی سرکەرو تریاکەمەنی بەتەوقی سەریانەوە دەبریسکێتەوە.

پەندیاری لەباوی دانایانی سەر مینبەردا-کە بە پایەی شانازیو ستایش گەیشتوون-ئەم یاسایەیە، ((نووستنێك بەخەونەکان تووشی نیگەرانی نەبێ)) ئەوانە مانایەکی لەمە باشتریان بۆ ژیان پێ نەدۆزراوەتەوە.

لەڕۆژگاری ئێستاماندا زۆر هەن وەك ئەو ئامۆژگارە جاڕ بۆ ڕەوشت پەسندی رابهێڵن بەڵام لەو دڵ سۆزییەدا ناگەن بەتۆزی ئەم دانایە.

ئەم زەمانەش هەر زەمانەکەی خۆیانە، زۆر چاوەڕوان نابن-خەوخۆشی بیرو ئەندێشەیان فریودەدا، ئەوجا بەم زوانە لێی رادەکشێن خۆشی و مژدێنی بۆ ئەوانەی وەنەوەز یان لەچاو رادەگەڕێ!

-ئابەم زوانە بۆ خۆیان دەچنەوە خەو

زارا ئاوای گوت...

گیرۆدەکانی جیهانی دووەم

ڕۆژێکیان زارا ئەندێشەی بۆ ئەودیو مرۆڤایەتی بەڕێ کرد. بەچەشنی تێ ڕوانینی گیرۆدەکانی جیهانی دووەم ئەویش ئەم جیهانەی بۆ دەرکەوت کە ئافەریدەی پەروەردگارێکی بەئازاری شەپرزەیە، گوتی:

-دنیام واهاتە بەرچاو-وەك خەونەکانی نووستوویەك-تەمومژی پێچ و لوولی ڕەنگاوەر دەخولقێنن و بەناچاری خواوەندێتی نەفسی لێ وەردەگەڕێ.

چۆن تەمومژی ڕەنگاوەر دەکەوێتە بەرچاوی داهێن ئاوایش من چاکەو خراپەو خۆشی و ناخۆشی خودی خۆم و خودی ئەوانی دیکەم لێ وەدەردەکەون. لەوانەیشە کەداهێن ویستبێتی لەزاتی خۆی نەڕوانێ و جیهانی بنیاد نابێ.

ئازار چەشتوو کاتێ پڕمەستی کەیف سازیی خۆیەتی کەواز لەئێش و ژانەکانی دەهێنێ و نەفسی خۆی لەبیردەچێتەوە. ئاوا ڕۆژێ لە ڕۆژان جیهانم بۆ دەرکەوت و دیتم:

خۆشی و کەیف و سازی‌یەکەی بریتی‌یە لە پڕ مەستی و لەبیرچوونەوە.. هەمیشە لەناتەواوی‌یەکانی خۆی‌دا دەگەوزێ و پێچەوانە گەرێکەو سێبەردەرەوەیە کە بۆ ناکۆکی‌یە ئەبەدی‌یەکە.

رۆژێکیان سەرنجی جیهانمدا، کەیف و مەزاقێکی سەرخۆش کەرم بۆ دەرکەوت..نەکاملێك خۆشایەتی لێ وەردەگرێ کەمن دام هێناوە.. ئەویش وەك گشت کارەئادەمی‌یەکان بەهەشتێکی ئادەمی‌یە.

ئەو خواوەندەش هەر مرۆڤە بەڵکو بەشێکە لە کەسایەتی مرۆڤ؛ چونکە لەگڵەکەی من و گڕەکەی من پەیدابووە..تاپۆیەکەو زادەی ئەم جیهانەیەو لەنەدیوی ئەم جیهانەوە نیە.

براینە! ئەوەم بەچاوی خۆم دی و بەئازارەوە پشت خۆم کەوتم و گڵی خۆم بۆسەر چیا هەڵ گرت، لەوێ ئاگرێکی نوور پژێنم کردەوە، ئەوجا تارمایی‌یەکە دوور کەوتەوەولەبەر چاونەما.

ئێستا ئەگەر باوەڕم بەو تارمایی‌یە هەبێ، ئەوباوەڕەم نابێتە ئازار چەشتن و گچکایەتی..ئەمەیە کەبۆ گیرۆدەکانی جیهانی دووەمی دەبێژم:

لەم گەردوونەدا زادەی هەرجیهانگەلێکی دی تەنیا ئازارو هەست کردن بەکۆڵەواری‌یە، ئەم زادەیەش لەگەڵ شێت بوونێکە خێرا ئەو بەختە وەری‌یە ناهێڵێ کەبێجگەی ئازارمەندەکان کەسی دیکە نەی چەشتووە.

ئەو ماندووەی بەتەمایە دوورترین مەودا بەیەك باز.. بەڵێ بە یەك بازی کوشندە بېڕێ و داماوی و نەفامی‌یەکەشی بەرادەیەکی گەیاندبێ-نەتوانێ لە ئاستی‌دا خاوەنی ویست و ئیرادە بێ، ئەوە هەر بۆ خۆی داهێنێ سەرجەمی خواوەندەکان و جیهانگەلی دیکەیە.

براینە بڕوام پێ‌بکەن لەش بەتەمای لەش نەماوەو لێی نائومێدە سبەینێ لەودیو ئەو لەمپەرانەوە کە لە دووری دوورەوەن سەپەنجەکانی لە جێگای گیانە گومڕاکە دەکوتێ.

براینە! بڕوام پێ‌بکەن لەش لەزەوی نائومێد بووە، ئیدی ئەو دەنگەی بیست کەلەدڵی هەبوونەوە بانگی دەکرد..ئەوجا ویستی بەسەر تێ سرەواندن جەمسەری بەربەستەکان بسمی و لێیانەوە بۆ جیهانی دووەم تێ‌بتەقێنێ.. بەڵام لای ئادەمیزاد

ئەو جیهانە دووەمە هێجگار شاراوەیە چونکە بەنامەردێتیو خۆدوورگرتنی لەهەموو سیفەتە مرۆڤایەتییەکانی بووەتە ئاسمانێك لە ((نەبوون)) و بەس. دڵی هەبوونیش ئەگەر وەك مرۆڤ نەئاخێوێ ناتوانی لەگەڵ خەڵكدا بدوێ.

راستیەکەی سەلماندنی-هەبوون- و هێنانەزمانی هەبوون بۆ ئێمە کارێکی فرەسەختە. دەئەوجا-براینە! وەڵام بدەنەوە: گوایە بۆتان دەرنەکەوتووە کەنامۆترو سەیر تری هەرشتێ ئەوەیە کەباشتر بە بەڵگە سەلمێنراوە؟

بەڵام ئەو زاتە ((خود)) وێڕای تێدابوونی ناکۆکیو تێك چوون، بەئاشکرا هەبوونی خۆی دەسەلمێنێو دەکەوێتە داهێنانو جاڕدانی ویستی خۆی..تاپێوەر دابنێو نرخی شتەکان دیاردی بکا. خود-لەدڵ سۆزی خۆیەوە هەر ئەودالْی لەشە، ئەمە وایە با لەشەکەش نوقمی خەونەکانی بێو بەباڵەتێك شکاوەکانییەوە تکانی فڕین بدا.

ئەوزاتەی لەپێناوی یەکالآی ئارەزووەکانیدا بەدڵ سۆزییەوە خۆی ڕام دەکا، چەند بۆ پایە بەرزی لەشو زەوی پتر مەشق بکا گوزارشی خۆی بەهرەمەند تر دەکا.

زاتی خۆم فێری ئەو تازە سەنگینی یەی کردووم کەلەئێستاوە خەڵکی پێ فێردەکەم: فێری کردووم لەئێستا بەدواوە سەری خۆم نەژەنمە لمی شتە ئاسمانییەکانەوە..بەڵکو سەرێکی گڵین بەرزەوەدەکەمو مانای زەوی پێ دەخولقێنم.

من خەڵکی فێری ئەو تازە ویستە دەکەم ڕەوتی ئەو ڕێگایە هەڵ ببژێرن کەلەوەوبەر مەردومگەلەکە گەوجانە پێیدا ڕەت بوون..فێریان دەکەم لەو ڕێگایە دڵنیابنو قاچیان لێ هەڵ نەتریزا، هەروەك قاچی بڵندە سووك بینەکانی لێ هەڵ تریزا..

ئەوانەش کەسانێکن شتە ئاسمانییەکانیان کردوونەتە باوو لەپێناوی سەدەقەسەری بەشەردا دڵۆپە خوێنە ڕژاوەکانیان داهێناون. وێڕای ئەوەش ئەو ژەهرانەی بەسامو لەزەتیانەوە گیرۆدەبوون هەر لەزەویو لەشەوە دەریان هاوردوون ویستویانە لەدەست نەگبەتی رەهەندە بن..ئەستێرەکانیان لەدوورەوە بۆ دەرکەوتوون. خۆ پێدا گەیشتنیان کارێکی ئەوپەڕی سەختو سەراسایە؛ بۆیە پیشیان خواردەوەو پڕماندیان:

((بەداخەوە! بۆچی ڕێگا ئاسمانییەکان لەپێشمانەوە ناکرێنەوەو بەسەریاندا خۆمان کێش بکەینو بەرەو ((هەبوونێك))ی کەو بەرەو بەختەوەرییەکی دیکە تێ بتەقێنین؟!..

لەوكاتەوە ئەندێشەو فنجانە پڕ لەخوێنەكانیان بۆ خۆیان داهێناون..ئەو خەڵكە وەك ڕۆڵەی یاخی بوو بێ ئەمەگن..ئەوەتان دوور لەزەوی‌و لەش بەخێرو بێر دەنازن. لەبیر خۆیان بردۆتەوە كەخۆش گوزەرانی‌و مچوڕكە خۆشایەتی‌یەكانیان لەزەوی‌یەوە پەیدابوون[٩]

[٩] خوێنەری ئازیز ئاگادار دەكەینەوە هەروەك لە سەرەتاوە باسكراوە: ئائەمە ئەو نیتشەیەیە كەبەڵگەی بێباوەڕی خۆی ئاشكرا دەكا، بەلایەوە ئەو زاتەی ئادەمیزاد دەی پەرستێ زادەی خەیاڵاتی خۆیانە، یان وەكی دی بڵێین: مرۆڤ خوای داهێناوەو لەگەڵی خۆی وێنە تاشی كردووەو لەگڕی خۆی سروەگیانی بەبەردا هەڵ كێشاوە. بۆ ئەو بیرە ترازاوانەی ناكرێ سەرجەم بێینە دەست‌و ڕەتیان بكەینەوە دەنا ئیشەكە دەبێتە بابەتی ڕەخنەو لێكۆڵینەوە، ئیدی لەوەرگێڕان دەردەچێ. ناچاریشین خوێنەران بانگ بكەین بۆ لێ ورد بوونەوە لەو سیفەتانە كە نیتشە بەچاوی خوایەتی‌یەوە سەیریان دەكا..ئەوسا خوێنەر دڵنیا دەبێ ئەو خوایەی ئەم فەیلەسوفەی هێرشی دەباتێ خوایەكەی ئێمە نیە، جیهانە دووەمەكەشی بێجگەی ئەو جیهانە گیانی‌یەمانە كەئەو لەنێومانداییە بەرلەوەی كەئێمە لەنێو ئەودابین.
نیتشە لەو دینە دەرچووە كە ئاریێتی لەسامێتی‌یەوە-وەری-گرتووەو شێواندوویەتی-ئەوجا بووەتە نێژیری بیرە بەزەبرو دەسەڵاتەكەی‌و ڕەخنە لەشوێنكاری دین لەكۆمەڵگادا دەگری‌لەو هەڵ وێستەی‌دا بارە نالەبارەی گرتووە= نەئەوەیە هاواری دەروونە یاخی‌یەكەی پێ ڕابگیری.. نەئەوەیشە بكەوێتە سەر ڕاستەڕێی. ئەو دینەی كەگیان تێیدا ئارام دەگری‌و كارو باری كۆمەڵی پێ‌ڕێكوپێك دەخرێ. ئێستاش قسەیەكی نیتشە دەهێنینەوە كەلەكاتی نووسینەوەی ئەم كتێبەدا -زارا-گوتوویەتی، ئەو گوتەیەش پەندێكە چ بۆ خواناس‌و چ بۆ خوانەناس. لەباخچەیەكی (لۆزۆن)دا نیتشە لەلای (خاتو لۆسالۆمە)وە كەكچەجوانێكی ڕووس بوو دانیشت‌و لەناخەوە دڵی ڕاگرت. لەكاتێكدا قسەی لەگەڵدا دەكرد كرومات دەبوو. (لۆ) دیتی: ئەوا نیتشە بەچاوی پڕ فرمێسكەوە مێژووی گەشەو گۆڕانی ژیری‌و بیریی خۆی بۆ دەگێڕێتەوە، باسی ساڵانی لاوێتی بۆ دەكا كەچۆن خواپەرستێك بووە، پاشان دەگاتە قۆناغەكانی گومان‌و ڕاڕایی لەجیهانێك دا كەدەبێ ژیانی پێدا تێ پەڕێ‌و جیهانێكی بێ خواش بێ. ئەو گوتی‌و خاتوونیش بۆ باری مێژوو قسەكەی نووسی:
((ئاوا سەرەنگێژیی بیرم دەستی پێكردو بەمەبەستیشی نەگەیشتم. ئەوجا ڕووبكەمە كوێ..ئەی واباش نیە بەرەو ئیمان بابدەمەوە. یان بگەمە ئیمانێكی تازە..هەرچۆنێ بێ كەمن نەتوانم بگەمە ئامانج، پاشگەز بوونەوەم باشترە، نەك بەسەر گەردانی بمێنمەوە)).

زارا بەزەیی بەپایە بەرزاندا دێتەوە..سەبارەت بەوەی کەهۆیەکانی دڵ نەوازی یان هێناونەتەدی رقی لێیان نابێتەوە، کەلەفەرمانی لەش و زەوی دەربازبوون، دیارە رۆڵەی بێ وەفا بوون.. دیسان لەم لایەنەشەوە لێیان خەشم گیرنابێ.. بەڵکو چاك بوونەوەو زاڵ بوونیان بەسەر نەفسی خۆیاندا بۆ دەخوازێ لەپێناوی خولْقاندنی لەشی بالاتر لەو لەشەی کەهەیانە.

دیسان زارا لەو نەخۆشە چاکەوە بووە رقی هەڵ ناستێ کەسۆزی بۆ خەیاڵ و ئەندێشەی خۆی دەبزێوێ و لە نیوەشەودا دەچێ بەگەردی –گۆڕی خواکەیدا دەسورێتەوە

..بەلام لەفرمێسکی ئەو چاکە بووەدا بێجگە لەشوێنکاری نەخۆشی و لەش بەباری بەولاوە چی دیکە نابینێ.

لەهەموو زەمانێکدا نەخۆشی بەخۆوە گلاوو خۆشێوێن زۆر بوون، تا دەگاتە رادەی بێ ئەقڵی و هەوەس چارەی ئەوکەسانەیان ناوێ کە ئەوداڵی زانیارین.

ئەوانە رقیان لەسادەترین ئاکار پەسندی دەبێتەوە کەبریتی یە لە دڵ سۆزی!

ئەوانە هەمیشە بۆ دوواوەو بۆ سەر دەمە تاریکەکان ئاوڕ دەدەنەوە. ئەگەر باوەڕو شێتایەتی بارو گوژمی تایبەتی‌یان هەبوایە ئەوسا خوا لەهەوەسی هۆش دا وەدەردەکەوت و هەموو گومانێکیش تاوانێك دەبوو.

بەباشی ئەوانم ناسیون کەلەوێنەو شێوەی خوادا خۆیان وەدەر دەخەن.. دڵنیاش بووم کەسەرجەمی ئارەزووەکانیان بەرەو ئەوە دەبنەوە خەڵکی باوەڕیان پێ بهێنن و هەموو گومان و دودڵی‌یەکیشیان تێدا ببێتە تاوانێك. ئەو ئیمانەی گەرەکیانە لەو خەڵکەدا بیچەسپێنن باش درکم پێ کردووە. ئەوانە–نەباوەڕیان بەجیهانگەلی دیکەو نەباوەڕیان بەو دڵۆپە خوێنانەیە کەدەبنە سەدەقە سەری جیهان.. ئەویش وەك ئەو خەڵکەیە کەباوەڕیان بەلەشەو خودی لەشیان بەلاوە بوونەوەرێکەو هەبوونی ناچاری‌یە.[١٠]

١–ه لەکتێبی (دانیال هالامی) وەرگیراوە / ف . ف.

[١٠] کائن: بوونەوەر. الواجب الوجود: هەبوونی ناچاری یان هەبوونی ناچارەکی.

ئەوەندە هەیە ئەو خەڵکە وەك بوونەوەرێکی دەردەدار سەیری لەش دەکەن و حەز دەکەن لەکەوڵی خۆیان بێنە دەرەوە، ئەوەیە کەپاڵیان پێوە دەنێ–گوێ لەمژدە بەخشی مەرگ بگرن هەر ئەو مزگێنیەشە کەچاویان پێ دەبڕێتە ئەو جیهانگەڵیدیکە

بەڵام برایان! ئێوە گوێ لەدەنگی ئەو لەشە بگرن کەلەدەردەکەی جیابووەتەوە.. چونکە ئەو لەشە دەرباز بووە بەدەنگێکی پاکی زوڵاڵ–بەچاو دەنگەکانی دیکەوە–دەتان دوێنێ.

لەشی ساخ بەهەموو دڵ سۆزیو بێ گەردیەکەوە دەدوێ..ئەو لەش ساخە لەبنی پێیەوە تاتەوقی سەری وەك ستونێکی ڕەختەی چوارپاڵوویە..بەیانو جوانبێژی یەکەشی بریتییە لە یەکاڵای واتای زەوی.

زارا ئاوای گوت..

گاڵتە پێکەرانی لەش

قسەی توندم بەرەو ڕووی ئەوانەیە کە گاڵتە بەلەش دەکەن: پێ ویستە ڕێبازە ئامۆژگارییەکانیان نەگۆڕن.. بەڵام لەسەریشیانە لەشەکانیان بەجێ بهێڵنو زمانیان لاڵ بێو فزەی لێ نەیە.

ئەوا منداڵەو دەڵێ:–من لەشو گیانم–ئەدی بۆچی ئەو مەردومگەلە وەك منداڵەکان قسە ناکەن؟..هەرچۆنێ بێ ئەو مرۆڤەی وریا بۆتەوەو خۆی دەناسێ، دەڵێ: ((من بەهەموو شتێکمەوە تەنیا لەشێکم، گیانیش تەنیا وشەیەکی ڕەها کراوە بۆ دیاری کردنی بەشێکی ئەم لەشە)).

لەش بریتییە لەکۆ ئامێرێکی پێك هاتوو بۆ هۆش..و چەند هەندامێك بۆ تاکە واتایەك. هەر ئەوە مەیدانی جەنگو ئاشتی، هەر ئەوە گەلەو هەر ئەوە شوان.

برالە! ئامێرە لەشت لەئامرازی ئەو هۆشەت بەدەرنیە کەتۆ پێی دەڵێی گیان، ئەمیش گچکە ئامرازێكو یارییە بچکۆلەیەکە بۆ هۆشە مەزنەکەت.

تۆ دەبێژی ((من و بەم بێژەیە فیزەبات تێ دەگەڕێ، بەڵام – بڕوابکەیت و نەکەیت– لەولاوە شتی گەورەتر هەیە، ئەویش لەشتەو گەورە ئامێری بیرکردنەوەیەتی. ئەو لەشە بەبێژەی (من)ەوە خۆی هەڵ ناکێشێ؛ چونکە ئەو خۆی منەو ئەزەو حەشارگەی کەسێتی یەکی ئاشکرایە.

ئەو شتەی کار لەهەستەکان دەکا و هۆش دەرکی پێ دەکا لەزاتی خۆیدا کۆتایی نایە، هەرچەندە هەست و هۆش هەوڵ دەدەن پێت بسەلمێنن کەلەوان دا هەموو شتێك کۆتایی دێ.. ئای چەند لەخۆباین؟!

هەست و هۆش لەچەند یاری و ئامرازێك بەدەر نین، خودی ڕاستەقینەش لەو دیویانەوەخۆی متداوەو بەچاوەکانی هەست کەوتووەتە پشکنین و بەگوێیەکانی هۆش کەوتووەتە گوێ گرتن.

بەردەوام ((خود)) هەروا پشکنەرو گوێ گرە، دەستەو یەخەو ئەنجام گرە، پاشان دەڕووخێنێ و بەسەر کەسایەتی دەخوڕێ و زاڵ دەبێ. براله! لەو دیوی بیرو هەستەکانتەوە دەسەڵاتدارێکی گەورەتر خۆی لەبۆسە ناوە چونکە دانای نادیارە، ئەو دانایەش هەر خودی ئەوزاتەیە کەلە– لەشی تۆدا سەقام گیرە، دیسان ئەوزاتە دەقی لەشی تۆیە[11] لەشی تۆدا ئەو هۆشە هەیە بەسەر چاکترین دانایت دا بشکێتەوەو زاڵ

---

[11] ئایا خوێنەری بەڕێز لەهەوڵ دانی نکولانەو گومراترین قسەو بێ پەرواترین لافی بێ خوایەتی ئەو کابرایە ئیسپاتی هەبوونی خواو سەلماندنی باوەڕو بیری هەرە بەرز وەدەست ناهێنێ؟.. ئەوەش کاردانەوەیە کەلەپێشەکی یەکەمان دا لامان لێ کردۆتەوە: باوەڕی ڕۆژ ئاوایی لەشی بەئامێرە هەوەس و حەزێکی سووکانی داناوەو گەرەکە زەلیل بکرێ؛ بۆیە ئەو باوەڕە نکوولی لەژیان کردووە ((ژیانیش بەلای ڕۆژهەلاتی ئیماندارەوە سەرەتای نەمرایەتی یە)) نیتشە کەهێرشی هێناوە بۆ سەر ئەو بۆچوونەیە لەقەوارەی مرۆڤ دا– دەرەوەی ئاوەژوودەکاتەوە بۆ ناوەوەی ناوەوەشی بۆ دەرەوە.. ئەوجا لێکی دەترازێنێ بۆ خودو کەسێتی، بەلایەوە کەسێتی هۆشو گۆشێکە لەنێو دەچی، پێی لەوەش ناوە کە لەش لەگەڵ ئەو هێزە پاڵ دەرو ڕووت و شاراوانەی تێیدا هەن خۆی لەخۆی دا ئەو زاتەیە هەبوونی ناچاری یەو بەرەو کەماڵ دەخزێ تامرۆڤ دەگەیەنێتە پلەی خواوەندی.

بـێ، كێـش هۆیـەكی ئـەوتۆ دەزانـێ لەشـت ناچـاری ئـەو دانایەتیـیـە بكـا كەلـەتۆدا باشترین شتە؟!

زاتـی خـۆت گەمـەی بەكەسـێتییەكەت و دەورەكـانی دێ كــەدەڵێ: دەبــێ پایــەو بــەرزیی بـیر چیبـێ كەبـەرەو مەبەسـتم نــەبێ؟.. ئــەدی هــەر مـن رێبــەری كسـێتی نەبووم..هەرمن سرووش بەخشی بیركردنەوەكانی نەبووم؟[12] زات بەكەسێتی دەڵـێ: هەست بەئازار بكە. ئەوجا ئازار دەچێژی و بیریش دەكاتەوە لەو ئازارە ڕزگاری ببێ، ناچاریشە كە ڕوو لەو مەبەستە بكات

زات بەكەسێتی دەڵێ: هەست بەشادی بكە. ئەوجا شاد دەبێ و بیریش لەدرێژە پێدانی ئەو شادییە دەكاتەوە، ناچاریشە كەڕووبكاتە ئەو مەبەستە.

قسـەیەكم هەیـە بەگاڵتـە پێكـەرانی لەشـی دەڵێـم: لەڕاستیداسـووكایەتییەكەیان پایەو ڕێزە. ئەی دەبێ كێ ڕێز لێ نانو سووكایەتی و قەدرزانی ویستی پەیداكردبن؟

زاتی داهێن ڕێزلێ نانو سووكایەتی بۆ نەفسی خۆی بنیات ناون،بەو چەشنەی كە ئێش و لەزەتی بۆخۆی پەیداكردوون.

لەشی داهێن چۆن باسكێك بەویستی ئەو دەجوڵێنەوە ئاواش بۆ خزمەتی خۆی هۆشی خوڵقاندووە.

ئێوە بەتایبەت لەباری سووكایەتی و شێتیتان دا خزمەتی زاتی شاراوەتان دەكەن. ئەی گاڵتـە پێكـەرانی لـەش لەگـەڵ ئێوەمـەزاتی ئێـوە بۆخـۆی دەیـەوێ بمـرێ؛ وازی

هەرچەندە ئەم قسەیە زۆر كورت برە بەڵام ناچاریش بووم هەر بیهێنمەوە. لەوەدواش كاتێ لەتەرجەمەی ئەو فەیلەسوفە گەورەی ڕۆژئاوا دەبینەوە دەبێتە جێگای لێكۆڵینەوەیەك حەز دەكەی خەریكی بی... تالەخوایەتی ئەودا بەڵگەیەك وەربگرین پایەدار بێ لەسەر ڕاستی باوەڕی ڕۆژهەڵات بەتاكایەتی خواو بەو سروەگیانە نەمرەی كردوویەتییە بەر گشت لەشێك. ف.ف

[12] لە لاپەڕە (٥٦)ی دوو نوسخەداو لەم بەندەدا نووسراوە:

((ماهی خطرات الفكر وتسامیه)) من بۆ ئەوە دەچم (خطوات) بە واوبێ. دیسان بۆ هەمان بەند كەنووسراوە: انا وائده الشخصیه) دەبێ ئەمیشیان (رائده) بە (را) نەك لە (وا) بێ.

لەژیان هێنا؛ چونکە ناتوانێ ئەوەی بەتەمایەتی بەجێی بهێنێ، ئەوپەڕی ئارەزووشی بریتی‌یە لەداهێنانی کەسێ لەبڵندایەتی خۆیەوە بێ.. کاتی هاتنە دی ئەو ئارەزوەش بەسەر چووە؛ لەبەر ئەوە ئەی گاڵتە پێکەرانی لەش! زاتی ئێوە بەتەمای نەمانە.

زاتی ئێوە ئارزوومەندی نەمانە؛ هەر ئەمەیە پاڵتان پێوە دەنێ گاڵتە بەلەش بکەن چونکە بۆتان نەکرا لەخۆتان باشتر بخوڵقێنن..زادەی کوڵەواریتان لەسەر ژیان‌و زەوی خەشم‌و توڵەیە ..ئائەوەتانێ بەبێ ئەوەی بزانن لە حەزو هەوەسی چەند سات‌و چاوتروکانێکی لاداوتان دا خۆی وەدەردەخا.. ئەی گاڵتەپێکەرانی لەش‌و کە لەش! بەرێبازی ئێوەدا ڕەت نابم؛ چونکە گوزەرێکتان تێدا بەدی ناکەم بگاتە ئەو شوێنەی مرۆڤی بالای لێ وەدەردەکەوێ.

زارا ئاوای گوت...

حەزو خۆشایەتی‌یەکان

برام! ئەگەر تۆ پەسندی‌یەکت هەبوو، ئەو پەسندیەش تایبەتی خۆت بوو ئەوا بێجگەی خۆت کەسی دیکەی تێدا بەشدار نابێ. بێ گومان دەشتەوێ بەناوی خۆیەوە ناودێری بکەی لە پای کەیف‌و سازیتا وازی لەتەك دا بکەی.. بەلام بەهۆی ئەو ناسیاری‌یەوە کەبەسەرت دا بڕیوە مەردومگەلەکەت تێدا بەشدار کردووە؛ بەو سەبارەتەوە بەخۆت‌و پەسندیتەوە ئاو گەلە بووی.

برام! بۆ تۆ واباشە کەبڵێی: ئەوەی گیانم لەزەتی پێوەردەگرێت‌و ئەوەی گیانم ئێشی پێ وەردەگرێ-بالاترە لەدەربڕین‌و مەزنترە لە ناوهێنان..لەدەرك پێکردنی‌دا کوڵەوارم ئەو کوڵەواری‌یەش لەهەناوم دا قاتی‌و برسێتی پەیدا دەکا.

با ئەو ئاکار پەسندیەت لەوە بالاتر بێ کەلەکاتی دەست نیشان کردن‌دا شت بەکەم بزانی.. کاتیکیش خۆت لەقەرەی ئەو دیاری کردنە دا هیچ شەرم مەکەو بەلالە پەتانێوە بی درکێنە؛ کەواتە بەتورە تورەوە بڵێ:-

-ئەمە، ئەو خێرەیە کەحەزی لێ دەکەم..

-ئەمە، ئەویە کەسەرسامیم دەورووژێنی..

–كەواتە، بێت و خێرێك بەو ڕەنگە نەبێ نامەوێ..

–هیچ كام، لەوشتانەم ناوێ كە بەخواستی پەروەردگارێك بێ لە خواوەندەكان..

–كارێكیشم ، ناوێ بەخواست و ڕاسپێری ئادەمی بێ..

–هیچ بەڵەدێكم، ئەگەرەكە بەرەو جیهانی باڵاو بەهەشتە نەمرەكان ڕێبینیم بكا..

بڵێ: حەزم تەنیا لەپاكێتی زەوی‌یە، چونكە كەمێك دانایی تێدایە.. لەوەش كەمتر ڕاستی‌یەكی تێدا هەیە كە لەسەری پێك هاتوون، ئەو باڵندەیە لە نزیكمەوە هێلانەی هەڵ بەستووە بۆیە خۆشم دەوێ و بەزەیم پێدا دێتەوە.. ئا ئێستاش لەكن منەوە كركەوتووی هێلكە زێڕینەی خۆیەتی. ئا بەو تەرزە قسە بكەو لاڵە پەتانە (پەسندایەتی)ی خۆت پەرداخ بكەو پێی‌دا هەڵ دا بڵێ.

لەوە پێش ئەو حەزو هەوەسەی هەت بوو بەخراپەت دادەنان، بەڵام ئێستا خاوەنی ئاكارە پەسندەكانی كەلەنەفسی حەزو هەوەسەكانتەوە پەیدا بوون؛ چونكە سەر تۆپێ مەبەستەكانت خستووەتە ئەو حەزانەوە، ئەو جا بوونە ڕەوشت پەسندی و خۆشایەتی كەلەخۆتەوە بۆ خۆتن، لەمەولاش دەبینی هەموو حەزوو هەوەسەكانت دەبنە پەسندایەتی..

لەمەولاش دەبینی ئەو شەیتانەی لەكلێشەت دایە–دەبێتە فریشتە، ئەمە وایە. با تۆ لەو كەسانەش بی كەبەركاری ڕق و هەوەسن..ئەمەوایە –با لەكۆمەڵەی دەمارگیرو كینەلەدڵان بی.

لەوە پێش سەگە دڕەكان لەدالانەكان خزابوون، ئەوەتان ئێستاش پەلەوەری خۆش ئاوازن، ئاسمان لەژەهرەكانتەوە مەڵحەمێكی داچكاندو حوشترە لاتێك بەزرینچكە دەردەوە شیری داچۆڕاند.. ئێستاش تۆ بەكاری خۆت شیری بەلەزەتی لێ فردەكەی ! لەمەودا خراپەت لێ پەیدا نابێ، بەڵام خراپەیەكی دی لەگۆڕێ دایەو لەدوژمنایەتی ڕەوشتە پەسندەكانتەوە پەیدا دەبێ. برام! گوێم لێ بگرە–هەركاتێ هەستت بەكامەرانی كرد مانای وایە پەسندی یەكت تێدا جێ گیربووەو ڕاگوزاریشت بۆ ئاسان دەكا.

كەمرۆڤ فرە ڕەوشت پەسند بێ ئەمەشتێكی زۆر چاكە.. دەبێ لەوەش بەئاگابین كەئەم فرە پەسندیەی لێ دەبێتە بەدبەختی.

زۆر تێکۆشـــەر ســـەبارەت بەدابەزینـــە مـــەیدانگای ئاکـــارە پەســـندەکانەوە هێندەشەکەت بون ناچار سەری خۆیان هەڵ گرتووە تا لەبیابان دا خۆیان بکوژن!

کەتۆ هەموو شەڕو جەنگێکت بەلاوە خراپ بێ برام! ئەوە بزانە : ئەوانە چەند مەرجێکی ناچارین‌و دەبێ هەر بێن؛ چونکە لەنێو خودی ڕەوشتگەلە پەسندەکەی تۆدا زرگنی (حسد)و گومان‌و جنێو هەر یەکەیان پایە بەرزی خۆی هەیە.

چاو بکەرەوە! هەر یەکە لەو ڕەوشتگەلە پەسندەت بەتەمای پلەیەکی بالاترەو هەریەکەیان بەتەمایە دەست بەسەر هەموو بیرگەلەکەت دا بگرێ‌و بیان کاتە بەندە فەرمانی خۆی‌و تووڕەیی‌و کینەو خۆشەویستی تۆیان پی لەقاقۆزە بنێ‌و فزەیان لێ بڕی.

هەرکامیك لەڕەوشتە پەسندەکانت- زرنگی-بەئەوی دیکەیان دەبا.

دیسان زرنگیش تۆقێنەرێکەو ئەو ڕەوشتگەلە پەسندە پاکۆ دەداو نایانهێڵێ.

ئەوەی بکەوێتە گڕە پێچەی زرنگی‌یەوە بەو مەردە دەچێ کەچزووی ژەهرینی دووپشك بە شوێنی کوشندەیەوە بدا.

ئەرێ کاکی خۆم! ئەوە نازانی، کامیان جنێو بەخۆدەرەو خۆکوژە هەردەبێتەوە یەکێك لەڕەوشتە پاکەکان؟!

مرۆڤ هەر ئەو بوونەوەرەیە پێویستە سەرووی خۆی کەوێت.

کەواتە کاکی خۆم! لەسەرتە پەسندگەلی خۆت یەك یەك خۆش بوێ؛ چونکە تۆ بەهۆی ئەو ئاکارە پەسندانەوە لەنێو دەچێ.

زارا ئاوای گوت...

تاوانباری هەڵ بزرکاو

ئەی دادوەرو پێکەنین هێنەکان! هێشتا ئاژەڵەکە سەری نەلەقاندووە دەشتانەوێ بڕیاری تۆڵەی لەسەر دەرکەن؟ ..فەرموون ئەوە سەری تاوانبارە هەڵ بزرکاوەکە، ئەوەتا هەڵ دەچۆقێ‌و بشنۆڕن: سووکانی‌یەکی سامناك لەنیگاکانیەوە دەتان دوێنێ.

دووچاوی تاوانبارەکە پێتان دەڵێن: کەسێتی لەو شتە دەرناچێ کەپێ ویستە بەسەریدا بەرزەوەبین. کەسێتی منیش بریتییە لە سووکایەتییەکی مەزن بۆ ئادەمزاد.

لەکاتێك دا ئەو تاوانبارە فەرمانی بەسەر خۆیدا دەرکرد مانای وایە کاتی مەرگییەتی . کەواتە رێگەمەدەن لەم دۆخی هەڵ کشانەوەیە بۆ نزمانی داکشێتەوە .پەلەی مردنی لێبکەن؛ چونکە مەرگ تاکە رزگار کەری کەسێکە سزای خۆی بگەیەنێتە ئەم دوورە ئەندازەیە. ئەی داد وەرینە! با هەق سەندنەوەکەتان میهرەبانی بێ تۆڵە نەبێ. هەر کەفەرمانی مەرگتان دا با مەبەستەکەتان پاکانەی ژیان بێ. هەر ئەوەندەتان بەس نیە کەلەنێوان خۆتانو ئەوانەی دەیان کوژن لەمپەرێك هەڵ نێن بەڵکو پێویستە خەمباریتان پەرۆش دەربرین بێ بۆ دیمانەی مرۆڤی بالا.. ئا بەم رەنگە لەبان خۆتانەوە پاکانەی مانەوەتان دەکەن.

بڵێن: ئەو کابرایە دوژمنەو مەڵێن: خوێڕیلەیە.. وای دابنێن کە نەخۆشەو ریسوا نیە.. تێك چووەو تاوانبار نیە. تۆش جەنابی دادوەر-کەئێستا خۆت لێ سوور پۆش کردووە-بێتو ئەو هەمووەی لەبیر کردنەوەت دا قەوماندوتن بۆ ئەم خەڵکەیان جاڕبدەی ئەوسا بەگوێی خۆت دەی بیستی کەبەهاوارەوە دەڵێن: ئا-ئەو کابرایەی لەسەر ئەو کورسییە ڕۆنیشتووە دای بگرنە خوارێ؛ چونکە هێندە بەژار و ژەنگەوە ئاخناوە ئێق دەداتەوە.

..بەڵام بیر شتێکەو کار شتێکی کەیە..هەر وەك تارماییکا دیسان لەخۆی دا شتێکی سەربەخۆیە. لەنێوان ئەو سێ شتەدا هیچ پەیوەندییەکی وەهانیە کەبتوانین پێی بڵێین: بەندیواری نێوان (هۆو بەر هۆ).

تارمایی تاوانەکە لەبەرچاو کابرادا وێنەیەك بوو. ئەوسا دەموچاوی زەردهەڵ گەڕا؛ چونکە لەکاتی تاوانکردنەکەی دا هێزەکەی لەئاستی خۆی دانەبەزی.. بەڵام هێشتا بەتەواوی کۆتایی تاوانەکەی نەهاتبوو هێزەکەی خاوبوەوەو نەی توانی بەوردی لەو تارماییە تاوانەی هەڵ بڕوانێ.

ئەم کابرایە بۆی دەرکەوتووە تەنیا کارێکی کردووە..لەبەر ئەوە شێتییەکەی وەئاگادێ؛ چونکە باری نائاسایی بووەتە بنکەی قەوارەکەی..ئەو جغزەی تاوانبارەکە دەی کێشێ دەبێتە پێوەندی بیرکردنەوەی. بەچەشنی (فەرخە) یەك کە خەوبازێك

بــەدەوری دا بازنەیــەك دەكێشــێ. ناتوانــێ لــەو هێڵــەوە دەربچــێ تابچێتــە جغــزە شێتی‌یەكەیەوە.

دادوەرینە، گوێم لێ بگرن! ئەو شێتی‌یەی بەدوای كارەكەدا دێ شێتی‌یەكی دیكەی لەپێشەوە هاتووە.. ئێوەیش تا ئەو پەڕ بەگیان تاوانبارەكەدا نەچوونەتە خوارێ.

دادوەری سووورپۆش دەپرسێتەوە: هـۆی چـی بـوو تاوانبارەكـە دەسـتی دایـە كوشتنی.. لەدڵی خۆی‌دا دەڵێ! بكوژەكە لەپێش دا ویستوویەتی دزی بكا.

بەڵام من دەڵێم نەفسی تاوانبارەكە مەبەستی دزی نەبووە.. بەڵكو مەبەستی‌خوێن ڕشتن بوو–چونكە تینووی ئەوەبوو نووكە تیغی خۆی داچەقێنێ، ژیرایەتی تاوانبار لـەم شـێتایەتی‌یە نەگەیشـتووەو بـۆ قـەوماندنی ئـەو تاوانـەی ڕاخزیـوە..ژیرایـەتی یەكەشی لەتەكی‌دا دەكەوێتە ڕاز:

–كە تاوانەكەت بت خاتە دزی‌و تۆڵەوە بۆچی دەربەستی خوێن ڕشتنی؟

تاوانبار گوێی بۆ دەنگی ژیرایەتی‌یە بەسەزمانەكەی ڕاهێشت.. چێشی بەگوێ‌دا چپاند هێندەی قوڕوقوشم گران بوو؛ ئیدی هەر بـەدوای كوشـتنەكەدا–دزی‌یەكـەی كرد؛ چونكە ویستی شەرمەزار نەبێ‌و پاكانەی شێتی‌یەكەی بكا.

دیسان قوڕقوشم ئاسا تاوانەكەی بەلاوە گران بوو هۆشە بەسەزمانەكەشی هـەر قورس بوو. شەپڵەو تەزین بەسەری‌دا زاڵ بوون. خۆ ئەگەر پیرە تاوانبار بی‌توانی بایە ملی هەڵ بڕێتەوە كۆڵە گرانەكەی لێ دادەخزێ..بەڵام لەئێستە بەدواوە دەبێ كێ بێ سەری ڕاوەشێنێ؟

ئەگەر بەباشی لـەو مرۆیە بنۆڕی تـەنیا كۆمەڵـە دەردێكت بۆ دەردەكەوێ دەبێتـە بەڵەدكاری هۆش بۆ جیهانی دەرەوەو ئەودڵی تالآنی‌یەك دەبێ لێی بەمەرام بگا.

ئەو مرۆیە بریتی‌یە لەتۆپەڵـە مـاری تێـك ئـالآو یـەك بینـە ناسـرەون تـالێك هـەڵ دەوەشـێن‌و بەهـەموو كـون‌و قوژبنێكـی دنیـادا ڕادەخـزن‌و پـەلاماری تـالآنی خۆیـان دەدەن.

سـەرنجی ئـەو لەشـە بەسـتەزمانە بـدەن! گیانـە لاوازەكـەی بـە تەمایـە بەڵـەدی ڕاسـتەقینەی نـاوەوەی بـێ بەهـەموو ئێـش‌و ئازارەكانی‌یـەوە .. بەخـەیاڵی خـۆی وادەزانێ سەرجەمیان وازیان لەكوشتنە.

لـەم ڕۆژانـەدا هـەر كەسـێك ئـەو نەخۆشـیەی بەسـەر دا زاڵ بـێ، خراپـەكانی ئـەو ڕۆژگـارە ناگـەهان سـتەم زەدەی دەكـەن. ئـەوجا دەیـەوێ هـەر بـەو سـزایەی خـۆی

چەشتوویەتی خەڵکی ئازاربدا. زەمانێکیش لەمەبەر تێ پەڕی، چاکەو خراپەیەکی هەبوو کە بێجگەی چاکەو خراپەی ئەم ڕۆژگارەن، ئەوەش کاتێك بوو چی گومان و بەرتەمای مرۆڤ بوو، بەتاوان لەسەری حەلێب بوو، ئەوەی بەو جۆرەش دووچار بوو بوو، بەگاڵتە جاڕو خۆجیای نێو کۆمەڵ دادەنرا. ئەوجا بەهەمان سزا خواردنی خۆی دەکەوێتە ئازردان و وێژەی ئەوانی دی.

شێوە نەتان گەرەکە گوێ بۆ قسەکانم شل بکەن! چونکە وا دەزانن زیان بەکارسازەکانتان دەگەیەنن.. بەلاّم من هیچ کێش و سەنگێکم بۆ ئەو پیاو چاکانەتان دانەناوە.

لەو پیاو گەلەدا تێیان دا هەیە دڵم لێی دەشێوێتەوە.. وەنەبێ هەرچی‌یەکی لەوان دا چارم نەوێ بەخراپەو بەد دابنرێ. چونکە من شێتی یەکیان بۆ دەخوازم مەرگیان بێ وەربکا بەچەشنی شێتی لەمەڕ تاوانبارە هەڵ بزڕکاوەکە.

ڕاستی‌یەکەی من دەمەوێ بەو شێتی‌یە بگوترێ:

ڕاستی، یان دڵ سۆزی، یان دادپەرستی، چونکە پەسندایەتی ئەو خەڵکە لەسەر تەمەن درێژی یەك دامەزراوە کە لە خۆشایەتی خوێڕیلانە دا ببرێتە سەر.. خۆشایەتی‌یەکەشیان هەر ئەوەندەیە: لە خۆیان دڵنیان و لەخۆڕازی بن.

من بەربەستێکم و لەکەناری ڕووباری خۆم هەڵ ناوە کێ دەتوانێ چاو لە من بکاو دەستی داوێنم بێ– بابی‌کا، کێش ناتوانێ ئەوە بکا با وانەزانێ دەبمە بەردەستی و بەوێنەی ئەو کەنەفتەی دەست دەداتە دار عەساکەی پڕم بداتێ.

زارا ئاوای گوت...

خوێندنەوەو نووسین

ئەوەی نوسراوە پیشانی دەدەم و نمایشی دەکەم، نەفسم تەنیا مەیلی شتێك دەکا–مرۆڤ بەتکە خوێنەکانی نووسیبێتی ئەوجا تۆش بەخوێنی خۆت بنووسە؛ ئەوسا دەزانی کەخوێن گیانە.. کارێکی ئاسانیش نیە مرۆڤ لەخوێنی نامۆو بێگانە بگا. ڕقم لەهەموو خوێنەرێکی تەمەڵە؛ چونکە ئەوکەسەی دەخوێنێتەوە هیچ

خزمەتێکی خوێندنەوەکەی ناکا ئەگەر سەدەیەك بەسەر تاقمی خوێنەراندا تێ پەڕی دەشێ لەیادو بیرکردنەوەوە بۆ چرووكو بۆ درن هەڵسێ.

ئەگەر مافی فێرە خوێندنەوە بدرێتە هەموو کەس وەنەبێ–لەگەڵ تێ پەڕبوونی زەمانەدا–هەر نووسین تێك بچێ بەڵکو خودی بیرو بیرکردنەوەش هەرتێك دەچێ.

لەڕابووردوودا (بیر) بۆ خۆی خواوەندێك بوو.. ئەوجا پێ گەیشتو بوو بەپیاوێك..ئا ئێستاش چرە هەراو هوریایەکە، کەسێك چەند سوورەتێك بەخوێنی خۆی بنووسێتەوە بەوە رازی نابێ هەر بەوێرە وێرەوە بخوێنرێتەوە بگرە دەیەوێ هەموو دڵێك ئەو سوورەتانەی لەبەربکا.

نزیکترین رێگای نێوان کێوەکان ئەو هێڵەیەکە لە ترۆپکێکەوە دەکشێ بۆ ترۆپکێکی دی. خۆ ئەگەر قاچی عفریتت نەبن ئەوا ناتوانی ئەو رێگەیە بگری. کەواتە پێویستە هەموو پەیرەوەکان وەك ئەو لووتکانە بڵندبن.. ئەوانەی پێشیان ڕادەگەیەنرێن دەبێ هێزو فرەی جەزرەبەکاریان هەبن‌و چاونەترسانە بەخۆیان راپەرموون.

لەپەسند ئارایی‌دا سروە ناسكو ئاودارە..ئەوەش مەترسی‌یەکان کەلەدوورەوە سەرەتاتکی دەکەن چاوم لێ زەق دەکەنەوە، بیریشم لەسەر سەختی خۆیدا فرکانی قۆناغێکە. رێگەی راستم لەبەردەمدا کشاوە؛ کەواتە با لەپەری‌و جنۆکان دەستو پێوەند پەیدابکەم. منم خواوەندی زەبر خوازو ئازایەتی. کەسێ بتوانێ لەتارمایی‌یەکان هەڵ داو بیان تارێنێ–بەلایشیەوە سەخت نیە کە لەجنۆکان مریدو گرۆی خۆی بسازێنێ.

ئازایەتی‌یەکەم سەوداسەری پێکەنینە..هەموو رشتە بەندێکی نێوانم‌و نێوانتان پساوە..ئەو هەورانەی ژان گرتووی گەردەلوولن قورسە هەورە رەشەکانی ئێوەن‌و منیش لەئاست خۆمەوە گەمەم پێیان دی.

کاتێ تاسەی بڵندایەتی دەکەن بۆ سەرووی خۆتان هەڵ دەڕوانن.. بەڵام کەمن بەرەو ژوور هەڵ کشام ئاگام لەوەش بوو کەلەژێر پێم دا بوو. ئایە کەسی وەهاتان تێدا هەیە لەسەر لووتکە بێ‌و بشتوانێ پێبکەنێ؟!

کەسێك بەسەر لووتکەی چیاکان دا دەورانی بێ گەمەی بەهەموو مەرگەساتێکی ژیان دێ.. گەمەی بەهەموو بەرەڵاگەو شانۆی ژیان دێ.. بگرە گاڵتە بەخودی ژیان دەکا.

دانایی دەیەوێ نەبەردی بێ پەروابین.. توندو تۆڵی گاڵتە جارپین؛ چونکە (دانایی) مێیە، هەموو مێیەکیش هەر حەزی لەسەختە پیاوی تێکۆشەرە.

ئێوە دەڵێن ژیان باری قورسو گرانە. دە–پێشم بڵێن: بۆچی بەلووت بەرزیو بایی بوونەوە بەرەوڕووی بەیانی دەبنەوە.. کەئێوارەش داهات تەنیا بەستەزمانیو مل شۆڕیتان پێوە دیارە؟!

بەڕاستی ژیان گرانە..بەڵام ئەو داهێزانەی پێتانەوە دیارە چیە؟..ئەدی هەموومان وڵاخ نینو هەر وڵاخێکیشمان قورسە باری خۆی نیە؟..ئەی لەنێوان ئێمەو خونچە گوڵان دا وێچونێك هەیە کەبەسەخڵەتییەوە لەبەر لێ هەڵ نیشتنی دڵۆپە شەونم دا دەلەرزێ؟!

بێ گومان ژیانمان خۆش دەوێ، لەبەر ئەوەش نیە: چونکە خوومان بەژیانەوە گرتووە.. بەڵکو لەبەر ئەوەیە کەخوومان بەخۆشەویستی ژیانەوە گرتووە..

خۆشەویستی شێتییەکی تێدا هەیە.. ئەوجا شێتیش شتێکی دانایی تێدا هەیە. منیش کەخۆم حەزم لەژیانە ئەوەم بۆ دەردەکەوێ، ئەوەی باشتر هەست بەکامەرانی دەکا بریتییە لەخێڵە پەپولەو بڵقە کەفە سابوونی بەتاڵو ئەو مەردومانەی بەچەشنی ئەوانن..

کەزارا دەڕوانێتە ئەو گیانە بچووکە خنجیلانەی لەشێتی خۆیان دا هەمیشە خورپەن کاری گەردەبێو بە لاوژەوە بانگی گریانی لێ هەڵ دەدا.

ئەو خواوەندەی توانام دەداتێ کە باوەڕی پێ بهێنم هەر ئەو خواوەندەیە کە دەشتوانێ بکەوێتە سەما.

کاتێ شەیتانم لێ دەرکەوت، بینیم بێ چرکە بەخۆیەوە گلاوە لەگورجو گۆڵیدا خۆی لێ هەڵ ناوە. ئەوجا گوتم:

ئەمە ئەو قورسە گیانەیە کەبەلایەوە هەموو بارو دۆخێك یەکسانە.

هەرکاتێ ویستت بکوژی داوای یارمەتی لەڕق مەکەو پەنا بەرەبەر پێکەنین؛ کەواتە باراستەوەبین ئەو قورسە گیانە بکوژین.

من لەوەتی فێرە ڕۆیشتن بووم یەکبینە ڕادەکەم.. ئێستاش ئائەوە تام دەفرم، پێویستم بە کەسیش نیە پاڵم بداو بکەومە بزووتن.

ئێستا بەتەواوی سووکەڵەم.. من باڵ دەگرمەوەو هەست دەکەم لەژوور زاتی خۆم دا دەسووڕێمەوەو لەهەمان سات دا لەدەروونیشم دا خواوەندێك سەما دەکا.

زارا ئاوای گوت...

دارە گەورەی کێوەکە

ئێوارەیەك زارا چووە سەر ئەو گردەی بەسەر شاری (مانگابەڵەك)دا دەیڕوانی، لەوێ تووشی لاوێك بوو، توومەز کاتی خۆی پشتی لێ هەڵ دەکردو رووی لێ وەردەگێڕا، لاوەکە لەپاڵ قەدی داریکی گەورەدا لێی دانیشتبوو بەچاوی حەسرەتناکەوە بەدۆڵەکەیدا-دەڕوانی، زارا هاتە بەرەوەو هەردوو قۆڵی لەقەدی دارەکە وەرهێناو گوتی : ئەگەر بمەوێ بەم دەستانە ئەم دارە رابوەشێنم ئەوا ناتوانم.. بەلآم ئەو بایەی بەچاو نایبینی چۆن حەز بکا دەی هەژێنێو دەیپێچێتەوە.. ئاواش دەستە نادیارەکانی ئێمە رادەوەشێننو دەمان پێچنەوە.

لاوەکە بەشڵەژانەوە ڕاستەوەبوو، گوتی: چۆن-ئەمە زارایەو قسە دەکا؟! خۆمن بیرو غایلەم لای ئەوبوو. زارا گوتی: کابرا ئەوەلەچی دەترسی؟.. ئەدی مرۆڤو دارەگەورەکە هەر یەك حاڵەتیان نیە؟.. مرۆڤ چەندە بۆ سەرچاوەکانی نوور هەڵ بکشێ بنجەکانی بەناخی زەویو تاریکستانو نزمانیدا رۆدەچن.

لاوە هاواری کرد: بەڵێ! ئێمە بەخراپیدا دەڕۆین، بەلآم تۆ چۆن بۆت دەکرێ نهێنیەکانی دەروونی من هەڵبپشکنی؟

زارا خەندەی هاتێو گوتی: زۆرینەی ئەو نەفسانەی دەمانەوێ بیان بپشکنین دەبێ لەپێشەوە دایان بهێنینو بیان خولْقێنین.

لاوەکە گەرایەوە سەر قسەکەی: زارا راستم گوت:بەڵێ ئێمە وابەخراپەدا رۆدەچین. لەوەتەی بەتەمای بڵندایەتیم ئەو باوەڕەی بەخۆمم بوو دادەوەشێ. لەوەش بێ بەشم کەخەڵکی باوەڕیان پێم بێ.. دەبێ هۆی ئەمە چی بێ؟ من خێرا پێدا دەگەرێم کەچی

حاڵی حازرم ڕابووردووی ڕۆژگارم پەك دەخا..چەندە بەسەر پەیژەخانەکاندا خولاومەوەو شەقاوم هەڵ هێنایەوە کەچی ئێستا پلەبەپلە لە کەمتەر خەمیم خۆش نابن. کە دەگەمە لووتکە هەمیشە تەنیایی خۆمم لەبەر چاوەو گەزێو ئێسقانەکانم دەلەرزن.. نازانم کەهاتوومەتە سەر لووتکە چیم لێ دەوێو داوەرانی چیمە؟

سووك بینم شان بەشانی ئارەزووە گەشە سەندووەکانمەو.. چەندە بۆی هەڵکشێم ئەوانەی بەرزوە بوون بەلامەوە سووکترن‌و نازانم مەبەستیان لەبان لووتکەکان چییە؟

کەلەسەر بەرزایی هەڵ دەنگووم ڕەفتارێکەو تەریقم دەکاتەوە.. زۆ جار گاڵتەم بەهەناسەبڕکێی خۆم کردووە.. حەزیشم لەوانەنیە کەبۆ فڕین باڵیان فش دەکەنەوە.. ئای کە ڕاوەستانی سەر ترۆپك لەخۆیدا چۆن ماندو بوونێکە!

زارا سەیری پیرەداری کرد، ئەوا لاوەکە پشتی پێوەداوە، گوتی: ئەم دارە کە گەشەی کردووەو بەسەر ئەم خەڵك‌و گیانەوەرانەدا دەڕوانێ-بەتەنێ بۆ چڵە پۆپە هەڵ دەکشێ. دوای ئەوەی گەیشتە ئەو پایە بڵندییە بێت‌و بییەوێ قسەبکا ئەوا هەرگیز کەس لەگفتەکانی ناگا. لەچاوەڕوانیداو بەئارام خۆی پاساو دەدا.. هەرچەندە گەیشتووەتە شوێن ڕادانی هەواران چاوەڕوانی یەکەم گەردەلوولە لێی هەڵ بکا!

لاوەکە بەگەرماییەوە قریواندی: ئەی زارا!

ڕاستت گوت. کەداوای بەرزەوەبوون دەکەم ڕووم کردە قولاییەکان. تۆش ئەو هەورە برووسکەیەی چاوەڕوانی بووم. باش سەرنجم بدەرێ! لەوەتی تۆمان لێ وەدەرکەوتووە ببینەو چ حاڵەتێکم بەسەردا هاتووە.. لەوەش بەدەرنیم کەببمە قوربانی ئەو زرگنییەی داگیری کردووم.

لەکالانە چاوی لاوەکەدا بەخوڕ فرمێسك دادەباریو قسەشی دەکرد، زاراش قۆڵی خستە بن دەستی‌و بردی بەڕێگادا، ماوەیەکیان بڕیو پێی گوت: بەراستی دڵ پارەم! ئەو بەیان‌و دەربڕینەی لەچاوەکانت دا دەی خوێنمەوە لەوە بەولاترە کەخۆت بهاوێژیتە جەرگەی مەترسییەکانەوە.

برالە! تۆ هێشتا ئازاد نەبووی..بگرە یەکبینە بۆ ئازادی دەڕەنجێی بەچەشنی ئەوانەی بەدەم خەوەوە دەڕەتێن، هەستت لەسەر پێیەو زەینت تیژە.

دەتەوێ لەپێوەند ڕەها بیو بەرەو لووتکە هەڵبکشێی .. گیانیشت سەوداگەری مۆڵگەی ئەستێرەکانە، بەلام ڕەمەك‌و غەریزە بەدەکانت خۆیان تاسەی ئازادی دەکەن.

سەگە كلكو گوێ كراوەكانیشت داوای ئازادیی خۆیان دەكەنو بەكەیفەوە لە سەر دابەكانیادا دەوەڕن. لەكاتێك دا هۆشت بە تەمایە چی دەرگای بەندیخانەكانتە بیان شكێنێ. بەمرۆیەكی رەهاو سەرفرازت نازانم؛ تۆ هەر ئەو بەندەیەی كەحەزی لەئازادی خۆیەتی. گیانی ئەوجۆرە بەندییانەش بەتوندو تۆڵ ناودەبرێ.. ئەگەرچی-بەداخەوە!-دەبێتە خۆ بوێرو ئوینبازێكی بەدكار.

ئەو كەسەی هۆشی خۆی ئازاد كردبێ پێویستە لەپاشماوەی خووی مت كردنی سۆزەوار (عواگف)و تێوە گلانی پیسی، خۆی پاكیزە ڕابگرێو دەروونی لێ مشتومالْ بكا.. تاوەكو نیگاو چاوەكانی بێگەردوو گەش بن.. لەوەش باخەبەرم كەبە چ مەترسییەكەوە گرفتاری، بەلاّم سوێندت دەدەم بەخۆشەویستی یەكەمو بەو هیوایەی بەتۆمە زینهار! نەكەی ئاواتو خۆشەویستی لەخۆت بتارێنی.

سەرەڕای ئەوەی مەردوومگەلەكە ناحەزانە چاوت تێ بڕن تۆ لەخۆت دا هەست بەسەنگینیو شكۆمەندی دەكەیو ئەوانیش بەسەنگینیت دەزانن. بشزانە ئەو خەڵكە ڕاگوزارانە بەلای بەڕێزاندا تێ دەتەقێننو ئاوڕیان لێ نادەنەوە..بەلاّم كارسازەكان گرنگی یان پێئەدەن؛ خۆ ئەگەر لەرێگاو بانی خۆیان دا تووشی كابرایەكی مەزن پۆشو شكۆمەندبوون، خێرا بۆ ئەوەی ئەو جۆرە كەسانە بخەنە ژێر ركێفی خۆیانەوە بەپیاوچاك ناوی دەهێنن.

پیاوی بەڕێز دەیەوێ پەسند داهێنی تازە خوڵقێن بێ، لەهەمان كات دا پیاوی كارساز (رجل اصلاح) بۆ كۆنەوارەكان بە پەرۆشەو زۆربەی ئارەزووەكانی بەو بارەوە دەقیان گرتووە.

مەترسی لەوەدا نیە مەزنە پیاو هەڵگەڕێتەوەو ببێتە كارساز..بەلاّم زۆر مەترسی لەوەدەكرێ ببێتە كاول كەرێكی بێ وێڵ.

لەنێو ئەو مەردمگەلەدا زۆر مەزنە پیاوم ناسیون، سەرەتا وایان پیشان داوە كەئەوان بەهەرە ئاواتی بەڕێز دەگەن..كەچی ئەوەندەی نەخایاندووە كەوتوونەتە گەمە پێ كردنی هەموو بەزە ئاواتێك؛ ئیدی ژیاونو ئارەزووەكانیان بەر لەدەركەوتن منداربوونەتەوە.. ژیاونو بێ وێڵیش بەبەردەمیان دا تێ پەڕیوە..ژیاونو هەر پلانێكی بەیانیانیان جاڕ دابێ لەئێوارانْدا سەرەنگرێ بووە، خەڵكی گوتیان: بیرۆكەش وەك هەموو حەزەكان تاكە شەهوەتو هەوەسێكە.

ئابەو چەشنە ((بیر)) لەنێویان دا دووباڵەی وێك هێنان و تێك شكان..

..ئێستاش ئەوا خۆی كێش دەكاو بشگاتە هەرشتێك پیسی دەكا.

لەوەبەر ئەو خەڵكە بیریان لەوەدەكردەوە كەببنە پاڵەوان. هەرئەوەندەشیان بۆ لوا بكەونە نازو نیعمەتەوە. ئەوا تارمایی پاڵەوانەتیش خەمناكیان دەكاو ترسیان لەدڵ دەگێڕێ.

سوێندت ئەدەم بەخۆشەویستی یەكەم.. سوێندت ئەدەم بەو ئومێدەی بەتۆمە كەئەو پاڵەوانەی لەنەفسی خۆت دا حەشارت داوە نەی كەیتە دەرەوە..چونكە پێویستە بڵندترین ئاواتەكانت بەدی بهێنی.

زارا ئاوای گوت...

جارِچیانی مەرگ[13]

ئای کە دەم بەهاوارەکانی مەرگ چەندە زۆرن!

دنیاش پڕە لەو مەردومانەی کەبانگی پشت لەژیانیان کردووەتە ئەرکێکی تەوزیمی. زەویش بەم لاوەکیانەوە جمەیەتیو ژیانیان تێك داوە. جێی خۆیەتی کەژیان ئەبەدی بێتو ئەم جارِچیانە لەئامێزگریو لەکۆڵ ئەم دنیایەیان بکاتەوەو لێی دەرچن.

دەم بەقریشکەی مەرگ بە زەردە پیاو، رەشە پیاو ناوبردەبوون؛ منیش بەشی خۆم ناودێریان دەکەمو بەچەند رەنگی کەوە ئاشکرا تردەبن.

ئەوانە لەگشت کەس سهندە ترن؛ چونکە جانەوری درِندە لەئاوەژووی ئەواندا خۆی مت داوە، ناچارانە لەنێوان دوو حاڵەت دان: باری خۆپڕووکاندن بەتینی هەوەسو باری چەپاندنی حەزوهەوەس بەئەشکەنجەدان. ئەو حەزەشیان هەر لەخۆیدا ئازاردانە. ئەو زەلامانە رمووزنێکن هێشتا نەگەیشتوونەتە پلەی مرۆڤایە...

با– ئەوانە هەر مزگێنی ژیان بێزران جارِبدەنو لە هەوارستانو بەهارستانی ژیان دەرفرتێن.

ئەم جارِ چیانە کەسانێکن تووشی سیلو دیقی گیان بوون، لەگەڵ هاتنە ژیانەوە مەرگیان پێوە دیارە. وێرای ئەوەش کەبنەماکانی زوهدو خۆخواردنەوە هەراسانی کردوون.

ئەو گرۆهە حەز دەکەن هاورِیزی مردووەکان بن..ئێمەش لەسەرمانە ئەو ئیرادەیەی ئەوانمان پێ خۆش بێو با لەژیاندنەوەی ئەو مرداونەو شێواندنی ئەو تابووتە بزۆکانە خۆداری بکەینو خۆپارێزبین.

---

[13] المنذرون بالموت: جارِچیانی مەرگ..دەم بەهاوارانی مەرگ: بەمەرگ ترسێن. دیسان بەرامبەر بە ((مسخ))، رمووزن، رەشەوەبوو، بەد فەساڵ..دەست دەدەن.

هەر کەتووشی نەخۆشێك یان پیرێك یان تەرمێك ببوونایە دەیان گوت: (بەڕاستی ژیان بۆی دەرچووە). ئەوانە بێتو رەواگیر بوونایە دەیان گوت: ئەوان خۆیان لەژیان دەرباز بوونو چاویان لێ ترازاوە؛ چونکە تەنیا لەدیوێکەوە دەنۆڕنە هەبوون.

ئەوانە خۆیان بەبەرگە پەژارەیەکی فراوانەوە پێچاوەتەوە. تامەزرۆی ئەو رووداوانەن کەبەدوای خۆیان دا مەرگ کێش دەکەن. بەڵام کەچاوەڕوانی مەرگن لەهەراسانیدا ددانیان دەسوونەوە. لەهەمان کاتیش دا سووکانە دەستیان بۆ هەرشتێکی خۆشو بەلەزەت درێژ دەکەن؛ بەلایانەوە ژیان پەلاشێکەو گەمەی پێ دەکەن..کەچی لەسەریشی سوورن!

پەندی ئەو مەردومگەلە هاوار دەکا: ژیان شێتییە..لەوەش خراپتر دەستاوێژبوونی ژیانە. ئاوا شێتایەتی ئێمەی بەم مەردە بردووە؟!))

دەڵێن: ژیان ئێشو ئازارە.. باشە، ئەوان راست دەکەن. ئەی کە ژیان بریتی بێ لەوئازارچەشتنە بۆچی سنوورێك بۆ ژیان دانانێن؟.. ئەو ئامۆژگاریانە خۆکوشتن بەسەر مەردووم دا دەسەپێنن. هەندێ جاری مەرگ دەدەن، دەڵێن: تێخزانی زایەندی تاوانە؛دەشێ خۆداری لێ بکرێو مان لە زانو زەوکردن بگرن. برێکی دی دەڵێن: منداڵ بوون بەژانە؛ کەواتە بۆچی ژنان دەزێنو رۆڵەی بەدکار فرێ دەدەنە بوونەوەر؟ ئەمانەش هەر ئەو تاقمەن کەجاری نەمان رادەهێڵن.

کۆمەڵێکی دی پێت دەڵێن: میهرەبانی شتێکی نووسەكو ملۆزمە، لێ نابێتەوە. کەواتە چی لەدەست دایە بی گرە.. ئەوەی کەسایەتیس لێ پێك هاتووە تۆ بی گرە. ئەگەر ئەوەت کرد ئەوا ئەو ڕشتە سیمەی ئێمە بەژیانەوە دەبەستێتەوە دەی پسێنی.. ئەگەر ئەو کۆمەڵە خەڵکە میهرەبانی یەکەیان بەناخ دا رووچووبایە ئەوا رەنجیان دەکێشا کەبێجگەی خۆیان هان بدەن لەژیان بتۆرێن. بائەو کۆمەڵە چۆنیان دەق پێوەگرتووە لەسەری بڕۆن؛ چونکە میهرەبانی‌یە راستینەکەیان خۆی لەئازار پێ گەیاندن دا حەشارداوە.

ئەو مەردوومانە هەر ئەوەندەیان مەبەستە کەخۆیان لەداخوازیەکانی مانەوە (بقاو) بدزنەوە. دەربەست نایەن کە زنجیرەکانیان بخەنە سەر ئەستۆی کەسانی دیکە.

دیسان ئێوەش ئەی خەمبارەکانی جیهانو بردەباری زەحمەت! ئایە لەدەست ئەم ژیانە هیلاك نەبوون؟..

ئایا- دەردەسەری-نەفسی ئێوەی نەگەیاندوەتە: تاوەکو ئەویش بەترسە جاڕی مەرگەوە راستەوەبێ؟!

ئەی ئەو کەسانەی کاری دڕندانەتان پێ خۆشە..

ئەی ئەو کەسانەی کەیفتان بەقەومانی سەمەرەی راگوزارانە سازدەبێ! هەر ئەوانەن کەخۆتان بەخۆتانەوە گوشیوە.. مەگەر بۆ ئەوەی لەدەست ژیان رابکەن ئەوجا خۆتان هیلاك بکەنو لەخۆتانەوە بگلێن تازاتی خۆتان بگەیەننە قۆناغی (خۆلەبیرچوونەوە). ئەگەر باوەڕی بەتینتان بەژیان هەبوایە، ئاوا بەجارێ بەیدەستی ئێستاتان نەدەبوون.

نیهادتان دوواچۆڕی ئەو هێزەی هاتووە کە لەچاوەڕوانیدا پێویستە.. ئەوخۆڕاگرتنەش کەبۆ باری تەوەزەلیتان گەرەکە ئەوەشی تێدانەماوە.. لەهەموو شوێنێك دا جاڕی دەم بەهاوارەکانی مەرگ دەنگ ئەداتەوە..جیهان جمەیەتی لەو خەڵکەی بانگ کردنیان بۆ مەرگ کارێکی واجبە.. یان باشتری بڵێین: بانگ کردنیان بۆ ژیانە ئەبەدیەکە، بەلای منەوە کەئەو خەڵکە بۆ زەوی چۆڵ کردن بەپەلەبن هیچ جیاوازیەك لە نێوان ئەم و ئەودا نیە.

زارا ئاوای گوت...

جەنگ و جەنگاوەران

نامانەوێ باشەی دوژمنانمان چاودێریمان بکەن..ناشمانەوێ ئەوانەی لەکانگای دڵمانەوە خۆشمان دەوێن چاودێریمان بکەن.

-وازم لێ بێرن راستیتان پێ ڕادەگەیەنم-

ئەی هەڤاڵگەلی کوڕی جەنگ! لەناخی دڵمەوەئێوەم خۆش دەوێ، منی ئێستاکە هەر ئەوەم کەدوێنێ وەك ئێوە سەربازبووم،کەواتە من هەڵبژاردەی دوژمنەکانتانم.

-وازم لێ بێرن راستیتان پێ ڕادەگەیەنم-

ئەو رق و حەسودیەی لەدڵتان دایە دەی زانم، گەورەییتان بەرادەیەکە ناتوانن لەئاست ئەو رق و حەسوودی‌یە خۆتان نەزان بکەن.. کەواتە با گەورایەتیتان لەو شەرمنی‌یەی لە دڵتان دایە بتان سڵەمێنێتەوە. خۆ ئەگەر لەراستی زانیدا نەتان توانی ببنە پیاوچاك (اولیا و) بەلای کەمەوە ببنە سەربازو لەپێناو ئەو زانیاری‌یەدا بخەبتن. خەباتکارانیش بریتین لەپێشەنگی پیاوچاکان.ژمارەی سەرباز زۆر بووە، خۆزگە هێندەی ئەم ژمارەیە جەنگاوەریشم بدیتنایە، بەو چەشنەی کالایان یەك شێوەیە لەوەناچێ سروشت و دەروونیان لەسەر یەك تەرز بێ.

با چاوەکانتان ڕەهابن و راوی دوژمنێکتان بۆ بکەن.. ئەو چاوانەی کە لەتریسکەیان دا بەرایی خەشم دەردەکەوێ.. بڕۆن تووشی دوژمنەکانتان بن لەپێناوی بیرەکانتان بکەونە خەباتی جەنگەوە..خۆ ئەگەر ئەوبیرانەتان لە شەڕگەدا کەوتن، ئەوا دڵ سۆزی هەردوو لاتان بەقریوەی سەرکەوتنەوە ڕاست دەبێتەوە.

وەك هۆیەك بۆ شەڕ هەڵ گیرسانەوە حەزلەئاشتی بکەن.. ئاشتی چاك ئەوەیە ماوەکەی کورت بێ. من ئاشتیتان پیشان نادەم بەڵکو سەرکەوتنتان بۆ دەست نیشان دەکەم. کەواتە باکارتان خەبات بێ و ئاشتیتان سەرکەوتن بێ..

تا تیر بەسەر کەوانەوە ئاراستە نەبێ من دڵم ناسرەوێ..

ئاسوودەیی مرۆی لاکەوتیش مایەی چەنابازی‌و مشتومڕە؛ کەواتە با ئاشتیتان بریتی بێ لەزاڵ بوون و پیرۆزی...

ئێوە دەڵێن مەبەستی چاك پاکانەی جەنگ دەکا..بەلام من پێتان دەڵێم: جەنگی چاك پاکانەی گشت مەبەستەکان دەکا. زۆر جاران ئەو گەورە شکۆمەندانەی جەنگ و جەسارەت ڕەخساندوونی خۆشەویستی نێوان مەردومگەلەکە نەی توانیوە ئەو نموونانە بدا بەدەستەوە. تائێستاش قوربانی‌یەکان بەجەسووریتان ڕزگاربوون نەوەك بەسایەی بەزەیی پێداهاتنەوەتان.

ئێوە لەخێر دەپرسنەوە، خێریش خۆ پەسند کردنە بەئازایەتی، کەواتە واز لەچکۆلەکان بهێنن، بائەوان بڵێن: ((خێر لەناسکی و جوانی‌دایە)).

دەڵێن: ئێوە بێ دڵن؛ چونکە دڵەکانتان بەدڵسۆزیەوە لێ ئەدەن. منیش نەوازش و دڵ سۆزیتانم خۆش دەوێن. ئێوە شەرمنن؛ چونکە شەپۆلەکانتان لەبەرزبوونەوەیاندا تەکان دەدەن، بێجگەی ئێوەش شەرمەزارن..خەجاڵەتن؛ چونکە شەپۆلەکانیان لەنزم

بوونەوەیان دا دەکشێنەوە. بەڕاستی دزێویتان سامناکە! کەواتە خۆتانی تێوە گلێنن: ئەو قەشەنگی‌یەی لەپۆشەنی دزێودا هەیە لەپۆشاکی کەدا چنگ ناکەوێ.

کاتـێ نـەفس بڵنـد دەبێتـەوە دەوەسـتێ و دەی کاتـە هـەرا، دڵ ڕەقیـش لەبڵندبوونـەوەتان دا خـۆی حەشـار داوە، حـاڵی ئێـوە لای مـن شـاراوە نیـە.. هـەر لەمەیدانی دڵ ڕەقی‌دا ئەوەی بەزەبروو ئەوەی زەبوونە بەیەك دەگەنـەوە، ناشـتوانن لێکدی بگەن—من باشتان دەناسم کە ئێوە کێن؟!

ئەگەر بەسەر دوژمنێك دا زاڵ بوون کاسەی غەزەبی بەسەردا قڵپ بکەنەوە، نەکەن بەسـووکی بزانـن؛ چونکـە لەسـایەی دوژمنانـەوە بـەخۆتان دەنـازن، ئەگـەر بـەم راسپێری‌یەم رەفتار بکەن ئەوا سەرکەوتنی دوژمنەکەشتان هەردەبێتە سـەرکەوتنی ئێوە.

بـۆ کۆیلـەو ژێـر دەسـتە شـۆڕش مایـەی شـانازیە، بائـەو شانازی‌یەشـتان لەسەربناغەی گوێ ڕایەڵی بێ و فەرمانی فەرماندەشتان بەشێك بێ لەو گوێ ڕایەڵی‌یە. جەنگاوەری راست ئەو کـارەی دەخرێتـە ئەسـتۆی پێـش ئـەوکارەی دەخـا کـەخۆی گەرەکیـەتی. کەواتـە ئەوەی پێتان سپێردراوە ئاراسـتەی ئامـانجی ئارەزووەکانتـانی بکـەن باخۆشویسـتنی ژیانتـان دەربڕینێکـی هـەرە بـاڵای ئاواتـەکانتان بـێ ئـەو ئاواتانەشتان بریتی بن لە باڵاترین بیرۆکە لەژیان دا.

هەرچەندە داوای لێ بووردنتان لێ دەکەم— کەوەك فەرماندە دەری دەبڕم—بەرزترین بیرۆکە بۆ ئێوە تەنیا ئەم بنکەیەیە: ((مرۆڤ ئەو بوونەوەرەیە کەپێویستە بەسەری دا باڵابین)).

بەو چەشنە ژیانتان بەرەچەی گوێ رایەڵی و تێکۆشاندا تێدەپەڕێ..ئەوجا بـە لاتانەوە گرنگ نیە مەودای ژیانەکەتان بەرتەسك بێ یان بەرین بێ.

ئەوەش بەجەنگاوەر دانانرێ کەمامەڵەتی چاودێرانەو خاترانە بێ..

ئەی برا چەکدارەکانم ! چونکە ئێوەم لەکانگای دڵمەوە خۆش دەوێ ئەوا بـەبێ خاترانە راستیم پی گوتن.

زارا ئاوای گوت...

بتی تازە

تائێستاش لەبڕێ شوێنی ئەم زەمینەدا چەندان هۆزو گەل بۆخۆیان سەریان بەیەکەوە ناوە. بەلام ئەوەی لەلای ئێمە هەیە بریتییە لە دەولەت، ناش زانن- دەولەتان چین؟

گوێم بدەنێ! تالەبارەی مەرگی گەلانەوە قسەتان بۆ بکەم: سەراوان‌و بناوان دەولەت بریتییە لەرموزنێکی ساردو سڕی بەد فەسال. لەسەر خۆ درۆ دەکاو دەلێ: ((منم دەولەت منم گەل))

نەکەن بەقسەی دەولەت بکەن ! ئەو خولقێنەرانەی ئیمان‌و خۆشەویستییان بلاوکردۆتەوە، هەرئەوان گەلانیان پێك هێناون. ئەوانەی بۆ کۆمەلە زەبەندەکان داوایان ناوەتەوە هەر ئەوانەن قەوارەیان تێك‌و مەکان دەدەن‌و لەسەر پەردووەکانیان دەولەت‌و حوکمڕان بنیاد دەنێن..ئەوجا لەژوور سەری گەلەوە رمی تیژ هەلداوەسن‌و سەدان هەوەس‌و حەز لەبەرچاوی گەل هەل دەنێن.

گەل لەهەر شوێنێکی ئەم سەرزەوییە بژێوگایەکی بۆ مابێتەوەو سەربەست بووبێ نازانێ دەولەت چییە، چۆن سل لە سیحرباز دەکرێتەوە ئەو گەلەش لە دەولەت دەسلەمێتەوە بەشتێکی لاوەکی‌و نائاسای دەزانێ‌و داب‌و نەریتیتیان لێ دەشێوێنێ؛ فەرموون ئەوەش بەلگە:

هەموو گەلێك بۆ خۆی دەربڕینی‌تایبەتی بۆ چاکەو خراپەی خۆی هەیە کە دراوسێ گەلەکەی دی لەو بەیانەی ئەم بۆ دەستوورو باوی خۆی دای‌ناوە تێ ناگا. لەهەمان کات دا دەولەت لەهەموو چاکەو خراپە دەربڕینێکی‌دا درۆزنە. هەرچی ملکی دەولەتیشە دەست کەوتی دزی‌و فزییە.شتەکانی دەولەت سەرجەم قەلبن‌و بەددان‌و کەلبەی خواستەنی قەپ دادەگرێ‌و هەناویشی ساختەکارە.. دروشمەکەشی هەرئەمەیە: ((بەیانی ئالۆزو شێواو لەبارەی چاکەو خراپەوە)) ئابەو بەیانەیەوە بەرەو نەمانی دەکاتەوە..بەلێ بەخواستی مەرگ خوازەکان دەولەت دروشمەکەی لەمەڕ خۆی بلاودەکاتەوە.

ئەوانەی پێدەنێنە دنیاوە لەژمارە بەدەرن، کە دەوڵەتیش دروست بووە تەنیا بۆ خزمەتی ملۆزمو لاورگەی ژیان درووست بووە. ئا سەیری ئەم دەوڵەتەو ئەو دەوڵەتە بکەن! چۆن چۆنی لەوارلاوەکییەکان خۆی بۆ کێش دەکەن! ئەویش -خواهەڵناگرێ- توند دەیان گوشێ بەسنگی خۆیەوەو بەدەستەملانێوە پڕ ماچیان دەکا. ئا-گوێ لەدەوڵەت بگرن! چۆن دەنەڕێنێ:

(بەسەر رووی زەمینەوە لەمن گەورە تر نیە.. منم دەسەڵاتی خواوەندانەی کارسان)

هەر کەدەوڵەت ئامای قیڕاند زۆرینەی خەڵكو خوا بەچۆك دا دێن، لەنێو کڕنووش بەرەکانیش دا زۆری وایان هەن نەگوێ درێژنو نەکورت بینن.

بەداخەوە ئەو درۆو دەلەسانە بەشی خۆیان هەیە تا خەڵکی باوەڕیان پێ بکەن.. نەخوازەڵا لەنێو ئێوەش دا کەنەفس بەرزیتان تێڕا دەگەڕێ! دەوڵەت باش دەزانێ چۆن ختوکەی ئەو دڵانەدا بدا کەلە رەوشت جوانیو بەخشندەیی دا کەیلن. ئەی ئەو کەسانەی بەسەر کۆنەخواوەندی دا زاڵ بوون! دەوڵەت کانگای نهێنیەکانی دەروونتان دەسمێ. باش دەزانێ کەماندوی کاروانی تێکۆشانن ئەوجا فرسەت لەو شلو کول بوونەتان دەهینێو بۆ بەندایەتی بتی تازە دەتان خاتە کار.

بتێکەو ئاواتی ئەوەیە پاڵەوانو مەزنە پیاوان بەدەوریدا بێن. لەراستیدا رەمووزنێکی ساردو سڕەو گەرەکیەتی رۆژی درەخشانی نێودڵان بکوژێنێتەوە.

هەر ئەوەندە کڕنووشی بۆ بەرن هەموو شتێکتان پێ دەبەخشێ. ئەم تازە بتە ورشەو گریشمەی رەوشتە پەسندەکانتان دەگرێ.. ئەو پیاوەتیو ناموسەی لەنیگای چاوەکانتان دا-دەورنگێتەوە دەیان کڕێ..پێویستی پێتانە تاژمارەیەکی تەواو لەلاوەکییەکانی ژیان بۆ لای خۆی جڵەو کێش بکا. لەلایەکەوە قەڵاتی جەهەنەمییەو لەو لایشەوە رەوە ئەسپی مەرگەو سمڕ سمڕ بەبارە ئافەرینو نیشانەی پلەو پایەوە تێ دەتەقێنن. بەڵێ! ئەوە دروێنەی مەردومگەلەو مەرگ دای هێناوە..خۆیشی پێ هەڵ دەکێشێ: گوایە ئەوەیە ژیان بەشینەوە..ئەمە کارێکەو لەگەڵ بیروباوەڕی جارچیانی مەرگ دا رێك دێ؛ چونکە ئەم مەرگەساتە بەخزمەتێکی باش دادەنێن.

لەکوێ هەموو کەس ژەهری لێهەڵ لووشیو هەموو مرۆیەکیش بەچاكو خراپیەوە نەفسی خۆی دا چاند ئالەوێ دەوڵەت قوت دەبێتەوە؛ چونکە سەرجەمی ئەو

شوێنانەی کەخۆ کوشتنی شێنەیی تێدا بە ژیان دابنرێ دەوڵەت دەسەلاتی خۆی بەسەریاندا دەسەپێنی.

سەرنجی لاوەکییەکانی ژیان بدەن کە بەری رەنجی داهێنەکانو گەنجینەی دانایان دەفرێنن..ئەمە دزێتییەو ناوی دەنێن شارستانەتی..بەلام هەموو شتێکیش لەژێر چنگیان دا دەبێتە دەردو مەینەتی.. سەرنجی ئەو لاوەکی یانە بدەن: سفەتی رۆژنامەنووسییان بۆ خۆیان داناوەو بڵندانە دەنۆڕنە خۆیان هەر زەقنەموتێ لەمەڕ خۆیان تف دەکەنەوە.. قەپ لێکدی دەگرنو ئەو هێزەشیان نیە چییان لرف دابێ هەرسی بکەن.

سەرنجی ئەو ملۆزمانە بدەن کەچۆن دارایی کەڵەکە دەکەن، چەندەش زەخیرە کەڵەکە بکەن هەژار ترن؛ ئەمان دەیانەوێ لەپێشەوە پەلاماری یەکەم جوڵێنەری (هێز) بدەن کە ماڵو سامانە..ئا بەم رەنگە دەیانەوێ دەست بەسەر هێزدا بگرن.. لەو سەریشەوە لەجغزی لاوەکییە کۆڵەوارەکان دەربازنابن.

سەیربکەن، سەیری ئەو مەیموونانە بکەن کەچۆن بەسەر یەك دا پێ هەڵ دەگەڕێنو تەکان بەخۆیان دەدەنو لەقەراغی بەرزاییەوە لەقوڕ گەوزیون. هەریەکەیان دەیەوێ لە ((تەخت)) نزیك بێتەوە، ئاشقی گەیشتنە تەخت شێتی کردوون؛ وادەزانن لەنزیك ئەو تەختە وە نەبێ بەختەوەری چنگ ناکەوێ.. جار هەیە لەقوڕگەوزینەوە چڵپاو هەڵ دەپڕژێتەوە بۆ لای تەخت.. هەر وەك خودی ئەو تەختە دەترازێتە قوڕە قەستەکەوە.

لەم شێتگیرییەدا کۆمەڵە مەیموونێکم دێتە بەرچاو کەناحەجمنو بەبنکەی بتە ساردو سڕەکەدا هەڵ دەزنێنو لەهەموویانەوە هەلاوی بۆدڕن دەردەچێ[١٤]

[١٤] با خوێنەری ئازیز ئاگا داربێ، لەم بەشەدا نێتشە دەیەوێ چارەسەری مەسەلەیەکی گەورە بکا لەشارستانەتی رۆژئاوادا، ئەمەش کەسەری هەڵداوە لەبەر ئەوەبووە داراو سەرمایەدارەکان هەرچی بەرهەمی بلیمەتانەی زاناکانو رەنجی خوڵقێنەرەکانە خستویانەتە ژێر رکێفی خۆیانەوە. بەهۆی ئەو سامانە زەبەندەوە دەستیان بەسەر دەوڵەتەکانیش دا گرت. لەم بارە نائاساییەدا شارستانەتی رۆژئاوا کەوتە بازنەیەکی بەتاڵەوە.. لەنێوان پاشایەتی دەوڵەتو پاشایەتی سامان دا ئاڵقەکە لەکوێوە دەستی پێ کرد لەوێشەوە دووایی دەهات. بەلام- سوپاس بۆ یەزدان- لەرۆژهەلات دا وێنەی ئەو پاشایەتیو خونکارانە نین.

ئەریّ براینـە! حـەز دەكـەن بـەو بۆگەنـەی لەهەوەسـی رمووزنەكانـەوە دەردەچـێ بخنكێن‌و قڕ بكەن؟ خێرا پەنجەرەو دەلاقە لێك دەربەن‌و بازدەنە خوارەوەو خۆتـان رزگار بكەن.

لـەو قانگـە خنكێنـەرە خۆتـان بپارێزن‌و لـەبت پەرستی بـەدوور بـن ئـەوە دێنێكـەو بەبالاّی ملۆزمەكانی ژیان بڕاوە.. لەو قانگ‌و بۆقە دوورە پەرێز بن‌و پشت لەقوربانی‌یە ئادەمی‌یەكانیش هەڵ بكەن.

ئێستاش بۆ نـەفس بـەرزان مـاوە بەرینـە، بـەرەو سـەر فرازی ژیـان بكـەونە خۆیـان. زەویـش جێگـاو رێگایـەكی هەیـە سـروەی دەریـای لێ هــەڵ بكـا، ئـەوجا گۆشــەگیر بەتەنیای‌و جووتەینی خۆیەوە پەنای بۆ ببا. دەری ژیانی ئازادیش بۆ گەورە نەفسان لەسـەر پشتە. ڕاستی‌یەكەی.. هەركەسێ لەپەزمـەندەی دنیـا كەمـە بەشـێكی هـەبێ، لەفەرمان سەپاندنی میریش‌دا كەمێكی كەمی بەردەكەوێ.. كەواتـە خۆیشـی لەوانـەی گچكە هەژارن!

لـەكوێ دا سـنووری دەوڵـەتان تـەواو بـوو هــەر لـەوێش مرۆڤـی ڕەسـەن لـەژیان دا دەردەكەوێ.. لەوێ سرروودی پێ ویستەكان ((الچرورە)) بەئاوازی سـەرفراز لـەكۆت‌و بەند بەرز دەبێتەوە.

براینە! لەوێ..لەكۆتایی سنووری دەوڵەتان دا ڕابوەستن‌و تەماشابكەن: ئایە لەژێر پەلكە زێڕینەدا رێبازێكی ئەوتۆ دەبینن كەمرۆڤی بالاّی پێداتێ پەڕێ؟!

زارا ئاوای گوت...

مەگەزەكانی كۆمەڵ

هـاوڕێم! بـۆ گۆشـەگیریەكەی خـۆت بكـەوەڕێ.. زەنازەنـای گـەورە پیـاوان توشـی سەرێشەیان كردووی.. گچكە پیاوانیشیان ئازار زەدەیـان كـردووی. سـەرلەبەری نـزاو تاشـە بـەردەكانی بـەردەمت بەسـەنگینی‌یەوە كشـوماتن. خـۆت وەك ئـەو دارە گـەورە لێ

ف.ف

بكـەرەوە كەخۆشـت دەويسـت، ئـەويش بەسـێبەری چـڕەوە خۆشەويسـتانە بەسـەر دەريادا دەی ڕوانیو بەکشوماتیيەوە گوێی بۆ هۆنەی دەريا دەگرت.

لـەگێڕاوگێڕی زەمينـەی گۆشـەگيریدا سـنووری مەيدانـەكان دەسـت پـێ دەكـەن، لـەوێ گـەورە نمايندەكـان دەی كەنـە هـەراو مێشـە ژەهرينـەكانيش دەوزێنـن. بێتـو لـەدنيادا شـتە باشـەكان نمـايندەی خۆيـان نـەبێ هيـچ نرخێكيـان نيـە. گـەليش نمايندەكانی خۆی بەگەورە پياوان ناودێر دەكاو لەمەزنايەتی داهێنەرانـەدا خـراپ تێدەگا. بۆ جوان كردنی نمايندەكانیو ئەوانەی لەسەر شانۆی ژيان دەوری گەورە گـەورە دەبينـن كۆمـەڵێ مانايـان بـۆ دادەتاشـێ. جيـهان بـەدەوری داهێنـەرانی تـازە ياساكاندا بەنائاشكرا سووڕ دەخواتەوە،

ئەوانەی لەسەر شانۆی ژيان دەوری گەورە دەبينن، گەل بەشانازیيەكانی باوانەوە بەسەريان دا دەسوڕێتەوە. جيهانيش بەهەمان تەرز دێتو دەڕوا.

ياری كەری دەوران بەشی خۆی زيرەكە.. بەڵام ڕێبـەديی ڕاستی ئەو زيرەكیيـەی ناكا؛ چونكە باوەڕەكەی هەموو جەمسـەرێك دەگرێ كەبیگـەيەنێتە باشترين ئـەنجامو هەر كارێك پاڵ بەو خەڵكەوە بنێ متمانەی پێبكەن.

ئەو كابرايە سبەينێ دەچێتە سەرباوەڕێكی تازە، دوو سبەيش ئەو تازەيە بەتازە تـر ئاڵۆگۆڕ دەكا.. بيری كابرا لـەم ڕاڕايیو هـەڵ گيرسانو هـەڵ گەڕانەوەيـەدا لەگـەڵ دەچێ.

نمايندەی گـەل بەڵگـەی لـەتێك دانـداو داو بيـانووی لـەئاگر هـەڵ گيرسـان دنـداو باشترين دەليل لە خوێن ڕژان دا دەبينێ. هـەر ڕاستیيەك بـەو چەشنە بێ كەبێجگـەی گوێ سوكەڵەكان كەسـی دی تێی نەگا، ئەوا نمايندەيـەكی گـەل بەهيچـەی دادەنـێ.. چونكە نمايندەی ئاوا بەندەی خواوەندی هەراو هوريايە لەژيان دا.

مـەيدانی جـەماوەر بەسـازندەو لێبوكـان جمـەی دێ! گـەليش شـانازی بەگـەورە پياوانی خۆيەوە دەكا؛ چونكە بەلای گەلەوە هەر ئەو پياوانە سەرداری كاتو ساتن.. بەڵام كاتيش داوای پەلـەو خێرايی لـەو گەورانـە دەكا. كاكی خۆم! لەبەر دەمی ئەو گەورانـەدا ناتوانی بـەبێ لايـەن خۆت ڕابگری، ئـەوان هروژمـت بـۆ دەهێنـن، داوات لێ دەكەن بەقبوڵ كردنو قبوڵ نەكردن جاڕی خۆت بدەی.. دەك خاكت بەسـەر! ئەگـەر بەسەرگەردانی لەنێوان ((بەڵێ))و ((نا)) دا خۆت بهێڵيتەوە.

ئەگەر تۆ عاشقی ڕاستيت با گەوجە هۆشو سەرسەختەكان لەخشـتەت نەبـەن. ڕۆژێ لەڕۆژان ((ڕاستی)) پاڵی نەداوەتە بازووی يەكێك لەو سەرسەختانە.

واز لە ئاژاوە چییەکان بێرەو بگەڕێرەوە بۆ ئارامگەی خۆت. مەیدانی جەماوەر شوێنی هەراو بەیەك دادانە؛ لەنێو مل کەچ بوونی ((بەڵێ))و یاخی بوونی ((نا))دا، زەحمەتە بەسەلامەتی دەرباز ببی. ئاوی کانییان وردە وردە کۆدەبێتەوە، زەمانێکیش تێ دەپەڕێ پێش ئەوەی ئاوەڕۆکان پێ بزانن کەچی لەبناوانەکانیان دا سەقام گیربووە.

گەورایەتی لەدوورەدەستی مەیدانی جەماوەرو شانازییەکانی باوانەوە خۆی هەڵ ناوە، لەهەمان کاتیش دا ئەو کەسانەی یاساتازەکان دادەهێنن لەو تێچڕانە دووراو دوورن.

هاوڕێکەم! لەنزیك ئەولاتو لەوارانەوە زۆر مایتەوە. کەواتە بەپەلە بگەڕێرەوە بۆ کەنار گیرییەکەی خۆت خۆتیان لێ لابدە باتووشی تۆڵەیان نەبی.. ئەوانە کاریان پەنامەکییانەیەو دەستیان لەسەر هەڵ مەبڕە چونکە هێندە زەبەندن لەئەژمار نایەن..تۆش ڕاوە مەگەزت لەچارەنووسراوە.. بەڵێ گچکەو نزمن بەڵام تابلێی زۆرن.. ئای کەدلۆپە باران ومشەخۆری گژوگیا لەبالآخانەکانەوە داباریون!

خۆ تۆ لەژێر زەبری ئەو دلۆپانەدا سەختە بەرد نیت.. ئەگەر وەهایش بێ لەمەولا یەکبینە دەماڵن بەسەرتاو تەفروتونات دەکەن.

بەڕاستی مەگەزە ژەهراویەکان بەمەردیان بردووی و پێستیان ڕووشاندوویتو خوێناڵیان کردووە، تۆش لەبەر خۆبە گەورە زانینت بەسەر خۆتی ناهێنیو پیش بەبەرخۆتادا دەبەیتەوە. مەگەزەکان گەرەکیانە دووا دلۆپی خوێنت هەڵبمژن.. ئەوەش مافی خۆیانە چونکە خوێنە بێ هیزەکەیان داوای خوێنی دیکە دەکا تاوەکو پێی بەهێزبێ، کەواتە بەگوناهی نازانن کەچزووی خۆیانت پێ دابژەنن، ئەوبرینە وردانەش بۆ ماوەی دوور ژان دەبەنە هەستی ناسکتەوە. ئەوجا زوخاویان لێ دێو کرمە ڕێز دەبن. دەشت بینم خۆت بەزیاتر دەزانی کە لەدەستت بۆ کوشتنی ئەو مەگەزە برسیانە هەڵ بهێنێتەوە. وریای خۆت بە نەوەك ژەهری زۆرداریی ئەوان لەخوێنەکەت ڕابگەڕێ.

ئەو ئاژاوە گەرانە وەك مێش بەدەورت دا دەوزێنن تالێت نزیك دەبنەوە سروودت بۆ دەچڕن. ئەوجا دەسەڵاتیان بەسەر پێستو خوێنت دەسەپێنن. ئەوان چۆن مەرایی خواوەندەکانو شەیتانەکان دەکەن ئاوایش مەرایی بۆ تۆ دەکەنو بەقسەی خۆش پێداهەڵدان فێڵت لێ دەکەن.. فێڵو تەڵەکەش تەنیا پیشەی بوودەڵەکانە.

ئەوان لەنهێنی خۆیان دا زۆر بیر لەتۆ دەکەنەوەو لێت دردۆنگ دەبن.. هەرکەسێك خەڵك و خوا زۆر بیریان لێ کردەوە، ئەوا دوو دڵیو گومان گەمارۆی دەدەن.

بەرانبەر هەر ئاکارێکی پەسندت سزات دەدەنو لەدڵەوە لێت خۆش نابن مەگەر ببیتە تاوانکارێك لەوەلائیەوە داد پەروەرو نەفس جوانیت لەبەر ئەوەی لەدڵی خۆت دا دەڵێی: ((ئەو خەڵکە بێ تاوانو ژیانیان لێ تەنگ بووە)) بەلام نەفسە تەنگەبەرەکانیان لەژێرەوە دەڵێن: ((بەڕاستی هەموو ژیانێکی نەمر بریتیی‌یە لە ژیانی تاوانکار))

بەڵێ مەردومگەلەکە هەستی پێ دەکەن: لەکاتێك دا بەزەیت پێدا دێنەوە سووکیان دەکەی.. ئەوجا ئەوانیش بەرانبەر ئەو بەزەیی پێدا هاتنەوەیەت خراپەت لەتەکدا دەکەن. تۆ بەو ئاکارە پەسندە ماتەت زەبریان پێ دەگەیەنی. کەواتە هەتا ئەو نەوازشەت هەڵ نەگرێتەوەو نەبێتە قرسنی ئەوان کەیف پەیدا ناکەنو ناسرەون. ئەو خەڵکە لەخۆیان دا حەز لەوەدەکەن هەر سۆزێکیان بۆ دەرکەوت خێرا گڕی بدەنو تێژەی دەن؛ کەواتە خۆت لە گەداکان بپارێزە چونکە لەبەردەمی تۆدا هەست بەگچکەیی و کەمی خۆیان دەکەن؛ ئەوجا دەمارگیردەبنو هەستیان بەباری نەیاری تۆڵەدا هەڵ دەگەڕێتەوە. ئەی هەست بەوەناکەی، هەرئەوەندە لێیان دەرکەوتی لاڵ دەبن؟ دیسان چۆن دووکەڵ لەئاگری کوژاوە جیا دەبێتەوە، ئاوایش هێز لەکەوڵی ئەمانە دەردەچی؟!

بەڵێ-هاوڕێکەم! چونکە ئەوان نەبوونەتە ئەهلی تۆ، تۆش بوویتە تێ سرەواندێك لەدڵی هاوسۆزەکانت دا.. ئەوانیش بەو سەبارەتەوە چارەی تۆیان نەگەرەکەو حەز دەکەن خوێنەکەت بمژن.

رۆڵە هاوڕەگەزەکانت وەك مەگەزە ژەهراویەکان بەجێت ناهێڵن، چونکە تۆ چەندە بەمەزن دەربکەوی ئەوان هەمیشە لەئاقارتدا ناحەزدەبن

هاوڕێم!

بەرەو گۆشەگیری بەرەو هەڵ کشان تا ئەو شوێنەی بای قایم هەڵ دەکا.. تۆ بۆ ئەوە ئافەریدە نەبووی کەببیتە راوکەری مەگەزو گەزندەکان.. یان بڵێین:

(نێچیری تۆ- جڕو جانەوەر نیە!!))

زارا ئاوی گوت...

داوێن پاکی

حەزم لەجەنگەڵ نشینی‌یەو ژیانی شاران بۆ من گرانەو پڕە لەهەوەس پەرستی‌و ئارەزوو ورووژان. پیاو بکەوێتە بەر کەڵبەی خوێن ڕێژەیێکەوە نەك بکەوێتە بەر تەوژمی حەزو ئارەزووی ئافرەتی گەرموڵی سەرکەشەوە. کەلەپیاوە شاری‌یەکان ورد ئەبیتەوە، تیلە نیگایان گەواهیت بۆ ئەدەن کەلەسەر زەوی شتێك نابینی تێخزانی ئافرەتێك پەسند بکا..

لەبنەوەی گیانیان دا نیشتەی پیسی‌یە؛ ئەو کەسەیان هۆشی لەچەپەڵی‌یەوە بگلێ مەردومێکی بەدبارە!

خۆزگە ئاژەڵێك دەبووی کەبەلای کەمەوە لەئاژەڵی‌دا ڕەخساوە.. بەڵام تۆ لەکوێ‌و پاکێتی ئاژەڵ لەکوێ؟! من هەست کوشتنت پیشان نادەم.. بەڵکو پێویستە ئەو هەستانە پاك بن.

من داوێن پاکیت پیشان نادەم! چونکە ئەگەر بەلای هەندێکەوە ڕەوشت پەسندی بێ لەوانەیە بەلای هەندێکی دیکەوە ڕەوشت نزمی بێ.. لەوانەیە ئەو کەسانە خۆیان لەخۆش رابواردن دابڕن بەڵام هەوەس ئاڵۆشی لەهەموو جموجوولێکیان دا ئاشکرایە.

سەگەلی شەهوەت بەدوای خۆگرەکانەوەن تا دەگەنە پۆپەی پەسندایەتیان.. ئەوجا بەناخی بیرتیژییان دا ڕۆدەچن‌و بێ ئارامیان دەکەن. ئەو سەگە هەوەسانە ئەگەر نەیان توانی پڕ بدەنە گوڵمە گۆشت ئەوا بەکلکە سووتێوە خۆیان دەگەیەننە پارچە مێشکێکی خاوەن بیر.

ئێوە حەزتان لەداماوی‌و دڵ پارەبوونە.. بەڵام بەش بەخۆم بڕوام بەسەگە هەوەسەکانتان نی‌یە؛ چونکە ڕوانینە قورسەکانتان بەسەر ئازارمەندەکان دا کەیلن لەشەهوەت‌و ئاڵۆشتان خۆی لێ گۆڕیوەو پێی دەڵێن- میهرەبانی‌و بەزەیی پێداهاتنەوە، ئەوا من بۆ ئەم لایەنە مەسەلەیەکتان بۆ دەهێنمەوە بە حاڵەتی ژمارەیەکی زۆر لەوکەسانەی ویستویانە شەیتانەکان دەربکەن کەچی لەباتی شەیتانەکان خۆیان چوونەتە بەرازەکانەوە!

بێت و هەرکامێکتان داوێن پاکی بەلاوە گران بێ با وازی لێ بهێنێ. نەوەك لەبەردەمیا ڕێگا و ئاگری دۆزەخی پیسە دەروونی‌یەکان خۆش بکا!

لەوانەیە لەقسەکانم دا نالویژی بەدی بکەن.. بەڵام لەکوێ ئەو قسە بێ لەزەتی‌یە بەدی بکەم ئێوە نای بینن، تاڵوێژی لەپیسی ڕاستی دانیە بەڵکو لەنزیك بوونەوەی دایە، مرۆیەك داوای زانیاری بکا بێزی نایە بۆ چاڵی بێلەزەتی شۆڕ ببێتەوە.

هەندێ کەس داوێن پاکی چووە بەدڵیاندا دڵیان بۆی نەرم بووە. بەڕاستی هەر ئەوانە پێ دەکەنن، ئەو دڵ سۆزی‌یەی لەخەندەی ئەوان دایە لەبزەی ئێوەدا نیە.. ئەوان گاڵتەیان بە داوێن پاکی دێ و دەپرسن: دەبێ شتێك هەبێ پێی بڵێن داوێن پاکی؟

ئایە داوێن پاکی لەخۆ بایی بوون نیە؟.. ئەوەنیە هەر ئەو هاتووە بۆ لامان ئێمە نەچووین بۆلای ئەو! بەراستی دڵمان بۆ داوێن پاکی کردەوە، ئەویش وەك میوانێکی قورس خۆی تێدا حەواندەوە.. کەواتە چەندە نیوەڕۆخەوی پێ خۆش بێ با میوانی بمێنێتەوە.

زارا ئاوای گوت...

دۆست

تەنیا خواز لەدەروونی خۆیدا دەڵێ: ((تاقەتی کەسم نیە لەپەنامەوە بێ)) لەبەر ئەوەی یەکبینە چاو دەبڕێتە زاتی خۆی دوولایی ((تثنیە)) تێدا پەیدا دەبێ و کێشە لەنێوان زات و کەسایەتی‌یەکەیدا دروست دەبێ؛ ئەوجا دەزانێ کەبەبێ دۆست هەڵ ناکا. دۆستی تەنیا خوازیش بریتی‌یە لەکەسی سێیەم، چۆن پشتێنەو کۆڵە پشتی بۆش ناهێڵن سەراوەکان بناوبن ئاوایش ئەوکەسە سێیەمە ناهێڵێ جووتە کێشەدارەکە بکەونە بنی قوڵایی‌یەکانەوە.

قووڵایی‌یەکانی تەنیا خواز بنیان دیار نیە، هەر لەبەر ئەوەیە کەپێویستی بەدۆستێکی لێ هاتوویە. کەمرۆڤ بڕوای بەبێجگەی خۆی هەبوو ئەمە دەبێتە هۆی

ئەوە کەبڕواشی بەخودی خۆی هەبێ، ئەلهای دۆستێك دەبێ بیرەکانی لەحاڵەتی گلاندا هەڵستێنێتەوە.

زۆر جار خۆشویستن دەبێتە هۆی زاڵ بوون بەسەر زرنگی و حەسوودیدا، زۆر جاریش مەردووم منەی دوژمن دەکا تاوەکو بێ دەسەلاتیی خۆی پێ حەشاربداو لەتوانای خۆیشی تابینا بێ کەهێرش بەرێتە سەر کەسانی دیکە.

کەسێ بەتەمای دۆست پەیدا کردن بێ پێویستە ئامادەی خەباتیش بێ لەپێناوی دا، کەسیش نەتوانێ ببێتە دوژمن بەکەڵکی خەبات نایە، پێویستە مرۆ لەدۆستەکەیدا ڕێزی دوژمنایەتی بگرێ؛ چونکە ناتوانی لەدڵی دۆستەکەت نزیك ببیتەوە تاهێرشی نەبەیتە سەرو لەگەڵ کەسایەتی‌یەکەیدا نەجەنگێی.

تۆ دەتەوێ هەموو پەردەنەهێنی یەکانی دەروونت هەڵماڵی و لەبەردەمی دۆستەکەتداخۆت دەربخەی؛ ئەوسا بەسەیری مەزانە کەئەو دۆستە وازت لێ بهێنێ و دوورە پەرێزت کات. کەسێ لێی نەزانێ خۆی بسازێنێ ئەوا خەڵکی گاڵ ئەدا هێرشی بەرنە سەر. کابرا وریابە : بێ پەروا خۆتی لێ دامەماڵە؛ چونکە تۆ خواوەندی، تەنیا خواوەندەکان پێیان شەرمە کەخۆیان داپۆشن.

((پێویستە لەبەردەم دۆستەکەت دا پۆشتەو پەرداخ بی تا پاڵی بدەی داخوازو ئەلهای نموونەی بالاّ (مرۆڤی بالاّ) بێ.

ئایە ڕۆژێك لەچڕوچاوی دۆستە نووستووەکەت ورد بوویتەوە تاوەکو ڕاستی ئەوت بۆ دەربکەوێ؟ ئەی لەو کاتەدا چارەی ئەوت بەچەشنی چارەی خۆت نەدیووە کەلەئاوێنەی ڕووبەندی عەیبداردا ڕەنگی ئەدایەوە؟.. ئەدی بەدیمەنی دۆستەکەت —کەلەپڕخەی خەودا بوو—نەشڵەژاوی؟!

هاورێم! مرۆڤ هەر ئەوبوونەوەرەیە پێویستە سەرووی زاتی خۆی بکەوێ.. دۆستیش دەبێ لەبێ دەنگیدا دۆزەرەوەبێ. کەتۆ بتوانی لەنائاگایی خۆت دا هەرچی دۆستەکەت لەئاگاداریدا دەی کا دەری بخەی و ئاشکرای بکەی، خۆت ڕابگرەو بەئاشکرا لەهەموو شتێ مەڕوانە. پێش ئەوەی جاری بەزەیی پێداهاتنەوەت بدەی پێویستە هێماکان شی بکەیتەوە. جار هەیە دۆستەکەت—بەزەیی پێدا هاتنەوە—ی پێ ناخۆشە، بەڵکو حەزدەکا بەڕوو بەندی ئاسنەوە بت بینێ و نەمرایەتیش لە چاوەکانتەوە ببریسکێتەوە.

با ئەو سۆزەی بەرانبەر دۆستەکەت هەتە بەتوندو تیژیەوە رازابێتەوەو کەمە رقێکیشی تێکەڵ بێ، ئەوجا سۆزەکەی لەمەڕ ئێرە بەناسکیو زەریفی تەسەل دەبێ.

تۆ بەرانبەر دۆستەکەت وەك هەوای پاكو لاتەریك بە.. خۆراكو دەرمان بە. هەندێ کەس بۆ خۆڕزگارکردن لەکۆتو بەند کۆڵەوارن کەچی بۆ رزگار کردنی دۆستەکانیان بەتوانان.

کەتۆ خۆت کۆیلە بی واز لەدۆستایەتی بهێنە، کەزۆر دڵ ڕەقیش بووی بەتەمای دۆست پەیدا کردن مەبە.

زەمانێکی دوور بەسەر ئافرەتدا تێپەڕی کەتێیدا ژێر چەپۆكو زۆر لێکراو بوو، تا ئێستاش ئافرەت بەکەڵکی دۆستایەتی کردن نایە؛ چونکە بێجگەی خۆشەویستی چی دیکە نازانێ

خۆشەویستی ئافرەت بەرانبەر کەسێك خۆشی نەوێ لەهەڵ دا شتێو سەرکوێری بێ بەش نیە.

خۆ ئەگەر دڵی ئافرەت بەخۆشەویستیەوە خەریك بوو، تیشکە رووناکیەکانی هەمیشە لەبارن کە لەشەوە زەنگ دا بروسکە چەخماخە رایان فڕێنی.

تا ئێستاش ئافرەت وەك دۆست نەگەیشتووتە رادەیەك ئەمەگی لێ بوەشێتەوە.. هەر ئەوەندەیە پێی بڵێین: پشیلەیەکە بۆ خۆی.. دەشبێتە چۆلەکەیەك، خۆ ئەگەر بەرزیش بووەوە ئەوا مانگایەکە بۆ خۆی...!

گوترا ئافرەت بەکەڵکی دۆستایەتی نایە. بەڵام با پیاوان پێم بڵێن: ئەی کێ لەوان شایستەی دۆستایەتی‌یە؟!

هەی پیاوی ینە! گیانی هەژارو گیانی بێ وێڵتان شایەنی نەفرەتن. ئەو ئەندازەیەی بەدۆستانی دەبەخشن منیش دەتوانم هێندەی ئەوە بەدوژمنانم ببەخشمو هەژاریشم پێوە دیار نەبێ.

((ئێوە یارو یاوەر پێکەوە دەنێن.. کەواتە کەی دۆستایەتیتان دەکەوێتە نێوانەوە!!))

هەزارو یەك نیشانەو ئامانجێك

زارا بەنێو گەلانو وڵاتانی زۆردا گەڕاوەو شارەزابووەو بەڕاستی (چاکە)و (خراپە)دا رۆچووەو بۆی دەرکەوتووە کەلەجیهان دا هیچ هێزێك لەژوور هێزی ئەو دووانەوە نیە.

ساغ بووەتەوە کە لەسەر ئەم زەوییە هیچ گەلێك ژیانی لەلاخۆش نییە تارژێمو دەستوورەکان نەخاتە ژێر رکێفی ئیرادەی خۆیەوە. هەر گەلێك بیەوێ بژی دەبێ بڕیەو چارەنووسێك بۆخۆی دابنێ لەقەراردادەی گەلە دراوسێکانی جودا وازبێ. ئەوەش دیارە: ئەو شتەی بەلای گەلێکەو چاکەیە بەلای گەلێکی دیکەوە ریسوایییە.

بۆم دەرکەتووە کەزۆر کار هەیە لەوڵاتێك دا لەبەرگی نەنگیدایە کەچی هەر ئەو کارە لەوڵاتێکی کەدا لەبەرگی شەرەفو شانازیدایەو خۆی دەنوێنێ.

دراوسێیەکم نەدیوە ڕاستی دراوسێکەی بۆ دەربکەوێ، بەڵکو دیومن هەر یەکەیان دەرهەق بەشێتیو دڵ ڕەقیی یەکدی سەریان سوڕدەمێنێ.

هەموو گەلێك لەپشت سەری خۆیەوە لەوحەی دابو نەریتی خۆی هەڵواسیوە، بەسەر چ کۆسپێك دا تێپەڕبێو چ تواناو برشتێکی لەویستی خۆیدا قایم کردبێ لە- سەرلەوحە-ی خۆیدا دێری بۆ کێشاوە، ئەو شتەی کە بەلایەوە سەخت گیرە ئەوە جێگای شکۆپێدانێتی.. خێری ئەو بریتییە لەپێداویستێکی هێندە پێداگر بەزەحمەت بێتەدی، بۆ فرسەت بینین لەوپێداویستەش دەست بۆ هەموو هۆیەك دەبا.

هەرشتێ دەسەڵاتی گەل بچەسپێنیو هەرشتێ بۆی ببێتە مایەی سەرکەتنو شانازیو لەرزە بخاتە دڵی دراوسێکەیەوەو زرنگیو حەسوودی بورووژێنی، ئەو شتە بەلای ئەو گەلەوە پایەی یەکەمی هەیە. هەر شتێکیش لەچاوی ئەوڕا پایانی یەکەم وەربگرێ، ئەوا بۆ هەموو کارو بارێکی دەبێتە واتایەکی تاکانە. ئەگەر توانیت ئاگاداری پێویستییەکانی هەرگەلێك بی.. شارەزای زەویو ئاوو هەواو تەنانەت ئاگاداری دراوسێ کەشی بی-ئەوا دەرك بەهەموو ئەو هێزە نهێنییانە دەکەی کەفەرماندەیی لەوگەلەدا دەسەپێننو پاڵی پێوە دەنێن خۆگربێ؛ تازاڵ بێ بەسەر

ئارەزووەکانی‌دا. دیسـان ئـەو هۆیەشـت بـۆ دەردەکـەوێ کەئـەم گەلـە چ پەیژەیـەکی تایبەتی بۆ خۆی هەڵناوە تاپێی‌دا دەگاتە ئاوات‌و ئامانجەکانی.

((پێویسـتە لەهـەموو مـەیدان داری‌یـەك دا پێـش بڕبـی، بانەفسـت بـەغیرەتی خۆیەوەبنازێ‌و تین بستێنێ‌و تەنیا مەیلەکەشت هەر بۆ لای دۆست بێ‌و بۆلای نەیار مل مەنێ))

ئەوانە چەند وشەیەك بوون ئەگەر بەرگوێی یۆنانی‌یەك بکەون مچورکەی بەلەش دا دێ‌و رادەپەڕێتـە نێـو مەترسـی‌و سـەختی‌یەوەو لـەوێ‌دا بـۆ شـانازی بـاوانی خـۆی دەگەڕێ.

((راست بڵێ‌و لێزان بە کەچۆن تیری خۆت لەبان کەوانەوە بەرەو ژوور دەکەیتەوە))

ئەو ڕاسپێری‌یە- لەسەر ئەو گەلەی کەناوی خۆم لێ وەرگرتووە- بەگران دەکەوێ. هەر لەم دیارناوەم دا چەندە باوان شانازی تێدایە، ئەوەندەش تووش هەڵەتی تێدا بەدی دەکرێ.

((رێزی دایك‌و باوکت بگرەو لەناخی دڵتەوە لەگەڵیان دا رۆڵەی چاك بە))

ئـەم راسـپێری‌یەش لەسـەر نـەفس ڕەتـاندن خـۆی هـەڵ نـاوە، گـەلێکی دی پـێی راپەڕیوە، خۆی پێ بەهێزکردووەو بووەتە گەلێکی نەمر.

((دەسـت پـاك‌و ئـەمین بـەو لـەناخی دڵتـەوە لـەپێناو دەسـت پـاکی‌دا خوێـن‌و ناموست دابنێ؛ بائەو تێ کۆشانەت مایەی زیان‌و فەلاکەت بێ بۆ خودی خۆت))

دیسـانەوە، ئەمـەش راسپێری‌یەکی کەیـەو یـەکێ لەگـەلانی دیکـە کـاری پێبـەجێ هێنـاوەو بەسـەر زاتـی خـۆی‌دا زاڵ بـووەو بووەتـە گـەلێکی مـەزنی بـار قـورس بەئاواتـە گەورەکانی‌یەوە.

مەردومگەل بۆ خودی خۆی چاکەو خراپەی داهێنـان‌و خـۆی دای نـاون. بەسـایەی هیچ دەنگ‌و زایەڵەیەکی ئاسمانی‌یەوە نـەی دۆزیونەتـەوەو لەحـەواش دا نەهاتوونەتـە خوارێ.

بۆ ئەوەی کەمرۆڤ خۆ پارێزبێ، هاتووە بۆ هـەموو شـتێك نرخـی خـۆی بـۆ بڕیـوە، واتـا مرۆڤایەتی‌یـەکانیش هـەر دەسـتکردی مرۆڤـن. ((نـرخ دانـان‌و مـەزندە لـەخۆی‌دا بنیادە.. کەواتە ئەی بنیادنەرەکان گوێم لێ بگرن!

ئەو گەنجینە گەوهەرانەی لەگۆڕێدان چەندشتێکن و بەخواستی نرخاندنی ئێوە بوونەتە گەنج و گەوهەر. کەواتە نرخاندنی بوونەتە گەنج و گەوهەر. کەواتە نرخیش بریتی‌یە لەو دانان و مەزندە، خۆ ئەگەر نرخ بۆ دانان نەبووایە هەچی ((هەبوون))ە بریتی دەبوو لە توێکلێکی بێ ناوك

بنیاد نەرینە گوێ بگرن! بەپێی مەزندە گۆڕینی بنیادنەر نرخی شتەکانیش دەگۆڕێ: دەبێ ئەو بنیادنەرە لەهەموو کاتێك دا تێکدەریش بێ.

هەر لەسەرەتاوە گەلان دووابەدووا بەشوێن بنیادەوەبوون تائەوحەلەی تاکە خولقێنەرەکان سەریان هەڵدا.. کەواتە لەم هەڵ کەوتەدا، تاك دەبێتە تازەترین شێوەکانی –هەبوون–. هەر لەسەرەتاوە گەلان یاسای چاکەیان بۆ خۆیان داناوە.. ئەو یاسایەش زادەی خۆشویستنێکی رێك هاتووە بۆ (سەرداری) و بۆ رازی بوون بەفەرمان بەجێ هێنان.

حەزی کۆمەڵ لەحەزەکانی تاك کۆنینە ترە.. ئەگەر چاکەی نیهاد ئەوەبێ لەکۆمەڵدا خۆی حەشارداوە، خراپەکەشی ئەوەیە کەلەوتاکەدا ئاشکرا دەبێ کەسایەتی‌یەکەی خۆی وەدەردەخات.

بەڕاستی ئەو کەسایەتی‌یە ئۆینبازی بێ و سۆزی تێدا نەبێ.. ئەوکەسایەتی‌یەی مەبەستی سوود وەرگرتن بێ لەچاکەی زۆربەی کۆمەڵ ئەوە تەنیا ناونیشانی نزمایەتی هەموانەو بنەمای قەوارەی کۆمەڵ نیە.

لەهەموو سەردەمێك دا بێجگە لەهۆسەچیە داهێنەکان بەولاوە کەسی دی چاکەو خراپەی دروست نەکردووە.. ئەوەی ئاگری چاکەو خراپەی هەڵ گیرساندووە بریتی‌یە لە سۆزی خۆشەویستی و سۆزی رق بەناوی هەموو ئاکارە پەسندەکانەوە.

زارا–گەل و شاری فرەی دیتوون. لەسەر ئەم زەوی‌یە هێزێکی لەسەر رووی هێزی هۆسەچیەکانەوە بەدی نەکردووە.. (هێز)یش واتایەکە بۆ جووتە وشەی چاکەو خراپە.

ئەوەی شایەنی ستایشەو شایەنی سزایە لەرمووزێکی بەد فەسەڵ دەچی..ئەرێ برایانە! کێتان دەتوانێ ئەو رموزنە تۆقێنەرە تێك بهاڕێ؟.. ئەوجانەوەرەی کە بەهەزاران ملی دەرپەڕاندووە، دەبێ کێ زنجیر بخاتە ئەو ملە بەد فەسالانەوە؟!

کەژمارەی گـەلان گەیشـتە هـەزار.. نیشـانەو ئامـانجیش هـەزارو یـەکی تـەواوە.. ئەوجا ئێمـە بـۆ هـەزار ئەستۆ پێویستمان بەیەك زنجیرە.. چونکە ئێمە پێویسـتمان بەیـەك ئامانجـە. تائـەمڕۆ بەشـەرایەتی تاکـە ئامـانجێکی نەناسـیوە.. بـەڵام بێـت و مرۆڤایـەتی هـەر وەهـا بـەبێ مەبەسـت بـەڕێ کـەوێ-ئایـە مانـای وانیـە کـەگومڕاو کەمتەرخەمە؟!

زارا ئاوای گوت..

خۆشویستنی کەس و کار – یان کەسی نزیك

ئێوە بەرامبـەر کەسـی نزیکتـان پڕسۆزن و بەقسـەی جوان و خۆشـەوە سـۆزیان بـۆ دەردەبـڕن. بـەڵام بـەش بـەخۆم دەڵێـم: خۆشویسـتنی کـەس و کـارو خزمـی نزیـك لەوەدەرناچێ کە خۆویستنێکی سەر لێ تێکدەرە.

ئێوە چونکە لەنەفسی خۆتان ڕادەکەن پەنا دەبەنە بەر کەسی نزیك، دەشتانەوێ ئەو کردەوەیـەتان بەکارپەسـندی بدەنـە قەڵـەم.. بـەڵام ئایـا بـاری ڕاسـتی ئـەم خـۆدا ڕنینەی ئێوە بەلای منەوە شتێکی پەنهانە؟

کەسـی دوێـنراو لەکەسـی دوێنـەر لەپێشـترە؛ ئـەویان پـیرۆزەو هێشـتا ئـەمیان نەگەیشـتۆتە رادەی پـیرۆزی.. ئائەمەیـە هـۆی پەرۆشـی مـرۆڤ بەرامبـەر بەکەسـی نزیکی!

ئەوەتان بۆ دیاری دەکەم وازلەنزیکە کەس بهێنن و خۆشەویستییەکەی ڕابگرن و لـەباتی ئـەو وەرن مرۆڤـی دەوورتـان خـۆش بـوێ.. خۆشویسـتنی مرۆڤـی دووری چـاوەڕوانکراو لەسـەرووی کـەس خۆشویسـتنەوەیە. بـەش بـەخۆم خۆشەویسـتنی تارمایی و شتەکان دەخەمە بان مرۆڤ دۆستیمەوە.

دۆستەکەم! ئەو تارماییانەی لەبەر دەمتەوە رادەکا گەلێ لەتۆ جوانترە.. کەواتـە بۆچی ئێسك و گۆشتەکەتی پێنادەی؟

بەڕاستی ئێوە ترستان لێ نیشتووەو بەهەراسانییەوە پەنا دەبەنە بـەر کەسـانی نزیك و نەفسی خۆتـان پـێ ڕاناگـیرێ و خۆشەویستییەکەشـتان نەکامڵـە، ئێـوەم بـەم

شێوە دێتە بەرچاو: هەر بۆ ئەوەی کەیف لەسەرگەردانی کەسی نزیکتان وەربگرن بەتەمان فریوی بدەن و هەڵی بدێرن.

ئاواتە خوازم: لەسەرجەمی کەسە نزیکەکان و بگرە دراوسێکانیشتان بەدووربن؛ ئەوجا ناچاردەبن دۆستی ئەوتۆ پەیدا بکەن لەدڵ سۆزیدا تەسەل بێ، ئێوە کاتێ بتانەوێ ستایش بەسەر نەفسی خۆتان دا قڵپ بکەنەوە داوای گەواهەکان دەکەن..هەر کە گەیشستنە ئەوەی رێیان لێ بگۆڕن و بەچاکە گومانتان بەرنێ، ئەوجا ئێوەش لەگەڵ خودی خۆتان دا چاك گومان دەبن و بەخاس دەنۆڕنە خۆتان.

درۆزن ئەو کەسەیە دژی ویژدانی خۆی قسە بکا. ڕاسترین مەردووم کەسێکە ویژدانی ئەوتۆی نەبی کەلێی ببێتە بەرزەخ و نەهێڵێ ڕاستی بڵێ. لەسەر ئەم بنکەیە لەنێو خەڵك دا لەنەفسی خۆتان دەدوێن تالەبارەی ڕاستەقینەی خۆتانەوە رێیان لێ تێك بدەن.

شێت لەدڵی خۆیدا دەڵێ: ((تێکەڵی ئەم خەڵکە ڕەوشت تێك دەدا، بەڵکو بەتایبەتی ئەوانە تێك دە دا کەهەر بەشیان پێوەنیە))[15]

هەتانە بۆ خۆ دزینەوە رادەکاتە کن دراوسێکەی و هەشتانە بۆ خۆڵەبیر کردن رادەکاتە لای. ئێوە بەم تەرزە خۆڤیانیی خۆتان خراپ دەکەن؛ لەبەر ئەوە کەنارگیری و تەنیایی تان بۆ دەبێتە زیندانێك.

دەبێ ئەوانەی بزرن نرخی (خرزم خۆشەویستی) تان بۆ بدەن؛ چونکە کەنگێ پێنجتان کۆببنەوە بەشەشەمی بزرتانەوە خەریك دەبن.

---

[15] بۆ ص ٨٦ : ((بل تفسد بخاصه من لاخلاق لهم))

بەشێوەیەکی فراوانتر:

شێتە وای لێدەداتەوە کەتێکەڵی مەردومگەلەکە تەنانەت ئەوانەش تێك دەدا کەلەرەوشت ئارایی‌دا بێبەشن. هەر لەم بیرە فەلسەفیەوە حەزرەتی ((مەحوی)) لەمەڕ خۆمان (بۆ ل٣٠٧) دەفەرموێ:

((قەی کردنی سوراحی ئەگەر تێبگەی، دەڵێ

دڵ تێکەڵ هاتنە لەگەڵ ئەم خەڵکەدا تێکەڵی)).

ئالانی

من حەز لەجەژنـەکانتان ناکـەم، ئـەوەندێکی دیمـن جمـەیان هـاتووە لـەنمایندەو ئەکتـەر، ئەوگرۆهـەی لەدووریشـەوە سـەیریان دەکردن لەهـەمان لاسـاییدا ئەنتیکـەتر بوون!

بۆ خرم خۆشەویستی بانگتان ناکەم.. بەڵکو بۆ دۆست خۆشەویسـتی بانگتـان دەکەم.. بادۆستەکەشتان دیمەنی زەمزەمەو شادی زەوی بێ، جا، خێرا هەست دەکەن هەواڵی شتێکتان پێ ڕادەگەیەنێ هەواڵی -مرۆڤی باڵا-.

راسپێریتان دەکەم: با دۆستەکەتان لەدڵسۆزیدا ویژدان ئاوەدان بێ. کەسێکیش مەبەستی بێ دەستی بەسەر دڵێکی ئاودا ڕابگا، پێویستە وەك ئەو ئسفنجە بێ کە شلەی هەڵ قوڵیو هەڵ دەمژی. راسپێریتان دەکەم دۆستەکەتان ئەوتۆبێ جیـهانێك بگرێتـە نەفسـی خۆیـەوە. ئەوەیـە دۆسـتی داهێـن کەلەهـەموو کـاتێك دا بتوانـێ جیهانێکتان پێش کەش بکاو چ پەندو دەرسێکی ژیانیشی بەسەردا تێپەڕیبێ، خێرا بیخاتە بەرچاوتان.. ئەوجا دەبینن کـە چـۆن (خراپـە) بـە (چاکـە) دەگـەڕێو چـۆن ڕێکەوتە گەلیش دەتان گەیەننە مەبەستەکانتان.

بائایندەو مەبەستە دوورەکانت ئەوەبن کەلەئەمڕۆی خۆت دا بەتەمایانی.. لەچاوی دۆستەکەشـترا مرۆڤـی بـاڵات خـۆش دەوێ، وەك مەبەسـتێك بـۆ -هـەبوون-ی خـۆت بەرامبەر بەچاوی خۆت ڕای دەگری.

براینە! خۆشویستنی کەسی نزیکتان بۆ نیشانە دەکەم.. بەڵکو ڤیانی ئایندەیەکی دوورتان بۆ ئامـاژە دەکەم.

زارا ئاوای گوت...

ڕێگاکانی داهێن

برام! ئایـا بـۆ دۆزینـەوەی ئـەو ڕێگایـەی دەتگەیەنێتـە حەشـارگەی زاتـی خـۆت دەتەوێ گۆشەگیرو کەناربی؟..

کەواتە لەبێنەو بەرەدا کەمێك بوەستەو گوێم لێ بگرە:

گەلە (القگیع) گوتوویەتی:

((کەسێك کەوتبێتە پشکنین ئەوا سەری خۆی هەڵ گرتووە.. کەسێکیش کەنار بووبی ئەوا گلاوەو بەنووچ دا هاتووە))

لەنێو ئەو گەلەیەدا ماوەیەکی دوور ژیاوی. لەمەولاش بەتەواوی دەنگی ئەو لەئەندەروونی تۆدا دەنگ ئەداتەوە. کەپێت گوت: ویژدانم گۆڕاوەو لەویژدانی تۆ لای داوە ئەوسا دەبێتە سکالاًّبێژێکی ئازارمەند.

ئەوەی ئەم ئازارەی بەمیرات خستی هاوهەستیتە لەتەك ئەو گەلەیەدا. دوایین بڵێسەی ئەو ویژدانە هاوبەشە یەکبینە کارەساتەکەت گڕدەداو تازەی دەکاتەوە.. بەلاّم تۆش حەزدەکەی شوێن دەنگی ئازارەکانت بکەوی.. چونکە بۆ چوونەناخی زاتی خۆتت دەبا. کەواتە بەڵگەت چیە کەهەقتە بچیتە لای زاتی خۆتو تواناشت هەیە بۆی بکەویتە ڕێ؟ بۆچی تۆ بریتی لە هێزێکی تازەو هەقێکی تازە؟ ئایا تۆ بزووتنەوەیەکی سەرەتای؟

یان چەرخەیەکیو بەدەوری خۆت دا دەسووڕێیتەوە؟ ئەی گوایە دەتوانی ئەستێرەکان بەدەوری خۆت دا بخەیتە گەڕ؟! ئای کە چەندان تەماو ئاوات بۆ بڵندانی تەکان دەدەن! چاوچنۆکیش بەهەموو بەشێکیەوە لەحەزەکانی خۆیدا هەڵ دەچۆقێ؟! کەواتە بۆم ئیسپات بکە: تۆ نەلەبەرەی بەرتەمایو نەلەبەرەی چاوچنۆکی!

کارو فرمانی زۆربەی بیرە بەرزەکان– هەر کاری تۆپە فوودراوەکانە کە هێشتا تەواو هەڵ نەئاوساون یان لەمەیدان نەهاتوون کەچی دەکەونە ژێر فەرمانی پووکانەوەوە.

تۆ خۆت بەئازاد دەزانی؛ کەواتە پێم بڵێ ئەو بیرۆکەی دەیکەیتە بنەماو ڕێبیری خۆت چیە؟

بەئەوەندە قسە وازمەهێنە: گوایە نیری سەر ئەستۆی خۆت داماڵیوە. ئایە تۆ مافی ئەوەت هەبووە نیرەکەت دابماڵی؟.. هەندێ کەس کە لەبەندایەتی ئازاد بوون دوامەزیەتی خۆیان دەدۆڕێنن.

زارا بەلایەوە گرنگ نیە پێی بڵێی: لە چ بەندایەتیەك ڕزگارت بووە، بانیگای بێ گەردت ئەومەبەستە جاڕبدا کە لەپێناوی دا ئازاد بووم.

ئایە دەتوانی بۆ نەفسی خۆت چاکەو خراپە یەك هەڵ بنێی ئەوجا بەویستی خۆت دەستوراتێك بەرزەوەکەیتو بەسەر کردەوەکانت دا زاڵ بی؟.. ئایە دەتوانی ببیتە

دادوەری نەفسـی خـۆت و تۆڵەسـتێن لەنەفسـی خـۆت؟.. بەڕاسـتی مـرۆ بەتـەنیا بمێنێتەوە لەگەڵ کەسـێك دا کەکردوویـەتی بـە دادوەرو تۆڵەسـتێن لەنەفسـی خـۆی لەسایەی ئەو یاسایەی خۆی بنیادی ناوە– ئەوە تێکڕای کارێکی سەیرو ترسناکە؟! هەر بەو چەشنەی ستارەکان بەنێو بۆشایی ئاسمان دا تێ دەتەقێنن، نموونەی ئەو مرۆڤەش دەهاوێژرێتە بۆشایی تەنیایی و زوقمستانی تاکایەتی‌یەوە

تۆ کەبەتەنیا ماویتەوە ئازار چێژی کۆمەڵیت؛ چونکە هێشتا نەدەست بەرداری ئازایەتی و نەهیوابڕاویشی.. بەڵام دەبێ رۆژێك لەو تەنیایی‌یەت دا شەکەت ببی.. ئەوجا نەرم دەبی و لەخۆبایی‌بوونەکەشت دادەڕمێ و هیچ خۆت پێ ناگیرێ و دەهوولێنی (ئێستا من تاك و تەنیام)! ئەو رۆژە دێتە بەرەوە کە.. مەزنایەتی‌یەکەی خۆت چاوشارکێت لەتەك دا بکا و گچکایەتی‌یەکەشت ببێتەوە هەڵەرۆسکێ، تاوات لێ بێ لەترسی هەڵ کشانی خۆت هەڵ بلەرزی، چونکە هەڵ کشانەکەت لەبەر دەمت دا لێ دەبێتە تارمایی تۆقێنەر.. ئەوسا دەقیژێنی و دەڵێی: ((هەمووشتێك بەتاڵە)).

لەکەسی تەنیادا سۆزو پەرۆشێك هەیە بەتەمای لەناو بردنێتی، خۆ ئەگەر ئەو سۆزگەلە دەرەقەتی تەنیاکە نەهات ئەوا دەرەقەتی خۆی دێ و دەبێتە خۆکوژ. ئایە تۆ ئامادەی کەدەست بدەیتە تاوانی کوشتن؟

کاکی خۆم! ئایە مانای وشەی (سوك بینی) دەزانی.. هەرکاتێ ناچار بوویت و گەرەکت بوو دادپەروەرانە هەقی خۆت لەو کەسانە بکەیتەوە کەبە سووکت دادەنێن، ئایە ئازارەکانت تا چ ئەندازەیەك و چۆن دەبن؟!

تۆ چارەی زۆر کەست ناوێ، چونکە دەرهەقت بیروڕایان گۆڕیوەو تۆش ڕقیان دەوروژێنی.. بەڕاستی لێیان چوویتە پێشەوە پاشان لێیان دوورکەوتیتەوەو بەجێت هێشتوون، هەر لەبەر ئەمەیە کە هەرگیز لێت خۆش نابن.

تۆ ژوور ئەوان کەوتووی، چەندەش بەسەریانەوە هەڵ بکشێی لەچاو زرگنەکان دا پتر بچووك دەبیتەوە. بەلای ئەو خەڵکەوە کەس هێندەی ئەو کابرایەی بەسەر پەڵە هەورانەوە دەخولێتە ڕەزای تاڵ نیە.

پێویستە بەو خەڵکە بڵێی کە: ستەمی ئێوەم بەباڵای خۆم بڕیوە، ڕەوای منەو لەکن ئێوەیە، لەبەرئەوە کە وەڵام دانەوەم ستەمناك بێ کارێکی زەحمەتەو ناکرێ. خەڵکەکە توانج و ستەم دەگرنە گۆشەگیر.. بەڵام کە تۆ بتەوێ ببیتە ئەستێرەیەك،

پێویستە تیشکە ڕووناکیەکانت ڕەوانە بکەی.. تەنانەت بۆ سەر ئەوانەش کە خەریکی ستەمبەرانتن. دەبێ خۆشت لەکارسازو دادخوازەکان بپارێزی، چونکە ئەوان حەزیان لەهەڵ واسینی هەرکەسێکە ئاکارێکی پەسند بۆ خۆی بنیاد بنێ. سەرەنجام ئەوان تاکە خوازیان خۆش ناوێ.

دیسان لەسافیلکایەتی خۆپارێز وریابە! چونکە ئەو کەسەی پێشییەوە نەلکابێ تێیڕادیارە. سافیلکەکان لەهەموو شوێنێك دا وازیان لەئاگر هەڵ گیرساندنو یاری پێکردنیەتی.

دیسان نەکەی لەخۆشەویستیدا پێدابگری، چونکە تەنیا خواز (المنفرد) هەر کەسێکی لەرێگادا پێ بگا خێرا دەستی تەوقەی بۆ درێژ دەکا. هەندێ کەس لەباتی ئەوەی دەستی خۆشەویستیمان بۆ درێژ بکەن پێویستە چرنووکیان لێ گیربکەی.

ئەوەش بزانە! سەهندە ترین دوژمن کەتووشی دەبی بریتییە لە (خۆت).. ئەوەی لەمغارەو جەنگەڵ دا خۆی لێداگرتووی هەر (نەفس)ی خۆتە.

ئەی تاکو تەنیا! ڕێگەیەکم بۆ هەڵپەرداوتی بت گەیەنێتە زاتی خۆت. ئێستا ئەو ڕێگایەی لەبەردەمتو لەبەردەمی حەوت شەیتانەکەت دایە ڕێكو لەبارە. ئەوجا هەر لە ئێستاوە بەش بەخۆت دەبیتە خۆنەناسو جادوکارو شێتو دوودڵو کافرو ئاوارە. پێویستە ڕازی بی بەگڕی خۆتەوە بسووتێی؛ چونکە تاهەڵ نەگیرسێیو نەبێتە خۆڵەمێش بۆت نالوێ تازە ببیتەوە.

ئەی کەسە تەنیاکە! تۆ ڕێگەی پەروەردگارت گرتووەتەبەر تۆ لەحەوت شەیتانەکەت دا دەگەڕێی خواوەندێك بۆ خۆت هەڵ نێی. ئەی (تەنیا)! تۆ، ڕێبوارێکی بەسەر ئاشقە ڕێدا، کەچی ئاشقی نەفسی خۆتی؟! کەواتە بەچەشنی سووك بینی ئاشقان نەفسی خۆت سووك دەکەی.

ئاشق گەرەکیەتی بخوڵقێنێ؛ چونکە سووك بینە..بۆشی نیە لافی خۆشەویستی لێ بدا تالە سووك کردنی خۆشەویستەکەیەوە دەستی پێ نەکردبێ.

کاکی خۆم! بەگۆشەگیری خۆتا بڕۆرە خوارێ ڕێگای خۆت بەرمەدە؛ با هاوڕێت بریتی بێ لەخۆشەویستیو داهێنان. تۆ هەر دەڕۆیو دەڕۆی، بەر لەوەی کە (دادپەروەری) بەقورسیو لۆژەلۆژەوە شوێنت هەڵ بگرێ.

بەلای گۆشەگیرییەکەت دا بابدەرەوە. ئەوجا کاکی خۆم! بەفرمێسکی خۆمەوە بەرێت دەکەم؛ چونکە من وەها حەز دەکەم یەکێك تێدا بچێ و لەتێداچوونەکەی ئەودا یەکێکی بەسەر ئەودا بالاو هەڵکشاو دروست ببێ.

زارا ئاوای گوت...

پیرێژن و کچ

((ئەرێ زارا! بۆچی لەتاریکە شەودا خۆت دەشاریتەوە؟ ئەوە چیت لەژێر جلەکانتەوە پەنا داوە؟..

گوایە گەنجینەت وەدەست کەوتووە.. یان ساوایەکت پەیداکردووە؟ ئەرێ دۆستی پیاو خراپان! بەدزەرێدا روودەکەیتە چ لایەك؟)).

زارا وەڵامی دایەوە: بەڕاستی کاکی خۆم! ئەوەی پێمە گەنجینەیەو کەوتووە، ئەوە (راستی)یەکی بچکۆلەی لاسارە.. بێت و دەماخنم نەکردایە هەر وەك منداڵی ساوا پڕبەدەم هاواری دەکرد.

ئەوا ئەمڕۆ دەمەو ئێوارە بەتەنیا دەڕۆیشتم، لووتم بوو بەلووتی پیرەژنێکەوە؛ لەتەکما کەوتە رازو گوتی:

زۆر جار ئێمەی ئافرەت لەگەڵ زارادا بەقسە هاتووین، بەڵام تائێستا تایبەت بەئافرەت قسەیەکی بۆ نەکردوین!

پێم گوت: پێویستە پیاو-لەبارەی ئافرەتەوە تەنیا قسە بۆ پیاوان بکا.

گوتی:-دەتوانی لەبارەی ئافرەتانەوە رێك و ڕەوان قسەم بۆ بکەی چونکە لەتەمەنی پەك کەوتن دامو قسەکانت لەزەینم دا نامێننەوە.

تکای پیرەژنەم قبووڵ کردو پێم گوت:-

هەچی لەژندا هەیە مەتەڵێکە، ئەو مەتەڵەش تاکەکلیلێکی هەیە، ئەویش تاکە وشەی ((ئاوس بوون))ە.

پیاو بۆ ژن تاکە هۆیەکەو مەبەستی ژنیش رۆڵەیە.. بەڵام ئەی ئافرەت دەبێتە چی بۆ پیاو؟.. پیاوی راستەقینە دووشتی گەرەکە: خۆخستنە مەترسیو یاری-ئەمە ئەوشتەیە کەپیاو دەخاتە سەر کەڵکەڵەی ئافرەت و ئەویش خەتەرناکترین یارییە.

پیاو بۆ جەنگ ئافەریدبووەو ژنیش بۆ ئەوە دروست بووە کەپیاوی لەلابێ.. ئیدی بێجگەی ئەوە شێتایەتی‌یە، جەنگاوەریش مەیلی میوەیەك ناكات شیرینی‌یەكەی لەكۆتایی‌دا بێ.. لەبەر ئەوەیە كەحەزی لەئافرەتە، چونكە لەشیرین ترین ئافرەتا تالاو دەچێژی!

هێندەی ئافرەت لەمندالْ تێدەگا، پیاو بەو ئەندازەیە تێی ناگا.. بەلام پیاو لەخووی مندالەوە نزیكترە تاوەكو ئافرەت.. لەهەموو پیاوێكی راستەقینەدا مندالێك خۆی حەشار داوەو حەزی لەیاری‌یە. كەواتە بائافرەتان بكەونە پشكنینی مندالْ لەپیاودا.

با ئافرەت یاری‌یەكی گچكەی پاكیزە بێ، وەك ئەلْماس پاكزایی جیهانی چاوەڕوان كراوی تێدا تیشك بداتەوە.. ئەی ئافرەت! با لەخۆشەویستی تۆدا ئەستێرە بەرزە گڕبستێنێ.. با حەزو ئارەزووی تۆ هاوار بكا:-

مرۆڤی بالا بۆ ئەم جیهانە دەخەمەوە، بالە خۆشەویستنەكەتدا بەئازایەتی‌یەوە چەك دار بی و هەلْ كوتیتە سەر ئەوكەسەی لەدلْتا ترس دەورووژێنێ.. ڤیانی خۆت بكەرە پەناگای ڕووسووریت.. هەرچەندە ئافرەتیش تاڕادەیەكی كەم شەرەفناسە.. هەر چۆنێ‌بێ شەرەف لەخۆشەویستی تۆدا ئەو خووەیە وات لێ بەسەر دەهێنێ مامەلەی خۆشەویستایەتی‌یەكەت پتر بێ لەزاتی خۆشەویستایەتی‌كەت.. ئەوجا بۆ پایانی دووەم شۆڕ نابیتەوە.

كاتێ خۆشەویستی ئافرەت زالْ دەبێ بەسەریاو تین دەستێنێ با، پیاو سلْ لە ئافرەتەكە بكاتەوە؛ چونكە ئافرەت لەپێناو خۆشویستنەكەی‌دا قوربانی بەهەموو شتێك دەداو لەچاوی ئەوڕا بەرانبەر خۆشەویستی نرخی هەموو شتێك دادەوەشێنێ.

بالەو كاتەدا ئافرەت غەزەبناك دەبێ پیاو خۆی لێ لابدا؛ چونكە ئەگەر دلی پیاو بۆسەی دلْ رەقی بێ ئەوا دلی ئافرەتیش بۆسەی شەڕە.

ئافرەت رق و كینەی خۆی بەرەو ڕووی كێ دەكاتەوە؟ وەلامەكە لە گوتەی ئاسن دایە كە بەهێزی ڕاكێش دەلێ: ((بەڕاستی حەزت لێ ناكەم‌و چارەتم ناوێ، چونكە تۆ ڕاكێشی و وزەیەكی ئەوتۆشت تێدانیە ئەوەی ڕای دەكێشی بی بەستیتەوە))

بەختیاریی پیاو بەستراوە بەویستی خۆیەوە.. بەلام بەختەوەری ئافرەت بەستراوە بەویستی پیاوەوە.

لەو حەلەدا کەئافرەت تەلیسمی سەرجەمی خۆشویستنەکەی بوو دەڵێ: ((ئیدی جیهان کامڵەو ڕەخساوە)).

دەبێ ئافرەت پێمل بێ و قولاییەکانی لەسەر ڕووکاری خۆی چاوبکا؛ چونکە گیانی ئافرەت لەسەر ڕووکارە.. تۆبڵێ: گۆناو سەر ڕووی ئاوێکەو با- شەپۆلەکانی ئەدا بە یەك داو وازییان پێ دەکا.. لەهەمان کات دا گیانی پیاو قولایی ئەو تۆیە لەبێبنی خۆیدا شەپۆل ئەداو دەنرکێنێ.. ئافرەت هەست بەهێزی پیاو دەکا بەڵام هەرگیز تێی ناگا.

ئەوجا پیرێژنە گوتی:

زارا شتی زۆر خۆشی باس کرد کە شایانی ئەوەن کچە نەورەسەکان گوێیان بۆ ڕابدێرن. شتێکی سەمەرەشە کەزارا لەبارەی ژنانەوە ڕاست دەڵێ و کەمێکیش نەبێ شارەزایان نیە! تۆ بڵێی ئەم نیشانە پێکانەی زارا لەوەوە نەهاتبێ کەلەدەرباری ئافرەت دا شتێك نیە خۆدارو قەدەغەبێ؟!

ئێستاش زارا گوێم بۆ بگرە!

لەپاداشتی ئەم قسانەت ڕا ڕاستیەکی گچکەت بۆ دەردەخەم، لەبەر ئەوەش کەبوومە داپیرە لێم ناگیرێ بۆت ئاشکرا بکەم؛ تۆش گوێم بۆ ڕاهێڵەو توند دەمت دابخە، نە بەشکم ئەو ڕاستییە بچکۆلەیە قیژەی لەزار تەوەبێ.

گوتم: ئادەی ئافرەتەکە! ئەو ڕاستییە گچکەڵەیە بڵێ؟!

ئەمەش گوتەی پیرێژنەکە بوو:

((هەر کاتێ چوویتە لای ئافرەت شووڵت لەبیر نەچێ)).

زارا ئاوای گوت...

مارپێوەدان

لەرۆژێکی زۆر گەرمادا زارا لەبن دار هەنجیرێك دا خەوی لێ کەوت و قۆڵی نابووە بان چاوانی. مارێك هات و پێیەوەدا، بەئازارەوە ڕاپەڕی و هاواری کردو چاوی لەمارەکە هەڵ چەقین. ئەویش پێچی دا کەبڕوا، زاراش پێی گوت:

((جاریٚ مەڕۆ تاسوپاست بەجیٚ دەهیٚنم؛ چونکە کاروانیٚکی دوورم لەبەرەو تۆش لەکاتی خۆیدا بیٚدارت کردمەوە)).

مارەکە بەدەنگیٚکی کزەوە وەلاّمی دایەوە: ((بەلّکو گەشتەکەت نزیکەو ژەهرەکەی منیش کوشندەیە)).

زارا بزەیەکی هاتیٚ و پیٚی گوت:– بۆچی ژەهری مار دەرەقەتی ئەژدەر دیٚ، بیکوژیٚ؟! ئەوە ژەهرەکەت و دەت دەمەوە، چونکە تۆ ناچارنی، هیٚندەشت نیە بیبەخشی بەمن.

مارەکە راخزی خۆی لەملی زارا بئالیٚنیٚ و برینەکەی هەلّ ملیسیٚتەوە.

رۆژیٚك زارا ئەورووداوەی بۆ مریدەکانی گیٚڕایەوە. ئەوانیش گوتیان مانای ئەدەبی ئەم چیرۆکە چیە؟ وەلاّمی دانەوە: ئەوانە کار سازو دادخوازن ناویان زڕاندووم کەڕووخیٚنەری بنەما ئەدەبیەکانم، چیرۆکەکەشم لەتەك ئەو بنەمایانەدا ناگونجیٚ.

کەتووشتان بوو بەتووشی دوژمنەوە، سەر بەسەریٚی خراپەی بەچاکە لەتەك دا مەکەن؛ چونکە بەوکارە خۆی لەلا بچوك دەبیٚتەوە، بەلّکو بۆی تابینابکەنەوە: کەچۆن کاریٚکی لەگەلّ ئیٚوەدا کردووە.. بۆ ئیٚوە واجوانە کەس سووك نەکەن و رەق هەستاوانەش خۆتان پیشان بدەن. ئەگەر بەڕەورووی نەفرەت و نەفرینی بوونەوە، کەیفم بەوەساز نابیٚ ئیٚوەش فەڕو بەرەکەت ببەخشنەوە؛ پیٚم خۆشە ئیٚوەش هاوتا واز لەنەفرینی خۆتان نەهیٚنن. ئەگەر ستەمیٚکی گەورەتان لیٚکرا هیٚندەی خۆی بەرەنگاری ستەمکار ببنەوەو[١٦] پیٚنج وردە ستەمیشی رەگەلّ بخەن. چونکە هیچ دیمەنیٚك هیٚندەی دیمەنی ئەو کەسە ناشرین نیە کە تەنیا بۆ ستەم مل کەچ دەکاو بۆ شتی کە مل کەچ نابیٚ. دابەش بوونی جەوروستەم بەیەکسانی لەخۆیدا یەکسانییە بەراست و ڕەوا، ئایا لەمەو بەر ئەوەتان زانیوە؟ کەسیٚ بتوانیٚ بەستەمباری خەلّکی ماندووبکا پیٚویستە ئەویش بارە بەری ستەم بیٚ.

---

[١٦] لیٚرەدا نیٚتشە خۆی ئازا دەکا، گوایە بەربەرچی ئایەتی بەزەییی و ئاشتی دینی عیسا (د.خ) دەداتەوە.. بەلاّم لەم لافی بیٚدینییەی دا هیچ بەخۆی نەزانیوە کە ئالیٚرەداو لەهەمان بەندا ریسەکەی کردۆتەوە بەخوری‌وسەری کردۆتەوە بەکۆشی ئیسلامەتی پیرۆزدا!

ئالانی

ئەگەر مرۆڤ کەمێك تۆڵەستێن بێ ئەوە لای هەرە کەمی چاکەیەتی. ئەوەش کارێکی مرۆڤانە نیە کە ستەمبار واز لەتۆڵەبهێنێ. ئەگەر هەق سەندنەوەتان بریتی نەبێ لەوکارەی بەڕەوا بەرامبەر بەدەست درێژکار دەی کەن- ئەوا من نەفرەت لەتۆڵەسەندنەوەتان دەکەم. کەسی هەڵە پاڵ بداتە نەفسی خۆی وەجاخزادە ترە لەو کەسانەی لەهەمووکاتێك دا جاڕدەدەن کە ڕاستی لەلایەنی ئەوانە. لەو گرۆهەش دا مەبەستم ئەو کەسانەن کە بەڕاستی ئالودەی ڕاستین و چەوت نین. ئەو کەسانەش کە ((گیان داریی))ن، ئاواناکەن..

من چارەی ئەو دادپەروەرییە ساردو سڕەی ئێوەم نەگەرەکە؛ چونکە لەچاوی دادوەرەکانتان دا، بکوژ بە خۆیو بریسکەی شمشێرەکەیەوە سنگی دەرپەڕاندووە. لەچاوی کام داد پەروەریدا بێخەوشی دەردەکەوێ؟ یان کامەیەو لەکوێیە دادپەروەریی بێ گەرد؟..

ئێوە ئەو ڤیانەم دەست بخەن نەك تەنیا جۆرەکانی سزای دابێ بەکۆڵ دا.. بەڵکو هەموو تاوانەکانیشی لەگەڵ دا خستبنە سەر شان.

دادێکی ئەوتۆم دەست بخەن کەپاکانەی هەمووان دەکا، تاوەکو حوکم بەسەر ئەو مرۆڤەدا بدا مل کەچی باوەڕوسزا بەری دەبێ. ئایا دەتانەوێ دوورتر بڕۆم لەوەی کە گوتم، ئەوجا جارتان بۆ بدەم کەخودی درۆ بۆ مرۆڤایەتی دەبێتە خۆشەویستی لەدەروونی ئەوکەسەدا حەزی لەداد نانەوەیە.

بەڵام ئایە لەوزەی من دا هەیە بەهەموو دڵ سۆزیمەوە داد بچەسپێنم؟.. چۆن دەتوانم بگەمە ئەورادەیەی ماف بدەمە دەست هەموو خاوەن مافێك؟.. کەواتە بەئەوەندە وازدەهێنم کەمافە تایبەتییەکەی لەمەڕ خۆمیان پی ببەخشم.

دواتر لەسستەمی (تەنیا) خۆتان بپارێزن؛ چونکە لەتواناىدا نیە لەبیری بچێتەوە لەگەڵ ستەمکارەکان ئاڵوگۆڕی ستەم بکا. (تەنیا): هەر ئەو بیرە قووڵەیە، کێ حەزبکا دەتوانێ بەردێکی تێ فڕێ بدا. بەڵام کەبەردەکە گەیشتە بنی بنەوەی بیرەکە کێ دەتوانێ دەری بهێنێتەوە؟

نەکەن تەنیا -منفرد- سووك بکەن کەهەر سووکیشتان کرد ئەوا خێرا پەلاماری بدەنێ و بیکوژن.

زارا ئاوای گووت...

منداڵو ژن هێنان

کـاکی خـۆم ! پرسـیارێکی تایبـەتیت لێ دەکـەم تابچمـە قووڵایـی گیانتـەوە: تـۆ سـەرەتای تەمەنتـەوە ئاواتـە خوازیشـی ژنو منداڵـت هـەبی؟.. بـەڵام پێم بڵـێ تـۆ ئـەو پیاوەی کەمافی ئـەو ئاواتـە خوازیـەت هـەبێ؟.. ئایـە تـۆ زاڵو سـەرکەوتووی بەسـەر نەفسـی خـۆت داو فـەرماندەی هەسـتەکانی خۆتتـیو وەدەسـت بەسـەراگری ئاکـارە پەسندەکانتی؟..

یـان ئاواتـە خوازییەکـەت بریتـییـە لـە هەوەسـی ئـاژەڵێك.. یـان ترسـوبیمی تەنیایەکە؟.. یان پەرێشانی کەسێکە ناکۆکی کەوتبێتە نێوان خۆیو نەفسییەوە.

بەش بەخۆم داوات لێ دەکەم کەبەسەرکەوتنو سەرفرازیتەوە تاسەی (تازەوەبوون بەمنداڵ) بکەی، چونکـە ئـەو پایـەو پەیکەرانـەی هـەڵیان دەنێـی دەبێ لـەژوور ئاسـتی خۆتـەوەبن.. ئـەوجا بـەرەوڕووت دەبمـەوە: ئـەرێ لەکەڵـە پەنجـەی پێتـەوە تـا تەوقـە سەرت توندو تۆڵی تا ئەو کارە بەجێ بهێنی؟!

کاری تۆ تەنیا هەر ئەوەنیە کەبنەچەی خۆت بۆ پێشەوە ببەی.. بەڵکو لەسەرتە بۆ هەرە باڵاسەری بخـەی، کەواتـە بائیشـەکەت لەزەمینـەی ژن هێنـان دا بـۆ ئـەم مەبەسـتە بێتەدی.

پێویستە لەسەرت لەشولارێك دەست خـۆت بخـەی کـە گەوهـەری ئـەو لەگەوهـەری لەشـی تـۆ پاکژتر بێ. بـا ئـەو گەوهـەر داڕشـتنە یەکـەم بزووتنـەوەو چەرخەیـەك بـێ بەدەوری تەوەری خۆی دا بسوڕێتەوە.. کەواتە لەسەرتە کەسی داهێنەر بخولقێنی.

لـەباوی مـن دا ژن هێنـان یـەك گرتنـی دوو خواسـتە لـەپێناوی بنیـادی کەسـێك دا کەلەهۆیەکانی هەبوونی خۆی باڵا تربێ، کەواتـە ژن هێنـان ئاڵوگۆڕی ڕێزێکـەو بـەندە بە ڕێزگرتنی ئەو خواستو ئیرادەیەوە.

بـا ئەمـە واتـای ڕاستینەی ژن هێنـانت بێ.. بـەڵام ئـەو شـتەی کەنەفامـە لـەوارەکان ((دخلاو)) پێـی دەڵێن ژن هێنـان، کارێکـەو مـن لـەباس کردنـیدا سەراسـیمەم! هـەر ئەمەندەی لێ دەڵێم:

–ئەو کارە بریتی‌یە لە (گیان زەلیلی)و دوان بەسەر خۆیانا بەشی دەکەن.. پەلۆخی یەکەو دووان تێیدا دەگەوزن.. لەزەتێکی چارە رەشانەیەو دووانی داگرتۆتەوە.. بەڵام لەوارەکان ئەو جۆرە ژن هێنانە بەتێك بەستەیەك دادەنێن کە ئاسمان گریی داوە.

من بەو جۆرە ئاسمانە ڕازی نابم کە ئاسمانی لاوەکی و لەوارەکانەو دەرفەتی لێ بڕیون. دەك دووای بڕێو دووای ئەو خواوەندەش بڕێ کە بۆ پیرۆزبایی (دووان) بەپاشەکشێوە دێتەبەرەوە کەچی ئەویش بەیەکی نەگەیاندوون.

ژن هێنانێکی بەو تەرزە با نەتانخاتە پێکەنین؛ ئای کەزۆر منداڵ هەن و هەقیانە بەسەر دایك و باوکیان دا بگرین!

دیتم پیاوێکی سەنگینەو ژنی هێناوە، بەشی خۆی پێ گەیشتووە کە لەمانای زەوی بگا.. بەڵام کەدواتر ژنەکەیم دی دنیام لەبەرچاوو بوو بەشێتخانە؛ کاتێ پیاوێکی سەنگین دەبینم و ژنێکی گەوجی هێناوە حەز دەکەم بەجارێ زەوی لرفم بدا.

هەیەو بەچەشنی پاڵەوانەکان خۆی لەهەموو شتێك دادڕنێ و بەدوای شتە راستەکان دا وێڵ دەبێ. ئەوەندەی پێ ناچێ ئامانجی راوکردنەکەی دەبێتە دەست بەندێکی قەڵب..یان: بەندیواری‌یەکی ڕووکەش و ناوی دەنێ ژن هێنان.

هەشیانە لەخۆڕاگری و سڵ کردنەوەی ژن هێنان دا دەنگی‌داوەتەوە، کەچی لەشەوو رۆژێك دا ژیانی خۆی خراپ دەکاو ناویشی دەنێ ژن هێنان. هەشیانە ئەوداڵی کارەکەرێکە وەك حۆری پاکیزەبی کەچی کارەکەی لێ وەردەسووڕێ و ئەوەندەبەخۆی دەزانێ کابرا بۆتە نۆکەری ژنێك! ئەوجا لەجێی خۆی‌دایە پیاوەکە بەفریشتە سفەت ناودێربێ‌س.

هەموو شوێنێکم پشکنی، هەرچیم دی کڕیاربوو، کوتاڵی ئەم دیوو ئەو دیوو دەکرد و مەکری لەچاوان دەباری.. بەڵام کاری ئەوجۆرە زەلامانە سەرەنجام ناگاتە ئەوەی هەریەکەوپشیلەی خۆی بکڕێ و لەچمکی جلەکانی‌دا بی‌شارێتەوە.

ئەوەی پێی دەڵێن ئەڤین نۆرەی شێتی‌یەو پەیتا پەیتا سەر هەڵ دەداتەوەو دەگاتە ژن هێنان و گەوجایەتی گەورەو دامرکاوتان کە دەبێتە دواینەی گەوجایەتی‌یەکانتان. کاشکێ خۆشەویستی پیاو بۆ ژن و هی ژن بۆ پیاو ئەو بەزەیی پێدا هاتنەوەیە بووایە کەلە جووتە خواوەندی بەئازار دەوشێتەوە.

بەڵام ئەو خۆشەویستی‌یە بەلایەنی زیادەوە لێکدی حاڵی بوونێکە لەنێوان هەست و نەستی دوو ئاژەڵدا. ئەگەر بزانن: باشترین خۆشەویستی بریتی‌یە لە گۆڕانکاری و گڕ تێ بەربوونی ئازارو ڕاچەنین، ئەمەش مەشخەڵێکەو ڕێگاکانی بالابوون لەبەردەمتان دا ڕووناك دەكاتەوە. ڕۆژێکیش دێتە بەرەوە کە خۆشەویستیتان ڕوبکاتە ئارامگەیەکی دوورترو بڵند تر لەقرارگای زاتی خۆتان.

دیارە خەریکن فێری خۆشەویستی ببن و دەستتان داوەتێ، ئێستا لەبەرهەمان هۆ تاڵاوێك فڕدەکەن و دەی چێژن هەر دەڵێی کەفە بڵقی سەرکاسەیە.

لەکاسەی هەموو خۆشەویستی‌یەك دا.. تەنانەت لەهی بالاترین ڤیان دا تاڵاوێك هەیەو ناچارن بی‌کەن بەگەرووتان دا.

داهێنەکان! ئەمە ئەو تاڵاوەیە کەتاسەی مرۆڤی بالاتان تێدا ڕادەپەڕێنی و لەپێناو ئەودا تینوێتیتان گڕدەدا. ئەوجا براله! ئەگەر تینوێتی ئاوەها، پاڵت پێوە بنێ بۆ ژن هێنان.. یان ئارەزوومەندی یەکەت وەك تیر بەرەو مرۆڤی بالا هەڵکات، ئەوامنیش لەلایەن خۆمەوە پیرۆزبایی ئەو خواست و ئیرادەیەت لێ دەکەم و دواتر پیرۆزبایی ئەو ژن هێنانەت لێ دەکەم.

زارا ئاوای گوت...

مەرگ هەڵ بژاردن

ئەوانەی لەمەرگی خۆیان دووا دەکەون زۆرن..ئەوانەشیان کەجوانە مەرگ دەبن هەر زۆرن. ئەگەر هات و یەکێك-کاتێکی لەبار بۆ مەرگ-بەخەڵکە ڕابگەیەنێ، ئەوا بەسەرسامی‌یەوە دەی کەنە هات و هاوار. زارا خەڵکی فێردەکا لەوادەی خۆی‌دا بمرن.. بەڵام دەبێ ئەو کەسە کێ بێ ژیانناس بێ لەوادەی خۆشی‌دا مەرگ بخوازی؟!

ئایە باشتر نەبوو کەلەوارەکانی ژیان هەر لەدایك نەبوونایە؟!

بەڵام ئەوانە گەرەکیانە کارێ بکەن خەڵکو خوا بەگرنگی‌یەوە پەنجە بۆ مردنەکەیان ڕابدێرن. زۆر (ناوکە)ش بەشکان خۆی هەڵ دەکێشی کەچی پووچەڵە!

ئەوانە چونکە نازانن شادی مەرگ چیە، فرەگرنگی یان پێداوە. خەڵکی تائیستاش فێرنەبوون چۆن ببنە ستایش خوانی نازدارترین جەژن. لەمەوودا هەواڵی مەرگی پیرۆزتان پێ رادەگەیەنم.. ئەو مەرگەی کەبەهەموو ئاوات و هاندەرێکییەوە سەرجەمی زیندووەکان کەمەندکێش دەکا.خەنی لەو کەسەی کاری خۆی تەواو کردووەو بەسەرکەوتنەوە دەمرێ. ئەوانەی لەدەوری ئەو زەفەرمەندەشن، ئاواتەکانیان لەگینگڵەدان بەرەو شادمەرگ بوون، پاڵیان دەدەن. من دەڵێم: خۆتان فێربکەن کەئاوا بمرن.. بەڵام دەبێ ئەوەش بزانن کەسێك پیرۆزبایی ئەو شتەنەکا کەزیندووەکان بەڵێنی تەواو کردنیان داوە ئەوا مردنەکەی هیچ سەرکەوتنێکی تێدانیە.

ئا ئەمەیە مەرگی پەسند! ئەوجا مەرگی ئەوانە دێتە بەرەوە کەلەشەڕگەدا دەکەون و گیانە مەزنەکەشیان بەسەرمەیدانەکەدا پەخشانە.. بەڵام ئەوەی زەفەرمەندان بە سووکی بزانن– ئەو مەرگەساتە شێواوەتانە کە وەك دز خۆی کێش دەکاو بەچەشنی فەرماندەیەکی ئیتاعەکراو دێتە پێشەوە.

((مەرگێك کەخۆم هەڵی بژێرم و فەرمووی بکەم و بێتەلام، فرە قەشەنگە.. فرە جوانە!

بەڵام بۆم دیاری کە.. وادەی مەرگ بۆ مرۆڤ...

چ کاتێ لەبارە، چ کاتێ لەبارە؟!

کەسێك لەژیان دا ڕووبکاتە مەبەستێك و میراتی هەبێ پێویستە لەتافێك دا مەرگ خواز بێ کەبۆ میراتی و مەبەستەکەی لەبار بێ.

چونکە لەبەر ڕێزلێ نانیان پێی ناخۆشە تاجە گوڵینەی سیس بخاتە سەر پەیکەری ژیان و زیندەگانی.

((من نەم گەرەکە– وەك گوریس هۆنەوەکان– بەدەم هەودا هۆنینەوەوە پاشەو پاش ببمەوە))

کەسانی واهەن ناهێڵن تەمەنیان لەو ئەندازەیەی کەپایانی ڕاستی و سەرکەوتنە تێ بپەڕێ. دەمێك کە ددانی تێدا نەمابێ واباشە بەدەربڕینی بێ ددانی نەکەوێتە قۆستنەوەی سەرجەمی ڕاستییەکان. ئەوانەی بەتەمای سەرکەوتنن پێ ویستە لەکاتیخۆیدا ماڵاوایی لەشانازیی باوان بکەن.. تاکو لەکاتی لەباردا، دیسان لەسەر هونەری دنیا بەجێ هێشتن خۆیان رام بکەن. مرۆڤ کەزانی بخۆرەکان واز لە چەشە

نەفسی ئەو دەهێنن، بائەویش نەفسی خۆی پیشان نەدا. کەسێکیش ئەم ڕاستی‌یە دەزانێ کەبەلایەوە خۆش بێ ڤیانی دەورو بەرەکەی بپارێزێو بی هێلێتەوە.

هەیە وەك سێو بەسرووشتی ترشیاتی‌یەکەی خۆی دەهێلێتەوە.. تا دەگاتە دوا ڕۆژگاری پایزو دەگا، ئەوجا زەردایەتی پیری لێ هەڵ دەنیشێو گرژیو مۆنی دەموچاوی دادەگرێ.

هەندێ کەس هەر لەبەرایی‌یەوە پیرێتییان لەدڵ دەگەڕێ، هەیانەو پیرێتیشیان لەهۆش دەگەڕێ.. واتە (هۆشیان پیر دەبێ). بڕێکی دی هەر لەبەهاری ژیاندا پیر دەبن.. بەلآم کەسێك دوواتر بگاتە گوڕی لاوێتی ئەوا تا ئەمەدێکی دوور ئەولاوێتی‌یەی دەپارێزێ.

هەندێ مەردووم لەژیانیان دا گومڕابوونو تەمەنیان بەفیڕۆ داوە، پێویستە بەلای کەمەوە ئەو گرۆهە کارێ بکەن بگەنە خۆ گونجان لەگەڵ مەرگ دا.

هەندێ میوە هەیەو پی ناگا، هەر لە هاوین دا کرمۆڵ دەبیو بەلقەکانیشەوە شۆڕدەبێتەوە.. ئەو جۆرە میوە داوەشاوانە لەبەر ترسنۆکی خۆیان ناوێرن بکەونە خوارەوە.. ئابەو چەشنە لەم جیهانەدا خەڵکی دەبینم توند خۆیان بەچێوەبەژنی خۆیانەوە هەڵەرۆسکاندووە.. تۆ بڵێی فەرتەنەیەکیان لێ هەڵ نەکا؟! ئەوجا چی دەردلێی‌داوە دای تەپێتە خوارێ؟. با گازندەکانی مەرگی خێرا بێنە پێشەوەو، وەك گێژەڵووکە پیرەداری ژیان تێك هەڵ دەنو لوولی بکەن.. بەلآم بەش بەخۆم تەنیا گازندەی سستەمەرگ دەبینم، ئەوانیش هەر دەگلێنە ئامۆژگاری ئارامو خۆ ڕاگرتن لەژێر باری هەموو فەلاکەتێکی ئەم سەرزەوی‌یەدا.

ئێوە دەتانەوێ بەنیخە نیخو بالە تەپێوە لەگەڵ زەوی‌دا ململانێی مەزنایەتیو خۆگری بکەن! ئەوا زەویش ڕێك لەتەکتان دا خۆگرو بەئارامە.

ڕاستی‌یەکەی ئەو عیبرانی‌یەی کە مزگێنی دەرانی بە سستەمەرگ شکۆمەندی دەکەن بەر لەوادەی خۆی مرد. ئێستاش گەلەیەکی زەبەند باوەڕیان وایە کە جوانەمەرگ بوونەکەی عیسا ڕوداوێکی چارەنووسانەبووە.

بەلآم ئەو عیبرانی‌یەی بێجگە لە فرمێسکی گەلەکەیو خەفەتبارییان.. لەتەك فێڵی کارسازانو دادگەران بەولاوە چی‌دیکەی نەزانیوە؛ ئەوجا لەبەر ئەوە کوتوپڕ ئارەزووی نەمانی تێڕاگەڕاوە.

خۆ ئەگەر لەبیابان داو لەدووراو دووری کارزانو دادگەران دا بمایەوە ئەوا فێرە خۆشەویستی ژیانو فێرە خۆشەویستی زەمین بوو.. بەڵکو فێری پێکەنینیش دەبوو.

براینە! باوەڕم پێ بکەن کەمەسیح لەپێش وادەی خۆیدا مرد. خۆ ئەگەر بگەیشتایەتە ئەم تەمەنەی منو لەئێستادا- ئەوا نکووڵی لەپەیڕەوەکانی خۆی دەکرد هێندەش بوێرو پاکیزە دەبوو بەرگەی ئەوەی دەگرت بکەوێتە بەربەرەکانی دابو نەریتەکانیو لێیان ڕەهابێ، بەڵام هێندەش پێش وادەبوو نەگەییو ئەو ڤیانەی لەلاوێتی دایە نەی گەیشتێ، بۆیە نەحەزی لەخەڵك بوو نەحەزیشی لەزەوی بوو، ئاوا گیانەکەی بەقورسی مایەوەو باڵی شکاوی لێك نەدا![17]

ئەو ساوایەتی‌یەی لەپیاودا هەیە لەلاودا نیە؛ پیاوی کامڵ کەمتر خەفەتبار دەبێ ولەژیانو مەرگ تێ گەیشتن دا بەتواناترە؛ چونکە پێ‌دەزانێ کەشیانی مەرگەو لەمەرگ دا ئازادە، خۆ ئەگەر توانای سەلماندنی شتێکی نەبێ ئەوا نکووڵی لێ‌دەکاو لێی دەرباز دەبێ.

---

[17] لێرەدا زارا پێ‌لەوەدەنێ کەعیسا خەمخۆری ئەوانە بووە کەستەم دیدە بونو فرمێسکی گەلی ناسیوە.. ئاگای لەمل هوڕیی ئەوانە بووە کەخۆیان ناوناوە کارسازو دادگەر. ئیدی لەمەزیاتر چی لەعیسا دەوێ کەبیزانێ؟.. ئەوەتانێ هەستی بەم سەراوسەری مەسەلەکە کردووە؛ هیچ مەسەلەیەکی کۆمەڵایەتی لەژیان دا لەبەینی فرمێسکی داماوانو فروفێڵی بەهێزان دەرناچێ.

زارا دەی‌ویست عیسا بگەیشتایەتە ساڵ تەمەنی ئەمو نکووڵی لەدابو نەریتەکەی خۆی بکردایەو باڵی نەفسی بڕەواندایەوەو مرۆڤو زەوی خۆش بویستنایە.

ئایە (سەبارەت بەوەی کەمەسەلەی کۆمەڵایەتی لەڕووی کێشەوە لەگەڵ مەسەلەی ژیان دا سەربەخۆیە) ئەوانەی چاکە خوازی مرۆڤانەن- گەیشتونەتە ئەو ڕادەیەی کە پیاوە عیبرانی‌یەکەو پیاوە عەرەبی‌یەکە گەیشتوونەتێ، دەربارەی خۆشەویستی مرۆڤانەو خۆبەختکردن لەپێناو ڕاست کردنەوەی ژیان دا؟!

لەکاتێك دا نێتشە بنەماکانی ژیان وێنەداردەکاو رایان دەنوێنێ ئایا بۆی هەیە لافی ئەوە لێ بدا کەشتێکی تازەی لەفەلسەفەکەی خۆی هێناوەتە کایەوە؟.. ئەی ئەوە نیە هەرچی پێکاوێتی لەو سروشەی وەرگرتووە کەخوا بۆ پێغەمبەری ناردووە؟.. پشت هەڵ کردنی ڕاوەڕوونی ئەو سرووشتە بووەتە هۆی گومڕا بوونی!. ف-ف

هاورێیان! کاریّ مەکەن مردنەکەتان لەسەر مرۆڤ و زەوی مایەسووکی بیّ.. ئەمەش نیعمەتێکەو لەگیان ئارامیتانی سواڵ دەکەم.

بابیر پەسندیتان لەکاتی سەرەمەرگتان دا دواتیشکی خۆی بهاوێژیّ، هەر بەو رەنگەی خۆر لەئابوونیدا دوا رووناکی دەنێرێتە سەر زەوی.. دەنا مەرگتان بەهیچ دەچیّ. هاورێیان! من دەمەویّ ئاوا بمرمو ئەوسا لەبەر خاتری من زەویتان خۆش بویّ.. دواتر دەمەویّ بگەرێمەوە سەر ئەو زەوییەی کەلێی دروست بووم، تالەباوەشی ئەودا بۆخۆم ئاسوودەبم.

زارا دەی تەقاندە ئەو نیشانەیەی مەبەستی بوو.. ئێستاش ئەوا تیرەکەی خۆی هاویشتیّ و گوری خۆی بەستەوە.. ئێوەش دوای من تیرتان بگرنە هەمان نیشانە. هەر لەبەر خاتری ئێوە بوو کەتیرە زێرینەی خۆم هاویشت. ئەوەندەی حەز دەکەم چاوم لێی بیّ: ئێوەش تیرە زێرینەکانتان دەهاوێژن، ئەوەندە بەعەزرەتی شتێکی کەوەنیم. کەمێکیش لەسەر زەمین دەمێنمەوە تاخۆشی لەودیمەنە وەربگرم. تاکاتی خۆی لەم دواکەوتنەم دا داوای لیّ بووردنتان لیّدەکەم.

زارا ئاوای گوت...

ئاکار پەسندیی بەخشندە

١

دوای ئەوەی زارا ماڵاوایی لەشاری (مانگا بەڵەك)) کرد.. ئەوشارەی هەمیشە دڵی لەلای بوو، کۆمەڵێکی زۆر لەو کەسانەی خۆیان بەپێرەوی ئەو دەزانی بەرێیان کرد تا گەیشتنە نیوەی رێگا، ئەوجا زارا پێی گوتن: ئێستا کاتی لێك هەڵبرانەو لەمەولا بەتەنیّ دەڕۆم. ئەوانیش ماڵاویان لیّ کردو دار وەکازێکیان پیّ بەخشی کەدەسکەکەی لەزێر بوو بەوێنەی مارێك لەخۆر ئاڵابیّ. زارا بەم دیارییە دڵ خۆش بوو، خۆیدا بەسەر وەکازەکەداو بەمریدەکانی گوت:

پێم بڵێن: بۆچی زێر بەنرخە؟.. ئەی هەر لەبەر ئەوەنیە کەدەگمەنەو بیّکەڵکیشە.. لەبریسکانەوەدا سەنگین و لەسەر خۆیە، لەهەموو کاتێکیش دا خۆی دەبەخشیّ؟ کەزێر گەیشتووەتە ئەوپەری پلەی شتە بەنرخەکان لەبەر ئەوەیە هێمای بالاترین

پاك‌و پەسندی‌یە.. چاوی بەخشندەش وەك زێڕ بریقەی دێ.. شەوق سەندنی زێڕ لەنێو پرشنگدارەکان دا پەیامبەری ئاشتی‌و سلاوە.

بالاترین پەسندی کەشتێکی دەگمەن‌و بێ‌سوودە بەڕووناکی‌یە هێواشەکەی لەمەڕخۆیەوە شەوق دەستێنێ.. لەنێو ئاکارە پەسندەکانیش دا نیانە بگاتە پەسندایەتی بەخشندە.

یاران! بەڕاستی هەستم بەلای حەزو ئارەزووەکانتانەوەیە ئێوەش وەك من بەتەمای پەسندایەتی بەخشندەن، دەتانەوێ نەفسی خۆتان بکەنە بەخشین‌و بەشینەوە، ئەگەر وەهانەبن لەگەلە گورگ‌و پشیلە دەچن؛ بۆیە تینوی گەنجینە کۆکردنەوەن. گەنجینەکانیش هەمیشە تینووی بەخشینن، ئێوە هەرچی لەدەورتانە بەلای خۆتان دا کێشی دەکەن، تا بەتەواوی بنرێتە دەروونتانەوە. سەرچەشمەی گەنجینەتان وەك ڤیان بەشینەوەتان– دەتەقێ‌و هاژەدەکا!

ئەڤینی سەخاوەتی بەخشندە دەبێتە دزێك‌و دەست بۆ هەموو شتێکی بەنرخ دەبا؛ ئەم خۆویستنەش بەکارێکی چاك‌و پاك دەزانم.

جۆرێکی دی لەخۆ پەرستی بەتاوی نەوسنی‌و چاوچنۆکی‌یە، کە دادەڕووخێتە چاڵی سەرشۆڕیەوە.. خۆ ویستنێکە هەمیشە چاوی لەدزی‌یەو بەچاوەوە دەنۆڕێتە هەموو شتێك، ئەوەش خۆ ویستنێکی نەخۆشە؛ وەك برسیی هار دەکەوێتە پەلامارو دواتر پاروی نێو دەمی خاوەن نازەکانیش دەژمێری‌وهەڵی دەسەنگێنێ.. هەمیشە بۆ سەرخوانی بەخشندەکان خۆی کێش دەکا. ئەو جۆرە هەوەسە دەرخستنی دەردێکی شاراوەیەو بەڵگەی نزمایەتی پەنهانە.

چاو لەدزێتی‌و بەو جۆرە خۆ ویستنە ئارەزووبازی‌و خووی لەشە دەردە دارەکانە.

براینە! چ شتێك بەدزێو تری هەموو شتێك دابنێین؟ ئەدی نزم بووەنەوە دزێوتریان نیە! هەر کۆمەڵێك ئاسەواری گیانی سەخاوەتی بەخشندەی تێدا نەبوو ئایە دەتوانن حوکمی بێجگەی نزمایەتی بەسەردا بدەن؟

بەریانی رێگەمان بەرەو ترۆپکە.. ئەوەی مەبەستیشمانە هەر بالابوونە لەجۆرێکەوە بۆ جۆرێکی دی.. لەبەر ئەوەیە لەو کاتەدا شەپرزەدەبین کەوا دەبیستین نزمایەتی هاوار دەکا:– ((هەموو شتێکم هەیە)) یان – هەموو شتێك هی خۆمە–!

ئەگەر گیانمان هێمای لەشمان نەبێ و بەتەمای باڵابوون نەبێ دەبێ چی بێ؟.. ئەگەر ئەو ئاكارانەی ناومان ناون پەسندایەتی رەوشت بریتی نەبن لەخودی ئەو هێمایانە دەبێ چی بن؟!

لەش بەتێكۆشان مەودای مێژوو دەبڕێ.. بەڵام ئەگەر گیان هەواڵدەری ڕەنج و سەركەوتنی لەش نەبێ دەبێ چی بێ بەچاولەشەوە؟.. لەش تەنیا دەنگەو گیانیش دەنگدانەوەیەتی بەشوێنییەوەیە، ئەو بێژەو وشانەی بۆ (چاكە)و (خراپە) دانراون تەنیا هێمایەكی رووتن، ئاماژەی شتەكان دەكەن و دەریان نابڕن بێجگەی شێتەكان كەسی دی لەو وشانەدا یان لەو بێژانەوە داوای زانیاری ناكا.

براینە! بۆ ئەوزەمانە بێدار ببنەوە كە بیروفكری ئێوە بەتەمای بەیان و دەربڕینە ئەویش بەهۆی (هێماكان)ەوە چونكە لەو حەلەدا نەبێ پەسندایەتیتان تێدا ڕەنێو نایە.

ئەوجا لەشتان دەژێتەوەو ڕوو لە لووتكە دەكا و هۆشتان لەخەفەبوون دەرباز دەكاو بۆ قۆناخەكانی داهێنان پاڵی پێوەدەنێ تابەو هۆیەوە نرخی شتەكان دەناسێ و دەكەوێتە خۆشەویستی و كارەكانیشی ڕێك و گورجوگۆڵانە دەبن.

لەهەر زەمانێك دا دڵتان بەپەرۆشەوە خەریك بوو. ئەوا لایەنە پەسندایەتییەكەتان تێدا پێك دێ، ئەو جۆرە دڵانەی بەخۆیانەوە گلاون و خەریكن وەك ڕووبار هەڵ دەچن، ئەوانەی لەقەراغیشینی فەرپۆشیان دەكا.. هەر وەك بەمەترسیشەوە هەرەشەیان پێ دەگەیەنی، واتە لەهەمان كات دا مەترسیشیان پێ ڕادەگەیەنێ. كاتێ پەسندیتان پەیدا دەبێ كەمەدح و زەم كۆڵەوارین و نەگەنە هەستگەلتان؛ ئەوجا ویستی پیاوەتی لەئێوەدا بەتەمای سەروەری دەبێ لەهەموو شتێك دا. كاتێ پەسندایەتیتان پێك دێ كەخۆش گوزرەرانی و نازو جێگای نەرم و نۆڵتان لەلابێ بایەخ بێ، كوێ لە شوێنی ئاسوودە دووربێ لەوێ بحەوێنەوە.

كاتێ پەسندیتان وەدەر دەكەوێ كە ویستی ئێوە لەسەر تاكەمەبەستێك دامەزرابێ، هەركاتێ ئەو گۆڕانكارییە لە ئارەزووەكانتان دا بوو بەپێی ویست و ناچاری تازە ناتوانن لێی هەڵ بگەڕێنەوە.

ئەدی ئەمە تازە شێوەیەك نیە بۆ (چاكەو خراپە)؟..ئەی بۆچی ئەم گوتەیە بەخورەی ئەو سەرچاوە قووڵەی لەپێش دا لێتان لاڕێ بووە ڕاناگەیەنن؟!

پەسـندايەتی تـازەگی ئەوەيـە کـە هـێز بەخشـی مـرۆڤ بـێ و خۆگريـی تێـدا ببوژێنێتـەوە.. ئەمـە بـيری دەسـەڵاتدارە لـەگيان دا بەمـەرجێ بگاتـە دانـايی؛ ئـەوجا دەڵێن:

((ئەوە خۆری زێڕینەو ماری دانایی خۆی تێ ئاڵاندووە)).

٢

بەبێ دەنگ زارا چاوی بەمریدەکانیدا گـێڕاو بەشـێوە دەنگێکـی تـازەوە گوتـی: براکانم! بەهەموو هێزی ئاکار پەسندیتانەوە دڵ سۆزی زەوی بن.. با خۆشەويستی بەخشندەو زانياريتان خزمەتکاری گيانی زەوی بن، دەستم دامێنتان و هەر ئەمەتان لێ داوادەکەم .

ماوەمـەدەن ئاکارە پەسندەکانتان لەڕاستیيەکانی زەوی داماڵێن و بدەنـە شـەقەی باڵ و خۆتـان لـەديوارەکانی ئەبەدی بسرەوێنن.. ئـای کـە لەمەوبـەر چـەندان ئاکـاری پەسند لەم ڕێگەيەوە گومڕابوون!

چـۆن پەسـندايەتيم گێڕايـەوەبۆ بژوێـن (مرتـع)ی خـۆی لـەزەویدا، ئێـوەش پەسندايەتی گومڕاتـان بهێننـەوە.. دەی بیگێڕنـەوە بۆ لـەش و بۆ گيـان.. تـا گيـانی ئادەمييانە بکاتەوە بەرزەوی.

هۆش سەرگەردانەو پەسنديش سەرگەردان بووەو بەهەزاران شت فێڵی لێ کردووە تائێستاش ئەو شێتايەتییە بەسەر لەشمان دا زاڵەو بووەتە بەشێکی.. ئيدی دوای ئەوەی گيانەکە لەلـەش ڕا گـەڕا بـوو بـە ويست و خواست. بەهـەزاران ڕێگـەدا هـۆش و پەسندايەتی کەوتوونەتە تاقی کردنەوەو ئەزموونەوە. ئا بەو چەشنە مرۆڤ بريتیيە لـەو گوژمـە هـەوڵ و ئەزموونـەی کـە لەنـەزانين و نەفامیيانـەوە گلاندووين و هـەڵيان داشـتووين. وەنـەبێ ئـەو تـاقی کردنەوەيـەی لەئێمـەدا چەسـپيوە، تـەنيا دانـايی و پەندياريی نەوە ئادەمیيەکان بێ.. بەڵکو لەهەمان کات دا شێتايەتی ئەوانە. هەر لەم بارەوە زۆر ميراتگريش لەمەترسیيەوە دەگلێ.

تا ئێستاش ئێمە لەزۆرانبازيی ڕێکەوتە بێڕەزاکان داين تا ئەمڕۆکەش شێتۆکەيی بەمرۆڤەوە ديارەو کاری خۆی تێدا دەکا.

با هۆش و پەسنديتان بۆ زەوی وەك گيان و هۆش بن. براينە! نرخی هەموو شتێك بەهۆی شێوەوە نوێ دەبێتەوە؛ کەواتە پێويستە ئێوەش داهێن و خوڵقێنەربن.

هەرچی لەشە بەزانیاری پاك دەبێتەوە، ئەوسا بەخەیاندن دەکەوێتە پشت زانستەوە.. ئەو کەسەی دەیەوێ دانابێ دەشێ هەموو غەریزەکانی پاك بکاتەوە، کەسێکیش هەڵ کشاوبێ‌ئەوا سروودی شادی ئەدا بەدڵی خۆی!.ئەی پزیشك جارێ لەنەفسی خۆت بنۆڕەو چارەسەری خۆت بکە تابتوانی سەرنجی نەخۆشەکەت بدەی‌و چارەی بۆ بدۆزیتەوە. باشترین یارمەتیت بۆ ئەو نەخۆشە ئەوەیە کە باوەڕت پێ بکاو وای لێ بکەی بت بینێ کەتۆ لە پێش دا– دەتوانی نەفسی خۆت چاك بکەیتەوە.

((لەسەر ئەم زەوی‌یە رێگای زۆرهەن‌و هێشتا پێیان نەخراوەتەبان.. ئای کەچەندە بەرینەو چەندە بەپێچ‌و پەنایە؟!.

ئەی کەناری‌یەکان! شەونخون‌و وریا بن، چونکە سروەی موژدە لەئاییندەوە هەڵدەکاو تەنیا گوێی سووکەڵە دەرەقێنێتەوە.

تەنیا خوازەکان! ئێوە لەم جیهانە دابڕاون.. بەڵام لەرۆژگاری ئاییندەدا ئێوە دەبنە گەلێك‌و ئنجا گەلی هەڵ بژاردەتان لێ پەیدادەبێ، چونکە ئێوە ئەمڕۆ کەخۆتان هەڵ بژاردووە، لەو گەلەش مرۆڤی باڵا لەدایك دەبێ.

بەڕاستی رۆژێك دێتە بەرەوە کەئەم گۆی زەوی‌یە ببێتە دروستیخانە (مستشفی)ی باڵاکردن، ئەوجا بۆنو بەرامەیەك ئەو زەوی‌یە بڵاوی بکاتەوە بریتی دەبێ لە بەرامەی دڵ سۆزی‌و ئاواتی تازە.

٣

وەك کەسێك قسەیەك بگلمێنی بێ دەنگ بوو، دوای ئەوەی ماوەیەك بوو داروەکازەکەی ئەم دیواودیو دەکرد، ئەوجا دەنگێکی تەواو گۆڕاوەوە هاتە کرکە: هاورێیان! ((ئەوا بۆخۆم دەڕۆم‌و هەر بەتەنێ دەڕۆم، ئێوەش لەدوامن هەر بەتەنیا دەڕۆن.. منیش ئاوام دەوێ.))

ئەمە ئامۆژگاریمە بۆتان: وەك کەسێك لەبەرامبەرم دا داکۆکی لەخۆی بکا ئاوا ئێوەش لێم دووربکەونەوە.. بەڵکو تەواو دووربکەونەوە. لەوەش داکە خۆتان بەیارانی من دەزانن لە ئاقار خۆتان شەرم بتان گرێ؛ چونکە بەدووری مەزانن کەفێڵتان لێ بکەم‌و فریو بخۆن!

کەسێك ئەودالی دانایی بێ پێ ویستە تەنیا فێری دوژمن خۆشەویستی نەبێ.. بەڵکو لەپاڵ ئەوەش ڕا دەبێ فێری دۆست نەویستی بێ.. ئەگەر قوتابی هەتاسەر هەر

قوتابیی مامۆستاکەی بێ.. ئەوا بەتەواوی دان بەچاکەی ئەو مامۆستایەیدا نانێ. جا کەوایە، ئەی بۆ تۆ ناتانەوێ تاجەکەم تێك بشکێنن؟!

ئێوە بەمەزنیلەنێو خۆتان گرتووم، بەلاّم کەپشتم لێ هەڵ بکەن دەبێ کارەساتی چاوەڕوان کراو چی بێ؟ لەهەڵ نانی پەیکەرەکان دا مەترسی هەیە. وریابن! نەبەشکم ئەو پایەو پەیکەرانەی هەڵتان ناون بەسەرتان دا بڕمێنو لەنێوتان بەرن!؟

ئێوە دەڵێن: باوەڕمان بەزارایە. بەلاّم ئەمەش ئەوەندە گرنگ نیە.. ئێوە دەڵێن ئێمە ئیمانداری‌ن، بەلاّم دەبێ گرنگی ئیماندارەکان چی بێ؟

ئێوە بەرلەوەی کەمن بدۆزنەوە، لەنەفسی خۆتان نەگەڕاون؛ ئیماندارەکانی دیکەش هەر بەو شێوەیەن؛ کەواتە ئیمانو باوەڕ هێندە گەورە نیە.. لەبەر ئەوە هەر لەئێستاوە پێتان دەڵێم: بۆ ئەوەی نەفسی خۆتان دەست بکەوێ لەمن بەرگەشتەبنو وێلم بکەن. ئەوا دەڕۆمو تاخۆتان نەدۆزنەوەو نکوولیم لێ نەکەن ناگەڕێمەوە لاتان.

بەڕاستی براینە! من لەو سەردەمەدا بەچاوێکی دی لە بەرخە گومبووەکانم دەگەڕێم، ئەوجا ڤیانێکتان پێ دەبەخشم کە بێجگەی ئەم ڤیانەبێ.

رۆژێك دێتە بەرەوە کەئێوە ببنە یارانی منو خاوەنی یەك ئاوات بن، ئەوجا بۆ نۆرەی سێیەم حەزدەکەم لەنێوتان دا بمێنمەوە بۆ رێزلێنانی خۆربارانی دوانیوەڕۆی مەزن.

کاتێ مەردومگەلەکە دەگەنە جەرگەی رێگا لەنێوان ئاژەڵو مرۆڤی بالاّدا.. کاتێ ئاواتی بەرزیان لەوسەری ئەو شەقامەوە بەدی دەکەن کەبەرەو شەفەقی تازەیان دەبا– ئا لەو سەردەمانەدا خۆریش خۆی لەنێو قەدی ئاسمان توند دەکا، ئەوجا نۆرەی خۆشحاڵیو رێز لێنانە؟

لەوسەردەمەدا هەرچی بەو تەنیشتی دیکەدا تێ پەڕێ، ئاوا دەبێ پیرۆز بایی لەنەفسی خۆی دەکا، چونکە خۆری زانیاریو ماریفەتەکەی بۆ تاقی ئاسمان بەرز دەبێتەوە.

خواوەندەکان دوا بەدوای یەك سەریان نایەوە، ئیدی بێجگەی دەرکەوتنی مرۆڤی بالاّ هیچ ئومێدێکی کەمان نیە،

کاتێ دەبێتە نیوەڕۆی رووناكو خۆریش لە نێو قەدی ئاسمانەوە شۆڕدەبێتەوە ڕووداوێکەو دەبێتە دوا خواستی ئێمەو چاوی لێ ناتروکێنین.

زارا ئاوای گوت...

زەردەشت ئاوای گوت
بەشی دووەم

((تا هەمووتان دەست بەردارم نەبن و نکوولّیم لێ نەکەن
هەرگیز ناگەڕێمەوە بۆ لاتان)).
بەڕاستی، براینە! من لەم سەردەمەدا بە چاوێکی دی لە بەر خەلە گومبووەکەم
دەگەڕێم..))
ئەوجا ڤیانێکتان پێ دەبەخشم کەبێجگەی ئەم ڤیانەبێ))

زەردەشت
ئاکار پەسندەیی بەخشندە / بەشی یەکەم.

منداڵی ئاوێنه هەڵگر

زارا گەڕایەوە بۆ کێوان و گۆشەگیری یەکەی لەمەڕخۆی لە ئەشکەوتەکەیدا تا لەبەرچاوی خەڵکەکە پەنهان بێ.. وەك جووتیار تۆوی خۆی بەکەلەبەری زەویدا وەشاندو لێی گەڕاو چاوەڕوانی سەوز بوونی بوو، بەلآم تاسەر خۆی پێ نەگیراو پەرۆشی دیداری دۆستانی بوو؛ چونکە هێشتا مابووی کەزۆرتریان پێ ببەخشێ.. کاری سەخت بەلای خۆشەویستەوە ئەوەیە بەرامبەر ئەو دۆستانەی داوای خۆشەویستی لێدەکەن رژدو چنگ چووزبێ.. هەروەها لەکاری بەخشین دا نەهێڵێ منەت باری پێوە دیار بێ.

ساڵو مانگ هاتن و بەسەر-تەنیا-دا تێ پەڕین و باری دانایی لە گەشەو نەشەدا بوو، چەندە ئاسۆی دانایی فراوانتر ببوایە ئێش و ژانی پتر دەبوو.

ڕۆژێکیان پێش کازێوە لەخەو بەئاگاهات، لەسەر خەوگاکەی- خۆی لەگەزداو لەدەریای بیرکردنەوەدا نقووم بوو. لەبەرخۆیەوە دەی پرسی:

بۆچی ئەو خەونە تا ئەو رادەیە ترساندمی کەبەحەپەسانەوە بەخەبەربێم؟ دیتم: وەك منداڵێك ئاوێنەیەکی هەڵ گرتبێ) لێم نزیك بوەوە، گوتی:

-زارا لەم ئاوێنەیەدا تەماشا بکە!-

هەر ئەوەندە سەیری ئاوێنەکەم کرد قیژاندم دڵم ڕاچڵەکی، چونکە ئەوەی لەئاوێنەکەدا رەنگی بۆ دامەوە دەموچاوەکەی من نەبوو بەڵکو دەموچاوێکبوو بەتاوی پێکەنینی جەفەنگای شەیتان مۆن و دزێوبوو!

بەڕاستی لێکدانەوەی ئەو خەونەم بەسەردا تێ ناپەڕێ و ئەوەی منی بەئاگاهێناوە دەرکی پێدەکەم: خەریکە ئامۆژگارییەکانم بکەونە مەترسییەوە؛ شیلەو مرۆر دەیانەوێ ئاکاری گەنم وەربگرن، دوژمنەکانم گەرەکیانە خۆیان بکەنە شێرو ئامۆژگاریەکانم بشێوێنن.. ئەویش بەئەندازەیە دۆستانم لەو ئامۆژگارییانەدا کە پێم بەخشیون شەرمەزار ماون.

یارانم لەکیس چوون، ئێستاش وادەی ئەوەم هاتووە کەلەگومبوونی خۆم بگەڕێم.

زارا، ڕاپەڕی.. نەك وەك کابرایەکی شەپرزە، بەڵکو وەك گیرۆدەی خەون و خەیاڵێك. وەك شاعیرێك کە شەیتانەکەی ڕای وەشاندبێ. مار و هەڵۆ کەشی بێنقە چاویان تێ بڕی بوون کە نۆبەرەی بەختەوەری و مژدەی بەیان لەدموچاویا دیاربوون، ئەوجا پێیان گوت:

—چیم لێ قەوماوە؟.. هەر ئەوەنیە کە دەم بینن گۆڕاوم؟.. ئەی هەست ناکەن وەك باو بۆران شادیم لێ باریوە؟!

سەبارەت بەو بەختیاری یەم هەستم لە گرێژەنەچووە؛ بۆیە بەیان‌و دەربڕینیشم تێك دەچێ. کامەرانی من لەتافی هەڕاشی‌دایە، ئێوەش (هاوڕێیانی مغارەکەم، لەگەڵما ئارامی لەسەربگرن.

بەختیاریم ژان‌و ئازاری پێ چەشتووم.. با. ئەوانەی شەکەتی ئازارەکانن بێن‌و ببنە پزیشك‌و حەکیمی خۆم.

ئا ئەوەتام دەتوانم بۆ مەڵبەندی یارانم‌و بۆ مەڵبەندی دوژمنانم داپەڕمەخوارێ .. ئێستا زارا دەتوانێ لەسەر قسەی خۆی بڕواو چاکە لەگەڵ خۆشەویستی خۆی بکا.

سەروبەندی ئەوە هاتووە خۆشەویستیم وەك ڕووبار هاژە بکاو لە بڵندانی‌یەوە بۆ قووڵایی داپەڕێتەخوارێ.. ئەوجا لەخۆڕهەڵاتەوە سەرکاو ڕووبکاتە خۆرئاوا.

کە نەفسی من لە کێوی کشوماتەوە پێ دزیلکە دەکاو بەکەف چڕینەوە لە دۆڵەکان دا وزاق دەدا— فەرتەنەی ئازارەکان بە سەریەوە دەی کەنە هەراو هوریا..

ئەوا دەبینم شان بەشانی شێوازە بەیانی من هەرچی زمانە کۆڵ‌و بێ دەسەڵاتە..

ئەی گەردەلوولەکە! ئەوا ئامبازی سەرپەرشتی تۆ دەبم‌و بەگەمە قەمچی خۆم تاوت ئەدەم.

دەمەوێ وەك قریوەی شادی، ئاسمانی دەریاکان ببڕم تا لەدوورگە بەختیارەکان دا دەوەستمەوە، لەوێ دۆستەکانم، بگرە دوژمنەکانیشم دامەزراون. ئێستا ئەوەی دەمی قسەم بیگاتێ زۆرم خۆش دەوێ.. لەبنیادی ئەم شادمانی‌یەم دا ناحەزەکانیشم بەشیان تێدایە.

کاتێ گوڕ دەبەستەمەوە کەخۆم فڕێ بدەمەوە سەرپەرشتی ئەسپێکی سەرکەش هیچ یاوەرێك وەك ئەو ڕمەی بۆ خۆ هەڵ دان تینی دەخەمە بان ڕاست نیە.

ئەوە ڕمەکەمەو دوژمنانی پێ‌چاوترسێن دەکەم، ئای چەندە شیانی سوپاس گوزاریمن بێت‌و بتوانم ڕمەکەی دەستم فڕێ بدەم!

لەنێو قاقای هەورە برووسکەدا تەمی ئارام‌و غیرە زۆری خایاند، ئێستاش کاتی ئەوەم هاتووە کەبەدانەی [18] تەرزەکانم قولایی بناوانەکان گوللە باران بکەم.

---

[18] نووسراوە: لقد طال! اصطبار غیوری بین قهقهة الرعود..) ئەگەر (غیوری) نەبێ‌و صفەی اصطبار نەبێ مانای نایە.؟

دەبێ غیوری نەبێ‌و ((غیوری جحیم) بێ‌ولەهەردوو نووسخەکەدا بە هەڵەنووسرابێ.

ئالانی

سنگم پەنگ دەخواتەوەو گەرەدەبێ تا فەرتەنەیەك بەرەو گەردن کەشەکان دەردەهاوێ.. ئا بەو چەشنە سەرفرازی دەکەم:

کامەرانی و ئازادیم وەك گەردەلوول تەکان دەدەن.. بەڵام ئاواتە خوازم کەدوژمنانم وابزانن: ئەو شتەی بەژوور سەریانەوە دەنرکێنێ گیانی شەوبەدەو گیانی کامەرانی و ئازادی نیە. ئێوەش دۆستەکانم! کاتێ دانایی جەربەزەم دابەزی‌یە سەرتان ترستان لێ دەنیشێ. تکاتان لێ دەکەم ئێوەش وەك دوژمنەکان خۆتان دەرباز بکەن.

خۆزگە بم توانیایەبەسۆزی بلوێری شوان بانگتان بکەمە لای خۆم...خۆزگە شێرە دایکەی دانایی من فێر دەبوو بەسۆزەوە بنرکێنێ.. ئای کە بەدرێژایی زەمانە پێکەوە دەممان ژەنیوەتە سەرچاوە زانیاری‌یەکانەوە.. بەڵام دانایی‌یە کێویلەکەی من لەنێو سەختە بەردی شاخان داو لە دوور دوورەوە بەدواین بەچکەیەوە ژان گرتی. ئەوا ئێستاش شێتانە بەبیابانی چۆڵ دا دەخولێتەوەو لەمێرگی سەوزو ناسك دەگەڕێ!!

ئەو وشەیەی گەرەکیەتی ئازیز ترین شتی لای خۆی بخاتە مێرگزاری دڵە شەنگەکانەوە پیرێژنێکی کێوی‌یە.

زارا ئاوای گوت...

لەدوورگە بەختیارەکان دا

ئەوا هەنجیرە ریحانەی بۆن خۆش و شیرین تام و شڵ لەدار هەنجیردا دەوەرێ و لەناسکی‌دا شەق دەبا، منیش بای باکوورم و لەومیوەگەیوانەم هەڵ کردووە.

هاوڕێیان! ئامۆژگاری‌یەکانم وەك ئەو میوە گەیوانە بەسەر تان دا هەڵ دەوەرێن. نەچووەبچێ ئێستاش لە نیوەڕۆیەکی رۆژانی پاییزدا کە ئاسمان بەسەرتانەوە ساماڵە لەو میوە بەلەزەتانە بچێژن.

چاو بکەنەوەو بنۆڕنە دەوروبەرتان کە پڕنازو نیعمەتی ئەم زەوی‌یەیە، پاشان بۆ ئاسۆ بەرینە دوورەکانی دەریا هەڵ ڕوانن.. ئەوە جوانترە بارۆزیشت لێ زیاد بێ کەچی بەهەموو لادا بۆ دوور چاوبکەیتەوە.

جاران کەخەڵکی ئەیان دایە دەریا و بۆ دیارو نادیار هەڵیان دەڕوانی ناوی خوایان دەبردو بەسەر زاریانەوە بوو.. بەڵام ئێستە ئێوە فێری ئەوە بوون کەبەناوی مرۆڤی

بالأوە بقریوێنن خواوەند گریمانەیەو ناشمەوێ گریمانە لەو شتەی کەویستی داهێنتتان دای دەنێ بۆ دوور ترتان بەرێ.

ئایە دەتوانن خوایەك دروست بکەن؟ کەواتە باسی خواوەندەکان مەکەن‌و وازیان لێ بهێنن؛ تەنیا ئەوەتان لەسەرە مرۆڤی بالأ بنیاد بنێن.

لەوانەیە کە خودی ئێوە ببێتە ئەو مرۆڤە.. بەلأم دەتوانن ببنە باوانی، با ئەو گۆڕانکاری‌یە باشترین شت بێ کە ئێوە فێری بن.

خواوەند گریمانەیە، منیش نامەوێ گریمانە بتانخاتە ئەو دیو سنووری تێ ڕوانینتانەوە. ئایە ئێوە دەسەلأتی تێ ڕوانینی‌هیچ خواوەندێکتان هەیە؟ کەواتە لەمەوە تێ بگەن کەئەرکی ئێوە داواکردنی ڕاستی‌یە، بەتەمای شتێك مەبن کەبۆچوونی مرۆڤ تێیدا کۆڵەوار بێ‌و نەکەوێتە بەر رکێفی هەست‌و بیناتان.. تێ ڕوانین‌و بۆچوونی خۆتان رابگرن.. نەوەك لە سنووری هەستەکانتان دەربازبن.

ئەوەی کە لەمەوبەر ناوتان نابوو جیهان دەبێ دەست بەبنیادی بکەن. ئەوسا جیهانەکەتان پێك دێ لە بیرکردنەوەتان‌و لەبۆ چوونتان‌و لە ئیرادەو خۆشەویستیتان..

ئەی ئەو کەسانەی دوای زانیاری کەوتوون! ئا بەو ڕەنگە دەگەنەپلەی بەختیاری. خۆ ئەگەر ئەو ئومێدەواری‌یەتان تێدا نەبێ چۆن دەرەقەتی ژیان دێن؟

با زانیاریخوازان خۆیان تووشی ئەو مەتەلأنە نەکەن کە بەخواستی هۆش‌و ژیرین.

من لەمە بەدوا دڵەکەی خۆمتان بۆ دەکەمەوەو هیچ شتێکتان لێ شاراوە نابێ.. ئەوسا پێتان دەڵێم: ئەگەر لەوێ پەروەردگارو سەروەر هەبوونایە ئایە من خۆم پێ زەوت دەکرا کەنەبمە سەروەر؟.. کەواتە لە گەردوون دا سەروەرو پەروەردگار نین.

ئەڵبەتە من ئەم ئەنجامەم بۆ زاتی خۆم هەڵێنجاوە، ئەوا ئێستاش هەمان ئەنجام من بەدەست دەهێنێ!

خواوەند بریتی‌یە لەگریمانەیەك، بەلأم ئەو شەیرێوی‌یەی لەتوێی گریمانەدایە دەبێ لەکێشی کێ دابێ‌و تێدا نەچێ؟ ئەوە گەرکتانە ئیمان لەو کردگارە وەربگرن‌و لە گوزەرگای ئاسمان دا سووڕانەوە هەڵۆ بدزنەوە؟!

خـوا بريتى‌يـه لـه‌باوه‌ڕێك كه‌هــه‌موو ڕاســته‌هێڵێكى تێـدا ده‌شـكێته‌وه‌و هــه‌موو ڕاوه‌ستاوێكى به‌لادا ده‌سوڕێته‌وه‌كه‌واته زه‌مان به‌لاى ئيمانداره‌وه ئه‌ندێشه‌و خه‌ياڵه، له‌چاوى ئه‌ودا هه‌رچى مرده (فانى)بێ ئه‌وه پاڵه‌وان‌و فێلبازه.

ئايـا نموونــه‌ى ئـه‌و بـيرو باوه‌ڕانــه بريتــى نـين لـه‌و گه‌رداوانـه‌ى كـه ئێسـكى ئاده‌ميزاديـان تێدا تـه‌فرو تونا ده‌بێ‌و به‌هه‌وادا ده‌چن‌و ئه‌وه‌ى سه‌يرشيان بكا گێـژ ده‌بـێ؟ ئه‌وانـه چـه‌ند گريمانه‌يـه‌كن، هه‌ركه‌سـێ گيرۆده‌يــان بووبــێ تـا ده‌مـرێ وه‌ك به‌رداش به‌ده‌ورى خۆى‌دا ده‌خولێته‌وه.

ئه‌و هه‌موو پێڕه‌وو ئامۆژگاريانه‌ى تاكانه‌يه‌كى ره‌هاى ئه‌و تۆيان هه‌ڵ ناوه كه هيچ گۆڕانێكى به‌سه‌ردانه‌يه– ئايه ئه‌مه شه‌ڕو سه‌پاندن نيه به‌سه‌ر مرۆڤايه‌تى‌يه‌وه؟! ته‌نيا هێماكـان، نـاگۆڕێن.. لـه‌م باره‌يـه‌وه زۆر جـار شـاعيران بـه‌درۆ بوونـه‌وه.. بـه‌ڵام باشـترين شت كه به‌نموونـه بشـێ ئـه‌و شـته‌يه كـه ئێسـتا ئـاينده‌ى رۆژگـار وێنـه‌دار بكـا؛ ئـه‌وجا ده‌بێته به‌ڵگه (نه‌ك هه‌ڵ وه‌شێنى هه‌ر شتێك كه‌نه‌مێنێ.)

له‌بێجگه‌ى داهێنان دا شتێك نيـه كـه ژيـان لـه‌ئازار قوتـار بكـاو گرانـى لـه‌سـه‌ر شـان سووك بكا.. له‌ولايشه‌وه كه‌سى داهێن به‌گۆڕانكارى زۆرو ژانى فره‌وه له‌دايك ده‌بێ.

داهێنــه‌كان! ئيــدى ژيانتــان بــه‌توانى مردووه‌كــان ته‌ســه‌ل ده‌بــێ، تــا داكۆكــى له‌سه‌رجه‌مى ئه‌و شتانه بكه‌ن كه نامێنن.

كـه داهێـن بيـه‌وێ خـۆى سـاواى نـوێ زاده بـێ، پێويسـته لـه‌خۆگرى‌دا چـاو لـه‌و ئافره‌ته بكا كه‌به‌منداڵ بوونه‌وه له‌به‌ر ئێشى گه‌رمه ژان خۆى راده‌گرێ.

بـه‌نێو سـه‌دان كـه‌س‌و بـه‌رزه‌ك‌و كۆسـپ‌و ژان دا، ڕێگايــه‌كم بـۆ خـۆم دڕداوه.. زۆر جارانيش به‌پاش داهاتووم چونكه باش ده‌زانم كه دواسات كام به‌ندى دڵ ده‌پسێنى. به‌ڵام ئه‌وه شتێكه‌و خواستى خوڵقێنه‌رم هيـوا خوازيـه‌تى، بـه‌ده‌ربڕێنێكى زه‌قتر: ئـه‌وه ئه‌و مه‌به‌سته‌يه كه‌خواستى من گه‌ره‌كيه‌تى.

هـه‌رچى هه‌ست‌و نه‌ستمه تێكڕا ده‌ست به‌سته‌و ئازار مه‌نده‌يـه. تـه‌نيا ويسـت‌و ئيراده‌كه‌مه دێت‌و شادى راده‌گه‌يه‌نى‌و هه‌ست‌و نه‌سته‌كانم ڕه‌ها ده‌كا.

ويسـت به‌تـه‌نێ رزگـار كـه‌ره. بـه‌بێ ئـه‌م نيشـان بـه‌نده (أيـة) ياسـايه‌كى راسـت بـۆ ويست‌و ئازادى له‌گۆڕێ‌دا نيه، په‌يڕه‌وه‌كانى زاراش هه‌ر له سه‌ر ئه‌مه بنيادن.

دەبا– داهێنران‌و رەنجووری کە ئیرادە کول‌و شل دەکەن‌و خەملاندن‌و داهێنان دەوەستێنن– دوایان بڕێ‌و نەمێنن!

زانیاری خواز هەست بەخۆشایەتی ویست‌و خولقاندن دەکا.. هەست بەخۆشایەتی (خۆتوانەوە بۆ شتێك) دەکەم لەناخ دا زات هەستی پێ دەکا. کەنیهادم بێگەردی گرتبێتە خۆی لەبەر ئەوەیە کە ویستی داهێنانی تێدا جێ گیرە.. ئائەم ویستەیشە وەهای لێ کردووم لە خواو خواوەندەکان بەدوور بم، چونکە بێت‌و لەو لاوە ئەو خواوەندانە هەبوونایە ئەواشتێك لەگۆڕیدا نەدەمایەوە بۆ دروست کردن بلوێ‌و بگونجێ.

ویستی من کەبەتەمای بنیادنانە، کێوی ئاسا کەدادێتە سەختە بەرد ئاوا بۆ لای مەردومگەلەکە تەکم ئەدا!

خەڵکینە! من لەسەختەبەرددا پەیکەرێکی پەنهانم بۆ دەردەکەوێ کەسەرتۆپی گشت نموونەکانە، ئەوجا دەشێ ئەو نموونەبالآیە لەتوێی درێو ترین‌و سەختترین بەرددا خۆی بسەپێنی؟!

کیونی من بەزەبری گرانەوە لەو بەندیخانەیە دەسرەوێنێ‌و سەختە گاشە بەردەکەش بەبەرچاومەوە تەفرو تونا دەبێ.

دەمەوێ ئەم پەیکەرە تەواو بکەم...شەبەنگێك هاتە لام‌و ناسکتری هەموو بوونەوەرو لەهەموو بێ دەنگی‌یەك قووڵتر لێمەوە نزیك دەبوو!

لەم خەیاڵە تیژەدا – وەك میوانی شەوگار– شکۆی مرۆڤی بالآم لەبەرچاوان رۆشن بووەتەوە، ئیدی لەمەبەدوا کارم بەخواوەندەکان چیە؟![19]

زارا ئاوای گوت...

---

[19] ئێمەش لەلایەن خۆمانەوە بەنێتشە دەڵێین‌و پێوانەکەشمان هەر لەپێوانەکەی ئەو وەردەگرین !

ئەگەر مرۆڤ توانیبای شتێك دروست بکا، ئەوا خوا لەگۆڕێ دا نەدەبوو. ئەوجا کە مرۆڤ نەتوانێ گەردیلەیەك‌و خورپە بیرۆکەیەك لەجیهانی مادەو جیهانی گیان دروست بکاو بێ دەسەلآت بێ، ئەوا هەبوویەکی هەمیشە لەسەر مرۆڤی هۆشمەند دەسەپێ‌و فەرز دەبێ.

هەر گوتەیەکیش پێچەوانەی ئەم ژێربێژی‌یەبێ ئەوا شێتی‌و دەمەوری‌یە.

(ف.ف و ئا)

ميهرەبانان

هاورێیان گوتەی خەڵکیم بەرگوێ کەوتووە:

((ئایە دەتانەوێ زارا چۆن بەنێو ئاژەڵدا دەڕوات، ئاواش بەنێومان دا تێپەرێ؟))

بەڵام باشتر وابوو کە بڵێین:

((کەسێك زانیاری خوازبێ وەك بەنێو ئاژەڵدا تێپەرێ ئاواش بەنێو مەردومگەل دا دەڕوا...))

زانیاری خواز مرۆڤ بەو ئاژەڵە دەزانێ کەجووتە کوڵمی سوورهەڵ گەڕاوی هەیە..

ئەی بۆچی ئاوای دەبینێ؟.. ئەی گوایە فرە جار سوور هەڵگەڕانی نیشانەی شەرمەزاری پێوە دیار نەبووە؟!

هاورێیان! ئائەمەیە کەزانیاری خوازان دەی ڵێن: مێژووی مرۆڤ نەنگ و نەنگی یە. لەبەر ئەوە پیاوی پاکزا دەی کاتە ئەرکی سەرشانی کە ریسوایی نەداتەپاڵ کەس؛ چونکە هەرکەس ئازار زەدەبێ پاکزا شەرمی لێ دەکا.

بەڕاستی بەشی خۆم چارەی ئەو میهرەبانانەم ناوێ کەلەتوێی بەزەیی خۆیان دا داوای شادی دەکەن.

کەهات و من ناچاری میهرەبانی بووم ئاواتە خوازی ئەوەم کەمیهرەبانی یەکەم پێ نەزانێ.. دووراو دوور نەبێ من بەزەیی نابەشمەوە، لەکاتی بەزەیی پێدا هاتنەوەشمدا، حەزئەکەم دەم و چاوم داپۆشم و بەبێ خۆ پێ زانی پەلەی راکردن بکەم. کەواتە یارانی خۆم! دەوەرن ئێوەش چاو لەمن بکەن خۆزگە بەختەکەم هەمیشە بۆ لای نموونە پیاوی.. وەك ئێوەم بهێنی کەبەئازارنایەن و دەشتوانن هاوبەشی ئاوات و خۆشی و زیافەتم بکەن زۆر کارم لەبەر خاتری ئازار چەشتووەکان بەئەنجام گەیاندووە.. بەڵام هەمیشە سەرنجم داوە لەهەمووی باشتر ئەوەیە کەلە بەسەر بردنی شادیم دا فرە شارەزابم. مرۆڤیش لەوەتی هەیە کەمە خۆشی یەك نەبێ بەخۆیەوە نەدیوە.. ئەگەر گوناهێکی ڕاستەقینە لەگۆڕێدا هەبێ هەر ئەم گوناهەیە.

کەئێمە فێربووین چۆن پەرە بەخۆشیمان بدەین، لەو لاوە نەفێری خراپە پێگەیاندنی مەردووم دەبین و نە فێری داهێنانی شتێك دەبین کە مایەی ئێش و ئازار بێ.

ئەوەی کە خرایە روو داوام لێ دەکا: هەرکاتێك دەستم بۆ لای ئازارمەندێك درێژکرد دەستم بشۆم.. بەڵکو دیسان گیانیشم پاك بکەمەوە؛ چونکە ئەو شەرمەزاربێ منیش شەرمەزار دەبم. لەبەر ئەوەش کە دەستم بۆلای درێژ کرد بێ بەزەییانە نەفسە بەرزەکەی ئەوم بریندار کردووە.

چاکەی گەورە گەورە منەتباری پەیداناکاو داوای رق هەڵگیرسان دەکا. ئەگەر چاکەی بێتام و کرچ خۆی سەپاندو فەرامۆش نەبوو ئەوا دەبێتە خۆرە.

بە بێ پارێز هیچ شتێك قبووڵ مەکەن، کە شت وەردەگرن لە هەڵاویشتنیا زیت و قایم بن: ئەمە رەفتارێکەو بۆ ئەوانەی ئاماژە دەکەم کە هیچیان نیە بە مەردومی ببەخشن.

بەڵام من بەخشندەم و حەز دەکەم وەك دۆستێك شت بە دۆستەکانم ببەخشم.. ئەوانەی دووریشن با لەخۆیانەوە نزیك ببنەوە بۆ ئەوەی میوەچنی پیرە دارەکەی من بن. لەوەدا کە پڕ بدەنێ شت بگرنە دەست هێندەی ئەوە شکۆیان ناشکێ کە بەخشش قبووڵ بکەن.

دەبێ ریشەکەندی سواڵ کەران کارێکی چەسپیو بێ، چونکە ئەو دڵ ئێشانەی کەلەکاتی پێ بەخشینی دا تووشیان دەبێ بەرامبەری ئەو دڵ ئێشانەیە کە لە کاتی پێداهەڵ شاخان و بێبەش کردنیان دا تووشیان دەبێ.

لەهەمان بارودۆخ دا بڕوانە بۆ تاوانبارو خاوەن نیهادە گومڕاکان و ئاشووبەکان؛ چونکە دڵ شکستی پاڵ بە مرۆڤەوە دەنێ بکەوێتە جەزرەبە گەیاندن و گازگرتن..

لە هەمووی خراپتر بیرو بۆچوونی سووکانی‌یە.

پیاوخراپەکار بێ نەوەك بهێڵێ ریسوایی ئالوودەی بیرکردنەوەی بێ.

ئێوە دەڵێن: "دەست پێوەگرتنی بەدکاری لەبیرکردنەوەی دوولۆدا زۆرە".. بەڵام دەست پێوە گرتنی ئابوورانە لەم بابەتەدا پەسند ناکرێ.

بەدکاری، دادە خورێ و هەودەکا.. وەك برین سەردەکا؛ چونکە خودبەسەرەو لە ڕوزانە، وەك زەخم بۆ خۆی هاواردەکا: دەردێکەو ئاشکرایە.. لە کاتێك دا بیری سەر

شۆڕانه وەك دومەڵان لە پەنهانییەوە خۆی رادەدا تا بەجارێ سەرتاپای لەش دەتەنێتەوە.. بەڵام من بەگوێی ئەو كەسەدا دەچپێنم كەوەسوەسەی پەنهانكار گرتوویەتی: ((واچاكە واز لەشەیتانی وەسوەسە بهێنیو لە دەروونتا بۆ خۆی گەورە ببێ، چونكە تۆش ڕێگەی پایەبڵندیت لەبەردەم دایە)).

جێگەی داخە كەنەزانینی هەندێ شت باشتر بێ لەزانینی هەمووی! هەندێ كەس دیوەدەرنو هەموو شتێكیان تێڕادیارە، تەنانەت دەروونیشیان وادەردەكەوێ.. بەڵام ئەوە پاكانەمان بۆ ناكاو هەر بەتەماین بچینە ڕاستی مەبەستەكانیەوە، تائێمە بێ دەنگیمان بەلاوە گران بێ ئەوا لەگەڵ ئەم خەڵكەش دا ژیانمان سەختو گران دەبێ.

ستەمی ئێمە دانابەزێتە بان مەردومێك كە زەوقمان نەفرەتی لێ دەكا.. بەڵكو دەكەوێتە سەر كەسێك كە چ ئیشێكی بەئێمە نەبێ.

وێڕای ئەوەش ئەگەر دۆستێكی ئازار مەندت هەیە– تۆ وەرە ببەرە پەناگای ئازارەكانی.. بەڵام نوێنی نەرمو نۆڵی بۆ رامەخە. بەڵكو لەو نوێنە زبرەدا بیخەوێنەرەوە كە جەنگاوەرەكان دەی كەنە سەرین.. دەنا تۆ هیچ سودێك بەدۆستەكەت ناگەیەنی.

ئەگەر هاتو دۆستێكت خراپەیەكی لەگەڵ دا كردی پێی بڵێ: ئەوا بەرامبەر ئەو تاوانەی دەرهەقی منت كرد لێت خۆش بووم.. بەڵام ئایا دەتوانم بەهۆی ئەوكردەوەتەوە لەو تاوانەت خۆش بم كەدەرهەقی خۆت كردت؟

ئەمە قسەی گەورە خۆشەویستە، ئاوا دەدوێ..

تەنانەت خۆی لەژوور لێ بووردنو بەزەیی پێداهاتنەوە رۆدەنێت.

پێویستە دڵە سەركێشەكانمان جڵەو گیر بكەین؛ نەبەشكم هۆشمەندیمان لەگەڵ خۆیان دا سەرگەردان بكەن. ((*لەكوێی ئەم زەوییەدا شێتی بەو ئەندازەیە دەردەكەوێ كەبەتوندی لەنێو میهرەبانەكان دا دەورنگێتەوە؟!.. بەڵكو دەبێ چ زیانێك (كەتووشی مەردوم بووە) توند تربێ لەو زەرەروزیانەی كەلە شێتایەتی میهرەبانەكانەوە پەیدا بووە؟!

وای بۆ ئەو خۆشەویستەی كە لەخۆشەویستنەكەیدا تەپۆڵكەیەك نیە بەزەیی پێدا هاتنەوەی میهرەبانەكانی بگاتێ؟!

رۆژێکیان شەیتان پێی گوتم:- پەروەردگار دۆزەخێکی هەیە ئەویش دۆزەخی میهرەبانی‌یەتی و بۆ خەڵکی سازکردووە.

هەر لەو شەیتانەم بیست کەلە دوایی‌دا گوتی:-خواوەند مرد، ئەوەی مراندیشی میهرەبانەتی‌یەکەی لەمەڕ خۆی بوو))*

لەمیهرەبانی بسڵەمنەوە؛ زوو بەزوو بەسەر مرۆڤەوە دەی کاتە هەورێکی چڕ. لەگەڕو گەڤی رۆژگار بێ‌ئاگانیم!

ئەم وشەیە ویردی سەر زمانتان بێ: ڤیانی مەزن لەئاقار میهرەبانی‌یەکەی خۆی نابینا دەکا، چونکە ئامانجی خۆشویستن گەلێ لەوە هەڵکشاوترە: کەخوڵقاندنی ئەوکەسەیە خۆشت دەوێ).

من نەفسی خۆم لەسەر خۆشەویستی رادەگرم، ئەوانەی وەك منیشن، هەروەها دەکەن: هەموو داهێنێك ئاوای لێ‌دەڵێ، داهێنەکانیش هەموو دڵ رەقن.

زارا ئاوای گوت...

کاهینەکان

زارا تێپەڕبوونی دەستەکاهینێکی هێنایە بەرچاو و بەمریدەکانی گوت: ئا ئەوانە کاهینن. هەرچەندە دوژمنمن بەڵام پێویستە کشو مات بەبەردەمیان دا بڕۆن‌و شمشێرتان لەکێلان دەرنەکەن؛ ئەوانیش پاڵەوانیان تێدایەو هەشیانە لەبەر ئەشکەنجەدا خۆی راگرتووە. جا لەبەر ئەوە دەیانەوێ تۆڵەی ئەو سزایە لەمەردومی کە بکەنەوەو کەسانی دیکە ئازار بدەن.

ئەو کاهینانە دوژمنی سەهەندەن‌و هێندە ناچیزەن لەدەغەزاری‌دا وێنەیان نیە.. ئەوەی پەلاماریان بدا خۆیشی خڵتان دەبێ. وەلێ لەنێوان خوێنی من‌و خوێنی ئەواندا پەویەندی‌یەك هەرهەیە، دەشمەوێ خوێنەکەم- بالەخوێنی ئەوانیش دابێ- بەشەرەفەمەندی بمێنێتەوە.

زارا پیشانی دا کەئەوان تێیان تەقاندو رۆیشتن. دوابەدوا هەستی بەئازارێکی بەتین کردو خۆی لەبەر راگرت‌و هاتە سەرخۆی‌و گوتی: لەلایەکەوە بەزەیم بەو کاهینانەدا دێ‌و یەکبینەش نەفرەتیان لێ دەکەم، سەرەڕای ئەوەش لەوەتی بومە

هاودەمی ئادەمزاد خووم بە دلۆڤانییەوە گرتووە، هەرچەندە لەگەڵ کاهینەکان دا ئازار چەشتەم چونکە لەباوەڕی من دا کاهینەکان ئەو بەندییانەن کەلەجیهان دا نیشانە داخی پەرکردنیان پێوە نراوەو هەی دێ کراون. هەر ئەو کەسەش کۆت و زنجیری کردوون کەبەرزگار کەری خۆیان ناسیوە.. کۆت و زنجیرەکانیشیان بریتین لە ئامۆژگاری درۆزنانەو قسەی دڕدۆنگ. خۆزگە یەکێك دەهات و لەدەست ئەو رزگار کەرەیان قوتاری دەکردن..!

ئەو بیچمە مەردومانە لەکاتێك دا فەرتەنەی دەریایان بەگژدا هاتووە لەجەرگەی دەریاکان دا دوورگەیەکیان لێ وەدەر کەوتووە.. ئەوجا خێرا پەرپیونەتە سەری، تومەز بەسەر پشتی ئەو نەهەنگەوەن کەبەسەر شەپۆلەکانەوە خەوتووە؟!

دەبێ هیچ نەهەنگێك ئەوەندەی نەهەنگی ئامۆژگاری و کۆتە بێ سەرو پاو خەیاڵیەکان بۆ ژیان پەروەران مەترسی هەبێ کە لەنێویاندا چارەنووس خۆی مت داوە تا ئەوکاتەی نەهەنگەکە بەئاگادێ؟!.. ئەوەتا ئەویش ڕادەخزێ و هەر لانەو مەنزڵێکی لەسەر پشتی ئەو بنیادیان ناوە تێکومەکانی دەدا.

سەرنجی ئەو جێگایانە بدەن کە کاهینەکان درووستیان کردوون و ناوی کەنەیسەیان لێ ناون. تەنیا بریتین لەچەند ئەشکەوتێك و بۆ پرشیان لێ دەردەچێ. ئایا بەجێیە کەگیان لەژێر تروسکایی ئەو ڕووناکییە درۆزنانەداو لەکەشێکی چڕوەبوودا بۆ ئەو ئاستە هەڵبکشێ.. لەو لایشەوە تەنیا ئەو باوەڕەی تێدا زاڵە: مرۆڤ بەتاوانەوە لەکەدار بکاو داغان بێ، ئیدی بخورێتە مەردوم لەسەر ئەژنۆ بە پلەپەیژەی (پەیکەر)دا خۆی کێش بکا..؟!

من ئەوەم لەلاباشترە کە سەرنج بدەمە چاوترووکانی بێویلانەو نەڕوانمە ئەو چاوە نیشتووانەی کە سەرکزیو پێوە گلان ڕادەگەیەنن.

دەبێ کێ ئەو ئەشکەوتانەی داهێنابن و ئەو لە پەیژانەی بۆ پێهەڵ زنانی تۆبەکارەکان ساز کردبن؟.. ئەی دەشێ دەستکردی ئەوانەبن کەلەجیلوەگای ساماڵەوە دزەیان کردبێ بۆ نەدیوی پەردەو خۆشاردنەوە؟!

ئیدی بەدڵ ناگەرێمەوە بۆ مەنزڵگای ئەو خواوەندە.. مەگەر ئەوکاتەی کە گومەزەکانیان شەقوپەق دەبن و تیشکی ئاسمانیان تێ دەچەقێ و لەدرزو کەلەبەری دیوارە رووخاوەکانیانەوە پۆل پۆل گوڵاڵە سورەکان سەر وەدەردەنێن!

ئەو كاهینانەی دەیانەوێ وەك پاشماوەی مردووان بژینو خۆیان رەش پۆش كردووە، كەدەكەونە كاوێژی ئامۆژگاریو تەڵقین بۆ هەڕنەهووتی ئەلحەدیان لێ بڵاودەبێتەوە!

كەسێ لەنزیك ئەو مەردمومانەوەبێ، وەك ئەوە وەهایە لەقەراغ ڕەشە ڕووبارەكانەوە دانیشتبێ ولەقرەی غەمگینی بۆقان هیچی گوێ لێ نەبێ.

من نەم گەرەكە گوێم بەو سروودەی ئەوان بڕەقێتەوە، دەبا گوێ بیستی سروودێكی دیكەم بكەن ئەوسا حوكم لەنەفسی خۆم دەكەم باوەڕ بەڕزگاكەرە خۆ بەخت كەرەكان بهێنێ؛ چونكە ئەوەم بۆ دەرناكەوێ شوێن كەوتوانی ئەو رزگاركەرە تائێستا زەفەرمەندو قوتار بن.

بەئاواتەوەم بەڕووتو ڕەجاڵی بیان بینم، دەبێ هەر جوانی بتوانێ مەردومگەلەكە بەلای پەشیمانیدا هۆبداتەوە؟ بەڵام ئەوان خودی مەرگەساتێكی شاراوەنو ناتوانن كەسێك بەلای باوەڕدا كەمەندكێش بكەن.

بەڕاستی دڵ سۆزو رزگار كەرانی ئەو كاهینانە خۆیان لە ئاسمانی ئازادییەوە دانەبەزیونو هەرگیز قاچیان نەخستۆتە بان ڕێگای زانیاری ماریفەت. دانایەتی ئەو دەستەیە دەڵێی چنراوێكی هەلا هەلایە؛ بەتاوی شێتایەتیان چیان لەخواوەندەوە چنگ كەوتنبێ ئەو چنراوەیان بێ پینەو پەڕۆ كردووە.. بەهۆی دانایی لەمەڕ خۆیان لەگۆمی بەزەیی پێداهاتنەوەدا نقوم بوون، چەندە لەو گۆمەدا بیڕمێنن لاشەیەكی گەورە حەواڵە دەكەنو دەوری دەهاوژێنە سەر گۆمەكەو بەسەریەوە دێتو دەچێ.

ئەو شوانە وێڵانە بەقیڕەوە گەلەو ڕانی خۆیان داوەتەبەر، ئەوانیش لەیەك كەلێنەوە تێ دەكەونەوەو هەراو قیژەیان لێ بەرزەوە دەبێ.. گوایە گەیشتنە دەرفەتەكانی دواڕۆژ لە بێجگەی ئەم تەنگەبەرەوە قەدەغەیە. ڕاستییەكەی، ئەو شوانە وێڵانەش كەرتەیەكی ئاژەڵەكەنو هۆشیان تەسك بووەتەوە دەروونیان فراوان بووە، هەركاتێكیش دەروون فراوان بوو هۆشیش كرژ دەبێتەوە.

بەهەر گوزەرێك دا قاچیان هەڵ بێتەوە شوێن پێی خوێناویان دیارە، ئەمانە لەچاو هەڵ تەكاندنەوە خورپەو سرووش وەردەگرن.. تامەردومگەلەكە فێری ئەوە بكەن كە خوێن شایەدە لەسەر ڕاستی. نەیان فاماندووە كەخراپترین گەواهی لەسەر ڕاستی گەواهی دانی خوێنە؛ چونكە خوێن بەسەر پاكترین ئامۆژگاریو پەیڕەودا ژەهر دەتكێنیو دەیان گۆڕێتە سەر كینەواریو شێتی

ئايـا دەتانــەوێ لــەڕووداوی ئــەو كەســەی لــەپێناو ئامۆژگاریيــەكانیدا خــۆی فڕێداوەتــە ئــاگرەوە بەڵگــە لەســەر راســتی هــەڵ بنێــن؟.. ئايــا كارەنجــامی ئــەم ئامۆژگاریيە دەگاتە كارەنجامی ئەو باوەڕەی كەبەهەڵ گیرسانەوە لەكڵپەی نەفسی خۆی دەكەوێتەوە؟.. ئەگەر سەرێكی ساردو دڵێكی ئاگرتێبەربوو بەيەك كەوتن ئەو گەردەلوولە پەيدا دەبێ كەخەڵكی پێی دەڵێن- دڵسۆزی رزگاركەر؟ دەبێ لەسەر ئەم زەویيە چەند مەردی وەجاخزادەترو پايەبڵند تر لەوانەی گەل بەدڵ سۆزيان ناودەبا پەيدا بووبن..!.. ئەو رزگار كەرە دڵ سۆزانەش چەند فەرتەنەيەكی ڕاماڵ بوون و يەك لەدوای يەك هەڵيان كردووەتە سەر زەوی.

براينە! ئەگەر شەيدای ڕێگەی ئازادين پێويستە خۆتان قوتار بكەن تەنانەت لەو كەسانەش كەلەو دڵ سـۆزە رزگاركەرانـە مـەزنترن. جـارێ مرۆڤـی بـاڵا لەسـەر زەوی دەرنەكەوتووە. خۆم داگرتووەو دەڕوانمە مەزنە پياوو گچكە پياوو سـووكە پيـاو، كـەچی لەبـەر چـاوم ڕووت و يەكسـانن.. بگـرە مەزنەكـەيان پـتر لـە نەنگـە عـاری ئادەمييانەوە گلاوە؟!.

زارا ئاوای گوت...

پەسندەكان

سستە هەست بەهەورە بروسكە نەبێ وريا نابێتەوە.. وردە چپەی (جوانی)يش تەنيا گيانە زيت و ڕاچەنيوەكان دەسمێ!

ئـەمڕۆ لەسـايەی پـاك ڕەفتاريمـەوە گوێـم ئاشـنای پێكەنينێكـە قاقـای پـاكزای (جوانی) لێ بڵند دەبێتەوە.

ئـەی پەسـندينە! جوانـی و ئـاغری مـن گاڵتـەی پێتـان دێ؛ چونكـە ئـەم قسـەيەم لەجوانیيەكەی لەمەڕ خۆم بيست: ((وەك مامەڵەچی داوای نـرخ پەسـندی خۆتـان دەكەن)).

ئەی پەسندينە! ئێوە بەهاونرخـە پەسـنديتان وەردەگـرن. كـەچی داوای پـاداش دەكـەن؟!.. هـەروەها لـەباتی جێگاورێگـای زەوی شـوێنەكانی ئاسمـان بكەنـە مڵكـی خۆتـان.. لەباتی زەمانــەی ناهەميشــە بەتـەمان لەنەمرايــەتی و هەميشــەيەيیدا پــيرۆز مەندبن؟!

ئێوە ڕقتان لەمنە؛ چونکە خەڵکی فێری ئەوە دەکەم: نە لێ پرسەرەوو نە پاداش دەرەوە هیچیان لەگۆڕێ نین ڕاستی‌یەکەی لەبارەی پاداش دانەوەوە خۆداری دەکەم‌و بۆ ئەولاتر دەڕۆم‌و دەڵێم: خودی پەسندایەتی ئەو شتەی بەدەستەوەنیە کەبەباشی پاداشتی نەفسی خۆی بداتەوە.

پەسند ئاراکان! لەبەر ئەوەی سزاو پاداش، لەمەبەستی هەمووشتێك دا خۆیان ناوەتەوە.. بەڵکو خزاونەتە ناخی دەروونتانەوە–زۆر دڵ بەئازارم. بەلام دەبێ وتەکەم وەك شاخی کەڵەکێوی بچەقێتە ئەو نەفسانەوە.. هەروەها چۆن گاسن زەوی دەکێڵێ دەبێ وشەکەم دەروونتان سفراسا بکا! با، نیهادو دەرونتان چییان پێچاوەتە خۆیان لەبەرنووردا وەدەری بخەن. تابەڕووتی نەخرێنە بەرتیشکی خۆر، ڕاستی‌و گومڕاییتان تێدا جیانابێتەوە. زاتی ڕاستەقینەتان گەلێ لەوە خاوێنترە کەماوە بە وشەکانی (تۆڵە، سزا، پاداش، سەربەسەرێ، بەرامبەرکێ...) بداو خۆتانیان پێ ناپوختە بکەن. ئێوە بەوچەشنەی دایك ساواکەی خۆی خۆش دەوێ پەسندایەتی لەمەڕخۆتان خۆش دەوێ. ئایە بیستووتانە دایکێك لەبەر ئەوەی سۆزی دایکایەتی تێدایە داوای پاداش بکا؟!

ئایە پەسندایەتی‌یەکەتان هەر زاتی خۆتان نیەو لەهەمووشتێکتان ئازیز تر نیە؟.. ئارەزوو خوازیشتان هەر ئەو ئەڵقە ئاواتەیە کەگێڕو وێڕ نابێ‌و یەکبینە دەسووڕێتەوە تاکۆتاو سەرەتای دەبنەوە بەیەك.

هەر کارێك لەپەسندایەتیتانەوە پەیدا ببێ وەك ڕووناکیی ئەستێرەیەکە پەردی کوژانەوەی بەسەردا کشابێ‌و هێشتا ڕووناکی‌یەکەی لەگەردوون دا سوورگەی خۆی بسمێ‌و سنوورێك نەبێ تێیدا بسرەوێتەوە. هەر بەو چەشنە تیشکە پەسندیتان بەڕێگەی خۆیدا ڕەت دەبێ.. تەنانەت دوای کۆتایی کارەکەشی‌و ئاوابوونی لەجیهانی بیرچوونەوەدا؛ چونکە تیشك دانەوەی پەسندایەتی خۆکارێکی یەکبینەیەو پەردەی نەمانی بەسەردانایە.

باپەسندایەتی‌یەکەتان لێکدانەوەی زاتی خۆتان بێ.. ئەمە شتێکی نامۆنیەو بەچەشنی کەوڵ‌و کراس مەی نۆڕنێ! هۆشمەندینە! ئائەمە باری ڕاستەقینەی گیانە شاراوەکەتانە .. بەلام هەندێ کەس وا ئەندێشە دەکەن کە (پەسندایەتی) بریتی‌یە

لەكرژبوونـــەوەی ژێـــر قـــامچی وەشـــاندن.. زۆر جـــاریش هـــاواری ئـــەو خـــەیاڵ لێ نیشتووانەتان بیستووە.

بڕێك لەو خەڵك خوایە لە-تەمەڵی و ریسوایی-دا پەسندایەتی بەدی دەكەن. دادو عەدالەتی ئەوانە تازرگنی و رقیان باوێشك نەدا بەئاگانایە. ئەوسا لە وەنەوزەكوتێدا پێڵووە قورسەكانیان هەڵ دەگلۆفن

هەندێ مەردووم شەیتانەكانیان بۆ خوارەوە یان راپێچ دەكەن، چەندە داتریزێنە چاڵەكانەوە زەقەی چاوەكانیان بڵێسەی دێ و تاسەیان بۆلای پەروەردگاریان تاو دەستێنێ..

پەسندینە! خۆ دەنگی ئەو سەر بزێوانە دەبیستن كە هاواردەكەن، هەردەنگەو دەڵێ: ((ئەوەی لە قەوارەی من بەدەربێ هەر خوایەو هەر پەسندایەتی‌یە)).

بڕێ لەو مەردومگەلە بەقورسی زرمەكوتێوە دێنە بەرەوە، هەر دەڵێی گاریەن و بەنێو شیودا بارەبەردیان هەڵ گرتووە، ئەم گرۆیە نەیان گەرەكە دەمیان بژەننە پەسندایەتی‌یەوە؛ لەباوی ئەوان دا پەسندایەتی تەنیا بریتی‌یە لەڕانگەو لاوانەی گاریەكانیان.

گرۆهێكی كەیان لەكاتژمێرێك دەچن كەقوڕمیش دەكرێ و دەست دەكا بەچكەچك. ئەوانەش دەیانەوێ جووڵە ئامێرەكانیان بە-پەسندایەتی-ئاودێربكەن. بەش بەخۆم بەدیمەنی ئەو كات ژمێرانە رادەبوێرم هەر كاتێ دەستم پێی ڕاگەیشتبێ بەزەبری گاڵتە پێكردن زەمبەرەكم لێ رەباداوەو زۆرم لێ كردووە بەندۆڵەكەی لێ بخاتە سەما!

هەندێكی دیكەیان سەبارەت بەمسقاڵە عەدالەتێكەوە لووتیان لێ هەڵ ناوە.. بەڵێ ئەوچكە عەدالەتەیان بەسەر كێودا وایەكەوە خۆی قنج دەكاتەوە لەناویان دا. كەسەرنجیان دەدەیتێ، ئەوا هەموو شتێكیان راداوەتە بەرخۆیان و جیهانێك بەستەمگەری نقووم دەكەن.. چەندە بێژەی ڕەوشت پەسندییان لەدەم دەربچێ وادەزانی قرقێنە دەدەنەوە، هەركاتێ یەكێكیان گوتی دادخواییم بەجێ هێناوە- وەك ئەوە وایە كە بڵێ: ((من تۆڵەم كردۆتەوە!))

ئەوانە كۆمەڵێكن دەیانەوێ بەسایەی پەسندایەتی‌یەوە چاوی ناحەزیان هەڵ بكۆڵن.. چەندە مەردومگەلەكە لەزەوی بدەن و پەكی بخەن ئەوەلافی خۆبەرزی پێ لێ دەدەن.

هەندێ کەس وەك بۆگەناو خراپەیان تێرا دەگەڕێ. لەهەمان کاتیش دا جاڕدەدەن کەدەم لەکەسەوە نـاژەنن، بـەڵکو خۆشـیان لەقـەپگرەکان دەتەکێننـەوە.. خـۆ ئەگـەر رایـەکیان بخرێتـە بـەرچاو ئـەوا بۆ شـوێنە ونـیو لـەپێناو وەرگرتنو دانـەوەدا رایەکـە وەردەگرن.. یان بەرواڵەت کاری پێدەکەن.

هـەندێ بزێو توێتکە ناگرنو باوەڕیان وایـە کـە پەسـندایەتی جۆرێکـە لـەئیمان، کەتێشیان دەنۆڕی ئەوا لەپێناو پەسندایەتیدا بەچۆك دا هاتوونو لپە دەستیان داون بەسـەر یـەك دا، لەولایشــەوە هیـچ فرێکییـان بـەو کـارەوە نیـەو پەسـندایەتیان لـەدڵ نەگەڕاوە!کۆمـەڵێکی دیکـەشمان هـەن وادەزانن: پەسندایەتی قسـەیەو دەبـێ زاری لێ توند بکرێ.. لەولایشـەوە باوەڕیـان بـەوە هەیـە کـە پـێ ویسـتە-خراپـە بـە زەبرو هـێز لابرێ.

بڕێکی دی دەرك بەو سیفەتە باڵایانە ناکەن کەلەمرۆڤ دا هەن. تاچاونەبڕنە شتە نزمـەکان پەسـندایەتیان نایەتـەوە یـاد. ئابـەو ڕەنگـە ڕەوشـت پەسـندی ئـەم گرۆهـە لەچاوشۆڕییانەوە ڕەنگ دەداتەوە.. یان لەعەیبی چاوەکانیانەوە دەردەچی.

مرۆڤــی واهەیــە خولیــای زانیــاریو چــەوتی ڕاســت کردنەوەیــەتیو بەلایــەوە پەســـندایەتی ئـــەو خواســـتەیە. هەمیشـــە دەیـــەوێ ســـەرو بـــن قـــەوارەی خـــۆی هەڵبگێڕێتەوە؛ ئەویش ئەم حەزەی ناو دەنێ پەسندایەتی. هەرەها بەو ڕەنگە دەبینین ســـەرئەنجام هەریەکـــەیان لەگۆشـــەیەکی قـــەوارەی خۆیـــەوە بـــاوەڕی بەهـــــەبوونی پەسندایەتی هەیە، دەشیان بینین بۆ ناسینی چاکەو خراپەیان ڕوودەکەنە خۆیان.. بـەڵام زارا بـۆلای سـەرجەمی ئـەو فێڵبـازو شـێتانە دابـەزیوە؛ تـاوەکو پێیـان بڵـێ: ((لـەبارەی پەسـندایەتییەوە تێکـڕا هیچـی لێ نـازاننو توانـای ئەوەشـتان نیـە کـەبی زانن)). زارا هەر بۆ ئەوە هاتووەتەلاتان تابێدارتان بکاتەوە؛ ئێوە ماندووی جوونەوەی ئەو کۆنـە گوتانـەن کەشـێتو فێڵبازەکـان ئێوەیـان پـێ فـێرکردوون. زاراش لەلایـەن خۆیەوە لەوتەکانی (پاداش، سزا، بەرامبەرکێ، تۆڵە، داد...) گوێ ڕێزتـان بکا.. بۆ ئەوەی لـەم گوتەیـە وازبهێننو ئیـدی نـەڵێن: ((چـاك کردنـی کارەکـان کـە ڕووت بـن لەمەبەستەکان))

بـا زاتـی ئێـــوە لـــەکردەوەکان دا ڕوون ببێتـــەوە، هـــەر بـــەو ڕەنگـــەی کـــەدایك لەساواکەیدا دەورنگێتەوە؛ ئیدی بەم لێکدانەوەیە پێناسەی پەسندایەتی بکەن.

بەڕاستی زۆربەی قسەکانم لێ دارنیون.. ئازیز ترین شت کەلەبارەی پەسندایەتیوە کەیفو وازیتان بە جوونەوەی دەکرد من لێم زەوت کردن. ئەوا لەبەرچاومە وەك منداڵان ساختەدەکەن.. وەك ئەوان لەڕووخو کەناراوەکان بە یارییەکانتانەوە خەنیون.. کەچی شەپۆلێك بەرەنگارتان بوونەتەوەو یارییەکانی لەدەست فڕاندوونو گرتوونی بەکۆڵییەوە.. تا ئێستاش وەك ئەو منداڵانە هاتوهاوارتانە. بەڵام شەپۆلەکان جارێکی دیکە بەیاریی تازەوە دەگەڕێنەوەو سەدەفی نەخشینیان لەبەردەم هەڵ دەڕێژن.

ئێوەش هاوڕێیان! وەك ئەو منداڵانە دڵ نەوادەبن، کام کات؟ ئەو سەردەمەی پرسەتان دەبێو پرسەش (التعزیه) نەخشینە سەدەفتان دەخاتە بەر دەستان.

زارا ئاوی گوت...

سێبەندیو ناجسن

تەنیا زیندەگانی بۆ خۆی سەرچاوەی خۆشیو شادمانییە.. بەڵام سێبەندی لەکوێیەوە خواردییەوە دەبێتە جۆگەلەیەکی ژەهراوی. بەهەموو شتێکی پاکیزە کەیفم سازدەبێ.. بەڵام بەدیتنی ئەو لغاوانەی بەباوێشکەوە سیرۆشیی چەپەڵەکان جاڕ دەدەن تەواو بارگران دەبم. ئەو نا وەجاخانە هاتوونو چاو دەبڕنە ناخی بیرەوەو لەبنەوەیدا بزە ناشرینەکانیان ڕەنگ دەدەنەوەو تیتاڵیم پێ دەکەن.

بەچەپەڵی خۆیان ئاوە پیرۆزەکانیشیان پیس کردوون.. بێشەرمانە خەونە پۆخڵەکانیان بەشادی لێ دەدەنەوە، تەنانەت جوانبێژیو گفتیان خڵتانی ژەهری خۆیان کردووە.

کەسێبەندییەکان دڵە لیقنەکانیان بۆ ئاگر رادەدێرن. ئەو گڕە بێزیان لێدەکاتەوەو بڵند هەڵ دەکشێ..

کەسێبەندییەکان لەئاگر نزیك دەبنەوە چی گیانە بۆ خۆی دێتە جۆشو دەهەڵمێو باڵا دەبێتەوە.. کەسێبەندییەکان دەست لەمیوەکانەوە دەدەن تامو بەرامەیان تێك دەچیو لیقن دەبنو شەرایان تێ دەگەڕێ.. کەچاویان دەبڕنە درەختە بەردارەکان لە ڕەگو ریشەوە وشك دەبن!

زۆر کەس کەوازی لەزیندەگانی هێناوە لەبەر ئەوەبووە سێبەندیەکی بەد هەڵی داشتووە یان ژیانی لەبەر چاو خستووە؛ ئیدی وازی لێ هێناوەو[٢٠] نەی ویستووە لەگەڵ سێبەندی‌دا بەشداری (ئاوو ئاگرو میوەی ژیان) بێ.

زۆر پەڕیوە وێڵی بیابان بووەو خۆی لەبەر شالاوی گڕەدا گرتووەو لەنێو جانەوەرەکان دا ژیاوەو نەی ویستووە لەکن بیراوێکەوە دابنیشێ کەشوانە حوشترەکان بە چڕینەوە گەلەی لەدەوروبەر مۆڵ دەدەن‌و چڵکن‌و پڵکنییان پێوە دیارە.

بەچەشنی تەرزە کوتی هەوران لەسەر زەوی، کەسی بێ ڕەزاو رامالٚلەسەر ئەم زەمینە کەوتووەتە کێومالٚ، مەبەستیشی هەر ئەوەبوو پێلەقە بەدەموو لەوسی سێبەندی‌یەکان دا بماڵێ‌و ئیدی نقەیان لە گالۆکەوە نەیە.

بەلامەوە سەخت‌و ناخۆش نیە: لەوباوەڕەدابم کە ژیان پێویستی بە دوژمنایەتی‌و کوشتن‌و شەهید بوونە.. بەڵام ئەمەیانم بەلاوە کارێکی زەحمەتە کەبی سەلمێنم ژیان پێویستی بەسێبەندیشە!

ئایە زیندەگانی پێویستی بەو چاوگە ژەهراوییانەو ئەو ئاگرانەی بەبۆچڕوکەوە دەگرێن هەیە؟ یان پێویستی بەو شەیتانە خەونانەو ئەو کرمانەیە کەلە نانی ژین دا—دەلەوەڕێن؟!

بەلای منەوە (ژیان گەزتەیی) بۆمن، نابێتە دوژمنایەتی.. بەڵکو باری دژایەتی‌و دژواری لەقێزوبێزی ژیان دایە.

---

[٢٠] باهەموان بزانین: ئالەو سەردەمانەدا کە لەخانەی سەر پەڕەوە—وەك شاخەگای هار ژمارە شەش‌و حەوت نافۆکی مەردیان یەکالادەکردن‌و بەهەوای سێ ئاوازەش رەفیسکی کەسیرەکانیان دەسمی.. ئالەو سەردەمەدا سێبەندی‌یەکی کۆنە ناسیاو نامەردانە فرسەتی لێ بینیم‌و ناگەهانە تفیە دەمەوە. بۆ ماوەیەکی فرەکورت گلاراوم گرت.. قاچم پەیزەن بوو.. دەمم تێمیسکی لێ هات؟!

زوو بەزوو شەبەنگی دایکمم لەبەرچاوی خۆم ڕاگرت:

فریاد ڕەسانە بنەگۆزەی کانیاوی سازگاری لەژێر پێم دا ترپاند، قاچم هاتەوەجێ.. داوێنی سووتاندو بەری ڕەفیسکی گرتم.. پرچی پیرۆزی لەدەمم وەردا، ئیدی بۆ قڕەو ژاراوی سێبەندی‌یەکە هەرگیزاو هەرگیز تەشەنەی نەکرد.

ئالانی

زۆر جار كە چكەبيرێكم لەكەللەی سێبەنديی مارِزدا بەدی كردبێ بيرو بيركردنەوەم لێ بووەتە كۆلێكی گران.

كاتێ لەم رۆژگارەدا لەواتای دەسەلات گەيشتمو ليم تابينا و بوو كەبازرگانی كردنە بەهێزو سەودا پێكردنە لەلايەن سێبەندیيەكانەوە بەتەواوەتی پشتم لەفەرمانداره‌كان هەڵ كرد. تووشی نائومێدی بووم ئەوجا بەقۆناغەكانی رابردوو داهاتوودا تێم تەقاندو توند لووتی خۆمم گرت؛ چونكە لەهەردوو قۆناغەكەرا بەيانو راگەياندنی گەلحۆيانە بۆنيان بەسەردا بڵاودەكردمەوە.

وەك كەنەفتێكی كوێری كەرِی لاڵ ژيانێكی فرەم بردەسەرو خۆم كەنار گرت تالەگەڵ سێبەندیيەكانی ميریو كلكو لەوارەكانی لەكاتی خۆشانی گوزەران نەگەم.

پلە پلە بيری من بەرزەوەبوو.. كەچی بەدەست خۆپاراستنەوە هەر دادوبێداديەتی.. تەنيا بەهيوا خوازی دڵ نەوايی لێ دەكا.. ژيانی كوێرێكی چەماوە بەسەر عەساكەیدا ئاوا تێپەرِی! ئەرێ ئەوە چيم لێ هاتووە!؟.. چ شتێك منی لە قێزو بێز قوتار كردو رووناكی خستەوە چاوەكانم؟.. ئەوە چۆن توانيم بۆ ئەو ترۆپكانە هەڵ بكشێمو سێبەندیيەكان گەمارۆی بەرزە كانیيەكانيان نەدابن؟!.

تۆ بڵێی خودی رق ليبوونەوە باڵی لێ روانـدبمو هێزی پێدابمو گەياندبميە تەقينگای سەرچاوەكان؟.. بەراستی هەڵ كشاومە بان لووتكە، بێتو نەی گەيشتباميە، سەرچاوەی خۆشیو شاديم دەست نەدەكەوت.

براينە! ئەوەتانێ دۆزيمەوە.. ئەوا بەسەر لووتكەوە خۆشیو شاديم لێ هەڵ دەقوڵێ.. گەيشتمە ئەو شوێنەی كە مرۆڤ دەتوانێ تينوێتی خۆی پێ بشكێنێو سێبەندیيە خوێريلەكانيش دەمی پێدانەژەنن.

ئەی سەرچاوەی تەقيو! بەتوندی خۆشيان دەردەهاوێژێ، ئەو كاسەيەی سەررێژت كردبوو بەتاڵی دەكەيتەوە!

ئەی سەرچاوە! دەبی خۆم رابهێنم بەكاو خۆ لێت نزيك بمەوە، چونكە دڵەكەم بۆ هاژگەی تۆ تەكان دەدا.. نائومێدیو كەيفسازی دەستيان بەسەر ئەم دڵەدا گرتووە، كەگەرمای رۆژانی هاوينی بەسەردا تێ دەپەرِێ.. تاسەی شەتاوانت دەكا بەساردیو سەلامەتی هاژە بكەن بەسەريا!

لەبەهاردا ماتەمينی رەتانو دڵەراوكێم كۆتايی پێ هات.. هاوينيش بەفری تۆڵەی تواندمەوە.. ئێستاش بەهەموو گيانمەوە تاسەی هەواردەكەم.. باشترين حەوانەوەش

ئەوەیە کە لەپۆپەی شاخان داو پەنا کانیاوە ساردەکانەوە بەخێرو بێربێ.. دەی هاوڕێیان! بابکەوینە خۆمانو حەوانەوەکەمان بکەینە بەزمو شادی.. ئائەوە لووتکەی خۆمانە.. ئائێرە نیشتمانە کە تاشەبەردەکان دەمان پارێزن.. شوێنێکەو چەپەڵەکان بەخۆیانو تینوێتی‌یە پیسەکانیانەوە نایگەنێ.

برادەرینە! نیگای پاکتان بگرنە سەرچاوەی شادیم، چونکە لێڵی ناکەنو بەردی تێ فڕێ نادەن.. بەخاوێنی دەمێنێتەوەو بە دەمتانەوە دەشنێتەوە. ئا- لێرە دارە گەورەی دوا ڕۆژ بالادەبێ.. با- لەنێو پەلەکانیدا هێلانەی خۆمان هەڵ بەستین؛ ئەوسا هەڵۆکان بۆ ئێمەی کەنار گیر خۆراك دەهێنن.

ئەمە شوێنێکەو چەپەڵەکان ناتوانن لەگەڵمان دا بەشی بکەن.. ئەمە ئاگرەو لغاویان دەسووتێنێ.. ئێرە سێبەندیو پەلۆخی لێ ناحەوێتەوە، چونکە بەختیاری‌یەکەی لەمەڕ ئێمە گیانو لاشەیان بەیەك دا هەڵ دەڕوکێنێ.. دەمانەوێ لەسەروویانەوە بژین، لەتاقی هەڵۆکانەوەو لەهەلاتگەی خۆرەکانەوە لێیان ببینە فەرتەنەو زریان.. من وەك ڕەشەبای سەخت بەسەر چەپەڵەکانەوە، لەژوور سەری سێبەندی‌یەکانەوە دەی کەمە گەردەلول. بەهەناسەی خۆم هەناسەبڕیان دەکەم. ئەمەش چارەنووسە. زارا بۆرانێکەو قولایی‌یەکان ماندوو دەکا. ئامۆژگاریی دوژمنو خۆڕشێنەوەکانو تۆ پژێنەکان دەکا بەڕووی بایەکان دا تف نەکەنەوە.

زارا ئاوای گوت...

خێڵە جاڵجاڵۆکە

ئائەوە جاڵجاڵۆکەیە. ئەگەر حەزدەکەی بی‌بینی ئەوا دەست بەتەونەکەی بهێنە تابجوڵێتەوەو خێرا خۆی وەدەر بخا. ئای دیمانەت بەخێر جاڵجاڵۆکە! کەسەرنجی پشتت ئەدەم بریتی‌یە لەدروشمێکی ڕەشی سێ گۆشە.. ئەو تۆڵەیەی لەدڵی خۆتت بەچنیوە دیسان لەلای من شتێکی پەنهان نیە.

بەهەر شوێنێکەوە بدەی یان بی‌گەزی دەبێتە ڕەشەپەڵەی سەرپێست لەگەڵ تۆمە جاڵجاڵۆکە! کەتنەکەت ژەهرێکی گومڕا کەرە لەدڵو دەروون دا. ئەی جاڵجاڵۆکە

گومڕاكان! بەهیماوە لەگەڵتان ئەدویێم: ئێوە مزگێنی یەكسانەتی جاڕ دەدەن. بەلای منیشەوە بریتین لە عەمبارێكی سیخناخ لە سۆزو پەرۆشی تۆڵە سەندنەوە.

جێگەوڕێگەتان دیاری دەكەمو لەولووتكانەوە كە بەسەریانەوە قنج بوومەتەوە وەك تاوێر قاقای پێكەنینتان تێدەگرم ئەوسا بۆخۆم دەزانم چۆن تەونەكەتان هەڵ دەوەشێنمەوە، ئەم كارەشم بۆ ئەوەیە، تا بەرق هەستانەوە لە كەورگی درۆكانتانەوە دەرپەڕنو لەسایەی وشەی ئەو عەداڵەتەوە كەلەوسی تیٚ وەردەدەن تۆڵەكاریتان لیٚ دەفرتیٚ.

ئەركەو لەسەرمە، دەبیٚ مرۆڤ لەپەرۆشی تۆڵە سەندنەوە قوتار بكەم ئەمەش ناوڕیٚیەكە بۆ گەیشتنە ئاواتی هەرە ئابڕومەند. دوای فەرتەنە نیشتنەوەی رامالْ پەلكە زێڕینە بەسەر ئەو ئاواتەوە تاق هەڵدەبەستیٚ. بەلاّم ویستی خێڵە جاڵجاڵۆكە بۆ ئەم مەبەستە ملی ریٚگا ناگریٚ؛ ئەوان لەنێو خۆیان دا دەچپێنن: ((ئەگەر داد پەروەری هەبیٚ تەنیا لەو تۆڵە گەردەلوولەی ئێمەدا هەیەو بەسەر جیهان دا دەكشیٚو هەركەسێكیش لەخۆمان نەبیٚ ئابڕووی دەباو لەكەداری دەكا.

دیسان دەڵێن: ئەگەر ڕەوشت پەسەندی هەبیٚ، تەنیا لەیەكسانی خوازیدا هەیە؛ كەواتە بالەدژی هەموو دەسەلاّتێك بقیڕێنین.

ئەی كاهینە یەكسانی خوازەكان! كۆڵەواریتان شێتایەتییەو بەسەرتان دا زاڵە، سەبارەت بەو كۆڵەوارییەتان هوولەی یەكسانیتان بەرزكردەوە. لەودیو جاڕدانی پەسەندایەتیشتانەوە زەبرو زەنگ پەرستان خۆی لە مەكۆ داوە.

ئێوە لەبەرچاوی من لەخۆبایی شەپرزەو لانەی حەسوودین. ئەوزرگنیو حەسوودییەی دڵ خۆركەی پێشینەكانتان بوون ئێستا لەتویٚی ئێوەدا نێڵەیانەو ئاشقە تۆڵەتان تیٚژە دەدەن. رۆڵەكانیش رووكاری ئەو شتانەن كەباوك پەنهانی كردوون.. ئای كەرۆڵەكان چەندان نهێنی باوكی خۆیان ئاشكرا كردوون؟!

ئەو جۆرە مەردومگەلە– لەدیمەن دا بەپەرۆشو تاوگێرن، ئەوەی ئاگری پەرۆیشیان تێدا دەخرۆشێنی خۆشەویستی نیە.. بەڵكو تۆڵەیە.. خۆ ئەگەر سەنگینیو هێمنیت تێدا بەدی كردن سەرچاوەكەیان ژیری نیە.. بەڵكو حەسوودی یەو گاڵیان دەدا بیربكەنەوە. بەڵگەی زرگنیو حەسوودیشیان ئەوەیە كە بۆ دوورتر

لەمەرامی خۆیان تەکان دەدەن.. ئەوجا لەشەکەتی‌دا ڕەهێڵ دەبن‌و بەفر دەکەنە سەرین.

هەموو ناڵینێکی ئەو مەردوومگەلە خڵتانی ترپەو ئاهەنگی تۆڵەیە. بەدەم سەنا خوان‌و لەبنەوە شڕا خۆیان بۆ ئازاردان ناوەتەوە. ئەوپەڕی کامەرانییان لەوەدا- دەدۆزنەوە کە خۆیان بەسەر ئەم جیهانەوە بکەنە فەرماندارو دادوەر. کەواتە - دۆستینە! گوێ لەئامۆژگاریم بگرن: ئەوکەسانەی ڕەمەك‌و غەریزەی سزادانیان تێدا زاڵە ئێوە لێیان دوورە پەرێز بن؛ چونکە ئەوانە لەرەسەنی هەرە خراپەوە کەوتوونەتەوەو لەڕوویان دا روخساری جەلادەکان دەخوێنێتەوە.

خۆتان لەو کەسانە کەناربگرن کە یەکبینە باسی دادپەروەریی خۆیان دەکەن‌و هەرچی سیفەتی چاکەشە لەدەروونیان دا نیە. ئەگەر ئەوانە لافی کارسازی‌و ڕەواگیری لێ دەدەن لەبیرتان نەچێ بێت‌و هەستیان بەکۆڵەواریی خۆیان نەکردبایە خۆیان نەدەخزاندە نێو ریابازەکانەوە.

برادەرینە! من ئاگام لەنەفسی خۆمە، نەبەشکم ئێوە تێکەڵ بەوخێڵە مەردومەی بکەن‌و پاشان نەتوانن من‌و ئەوان لێکدی هەڵ بهاوێرن. هەندێ مەردوم پەیڕەوەکانی من- لەبارەی ژیانەوە ڕادەگەیەنن لەهەمان کاتیش دا بۆ یەکسانی بانگەواز دەردەکەن‌و دەچنە پاڵ خێڵە جاڵجاڵۆکەی ژەهراوی‌یەوە.ئەوانەی بەلای خۆیانەوەداکۆکی لە زیندەگانی دەکەن، کەچی پشتی لێ هەل دەکەن‌و دەخزێنە کونە مغارەکانیانەوە، ئەمەشیان بۆ ئەوەیە بەدکاری‌و ریسوایی بەدەست بهێنن‌و ئەوانەی لەم رۆژگارەدا جڵەوی دەسەڵاتیان لەدەست دایە لەکاریان بخەن. بۆیە بەهەڕەشەی وێران کردن خۆیان فرچك داوە.

ئەگەر دەسەڵاتداری لەدەست خێڵە جاڵجاڵۆکەدا بوایە- ئەوسا ئامۆژگاری‌یەکانیان شێوەیەکی کەی وەردەگرت، چونکە لەوەپێش لەهەموو کەس باشتر فێری ئەوەبوون کەچۆن سووتگەو کورەی ئاگر خۆش بکەن‌و ئەوانەی لەوان جوداوازن بەهیلاکیان بەرن‌و بیان چەوسێننەوەو ئەشکەنجەیان بدەن.

نەم گەرەکە لەڕیزی یەکسانی خوازان حەلێب بکرێم؛ چونکە داد پەروەری فێری کردووم کە: ((یەکسانی لەنێو مەردمدا نیە)) بەولاترەوە پێویستە هەریەکسان نەبن.

ئەمە بنەمایەکەو هەرگیز لێی لانادەم.. دەنا مرۆڤ دۆستییەکەم دەبێتەگەزاف و تەشقەڵەی ڕووت.

پێویستە ئەم خەڵکە بەهەزاران ڕێگەو گوزەردا تێ بپەڕن و بەرەو زەمانی داهاتوو بکەونە هەڵە داوان و هاوچاوی.. ئەوساکە شەڕو شۆڕیان لەنێو بەرپادەبێ، بەتێپەڕبوونی ساڵەها ناکۆکییان لەنێودا پەرەدەستێنێ، ئەمە ئەو سرووشەیە کەسەرتاپا خۆشەویستیم پێی ڕاگەیاندووم.

پێویستە خەڵکی لەقوڵایی نیهادیاندا باڵانموونەو پەیکەرەتارمایی (مرۆڤی باڵا) ڕاست بکەنەوەو لەپێناویان دا زەحمەتکێش بن، ئەوسا بەچاک و خراپ و دەوڵەمەندو هەژارو ڕەسەن و ناڕەسەنیانەوە بەرەنگاری سەرجەمی ڕژێمەکانی سەر زەوی دەبن و دەستەو یەخە دەوەستن و لەپێناوی چەکێك بۆ چەکێك و هێمایەك بۆ هێمایەك ئاگری جەنگ هەڵ دەگیرسێ، چونکە پێویستە ژیان هەمیشە بەسەر زاتی خۆیدا باڵابێ.

زیندەگانی بەهەموو پایەو پلەیەکیەوە هەڵدەکشێ و بۆ ئاسۆ دوورەکان خۆی هەڵ دەبڕێ کە لەودیو ئەوجوانییەوەن لەسەر تەختی خۆشنوودی ڕۆنیشتووە تا دەگاتە ئارامگای خۆی لەترۆپکە گەردن کەشەکان دا.

دەبێ ژیان بە بەرزاییدا هەڵ زنێ، لەبەر ئەوەی کەنزمە مەردوم لەبەربەرەکانی بەرزە مەردوم دایە ژیان ناچارەو دەست بەرداری پێهەڵ گەڕان و پێداگەڕان نابێ. کەڕوودەکاتە بڵندانیش پێویستە بەسەر زاتی خۆیدا باڵابێ.

یاران ! سەیربکەن: ئائەوە مغارەی خێڵە جاڵجاڵۆکەیەو کاولەی کۆنە پەیکەرێکی لێوە دیارە؛ ئێوەش نیگای سرووش خوازانی بۆ ڕەوانەبکەن.

ڕاستییەکەی ئەوکەسەی لەدێرینەوە بیرو بۆچوونی خۆی سەرجەم کردوون تا لەتاشەبەرد ساختمانێك بەرز بکاتەوەو هەور بەزێن بێ– وەك باش دانەیەك شارەزای نهێنییەکانی زیندەگانی بووە.

جوان ئارا ((الجمال)) لەخۆیدا لەسەر جیاوازی و خۆ ڕاگری لەهێزو بەرز بوونەوەدا– دامەزراوە. ئەمەیە ئەو دانایەی بەهێمای فرە ڕەونەقدارەوە تێمان دەگەیەنی.

ئالێرەوە گومەزو دەلاقەکان دەکەونە نەبەردی بێ ئەمانەوە.. تاریکی شالاّو بۆ رووناکی دەباو رووناکیش هێرش بۆ تاریکی دەهێنێ.. هەر دەڵێی جووتە خواوەندنو زۆرانبازی دەکەن.

ئێوەش لەبواری جوان ئارایی و باوەڕ بەخۆبوون دا رێ و شوێنی ئەوهێمایەبگرن. کەواتە برادەرینە! بائێمەش لەنێو خۆمان دا دوژمن بین.

—با هەریەکەمان هێزی خۆی تێك نێ و لەتەك ئەوانی دیکەدا بجەنگێ..!!

وای بۆخۆم! ئەوا جاڵجاڵۆکەی کۆنە دوژمنم منیشی گەزت. چونکە باوەڕی بەخۆی بوو، جوانپۆشی خوایانە بوو بەمەرامی خۆی گەیشتو سەرەپەنجەکانمی گەزتم.. ئائەوەتا دەڵێ: دەبێ سزا دابەزێ.. دەبێ عەدالەت رەوتی خۆی بگرێ. کابرا! دیارە تۆش بەمەزنایەتی نیهادو ویژدانەوە گۆرانیت چڕیوە؛ کەواتە لاوژەکەی تۆ بەخۆڕایی ناڕوا!

(بەڵێ.. تۆڵەی خۆی سەند، وای بۆ خۆم! دەروونەکەی منیش بەرەو سۆزی تۆڵە بەڕێ دەکات؟!)

برادەرینە، دەبگەنەلام! وەرن بەوستوونەوە قایم بم بەستنەوە، نەبەشکم لەبنەماو باوەڕی خۆم لابدەم، نا، باشتر وایە ببمە پەیکەرێکی بێ گیانی داچەقیو لەباتی ئەوەی کە ببمە فەرتەنەی تۆڵە.

هەرگیز زارا نابێتە فەرتەنەو بۆران[٢١] هەیەو نیە فەنەرێکی سەما کەرەیە.. بەلاّم سەماکەری جاڵجاڵۆکە نیە.

---

[٢١] زارا وەك لەم بەشەیدا کەوتووەتە خنەخن لەهیچ لایەکی دیکەوە هێندە بەگیرنەهاتووە، هەر ئەوە کە بانگەوازی دەرکردووە: (هەرچی لاوازو پەرپووتە رامالّ درێ، ئیدی زەوی پاك بکرێتەوە.. ئەو واتەنی لە (لاتولەواری زیندەگانی پاك بکرێتەوە)، ئەوا ئێستاش نایەوێ ببێتە ئەو فەرتەنەو زریانە! هەربە ئەوەندە واز دەهێنێ کە : بەندۆڵێکی هەڵقونەی بێ ئەنجامە)) لەکاتێك دا جەربەزانە خۆی هەڵدایە بنەمای (یارمەتی هەژارانو مافی گەلان))ەوە. لەگەل ئەوەش ڕا ناگاتە کۆتایی بەندی قسەی تائەوەی گەرەکی بوو بیچەسپێنێ، دێتو بەدەستەواژەیەکی دی یارۆی خۆی هەڵ دەوشێنێتەوە؟!

ف-ف

دانایانی بەناوبانگ

خێڵی داناکان! ئێوە بەناوو شۆرەتی خۆتانەوە دەنازن و خزمەتی ئەو گەلەتان کردووە کە باوەڕی بەپڕووپوچە، بێت و لەباتی ئەوە خزمەتی (ڕاستی)تان بکردایە ئەوا کەس ڕێزی لێ نەدەگرتن.. هەر لەبەر ئەوە گەل بووەتە بارکێشی گومان ئاراییتان؛ ئەویش زادەی دەموودووی ڕازاوەتانەو بووەتە ئەو پێچە ڕێگایە کەبەرەو دەربڕینی قەشەنگ کێشتان دەکا. بەو ڕەنگە ئەوەی سەرداره بەندەو نۆکەر بۆخۆی پەیدا دەکا و لێی دەوەستێتەوە، ئەوجا بەدۆخی گومڕابوون و بەیەکادانیان دەکەوێتە خۆشی و رابواردن. ئەو مرۆڤەی چۆن سەگ رقی لەگورگە- ئاوا گەل چارەی ناوێ دەشێ کێ بێ؟ بێ‌گومان گەل چارەی ئەوکەسەی نەگەرەکە: خاوەن بیرو ئازادە.. دوژمنی کۆتەو نابێتە مل کەچ و کۆیلە.. ئەو مرۆ ئازادەمان جەنگەڵ نشینی بەلاوە پەسەندە.

ئەو شتەی لەهەمو زەمانێك دا گەل بەگیانی- داد-ی زانیوە ئەوە دادێکەو بۆ گیانی ئازادی خۆی لەبۆسە ناوەو سەگە درەکانیشی دەلوورێنن بەسەری‌دا. ئەوەش لەبەر چاوە کە لەگشت زەمانێك دا گوتراوە: (ڕاستی لە بێجگەی گەل دا نیە.. ئەی وای بۆ ئەوکەسەی لەدەرەوەی گەلەوە ئەو داڵی ڕاستی‌یە!))

داناکان! ویستووتانە- لەبارەی سەرکزی و نەوازشەوە پشتیوانی گەل بن. ئەوجا ئەوچاوشۆڕی‌یەتان بە (ڕاست خوازی) ناوبردووە، پیاح، کەچۆن دانایەکن؟!.

لەدڵی خۆتان دا دەتانگوت: زادەی گەلین و پەروەردەی گەلین.. دەنگی گەلیش دەنگی خوایە، وەك کەری گێل کەزاب دەم ڕاستی و نێوەندیاریی خۆتان پیشان گەل داوە. زۆر دەسەڵاتداریش ویستوویانە گاریەی خۆیان لەگەڵ چێژو ئارەزووی گەل بسازێنن، ئەوجا بۆ ڕاکێشانی یارۆ گاری‌یە کەرێکی گولەکە.. تۆ بڵێ- دانایەکی بەناوبانگ- یان تێ بەستووە!؟.

دانا بەناوبانگەکان ! داواتان لێ دەکەم چیتان لەبەردایە لە کەوڵەشێرو کەوڵە جانەوەری بەڵەك و پەستەکی جیهان گەڕو داگیرکەرەکان لەبەرخۆتانیان دابڕنن.. ئێوە هاواری ڕاستی ڕادەهێڵن.. بەڵام تا لەمەزنایەتی و بەگەورەگرتن وازنەهێنن باوەڕم بەو ڕاستیانەتان نیە .. ڕاست پەروەر ئەو بێ خواوەندەیە ئەداتە هەردەو چۆڵ.. هەر لەبن

دەستی خۆیەوە گەورە پەرستی و ستایش خوانی تێك هارپیون ئەوجا بووتە هەردەگێل. لمی بیابان قاچی چۆڵەوان دەسووتێنی و سەرنجیش ئەداتە ئەو مێرگانەی ئاوی زولاڵیان لێ هەل دەقولێ و سێبەر دای پۆشیون و زیندەگانیش بەئاسوودە بنەی لێ خستووە، کەچی تینوێتی کاری تێناکاو رای نادا بۆ خۆشیانی لەگەل خۆشنوودەکان داو رووبکاتە ئەو میرغوزارە؛ چونکە دەزانێ هەرمێرگەو بتێ خۆی لێ هەڵناوە. شێر دەیەوێ تەنیا بێ و لەبەندایەتی گەورەو سەروەرەکان و لەبەختەوەریمل هورەکان خۆی رزگار بکا.. دوور بێ لەخواوەندو پەرستاکان دوربێ لەترس و ئەوانەی ترس دەخەنە دڵانەوە.. پیاوی راست پەروەر ئاوای دەوێ.. راستی خوازەکان هەر لەچۆڵەوانی‌دا ژیاون و بەو بەرو ماوە بەرینەدا بیری خۆیان رەها کردووە.. بەلام لەشاران دا تەنیا دانا بەناوبانگەکان خۆراکی باش دەماشنەوە ئەوە نیە لەپێناو دادۆشین دا ئاژەڵە گوندارەکان باش دەلەوەرێنن؟!. ئەوان گاریەی گەل رادەکێشن و کەرە گەل ئاسا خۆیان پێ پاڵووبەند کردووە. وەنەبێ من لێیان خەشم گیربم.. بەلام با بزانن کە ئەوان نۆکەرن و گاریەیان لەپاڵووخراوە، دەرەوشانەوەی زێرپیش بەسەر ئەو گاریەوە کەرای دەکێشن لە رووڕەشی قوتاریان ناکاو هیچ بەفریایان نایە .

زۆر جاریش ئەو مەردومانە لەخزمەتکاری دا دڵسۆزبوون و شیانی سوپاس بوون، دانایی ئەوەی دەوێ کەنۆکەر لەئاغایەك بگەرێ و لەرووی نۆکەرایەتی‌یەوە سوودی پی بگەیەنێ

پێویستە هۆشی ئاغاکەت بالابێ و پەسەندایەتیشی هەروا بڵند بێ؛ چونکە بەسایەی ئەو دوو سیفەتەوە تۆش بەرز دەبیتەوە.

ئەی دانا نۆکەرەکانی گەل! بەسایەی بالا بوونی هۆش و پەسندایەتی گەلەوە ئێوەش قنج بوونەتەوە.. گەلیش بەسایەتانەوە بالابووە. ئەوەی جارم دا بۆ پێداهەڵدانتان نیە. ئێوە تەنانەت لە پەسندایەتی خۆتان دا لەگەلەوە گلاون و بەسیفەتی ئەو ماونەتەوە.. بەلام گەلێکی سەر کێڵن و پەی بەهیچ واتایەکی هۆش نابەن.

هۆش لەخۆی‌دا زیندەگانی‌یەو ژیان کوتولەت دەکا، ژیان چەندە بەرگەی ئازارەکان بگرێ لەزانیاری‌دا پەرە دەستێنێ و فراوان دەبێ. ئەرێ ئەو راستی‌یەتان زانیوە؟!

هۆش بەختیار نابێ تا فرمێسك نەسڕیو تاجی قوربانی نەنێیتە سەر. ئەرێ ئەو ڕاستی‌یەتان زانیوە ؟!

نابینایی کوێرو پەل کوتانی بۆ ڕێگا شایەدن لەسەر هێزی خۆر. ئەرێ ئەو ڕاستی‌یەتان زانیوە؟!

پێ ویستە زانیار خواز فێرببێ کەکێوەکان بکاتە بەردی دیوارو تەلاری خۆی پێ بنیاد بنێ.. لەلایەکی دیکەشەوە (هۆش) کێو گواستنەوەی بەلاوە سەخت نەبێ.

ئەرێ ئەو ڕاستی‌یەتان زانیوە؟!

لەبارەی هۆشەوە هەر ئەوەندەتان بۆ دەرکەوتووە کە خراپەیەکی پێ دەوەستێ.. ئیدی نازانن کە ئەو هۆشە چ دەزگایەکە.. دیسان نازانن کەچەکوش چەندە بەڕەقی‌و بەقورسی دادێتە دەزگا؟!

بەراستی ئێوە لەبارەی گەورەیی هۆشەوە نەزانن، ئەگەر نەوازشی هۆش‌و ویستی ڕاستی خۆی ڕابگەیەنێ ئەوا زۆر زەحمەتە ئێوە بەرگەی ئەو نەوازشەی بگرن.. یان ئەو نەوازشەی بگرن بەکۆڵتانەوە.

ئێوە لەهیچ زەمانێك دا نەتان توانیوە هۆشی خۆتان بۆ چاڵە بەفرەکان بەرێ بکەن؛ چونکە بۆ ئەو تێسمڕانە گەرمایی تەواوتان تێدا نیە.. لەبەرهەمان هۆ بەلەزەتی ئەو کەسە نازانن کەشەراب گەرمی ئەو چاڵانە دەی بوژێنێتەوە.. وێرای ئەوەش کەبۆ وازی کردن لەتەك بیرکردنەوەدا دێنە بەرەوە. بەهەرحاڵ دانایی‌و پەندیاریتان کردووەتە پەناگاو بیمارستانی زڕەشارەکان.

ئەی دانا بەناوبانگەکان! ئێوە هەڵۆ نین؛ کەواتە نازانن هۆش لەبیم‌و لەرزی خۆی‌دا چ خۆشایەتی‌یەکی لێ دەزێتەوە.. بێجگەی باڵداریش بەسەر شیوو دۆڵەکانەوە مافی درِ بەهەوادانی نیە.

داناکان! لەوە پتر نین کەپێتان بڵێن نەکامڵ‌و هێور. تەوژمی شەختە لەهەموو زانیاری‌یەکی قووڵەوە هەڵ دەکا؛ چونکە سەرچاوە پەنهانەکانی هۆش وەك بەفر ساردن.. تەنیا ئەو دەستانەی بەگەرمی زەحمەت کێشان گریان تێ‌بەربووە لەزەت‌و خۆشی لەو زوقم‌و سۆڵەیە وەردەگرن!!

دانایـانی بـەناوبانگ! لەبەرچاومـە: ئـەوا خۆتـان بـەدڵ ڕەقیـیـەوە پێـچ داوەو بـە بەیایی بوونەوە داچەقیون؛ نەئەوەیە بەهێزی با یەك بجمێن.. ئەو ئیرادەیەشتان تێدا ڕاست نابێتەوە زاتتان بێنێتە بەرو بجووڵێن.

ئـەدی چاوتـان بـەو کەشــتییە نەکــەوتوە کەبەســەر شــەپۆلە شــەپرزەکانەوە دەشەکێتەوەو لەهەموو– وزاق و پێچ لێدانێك دا باو بۆران لەقاقۆزەی ناوە؟!..

دانـایی منیـش وەك ئـەو کەشــتییە بەســەر تەمــەن دا تێدەپــەڕێ و پــڕو چــڕی گەردەلوولی بیرکردنەوەیە..

ئا ئەوە دانایی سرك و پەرەوازەی منەو تەکان دەدا.. ئەی خزمەت کارەکانی گەل.. ئەی دانا بەناوبانگەکان..! لـەو حەلـەدا کـەمن تـەکان بـەخۆم دەدەم و ڕادەسـێم– ئایـە ئێوە دەتوانن بێن و شان لەشانم بدەن؟!.

زارا ئاوای گوت...

سروودی شەو

تاریکایی شەو داهات و خوڕەی شەتاوان بەرزەوەبوو.. دیسان نەفسەکەی منیش سەرچاوەی هەڵقوڵیوی خۆی هەیەو دەکا هاژە لەسەردا.

تاریکایی شەوداهات و ئاوازی سروود لەزاری ئاشقەکانەوە دەنگی دایەوە. گیـانی منیش سروودێکە لەو ئاوازە سروودانە.

لـەناخی مـن دا شۆڕشـە هـێزێك هەیـەو دەیـەوێ دەنگـی خـۆی بـەردا.. تاسـەی خۆشەویستییەو بەچەشنی گیرۆدەکان خاوەنی گفت و بەیانە. مـن نـوورم و کاشـکی تاریکایی بوومایە. چونکە نوورپۆشم و گڕم تێبەربووە، ئەوەتانێ تـەنیایی بـووە تـە بەشم.

ئەی کۆی ئەستێرە! وەك گوڵە ئەستێرە وردەکان بە ئاسمانەوە دەتروسکێنەوە؛ بێت و تاریکی بامایە دەم توانی فەڕتان ئاوقەد بکەم بەتیشك پڕژانتان بنازێم..

بـەڵام مـن بەڕووناکیـەکانی خۆمـەوە دەژیـم و بڵێسـەی زاتـی خـۆم دەخۆمـەوە.. لەخۆشایەتیی وەرگران نائومێدم، جارەها بەدڵیشم دا هاتووە کە ئەو خۆشایەتییەی لەدزیدا هەیە لە وەرگرتن دا نیە.

هـــەژاریم لەوەدایـــە کەدەســـتم لەبەخشـــین ناوەســـتێ هەمیشـــە تەماشـــای ئەوچاوانەدەکـەم کەلـەچاوەڕوانیدا کـەیلن.. سـەرنجی ئـەو شـەوگارانە دەدەم کـە گڕگرتووی شەوقو تاسەن، ئەوەش حاڵێکی زرگنییەو خەوگاکەم لێ ناخۆش دەکا.

ئای لەبەد بەختی بەخشندەنەکان .. ئای لەتاریکی خۆری من.. ئای لە ئـەلهای حەزۆکێی من. ئای لە تاوی برسێتیم لەتێریم دا؟!

ئـەوان چیـان بدەمـێ وەری دەگـرن.. بـەڵام لـەگیانیان بـەدوورم، نێوانـی وەرگـرو بەخشـندە کـەندڕێکی قوڵـە. دەشـێ نزیکـترین چـاڵ لـەقوڵاییدا سـەخترینیان بـێ لەداڕماندا .

هـەناوم تووشـی جـۆرە برسـێتییەك بـووە پـاڵم پێـوە دەنـێ ئەوانـە ئـازارم بـدەم کـەنووری خۆمیـان تـێ دەگـرم، حەزدەکـەم ئەوانـەی دیـاریم پێبەخشیون لێیـان ببمـە جـەردەو رووتیـان بکەمـەوە.. ئابەو چەشنە تینوی جەزرەبە گـەیاندنم؛ ئـەو دەسـتەی درێژم دەکردەوە رای دەکێشمەوە دواوە.. من تاڤگەیەکمو دوور هاوێژانە تافە تافمە.

تۆڵە کردنەوەی ئاوا مەزنایەتییەکەم فریودەدا.. ئـەو جـۆرە مـەکرو فێڵـەش زادەی بەرکەناریمە.

هێنـدەم بەخشـی تـا بـەختیاریم لـەکیس چـوو، پەسـەندایەتیم هـەڵ تـەکاو پووکایـەوە.. هەرکەسێك یەکبینـە بەخشـندە بـێ مەترسـی ئـەوەی لێ دەکـرێ ژیـان لەدەست بدا؛[22] کەواتە پێویستە لپەدەستی داقونجێنیو دڵی رەق بێ.

کالانـەی چاوەکـانم ئەوکەسـە فرمێسـك بـاران دەکـەن کەشـەرمەزاری هانـاو پاڕانەوەیە، ئەوەتا دەستم رژد هەڵاتوون، نەیان گەرەکە هەست بەو دەستە لەرزۆکانە بکەن کە بەچنگ پڕبوونەوە لاسەنگ بوون!

کـوا فرمێسـکی چاوەکـانم.. کـوا نـەرمو نیـانی دڵەکـەم؟.. ئـای لەتـەنیایی بەخشندەکان.. ئای بۆ کشوماتی نوور پۆشەکان؟!

---

[22] بەپێی دوو نوسخەی بەردەستمو لەلاپەڕەی (١٣٤)دا نووسراوە ((ان من يستمر على بذل الهبات مهدد بفقد الحياء)) بەپێی بۆچونی خۆم (الحياء)م بەژین واتە ((الحياة)) لێ داوەتەوە، لەوانەیشە هەر مەبەستی ((الحياء= شەرم))بێ..؟!

خۆرە بێ شمارەکان بەچۆڵگەی ئاسمانەوە دەخولێنەوەو بەتیشکەوە لەتەك چڕە تاریکستانییەکان دا – دەدوێن، منیش بەتەنێ لەقسەو گفتی ئەو خۆرانە بێبەشم.

ئەی هاوار لەتوانای چ پەیوەندییەك دایە ڕووناکییەکان بەو تەنانەوە ببەستێتەوە کەلەخۆیان دا ڕووناکن؟ ئەو ڕووناکییانە بەسەریان دا تێ دەپەڕن و بەخێسەیەکەوە چاوزەدیان دەکەن و بەرێی خۆیان دا تێ دەتەقێنن.. ئا بەو جۆرە خۆر گەل بەئاسمانی خۆیان دا رادەبوورن و چارەی هیچ تەنێکی دیکەی درەخشانیان ناوێ، بەڵکو بەساردو سڕیەکەوە تێ دەپەڕن و ئاوەڵەکانیشیان هەست بەتینی گەرماییان ناکەن.

خۆرەکان وەك فەرتەنە لەکەلووەکانی خۆیانەوە دەردەچن.. شوێن ئەو شتە دەکەون کەویستە بەزەبرەکەیان هەنگاوی بۆ ناوە، ئا لەمەدا ساردو گەرمییەکەیان پەنهانە!

ئەی ستارە گەلی خۆپۆش بەتاریکەشەو ! ئایە بێجگەی ئێوە شتێکی دیکە هەیە گەرمایی لەبریسکانەوە دروست بکا؟.. هەر ئێوەن کە بەرزە هێزەکان لەگوانی نوور هەڵ بخەن.

وای بۆخۆم! شەختەیەو گێژم پێ دەخواتەوە..

دەستیشم بەگڕەی شەختە هەڵ دەپڕووکێنی.. من بە گەرمە تینێکەوە هەڵ گیرساوم بەتینوێتی ئێوە نەبێ بڵێسەی دانامرکێتەوە. ئەوا تاریکایی پەرەی سەند.. کەواتە بۆچی لەچارەم نووسراوە نوورێکی تەنیابم و سیرۆشی تاریکستان بم؟!

تاریکستانییەو بەرین.. حەزەکانی منن هاژەی شەتاوان..

دەیانەوێ لەپەنهانییەوە بیکەنە هاوار. تاریکایی شەو داهات و خورەی قەڵبەزان بەرزەوەبوو..

دیسان نەفسەکەی منیش سەرچاوەی هەڵ قوڵیوی خۆی هەیە!

ئەوا تاریکانی شەو داهات و ئاوازی سروود لە زاری گیرۆدەکانەوە دەنگی دایەوە..

گیانی منیش سرووودێکە لەو ئاوازو سروودانە.

زارا ئاوای گوت...

سروودی سەما

رۆژێکیان زارا لەگەڵ یارانی بەنزارێك دا تێ پەڕین، لەو حەلەدا چاوی بۆ کانیاوێك دەگێڕا مێرگێکی تەختانی لەنێو درەختەکان و بێشەڵانەکانەوە بەدی کرد. لەهەمان کات دا دەستە کچۆڵەیەك– دوور لەچاوی ناحەزان – سەرفرازانە بۆ خۆیان سەمایان دەکرد.. کەچاویان لەم ڕێبوارە هەڵەنگوت و ناسیان وازیان لەسەما کردن هێنا.. بەڵام زارا لێیان هاتە پێشەوەو لەتەکیان دا کەوتە قسە:

کیژە جوانەکان! لەگەڵ ئێوەمە؛ مەوەستن بۆخۆتان هەڵپەڕن، من ڕێبوارێکم و هاتووم.. کەیف خۆشیتان بێزار ناکەمو دۆستی کیژانم ..کابرایەکم و لەبەردەمی شەیتان دا بەرگری لە یەزدان دەکەم،[٢٣] شەیتانیش بریتی‌یە لە ((گیانی ڕەزا قورس)) کەواتە چۆن دەبمە ملۆزمی بەهاو ڕۆح سووکیتان؟!.. ئەمە سەمایەکی خوادادەو لەمن ناوەشێتەوە ببمە دوژمنی.. ئیدی چۆن دەبمە دوژمنی سەمایەك کەئەو قاچە خنجیلە ڕێکانە دای بمەزرێنن؟!.

بێ گومان من ئەو جەنگەڵەم کە بەدرەختە چڕەکان ڕەش داگیرساوەو تاریکایی دەوروبەری داپۆشیوە.. بەڵام هەر کەسێك نەترسانە خۆی فڕێ داتە ئەو تاریکستانەی منەوە، لەژێر پەڵە سنەوبەرە بەسامەکانم دا– ئەو ڕێگایانە دەدۆزێتەوە کەئەمبەراو بەر گوڵ خەملانن، دیسان تووشی ئەو خولایە دەبێ کەکیژان تاسەی دەکەن و ئەویش کشومات لەپەنا کانیاوێك دا هەلاژیاوەو چاوەکانی ناونە سەریەك. لەجەرگەی نیوەڕۆدا ئەو خولا داهێزاوە لێی نووستووە، لەوانەیشە ماندووبێ و لەمێژبێ هەڵەداوانی پەپولەگرتن بێ تا ژمارەیەکی زۆریان لێ ڕاوبکا.

---

[٢٣] بەبێ ئەوەی بەخۆی بزانێ ریسەکەی خۆی کردەوە بەخوری؛ لەزۆرینەی بەندەکانی ئەم کتێبەدا بێ پەروا بێ خوایی خۆی جاڕدەدا، کەچی ئالێرەدا ئەوەتانێ بەرگری لەخوا دەکاو شتە ناسك و جوانەکان دەکاتە بەهرەی خوایی. کەواتە مرۆڤ چەندە جاڕی لەخوا تۆران بدا دواتر خنەخن هەر دەچێتەوە ژێر سێبەری خوا؟!

ئالانی

سەماکەرە خنجیلانەکان! لێم زویر مەبن کەئەو گچکە خواوەندە تەمێ دەکەم، تینی بۆ دێنم تایبکاتە هاوارو گریان.. بەلاّم خواوەندێکەو لەهاڕژنی گریانیدا خۆشیو شادی دەهێنی. لەمەولایش بەفرمێسکی سەرگۆنایەوە بۆ لاتانی کێش دەکەم تا داواتان لێ بکا لەگەڵ خۆتانا بی خەنە سەما، هەر ئەوەندە کەوتە سەما ئەوامنیش بەگۆرانی چڕینەوە دەبمە یاوەری ئەو. گۆرانییەکانم لاوژەیەکن وەك شەپازلە ئەیان مالّم بەبناگوێی قورسە گیان دا.. گیانی ئەو شەیتانە خۆی هەڵ ناوەو لەخەڵکی وایە جیهانگیرە.

لەو کاتەدا خواوەندی خۆشەویستی ((کۆبیدۆن)) لەگەڵ کیژۆڵە دڵ فڕێنەکان دا سەمای دەکرد زارا هاتو بەستران چڕینەوە دەنگی لێ هەڵبڕی.

ئەی زیندەگانی! ئەوڕۆژەی چاوم لەچاوت هەڵ چەقی وام زانی کەوتوومەتە بنەوەی ناخەکانەوە.. بەلاّم تۆ منت بەتۆڕی زێڕین هەڵ کێشایەوە، کاتێ ناوی قوولاّویتم هێناو گوتم بێبنە، قاقایەکی گاڵتە چیانەت ڕەها کردو پێت گوتم: ((ئەمەی تۆ دەیبێژی هەر ئەوەیە کە ماسییەکان دەیڵێن، ئەوانیش کە ناتوانن بگەنە بنی قوولاّیی وادەزانن قولاّییەکە بێبنە. تۆبڵێی بێ بارو بێ میزاج بم؟! تۆ بڵێی ئافرەتێك بم.. بەلاّم ئافرەتێکی بێ بەش لەئاکار پەسندی؟.. لە بارەی سیفەتەکانمەوە دەم هەڵبەستی خەڵك زۆرە.. بەلاّم هەمووشیان لەسەر ئەوەن کەپڕ لە نهێنیمو کۆتاییم نایە.

خەڵکینە! ئێوە پەسند ئارابیتان لەمن دا دەبینن؛ لەوەش بەولاوە هیچ دەسەلاّتێکی دیکەتان نیە.

بەڵێ ژیان لەگاڵتەجاڕی خۆیدا ئەم حیلەو قاقایەی لێدا.. بەلاّم بەش بەخۆم باوەڕی پێ ناکەم؛ لەوکاتەش دا کەخۆی دادەشۆرێ ئەو پێکەنینەی لێ ناسەلمێنم.

ڕۆژێکیان لەگەڵ داناییە تۆسنەکەم دا کەوتمە چپەو رازەوە، ئەویش بەڕقەوە پێی گوتم

تۆ حەزت لەژیانەو خۆشت دەوێو داوای دەکەی هەر ئەمەیشە کەپاڵت دەدا فرە سوپاسی ژیان بکەی.

ئەگەر خۆم ڕانەگرتایە وەلاّمی داناییم بەچەتوونی دەدایەوەو ڕاستیشم بۆ وەدەر دەخست.. هەرچەندە دانایی رقەبەریم لەگەڵ دا دەکا، دەبێ وەلاّمی کاریگەرتری بۆ ساز بدرێ تا نهێنییەکانی هەڵ بماڵ درێن؟!

لەناخی دڵمەوە بێجگە لەژیان هیچ شتێکی دیکەم خۆش ناوێ.. ئەوکاتەی چارەی ژیانم نەوێ پلەی ژیان خۆشویستنەکەم دەگاتە ئەو پەڕی. ئەگەر هاتو بەرەو دانایی تەکانم داو هانام بۆ هێنا لەبەر ئەوەیە کەلەژیان یادکردنەوەی من دا ئەوزۆر پێ هەڵ دەبڕێ.

دانایی چاوی ژیانو زەردەخەنەی ژیانی هەیە.. بەڵکو تۆڕی زێڕینیشی هەیە. کەدانایم تا ئەم رادەیە لەژیان بچی دەبێ چی بکەم چیم بۆ بمێنێتەوە؟!

کاتێ ژیان لەبارەی داناییەوە لێی پرسیم، وەڵامم دایەوە، دانایی ئەوەیە کە مرۆڤ بەهەموو توانایەوە ئیشتیای دەکاو لێی تێر نابێ. بەچاو دەی قۆزێتەوە تالەودیو ڕووبەندەوە دەموچاوی دەردەکەوێو بەگەوی تۆڕەکەی‌دا پەنجە رادەداو لەبارەی جوانی‌یەکەیەوە دەپرسێتو ناشزانێ ئەو جوانی‌یە چیە؟

لەگەڵ ئەوەشدا پێشترین ماسی خۆی ناگرێو بۆ چێشتەداو تەکان دەداو سەرسەختانە هەل دەبزورقێتەوە. زۆر جار دانایییم دیوە لالێوی دەگەزیو قژی لێ بەردەدایەوە. کەئەمە ئاکاریەتی لەوانەیە فێڵبازو بەد بێ.. بەڵکو لەوانەیە ئاکار ژنانی بێ. تا زاتی خۆشی دانەشوات ئەوا ناگاتە ئەوپەڕی دڵ ڕاکێشان.

دوای ئەوەی لەبارەی داناییەوە بەژیانم راگەیاند بزەیەکی شەیتانی بەسەر لێودا رابووردو چاوی لێ وێك هێنانو گوتی:

((ئەوە باسی کێ دەکەی؟!.. لەوانەیە مەبەستت من بێ؟.. ئایە مرۆڤ- با ڕاستیش بێ- مافی ئەوەی هەیە کە ئەو هەموو شتانە بداتە ڕووی هەرکەسێك کەمەبەستی بێ؟

کەواتە کابرا! تۆ لەبارەی دانایی خۆتەوە دەڵێی‌چی؟ ئەوا لەلایەکەوە ژیانی خۆشەویست هەردووچاوی کردنەوە، لەلایەکی دیکەشەوە وام زانی بەچاڵو زەندۆڵی زۆر قووڵدا رەهێڵ دەبمەوە))

ئەمە پێدا هەڵ دانو سروود چڕینی زارا بوو. هێشتا سەما دوایی نەهاتبوو.. کیژۆڵەکانیش لەبەرچاوم گوم نەبوو بوون خەمێکی قووڵ دای گرتو گوتی:

((ئەوا خۆر لای کردەوە.. مێرگ ئاونگی لێ نیشت.. دارستان بەکزەباوە کەوتە شنەشن. سەیرە! شتێکی نادیار، نەناسراو دەورەم دەداو چاوم لێ زەق دەکاتەوەو دەڵێ:

((ئەرێ زارا! هێشتا لەژیان دای؟.. لەپای چی زیندەی؟.. ئەم زیندەگانی‌یەی تۆ چ سوودێکی هەیە؟ گوایە مانەوەت لەژیان دا کارێکی شێتانە نیە؟وای بۆ خۆم! یاران: ئەوەی لەمن دا رازی دامەزراندووە شەوە وزەنگە.. داماویم لێ وەشارن.. بەرسنگی ئێوارەش بگرن‌و مەهێڵن پێم بگا.

زارا ئاوای گوت..

سروودی گۆڕستان

ئائەوشوێنە دورگەی گۆڕستانە.. دوورگەی کشوماتە.. گڵکۆی لاوێتیشیم هەر لەوێیە.. ئەوجا تاجە گوڵینەی نەمرایەتی بۆ ئەو گۆڕیچانە دەهێنم.

ئاوا لەگەڵ نەفسی خۆم دا رازم گرت‌و بڕیارم دا خۆم فڕێ بدەمە فەرتەنەوە!

ئای بۆ وێنەکانی لاوێتی.. بۆ تارمایی‌یە خەونەکانی لاوێتی.. ئای خۆزیم بەساتە نیگای ئاشقێنی!.. داخم ناچێ بۆ وردەکاتەکانی ژیانی خواوەندانە؟!

زوو بەزوو بەرەو نەمان هاتم.. وام لێ هات کەبیرەوەری‌یەکانت بهێنمەوە بەرچاو. دیسان خەیاڵاتی ئەو خۆشە ویستانەت بهێنمە بەرچاو کەبۆخۆیان ئارام گرتووی گۆڕستانن.

ئای ئازیزترین لەدەست چوو! سروەی بۆن خۆش لەلای تۆوە هەڵ دەکاو دڵەکەم فێنیك دەکاتەوەو فرمێسکم لەچاو دەبارێنێ.. سروەیەکەو دڵی ئەو تەنیا دەخاتەوە لێ دان کەبەسەر شەپۆلەکانەوە دێت‌و دەچێ. تەنیایەکم‌و وادەزانم لەهەموو کەس پتر شایانی شادیم.. ئەی یادگارینە! کارەکە وەهایە، چونکە رۆژێ لەرۆژان ئێوە بۆ من بوون‌و ئەوا منیش بەردەوام بۆ ئێوەم؛ کەواتە پێم بڵێن: ((زێڕینە میوەکانتان لەلقەکانیانەوە دەوەرنە سەرچی؟ ئەی رۆژگاری لاوێتی! بەردەوام کشتگای ئەو ئاشقێنی‌یەتم کەبەمیراتت خستووم‌و هەر بەیادی تۆ پەسند ئاراییم- دوای هەڵ بڕانی- بەرەنگی ئاڵوو واڵاوە بۆ خۆی نوورانی دەبێ.

بەداخەوە، ئەی رۆژگاری سیحرو جوانی! باشتر نەبوو کەلێم جیانەبنەوە؟.. وەك ئەو باڵندانەی کەوینو بەلای کەسێکەوەن متمانە بەخۆبێ ئاوا لەخۆمو حەزەکانم نزیك بوونایەوە. نەك بەچەشنی باڵندەی سركو داوەڵ لیم تەوەلابن؟!

ئەی وردە کاتی لاوێتی! بەڵێ تۆش وەك من ئامادەبووی تاسەر بەڵێن نەشکێنی.. بۆشم نیە بەناپاك ناوت بهێنم؛ چونکە بەوردە کاتی خوادادم داناوی. ئەی وردە کات! زۆر بەپەلە راتکرد.. بەڵام هیچ کاممان لەدەست یەکدی رامان نەکردوە.. نەمنو نەتۆ هیچ کاممان بەرپسی نایاکی نین.

ئەی مەلی ئاواتەکانم! لەپێناو کوشتنی من دا تۆیان مراندو بویتە نیشانەی تیری بەد.. تابەخڵتانی خوێنەوە بگاتە دڵەکەم.. بەڵێ تیری چڵکن هاتو جێگای کوشندەی پێکام.. چونکە تۆ بەلای منەوە ئازیزترین شتی.. بەڵکو سەرجەمی سامانم بووی.. سەبارەت بەوە لەساوایی تۆدا بڕیاری پووکانەوەم درا.. لەپێش وادەی تۆدا بڕیاری نەمانم درا.

لەو کاتەدا تیرەباران کرای لەئاوریشم نەرمتر بوویو زەبوونتریش بووی لەو زەردەخەنەیەی کەتیلەی ستەمکار دەی سڕێتەوە! هەرچی دەیڵێم با دوژمنەکانم گوێیان لێی بێ تاوانی کوشتن لەوکەتنەی دەرهەق بەمنتان کرد سووکترە.شتێکتان لێ زەوت کردم کەناتوانم بەهیچ شتێکی دیکە جێگەی بگرمەوە. دوژمنەکان! ئەواپێتان دەڵێم: ئەرێ هەر ئێوە نەبوون خەونەکانی لاوێتیمتان سەربڕین؟ ئەی هەر ئێوە نەبوون خۆتان کردە کۆسپی کارە- سەراسا (معجزات) کانم؟! بیرو بیرەوەریتان لێ زەوت کردم.. ئێستاش ئەوە تام تاجە گوڵ بۆ یادی ئەو زەوت کراوەم هەڵ دەگرم.. ئەی دوژمنەکان! بۆ ئێوەش باری نەفرینم هاوردووە.. چۆن دەنگێك لەشەختە بەنداناو لەئەنگوستە چاودا دەخنکێ ئاواش ماوەی نەمرایەتیمان بڕیو خنکاند. هەر ئەوەندەم دەسەڵات هەبوو کە لە چاوتروکانێك دا سەرنجێکی ئەو نەمرایەتی‌یە بدەم؛ چونکە هێندەی چاوبنێنە سەر یەك ئاوابوو.

ساتی خۆی هاتو پاکێتیم بەگوێی‌دا چپاندم:

پێویستە هەموو بوونەوەرێك خوایانە بێ. ئەی رۆژگاری لاوێتیم! تۆش تارمایی‌یە بۆژۆکانت بۆ ناردووم، ئەو مبارەکە رابوورد. پەندی لاوێتیش هاتو پێی گوتم: ((بەلای منەوە پێویستە هەمو رۆژانێك پیرۆزبن)) هەبێو نەبێ ئەو قسەیە زادەی ئەو پەندە خۆشکیلەیە. ئەی دوژمنەکان! سەرەنجام هاتنو شەوگاری

ئاسودەییتان کردە پەژارەو خەو زران. ئەدی پەندە خۆشکیلانەکە چی لێهات و لەکوێ خۆی شاردەوە؟!

لەوەبەر چاوەڕوانی بەختیاری بووم کەچی بایەقوشی بەدو وسامناکتان ناردە سەر ڕێگام و ئاواتەکانم لەناوچوون.

ڕۆژێکیان نەزرم کرد کەلەهەموو رق و پێناخۆش بوونێک بگەڕێمەوە کەچی هەرچی لەدەورم بوو بیمارتان کرد؛ کەواتە سەرگەردی پاك و رزگار کەری من بۆ کوێ چوو؟!

بەکوێری ڕێگای بەختیاریم گرتە بەر.. کەچی لەڕێگای کوێرەدا کۆمەڵێك چقڵو چەوێڵتان فرێدا. وام لێهات رقم لەو کۆنە ڕێگایە ببێتەوە کەدەستم بۆ دەکوتا. ئەو کاتەی توانیم گرانترین کارم بەجێبهێنم. . ئەوکاتەی توانیم بەبۆنەی زاڵ بوونم بەسەر زاتی خۆم دا بیکەمە ئاهەنگی سەرکەوتن– ئێوە لەئەنجامی ئەو سەرکەوتنانەم ڕا هەستانو دۆستەکانی منتان نیگەران کردنو دەنەتان دان بیکەنە هەڵڵاو بەگلەییەوە پێم بڵێن: گوایە من ئەو خۆشەویستانەم تووشی ئێش و ئازاری سەخت کردوون. ڕاستیەکەی ئێوە باشترین کارەکەرە هەنگتان لەکۆڵەسی من ئاوارە کردو پاڵفتە هەنگوینەکەشتان لێ کردمە ژەقنەمووت ئای کە سواڵکەری چەتوونتان کردن بەگژ خێرەومەندی من دا. تەنانەت پاڵتان نابەزبرە مەردومەکانیشەوە سەرەڕای نالەبارییان بێنو گەمارۆی میهرەبانییەکەم بدەن. پەسندایەتی من بەئیمانەوە خۆداری کرد.. کەچی وەهایش خۆتان لێ بەمەرام گەیاند!

چەندە پیرۆزترین شتی خۆم بکردایەتە سوتگەی قوربانی ئێوە لەکەوڵی تەقوادا بۆ سوتاندنی قەڵەوترین قوربانیتان دەکەوتنە پەلە پەل؛ تاوەکو بۆ چڕوکی پیوەکەی حەوا کەوێ و کام شتی هەرە پیرۆزە تێیەوە گلێ و دژوێنی بکا. ڕۆژێکیان بەتەمابووم بکەومە سەماو هونەری سەماکەشم بۆ ئەودیو حەوت تەبەقەی ئاسمان بڵندبکەمەوە، کەچی سەرتان لەباشترین گۆرانیبێژم تێك دا؛ ئەوجا زۆر ناقۆڵایانە لاوژاندی و قیڕاندی و بەئاهەنگە کەڕەنای ماتەمینی گوێی گوتامەوە.

ئەی سروود بێژی پاکیزە! هەر ئەوەندە بوویتە دارستی ستەم، بوویتە بکوژ.. لەوکاتەدا خۆم ئامادەکرد کەجوانترین سەمای خۆم بکەم، ئاوازەکانت نەوازش و نەرمونیانییان بڕیم. تا بەسەماوە سووڕ نەخۆم نابمە ئەو کەسەی مانا بەرزەکان بەهێما لێبداتەوە.. ئەندامەکانیشم ناتوانن بەجموجووڵی خۆیان وێنەی نایابترین هێما

بكێشن.. ئیدی بانهێنی پۆشی ئاواتهكانمبم و یهكالآیان نهكهمهوه. خهونهكانی لاوێتیم مردوون و مانای پرسه باریشیان نهماوه.

من سهرسامم؛ چۆن بهرگهی ئهو ههموو زهبرانهم گرتووه!

من سهرسامم؛ چۆن بهو ههموو برینانهی كه دهمیان كردۆتهوه ئۆقرهم گرتووه؟!.. كهواته گیانهكهی من چۆن چۆنی لهم گۆڕستانهوه دهبووژێتهوه و دهژێتهوه؟!

بهڵی لهمن دا شتێك ههیه كهتیر جێ كوشندهی ناپێكێ.. كهسیش له وزهی دا نیه بیخاته گۆڕهوه، هێنده بهتهوژمه جی بهتاشهبهردهكان لهق دهكاو بهیهكیان دا دههاڕێ، ئهو شتهی بریتییه له ((ویست)ی خۆم، ویستێكه و گۆڕانی بۆنیه، بێ چرپه و ههرا تێ دهپهڕێ.. ویستی من دێرینه و كول نابێ، گوڕ ئهدا بهقاچم و.. ههر دهرۆم، هێزێكی بالآیه و هێنده سهخته لهناو ناچێ!.. ویستێكه و بهكشوماتی بهقۆناغهكانی ساڵهكانی ساڵ دا تێ پهڕدهكا.

ئهندامهكانی لهشم سهرجهم پێكراون و كوڵهوارن تهنیا پێم نهبێ كه ئهو ویسته خۆگره نهگۆڕه سهخته تینی وهبهردا دێنی و بهزرمهوه گۆڕهكانی ههڵ دهتهكێنی و بێ ئۆقره له هیچ گۆڕیچكهیهكدا خۆی درێژ ناكاو راناكشێ.

ئهی ویستی خۆم! ئهگهر خۆگر ههبێ تهنیا ههر تۆی... ئهو خۆگرهیهكه رۆژانی لاوێتی بهربادی ناكهن.. لهگهڵ تێپهڕبوونی خۆیان دا بهردهوام لاوچاكه.. زیندهیه.. پڕ ئاواته، لهسهر ئێسك و پلوسكی ئهو گۆڕانه دادهنیشێ كهبهزهرده ماچی زهمانهوه شهقڵ بوون. ئهی ویستی خۆم بهردهوام گۆڕهكان ههڵ دهتهكێنی.. كهواته درووود بۆ تۆ ئهی ویستهكهی لهمهڕ خۆم؛ چونكه لهكوێ گۆڕستان ههبێ لهوێ ژیانهوه نیه.

زارا ئاوا گوت...

بهسهر (خۆ)دا سهركهوتن

ئهی داناكان! لهباوی ئێوهدا ڕاست ویستن ههر ئهو هێزهیه كهپاڵتان پێوهدهنێ و تێزهتان دهدا، ههر ئهو ویستهیه كهلهلای خۆمهوه به (ویستی هێنانهبهرچاوی ههبوون)) ناوی دهبهم. ئێوه دهتانهوێ گشت ههبوویهك بخهنه ژێر ركێفی رامانی خۆتان، بهڕاستی ئێوه سڵ لهوهش ناكهنهوه كه ئهو (ههبوون)ه- لهبهرچاوگیرابێ،

واتە لەوەو بەرکەوتبێتە بەر ڕامانەوە، ئیدی گەرەکتانە هەموو بوونەوەرێك مل کەچی ویستی خۆتانی بکەن.. تا بـەزاڵ بوونـەوە لەمشـتومالی بـدەن‌و ببێتـە ئاوێنەیـەك‌و وێنـەی هـۆش بەسـەریەوە ڕەنگ بداتـەوە. ئـەی دانایـانی فرە دانا ئەمـەی خرایـە ڕوو بەرتەمای ئێوەیە.. ئەوە ویستی ئێوەیە بەرانبەر هێزی خێرو شەڕو هـەڵ سـەنگاندنی بەهاو نرخی شتەکان.

ئێوە دروست بوونـی جیهانێکتان دەوێ کەلەبەر دەمـی‌دا بـەچۆك دابێـن، ئەمـەش ئەو پـەڕی کـەیف‌و دوایـن ئاواتتانـە. بـەڵام ئـەو سـاویلکانەی پێیـان دەبێـژن –گـەل– لەڕووبارێك دەچن بـەزۆر کەشتی‌یەك خـۆی تـێ فـڕێ بداو دەسـتوورو یاسـاکان بگـرێ بەکۆڵی‌یـەوە.. ئـەوجا هـەمان دەسـتوورو بـاو بەفیزێکـەوە بەسـەر یـەوە ڕۆنیشـن‌و رووبەند لەسەر دەموچاویان دابدەنەوە.

ئێوە ویست‌و باوی خۆتان ناردوونەتە سەر ڕووباری زەمانە.. بـەڵام خواستی هـێز هاتە بەرچاوم‌و ڕاستی ئەو چاکەو خراپەیەی بۆ وەدەرخستم کە پـەچنیوەی بـاوەڕی گەلانە.

ئـەرێ دانایـان! جگـە لـەئێوە بەویسـتی کـێ ئـەو دەسـتوورو بـاوە داسـەپێنراون؟ بەویستی ئێوە نـەبێ کـێ بەخشـڵ‌و گەوهـەر ئارایشـتی کـردوون‌و بەنیشـانەو نـاوی نایـاب ڕەنگـی کـردوون؟ ڕووبـار دادەپـەڕێ‌و دەسـتوورو بـاوی لەگـەڵ خـۆی هـەڵ گرتوون.. لووتی کەشتی‌یەکەش دڕ بەشەپۆلەکان دەدا.. کێ دڵ ئەداتە شەپۆل‌و کڵەو کە لە بەربەرەکانیی بێ هوودەدا کردوویانەتە کەف چڕێن؟

ئـەی دانایـان! ئـەو مەترسـی‌یەی هەڕەشـە لەچاکـەو خراپـەتان دەکا لەڕووبارەکـەدا خۆی حەشارنادا، بەڵکو تێکڕای مەترسی‌یەکە لەخودی ویستی هێزدایە، چونکـە هـەر خۆیەتی ویستی هەمیشە زیندەو داهێنەر.

هەرچی‌یەکی بی‌ڵێم لەبارەی ژیان‌و زیندەگانی‌یەوە، دەبێتە ڕوون کەرەوەی باوەڕم لەڕووی چاکەو خراپەوە. کاتێ بەبیرسای خۆم دێمە سەر ئەوەی کەنەریتگەل چ کارێك لـەزیندەوەردا دەکـا مەسـەلەکە یـەکالادەبێ. کـەزیندەبوو(کـائن حـی) بـەگوزەرگانی خۆی‌دا تێ دەپەڕی هاوشان ڕەگەڵی کەوتم؛ تاشارەزای نەریتـەکانی بم، کەزانیم ژیـان کڕو ماتە ئاوێنەیەکی هـەزار لام لەبـەردەم دا هـەڵنا تاچاوەکـانی بهێنمـە زمان، ئـەوجا بەچاوتروکان لەتەکما کەوتە گفت‌و دوان.

لەهەررێگاو بانێك دا لەزیندەیەك هەڵەنگوتبم وشەكانی (گوێڕایەڵی، بەرفرمانی..) گوێیان ڕەقاندوومەتەوە، هیچ زیندە یەك نیە خۆی لەمل كەچی بەرزتر رابگری. شارەزای ئەوەش بووم كەلەژیان دا ئەو كەسە بەرفرمانە كە ناتوانێ گوێڕایەڵی نەفسی خۆی بێ.. ئەمە نەریتی هەموو زیندەیەكەو ئیدی لێی دەرناچێ..ئەوەی لەم دوایی‌یەدا بیستم ئەمەیە:

فەرمانداری گرانترە لە فەرمانبەری‌و. گوێڕایەڵی، چونكە هەرچی بار قورسی مل كەچەكانە دەكەوێتە سەر شانی فەرماندارەكەیان‌و زۆرجاریش بەو بارگرانیە شان‌و ملی فەرماندارەكە جدەو دەبێ.

لەهەموو فەرمانێك دا جەربەزایەتی‌و مەترسی هەیە؛ زیندە چەند جار فەرمانێك دەربكا ئەوەندە جاریش خۆی دەخاتە ئەنگێزو مەترسی‌یەوە. هەركاتێ زیندە لە نەفسی خۆی‌دا فەرمانی داسەپاند مانای وایە سەرانەیەك ئەدا بەدەسەلاتی خۆی.. یان بڵێین سەرانەیەك بۆ دەسەلاتی خۆی دەژمێرێ، چونكە دەبێتە دادوەرو بەجێ هێن‌و سەرگەردی ئەو یاساو دەستوورانەی خۆی دای دەنێ.

دەربارەی هۆكارو ئەو هێزەی كە زیندە ناچاری پێ‌ملی‌و فەرمان سەپاندن دەكا زۆرم پرسیوەتەوە.. تەنانەت كە ئەو هێزە وا زیندە دەكا لەگەرمەی حوكم داری‌دا بەرفەرمان‌و مل كەچ بێ.. ئیدی گەیشتوومەتە ناخی دڵی ژیانەوە. ئەوجا – داناكان! هەرئەوەیە كە گوێ بۆ گوتەكەم رابگرن!

بەراستی دڵنیابووم كەویستی هێز لەهەموو زیندەیەك دا هەیە.. زانیشم كەخودی مل كەچەكان بەتەمای سەردارین؛ چونكە لەویستی مل كەچ دا بنەمای ((سەرداریێتی بەهێز لەسەر بێ هێزە)) هەیە. كەواتە ویستی مل كەچیش بەتەمای سەرداری‌یە بۆ ئەوەی دەسەلاتی خۆی بەسەر كەسێكی لەخۆی زەبوونتر دا بسەپێنێ.. هەر ئەم خۆشایەتی‌یە تاكانەیەی بۆ ماوەتەوەو دەست بەرداریشی نابێ.

لەبەر ئەوەی كەزەبوون دەبێتە بەی دەستی بەهێزترو ئەویش بەوە دەنازێ كەسەرداره بەسەر زەبوونەوە. ئەوا بەهێز ترە كە لەپێناوی هێزو دەسەلاتەكەی‌دا مەترسی‌یەكانی ژیان دەكاتە نیشان كردو خۆیان تێ فڕێ دەدا. ویستی هێز شاراوەیەكە تەنانەت لەبواری خۆ بەخت كردن‌و خزمەتی دوولانەو چاوبازیی دڵدارانیش دا ، لەبەرئەوەیە كەزەبوون ڕوودەكاتە پێچەڕێگاكان بەو مەبەستەی

بەقەڵادا تێپەڕێو چوار مەشقی لەدڵی بەهێزتردا ڕۆنیشێو دەستیش بەسەر هێزەکەیدا بگرێ.

ژیان نهێنی خۆی پێ سپاردمو گوتی:-

چارنیە دەبێ هەمیشە بەسەر نەفسی خۆم دا باڵابم، ئێوەش وادەزانن ئەو خۆتەکان دانە ویستێکی خۆ داهێنە یان غەریزەو رەمەکێکە پاڵم پێوەدەنێ بۆ ئامانجێکی باڵاترو دوورتر لەوەی دەستیبەسەردا بگا.. لەکاتێك دا بێجگە لەیەك بەریانو لەیەك نهێنی هیچی دیکە لەگۆڕێ نین. منیش (نەبوون)م لەهەڵ چەرخانەوەی ئەو تاکەتییە پێ پەسەندترە.

راستییەکەی لەهەر کوێیەك بینیتان ئەوا گەڵای دارە گەورەکان بەردەبنەوە، ئەوسا بەچاوی خۆتان دەی بینین کەلە پێناو هێزدا ژیان خۆی بەخت دەکا.

پێویستە لەسەرم کەببمە رەنجدەرو دوا رۆژو ئامانج، لەهەمان کاتیش دا هەرخۆم ببمە تەگەرە لەنێوان خۆمو ئەو ئامانجەی- تەکانی بۆ ئەدەم.. لەبەر ئەمەشە کەمرۆڤ شارەزای ئەو پێچە ڕێیە نابێ کەلەبەریدا پێی دابڕاوە، چونکە دەرکی بەڕاستێتی ویستی من نەکردووە.

ئەوشتەی دەی خوڵقێنم هەرچۆنێك بێ.. ئەو شتەی بەعەزرەتییەوەم هەرچۆنێك بێ- پێویستە لێی بەرگەشتەبمو لەو پەرۆش خۆشویستنەشم هەڵ بگەڕێمەوە.. ئەمەش سەرنویشتێکەو خواستی خۆم بڕیاری لەسەرداوە.

ئەو کەسەی بەخواستی ژیان دەمی خۆی هەڵ هێنابێتەوە تووشی ڕاستی نەبووە. چونکەویستی وەها نەبووە. (نەبوون)یش بێویستی ئیرادەیە.. هەروەك ئەو کەسەی بەژیانەوەدەنازێو رای دەبوێرێ کەچی بۆی نالوێ داوای ژیان بکا!

ژیان لەکوێ وەدەرکەوێ ویستیش لەوێیە. وێڕای ئەوەش من داوای ویستی هێزدەکەمو داوای ویستی ژیان ناکەم.

شتی زۆر لەگۆڕێدا هەن کەبەلای زیندەوە لە خودی ژیان باڵاترن.. خۆ ئەگەر ویستی هێز لەکایەدا نەبێشتی چاکتر لەژیانی ناکەوێتە بەرچاو. رۆژێ لەرۆژان ژیان ئەوەی فێرکردووم. منیش ئەی دانایان! بەم فێرکردنە پەردە لەسەر نهێنییەکانی دڵتان هەڵ دەماڵم.. ئەوجا پێتان دەڵێم: نەچاکەی هەمیشەو نەخراپەی هەمیشە

لەگۆڕێدا نین؛ چونکە پێویستە بەبێ وچان چاکەو خراپە هەردووکیان بۆ بڵندانی تەکان بدەن.

ئێوەش ئەی نرخ بڕان!.. ئەی دەم تێوەردانی چاکەو خراپەبێت و ئیرادەی هێزتان نەبوایە ئایە دەتان توانی کێش و پێوانەی خۆتانیان لێ بخەنەکار؟.. کەلەناخی دەروونتانەوە تەمادارن ئەوە لەپێناو ناوبانگ و هەست بەکاریگەر بوونتان و گیان هەڵچووەنتانە. ئێوە نافامن کە ئەو شتانەی ئەیخەنە بەرخەمڵی خۆتان هێزو پێزێکتان تێدایە لەو هەڵسەنگاندنەی ئێوە گەورەترەو لەنەشونمادایەو بەسەر زاتی خۆیدا باڵادەبێ.. بەڕادەیەك قۆزاخەی خۆی شەق دەکاو لەتوێکڵی خۆی دەردەچێ.. ئەوجا ئەوکەسەی گەرەکیەتی داهێنی چاکە یان خراپە بێ پێویستە ئەوەی لەمەوپێش مەزندەی کردووە بی رووخێنێ و تێکی بدا. ئابەو چەشنە دەردەکەوێ گەورەترین خراپە بەشێکە لەگەورەترین چاکە. بەڵام ئەم چاکەیەش ئەوەندەت مۆڵەت دەدا، دەرکی پێ بکەی کەداهێن و خوڵقێنەرەکان زەفەری پێ دەبەن.

هەرچۆنێ بێ دەشێ ئاشکرای بکەین. کارەکە سەختەو هەموو کارێکی گرانیش تینمان دەخاتە بەرێ.. هەر راستییەك پەنهان بدرێ ئەوا دەگۆڕێ و تێمان دا دەبێتە ژەهری کوشندە. ئەو راستی گەلەی ئاشکرایان دەکەین ئەوەندێکی بتوانین لێیان تێکومەکان ئەدەین؛ چونکە خانو بەرەی زۆر لەگۆڕێن و پێویستە بەرزیان بکەینەوە.

زارا ئاوای گوت..

گەورە مەزن

من دەریایەکم تێدا گێژ دەخواتەوە قولاییەکانی هێور بوونەتەوە، کێ بەگومانە کە ئەو بیچم سزو رمووزنانە پەنادەدا پیشەو خویان هەر گاڵتەوگەپە؟! بناوانەکانم خۆڕاگرن و دانا ڕوخێن بەڵام بەشەپۆلی بێڕەزاوە کەفچڕێن دەکەن و بەحیلکە وەڵام و پێکەنین دەی کەنە سەداو ئاهەنگ. ئەمڕۆ کابرایەکم لەو گەورە پیاوانەی کەلە بەرخاتری (گیان) ئێزا (کفارة) دەدەن چاو پێکەوت. گیانی منیش هێندە گاڵتەی بەو ناشرینەهات لەپێکەنین دا نوقم بوو.. بەڵام ئەو گەورەیە دەرنەکەوتەوە.. هەر ئەوەندە

بوو تاهەناسەی ئاسوودە بداتەوە سنگی خۆی پف هەڵدا، ئەوجا بەراستینە ترسێنەکانی‌یەوەو جلە شندڕەکانیەوە لقە دڕکاوی‌یەکی بی گوڵم بۆ دەرکەوت.

ئەو راوچیە نەفێرە پێکەنین بووەو نەشارەزایی حاڵ بووە، بەدەمووچاوی تۆزنەوە لەجەنگەڵی زانیاری‌یەوە گەڕاوەتەوە. دوای ئەوەی لەوێ لەگەڵ جانەوەرەکان دا کەوتووەتە زۆران‌و گەوزان.. ئەوجا وێنەی ئەو جانەوەرانەی بەرووخسارەوە شەقڵ بووە. ئەوەتا وەك پڵنگ وزاق بەخۆی ئەدا؛ بەش بەخۆم ئەوجۆرە گیانانەم خۆش ناوێن کەبەسەر پەچنیوی خۆیانەوە کرژدەبنەوە.

برادەرینە! ئێوە دەڵێن دەمەقاڵێ لەسەر وازو جۆرە رەنگەکان نیە. بەم گفتەتان پێ دەچێ ئێوە نەزانن کە سەرتاپای زیندەگانی خەباتێکە لەبەرخاتری وازو ڕەنگەکان . چێـژو واز(زوق) بریتی‌یە لە هاوسەنگ+ تەرازوو+ تەرازووباز. دەئەوجا وای بۆ ئەوکەسەی دەیەوێ بژی‌و نەشکەوێتە خەباتەوە لەپێناو هاوسەنگەکان‌و تەرازووەکان‌و تەرازووبازەکان دا!

خۆزگە ئەو کابرا گەورەیە لەمەزنایەتی خۆی‌دا ماندوودەبوو تاوەکو جوانی تێدا دەربکەوتایە. لەبەر ئەوەی کەبەدەست گەورایەتی خۆیەوە رەنجووروو بێ زارە شیانی ئەوەیە کە لێی بچێژم‌و بزانم تامی چیە؟!

ئەگەر گەورە لەخۆی دا نەگۆڕێ ئەوا ناتوانێ بەسەر ئەندێشەی خۆیەوە بازبدا تاوەکو بەتیشکە خۆری لەمەڕ خۆی داپۆشرێ.. ئەو مەزنە لەپێناو گیان دا ئێزای داو بۆ ماوەیەکی زۆر سێبەراو سێبەری کرد.. دەموچاوەکانی مۆن بوون.. هەڵ بزڕکان. لەوانەش بوو لەچاوەڕوانی دا لەبرسان بمرێ. ئەوەتا چاوەکانی سووکایەتی‌یان لێ دەردەچێ.. لچولێوی هەڵ قرچاندوون‌و ئێستاکە منەی ئاسوودەبوون دەکا. بەڵام هێشتا لەژێر خۆردا بۆی پاڵ نەکەوتووە.

خۆزگە ئەو کابرایە دەچووە کەوڵی گاجووتەوە؛ ئەوسا لە بەختیاریی ئەوڕا بەرامەی زەوی بڵاودەبۆوە نەوەك سووکایەتی زەوی.. خۆزگە وەك گای سپی لەپێش هەوجاڕەوە تۆزی دەکرد؛ ئەوسا بەگابۆڕەوە دروودی خۆی پێش کەش بەزەوی‌و ئەوەی لەسەر زەوی‌یە دەکرد!

ئەو گەورەیە هێندە چەمۆڵسا بەدەستەکانی چڕوچاوی خۆی شاردوونەتەوەو سێبەرە دەست یاری بەلاجانگەکانی کردووە ڕووی گرژو مۆن بووە. کارەکانیشی وەك

ئەندێشـە دەردەكـەون و كـردەوەی پێـوە دیارنیـە. بێـت و كارگـەر بەسـەركارەكەی‌دا سەركەوتوونەبێ ئەوا سێبەرەدەستێكی نووتەك ڕووخساری شەقڵ دەكا.

بەلامـەوە كەئـەو كابرایـە بەرگـەی نـێرەی گـاجووت دەگـرێ مـافی ڕێـزی هەیـە. ئاواتەخوازیشم نیگای فریشتە ئاسا لەچاوەكانیەوە تیشك بدەنەوە، ئەو نیگایانەشی هـەرگیز ناورنگێنـەوە تاوەكو ویسـتی پاڵەوانـەكان لـەبیرخۆی نەباتـەوە؛ چونكـە مـن ئەوەم لێ دەوێ ببێتـە پیاوی باڵا نەوەك لەپلەی گـەورە پیاودا بمێنێتـەوە كـە مـرۆڤ لەوحەلەدا ویستی خۆی لەكیس دەچێ و هەركزەبایەك بێ ئەنگێوێ یاری پێ دەكا.

ئـەو مەزنـە بەسـەر زەبر بەدەسـتەكان دا زاڵ بـووەو بـەوە ڕاگەیشـت هێماكـان شـی بكاتـەوە.. بەڵام ئێستاكە لەسـەریەتی زەبـر بەدەسـتەكان و هێماكـانیش قوتاربكـا تـا هەڵیان دەچەرخێنێتەوە دەیان گۆڕێ بۆ دۆخی ساوایەتی خوایانە.

زانیـاری ئـەو كابرا مەزنـە نـەفێری زەردەخەنـەبووەو نـە لـە زرگنـی تەكیوەتـەوە.. دیسـان شـەپۆلی هـەوەس پەرستانەشـی لـەدەریای جوانـی‌دا- دانەمركاوەتـەوە.. پـی ویست ناكا ئەو حەزو شەهوەتەی تارادەی تەسەل بوون تاوبدا.. بەڵكو لەسـەریەتی حـەزەكانی لـەجوانی‌دا نوقـم بكـا، چونكـە حاڵـەتی ناسـكێتی لـەئاكار پەسـندی ئـەو كەسانە جیا نابێتـەوە كـە بەهۆی تێ فكرینـەوە گەیشـتوونەتە چڵـە پۆپـەو لووتكـە. پاڵەوان تا لەپێناو باڵابوون بەسـەر ئاسوودەبوونی‌دا دەستی نەخستبێتە بان سـەری نابێ تەسلیمی حەسانەوە بێ. دەرك پـێ كردنـی جوانـی بـەلای پاڵەوانـەوە كـارێكی سەختە؛ چونكە جوانی خۆی نادا بەدەست زەلامە چەتوونەكانەوە.

نێوانی پێ‌لێ هەڵ بڕین و پێ لێ داگرتن قرێ قامكێكەو بە سووكیش مەی نۆڕنێ.. هەرچـەندە ماوەكـە كورتـە كـەچی دووروگرنگـە.. بـەڵام ماسـولكە گـەلی مەزنـەكان نەهێوردەبنـەوەو نەخواستیان وشكایی‌دێ. جوانی لەوەدایە كە زەبرو هـێز لـەپێناو میهرەبانی‌دا دابەزێ و كۆڵبداو لەباتی ئەوە لەشتی بەرچاودا خۆی شی بكاتەوە.

ئەی گەورەی بەتوانا

لەبێجگەی تۆدا میهرەبانیم ناوێ.. بامیهرەبانی‌یەكەش ئەودوا قۆناغەبێ كەبەسـەر زاتی خۆتدا سەردەكەوێ.. ئەگەر نەم زانی‌بایە لەهەموو پركێشی و بەدكاری‌یـەك دا بـە دەستوبردی هەرگیز چاكەم بەسـەردا نەدەسـەپاندی. زۆر جار كەئـەو گـەداو گەلۆرانـە خۆیان بەمیهرەبان داوەتە قەڵەم پێكەنینم پێیان هاتووە، ئیدی دەستە پاچەو بێ‌تین و

توانـا کەوتوونەتـە گـۆڕێ. دەبـێ پەسـندایەتی خـۆت نموونـە پەسـندایەتی ئـەو ستوونانەبێ کەتاچەندە بەرزەوە بن پتر بەهاو بەژن ڕێکی و پتەوییان پێوە نمایان و ئاشکرایە.

بەڵێ ئەی پیاوە گەورەکە !

ڕۆژێك دێ کەبەجوانی بگەی و ئاوێنەی بالآنما لەبەردەم خۆتا هەڵ بنێ و تێر تێر بەجوانی خۆت بنازی و خەنی بی.. ئەوسا گیانیشت حەزو وازی تێ دەگەڕێ و لەبایی بوونتا بەندایەتی و پەرستن ئاشکرا دەبن. پاڵەوان لەخەونی خۆی دا لە پلەوپایەی پاڵەوانی کامڵ نزیك نابێتەوە تاخۆی لەگیان نەبان و گێل نەکا.

زارا ئاوای گوت...

لەولآتی شارستانەتی‌دا

بەئاسمانی (ئایندە)دا باڵم گرتەوەو بۆ دوور ڕۆیشتم، کاتێ بەدەورو بەری خۆم دا ڕوانیم ترسم لێنیشت؛ چونکە بێجگە لەزەمانە شتێکی کەم نەدی لە سەرێنی من دابێ.. خێرا پشتم هەڵ کرد تاگەیشتمە ئێوە.. ئێوەی پیاوانی ئەمڕۆ.. لەولآتی شارستانەتی‌داو لەنێو ئێوە دابەزیم و دڵ پاکانە یەکەم سەرنجی خۆمم دانێ؛ چونکە بەدڵ شکاوی‌یەوە هاتمە لاتان.. ناشزانم سەرەڕای سام لێ نیشتنم چی منی هێنایە پێکەنین.. لەمەوبەر دیدەکانم ئەو جۆرە خەت و ئاڵو والآیانەیان نەدیون!؟

من هەر پێدەکەنم و قاچیشم قاپەنگێویان دەکردو دڵم دادەچڵەکێ و لەبەر خۆمەوە گوتم: ((دەبێ ئێرە فابریقەی هەوری ڕەنگاو ڕەنگ بێ؟!))

پیاوانی ئەمڕۆ! ئێوە لەبەردەمم قوت بوونەوەو دەموچاویشتان دەیان جۆر ڕەنگ دەبەشـنەوە.. دەیـان ئاوێنـەش لەدەوروبەرتانـەوە ڕەنگـەکانتان شـەپۆلیان تێـدا دەدەنەوە..

بەڕاستی ئێوە ناتوانن ڕووپۆشێکی سەیرتر لەخودی دەموچاوەکەی لەمەڕخۆتان بەولاوە پەیدابکەن؛ کەواتە دەبێ کێ بزانێ ئێوە کێن؟

رابـووردوو مـۆری پاشمـاوەی خـۆی نـاوە بـەدەموچاوی هەموانتانـەوە ئـەوجا ئاسەواری تازەشتان خستوونەتە بان. لەبەر ئەوەی هێندە راستیتان پەنهانە هەرچی دەربڕین و ڕەوانبێژی‌یە تێیدا کۆڵەوارە.

ئەگەر هات و یەکێك گەرەکی بێ دەست لەهەناوتان وەربدا ئایە دەتوانن بی سەلمێنن کەئێوە هەناوتان هەیە، لەگەڵ ئەوەش ڕا کەئێوە تەنیا پێخۆیەکن لەخاشاك و کەڕەگەڵای بەیەك دا لکاو؟

ئەوە رۆژگارو ئەوەش گەلان کەچۆن تەك ئەدەن لەودیو ڕوو بەندەکانتانەوە سەرنجتان بدەنێ.. هەر وەکو بزووتنەوەکانتان سەرجەمی نەریتەکانتان وەدەرخەن. ئەوجا ئەگەر رووبەندەکانتان دامالدرێن و کۆڵەکانتان فڕێ بدرێن و ڕەنگەکانتان بسڕێنەوەو لەجموجووڵ بوەستێن ئەوا دەبنە دێوجامەی باڵندە ڕەوێن.

لەراستی‌دا من پەلەوەرێکی تاساوم؛ چونکی رۆژێکیان ئێوەم بەڕووتی دی و هیچ ڕەنگێکیش دای نەپۆشی بوون. ئیدی لەورا ترسم لێ‌نیشت.. تەنانەت لەوکاتەدا کەوەك ئێسکە پەیکەر لەبەردەمم دا قنج بوونەوەو هێمای ئاشقانەتان بۆ ئەکردم.

من وام بەلاوە پەسندە کەمجێوری دۆزەخ و خزمەتچی تارمایی‌یەکان بم، چونکە دۆزەخ نشینەکانیش کەسایەتی‌یەکی دیاری کراویان نیە. پیاوانی ئەمڕۆ ! ئەوەی لەشانم گرانە ئەوەیە کە سەرنجیان دەدەمێ.. ئەوجا کەیفی خۆیەتی رووتوقووت بن یان پۆشتەو پەرداخت بن.

ئەوەی لەزەمانی ئایندەدا- دەبێتە هۆی پەژارەو ئەوەی لەڕابووردووش دا باڵندە سەر لێ شێواوەکانی ترساند هەر ئەوەیە کە دەیەوێ لەبارەی راستیتانەوە مایەی دڵنیایی. بێ. چونکە ئەوەتانێ خۆتان دەڵێن: ((ئێمە ئەو راستی‌یە ڕووتەین لەهەموو پڕو پووچ و باوەڕێك بە دورین)) ئا بەم چەشنە فیشاڵ دەکەن و بەبێ ئەوەی دەفەی سنگتان هەبێ خۆتان بۆهەڵ ئەدەن!

ئێوە کەبەهەموو رەنگاوەری و زەمانە خۆتان نەخشاندووە ئایە هیچ باوەڕێکتان هەیە؟.. گوایە ئێوە بەتاڵ کەرەوەی خودی باوەڕنین هەڵوەشێنەوەی هەموو بیروتێ فکرینێك نین؟.. ئێوە کە خۆتان ناوناوە پیاو گەلێ راستی و دروستی تەنیا بوونەوەری درۆنگ و ئەندێشەوارن.

هەموو چاخەکان لەبیرکردنەوی ئێوەدا– دەستەو یەخە راست بوونەتەوە. ئەو سەردەمانە بەهەموو خەون و وڕێنەیانەوە– بەچاوبیرکردنەوەتانەوە– لەڕاستی‌یەوە نزیکترن.. وێرای ئەوەش کەئێوە گوێ قولاغن.

تووشی نەزۆکی بوون و ئیمان و باوەڕتان لەدەست داوە، بەرلەئێوە داهێن خاوەنی ئەستێرەو خەونەکانی خۆی بووەو توند باوەڕی خۆی راگرتووە

ئێوە چەند دەروازەیەکن کەوتوونەتە سەر گازی پشت، راستیتان هەر ئەوەیە کە بەدەمتانەوەیە:

((هەموو شتێك هەر شایستەی نەمانە)).

بەنەزۆکی‌یەوە گیرتان خواردووە؛ بۆیە وەك ئێسکە پەیکەر لەبەردەمم دا قوت دەبنەوە، بێگومان زۆر بەشتان بەلایەوە شاراوە نەبووە کەدەی پرسی: ((دەشێ لەوکاتەدا کەمن نووستبووم خواوەند شتێکی لێ فڕاندم؟ بەڕاستی ئەوەی لێی فڕاندووم بەشی دروست کردنی ئافرەتێك دەکاو پەراسووەکانیشی لاواز نەکردووم)). ژمارەیەکی زۆر لەپیاوانی ئەم زەمانە ئاوادەڵێن.

ئەی پیاوینە! بارودۆختان دەم هێنێتە پێکەنین.. پتر بەئەوەش پێکەنینم دێ کە لەنەفسی خۆتان نەبان و سەراسیمەن. نەگبەتیم لەوەدایە کەبۆم نەلوێ بەم سەراسیمەبوونەتان پێبکەنم و ناچاریش بم دەممم بژەنمە دەفرە خواردەمەنی‌یە بێلەزەتەکەتانەوەو لرفی بدەم و بی‌ماشمەوە.

کۆڵەکەم قورسەو بەسووکتان دەزانم. دەربەستیش نیم ئەگەر برێ مێش بەو کۆڵەوە بنیشێتەوە؛ چونکە پێیان بار گران نابم. ئەی هاوچەرخینە! ئەو پیاوەنین کەبم خەنە ژێر باری سەختەوە.

ئای داخەکەم! دەبێ تاسەو حەزەکانم بۆ سەر چ لووتکەیەك سەربخەم؟!

ئەوەتانێ لەپۆپەی گەردن کەشەکانەوە بێ هوودانە چاو دەگێڕم لەشوێنە زاو نیشتمانم دەگەڕێم هێشتا لەیەکەم قۆناغ دا بەنابەڵەدی لەبەردەم دەروازەی شاران دا دێمودەچم. سۆزو پەرۆشی خۆم بۆ لای پیاوانی ئەم رۆژگارە تاودان. بەڵام هێندەی نەخایاند کۆمەڵێکم لێ بەدی کردن لاوەکی و لەمن بەدوور بوون؛ کەواتە چەند گاڵتەم پێیان بێ شانیان هەڵ دەگرێ.. ئەوا بوومە ئاوارەیەك و بە عەزرەتی شوێنەزاو نیشتمانەوەم.. هەر لەئێستاوە بێ نیشتمانم.. مەگەر ئەو نیشتمانەی لێ دەربچێ

کەهی رۆڵەکانمەولەزەوی نادیارداو لەنێوە ڕاستی دەریای بێ پایان دایە. لەبەر ئەوە پێویستە بەسەر ئاوەکانەوە کەشتییەکەم تەك بدەمو خەریکی دۆزینەوەی ئەو نیشتمانەم بم.

پێویستە لەبەردەمی رۆڵەکانم دا ئێزای گوناهی خۆم بدەم؛ چونکە منیش رۆڵەیەکی باوانی خۆم بووم، پێویستە بەهەموو تواناموە لەزەمانی ئایندەدا ئێزاو کەفارەتی حاڵی حازم بدەمەوە.

زارا ئاوای گوت...

زانیاری پاك

کەدوێنێ شەو مانگم لێدەرکەوتو بەسەرمەوە تریفەیدا بەخەیاڵم دا هات مێیەکەو لەسەر سکوزایە.. لەوەدەچوو ئەستێرەی رۆژێی لەهەناودابێ. بەڵێ بەژانەوە بوو، لەگەڵ ئەوەش ڕا پێم خۆشتر بوو مانگ نێربووایەو مێنەبووایە، هەرچەندە چەندە سیفەتی پیاوانەی تێدانیە؛ چونکە شەو گەڕێکەو بەنیازی خراپەوە بانەوبانی لێدەکاو بۆی دەردەچێ..مانگیش وەك ئەو رەبەنانەیە کەهەوەسو حەسوودی یان لێ دەردەپژێ..ئارەزوومەندی ئەوەیە کەبەخۆشیو لەزەتی ئاشقان بنازێو رابوێرێ.

نەخێر، من ئەو پشیلە چڵێسەم خۆش ناوێ کەبەسەر پلووسکی سەربانەکەناوە دێتو دەچێ، بەش بەخۆم رقم لە هەموو خۆ مەڵاسدەرێکە بەتایبەت ئەوانەیان کە لەبن دەلاقە قایم کراوەکان دا پێ دزیلکە دەکەن!

مانگ بەسەر رایەخی ئەستێرەکاندا بەسەرکزی و کڕنووشەوە رادەبوورێ، منیش رقم لەوانەیە کەبەبێ چرپە رادەخزێنو گوێت لەترپەی پێیان نیە.. هەنگاوی پیاوی جوامێرو بێ پێچوپەنا زەوی دەهێنێتە زمان. کەچی پشیلە بەدزەوە تێ دەپەڕێ، ئەم مانگەش پشیلە ئاسا هەر هەنگاوی گەرداسو ناهەق هەڵ دەهێنێتەوە.

دەغەڵینە! لەئێوە ئەم نموونەیەم هەڵهێنجاو بۆ ئێوەشم هاوردەوە؛ چونکە هەستو نەستی ڕەتاوتان بەدوای زانیاری بێخەوش دا تەواو شەکەتی کردوون.

بەلای منیشەوە ئێوە کۆیلەی خۆشی رابواردنن؛ چونکە ئێوەش زەوی‌و ئەوەی لەسەر زەوی یە خۆشتان دەوێـن.. لەگـەڵ ئـەوەش ڕا ئـاخنراوی نیـهادتانم زانیـوە؛ ئـەوەتا چیتان پەچنیوەتە خۆشەویستی‌یەکەتانەوە مایەی شەرمەزاری‌و ڕەوشت تێك دانە.. کەواتە ئێوە بەتەواوی لەئەستێرەکەی شەودەچن!

دیارە ئێوەومانانیان وەها قایل کردوون کەهەرچی پەروەردەی خاکە بەسـووکی بزانن.. بەڵام ئەم قایل کردنە نەگەیشتووەتە هەناوتان.. چونکە ئەوەی لەئێوەدا قایم بێ تـەنیا هەناوتانە. ئـا بـەو جـۆرە ژیـری‌و هۆشـتان تـەریق‌و شـەرمەزارە؛ چونکـە هەناوتان خۆی بەسـەردا سـەپاندووە، ئـەویش لەشـەرمەزاری‌دا بـەکوێرە ڕێ دا سـەری خۆی هەڵگرتووە.. کەواتە گوێ بدەنە رازی هۆش لەگەڵ خۆی‌دا:

((خۆزگـە بـۆ شـوێنێك هـەڵ دەکشام‌و لەوێشـەوە بەسـەر ژیـان دا ڕوانی‌بـام‌و خـۆم لەهەوەسـی شـەهوەت رزگـار برکردایـە! ئـەوجا لەبـەر دەم هـەوەس دا نەدەبوومـە ئـەو سـەگەی بەهـەناوە کوتـەوە زبـانی دەردەکێشـێ‌و هەوەسـە نەوسـنەکەی تینـی بـۆ دەهێنێ‌و لیکی پێ دەڕێژێ.

خۆزگە لەتێڕامان دا بەختەوەر دەبووم بەسەر ویستی خۆم دا هەڵ دەکشام؛ ئەوجا لەبێ پێلیی خۆ پەرستانەدا رزگارم دەبوو.. ئیدی هێمنایەتی باڵی بەسەردا دەکێشام.. چاوەکانیشم تەنیا مەستە نیگای مانگیان بۆ دەمایەوە!

هۆشی ئێوە دەیەوێ خۆی لـەزاتی خۆی بدزێتـەوە چونکـە ئاوەکی‌و پەڕپوەیەکە تامـەزرۆی ئاشـقێنی زەوی‌یـە.. هـەر بەوچەشـنەی مـانگ دڵداری لەگـەڵ زەوی‌دا دەکات.. ئێوەش تەنها چاوەکانتان بەجوانی زەوی دەنازن‌و بەس.

هـات‌و هۆشـتان گوشـاد بـوو ئەوسـا زانیـاری پـاك داگیری دەکـاو تێیـدا جێـی دەبێتـەوە.. واتـە نـەوەك هۆشتان شتەکان جڵـەو گیری خـۆی بکـا.. بـەڵکو بەئـەوەندە دابکەوێ کە تارمایی شتەکان ڕەنگی تێدا بدەنـەوە هـەر بـەو چەشـنەی کەلـە ئاوێنـەی هەزار چاوەدا سێبەر دەدەنەوە.

ئـەرێ دەغەڵـە ئاگرتێبـەربووەکانی حـەزو هـەوەس! هەوەسـتان لـەپاکێتی دوورە.. هـەر لەبـەر ئەوەشـە کەلـە هـەوەس‌و ئـارەزوودا تەنگـەتاون. ئێـوە مـەردوومی زەوی پەرست نین.. تەنیا داهێن‌و نوێ خوازەکان زەوییان خۆش دەوێ کەشتێ دادەهێنن‌و نوێی دەکەنـەوە لەخۆشیانا باڵ دەگرنـەوە.. لـەکوێ ویستی خوڵقاندن ئاشـکرا ببـێ

پاكێتیش هەر لەوێیە.. هەركەسێك بیەوێ شتێكی لەخۆی بالاتر بخوڵقێنێ ئەوە خاوەنی پاكژترینو ویستو خواستە. دوای جوانی كەوتم.. بەڵام لەو شوێنەدا دۆزیمەوە كەویستو ئیرادە بەرەو مەبەست راسابوو.. لەو شوێنەدا دۆزیمەوە كەمەردووم لەپێناو گۆڕانكاری و تازە بوونەوەی وێنەكان دا خۆشنوودی نەمان بێ، چونكە خۆشەویستیو مەرگ برالەی هەمیشەن.. ئەو كەسەی ڤیانی گەرەك بێ بەمردنیش رازییە...

ترسنۆكو بوودەڵەكان! ئەمە ئەوەیە كەپێتان دەبێژم.

..بەڵام نیگا وەرچەخاوە مێچكەكانتان حەزیان لەوەیە كەلەتێڕامان دا نوقوم بنو دەشتانەوێ ئەوەی بەترسەوە چاوی تێ دەبڕن بە ((جوان)) ناو ببرێ.. بەڵام لەو حەلەدا كام ناو بەفەڕو پیرۆزە گلاوی دەكەن .

ئەی ڕەدووكەوتووانی زانیاری پاك!

بۆیە نەفرەتاوین چونكە لەوحەلەدا وەك سك پڕە بار گرانەكان بەسەر دنیاوە دەردەكەون. لە ((زایین))دا كۆڵەوارنو زەوتان تێ ناكەوێ.

ئەوەتا زارتان بەوشەی پڕ لەنەزاكەت دەئاخنن تا وامان تێ بگەیەنن: دڵتان كانگای میهروسۆزە، كەچی هەمووشتان ناپاكو دوو روون.

تائێرە بە وتەی زبرەوە بەرەو روتان بوومەوە .. دەشزانم كە تاڵوێژمو گوتەكانم دڕن.. بەڵام بێ خەتام؛ چونكە لەرێزە وەریوی خوانی زەماوەندی ئێوە وشە بەوشە چنیومنەتەوە. بۆیە وشەكانم رەقو زبرن چونكە بەگوێی دەغەڵەكانیان دا رادەگەینم.. ئەوەتا چنگم پڕ كردوون لە قاوغە سەدەفو دڕكەماسیو كونە لووتی ئێوەی ناپاكیان پێ دەئاژنمەوە.

بێپشوو هەوای پیس لەدەوری ئێوەو خوانو مێزەكانتان هەڵ دەكا، هەوایەكی ناپوختەو بەبیرەچەپەڵەكانتانو فرۆفێڵەكانتان چڕبوونەتەوە.

پێویستە سیپاڵی خاو خلیچكی لەخۆتان دامالن تا متمانە بەخۆتان بكەن، كەسێكیش باوەڕی بەخۆی نەبێ واز لەدرۆ ناهێنێو ناتەواوی خۆی بەدرۆزنی پڕ دەكاتەوە .

خۆ پارێزگارەكان .. خۆ بەچاك زانەكان! رووی دەمم لەئێوەیە كەدەموچاوی خۆتان بەڕووبەندی خواوەندانە داپۆشیوە، نەخێر ئێوە كرمەڕێزی دزێونو بەكالای سەروەران خۆتان پۆشتەو پەرداخت كردووە.

ئەی زەلامە تێڕامێنەکان ! ئێوە هێجگار خۆ هەڵکێشن، تەنانەت زارا خۆیشی بەکەوڵە خواوەندی‌یەکانتانەوە گیرۆدە بووە کەلەو دیویانە پەپکەمار خۆیان لێ حەشار داون.

ئەی پاك زانیاری‌یە خوازەکان! پێش ئەوەی بۆم دەربکەوێ کەئێوەش وەك ئەو خۆ گونجێنە ساختانە خۆتان ساز ئەدەن لەچاوانی ئێوەدا گیانی خواوەندێکم دیتووە.

نێوانی من‌و ئێوە دوورکەوتەوە کەلەنێوتاندا نەپیسەمارم بۆ جیاکراوەتەوەو نە بەر بۆگەنەکەشی کەوتووم.. بەدڵیشم دا نەهاتووە کە لەبەر چاوم دا مار پەلاس (حربا و) یێك بەحەزو هەوەسیەوە ڕەنگ گۆڕکێ بکا؟!

ئەوەش بوەستێ کەلێتان نزیك بومەوە تاریکیم لێ ڕەوی‌یەوە.. ئەوا کازیوەیەو ئیدی دەکەونە بەرگزنگ.. هەر یەکەو مانگێکی هەیەو دەیەوێ لەپڕ هەوەسی خۆی‌دا ئاوابێ‌و لەبەرچاونەمێنی.

سەرنجی ئەو مانگە بدەن! ئەوەتا بەئاسۆگەی خۆیەوە رووزەردو هەڵ بزرکاوە.. بەیانیش دەستوبرد بە رووناکی‌یەکانی‌یەوە لێی راساوە.. هەموو خۆرێك خۆشویستنە ئاشکراکەی لەحەزو تاسەی داهێنانی‌دا دەدرەوشێتەوە.

ئەی نابینن کەوا بەیان بەسەر دەریادا خۆی کێش دەکاو حەزو پەرۆش هێناونیە جونبوش؟!

لەخۆشەویستی‌و گڕەهەناسەی بەیان دا هەست بەتینوێتی ئەو دەکەن.. هەر وەك بی‌یەوێ بەجارێ شەپۆلەکان هەڵ بمژی.. ئەوا شەپۆلەکانیش بەخرۆشانەوە بەرەو بەیان بەهەزاران مەمکی قیتەوە بۆی بەرز دەبنەوە.. بگرە خودی نێرەوی دەریاش تاسەی راموسانی ئەستێرەی رۆژ دەکا.. تا ئەویش بەجارێ بی‌خواتەوەو شەپۆلەکان ببنە هەورو ببنە رێبازی رووناکی‌یەکان .. بەڵکو هەموویان لەنووردا بتوێنەوەو ببنەوە بەیەك نوورو بەیەك ڕووناکی.

من ئەستێرەکەی رۆژم‌و.. زیندەگانیشم خۆش دەوێ.. ئەستورایی ئاوی فرە قووڵم خۆش دەوێ؛ ئا –ئەمە زانیاری‌یە پاکیزەکەی لەمەڕ خۆمە..! من لەهەموو ناخێك ڕادەچم‌و کێشی دەکەم.. تەکان دەدەمە ناخەکان تا بۆلای خۆم بالأبنەوە!!

زارا ئاوای گوت...

زانایان

کەمن نووستبووم تومەز مەڕێك دێتو دەکەوێتە داپاچینو کرۆژتنی ئەو تووڵە دارغارانەی بەژوور سەرمەوە کرابوونە تاجە گوڵی پیرۆزی.. ددانەکانیشی لێ گیردەکاو دەڵێ: ((زارا لەخێڵی زاناکان نیە))

ئیدی بەدەم لەوەڕو کاوێژەوەو بەشانازی‌یەکەوە دەڕوا. ئەمە ئەو هەواڵە بوو کەیەکێك لەمنداڵەکان پێی ڕاگەیاندم.

حەزدەکەم لەپەنا ئەو دیوارە رووخاوانەی لەدرزەکانیانەوە گوڵاڵەو چاڵووك سەوز بوونو منداڵان یاری لێ دەکەن تەخت لەسەر خۆڵەکەی رابکشێم. هێشتا من لەچاوی منداڵەکانو لەچاوی چاڵووك گوڵاڵەکاندا زانام، چونکە ئەوانە تەنانەت لەدۆخی ئازار پێ گەیاندنیش دا هەر پاكو پاکیزەن.

ئەوا مێگەلەکە بەزانای دانەنام؛ ئەمەش بەختی خۆمەو لێم پیرۆز بی. بەراستی من شوێنی زاناکانم بەجێ هێشتو توند لەدوای خۆمەوە دەرگاکەم راکێشا.

گیانە برسی‌یەکەم زۆر بەدیار سەفرەوە دانیشت. وەك زاناکان خووم بەوزانیاری‌یەوە نەگرتووە کەتوێکڵ شکێنەکان کردوویانە پیشەی خۆیان. من ئەویندارى ئازادیم.. شەیدای دەرباز بوونم بەنێو هەوای پاك داو بەسەر زەوی ساردا.. دیسان ئەوەم بەلاوە پەسەند ترە کەوڵە گایەك بکەمە خەوگا نەك شکۆو نازناوی زاناکان بکەمە سەرینی ئاسوودە. خورتی بڵێسەی بیرکردنەوە بەجارێ تەنگەنەفەسیان کردووم؛ ئیدی ناچارم بۆ سارای گوشاد خۆم بکوتمو لەدەست ئەو ژوورانەی تۆزدای پۆشیون هەڕابکەم. بەڵام ئەو زانایانە بن سێبەریان گرتوون قەرەی ئەو رێگاوبانە ناکەون کەخۆرەتاو داخی کردوون.. بەڵکو بەبیانووی پشکنینو دۆزینەوە لێی پاڵ کەوتوون.. هەر وەك سەیرانچی یان کەدەمیان بەل دەکەنو سەرنج دەدەنە رێبوارانی سەرشەقامەکان.. بەڵێ ئەو زانایانە ئاوا دەم دادەقەڵێشنو چاو دەبڕنە گڕوبڵێسەی بیری نێو دەماغی خاوەن بیرەکان. خۆ بێتو دەستت وێیان بکە وەك جەواڵە ئارد تۆزیان لێ هەڵ دەستێ.. بەڵام هیچ کەس گومان نەبا کە ئەو تۆزەی لێیان هەڵ دەستێ ئاردی ئەو گوڵە گەنمە زەردانەیە کە وەرزی هاوین خۆیان پێ دەڕازێنێتەوە!!

هەر کەزاناکان دانایی خۆیان پیشان بدەن وەك نۆبە تێدار چەقوچۆ دام دەگرێ؛ ئەویش سەبارەت بەئەوەیە کە حوکمو ڕاستی ئەوان بۆنی زەلکاو دەدەنەوە.. بارەهاجار دانایی ئەوانە قڕەی بۆ قیان گوێ ئاخن کردووم!

ئەو زانایانە شارەزای خۆیان هەیەو گرێ پەنجەکانیان نەرمونۆڵن. هیچ ڕێژەیەکیش لەنێوان ڕاستو ڕەوانی منو ئاڵۆزی ئەواندا نیە.. پەنجۆڵەکانیان لەریسو تەونی خۆیان کول نابنو پەردە بۆ هۆش دەچنن.. بەچەشنی سەعاتەکان. هەرکاتێ بەندۆڵیان کۆك کرا ئەواکاتت بۆ دابین دەکەنو سووکە سووکەش دەکەونە چرکە چرك. ئەوانە بەرداشن هەر دانەوێڵەیەکیان بەگەروودا بکرێ دەی هاڕن.. هەریەکە خۆی لەپەنجە بزووتنەوەی ئەویدیکە گرتووە.. هەمووشیان خەریکی هەڕەشەو لێکدی قراندنن.. خۆیان گرتووە ئاخۆ کامیان لەزانیاریەکانیدا باڵادەبێ، لەم خۆ لێ گرتنەدا لە خێڵە جاڵجاڵۆکە دەچن. زۆرجار دیومن بەپارێزەوە ژەهری خۆیان دەتکێننو دەست کێشی بلووری لەدەست هەڵ دەکێشن . زاناکان لەساختەکردنی یاری تاوڵەدا شارەزایی تایبەتیان هەیە.. ئای چەندە بەسەر تاوڵەوە چەمیونەتەوە و ئارەقە لەنێو چەوانیان تکاوە!

هیچ بەندیوارییەك لەنێوان منو ئەوان دا نیە، چەندە درۆکانیانو ساختە یارییەکانیان لەپەسندایەتی منەوە دوورن، دیسان ئەو پەسندئاراییەی بۆ خۆیان داناوە دوورترە.

هەرچەندە ئەو زانایانەم دیتبێ بەسەریان دا باڵابووم.. هەر لەبەر ئەوەشە کەرقیان لێمە؛ چونکە نەیان گەرەکە هیچ بوونەوەرێك بەسەریان دا باڵابێ. جا بۆ ئەوەی زرمەی پێی من خەفەبکەن هاتوون تەختەڵەیان ناونەتە بان سەریانو گڵەبانیان کردوون. تا حاڵی حازریش زۆرینەی زاناکان کەمتر لەقسەکانی من تێ دەگەن.

چ گومراییو نابووردەیەك لەمرۆڤ دا هەیە هاتوون کردوویانەتە بەرزەخێك لەنێوان منو خۆیان دا.. بەچاو مەنزڵگای خۆیانەوە ئەم قەڵاتە بەپچی خوازراو دادەنێن. سەرەڕای هەمووی یەکبینە بەسەریانەوە دڕۆمو بیروڕای خۆم بڵاودەکەمەوە، خۆ ئەگەر بەسەر عەیبی خۆشم دا ڕۆیشتبم هەمیشە بەسەر ڕووی ئەوان دا گوزەردەکەم؛ ئەمەش لەبەر ئەوەیە کەیەکسانی لەنێو ئادەمیزاددا نیە. ئەمەیە کەعەدالەت هاواری بۆ دەکا. ئەوجا ئەوەی بەرخواستی منە ئەوان هیچ مافێکیان نیە بیکەنە بەرخواستی خۆیان.

زارا ئاوای گوت...

شاعیران

زارا بەپێڕەوێکی خۆی گوت: لەوەتی راستی لەشم زانیوە بەلای منەوە بەپێوانەیەکی تەسك نەبێ گیان ئەوگیانە نیە؛ لەبەر ئەوەیە کەدەبینم بیروگوتەی : ((هەرچی لەنێو نەچێ..)) هێمایەکە لەهێماکان.

پێڕەوەکەی لە وەلاّم دا گوتی: زارا! لەمەوبەریش ئەوەت گوتووە.. بەلاّم ئەمیشت کردە سەربار: ((شاعیرەکان بەزۆری درۆ دەکەن)) ئەی لەبەر چی ئەمەشت گوتووە؟

زارا گوتی: تۆ دەپرسی (بۆچی.....) منیش لەوانە نیم بەرپرسیاربم.. من زادەی دوێنێ نیم، ئەوەی خۆم رام لەسەری بێ لەمێژە هەستم بەهۆیەکانی کردووە.. خۆناشێ مەبەستت ئەوەبێ کەببمە عەمباری بیرەوەریەکانو سەرجەمی ئەو هۆیانە ئەز بەربکەم کەبیرو ڕاکانم لەسەریان دامەزراون؟.. هەر ئەوەندەم ماندوێتی پێ دەبڕێ کە خودی بیروڕاکانم لەبەربن. ئەی لەجیهان دا پۆلە چۆلەکە نیە لەهێلانەی خۆیان تۆرابن؟.. زۆر جاریش لەقەفەزەکەی خۆم دا باڵندەی هێندە سرکم بووە کەدەستم پێدا هێنابێ کەوتووەتە هەڵ لەرزین. هەرچۆنێك بێ، رۆژێك لەڕۆژان زارا چی بەتۆ گوتووە؟ . بەڵێ گوتوومە:

((شاعیرەکان بەزۆری درۆزنن.. ئەی زارا خۆیشی یەکێك نیە لەو گەلە شاعیرە؟!)) ئایە هەر بەئەمەندە سفەتەوە تۆ وا دەزانی کە- زارا بانگی راستی لێ هەڵداوە؟..بابشزانم چی والەتۆ دەکا باوەڕی پێ بکەی؟

مریدەکەی گوتی: ((من باوەڕم بەزارایە)).

زارا سەرێکی راوەشاندو بەزەردەخەنەیەکەوە گوتی: باوەڕ (هەرچەندە لەسەریشم دەکەوێ) ئەو شتە نیە کەخۆشنوودم بکا. بەلاّم کەمەردووم بەهەموو جەختێکیەوە گوتی: ((شاعیرەکان درۆ دەکەن)) ئەوە راستی دەبێژن . چونکە ئێمەی شاعیر درۆزنی چاکین.. ناچاریشین تابەشی ئێمە هەر ئەو چکە زانیارییەبێ دەشێ بەری درۆ ڕەها کەین. کام شاعیرمان لەو سەردابانەمان دا کەلیکە ژەهریان لێ دادەچکێت گزی لەشەرابی خۆی نەکردووە؟! زۆر شتی واشیان تێدایە زمان لەبەیان کردنیاندا بێ دەسەلاّتە. لەبەر ئەوەی لەزانیاریدا هەژارین بامان داوەتەوە بەلای خۆشویستنی

ئەوانەدا کەبەستەزمانی هۆشن بەتایبەتی کە خۆشەویستی‌یەکەمان بەسەر کیژۆڵە ساویلکەکان دا قڵپ دەکەینەوە .. ئەوجا هەوەس‌و حەزەکانمان بەلای ئەو شتانەدا تاو دەدەین کەپیرێژنەکان لەشەوارەو کەپۆڕەی خۆیان دا دەی لێن‌و دەی لێنەوە؛ ئێمەیش لەلایەن خۆمانەوە دەیان جووینەوەو دەڵێین:

((ئەوەی ئێمەی شاعیر باسی لێوەدەکەین مەسەلەیەکی جاویدانی لەبن نەهاتووی ئافرەتە.))

ئێمەی ئەندێشەوار وای لێدەدەینەوە کە رێگەی زانیاری لەبەردەممان دا تەخت‌و هەموارە.. ئەوانەی بەسایەی زانستەوە دەرك بەشتەکان دەکەن نابەڵەدی ئەو رێگایەن. هەر ئێمەی شاعیر باوەڕمان بەگەل‌و دانایی گەلە. شاعیران وادەزانن هەر ئەو کەسە پەی بەزانیاری‌یەکانی ئاسمان‌و زەوی دەبا کە لەسەر پێچەڕێی نەدیوی کێوێکی چۆڵی رەقەن‌دا بەچیچکان دا هاتبێ‌و لەسووسەی بێ دەنگی‌دا گوێ قولاغ بێ.. هەر کە هەستە ناسکەکەیان هەژاندنی خەیاڵ دەیان باتەوە: کەخودی سروشت گیرۆدەی شاعیرانە.. واهەست دەکەن ئەو سروشتە بەسەر گوێلاکیان دا چەمیوەتەوەو سرووشتی جوانبێژی‌و ڕازەکانیان بەگوێ دا رادەگەیەنێ. ئەوجا لەبەردەم ئەو زیندە رێبوارانەی بەردەم مان-دا بەکەشوفیشاڵی ئیلهامەکەیانەوە قیت دەبنەوە.

داخەکەم! لەنێوان ئاسمان‌و زەوی‌دا شتی زۆر هەیەو بێجگەی شاعیرانیش کەسی دی خەونیان پێوە نابینێ. بەڕژوور ئاسمانیشەوە زۆر شتی کە هەیە .. خواوەندەکانیش تەنیا چەند هێمایەکن‌و شاعیران دایان هێناون.. بەراستی ئێمە هەر بۆ بالا وزاق بەخۆمان دەدەین.. بۆ مۆڵگەی هەورەکان بالامل دەبین‌و تۆپەڕەنگین فووهەڵ دراوەکانیان بەرێ دەکەینە سەر ئەوجا بەخواوەندو ئادەمی‌یە بالاکان ناودێریان دەکەین .. لەراستیش دا چونکە سووکەڵەن جێی خۆیانە کەلەسەر تەختی بالا رۆنیشن.

وای بۆ خۆم ! کەبەدەست هەموو کۆڵی‌یەکەوە ماندووم. چونکە ئەویش دەیەوێ نەفسی خۆی بکاتە تێهاتەیەکی ژمارەدە.. دیسان لەو سەریشەوە بەدەست شاعیرەکانەوە زۆر ماندووم.

زارا هەر ئەوەندەی گوت؛ کەچی مریدەکەی تاوگیر بوو.. بەلام پیشی خواردەوەو بەری لێ ڕەها نەکرد، دیسان زاراش بێ دەنگ بوو، بەمەندی چاوی لەبەرخۆنان، وەك

بی‌یەوێ بەجەرگەی خۆی‌دا رۆبچێ! ئەوجا هەناسەیەکی ئاسوودەی داو گوتی : ((من زادەی دوێنێم..[٢٤] زادەی‌زەمانی دێرینم.. بەلاّم لەسبەینێ‌و دوای سبەینێ‌و لەئایندەی دووردا شتێکم تێدا هەیە. کۆنەشاعیرو تازە شاعیران باشیان ماندووکردووم، چونکە لەباوەڕی من دا- ئەو کەف‌و کوڵەن کەهەرگیز ڕووناویان لەبنەوە دەرنەکەوتووە بەڵکو بنچك‌و لۆغانی ئەو دەریایانەن‌و شکایی یان هاتبێ.. بیروڕایان بەرەو ناخ نابێتەوە،.. لەیەکەم لێشاودا هەست‌و نەستیان دەنیشێت. ئەو خێرو بێرەی لەتێڕامانی ئەوان دا چنگ دەکەوێ کەمە هەوەسێکەو کەمە پەستی‌یەکە، کێش‌و پێوانە شیعریە کانیشیان بریتین لەچەندکایەیەك‌و پەیتا پەیتا ئەندێشە تارمایی‌یەکانیان لەسەر کێشە بڕگەکانیان هەڵ دەخلیسکێن.. هێشتا لەترپەو ئاهەنگی شیعردا هەستیان بەهیچ هێزێکی شاراوە نەکردووە. شاعیران نەگەشتوونەتە رادەی‌بێ خەوشی، چونکە بۆ ئەوە خەڵکی لەخشتە ببەن دێن گۆلاوەکانیان شلوێ دەکەن‌و وایان دەبەنە دڵەوە کەگولاّوی ئەوان بێ پەین.. گەرەکیانە نەفسی خۆیان قنج بکەنەوە کە لەنێو بیرو باوەڕە جۆراو جۆرەکان دا زاڵن! وێرای ئەوەش ئەو کار ناچلاّنەن بەتوولە ڕێی سەرگەردانی‌دا مل دەنێن.. دەڕۆن‌و ئاوە ڕوونەکانیش بەدزۆێنی خۆیان لێڵ دەکەن‌و خراپ دەیان شڵەقێنن.

---

[٢٤] هەرچەندە راهەڵ وەشاندنەوەو دژواریی ئەم -بۆچوونی‌و ئەو بۆچوونی- لەم کتێبە فەلسەفەیەی‌دا مشەیەو خۆی‌ناکاتە بەرپرس‌و لەو جغزە دەرباز بووە؛ ئەوەتانێ تۆزێ لەمەوبەر گوتی (من رۆڵەی دوێنی نیم...) ئەوا لێرەش دا بەجەختەوە دەڵێ: ((من زادەی دوێنێم‌و زادەی زەمانی دێرینم‌و...) بەلاّم بەدوای قسەکەی پێشووی‌دا رستەیەکی حاڵ‌و دۆخ دەهێنێتەوە کە نووسیویە: ((ئەوەی خۆیشم رام لەسەر بێ لەمێژە هەستم بەهۆیەکانی کردووە)) ئەوا لەبەرچاوەی ژووتر هەڵ کشاوەتەوەو بۆ پێرێ‌و بەسر پێرێ‌و دێرزەمان.
دیسان زمانی فەلسەفە دەربڕینەکەشی ((فەلسەفەی هەبوون)) زمانی شیعرەو لەوێوە هەوێنەکەی دەگرێتەوە، بەباوەری من ئالەبەر ئەوەیە کەلەئەندێشە واری‌یەوە گلاوەو بینا نابینا دەربڕینە شاعیرانەکەی سەمتی پێ دەگۆڕێ‌و تووشی پێ لێ هەڵبڕین‌و پێ لێ داگرتنی دەکا.

ئالانی

ئای بەداخەوە! بەتەمای ڕاوەماسی تۆڕم داهێشتە دەریای شاعیرانەوە.. بەڵام چەندم هەڵ وێزنیبێتەوە کەللەی کۆنە خواوەندێکی پێوە هەڵ زنابوو .. ئا بەو ڕەنگە سەخاوەتی دەریاکەیان دەرکەوت و لەبات هەمو شتێك بەردی ڕەقی خستە مستی برسی‌یەوە! دەشێ شاعیرەکانیش لەدەریاوە دەرچووبن.. دیارە کەمێك مرواریشیان تێدا هەن. شاعیران پتر لەو ماسی‌یە سەدەفانە دەچن کەبە قاوغە درك خۆیان تەنیوە.. ئەوەندێکی جنگم لەهەناویان وەردابێ لەباتی– گیان– کەفەڵۆکە خوێم بەدەستەوە هاتووە.. شاعیرەکان لەدەریاوە فیزیان وەرگرتووە.. ئەی ئەوە نیە دەریاش لەفیزو ئاغربوون دا خۆی بەسەر تۆپی تاوسان دەزانی؟! ئەوەتانێ لەبەر دەمی گاحۆلەکاندا تل بەشەپۆلەکانی دەداو چەترۆکەی ئەتڵەسی لێ دەترازێنێ.. پەڕاوێزی کالای زیوبینی لێ پەخش دەکا.. ئەوجا گاحۆلیش بەمۆڕەو خێسەوە چاوی تێ دەبڕێ؛ چونکە گیانی ئەو بە لەوەڕی قەراغوجاخەوە خەجڵیوەو خەریکی ملومووشی خۆیەتی.. ئەو چی بەسەر جوانیی دەریاو تاوسانەوەیە! ئەمە پەندو نموونەیەکە بۆ شاعیرانی دەهێنمەوە.. بەراستی بیری شاعیران تاسەو فیزەبای تێ گەڕاوە.. بەڵکو دەریای لەخۆبایی بوونە. بیری شاعیر ورك دەگرێ و خولیای کەسێکە گوێی بۆ ڕاهێڵێ و تەماشای بکا.. ئەوجا باتەماشاکەرەکەش بریتی بێ لەگا حۆلێك.

یاران! ئەم بیر کردنەوەیە بەتەواوەتی ماندووی کردووم ..

دووریش نیە زەمانێك بێتە بەرەوە کە (بیر) لەزاتی خۆی داو لەنەفسی خۆی‌دا ماندووبێ.

هەندێ شاعیرم دیتوون بەسەر شیعرەکانیان دا بەرگەشتە دەبن..

کاسەی غەزەب بەسەر کۆنە هەڵ وێستیان دا قلپ دەکەنەوە .. !!

هەندێکی کەشیان تاوانە بژێری بیرکردنەوەن، هەر لەنێوەندی شاعیرانیش دا :

((ئەو بیر گومڕایانە پەیدابوون؟!))

زارا ئاوای گوت...

رووداوه زلەکان

ئەوا لەنزيك دوورگە بەختيارەکانى زاراوەو لەدەريادا دوورگەيەك قنج بووەتەوە.. بەسەر دوورگە کەشەوە بێ پسانەوەگڕکانێك تۆپەڵە ئاگر دەردەهاوێژێ. گەل و بەتايبەتى پيرەژنەکانيان دەڵێن: ئەو دورگەيە تاشێکى هەڵناوە کەدەرگاى دۆزەخى پێ دابخا.. بەڵام هەر لەوێ دەرفەتێکى تەنگ بەگڕکانەکەدا دەڕواو دەگاتە ئەو دەرگايەو لەوێ کۆتايى دێ.

لەوزەمانەدا کەزارا لەدوورگە بەختيارەکان دا نيشتەجێ بوو کەشتى يەك لەبەردەم ئەو دوورگەيەدا– کە کێوێك بەسەريەوە گڕى فڕێ دەدا– لەنگەرى گرت. دەرياوانەکان دابەزين و بۆ ڕاوەکەروێشك بڵاوبوونەوە.. لەدەمەو نيوەڕۆدا کەشتى يەوانەکە ڕێبوارەکانى گلێر کردنەوە.. پياوەکان چاويان لەزەلامێك هەڵەنگوت ئەوا بەئاسمان دا خۆى لوول دەدا، پاشان لێيان نزيك بووەوە بەدەنگێکى ئاشکرا هاوارى کرد: ((زەمانە نزيك بووەتەوەو زۆريش نزيك بووەتەوە!))

خێرا تارمايى يەکە بەسەريانەوە بەرەو گڕکانەکە تێپەڕى، کەلێى ورد بوونەوە کەسى زارايان تێدا بەدى کرد؛ چونکە لەوەپێش بێجگە لە کەشتى يەوانەکە زارايان ديتبوو، هەروەك چۆن گەل ئەو کەسەى خۆش دەوێ کەلێى دەترسێ ئاواش ئەو دەرياوانانە زارايان خۆش ويستووە.. ئەوجا سەرقافڵەکەيان گوتى: ((ئەوەزارايەو خۆيەتى بۆ دۆزەخ دەڕوا)).

هەر لەوکاتەوە کە دەرياوانەکان دابەزينە دوورگەى گڕەوە خۆ وون کردنى زارا لەنێو خەڵك دا بووە بەقاو.

بێت و کەسێکيش هاوالى پرسى بايە ئەمە وەڵامى يارانى بوو: ((بەشەوى ئەنگوستە چاو سوار کەشتى يەك بووەو خۆى داوە بەدەم دەرياوە، کەسيش نەى زانيوە ڕوودەکاتە کوێ!؟))

ئا بەو ڕەنگە بەهۆى بزربوونى زاراوە پەژارە ئەو ناوەى داگرتەوە.. ئەمەش دواى ئەوەى کە دەرياوانەکان چيان بەچاوى خۆيان دى بوو بڵاويان کردەوە.. بەڵێ دواى سێ ڕۆژى دى تەواو خەم داى گرتن، لەنێو گەڵدا واتەوات داکەوت کەشەيتان زاراى

فڕاندووە.. بەڵام یارانی زارا گوێیان نەدایە ئەم واتە واتە.. بەڵکو قاقاپێی کەوتنە پێکەنین‌و گوتیان: ((ئەوەی ئێمە باوەڕی پێبکەین کارەکە پێچەوانەیە، واتە : زارا شەیتانی فڕاندووە.))

وێڕای ئەوەش ئەم بزربوونەی زارا بیری دۆستەکانی خەجڵاند هێشتا پێنج ڕۆژی ڕەبەقی بەسەردا تێ نەپەڕیبوو زارا گەڕایەوە نێویان‌و فرە شادمان بوو.

ئەوجا زارا باسی خۆی‌و سەگی ئاگری بۆ گێڕانەوە:

((زەوی پێستی هەیە.. ئەو پێستەش کۆمەڵێ نەخۆشی هەن یەکێك لەو نەخۆشیانەش مرۆڤە. نەخۆشی‌یەکی دیکەش هەیە پێی دەڵێن(سەگی ئاگر) هەر ئەو سەگەشە بۆتە هۆی بێنەو بەرەی درۆو دەلەسە لەنێو خەڵکەکەداو درۆکانیش بڕاستێنن. کەبەدەریاکانیش دا تێم تەقاند لەپێناوی ئاشکرا کردنی ئەو نهێنی‌یانەدا بوو چاوم بە ((ڕاستی)) کەوت لەبنی پێ‌یەوە تا بۆتەقەی ملی ڕووت‌و قووت بوو. ئێستا ڕاستی سەگی ئاگرم لەلاپەنهان نیە.. ڕاستی شەیتانی بەدفەڕ دێوە یاخی‌یەکانم لەلابزرنیە.. ئەو دێوانەش وەنەبێ هەر بەتایبەتی پیرێژنان بتۆقێنن)).

ئەوجا بەنەڕەوە گوتم: دەی سەگە ئاگرینە کە!لەبنی قوڵایی‌یەکانتەوە دەر بازبە.. ئاپێم بڵێ: بناوانەکانت چەندە قوڵن؟.. ئەو شتەی بەڕوومان دا دەم هاوێژی دەکەی‌و دەی تفێنی لەکوێوە دەی هێنی؟.. تۆ بە هەڵپەوە تینگ بەدەریاوە دەنێی تاهەڵی بلووشێ.. ئەمەش کارێکەو بەسوێر تاڵیی چەنەبازی‌یەکەت دەردەکەوێ. بەڕاستی تۆ کەسەگی چاڵاوەکانی خۆراك لەقەوزەڵان سەرووی شوێنەکان وەردەگری. تۆ بەچەشنی ئەو دوێنەرەی هەر لە ورگی خۆی‌دا قسەبکا چونکە لەهەر جارێك دا گوێم لەقسەی شەیتان‌و دێوە بەدفەڕە یاخی‌یەکان بووبێ بۆم دەرکەوتووە کەلەسووکایەتی‌و درۆکردن دا لەتۆ دەچن.. ئەوەتای لەگەڵیان ڕێك کەوتووی بی‌کەنە حەپەلوور.. لەگەڵیان ڕێك کەوتووی بی‌کەنە سمکۆڵی لم پرژاندن‌و تاریکستان. ئێوە زلترین خۆهەڵکێشن، لە قوڕ کوڵاندن دا وەستای چاکن، لەهەر جێگایەکیش داسەپێن دەبێ بەقوڕو ئیسفنجە پەستاوی کونۆچکەدار دەورەتان بگیرێ. هەر زەلامێك خاوەنی ئەوسفەتانە نەبێ ناتوانێ داوای ڕەهابوون بکا. بەلاتانەوە ئازادی ئەو قیژەو هەرایەیە کەخۆتان پەسەندی دەکەن.. بەڵام بەش بەخۆم لەوەتی دووکەڵ‌و شیڕە شیڕ بەدەوری ڕووداوە زلەکانەوە هەڵ دەستن باوەڕم بەو ڕووداوانە نەماوە.

ئـەی ئەهریمـەند! بـڕوام پێبکـە شۆڕشـە پـڕ هاتوهـاوارە جەهەننەمی یـەکانتان لەزۆربەی کاتی برقرەمان دا بەگەورە ڕووداو حەلێب ناکرێن.. بەڵکو لەهەرە قووڵایی ساتی بێ دەنگی‌دا بەمەزنە ڕووداو دادەنرێن..شتێ نیە بەگەردی ئەوانەدا بخولێتەوە کـەزەناو قـڕەی تـازە دەخولقێنـن.. بـەڵکو ئەوەیـە کەبەگـەردی تـەوەرەی ئەوانـەدا دەسووڕێتەوە کە ڕژێمە تازەکان بنیاد دەنێن.

هۆشەیتان! چارت نی‌یە دەبێ دان بنێی بە گەوجایەتی شتێك دا کە درنگـەی تـۆی لێ بەرزەوەدەبوو تەپودووکەڵی تۆی لێ هەڵ دەستا..

ئـەرێ هـۆ شـەیتان! ئایـا کـاری زل ئەوەیـە کەشـارێك بتوێتـەوەو ببێتـە مۆمیـاو ستوونی قنج داچەمنە سەر قوڕوقاڵ؟.. ئەمەش قسەیەکی دیکەیەو ئاراستەی ستوون رووخێنەکانی دەکەم:

ئـەو پـەڕی شـێتایەتی‌لەوەدایە خـوێ بکرێتـە دەریـاوە..کەسـتوونەکان داپـەڕێن قوڕقاڵـەوە؛ چونکـە لەسـەر قـوڕی سـووکایەتیتان وەپـاڵ خرابـوون.. ئـەوا ئێسـتاش بەرووخساری خواوەندانـەوە راسـت دەبنـەوەو ئـازاری سیحربازیشـیان پێـوە شـەقڵ بووە، بەراستی خۆیان بە قەرزدارو سوپاس بژێری ئیوە دەزانن،چونکە ئێوەی کاول کەر ڕووخاندووتانن. تا ئێستا ئەوەتام ئامۆژگاری دەچێنم بەگوێی پاشایان دا. ڕەتی دەکەم بەنێو کەنیسەکان دا.. دەچپێنـم بـە گوێی ئەوانـەدا کەڕەوشت پەسندی لاژکی کردوون.. بەگوێی ئەو کەسەدا کەبووەتە پیری زەمانـەو دەڵێـم: ((بـۆ ئـەوەی بـەرەو زیندەگانی بابدەیتـەوەو پەسندایەتیش بگەڕێتـەوە بـۆ لات، واز لـە (هێز) بهێنـە بـابت رووخێنێ)).

لەبەردەمی سەگی ئاگرین دا ئاوای گوت...

بەحەپەوە قسەکەی پێ بڕیم‌و هەڵی دایە((دەڵێن کەنیسـە، ئـەرێ کەنیسـە چیـە؟)) گوتم:

((کەنیسـە ئـەو شـتەیە کـت‌و مـت لەدەوڵـەت دەچـێ.. بـەڵکو درۆزنـترین جـۆرە دەوڵەتە)).. بەڵام سەگەکە تۆ چخە! تۆ چاکتر با خەبەری هاوجۆری خۆتی.. دەوڵـەت خـۆی جانـەوەرێکی مارِسـە.. حەیوانێکـە وەك تـۆ رمووزنـە.. دەوڵـەتیش دەیـەوێ قسەبکاو قسە چەنی‌و خۆی بەوەڕینەوە بکاتە قانگە دووکەڵ.. تا خەڵکەکە فریو بداو

بیان هێنێتە سەر ئەو باوەڕە: فەرمووودەکانی دەوڵەت لەناخی کارو فرمانەکانەوە دەزێنەوە..

گەرەکیەتی ببێتە گەورەترین جانەوەری سەر رووی زەمین و جیهانی یەکانیش ئەوچۆنی بوێ ئاوای بنۆڕنێ[٢٥] لەدەمولمۆزی سەگەکەڕا بێڕەزاترین واتای زرگنی و حەسوودی دەرکەوت، ئیدی قوڕاندی: ((ئەوە دەڵێی چی.. گوایە کەسێ هەیە باوەڕی وابێ کەدەوڵەت گەورەترین جانەوەری سەر رووی زەمینە؟!)) ئەمەی گوت و لەلغاوەیەوە گێژەڵوکەی دووکەڵ دەرچوو. ئەوەندەی کەبۆی وەڕی؛ وات دەزانی لەڕقان دا شەقی بردووە. ئەوەندەی نەخایاند هێور بۆوە. ئەوجا پێم گوت: ها.. سەگی ئاگرین! رق و پەستی هەڵیان ئاخنیوی، ئەمە دەبێتە بەڵگە کەمن دەرهەقی تۆ راستی دەبێژم. ئەوا بەردەوام جاڕی راستی دەدەم: هەر لەدەست و پێوەندی ئاگرەوە باسی سەگێکی کەت بۆ دەکەم.. ئەم سەگەیان بەراستی لەدڵی زەوی یەوە قسە دەکا. لیکی زمانە شۆڕەی لەسیمی زێڕە. هیچ حسابێکیش بۆ خۆڵەمێش و دووکەڵ و کەفوکوڵی گەرم ناکا، بە دەوری یەوە قاقایەك دەڕەوێتەوە دەڵێن هەورەو بە پەڵە ڕەنگینەکانی یەوە کەیف دەنوێنی .. ئەو دوژمنی وەڕینە .. دوژمنی کەفچڕینی لغاوەیەو دوژمنی هەناوەترشەیە.. ئەوە سەگێکەو زێڕوپێکەنین لەدڵی زەوی وەردەگرێ؛ چونکە دڵی زەویش لەزێڕە. بشزانە: ئەو سەگە تۆیە!

هەر ئەوەندە ئەم قسانەی بیست، بێدەسەڵات مایەوە لەتەریقیانا کلکی لەنێو گەڵگرت و.. بەلووره خۆی کرد بە غارەکەی‌دا.

ئەمە ئەو ڕووداوە بوو کەزارا بۆ یارانی‌خۆی گێڕایەوە.. بەڵام ئەوان هێندە گوێیان پێنەدا.. پتر گوێ قوڵاخی هەواڵێك بوون دەربارەی دەریاکان و ئەو کابرایەی بەسەر دوورگەکەوە باڵی گرتەوە!کەزارا ئەوقسانە لێ بیستن گوتی: دەبێ دەربارەی ئەم گوتەیەتان چۆن گومان بەرم؟.. تۆ بڵێی تارمایی بووبم؟.. لەوانەیە ئەوەی رێبوارەکان دیتبێتیان خۆی نەبووبێ و ئەندێشەکەی بووبێ؟.. پێ دەچێ ئێوە چیرۆکی ((رێبوارو

[٢٥] بێگومان زارا لەم وەسفەی‌دا مەبەستی تەنیا ئەو دەوڵەتەیە کەبەفەرمانڕەهایی خۆیان دەست دەخەنە بینەقاقای گەلەوەو فزەی لێ دەبڕن. ف

ئەندێشەکەی)) تان بیستبێ؟ ئەندێشەکەم جڵەو گیر بکەم.. نەبەشکم تێ تـەقێنێ و بەکەیفی خۆی فرسەت لەناوبانگم ببینێ!

زارا بەسەر سوڕمانەوە سەری ڕاوەشاندو لەبەر خۆیەوە دەی پرسی:

ئەوە لەبارەی ئەو ڕووداوەوە چ دەڵێم؟.. حاڵی حازر لەخۆم دڕدۆنگم!!

نازانم خەیاڵو ئەندێشەی لەمەڕ من بۆچی هاتە زمانو پڕ بەدەم هاواری کرد:

((بەڕاستی زەمانە نزیك بووتەوە))؟!

زارا ئاوای گوت...

نجومگەر

سەرنجم دایە ئەو خەڵکە خەمێکی خەست دای گرتبوون.. هێزو بڕشتی کارگەرە بەگوڕەکان داهێزابوون، تومەز ئەو ئامۆژگاری‌یەیان پێ وەربووە ئیمانیان پێ پەیدا دەکا کەهەموو شتەکان لەیەك دەچنو هەموشیان بەتاڵو پوچن.. دوا بەدوا نامێنن.. بەڵێ ئەو ئامۆژگاری‌یەی لەبەرزیو نشێودا دەنگی دایەوە دەی گوت: ((هەمووشتێ پووچەو ئیدی نامێنێ)).

ئێمە درەوی خۆمان کرد.. بەڵام خەلەو خەرمانمان بە -کوێروو- ڕەش داگەڕاو داوەشا. دەبێ لەتاریکە شەوداو لەودیوی ئەستێرە بەدفەڕەکەوە چی کەوتبێتە خوارێ؟! بەڕاستی ڕەنجەڕۆبووینو شەرابەکەشمان تێك چوو! بەڵێ گۆڕاو بوو بە ژەقنە مووت. لەوەدەچێ کەچاوی بەدوپیس کێڵگەو بەندی دڵەکانمانی ئەنگاوتبێ و وشکی کردبێ.

تێکڕا وشك هەڵاتووین؛ گڕیشمان تێ‌بەربێ. بێجگەی خۆڵەمێش هیچمان لێ هەڵ ناوەرێ.. لەوەش گەڕێ کە هەموو شتێکمان پێوە ماندوو بووە.. نەخوازەڵا زمانە بڵێسەی ئاگریش پێمانەوە هیلاكو وشەکەتە.

ئەو کانیاوانەی کەوتنە بەردەممان داچکانو دەریاشمان لێ کشایە دواوە.. لەژێر پێمان دا زەوی کەوتوتە بوومەلەزە .. بەڵام دەمی دانەقلاشت ڕۆمان هێڵێ.. ئیدی

لەکوێ بگەینە دەریایەك و خۆمانی تێدا نقوم بکەین؟.. بەهاوارەوە داوای دەریادەکەین کەچی بەسەر گەناوەکانەوە دەنگمان بەرش و بڵاو دەبێ!!

بەراستی ئێمە زۆر رەتاین بەشکم مردن بەدەست بهێنین کەچی هێشتا ئەولاشە زیندووانەین کە لە گۆڕیچکەکانیان دا چاویان داقەڵاشتوون)).

نجومگەرێك ئاوای گوت. بەتەواوی کاری لەدڵی زارا کردو گۆڕی؛ تاوای پێهات لەخەفەتباری و شەکەتیدا، بچێتە خێڵی ئەوانەوە کەنجومگەرەکە لە پێشبینی خۆیدا باسی کردن.. ئەویش ورە بەربداو ئەوان ئاسا گرفتاری سەر زەوی بێ!

زارا بەیارانی خۆی گوت: زەمانە هێندە دوور ناخایەنێ کەئەو تاریکستانییە رووی زەوی دابپۆشێ.. سڵ لەئەوەدەکەمەوە هۆیەکم دەست نەکەوێ رووناکیی خۆمی پێبپەرێنمەوە بۆ ئەو دیوی کەو لە کوژانەوە رزگاری بکەم من نورێکم ئامادەکردووە لەجیهانی دیارو نادیارەوە رووناکی بداتەوەو لەلۆغانەکانی تاریکیدا تیشك بهاوێژێ.. ئەوجا بەهەموو دڵتەنگییەوە دەشێ کێ هەبێ ئەو نوورە بپارێزێ؟

زارا بەدڵێکی حەسرەتناکەوە سەری خۆی هەڵ گرت، سێ رۆژی رەبەق بەبێ نان و ئاو خۆی راگرت و نەی زانی حەسانەوە چییە؛ زمانی بەستراو نوقمی خەوبوو. هاورێکانیشی بەدرێژایی شەوانە خەمبارانە بەدەوریەوە دانیشتن و چاوەروانی ئەوەبوو بێتەوە سەر خۆی و خەمی لێ برەوێننەوە.

دواتر چاکەوەبوو. وەك دەنگ دانەوەیەك لە دوورەوە بێ دواندنی:

((هاورێیان! گوێم لێ بگرن تا ئەوەی بەخەون دیومە بۆ تانی بگێڕمەوە.. ئێوەش لە لێکدانەوەیدا یاریدەیەکم بدەن، هەرچەندە خەونەکەشم گیردەستەو مانا کەشی لێ پەناداوین. لەخەوما دیتم:

زیندەگانیم بەجێ هێشت و بوومە پاسەوانی گۆڕستانی سەر ئەو کەژە رەقەنە رووتەنەی کۆشکی مەرگی بەسەرەوەیە. پاسی ئەو دارتەرمانەم دەکردن وەك تالانی سەرکەوتن دالانە تاریکەکانیان پێ هەڵ چنرابوون. دەم بینی؛ ئەوانەی لەنەبەردی ژیان دا گلاون ئێستا هەلاژیاوی نێو ئەو تابووتانەن کە بەشووشە داپۆشراون؛ بەخێسەی ترسناکەوە زەق تەماشایان دەکردم.. ئەو بۆنە خۆشە ئەبەدییەی هەڵی مژی هەر ئەو تەپوتۆزەیە کەلەگیانمەوە هەڵ دەستێ و هیلاکی دەکا.. تۆزێکەو هێندە قورسە ناتوانم لەگیانمی بتەکێنم!

تارمايی تاريكیو تەنيايیو دەنگ دانەوەی شەوگار گەمارۆيان دابووم.. تەنيا هاوڕازم كشوماتی مەرگ بوو كەقەدەرێ ناقەدەرێ لرخەی گيانەڵای تێدا بەرز دەبووەوە..

كليلە ژەنگاويەكانم هەڵ گرتبوون، ئەو دەرگا قايمانەم پێدەكردنەوە كەسيرەی گرێژنەكانيان هێندە ناسازو بەد بوو پڕ بەداڵانەكان دەنگی دەدايەوە، سەردەرانو شيپانەكانيان لەباڵی ئەو پەلەوەرانە دەچوون كەلەكاتی هەڵ نيشتن دا بەئاگادەهێنرێنو تەپاو تل خۆيان كرژ دەكەنەوەو دەی كەنە قاژەو قيڕە.

دوای ئەو دەنگدانەوەيە كەشەوگار كپ دەبوو بەتەنێ ئەو پەڕی ترسم لێ دەنيشتو لەبێ دەنگی ترسناكەوە دەگلام. ئەگەر دروست بێ ئەو جۆرە خەونانە كاتيان هەبێ ئەوا كاتەكە لەسەر خۆ تێپەڕی، تا ئەو رادەيەی شتێك ڕووی‌داو بەحەپەسانەوە لێی بەهۆش هاتم.

سێجار دەروازەكە لێ دراو بەچەشنی هەورە تريشقە دەنگی دايەوە.. داڵانەكانيش وەك نركەی شێر دەنگيان لێوە دەرچوو. لەكلۆمەكە هاتمە پێشەوە چەند خەريك بووم هێندەی گرێ قامكێك نەبزووت، گەردەلوول هەڵی كردو بە قايمی لەگرێژنەی بردو تابووتێكی ڕەشی هاويشتە لام.. ڕەشە با لووڵی داو بەگڤە گڤەوە تێكی شكاند.. ئيدی هەزاران قاقاو حيلكەی لێوە دەرچوو.. بەهازاران منداڵو فريشتەو كوندو شێتو وێتو پەپوولەی زل زل بەدەورم دا كرديانە باز بازێن و گاڵتە پێ‌كردنم. ترسێكی بێڕەزام لێ نيشت.. ئيدی نەمزانی چۆن ڕەهێڵ بوومو كەوتمە سەر زەویو كردمە هاتو هاورێكی ناساز؟! سەرەنجام بەحەپەسانەوە لەقيژەی خۆمەوە بێدار بوومەوە.

زارا قەدەرێك واقی وڕما!.. هەر ئەوەندەی زانی: ئەوا خۆشەويسترين مريدی ڕاست بووەتەوەو دەستی دەگرێو دەڵێ:

((لێدانەوەی خەونەكەت لەخودی ژيانی خۆت دايە.. ئەرێ زارا! تۆ ئەو تابووتە نەبووی كەژيانت هەرچيەكی هەبوو لەخراپەو بەدیو فريشتەی مۆن تێتی ئاخنين؟! ئەی هەر زارا نەبوو كە بەحيلەی منداڵانەوە بەسەر گۆڕەكان دا تیێ دەپەڕیو گاڵتەی بەئێشك چيەكانی گۆڕستان دەهاتو گاڵتەی بەهەموو كليل بەدەستێك دەكرد كە بەدرنگەو خڕە خڕەوە ئەم ديواوديوی دەكردن؟! لەمەولا ئەوانەش لەتۆ دەتۆقن، قاقای

پێکەنینەکەت بێهۆشیان دەکاو دەیانخات بەزەویدا.. دواتر بێداردەبنەوە. ئا بەم ڕەنگە دەسەڵاتت بەسەریان دا دەشکێت.

لەئاسۆوە ئەستێرەی تازەت لێ وەدەرخستین، ئەو بەهایەی لەشەودا پێمان نەدەزانی بۆت پەخش کردین.. بەڕاستی پێکەنینەکەی خۆتت بەسەرمان دا ڕەواندەوە.. ئێمەش وەك چەتری ڕەنگاو ڕەنگ کردمانە سایە تریقەی منداڵان لە تابووتەکانەوە بڵند دەبێتەوە.. لەڕەنج و زەحمەتی کوشندەوە زریانێك هەڵ دەکاو لەمێژەوە بەتەمای بووین.

نەفسی خۆت دەوری دوژمنەکانتی بینی، خەونەکەشت بێ زاری کردی.. بەڵام بەئاگاهاتی و خۆت لێ داڕنین و ترست نیشتەوە. دیسان ئەوانیش دێنەوە سەر خۆیان و دەگەڕێنەوە بۆلای تۆ.

ئابەو ڕەنگە مریدەکەی قسەی خۆی دەربڕی. ئیدی یارانی لێی کۆبوونەوەو نەوینە دەستی تا قایلی بکەن لەجێگاکەی ڕاستەوەبێ و خەم نەخواو بگەڕێتەوە نێو دۆستەکانی.. بەڵام زارا لەسەر خەوگاکەی لێی دانیشت، وەك کەسێکی گەڕاوەی دوورە سەفەر نەپەرژێتە سەر ئەوەی کەکێی لەدەورەیە ئاوا چاوی زەق کردنەوە.. بەڵام ئەوان وازیان لێ نەهێناو ڕاستیان کردەوەو رایان گرت. خێرا بەهۆش هات و ڕەنگوڕووی گۆڕا. ئەوجا کەوتە پەنجە تێ وەردانی تاڵە ریشەکانی و بەقیژەوە گوتی:

هەموو شتێك لەوادەی خۆیدا دێتەدی، ئەو شتانەش زەمانی خۆیان دێتە بەرەوە.

کەواتە هەر لەئێستاوە خواردنێکی خۆشمان بۆ ساز بکەن.. تامنیش ئێزای خەونەکەم ببژێرمەوە.. با نجومگەرەکەش لە تەکما بخواو بخواتەوە.. پاشان دەریایەکی پیشان دەدەم کەخۆی تێ فڕێ بداو بۆ خۆی بخنکێ. بەڵام چاوی بڕینە دۆستە خەون لێی دەرەوەکەی، سەری راوەشاندو بۆ ماوەیەکی زۆر چاوی لێ نەتروکاندن.

زارا ئاوای گوت...

سەرگەرد

رۆژێکیان زارا بەسەر پردێک دا تێ دەپەڕی، کۆمەڵێك شەل و کوێرو ناتەواو دەورەیان داو قەمووریکیان لێی هاتە پێش و پێی گوت:

((زارا! بەلای گەل دا ئاوڕێك بدەرەوە؛ چونکە گەلیش کەڵك لەپەیڕەوی یەکانت وەردەگرێ.. ئەوا خەریکە باوەڕ بەڕێنمایی تۆ بهێنێ، ئەوجا بۆ ئەوەی باوەڕی گەل بەتۆ قایم بێ پێویستی بەیەك شتە: ئەوەیە کە بەر لەهەموو شتێك ئێمەی گێڕو نوقسان و هەڵ بژاردەی گەل دڵنیا بکەی.. ئەوجا بۆ ئەزمونی خۆت ئەوا چەند سەرێکی هەڵ بژاردەو تێ هاتەت لەبەردەم دان و تازووە ئەم هەلە لەکیس خۆت مەدە؛ ئێستا دەتوانی کوێرو گردە نشینەکانیان چاك بکەیتەوەو شەکەتەکانیان بحەسێنیتەوە. ئەمە بەرێگەی زامن بۆ رێنمایی گەل و باوەڕهێنانی بەزاراو مایەی دڵنیابوونی.

زارا وەڵامی دایەوە:

ئەو کەسەی پشتی قەموور چاك بکاتەوە، ئەوا ئەو زیرەکییەی هەیەتی لێی دادەڕنێ.. ئەمە ئامۆژگارییگەلە. ئەگەر بینایی بگەڕێتەوە بۆ چاوی کوێر ئەوا هەموو شتە دزێوەکانی سەر زەوی دەکەونە بەرچاو؛ ئەوسابە نەفرینەوە ئەو کەسە دادەشوا کە چاوی بۆ چاك کردوونەتەوە. ئەگەر شەلەش قاچی ڕەهابێ ئەوا ئازارێکی قورستری بەمیرات دەکەوێ؛ چونکە هەرچی ریسوایی هەیە لەسەر شانی کەڵەکە دەبێ و بەرەو مەبەستی خراپەکاری بەیەرغە هەڵنگیدەدا.. ئەمە ئەو ئامۆژگارییەیە کە گەل رای دەگەیەنێ. ئیدی پێویست دەکا ئەوی گەل لەزارایوەرگرتووە زاراش لەگەڵی وەربگرێتەوە؟

لەوەتی دابەزیومە نێو خەڵك و خواوە بەلامەوە کارێکی ئاسایی و ئاسانە بنۆڕمە کۆمەڵانی گەل کە:

ئەمەیان یەکەڵ چاوە.. ئەویان گوێیەکی بڕاوە.. ئەمیان بێقاچە.. ئەوانە بێ زبانن.. ئەمانەشیان بێ کەپوون.. ئەوەش کۆمەڵێکی دی کە بێ سەرن. ئابەو چەشنە

شتە ناشیرینەکانم دیتن.. لەوانەش درێو تر چەند شتێکن باسم نەکردوونو ناشتوانم لەزوربەیان بێ دەنگ بم!

زەلامم دیتوون هەمووشتێکیان لەدەست داوە بەلاّم برێ شتی لەئەندازە بەدەریان ماوە؛ لەوە دەچن یەك چاوی زل بن، یان دەمێکی فراوانی داپچڕاوبن، یان ورگێکی زل.. یان هەر تاقە ئەندامێکی زلی ناقۆلاّبن. ئەم پیاوانە بریتین لەو زەلامانەی خاوەنی نەنگیو ناتەواویی پێچەوانەن.

لەکەنارگەی خۆم داپەڕیمە خواریّو گەرەکم بوو–بۆ یەکەم جار بەسەر ئەو پردەدا تێ بپەڕم کە چ لەنێوقەدا بەحەپەسانەوە راوەستام، ئەوەی بەچاوی خۆم دیتم هەرگیز بڕوام پێنەدەکرد، گوتم: خۆ ئەوە هەر گوێیە؟!.. گوێیەکی فراوانو هێندەی بەژنی زەلامێکە، لێی هاتمە پێشەوە.. لەو دیویشەوە شتێکی باریکەلەم بەدی کردوو دەش جولاّیەوە، هێندە زەبوون بوو بەزەییت پێدا دەهاتەوە؛ تومەز ئەو گوێ زلە لەسەر یەك لاقی ریوەڵە خۆی هەڵ ناوە.. ئەو لاقەش بریتییە لەمرۆڤێك. بێتو بەچاویلکەوە لەو شتە ورد ببویتایەتەوە روویەکی مۆنی زرگنت لێ وە دەردەکەوت.. گیانێکی بێ نموودت تێدا بەدی دەکرد کەلەسەر بنکەی خۆی هەڵ دەلەرزیو خۆی هەڵ دەئاوساند!

گەل پێی گوتم: وەنەبێ ئەو گوێیە هەر پیاوێك بێو هیچی دی.. بەلاّم وێرای ئەوەش مەردێکی مەزنو بلیمەتی زەمانەیە. جگە لەوەش رۆژێ لەرۆژان کە گەل باسی گەورە پیاوانی کردبێ لێم نەسەلماندووەو بەرۆکی باوەڕی خۆشم بەرنەداوە: (ئەوە پیاوێکەو خاوەنی نوقستانیی پێچەوانەیە؛ چونکە لەهەموو شتێك دا کەمی هەیەو لەیەك شت دا زۆری هەیە.)

پاش ئەوەی زارا گوتارەکەی ئاراستەی ئەو قەموورە کرد کەنوێنەری گەل بوو بەپەستییەوە رووی وەرگێراو قسەی بۆ مریدەکانی کرد:

((بەڕاستی لەنێو مەردمگەل دا دەڕۆم واهەست دەکەم بەنێو پەردو ئەندامە لەشی پەرپیودا رەت دەبم، ئەمەش دیمەنێکی بەسامەو دەکەوێتە بەرچاوم؛ چونکە ئەوەی دەیبینم دەڵێن پارچە لەشی داپچڕاونو لەقەسابخانەدا هەڵ دراونەتەوە، خۆ ئەگەر ئەم چاوانەم لەحاڵی حازر رابکەنو پەنا ببەنە بەر رابووردوو ئەوا بەرەنگاری هەمان دیمەنی ناساز دەبنەوە.. دیسان لەوێش هەمان پەردووە..هەمان وێرانەیە..هەمان

دەستو پای كۆتولەتە.. هەمان ڕووداوی تۆقێنەرە.. بەڵام ئەوەی پیاوبێ نایەتە بەرچاوم..

یاران! ئەوەی تینم دەگەیەنێتێ زەمانی ئێستاو رابووردوویە. بێت و هەڵ كەوتی دوارۆژم نەدۆزیایەوە بەرگەی ژیانم نەدەگرت. زاراش تێكرا چاوێكەو هێندە بینایە پەنهانی دەسمێ..داهێن و خۆڕاگرە.. لەخۆی دا دوا رۆژو گوزەرگەی دوارۆژە. داخیشم ناچێ كەسەقەتێك بەسەر ئەو گوزەرگەوە خۆی قنج دەكاتەوە!!

دیسان ئێوەش دەپرسن و دەپرسن: زارا كێیە ؟ بەچی ناوی ببەین؟ بێجگە لەپرسیار هیچ وەڵامێك بەدەست ناهێنن، منیش بۆ خۆم هەر بەو چەشنەم.

ئایە زارا ئەوكەسەیە بەڵێن دەدا یان بەڵێن جێبەجێ دەكا؟.. داگیركەرە یان میرات بەرە.. پزیشكە یان ئەو نەخۆشەیە چا كەوەبووە؟ ئایا شاعیرە یان پیاوی راستییە.. رزگار كەرە یان خۆسەپێنە؟ تۆ بڵێ: پیاوچاكە یان پیاوخراپە؟!

من هەر ئەو كەسەم كە لەنێو خەڵكیدا بەچمكێكی ئایندەدا دەڕۆم.. ئەویش لەدیارو نادیارەوە دێتە بەرچاوم، هەموو بیری خۆشم خەریك كردووە بەكۆكردنەوەو یەك خستنی ئەو شتەی بەسەرنهێنییەكان و كوێرە رێكەوتەكانەوە پەرشوبڵاو بووەتەوە. من نەم دەتوانی مرۆڤ بم ئەگەر مرۆڤ شاعیرێكی نهێنی شیكەرەوەی سەرگەردی براكانی نەبووایە لەبەر ئەو شتە مەی كە بەكوێرە رێكەوت و رۆژگاری ناودەبەن. خۆ كردنە قوربانیش لەپێناو ئەوانەدایە كە رۆیشتوون و لەپێناو ئەوەش دایە (هەرشتێكی كە بووە) بیگۆڕی بۆ ((ئەوشتەی دەتەوێ و مەبەستتە)) بەو مەرجەی كەبووە![٢٦] تەنیا خودی ویست دڵسۆزو مزگێنی دەری شادییە. هاوڕێیان!

---

[٢٦] ئەم بەندە نووسینەی زارا هێندە دژوارە بێت و كوێرە رێكەوت و زەمانەی بۆ نەبەزێنین هیچ بەهیچ ناكەین. بوونە مرۆڤایەتییەكەی ئەم كابرایەو هەڵ كشانی بۆ ئەولای زاتی خۆی نەكردووەتە رووداوی رەبەق ورەها؛ بۆیە مەرجی هێنانە دی لەخەیاڵ چڕیی شاعیر گرێ داوە كەئەودیوی سنوربكەوێ و بەرزەخەكان بسمێ. كار بە ئەوەشەوە نەوەستێ و لەپێناو ئەو ئافەریدەی ئەو مەبەستنی لەگەڵ ستەمی دەهەردا دەستەویەخە بێ، هەموو شتێكی هەبوو لەڕابردوودا، بگۆڕدرێت بخرێتە ژێر ركێفی (هێزی ویست) لەئێستا وئاییندەدا، ئەو بوونەوەرەی لەمەرجی رابووردووشەوە گلاوە، دەبێ قوربانی لەقەبەڵ بكرێ و كەمەندكێشی

ئەمە پەڕەوێکە و ئێوە ی پێ فێردەکەم.. دەبێ بشزانن کەهێشتا ئەو (ویستە) بەندی‌یەکی دەست بەستەیە.

ویست لەخۆی‌دا ڕزگار کەرە.. بەڵام دەبێ ئەو هێزە خودی ڕزگار کەرەکە دەبەستێتەوە چی بێ؟

تاکە دەردی ((ویست)) بریتی‌یە لەوشەی (هەبووە) ویست بەرانبەری ئەو وشەیە ددانی دەسوێتەوەو غەزبناکەو لەچەمکی ((هەرچی‌یەکی بووە)) بەمەرام ناگا، ئیدی ویست بەدبینانە سەرنجی ((هەرچیەکی نەما)) دادا. بۆشی نیە کە بەرەو دواوە هێزی خۆی تاوبدا. لەوە زەبوون ترە کەزەمانە و ئەوەی زەمانە گەرەکیەتی تێکیان بشکێنێ.. ئەمەش دەردێکەو خۆی بۆ ویست حەشارداوە.

گوتمان ویست ڕزگار کەرە .. بەڵام تێ ڕامانی ویست بۆ خۆڕزگار کردنی لەو دەردەو بۆ ڕووخاندنی دیواری بەندیخانەکەی دەبێ چی بێ؟

داخەکەم! هەموو بەندی‌یەك شێت دەبێ، ویستیش ئەگەر دێوانە نەبێ هەرگیز ناتوانێ خۆی قوتاربکا.

زەمانە بۆ دواوە ناگەڕێتەوە، هەر ئەمەشە کە ڕق‌و مەکری ویست دەبزوێنێ.. بەردە عازەبەیەك لەگۆڕێ‌یەو ویست ناتوانێ هەڵی بڕێ، ئەو بەردەش بریتی‌یە لە: ((فرمانی هەڵ کەوت= الأمر الواقع))

سەبارەت بەوە بەڕقەوە ویست دەی‌کاتە فەرتەنەو درەختەکان لەڕیشەوە هەڵ دەکەنێ.. هەرچی لەگەردش‌و مەکردا شان لەشانی‌نەدا ئەوا تۆڵەو سزای دەگەیەنێتێ.. ئا بەو چەشنە ویستە ڕزگارکەرەکە دەبێتە هێزێکی بەدکارو جامی غەزەبی بەسەر ئەوانەدا قلّپ دەکاتەوە کە ڕازین بەوەی– ناتوانن بگەڕێنەوە بۆ زەمانی (ئەو شتەی نەماوە). ئایا تۆڵەی ویستیش هەر ئەوەندە نیە کە لەزەمانە بەرگەشتەیە؟. چونکە ئەو شتەی زەمانە بی‌خاتەوە ویست دەسەڵاتی پەرچ دانەوەی نیە.

ویستی لەمەڕ ئێستا بێ...کەواتە ئەی ئەندێشەو تێڕامانی شاعیرانە.. ئەی سەرگەردی ستەمی کوێرەڕێکەوت‌و زمانە بەفریابێن‌و دەستم بەدامانتان؟!

ئالانی

بەڕاستی ویستی ئێمە هەنگاوتەی شێتییە، لەوەتی شێت بوون فێری بیر کردنەوە بووە ئادەمیزادیش نەفرینبار بووە، ئا بەو ڕەنگە لەهەموو زەمان و شوێنێك دا سزا دەبێتە یاوەری ئازار.. تۆ بڵێی بیری تۆڵە جەڕابێ بەنەفسی خۆیەوە؟.. ئەوجا بێین و بڵێین وشەی تۆڵە بێژەیەکی درۆزنانەیە و دەربڕی مەبەستە لەکانگای دڵەوە. هەموو خاوەن ویستێك لەخۆیدا ئازارمەندە چونکە ناتوانێ بۆ سەردەمی رابووردوو بابداتەوە تا ئەو شتەی نەماوە بی هێنێتەوە.. ئا لەبەر ئەوە دەبێ ویست و سەرجەمی ژیان ببنە کەفارەت و ئێزاو سزا.

بەهۆی ئەم بیرو باوەڕانەوە ((هۆش)) خۆی خزاندە هەورانەوەو شێتایەتی لێ هەڵقولاو هاواری کرد: هەموو شتێك نامێنێ و هەموو شتێك شایەنی نەمانە. خودی داد فەرمان دەدا کە زەمانە رۆڵەکانی خۆی بکاتە نێچیرو تێکیان بشکێنێ، ئەمەش کارێکەو (شێتی) رای گەیاندووە، ناموس و یاسای ئەدەبیش رێکی ماف و سزاکان دانراوە. کەواتە چۆن لەدەست لافاوی ڕووباری ژیان قوتاربین کەژیان لەخۆیدا بریتی بێ لەسزا؟.. ئەمەش هەرئەوەیە کە شێتی جاڕی داوە. ئێمە ناتوانین تاکە ڕووداوێك لەهەبوون-دا بسڕینەوە، ئەی دەبێ سزا بتوانێ ڕووداوەکان نەهێڵێ؟.. ئەی دەبێ بۆ بێجگەی ئەو کارانە لەهەبوون دا نەمرایەتی هەبێ کە یەکبینە ((کار)) دەکا بە ((سزا)) و سزاش دەکا بە کار؟.. تاوەکو ویست نەگاتە ئەو ڕادەیە کەلەزاتی خۆی نەبان و بەرگەشتە بێ هەرگیز لەو بازنە بۆشە رزگار بوونی بۆ نیە.. ئەوساکەش دەبێتە ویستێکی دوورەوە خراوی بەرگەشت.

برادەرینە! ئێوە شارەزای ئەو گۆرانیانەن کە شێتی دەیان لەوسێنێ. کاتێ فێرم کردن کە ویست خوڵقێنەرە مانای وایە لەبیستنی ئەو گۆرانیانە دوورم خستوونەتەوە. ئیدی ((هەرچیەنەما)) بەچەشنی رازو ڕێکەوتە نایابەکان پەرشوبڵاودەبێ. ئەمەوایە- تا ئەو کاتەی ویست هەڵ دەداتێ: من خۆم ئەمەم ویستووە، پاشان دەڵێ: ئەمە ئەوەیە کە ئێستاکە دەمەوێ و لەمەولاش.. سبەینێش هەردەمەوێ.

ئایا تا ئەمرۆ ویست بەم شیوەیە هاتووەتە زمان.. ئەی گەنگێ دەیدرکینێ؟ تۆ بلیی لەبەندو کۆتی شیتی خۆی داماڵی بێ و بەهەموو -ورەیەکییەوە خۆی کردبیتە سەرگەردی رووداوەکان و مژدەی شادی ببەشیتەوە، یان ویست هاتبیت و بیرۆکەی

تۆڵەی فڕێ دابێتە ئەولا، ئیدی ددانی لێ نەکرۆژێ. ئەی دەبێ کێ توانی بێتی فێری باشاری رۆژگاری بکا.. بەڵکو فێری شتێکی بکا لەژوور ئەو باشارکردنەوەبێ؟!

دەبێ ویستی توانا خواستی خۆی ئاراستەی شتێك بکا لەباشارو خۆلە گەلاگونجاندن مەزنتربێ.. بەڵام ئەمە دوورە و بۆی ناکرێ؟! ئەی دەبێ کێ فێری بکا، هەمان خواست بەرەو رووی (ئەوشتە بکا کەنەماوە)؟

زارا خێرا لەقسە وەستا.. هەروەکو ترسێکی توند دای گرتبێ چاوی زەق بوونەوەو کەوتە لێ هەڵ ڕوانینی هاوڕێکانی.. بەڵام هێندەی نەخایاند کەوتەوە پێکەنین و لەسەرخۆ گوتی:

لەنێو خەڵکیدا ژیان سووك نابێ؛ چونکە بێ دەنگی بۆ مرۆ کارێکی سەختە نەخوازەلا ئەو مرۆیە چەنابازبێ!!

زارا ئاوای گوت.. بەڵام ئەو قەموورەی گوێی بۆ ئەو گفتۆیە گرتبوو، بەچەمۆڵەش دەموچاوی خۆی شاردبوونەوە، قاقای زارا سەرسامی کردو چاوی کردنەوەو گوتی:

بۆچی زارا بەشێوەیەك ئێمە دەدوێنێ کەجیاوازە لەو شێوەیەی مریدەکانی خۆی پێ دەدوێنێ؟

زاراش گوتی: بۆچی دەبێ ئەمە شتێکی سەمەرە بێ؟ گوایە بۆچی دروست نەبێ کە(قەمور)یش بەقسەی دووجارە قەموورانە بدوێنرێ یان بدوێ؟

قەموور هەڵی دایە:س قەی‌ناکا.. با زارا وەك مامۆستای منداڵان مریدەکانی بدوێنێ..بەڵام بۆچی زارا بەشێوەیەك شاگردەکانی دەدوێنێ کەجیاوازە لەو شێوەیەی نەفسی خۆی پێ دەدوێنێ؟!

پەندو دانایی ئادەمی

وەنەبێ بەرزاییەکان ترسێنەربن.. بەڵکو قولاییەکان شتێکی ترسناکن. لەنزمانیدا چاو بەسەر کەندڕدا دەڕوانێ و دەستیش بەرەو لووتکە خۆی ڕادەدا..ئەوجا گێژەنی جووتە (ویست) دڵ لەگێروگاز دەنێ.

یاران! ئایە ئێوە دەزانن کە ویستە دووفاقەکەی من چیە؟ ئەوەتا ئەنگێزو مەترسی گێژم دەدا؛ چونکە لەشۆڕبوونەوەمدا چاو دەبڕمە بڵندانی، لەحەواش ڕا پەل بۆ پاڵ

پشتێك دەكوتم. لەلايەكەوە ويستى خۆم بەمرۆڤەوە بەستووەو شەتەك دراوى كۆتو پێوەندەكانم، لەولايشەوە دەمەوێ لەو مرۆڤە ئاسايى‌يە خۆم قوتار بكەمو بەنديوارى تەنيا مرۆڤى بالأبمو ويستى دووەمم هەر بەرەو ئەميان تەكانم پێبدا. حالّم لەنێو خەڵكىدا وەك كوێرێكە نەزانێ كێى لەدەورەيە، ئەوجا بۆ ئەوەى كەدەستەكانم متمانەى لەدەست نەدەن بۆ ئەوە خۆيان دەكوتن بەسەرپالّ پشتێكى پتەودا بكەون.

خەڵكينە! من ناتان ناسم.. ئەمەش تاريكستانى‌يەكە و خۆمى‌تێوە دەپێچم، بەڵكو پرسەيەكەو پەناى بۆ دەبەم.

ئەوا من لەبەردەم دەروازەدا رۆنيشتوومو روو دەكەمە سێ بەندى‌يەكان و دەقريشكينم: ئا دەى! كێ دەيەوێ لەخشتەم بەرێ باليم بيتە پيشەوە؟.

يەكەم پەندى ئادەمى ئەوەيە كە تەسليمى فريودانى خەلك بم.. ئەمە پەنديكەو دەبێ ئيشى پێ بكەم.. تەنيا لەبەر ئەوەى كەلەنيو مەردومگەل دا فيلباز هەن پێويست ناكا بەناچارى خۆم بپاريزم.

ئەگەر من لەجيهان دا هەلويستى خۆ پارزتنم وەربگرتايە ئايە مرۆڤ دەى توانى بالۆنەكەم قورس بكاو نەى هيلێ بەرەو ئاسۆى بەرين بەرەلأبێ و تێبتەقينێ؟

كەخۆم لەئاقار خۆپارازتن گيل كردووە ئەوە گرنگى بەخۆدانيكەو تا نەم گەيەنيتە چارەنووس خۆم لى خافڵ نابێ. ئەگەر لەهەموو كاسەيەك گوريزبكەى‌و ليى نەخۆيەوە ئەوا لەتينوان دا دەخنكيى.. ئەگەر بشتەوێ لەنيو خەلكى‌دا پاكيزەبى پێويستە خۆت رابهينى كە بەئاوى پيس خۆت بشۆى! ئاى چەندە لەگەڵ دلى خۆم دا كەوتمە رازو پرسە و پيم دەگوت: ئەى پيرە دلەكە! دەئەوجا بۆخۆت بسرەوە. ئەگەر وەك نازو نيعمەتيك چاوت بريونەتە تۆلە سەندنەوە ئەوا تيى‌دا سەرناكەوى.

ئەمەش دووەم پەندە ئادەمى‌يەكەى منە: هيندەى لەتەك خۆشەكينەوەدا– دەسازيم كەمتر لەتەك لەخۆ بايى بوودا– دەگونجيم؛ چونكە زەخمى لەخۆبايى بوون كانگاى گشت بەلأيەكە.. بەلأم برينى خۆشەكاندنەوە شتى چاكترى لى سەوزدەكەين. ئەوانە دەربايستى كەسايەتى خۆيان نين‌و هيچ دەوريكى نادەنێ. ئەوجا منيش وەهام پى خۆشە لەنيو ئەوان را بنۆرمە ژيان، چونكە بۆ نەخۆشيى سەودايى دەرمانى چاكن.. لەتەك بايى‌بووەكان دا خۆم دەسازينم؛ چونكە حەكيمى خەم رەوينن، بۆ ئەوەش مرۆڤ لەبەرچاوم دا بكەنە ئەكتەريك‌و وەستاى چاكن!

سەرەرای ئەوەش کێ دەتوانێ لەسەر کزی بایی بووەکانەوە خۆی بگەیەنێتە قووڵاییەکان! بۆ ئەو نموونە ئادەمیانە خێرم گەرەکەو هێندە بێ نموودن بەزەیم پێدا دێنەوە.. ئەو بێ نموودە لە خۆباییبووە دەیەوێ (بروابەخۆبوون) لەئێوە دابتاشێ و خۆراك لەنیگاکانتانەوە- وەربگرێ و سوالی ستایش لەچەپلەکوتانی ئێوە بکا.. مەردومی ئاوا هێندە خۆش باوەرە هەر ئەوەندە وەستایانە لەبارەیەوە درۆی بۆ هەڵ بریژی دەی سەلمێنێ.. سەرگەردانیکە هەر ئەوەندە بچەقیتە نرخو بەهای خۆیەوە دەکەویتە گومانەوە. ئەگەر پەسندایەتی راستەقینە لەزاتی خۆی بێ ئاگابێ ئەوا کەسی لەخۆ باییبووش لەبارەی نەوازشیەوە شتێکی لێ دەزانێ.

سێیەم پەندی ئادەمیانەی من لەسەر ئەوە بەندە: کە رێگە بەشەرم شکۆی ئێوە نەدەم بم تۆرێنێ و نەهێلێ تەماشای خراپان بکەم. من هەر چەندە سەرنجی ئەو ئافەریدە سەیرو سەمەرانە بدەم دلم دەکریتەوە؛ ئەوانە بوونەوەریکن و هەتاو فەراهەمیان دەهێنێ؛ وەك : گەلە پلنگ و دار خورما و ماری زەنگۆلە دارو شتی دیکەی سەیرتر. ئای کە لەنیو خەلکیدا ئەو نموونە سەمەرانە زۆرن و هەمووشیان بەگەرمای خۆر لەهێلکە جووقاون. لەنیو ئەو خراپانەش دا زۆر شتی ناوازەو نایاب دەست دەکەوێ.

بەتێ روانینی من کامتان زۆر هۆشمەندە ناگاتە دوا پلەی دانایی. هەروە بەلای منەوە (خراپە)ش زیاد لەخۆی وەسفی دراوەتێ، زۆر جار بەگومانەوە لەبەرخۆمەوە پرسیومە: ئەوە بۆچی مارەکان یەکبینە زنگۆلەکانیان دەترنگینن؟

هەموو شتیك و تەنانەت خراپەش ئایندەی خۆی هەیە. تا ئەمرۆکەش خۆرەتاوی قرچەی نیوەرۆ -لەوپەری گرشەی هەلاتنیدا- بۆ مرۆڤ دەرنەکەوتووە. لەم رۆژگارەدا زۆر شت هەیەو بەخراپ دادەنری، کەچی قەبارەکەی لەسیزدە پێ تیناپەرێ و لەسێمانگیش پتر نامینیتەوە، لەمەولاش شتی لەوانە گەورەتر لەدایك دەبێ. پێویستە ژیان ئەژدەریکی بالا بخولقینی کە شایانی مرۆڤی بالا بێ. لەمەولا رۆژە سوتینەرەکان گەرمایی داهینان دەگەیەننە ئەو دارستانە ناسك و ئاودارانەوە کە هیشتا هیچ دەستیکیان وێ نەکەوتووە.

چار نییە دەبێ کیوی یەکانتان ببنە پلنگ و دووپشکە کانیشتان ببنە تیمساح؛ ئەوجا راوچی نیو جەنگەڵ بەنیچیری خۆی خەنی دەبێ.

ئەی گرۆی کارخاس و دادخوازان! بەراستی لەنیوتان دا گەلی شتی پیکەنیناوی هەیە.. ئەو شتەی ناوتان ناوە شەیتان و لیشی دەترسن بەراستی دەم هینیتە پیکەنین. مەودای گیانی ئیوەو شتە مەزنەکان دووره. ئەگەر مرۆڤی بالاتان بەکارچاکی‌یەوە لی وەدەرکەوت ئەوا ترس و لەرزتان بەمیرات دەخا . ئەی دانایان و زانایان! هەر ئەوەندە دانایی و پەندیاری مرۆڤی بالا لەشادی و بی پەروایی‌دا تیشکی دایەوەو گری‌تیبەردان ئەوا پشت هەلدەکەن و دەرۆن.گەورەکان! ئاوا چاوم پیتان هەلەنگوت و باری نهینیشم هەل هینا. ئیستاش بۆتانی‌جار دەدەم: ئەو مرۆڤە بالایەی کەپیتان رادەگەیەنم ئیوە لەلای خۆتانەوە بەشەیتانی شەیتانەکانی ناودیر دەکەن!

ئەو گەورانە ماندوویان کردووم.. کامیان هەرە گەورەیە پتر لە پەلوپۆم دەخا، من حەز لەوە دەکەم بەسەر پلەو پایەی ئەوان دا رابوورم لە ژوور ئەوانەوە رووبکەمە مرۆڤی بالا.

کاتی سەرتۆپی گەورەکانم لەبی پەروایی‌دا دیتن راچلەکیم، روتورەوان هەستم کرد ئەوا هەردوو قۆلم دووبالیان لی پەیدا بوون بۆ ئەوەی بەئاسۆگەی زەمانی ئاییندەدا بسوریمەوەو لەو گەورانە هیجگار بەدووربم.. من روودەکەمە رۆژگاری هەرە دوور، بەرەو خۆرەتاوی نیو رۆکان مل دەنیم کە نوقمی ئەو رووناکی‌یانەن هیشتا هیچ هونەریك خەونی پیوە نەدیون. ئەوجا خواوەندەکان ئاشکرا دەبن و لەئاست هەر رووداویکی سەر زەوی شەرمەزار دەبن.

برادەرینە! .. کارخاس و داد خوازان.. خۆزگە لەحالەتیك دا ئیوەم دەدی کەخۆتان لی بگۆری‌بایەو ئەو خشلانەتان وەدەر بخستنایە کەبەلەخۆبایی‌بوون و فیزە بە هەلاوساون.. خۆزگە منیش خۆم لی دەگۆری و لەنیوتان دا رۆدەنیشتم.. تاوەکو خۆشم نەزانم من کیم؛ چونکە ئەمە دوا پەندمەو بەسەر پەندو دانایی ئادەمی‌یەوە قنج بووەتەوە.

زارا ئاوای گوت...

(مەندترین سەعاتی بی چرکە)

یاران! ئەری ئەوەچیم لی بەسەرهاتووە؟!

خۆ بەتەواوی شپرزە بووم و ریم ویل کردووە.. بەداخەوە! زۆرم لەشان گرانە.. کەچی بۆ کۆچورەو هەی پیی لی‌دەکەم.. تەکان دەدەم لیتان بترازیم و بەجیتان بهیلم؟!

بەلێ، پێویستە زارا بگەڕیتەوە بۆ دۆخی گۆشەگیری خۆی، قەی ناکا.. خۆ ورچیش بەمۆنی و بۆلەیەکەوە دەگەڕیتەوە بۆ مغارەکەی خۆی!.. ئەوە چیم لی بەسەرهاتووە سەبارەت بەچی و کێ ناچاری کۆچورەوم دەکا؟!

بەلێ، ئەوە ئەمیرەکەمەو خەشم گیربووە.. خانمە کە قسەی لەگەڵ کردمو ئیرادەی خۆی بۆ جاردام.. برادەرینە! تا ئیستاش ناوی ئەو خانمەم پێ نەگوتوون.. ئەوە ((سەعاتەبێ دەنگەکە)) مەو لەبێ دەنگی‌دا رۆچووە، ئەمیرە جەزرەبەکەمەو دوینێ بۆ خۆی لەتەکما کەوتە قسە.

ئیستاش کە لەناکاو بەجیتان دەهیلمو بۆ ئەوەی دەرهەقم دلتان رەق نەبێ ئەوەی رووی‌دا لیتان ناشارمەوە و ریك بۆتانی دەگیرمەوە.ئایا دەزانن لەکاتی چوونە خەودا خەوخۆش لەچی دەترسێ؟ ترسیکەو لەبەری پێیەوە تا تەوقی سەری مەردوم دادەگریتەوە؛ چونکە تا زەوی لەژیریەوە نەخزی خەونەکان دەست پێناکەن. ئەوا چەند پەندیکتان بۆ دەهینمەوەو گویم بۆ رادیرن:

((دوینێ بەلای بێدەنگترین سەعاتەوە زەوی لەژیر پیمەوە دەرچوو.. خەونەکانیشم دەستیان پیکرد، میلیش بەسەر سەعاتی ژیانمەوە وردەتەکانی دەدا. لەوە بەر کشوماتیی ئاوام بەدەوری خۆمەوە نەبیستووە.. ئای کە ترسی خستە دلمەوە! ((لیم بیستو بێدەنگانە پیی گوتم: زارا! تۆ ئەمە دەزانی. هەر ئەوەندە ئەو چرپەیم لی بیست زەندەقم چوو.. هاوارم کرد هوروژمی خوین کەللەی گرتم.

((بێ دەنگانە دەستی پێکردەوە: زارا! تۆ ئەمە دەزانی‌و ئاشکرای ناکەی.

چاو نەتراسنە لیی راپەریمو وەڵامم دایەوە: بەلێ من ئەمە باش دەزانم.. بەڵام نەم گەرەکە ئەوەی دەیزانم جاری بدەم.

((بێدەنگانە گوتیەوە: ئەرێ راستەکەتۆ گەرەکت نیە= (لاترید))؟ .. زارا! لەتەك تۆمە، لەنەدیوی ئەم بەرەنگار بوونەوەیەدا خۆت مەشارەوە. وەك مندالْ لەرزیمو بەگریانەوە گوتم: وای بۆ خۆم! دەمەوێ راستەورووبم، بەڵام ئەوە لەکیشی من دا نیە؟ بم بەخشە ئەم کارە گرنگەو لەژوور توانای منەوەیە.

بێدەنگانە گوتیەوە: زارا! دەبێ بایەخی تۆچیبێ؟ دەقسەی خۆت بیژەو لیك هەلتەکێ.

گوتی: ئایە کەدەلیم ((گرنگ نیە)) ئەمە تەنیا وتەی منە.. کەواتە دەبێ من کێبم؟. من چاوەروانی کەسیکم بۆ جاردانی ئەم وشەیە لەمن لەبارتربێ. من شایەنی ئەوەنیم بەرەنگاری چاوەروان بمو لەپای ئەودا لیك هەڵتەکیم.

بێدەنگانە گوتیەوە: تۆ کەنەتوانی بگەیتە ئەو –نابوودی–یەی گەرەکمە بۆچی باشی؟.. ئەو کالآیەی نابوودی خۆی پێ پۆشتەوپەرداخت دەکا ئەوە شتیکی سەختیان‌و پیست قایمە!

گوتم : بەراستی کەولی نابوودیم زۆر خۆی بۆ گرت. ئیستاش لەکن بنکەی بالآی خۆمەوە سرەوتووم. تا ئیستاش کەسی بۆ لای ترۆپکەکانی بالآی خۆم رێ بەدی نەکردووم.. توانیشم بەناخەکانی خۆم دا رۆبچم‌و بیان ناسم...

دیسان بێ دەنگانە گوتی: ئەرێ زارا ! خۆ تۆ بۆئەوە ئامادەکراوی جێگۆرکێ بەکیوەکان بکەی. ئەدی ناتوانی دۆزەخەو قوولآییەکانی خۆشت بگویزیەوە؟

گوتم: جارێ قسەی من کیوەکانی رانەداون.. ئەوەی گوتوومە هیشتا بەگویی خەلك نەگەیشتووە . بەلێ، بۆلای ئەم جیهانیانە هاتووم.. بەلآم هیشتا پیوەندیم پیوە نەکردوون.

بێدەنگانە گوتی: ئەرێ تۆ چووزانی کەلەشەوگاری هەرە کشومات دا شەونم دەباریتە سەر گژو گیا.

لەوەلآم دا گوتم: ئەو کاتەی ریگەی خۆم دۆزیەوەو پییدا رەت بووم خەلکی گالتەیان پێدەکردم. لەراستیش دا ئەوساکە هەردوولینگم دەلەرزین. ئەوجا خەلك‌و خوا پییان گوتم: زارا! وادیارە ریگات هەلەکردووە. بەلکو وات لی هاتووە نەشزانی هەنگاو بهاویژی!

دووبارە بیدەنگانە گوتی : دەبێ گالتە پیکردنیان بەتۆ چ بایەخیکی هەبێ؟ .. زارا! تۆ ئیستا لە فەرمان بەجێهینان رزگارت بووە؛ ئەوجا پێویستە هەر لەئیستاوە فەرماندارب‌ی ئەی نەت زانیوە، ئەگەر کەسیك بەلای کۆمەلەوەزۆر گرنگ بێ دەبێ ئەو کەسە لەشتەگەورەکان دا فەرماندارو فەرمان رەوابێ؟

بەجێ هینانی ئیشی گەورە کاریکی گرانە.. لەئەوەش گرانتر ئەوەیە کە مرۆ فەرمانی گەورە گەورە داسەپینێ. گوناهیکت هەیەو شیانی لی خۆش بوونە؛ خاوەنی دەسەلآتی‌و ناشتەوێ فەرمان داسەپینی.

گوتم: خۆمن نەرەی شیرم نیە تاوەکو فەرمان دەربکەم. هەروەك بەگویم دا بچپینی گوتی: وشە بێ دەنگەکان بەتەنێ گەردەلوول بەرپادەکەن.. ئەوەی جیهانیك بەریوە دەبا ئەو بیرو باوەرانەن-وەك درابن بەسەر بالی کۆتردا- بەهەمەوولادا بلاوەدەبنەوە.. زارا! تۆش وەك تارماییەك بۆ زەمانی ئایندە برۆ تێپەرە. ئا بەو چەشنە بەرەو پیش ملی ریگاکەت بگرەو جلەوی فەرمانداری بگرە دەستت.

گوتم: بەراستی شەرم دەمگرێو تەریق دەبمەوە.

بێدەنگانە دەستی پێکردەوە: پێویستە خۆت بکەیتەوە منداڵو شەرم نەکەی . لەبەر ئەوەی کە درەنگ بەپلەی لاویتی گەیشتووی هیشتا فیزی ئەولایتییە بەرۆکی بەرنەداوی.. بەلام کەسیك بییەوێ بگەریتەوە بۆ دۆخی مندالی، پیویستە بەسەر لاویتییەکەیدا زاڵ بێ. لەبیری خۆم دا نوقم بوومو هەل لەرزیم، ئیدی کەوتمە جوونەوەی قسەکەی لەمەوبەرم: ((نەم گەرەکەو ناتوانم)) لەم حەلەدا بەهەر چوار لام دا قاقایەك دەنگی دایەوەو جەرگو هەناومی بەردانەوە. دوا جار گوتی: زارا! بەرو میوەی تۆ گەییوە بەلام بۆ خودی خۆت نەگەیوی، ئەوجا بۆ ئەوەی کەپتر لەدڵ رەقیدا نەرمونیان بێ پێویستە بابدەینەوە بۆ گۆشەگیریت.

دیسانەوە پیکەنینەکە بەرزەوەبوو، هەستم پێکرد ئەوا میرساتەکەم لێ جیابوووەتەوە.. ئەوجا پتر نوقمی بێ دەنگی بووم، کەوتم بەسەر زەویداو سەرئارەقەی خۆم گەرام.

ئیستا، یاران! هەمووشتیکم پێراگەیاندنو ئیدی بۆ گۆشەگیری دەگەریمەوەو هەموو شتیکم لێ ئاشکرا کردن. بەلێ ئەوا بەجیتان دەهیلم.. دواتر فیرم کردن، بزانن کێ لەهەموو کەس پەنهان ترو بێدەنگترەو کیش گەرەکیەتی متەقی لیوە نەیە.

ئای داخەکەم، برادەرینە! چیتان پێبلیم لەلام هەیەو چیتان پێببەخشم هەرلەلام هەیە. کەواتە بۆچی هەر لەئیستاوە دەست بە شینەوە نەکەم؟! تۆ بلی بوومە پیاویکی رژدو چرووك.

هیشتا زارا ئەو قسانەی تەواو نەکردبوون خەمو پەژارە دای گرت؛ چونکە ناچاری کۆچورەو بوو.. بانگی گریانی لێ هەڵ داو کەسیش نەی توانی دڵ نەوایی بکا.. لەو لایشەوە تاریکایی شەو داهاتو زاراش بەتەنێ پشتی لەمریدەکانی هەڵ کردو لەتاریکەشەودا ئاوابوو.

زەردەشت ئاواى گوت
بەشى سىێيەم

((كاتێ ئيوە تاسەى بلندايەتى دەكەن بۆ سەرووى خۆتان (هەڵ دەروانن.. بەڵام كەمن بەرەو ژوور هەڵ كشام (ئاگام لەوەش بوو كە لەژێر پيمدابوو. ئايەكەسى وەهاتان تيدا هەيە لەسەر لووتكەبێ و بشتوانێ پيبكەنێ؟. كەسيك بەسەر لووتكەى چياكان دا دەورانى بێ گەمەى بەهەموو مەرگەساتيكى ژيان دێ گەمەى بەهەموو بەرەڵاگەو شانۆى ژيان دەكا.))

زەردەشت
خويندنەوەو نووسين / بەشى يەكەم

ریبوار

كە زارا روویكردە بەرزایی دوورگەكە نیوە شەو لای كردبووەوە.. بۆ ئەوەی پیش گەردو گولی بەیان بگاتە كەناریكی دیكە خیرا كەوتەرێ؛ چونكە لەوێ تووشی ئەو كەشتی یانە دەبوو كە بۆ ریبوار گواستنەوەی دوورگە بەختیارەكان راگیرابوون.

زارا كەوتە بیرەوەری كۆچو رەوی تافی مندالیو بەتەنێ، دیمەنی ئەو چیاو گردۆلكانەی بەخەیاڵدا رابووردن كە لەژیانی خۆیدا پییان هەڵ دەگەرا، ئەوجا گوتی:

((من هەر ئەوكەسەم كەبەگەشتو پێ هەڵ گەرانی چیاكان دا راهاتوومو پەروەردەی ئەو لووتكانەمو كەیفم لە پێدەشت نیەو ناتوانم ئۆقرەی تیدا بگرم. چیم بیتەرێو چیم پێ ببرێ لەباوەری من دا رووداوەكان لەكۆچو بالأبوون بەولاوە تی ناپەرن.. ئەوەی لەم جیهانەدا دیتە بەرچاوم تەنیا ئەوەیان دەبینم كەلەدلم چەسپیوە، ئەو زەمانە تێپەری كەلە مەترسییەكانی بەختەوە چاوەروانی رووداوەكان بم. ئایە لەم رۆژگارەدا شتیك بەدەست دەهینم كەلەمەو بەر لەدلم نەچەقیبێ؟

لەئیستا بەولاوە هەر گۆرانیكی بەسەرم دابێ، گەرانەوەو خۆدووبارە بوونەوەمە.. دووبارەی ئەو زاتەمە كەبەتەواوی لە شتەكانو ئالوگۆری زەمانەوە گلاوە.. بەلأم لەحالی حازرم دا لەسەر دواین لووتكەو لەبەردەم سەختترین ریگا بۆی وەستاومەتەوە.. ئیستاش بۆ ناخۆشترینو قورسترین كۆچ خۆم تیك دەنیم.

بۆ یەكیكی وەك من زۆر دوورە خۆی لەو سەعاتە لابدا كە هاواردەكا: ((تۆ بیری شانازیت گرتۆتە بەرو لووتكەكانیش لەنشیودا بەیەك دا دەچن.. تۆ بەم ریگایەدا تێ دەپەریو لەوەو بەریش دیتووتە كە دواین مەترسییەو خۆتی تێ دەهاویژی.. ئەمە ریگای هاتونەهاتەو بەلای تۆوە دواین پەناگایەو خۆتی بۆ دەرەتینێ.

تۆ بەریگای شكۆمەندیدا رەت دەبی دەشی ورەت بەرزبێ كەهەر بۆخۆت هیلی گەرانەوە بۆ لای خۆت ببری.. تۆ بەریگای شانازیدا بەتەنێ رادەبووریو كەسیش لەدواوە پالەپەستۆت نادا، پێیەكانت شوینەواری ئەو هەنگاوانەتیان سرینەوە كەبەسەر ریچكەكانی دواتەوە دیاربوونو بەئاسۆی ریگاكەوە شەقلی وشەی (نەكردە– مستحیل) دەركەوت هەر كاتێ پلەو پەیژەكان لەژیر پیتەوە دەرچوون

چارنیەو دەبی بە تەوقەسەری خۆتا هەڵ بگەریو بەباری ئەودیدا هۆبدەیتەوەو پێبنێ بەدلی خۆتاو بەرەوژوور هەڵ بکشیتەوە ئەوجا ئەوەی بەلاتەوە شیرین بووە دەبیتە نۆشی گیانو چاکت دەکاتەوە.

ئەو کەسەی زیاد لەخۆی رەنجابێو کۆششی بارگە کردبێ ئەوەندە ناخایەنێ تووشی داهیزان دەبێ، پیرۆزبایی لەو کۆششەبێ کە ورەو خواست بەتین دەکا. خیرو بیر لەو زەویەدا نیە کەهەنگوین بەخشو شیردەربێ.. ئەوکەسەی بەتەمایە باوەش بەشتی زۆردا بکا باخۆی رابهینێو چاوبگیرێ ئەودیوی سنووری زاتی خۆی بێ. هەرکەسێ مەبەستی بێ بەلووتکەدا هەڵ بزنێ.. پێویستە بەتوندو تۆلی ئاوەهاوە گور ببەستیتەوە؛ چونکە ئەو جۆرە کەسانەی بەملوموووشو دزەوە دەکەونە هەڵپشکنین دەسەلاتیان هەر ئەوەندەیە بەدیار بیروباوەری سووکەلەو خۆش دەستەوە هەڵ بویستن.

تۆش ئەی زارا! کەدەتەوێ سەرپاکی بەلگەکان بناسیو بەنیو شتە پەنهانەکان دا رابووری دەبێ بەسەر زاتی خۆت دا بخولییتەوەو لیی دەرچیو بەرەو ژوورتر ببیتەوە، ئەوسا بەسەر ئەستیرەکانی خۆت دا دەروانی کە ئاسۆ بەئاسۆ- بیجگە لەئاسۆ بلندەکەی خۆت- ئەو ئەستیرانە گچکە دەبنەوە.

بەلێ لووتکەی من لەو شوینەدایە کە لیی رادەوەستمو بە ناخەکان دا دەنۆرمە خوارێ.. ئەوجا زاتی خۆمی بەئەستیرەکانیەوە تیدا دەبینم.. ئەوەش ئەو دوا بلندییەیە کەبەتەمام بگەمە لووتکەکەی.

ئا بەم رەنگە زارا لەگەڵ خۆیدا کەوتە رازو بەسەر بەرزاییەکەدا هەڵ کشاو دلە بریندارەکەی بەپەیرەوە توندوتیژەکان پاساو دەدایەوە.

کەگەیشتە ترۆپکی بلندانییەکە دەریای لەبەرچاودا کشاو رەوییەوە، بەشلەژانەوە رەق راوەستاو بۆ ماوەیەکی زۆر لەبێ سرپەییدا نوقوم بوو.. ئەستیرەکانیش بەتاقی ئاسمانەوە دەجریوانەوە، بەسەر ئەو تەپۆلکەشەوە کزەبایەکی سارد هەلی کردبوو.

بەخەمناکییەوە هاواری کرد: ((چیم لەچارە نوسرابوو ئەوا بۆم دەرکەوت، ئەوەتام نەترسانە دیمەبەرەوە، ئەمەش دواین گۆشەگیرییەو خۆمی تێ دەهاویژم.

ئـەی دەریـای تـاریكو بەربـەبڵاو لەبـەرپیم دا، ئـەی ناحـەزی دووراو دوور! تـۆ شەوگاری پرمەینەتی.. تۆ چارەنووسو پلاری قەدەری.

من ریگای بالاترین کیوی خۆمم گرتووەتەبـەرو رچەشـکینی دوورتریـن گەشـتی خۆمم، کەواتە دەشێ دابەزمە ئەو چاڵگانەوە کەناخـەکانیان دوورتـرن لەسـەرجەمی ئەولووتکانەی تائیستا وەسەریان کەوتووم.

دەبێ لەپـەژارەوە بۆ ئەو ناخانە دەربچم کە لەمـەوپیش تییـان دا نیشتوونەبووم، ئـەوجا دەگەمـە هـەرە قووڵایـی کەلـەوێدا خەمـەکان بـەبێ تاریکسـتانین، ئەمـە چارەنووسی خۆمەو ئامادەشم خۆمی تێ فرێ بدەم.

جاران دەم پرسی: دەبێ کانگای کیوەکان لـەکویوە بێ؟.. دوایـی بـۆم دەرکـەوت چۆن تاشە بەردەکانو لووتکە ئاودرەکان لەدەریاوە بەدی دەکرین، چیاکانیش بەویوە قنج بوونەتەوە. پایەبەرزیش بۆیە بەجیی خۆی دەگا چونکە لەپایـە نزمیـەوە رەها بووە).

لەوحەلـەدا کە زارا بەسـەر ترۆپکی چیاکەوەبوو، گرەو هـەڵاوی سـەهۆڵبەندانیش لووڵی دەدا– ئاوای گوت! بەڵام نەگەیشتە کـەنار، ئەوجا لـەنیو رەوەزەکان دا راوەستا تابەتەواوی شەکەت بوو؛ ئەوسا کولی هەستاو گوتـی: ((دیسان دەریا شـەو لەخـەوە، بەنیگای سەیرەوە چاوە خەوالوەکانیم تـی دەبرێو هەڵاوەهەناسـەی دێ بەسـەرم دا.. نوقـم بـووی خەونەکانیـەتیو لـە پالگـەی رەقـەن دا تەپاوتلیـەتی. گویـم لێیـە بـەدەم بیرەوەری مەرگەساتەوە دەنالینێ.. لەوانەیشـەوە ئەو نرکەونالەیە بیـدار کردنـەوەی بەدوومی بێ لەزەمانی داهاتوودا.

ئەی مەودای بەرینو تارکستان! لەخـەمناکیدا دەوت لەتـەك دا دەکـەم.. لەسایـەی تـۆوە بوومـە تۆلەستینی نەفسـی خـۆم.. خۆزگـە هینـدە بەدەسـت دەبـووم کەلەبچـەی خەونەکانتم دەپساندو رزگارم دەکردی!)).

زارا بەئاگاهاتو قاقا گالتەی بەزاتی خۆی هات، رقی هەستاو لەبـەر خۆیـەوە دەی پرسـی: دەبـێ زاتـی مـن هینـدە خـورت بـێ بـەلاوژەو لاوانـەوە بکەویتـە پرسـەی دەریاکان؟.. یان لەگیانەڵای ئەم ئاشقینییەدا بەردەوام بێو خۆی بدا بەدەستەوە؟!..

ئەوجا گوتی:

((زارا! لەهەموو زەمانێك دا تۆم ناسیوە کەدەستەویەخەی کارە پڕ مەترسی‌کان دەبی‌و بێ‌گوێ‌پیدان خۆتیان تێ‌فرێ دەدەی.. زانیومە کە بەدرێژایی ژیانت ختوکەی جانەوەرە درندەکان دەدەی‌و تیپیانەوە دەژەنی!! فەرامۆشیت بەوە دەهات کە بەهەڵاوی ئەوان خۆشەویستی لەمەر خۆت بوروژینی‌و ئیدی بەنەرمە چرنووکەوە بۆ لای خۆیان کیشت بکەن.

پڕ مەترسی لەوەدایە کە (خۆشەویستی) چاوبریتە کابرایەکی نوقم بوو لە تاکەخوازی‌دا.. بەرکەنارو تەریك هەرچی شتیك سروەی زیندەگی تیراگەرابێ ئەوا خۆشی دەوێ.. ئای چۆن بەئاسانی بوومەتە دیوانەی خۆشەویستی‌ولەتەکیا باشاردەکەم!))

زارا ئاوای گوت‌و دەستی کردەوە بە گالتە بەخۆ کردن. ئەو دۆستانەی هاتنەوە یاد کەبەجیی هیشتن.. وای لەخەیاڵ گەرا کەسەبارەت بەرێ‌بیرەکانی ئەمەوە ئەو دۆستانەی خراپ دەبن‌و تیك دەچن، بۆیە لەخۆی بەرگەشتەبوو، پیکەنینەکەی بوو بەگریان‌و هەڵ رشتنی ئەو فرمیسکە تاڵ‌و سویرانەی خەشم‌و ئارەزوویان تیدا ئاویتە دەبوو.

خەون‌و پەردەك

-١-

کەدەریاوانەکانی نیو کەشتی یەکە هەوالیان دا بەیەکدی ئەوا زارا لەنیویان دایەو کابرایەکیش پیی راگەیاندوون کە لەگەڵ زارادا لەدوورگە بەختیارەکانەوە هاتۆتە لایان، ئیدی تارادەیەك پەژارە دای گرتن.. چاوەروان بوون کە بەهۆی بوونی زاراوە لەنیویان دا شتیك روربدا.. بەڵام زاراش بۆ ماوەی دوو رۆژ لەوکەشتی‌یەدا متەقی نەکرد! هەرچەندە ئەوان چاویان تێ‌دەبری کەچی ئاوری لی نەدەدانەوە. ئەوەندیکی پرسیاریان لی بکردایە کرومات دەبوو. دواتر گویی شل کرد بۆ ئەو قسەو باسەی دەربارەی ئەم بڵاوبووەتەوە.. چاوەروانی هەوالی ترسناکی دەکرد کە پەیوەندییان بەم کەشتی‌یەوە هەیە، کەشتی‌یەکەو لەدوورەوە هاتووەو بۆ دوور مل دەنێ.. زارا سلی لەکاروانی دوورە قۆناغ نەدەکردەوە.. گویی نەدایە مەترسیی گەشت‌و رەو دوای

گوێ شل کردنیکی فره دەمی هەل بچراو زمانی کرایەوەو گوتی: ئەی پرکیشە پەراگەندەکان! ساهەرکەسیك هەن.. ئەوەتان خۆتان بەم کەشتی‌یە چارۆکەدارە ستەمگەرە سپاردووە کەبەسەر شەپۆلە هارەکانەوە- وزاق دەدا.

ئەی مەستانی شەرابە نهینی‌یەکان ! لەگەڵ ئیوەمە.. ئەوەتان بەنیو هیلی تاریكو روون دا خۆتان کیش دەکەن.. بەرەو ئاوازە شیوەنی هەموو نایەك رەو دەکەن.. ویلی هەمان خرۆشە ئاوازن لەم سەراوسەری دیارو نادیاردا.. سڵ دەکەنەوە دەستتان لەریگاکەتان بکوتن کەچی بەسەر نیشانە پەتەکانەوە لەرزۆك بوون.. ئەو لایەنەتان پێ باشە شتەکان بەهەست بقۆزنەوە نەوەك لەریگەی بەرەنجامی و پشکنینەوە دەرکیان پێ بکەن. بەهەموو پەنهانی و خەون و خەیالەوە دواگوتارم بەرەو رووی ئیوە دەکەمەوە، کابرایەك بەرەو رووتان بووەتەوە کەلەهەموو کەس پتر نوقومی گۆشەگیری‌یە.

لەوپەری چری و ئەنگوستەچاوی‌دا بەلیوی بەبارو دەموچاوی تۆزنەوە خۆم فریدایە تاریکستانەوەو پییدا تێپەریم.. لەوەو بەریش خۆری زۆرم دیتوون و بەنەدیودا ئاوابوون!

لەبەردەمم دا ریگایەکم بەدی کرد بەکەندولەندی بەرزایی‌یەکان دا تی هەڵ دەکشا.. ریگایەك بوو تووش و رووتەن، زۆرە ملانە پیم نایە بان وتەکانم بەخۆم دا.. گویم لە خرەی چەوەڵان بوو کە لەژیر پیم دا دەپڕا! بەبێ چرپە رۆیشتم.. هەولم ئەدا کەئەو بەردانەی لەژیر پیمەوە دەخزان رایان گرم؛ نەوەك لەلاپێدا هەڵ تریزیم. من پیدا هەڵ کشام کەچی دیتم ئەوا قورسە گیانەکەی دوژمنم بەرەو قووڵایی‌یەکان دام دەکیشێ. دیسان پیدا هەلکشامەوە کەچی ئەو قورسە گیانە بەچەشنی گرگنە ئادەمی‌یەکان و مشکەکویرە ژیر گڵ نشینەکان ئابلوقەی دام.. دیتم: قسەی قورقوشم ئاسا دەرژینیتە میشك و گویمەوە.. هەروەها لەسەر خۆ بەگالتەوە پیی دەگوتم:

زارا! ئەوە تۆ ئەو بەردەی لافی دانایی لی بدەی و بۆ بلندانی خۆت هەڵ داوە؟.. بەڵام دەبێ کام بەردی بەرەو ژورکە نەگەرابیتەوە بۆ جیگای خۆی؟!

ئەرێ زارا! ئەی سەنگی دانا.. بۆ ئەوەی جێ بەئەستیرەکان لەق بکەی خۆت بۆ بلندانی فرێ دەدەی ئیستا ویکرا فریدەرو فریدراو هەرخۆتی. وەك هەموو بەردیکی بەرەو ژوور فریدراو دەکەویتە خوارێ.. تۆ فەرمانی بەرد بارانت داوە.. ئەمەش

سەنگە ساری‌یەکەو بەسەر خۆت دا دەسەپێ؛ ئەو بەردەی بەرەو ژوور هەڵت داوە دەکەویتەوە بەسەر خۆت دا.

ئەو گرگنەیە هێندە بێدەنگ بوو منیشی تەنگە نەفەس کرد. چونکە بیت و هاوریکەت کرومات بی پتر هەست بەتەنیایی دەکەی لەوەی کەست لەتەکدا نەبی!

بەسەرگەردانی لەخەون و خەیالدا و بەبیری پەرتەوە دیسان بۆی هەڵ کشامەوە. هەستم بەدڵ گوشینی خۆم کرد وەك ئەو دەردەدارەی بەخەونی بێسەرەوبەرە بەئاگادێ تالەبیداری‌دا هەست بەئازارەکانی بکا. من بەلیندارى ئەو هێزەم کە بە ((ئازایەتی)) ناوی دەبەم.. ئەمەش ئەو هێزەیە هەرچی بوودەلەیی و داهێزانیکی رووم کەلەم گەردوونەدا هیچ ئازاریك هێندەی ئازاری مرۆڤ بەتین نیە؛ هەر بەو ئیشەوە بەدوای ئاوازی کاروانەوە رەوتی خۆی دەگرێ.

ئازایەتی بۆ ئەوە باشە کاتێ مرۆڤ بەقولایی‌یەکان دا دەروانیتەبنەوەو گێژی سوار سەری دەبێ.. ئەوجا ئازایەتی فریا دەکەوێ و دەرەقەتی ئەو گێژ خواردنەوەیە دێ. هەموو هەڵویستیکی مرۆڤ دۆزەقەی خۆی لەژێر دایە، ئەویش دەبێ چاو بگێرێ و ئەو چاڵ و زەندۆڵانە ببینێ و ئاقاری هەلویستەکەی خۆیانی تیدا بزانێ.

ئازایەتی باشترین کوشندەیەو بەزەیی پیداهاتنەوەش دەکوژێ.. هیچ چالیك هێندەی بەزەیی پیدا هاتنەوە قووڵ نیە، چونکە نیگای مرۆڤ بەناخی ئازارەکان دا دەروا تالەوسەری ناخی ژیانەوە دەردەچێ. لەو ساتەدا کە ئازایەتی هیرش دەهینێ، ئەو ئازایەتی‌یە بکوژی چاکەو تەنانەت مردنیشت بۆ دەکوژێ؛ چونکە لەدەروونی خۆی‌دا–دەلێ:

((ئای کەسەیرە! ئائەمە بوو ژیان؟.. کەواتە جاریکی دیکەش بۆی دەگەریمەوە))

لەم جۆرە باوەرەدا لاوژەی بەتینی ئاوازی کاروانە دەبیتە هیزیکی پالنەر بۆ زات کردن و نەبەردایەتی. ئەوجا کێ جووتە گوێی بیستنی لی رواون بابیستێ و گوێ بگرێ.

٢

گرگنەم راگرتەوەو گوتم: پێویستە هەر یەکیکمان بمینیتەوەوئەوی دیکەمان تیدا بچێ. هەر خۆشم بەهیزترم؛ چونکە بیرو تێفکرینم فرە قوولەو تۆ دەرکی پێناکەی و

پەی بەهێزو توانای من نابەی.. هەر ئەوەندەم گوت و گرگنەکە لەسەر شانم خۆی فڕێداو ئیدی کۆلم سووك بوو، دیسان گرگنە لەسەر بەردیکی بەرانبەرم هەڵ تووتا.. تومەز رووی کردووەتە دەرەیەك، وەك بەریکەوت لەوێ دۆزیبیتیەوە، بەهاوریکەم گوت:

((سەرنجی ئەو دەرگایە بدە، دوو بەرەدەمی هەیە، لیرەوە جەمسەری دووریگا پێ دەکاو کەسیش نەگەیشتووەتە ئەو پەریان، یەکیکیان بەرەو ئەبەدیە دادەکیشێ و دریژ دەبیتەوە، ئەوی کەشیان بەرەو ئەبەدیەکی دی هەڵ دەکشێ و دەروا.. ئەو دووریگایە یەکدی برلیرەوە دەترازین، واتە لەم دەرگایەوە دەست پێ دەکەن، ناوەکەشی بەسەر دەرانی یەك دەروازەوە نووسراوە ((چاخ)) ئەوجا گوتم: ئەرێ: گرگنەکە! تۆ لەوباوەرەدای کەسیك یەکێ لەم دووریگەیە بگریتەبەر دلنیادەبێ کەبەریان ((تجاه))ی هەریەکەیان لەیەکدی جودا وازە؟

بەسووکیەکەوە گوتی: بەریانی هەموو راستە هیلیك درۆزنەیە، راستە قینەش هەڵ گەراوەیە؛ چونکە خودی زەمانە ئەم سەراو سەر بریتیە لەهیلیکی بازنەیی.

لەوەلام دا پیم گوت: ئەی قورسەگیان! تۆ ئیشەکە هیندە (بەسووك مەزانە؛ دەنا بەجیت دەهیلم و لیرە) بۆخۆت بەبێ قاچ پەکت دەکەوێ. لەبیریشت نەچێ من تۆم بۆ بلندانی گرت بەکۆلمەوە. ئیستا بیر لەم ((چاخ))ە بکەرەوە کە ئیمەی تیداین.. لەدەرگای ئەم چاخەوە ریچکەیەکی ئەبەدی دەکشێ و کۆتایی نایەو بۆ دواوە دەگەریتەوە.. کەواتە دواوەشمان هەر ئەبەدیە.. ئیدی هۆ کابرا. بۆ خۆت تێ بگە!

ئەدی پی ویست نەبوو هەموو شتیکی شارەزای رۆیشتن لەرابووردوودا ئەو ریگەیەی بری بایە؟!

ئەدی پیویست نەبوو هەرشتێ توانای پێ گەیشتنی هەبووبێ لە رابروودا راگوزاری خۆی تەواو کردبایە؟!

ئەگەر هەموو هەبوویەکی ئیستا لەوەپیش هەبووبێ ئەی دەربارەی (چاخ) باوەرت چۆنە؟.. ئەی گوایە ئەم دەرگایە ((هەبوون)ی پیشینی نەبووە؟.

ئەی نابینی: شتەکان هەموو دەچن بەیەك دا، ئەم چاخ و زەمانەش هەبووی لەمەولایش بەدوای خۆیدا کیش دەکا.. بەلکو نەفسی خۆشی دیسان کیش دەکا؟

کەمەسەلەکە ئاوابێ ئەدی پێویست ناکا ئەوشتەی خاوەن هێزی-ڕۆیشتن-ە جاریکی دیکەش تەکان بداو رووبکاتە ئەم راگوزارەو بۆ لای سەرەوە تێ بتەقینێ؟

سەرنجیکی ئەو جالجالۆکەیە بدە کەلەسەر خۆ لەژێر تریفەی مانگەشەودا-دەجوولیتەوە.. سەرنجی خودی مانگ‌و زاتی من‌و زاتی خۆت بدە کەلەکن ئەم دەرگایەوە کۆبووینەتەوەو نهێنییەکانی ئەبەدی بەگوێی یەکدیدا -دەچپینین! ئەدی باوەرناکەی: دەبوو لەمەو بەر لەم شوینەدا گشتمان راوەستاو بووبین؟

ئەدی لەسەرمان نیە بگەرێینەوەو دووبارە تەکان بدەین، ئەو ریگای دیکە بگرین کەلەپێشمانەوە مارودوو خیرا تێ‌هەڵ دەکشێ.. ئەدی پێویست ناکا هەتا هەتایە دووبارە ببینەوە؟

ئاوا قسەم دەکردو تا دەهات دەنگیشم نزم دەبووەوە.. بیرو ئەودیوی شاراوەی بیرەکانم ترساندبوویانم. کوتوپر لە نزیکمانەوە حەپولووری سەگیکم بیست.

بەدلم دا هات کە ئەوجۆرە وەرینەم لەمەو پیش بیستبێ؛ بەبیرەوەرییەکانی رابووردووم دا گەرامەوە.. ئەو حەپولوورەی خستەوە بەرگویم.. کەیادگاری دوورترین رۆژگاری منداليم بوو.. یادگاریکەو ئەوسەگەم دەهینیتەوە بەرچاو کەتووکی راست دەبۆوەو لەشەوگاری کشومات دا بەلەرزینەوە ملی دریژ دەکرد. ئەوا سەگەکانیش بۆیان دەرکەوت کە تارماییەکان لەم جیهانەدا بۆ خۆیان دین‌و دەچن.

لوورەی سەگەکە سۆزو بەزەییمی جوولاند. هاتەوە یادم کە تۆزیك پیش وەرین تازە لەودیومالەکەوە مانگ بەچەشنی مەرگ‌و بەبێ چرپە سەری پیوەنا.. هەردووای کەمێ ئەومانگە بەسەر بانەکەوە ئارامی گرت.. وەك تۆپیکی گرتێ‌بەربوو داوەرانی شتیکی نەگونجاوی بوو.. ئەم دیمەنە سەگەکەی خەشم گیرکرد، دیارە سەگەلیش باوەری بەدزو تارمایی هەیە.

کەبۆ جاری دووەم ئەم سەگ وەرەم بیست دیسانەوە بەزەیی پیدا هاتنەوەم لێ بووبەخوو ئیدی بەچاکی دای گرتمەوە.

ئیستا گرگنەو دەرگا‌و جالجالۆکە لەگەڵ چپەو رازدا بۆ کوێ ئاوابوون چیان لێ بەسەرهات؟!

تۆبلیی نوقمی خەون بووبمو ئیستا بەهۆش هاتبمەوە؟ ئەوەتام لەنیو کەنەکە بەردەکان دا تەرەبووم بیجگە لەتریفە مانگی تەنیا بەئاسمانەوە ئاودەنگیکم لەتەك دا نیە!

هاتمە بەرەوە، کابرایەکم چاو پی کەوت، ئەوا لەسەر زەوی کەوتووەو داپۆشراوە، سەگەکەش بەخۆگیڤ کردنەوە باز بازینی دەکردو زۆر بەتوندی دەوەری؛ هەرکەدیتمی ئەوا بۆ لای ئەو دیمە پیشەوە دەستی بەنووسکەو لورە کرد. لەبەرخۆشمەوە دەم پرسی: دەبێ لەمەو پیش ئاوا سەگ لووری فریادم بیستبێ؟!

راستیەکەی، ئەوەی لەو شوینەدا کەوتەبەرچاوم تائیستا شتی ئاوام نەبیستووە، دیتم: ئەوا شوانیکی لاو تەکان دەداو لەگیانەلادایە، نیشانەی تۆقین لەروخساری نیشتبوو؛ رەشماریك لەدەمیەوە خۆی داهیشتبوو تەکە تەکی بوو.. لەخۆم دەپرسی:

بروانا کەم لەمەو بەر دیمەنی هیندە قیزەونم دیتبێ.. یان دەموچاوی ئاوا سامناك و بزرکاوم بەرچاو کەوتبێ؟! هەبێ و نەبێ ئەو شوانە لەشیرین خەودا بووەو ئەو رەشمارە خزیوەتە گەروویەوە تیی گیراوە.

بەهەردوو دەست خەریکی راکیشانە دەرەوەی مارەکەبووم بەلام بەخۆرایی تینم بەخۆم دا، خیرا لەئەندەروونی نەفسی خۆمەوە دەنگیکم بیست تومەز شوانەکە وریا دەکاتەوەو پیی دەلێ: دەی توند قەپی لی بگرە.. تا بەددان سەری نەقرتینی وازی لی نەهینی.

بەتاوی ئەم هاوارە کۆمەلە دەنگی ترس و بیزو رق و بەزەیی پیداهاتنەوەی خۆمم بیست.. ئەو نالەو دەنگانە وەك تاکە دەنگیك لەمنەوە هارژنی کرد!

ئەی ئەو دلیرانەی کە دەورەی منتان داوە.. ئەی پەیدۆزەکانی جیهانی دەریا و خۆ بەدەستەوەدەرانی کەشتیی غەددار! ئیوە بەشتی نهینکارو مەتەڵ کەیفتان ساز دەبێ.. کەواتە خەونی تاکەخوازیك لی بدەنەوە، ئەو مەتەلانە هەڵ بهینن کە هەبووی رابووردوو هەبووی داهاتوویان تیدا پەنهانە.

کام هیمایان ئەو شتە دەگەیەنێ کەنەماوەو کامیشیان ئەوە دەگەیەنێ کە لەئایندەدا پەیدا دەبێ؟ ئەو شوانەی مارەکە خۆی بەزاردا کردبوو کێیە؟

ئەی ئەو مرۆڤەی کە لەمەولا تووشی دەبێبەو بەلامارزەوە. دەبێ کێبێ و کێنەبێ؟!.

ویرای هەمووی هەر ئەوەندە رینمـای شـوانەم کـرد خـیرا فـەرمانی بـەجێهیناو ددانی لی گیرکردن.. دوای تۆزێ سەرە مارەکەی دوور هاویژانە تف کردەوە، ئەوجا راپەری و لەسەر جووتە قاچ راوەستا.

بیچمی شوانە بەجۆرێ گۆرا نەبووەوە بەشوانەکەو نەش بووەوە بەمرۆڤ.. ئیدی لەبەر تیشك دا هەرهاتو گەورە بوو.. بەو جۆرەی کەدایە قاقای پیکەنین، بەهەموو ژیانم شتی ئاوەهام نەبیستووە.

براینە! ئەو پیکەنینەی بەر گویم کەوت لەجیهانی مرۆڤ دا نەبیستراوە.. هەر لەو ساتەوە بەحەزو هەوەسیکەوە دەسووتیم کەشتیکی وەهـام نیـە پیـی بکوژینمـەوە.. ئیستـاش تامـەزرۆی ئەو پیکەنینـەم قەپ لەهـەناوم دەگرێ. کەواتە لەئیستا بـەولاوە چۆن بەمەرگ رازی دەبم.

زارا ئاوای گوت...

خۆشنوودی زۆرەمل

زارا قەدی دەریای دەبری و ئەم خەمو پەژارەیەش سـەریان تیکردبـوو، خـەون و نهینی گەمارۆیان دابوو مەودای چوار رۆژی رەبەقی بری و لەدوورگـە بـەختیارەکان تـرازاو هاوریکـانی لـەوێ بـەجێ هیشـتن، ئـەوا ئیسـتا ورەی پیداهاتـەوە، بەسـەر ئازارەکانی دا زال بوو.. لەسەر هەڵ ویستی خـۆی پیی‌داگـرت، ئـەوجا رووی کـردە چارەنووس و قەراردادەی خۆی، لەگەڵ میزاج و دەروونـی خـۆی‌دا کەوتـەرازو نیـاز، لەکەیف خۆشی‌دا گەرایەوە دۆخی جارانی و دەی گوت:

چونکـە حـەزم لەگۆشـەگیری‌یە ئـەوا هانـام بـردەوە بـەری. ئـەوا ئیسـتا لەبـەردەم ئاسمـانی سـامالو مـەودای دەریاکـان دا بـەتاقی تـەنیام، رۆژگـاریش بـەرەو تـاقی ئیوارەیە.. ئەوسا کەیەکەم جار لەگەڵ دۆستەکانم یەکانگیر بووم لەدوانیوەرۆدا بوو، هەر لەم کاتەدا بوو دووەم جاریش کۆم کردنەوە.. عەسران ئەو کاتەیە کە رووناکی‌یە شـەپرزەکان هیـور دەبنـەوە، چونکـە ئـەو کامەرانی‌یـە پەرشـو بڵاودەبیتـەوە ئـەوە بەگوزەرەکانی خۆی‌دا لـەنیوان ئاسمـان و زەوی‌دا تـی دەکشـێ و بـەخش دەبیتـەوەو

لەگیانی رووناکی دا ئارامگەی خۆی دەدۆزیتەوە ئائەوەتا بەتاوی کامەرانی دۆخی شەپرزەی رووناکی دەکەویتە باری خامۆشی.

ئای‌بۆ ئیوارەی زیندەگانیم! دیسان بەختەوەری یەکەشم رۆژێ لەرۆژان داپەریوەتە خوارێ بۆ نیو دۆڵو ئەودالی ئارامگەیەك بووە، کەبەدیداری گیانە نوورانی‌یەکان گەیشتووە پەناگای ئاسوودەیان بۆ کردووەتەوە.

ئای بۆ ئیوارەی زیندەگانیم! بۆیە لەژیانم دا دەست بەرداری زۆر شت بووم تا لەپیناوی ئەورا بگەمە شەتلە جاری بیرە زیندووەکانمو لەوێ بیان رۆینم.. بۆیە لەژیانم دا وازم لەزۆر شت هینا تا بگەمە رووناکی‌یەکانی بەیان.. ئەورووناکە بەیانیەی کە ئاواتەکانم بەدەوری گەردیلە نوورەکانی دا دەسوورینەوە.

رۆژێ لەرۆژان داهین ئەودالی هەڤالەکانی بوو.. بۆ ئاواتە زادەکانی دەگەرا. بەلام ئەوەی زانی بیتو بۆ خۆی نەیان خولقینی هەرگیز دەستی ناکەون؟

کەمن رووم کردە رۆلەکانی خۆمو بۆ لای ئەوان گەرامەوە مانای وایە نیوەی کارەگرنگەکەی خۆمم تەواو کردەوە. پێویستە لەپیناو ئەو رۆلانەدا زارا خۆی بگەیەنیتە رادەی تەواوبوون. ئەو شتەی مرۆڤ لەناخی دلیەوە خۆشی دەوێ بریتی‌یە لە رۆلەی خۆیو بەری رەنجی خۆی. لەکوێدا خۆشەیستی بەتین دەرکەوت لەویش دا هیزی پیك هین خۆی حەشار دەدا. من بە تی‌فکرینی خۆم ئەوەم زانیوە. گولالەی رۆلەکانم یەکبینە لەبەهاردا یەخەیان دەترازینن، بای وەشت لەریزەکانیان هەڵ دەکاو دەیان لاژینیتەوە، رۆلەکانم درەختی باخو رووەکی زەویو زاری بەپیتی خۆمن.

ئەم درەختانە بەپاڵ یەکدی‌یەوەو لەسەر دوورگە بەختیارەکان ریك هەڵ چوون. لەمەوبەدوا یەکە بەیەکە هەلیان دەکەنم. دارو بێدار بەپەرتەوازە دەیان نیژمەوە. ئەوجا فیری ئەوە دەبن کەدەرەقەتی تەنیایی بین. هەر درەختە پشت بە ورەی خۆی ببەستێو بەرانبەر بەدەریا راستەوەبێ و قەدی پتەوبێ. وەك زیندەیەکی گەردن کەشو بۆ مانەوە یان منارە ئاسا هەڵ بچنو لقوپۆپیان بچن بەیەك دا .

ئالەو کاتەدا کە گەردەلوول لەدرەختەکان هەڵ دەکا پێویستە گشتیان لەو دەریایە مۆرببنەوە کە شەپۆلی قەبە لەبن کیوەکە دەسرەوینێ. دەبێ شەوو رۆژ خافڵ نەبنو نهینگەی خۆیان بەسەربکەنەوە. ئەوجا بۆ ئەوەی بزانرێ کەلەپشتاو پشتی منن دەبێ لەبەر زەبری ئەزموونەکان دا خۆراگربن.. بۆ ئەوەی کەبزانرێ لەبنجی منەوە

كەوتوونەتەوەو رەگا ژۆیان کردووە دەبی ئیرادە پتەوبن.. تاکاتی قسە کردنیشیان بەخامۆشی بیتە بەرچاو.. کەلە حالی بەیدەست بوون دا بەخشندە بوون دەشێ بە وەرگر دەربکەون. ئاوا هەر کەسیك بەسفەتیمانگرو داهین شوین پیی زارا هەڵ بگرێ دەبیتە کەسیکی وەها لەبان لەوحەکانی من داب و یاسای من هەڵ بکولێ، ئابەو رەنگە شتەکان دەگەنە راددەی کامڵو تەواو.

ئەوەتام لەپیناو ئەو کەسایەتییەو نموونەی ئەو کەسایەتییەدا بۆ پیك هینانی کەسیتی خۆم دەرەنجیم.. خۆداری لەکامەرانی دەکەم.. لەپیناو دەرك پێکردنی شاراوەی خۆم داو لەدوا تاقی کردنەوەم دا خۆم دەهاویژمە گشت مەینەتی یەکەوە.

کاتی کۆچم نزیکە، ئەندیشەی ریبوارو دریژترین زەمانو بیدەنگترین سەعات بیداریان کردمەوە: ((دەبێ کۆچ بکەم)).. ئیدیبا- گڤەی کرد بەکوونی قفلەکەداو لاشیپانی راتەکاندو گوتی: ((ئادەی راستەوەبە!)).

بەلام دەست بەستەی رۆلەکانم بووم، لەعەزرەتی ئەوەدایە کەبوومەتە نیچیری رۆلەکانمو لەپیناویان دا خۆم بەخت دەکەم، بەلایمنەوە ئەو حەزو تاسەیە وینەیەکی بەرچاوە بۆ راستی لەنیو چوونم. رۆلەکانم سامانی خۆمن؛ دەبێ لەم ملك دارییەدا هەموو حەزیك تیدا بچێو ببیتە باوەریکی قایم.

بەخۆری خۆشەویستیم کەللەی سەرم گری دەسەندو خوینی لەکوڵ دەی سووتاندم.. بەچاوی خۆم دیتم: خیلە تارمایی گومانو دوو دلی گەمارۆیان دەدام.. ئاواتە خوازبووم کە شەختەی زستان هەلم پروکینێ تا ئەو حەلەی سەهۆلبەندان دەم خاتە ددانە چۆقێ.. ئەوەندەی نەخایاند تەمومژی کریوە نەفسی رامالیم.. ئەوجا زەمانی رابووردوو گۆرەکانی خۆی هەڵ تەکاند، ئەو ئازارانەی گۆر کرابوونو لەگۆریچەدا زیندوو بوون ژیانەوە. هیشتا هیزی نەمان پەلاماری ئەو ئازارانەی نەدابوو چونکە لەسەر کفنەکانیان خەوتووبوون.

هەموو شتیك پیشانی دەدام کەوەختی رەوکردنم نزیکە. تاوەکو ناخەکانم نەکەوتنە گینگلەو بیرە رووژاوەکانم پییانەوە نەدام هۆشم بەلای ئەو بانگەوازەوە نەبوو. خۆزگە هیزیکی زالم دەبوو نەی دەهیشتم هەڵ بلەرزم لەوحەلەدا هەست دەکەم ئەوا هیزی بیرکردنەوەم دەیەوێ لەناخەکانمەوە دەرفەتیك بکاتەوە. ئەو کاتەی هەست بۆ جموجولی بیرەکانم رادەگرم- کەدەیانەوێ خۆیانم بۆ وەدەرخەن- تەواو هەست

بەدلە فرکێ دەکەم. ئەی بیرۆکەی خۆم! لەوکاتەدا کەلەمەندیەکانم بێ چیپەتری خودی ئەو بیدەنگییەت خۆی لەگەردنم تونـد دەکـا. بیرۆکـەی خـۆم! زۆرم هـەوڵ دا کەلـە ناخەکانی خۆمەوە بت هینمە دەرەوە.. بەڵام زەبر گزی لی کردم؛ ئیدی من ئەوەندە وازم هینا کەلەزاتی خۆم دا بت شارمەوە من هیشتا بە ئەو پەری هەلمەتی شیرانە بەهرەوەر نەبووم. ئەی تـێفکرین! بەقورسـی خۆتـەوە لـە قووڵاییـم دا بنـاو بـووی.. رۆژیك دێو هیزی شیرم بەبەردابێو نرکەی شیر بکەمە دەنگی خۆمو لەناخەوە بت خەما تەنکاو.. ئەگەر ئاوا بەسەر نەفسـی خـۆم دا زاڵ بـووم، ئـەوا بـۆ سـەرکەوتنی مـەزنتر هـەڵ دەکشـیمو کۆتـایی ئیشـەکانمی پـێ دەهینـم. تـاوەکو دەگەمـە ئـەم زەفەرمەندییە بەسەر دەریاکانەوە ویڵ دەبمو شارەزایی هیچ کەناریك نابم کەمەترسی رووداوەکـان دەسـتبازیم لەتـەك دا بکـەن.. کەواتـە ئاوردەدەمـەوە بـۆ : ئـەو شـتەی لەدوامەوەیەو بۆ : ئەو شتەی لەپیشمەوەیەو ناشزانم کۆتایی تا کویوەیە!

ئایە سـاتی دوا تـی کۆشـانم نزیـك نەبووەتـەوە؟.. راسـتیەکەی گـیرۆدەی ژیـانو دەریام کەچاویان تی بریوم.. تۆ بلیی ئەو ساتی تیکۆشانەم لەبەردەممەوە لای دابێ. یان هەر لەبەر دەممەوە بێ..؟

ئـای بـۆ عەسـری زیندەگـانیم.. ئـای بـۆ بەختـەوەریی دوا ئیـوارانم.. ئـای بـۆ لەنگەرگای نیو قەدی شەپۆلەکان.. ئای بۆ کشوماتی جەرگەی گومان!! ئەوا وریاتان دەکەمەوە هیچ متمانەشتان پێ ناکەم.

بەراستی جوانییەکـەتان سـتەمگەرەو لیـی دەترسـم.. هـەروەك چـۆن ئاشـق لـەو خەندەیە سڵ دەکاتەوە کە زۆر بەناسکی یەوە سنووری سەرلیوان دەبەزینێ.

هـەروەك کەسـیکی بـەناموس چـۆن دەسـت دەنـێ بـەرووی دولبەرەکەیـەوەو میـهرەبانی لەدلەرەقەکەیـەوە دەرنەکـەوتووە ئـاوا منیـش سـاتی کامـەرانی لـەخۆم دەتەکینمەوە.

دەك دوات بـرێ سـاتە بەختیارەکـە! بەسـایەی دابـەزینی تـۆوە –لەوکاتـەدا چاوەروانی قولترین داماوی بووم– خۆشنوودیو کەیف خۆشی زۆرە ملانە بەسەرم دا کشا.. بەراستی هاتنەکەت لەناوەختا بوو!

دەك دوات بڕێ ساتە بەختيارەكە ! لاچۆ لەبەرچاوم.. برۆ لەمەلبەندی رۆڵەكانم دا مشـووری پەنايـەك بخـۆ.. زووكـە بگـەرە لايـان، پيـش ئيـوارە پيرۆزباييـان لێ بكـەو بەختەوەری منيان پێ رابگەيەنە .

زارا ئاوای گوت...

بـەدريژايی ئـەو شـەوەی چـاوەروانی بـەد بـەختی خـۆی بـوو بـەفيرۆچوو، بەپيچەوانەوە شەوەكە نوورانی وكشومات بوو.. سەعات بەسەعات بەختياری ليـی نزيك دەبووەوە، بەر لەكازيوە زارا خۆی هينايە پيكەنين و گوتی:

((بەختياری كارم تی دەكا كەچی من كار لە ژنان ناكەم. ئەدی هەر ئەوەنيە كە (بەختياری)ش ئافرەتيكە؟!)).

پيش خۆر هەلاتن

ئـەی ئاسمـانی دوور! كەلـەبان سـەرمانەوە گومـەزی سـامالت هـەل نـاوە.. ئـەو رووناكيانەی سەرو بەرتيان گرت بووەوە بەجيم هيشتن. ئيستا خيسـەت لێ دەكەم و موچركەی خواوەنداش دام دەگرێ.

كەی بەبلندانیيەكانتا هەڵ كشابم ئەوا بەناخی خۆم دا رۆچوم، تا سامالی تۆ نيو خۆيم نەگرێ و پيی گەورە نەبم هەست بەپاكيتی خـۆم ناكـەم. تـۆ هـەر ئـەوەی كـە ئەستيرەكانتم لێ دەشاريتەوە، هەر وەكو خواوەندەكەش خۆی لەبلندايـەتی خۆيـەوە دەپيچێ.. تۆ كروماتی، بەوكروماتیيەش دانايی خۆتم بۆ جاردەدەی!

لە تويی بی دەنگی خۆت راو بەسەر چرەكەفی ئاسۆگەوە خۆتت بۆ وەدەرخستم.. ئەوجا هـەرچی خۆشەويستی و پاكيزەیخۆتـە بـۆ گيانـە كەفاويەكـەی منـت جـاردا. بەجوانی و رووبـەندی جوانيتـەوە هاتيتـە لام كـە بـەبێ قسـە بم دوينی و دانـايی خـۆتم بۆئاشكرا بكەی.. ويرای ئەوەش شارەزای گيان پاكيی تۆ نەبووم. پيش خۆرهـەلاتن هاتيتە لام.. بەلێ هاتيتە لای منی تەنيا لەسايەی گۆشەگيریدا. هەر لەئەزەلـەوە من و تـۆ دۆسـتی يـەكدی بووين و خەمەكانيشمان وەك دڵ ئـارامی يەكەمانهەريـەك بـوون.. ديسـان بنـی قووڵاییيەكانمان و خـۆری هـەردووكمان يـەك بـوون. ئەگـەر زۆريشـمان

نەزانیبایە نەدەکەوتیەنە رازو نیازەوە .. دواتریش بێ دەنگی بالی بەسەرمان دا نەدەکیشاو مامەڵەی شارەزایی خۆمانمان بەبزەوە دەر نەدەبری.. گوایە رووناکیەکانت لەرووناکستانی منەوە دەرنەچوون؟ .. ئەی بیرۆکەی تۆش هەر خوشکی بیرۆکەی من نیە؟!

پیکەوە فیری هەموو شتیك بووین.. پیکەوە خۆمان راهینا کەچۆن بەسەر زاتی خۆمان دا بلند ببینەوەو بە زەردەخەنەی بێتەمەوە رووبکەینە ناخی خۆمانو بەتیلی بیگەردەوە زاتی خۆمان نوقمی سەروبەری دیارو نادیار بکەین، ئەمەمان لەکاتیك دایە کە پەرۆشو حەزی خەفەو ئامانجە ئاواتەکانمان لەژیر مانەوە وەك پەلە باران تاودەستینن.

کەلەشەو رەویدا ئاوەکی دەبوومو بە ریگاکان دا ویل دەبووم نەفسی من حەزی لەچی دەکرد؟.. کە بەرەو ترۆپکی چیاکان پێ هەڵ دەگەرام دوای چی کەوتبووم؟.. ئەی ئاسمان! ئەرێ ئۆغرم هەر بۆ لای تۆ نەبوو؟.. ئەی گەشتەکانیشم هەمووی بریتی نەبوو لەرۆیشتنیكو بەتاوی مەشق؟ ئایە بیجگە لەسوورانەوە بەحەوادا ویستی من هیچ ئامانجیکی دیکەی هەبوو؟.. ئەوەندەی رقم لەهەور هەڵاو سەرپۆشی رووناکیەکان بووەتەوە دەبێ ئەوەندەش رقم لەشتی کە هەبووبی؟.. بەراستی چارەی خودی رقی خۆیشم ناوێ؛ چونکە ئاسمانەکەی خۆم! هەر ئەوەندە بوارەی بدەمێ سامالی توش لیل دەکا..

ئەی ئاسمانی بەراستی هەموارو لەهەموو شتیك دا چەسپیو! من چارەی ئەو هەورانەم ناوێ؛ دەلیی پشیلە کیویینو بەماتە ماتە خۆیان لەمنو تۆ دەدزنەوەو سنگ پیوە دەنین. چ من و چ تۆ لەدەست ئەو هەورە خۆ رەپیش خەرانە بیزارین.. ئەو هەورانە بوونەوەری ناچیزەنو تیك دەکەنەوەو لیل و راران، نازانن دڵ سۆزانە لەعنەت بنیرن یان دڵ سۆزانە پیرۆز بایی بکەن.. ئەی ئاسمانی رووناکی! ئەوەم پیخۆشترە بترنجیمە کەورگیکەوە یان بترازیمە چالیکەوە نەك لەبەر دەمتا بوەستمو تەماشات بکەمو لەهەمان کات دا هەورەکان تیك بکەنەوەو بەری سامالت لێ بگرن.. ئای چەندەم حەز دەکرد بەتیرە برووسکەی زیرین ئەو خیلە هەورانەم بەئاسۆگەی تۆوە دابکوتنایەو ئیدی سەرەتاتیکیان نەکردایە! ئەوجا بەهەورە تریشقەی خۆم شرینگەم لە مەنجەلە هەناوەکانیان هەڵ بستاندایە.. زۆرم پێ خۆشە گالۆکی

خەشمیان تێ بسرەوینم؛ چونکە ئەی ئاسمانی پڕنووری بەرین بەژوور سەرمەوە! ئەو هەورانە راستیەکانی تۆ لەمن دەشارنەوەو راستی منیش لەتۆ دەشارنەوە.

ئەوەم بەلاوە باشترە کەگویم لەهەورە تریشقەو لرفەو نالەی گەردەلوول بێ نەوەك گوێ بگرم بۆ میاوە میاوی ئەو پشیلانە کە بەدزەوە خۆیان رەپیش دەکەن. لەنیو کۆمەل دا وینەی ئەو هەورە رارایانە زۆرن.. دەرۆن و لۆقەدەکەن. بەراستی کاسە خەشمی خۆم بەسەر ئەوان دا قلپ دەکەمەوە.

((کەسیك نەزانێ خیرو بیر ببەخشیتەوە با خۆی فیری لەعنەت ناردن بکا))
ئاسمانی ساماڵ ئەم سرووشتەی پێ راگەیاندووم؛ ئەمەش ریبیریکە بەچەشنی ئەستیرەکان لە شەوەزەنگ دا ئاسمانی من نوورانی دەکا.

ئەی ئاسمانی نوورانی تاوەکو تۆ بەژوور سەرمەوەبی واز لە فەر بەشینەوە ناهینم، دەشێ یەکبینە بەیانی من بەباری هەمواردا تابینابێ؛ ئەوجا بە باوەری لەمەرخۆم سەرجەمی قوولایی‌یە تاریکەکان رووناك دەکەمەوە.

زۆرم رەنج دا تا پیرۆزمەندو دلنیا بووم، ئەو خەباتەشم لەپیناوی ئەوەدابوو تا بالەکانم ئازادبکەمو بەکامی خۆم بۆ فەرو پیرۆزی بیان رەوینمەوە. چۆن ئاسمان و گومەزی زەنگەکان گەردن کەش دەبنەوە.. چۆن خۆشی بەردەوام بلند دەبیتەوە فەرو بەرەکەتی منیش بەژوور هەموو شتیکەوە بەرز دەبیتەوە؛ کەواتە خەنی لەو کەسەی ئاوا پیرۆز مەندە! چونکە شتەکان بەگشتی و ئەو دیوی خیرو شەریش لەسەرچاوەی ئەبەدی هەڵ کیشراون، چاکەو خراپە لەخۆیان دا بریتین لە ئەندیشەی راگوزارانە و خەمو پەژارەی نمناك و گەوالە هەوری راکردو بەرەونەمان.

بەراستی ئەوە کاریکی بەفەرەو لەعنەتی نیە کە وەهابزانین: ئاسمانی ریکەوت و ئاسمانی بێ تاوانی و ئاسمانی سەرگەردانی و ئاسمانی شلووقی و شلەژان بەسەر هەموو شتیك دا خۆیان رادەدەن!

وشەی ((ریکەوت)) کۆنترین ماکزایە بۆ هەموو شتیك لەجیهان دا.. هەموو شتەکانیشم بۆ لای ئەو گیراونەتەوە، بەلێ بۆ لای ئەو وەجاخزادەیەو لەبەندایەتی ئامانج و مەبەست قوتارم کردوون.. بەو رەنگە ئازادی خۆشەویستی ئاسمانیم وەك گومەزەکان بەسەر هەموو شتیکەوە بلند کردنەوە؛ چونکە فیری ئەوەبووم کە هیچ ویستیکی ئەبەدی نیە بەرزیان کاتەوەو لەسەرووپانەوە مەبەستەکانی والآبکاتەوە.

بەراستی سنووریکم بۆ ئەو ویستە، تۆ بلی بۆ ئەو شیتیو شلووقییە داناوە.. ئەمەش لەکاتیك دا بوو کەفیربووم (بەراستی گەیشتن) کاریکی نەکردەیە، بەنەکردەیش دەمینیتەوە.. ئەوەی هەیەو نیە کەمە هۆشیکە تۆزقالە پەندیکە وەك هەوین ئاویتەی هەموو شتەکان دەبنو ئەستیرەکان هەلیان دەلووشن.. خۆ بیتو شیتایەتی نەبووایە هەرگیز ئاویتە یان نەدەبوون.

لەبواری دانایی‌دا مرۆڤ هەر ئەوەندە دەتوانێ کەمیکی لی ببەخشێ. بەلام لەهەموو جیگایەکیش دا باوەریکم بەدی کردووەو خاوەنی بەختیاری‌یەك بووە.. ئەویش باوپیدانی سەمایە بەسەر چوارپەلی کویرە ریکەوت دا.

ئەی ئاسمانی بەرین بەژوور سەرمەوە! ئەی ئاسمانی سامال! هەموو بی گەردی‌یەکی تۆ بەندە لەسەر باوەری من کە لەگەردوون دا جالجالۆکەیەکی نەمرنیە، هیندەی تەونی جالجالۆکەکانیش دانایی تیدا نیە، ئەی ئاسمانەکە! بابەرو ماوەی تۆ شانۆیەك بێ بۆ ریکەوتە خەتەراتی خواوەندانە.. یان خوانیك بێو خواوەندەکان نەردی خۆیانی لەسەر هەلّ بدەن.. کەواتە بۆچی پیستی رووت سوور هەلّ گەراوە؟ دەبێ لەبەر ئەوەبێ کە دەربرینەکەم رەوان نەبێ.. یان لەبەر ئەوەبێ فەری من نەفرینی بۆ هاوردبی؟.. لەوانەیە بۆیە شەرمەزار بووبی چونکە لیت تاك بوومەوە.. ویستم ئاوەهابمو لەقسە بوەستم، چونکە شەفەق لەئاسۆی تۆوە دەرکەوت؟!

لەجیهان دا چالو چۆلی واهەن رۆژیان پێ رانەگەیشتەوە.. پێویستە هەندێ شت لەبەردەمی‌دا حەشاربدرێ.. ئیدی ئەوا رۆژمان لی بووە؛ کەواتە باجیابینەوە.

ئەی ئاسمانی بەرین، کەبەپاکی بەژوور سەرمەوە گرت گرتووە.. ئەی خۆشنوودی درەوشاوەی پیش خۆر هەلّهاتن! لەپر رۆژمان لی بۆوە؛ کەواتە بالیکدی جیاببینەوە.

زارا ئاوای گوت...

پەسەندایەتی گچکەوەبوو

١

كاتێ زارا دابەزيە سەر وشكانی، دەست بەجێ رووی نەكردە ئەشكەوتو كيوەكەی .. بەلكو بەوناوەدا خۆیدا بەدەم رۆيشتنەوە، هەر شتيكی بديتايە ليكی دەدايەوەو لەبەرخۆيەوە دەی گوت:

من روباريكمو بەپيچە ريی خۆم دا ماردوو دەكەمو بەرەو سەر چاوە دەبمەوەو روو ناكەمەوە ريژگە. مەبەستی زارا ئەوەبو لەم گەشتەی دا بزانێ لەو ماوەيەدا كەديار نەبووە خەلكەكە چیبەسەر هاتووە.. حالی حازر نازانێ ئايە مرۆڤ گەورە بووە يان گچكە بووەتەوە. لەدوا قۆناغی رۆيشتنەكەیدا لەبەردەم ريزە خانووبەرەيەكی تازەدا وەستاو دەرحال واقی ورما:

دەبێ ئەو خانووبەرەيە ببنە هيمای چیو چی پيشان بدەن؟ ئەوەی راستی بێ ساختی ئەو گيانە جەربەزەيەنين كە بە فەراهەم هينانی خۆی زاتی خۆی پيشان دەدا. دوور نيە لە جانتاو هەگبەی منداليكەوە دەرچووبنو منداليكی ديكەش بيان خاتە گەنجينەی یارییەكانەوە.

بۆچی پياو دەتوانێ بچيتە ئەو خانووچكانەوە ليیانبيتە دەرەوە..؟ لەوەدەچێ بۆ بووكە شووشەو بيج بيجە خانمی ئاوريشم لەبەر سازكرابن.. يان بۆ ئەو بەچكە پشيلانە دروست كرابن كەبە هەلپەوە خۆيان كۆدەكەنەوە پەلاماری نيچير بدەن، كەچی خۆيان دەبنە نيچير؟!

بەوردی زارا چاوی تی برين.. خەميش دەنگی بزركاند بوو.. ئيدی گوتی: هەموو شتيك بچووك بووتەوە؛ بەكۆیدا لابكەمەوە ئەو دەرگايانەم ديتە بەرچاو كەسەر دەرانەكانيان نزم بوونەتەوە،

بيتو كەسانی وەك من پيياندا تيبپەرن دەبی خۆيان دابنەوينن .

تۆ بليی زەمانە هيندە بخايەنێ تا دەگەريمەوە نيشتمانەكەم.. ئەوجا لەوێ ناچارنابم بەرامبەر هەموو بچووكيك دابنەويمەوە؟ ئەمەی دەگوتو بەتيلەی چاوان ئاسۆی دووری دەبری.. لەم حەلەدا بەدەم هەناسەوە تەكانی بەتاسەيەكی قوولدا. زارا خۆی دابين كرد، ئەوجا بۆی وەستايەوە كە دەربارەی پەسەندی گچكەوەبوو گوتاريك بدا..

٢

بەلای ئەو گەلەدا رادەبووررمو چاودەکەمەوەو نەفسی خۆم وریا دەکەمەوە، کەچاو لەباشیو پەسەندییەکانیان دەنووقینم پیاوانی ئەو گەلە لیم نابوورن.. کە حەسوودی بەو پەسندایەتییە دەبنو خۆم لەوە بە بالاتر دەزانم دیسان لیم خۆش نابن.

کە بلیم گچکە مرۆڤ شایەنی پەسەندایەتی گچکەیە ئەوا پیم دەوەرن.. کەزەینم لەدەرك پیّ کردنی کەلکی بوونیان لە ژیاندا کول بیّ ئەوا پیم دەوەرن. من لە کەلەبابیکی ئاوارە دەچم پۆلە مریشك بەشەرە دەنووك دای باریبنیّ.. رقیشم لییان نابیتەوە؛ چونکە بەوە راهاتووم کە گرنگی بە ملۆزمو جارسکەری بی بایەخ نەدەم.. هەرگیز بەرەو شتی بچووكو بیّ نرخ تیری خۆم بەرەو ژوور نەهاویشتووە، ئەوە لە ژیشك دەوەشیتەوە کە بۆ هەموو جوولەیەك پەری خۆی، درکی خۆی بژدەکاتەوە. گچکە مەردومەکان بەبیّ ئەوەی هیچ کامیکیان بیرم لی بکاتەوە لەکەپۆرەی خۆیان دا باسم دەکەن، قەپوقر یان بەئەندازەیەکە سەرپۆشی تی فکرینم بۆ دەتەنی؛ ئیستاش چیژ لەجۆرە بیّ دەنگییەك وەردەگرم کەلەمەو بەر پیم نەزانیوە، کەلەپۆرەی خۆیان دا هەیانە بەدەستە براکەی دەلیّ: چیمان بەسەرەوەیە، ئەو بۆخۆی ئیمەش بۆ خۆمان، چونکە هەوریکی سەهەندەیەو دای کردووەتە بەلایەكو راپیچمان دەکا.. کەواتە با خۆمانی لی بپاریزین.

دوینیّ ئافرەتیکم بینی خیرا مندالەکەی پەل کیش کردو نەی هیشت لیم نزیکەوەبیّو قیژاندی: گەلۆ! مندالەکانتانی لی دووربخەنەوە دەنا بەو دووچاوانەی گیانە ناسکەلەکانیان دەسووتینیّ!

هەر ئەوەندە بکەوتمایەتە قسە بەئەنقەست خۆیان دەهینایە کۆکە، پییان وابوو بە پرمەو کۆکین بەرهەلستی گەردەلوولو فەرتەنەی من دەکەنو بەدوای دا دەبەنەوە.. ئیدی لەترسان گۆییان تەپینو نەیان دەویست لەدەنگی من دا هەست بە ئاهەنگی کامەرانی بکەن.

دەلين وەختى ئەوەمان بەدەستەوە نيە بۆ زاراى تەرخان بكەين، بەلاَم بەرەبابيك هيچ سەرى نەپەرژيتە سەر زارا دەبى بەكەلكى چى بى؟

گريمان خەلكەكە بۆ شكۆپيدانى من هاتبن. ئايا من دەتوانم بەديار شكۆمەندى ئەوانەوە خۆم بخەفينم؟ ئەى ئەوە نازانى كە سەناخوانى ئەوان بۆ من دركە پشتينيكەو هەر ئەوەندە كلۆتم بگرىَ ليى قوتارنابمو لەخۆمى دابمالم شوينەوارەكەى دەمينى

لەنيو ئەم خەلكەدا فيرى راستى‌يەكى ديكە بووم: (هەر كەسيك گوىَ بداتە سوپاس گوزارى واى پيشان دەدا ئەوەى پيى درابى بى‌بەشيتەوە).. لەراستيش دا مەبەستى ئەوەيە پارسەنگى زمان لووسىو پيداهەل دان بەلاى خۆى‌دا سلاَوبداتەوە!

لەقاچەكانم بپرسن: ئايە بەم جۆرە نزيك بوونەوەيە لەخۆيان بايى بوون؟.. قاچى من كەپييان خۆش بى بەئارەزووى خۆيان بكەونە سەما هيچ پابەستەى هەواو نقامى تايبەتى نابن. ئەو گرۆهە ئاكارە پەسندە گچكەكانيان زمان لووسانە دەهيننە بەرچاو؛ هەمووشى بۆ ئەوەيە سەرنجى منيان بۆ كيش بكەن.. ئەوەتا دەفى بەختيارى‌يە ريسواكەيان لى دەدەن تالە هەلپەركىَ‌دا قاچەكانم سەغلەت بكەن.. بەش بەخۆم كەبەنيويان دا تيدەپەرم چاودەكەمەوەو ئاگادارى خۆمم، ئەوانيش هەردينو بچووك دەبنەوە. ئەوەى كردوويانەتە بنكەى پەسندايەتيى خۆيان هەر ئەوەشە تووشى ئەم بچووك بوونەوەيەى كردوون؛ چونكە گەرەكيانە لەپەسندايەتى خۆيان دا بحەوينەوەو بەنەوازشەوە تيكى چرينن، ئا بەورەنگە لەخۆرەپيش كردن دا قالَ بوونو بەلايانەوە خۆشە. ئەوجا بەكاوەخۆ بۆى هەلَ زناونو گەلە بەگەلە بوونەتە كۆسپ لەريگەى ئەوانەدا كەبە چوستى تەكان دەدەن لەپيشەوە رابوورنو بەپاش دا نەشكينەوە.

هەيانەو بارى پيشەوە دەگرىَ كەچى يەكبينە بۆ دواوە مل دريژ دەكاتەوەو بۆ رەوتى شوين كەوتووەكان دەبيتە كۆسپو تەگەرە.

پيويستە سەر لەبەرى قاچو چاوەكان لەگەلَ خودى خۆيان دا درۆزن نەبن.. كەچى لەنيو ناكەس بەچەكان دا درۆزن لەئەنداز بەدەرە !

دوورنیە لەنیویاندا خاوەن ویستو ئیرادە هەبێ.. بەڵام زۆرینەیان بەویستی بیجگەی خۆیان کاری گەرن.. لەنیویان دا دڵ سۆزیشت دەکەونە بەرچاو بەڵام زۆرینەیان لەزۆلە کە نمایندەکانن، هەیانەو دەوری نمایندە دەبینێ بەبێ ئەوەی ویستی خۆی هەبێ.. یان دەکەویتە نمایشەوە بەبێ ئەوەی لیی بزانێ. بەدەگمەن دلسۆز لەو گرۆهەدا هەڵ بکەوێ! بەتایبەتیش لەدەستەی نمایندەکان دا.

لیرە چونکە پیاو گەل سفەتی پیاوەتییان تیدا کەمە ئافرەتان خۆیان بەپیاو حەلیب دەکەن، واتە لەمەوە (ژنەکورانی) پەیدا دەبن. لەنیو ئەوانەدا تەنیا کەسیك دەتوانێ ژن ئازاد بکاو ئافرەتی راستەقینە بخولقینێ کەبەتەواوی پیاوەتی تیدا رەخسابێ.

دەغەلترین شت کەلەنیو ئەو خەلکەدا کەوتە بەرچاوم هەڵویستی فەرماندارەکانیان بوو کە بەسایەی ئاکار پەسندیی بەرفەرمانەکانیانەوە کەسیتی خۆیان دەنواند، ئیستاش ئەو کاربەدەستانە بەگالە گالەوە گەردان بەچاوگە ناوی ((خزمەت)) دەکەن؛ کە دەلین : (خزمەتی کرد، خزمەت دەکا، خزمەت بکە، خزمەتمان، خزمەتتان....هتد)

دەك هەشت بەسەر، سەروەرییەکەم! بیتو جارنەدەی کەسەر تۆپی خزمەتکارەکانیانیو نۆکەرییەکەمیانی؟!

داخەکەم نیگای من ئۆقرەی لی براو کەوتە سووسە تاخۆی کرد بە حەشارگەی دەغلیو دژوینی ئەوان دا، وەنەبێ بەختیاری ئەوانم لی پەنهان بووبێ کە بەختیاری ئەو میشەیە بەسەر ئەو شووشە پەنجەرانەوە دەوزینێ کەتیشکی خۆریان بەسەردا دەشکیتەوە.. لەنیو ئەو گرۆهەدا چەندە بەزەیی پیدا هاتنەوەم دیتبێ لەبەرامبەریدا زەبوونیم بۆ دەرکەوتووە. کەسەرنجیان دەدەیتێ وەك ریزەی لم دەنکە دەنکە بەسەریەك دا دێ– ئەوانەش بەو چەشنە مامەلە بە رەوابینیو میهرەبانی دەکەن.[٢٧]

---

[٢٧] بۆ (ص١٩٦: كحبوب الرمال تعطف واحدتها على الاخرى))

دیسان ((حب الرمال)) بەدەنکە حیل/یش دەگوترێ، یان (حب الرمال) و شتی وا، بەڵام من هەر بە – دانەدانەی لمم لیدایەوە.

كاميانم كەوتبيتە بەرچاو لافی لێ داوە كەبەو كەمە بەختياریيەی هەيەتی قايلە.. بەڵام بەئەوەندەش دانا كەوێ؛ چاوی هەوەس دەبريتە كەميكی دی تابی خاتە سەر ئەو چەردەيەی هەيەتی .. بەم روانگە هەنديك بەتەمان بەچاكەدانەوە لەشەری هەنديكی كە خۆيان بپارێزن.. بەڵام بەش بەخۆم لەم ريرەوەدا تەنيا داهيزانو ترسنۆكی دەبينم، هەر چەندە ئەوانيش لەنيو خۆيان دا ئەو مامەلەتە بەكار پەسندی رەچاو دەكەن.

ئەگەر بەريكەوت ئەو جۆرە زەلامانە بە زبرىو گری دوابن ئەوە لەهيزەوە نيە، من وام بۆ دەركەوتووە كە لەئەنجامی هەوكردنی قورگيانەوەيە، هەر ئەوەندە هەڵايكی گەرم وەبەر ئەستۆيان كەوت دەنگيان گرو در دەبێ. ئای كەمەردومگەليكی مەكری فيلبازن! ئەوا ديارە پەنجۆلەكانيان شووشو لەبارن كەچی لەمشت داگرتن دا گۆجن و پەنجەكانيان بەسەر ليپەدەستيان دا نانوشتينەوە.

ئەو پەسەندايەتیيەی لەباوی ئەوان دايە لەدەستمۆ بوونو ناوەجاخی دەرناچێ، لەم ريبيرەوە گەيشتوونەتە ئەوەی كە گورك بكەنە سەگ، بەلكو مرۆڤيش بكەنە باشترين ئاژەلی مالیو مل كەچی دەسەلاتی خودی مرۆڤی بكەن.

ئەوانە بەكەيفو پيكەنينەوە دەلين:-

تازە ئيمە شوينی خۆمان گرتووە لەبەينی ئەوانەدا شەرە گا دەكەنو خۆيان دەخەنە مەترسیيەوە.. هەروەها لەبەينی ئەو رەوە بەرازانەدا كە بێ پەروا بەرەلان، ئيدی ئەوا حالەتی نيوەنديی خۆمانمان وەرگرتووە..

-ئەم حالەتەی ئەوان بەريكوپيكی دادەنين،

بريتی يە لە حالەتی داهيزرانو داتەپين.

٣

-رەوابينی : انصاف.

هەرچەندە قسەی زۆرم بۆ ئەو گەلەکرد بەڵام نەتیی گەیشتن‌و نەبۆشیان لەبەرکرا. زۆریان پێ‌سەیر بوو کەنەبوومە ئامۆژگارو پییان بلیم: خۆیان لە بیویلی بپاریزن. ئەمە شتیکی راستە کەمن ئەو ئامۆژگارەنیم لەنیویان دا خۆم بلەقینم‌و بلیم:

گەلۆ! وریا بن.. گیرفان برەکان پارەو پولتان لی نەفرینن.. بەلێ من پەیامی ئەو جۆرە گەفینەم لە ئەستۆی خۆم نەبەستووە.

بەلایانەوە سەمەرە بوو کە ئەوەم لەخۆم نەگرتبوو هیرو گەمژەکان بیدار بکەمەوە تا هۆشیان بەلای پەندو پەنداریان و ئامۆژگاری‌و ئامۆژگارانەوە بێ.. دیارە گوییان بۆ ئەو مامۆستا کارامانە دەلەقێ کە – بەچەشنی جیرەی قەلەمە مەرەکەبی سەر تەختە– بەدەنگ دان‌و نەرە کرکراگەیان بروشینن.

خۆ ئەگەر تیم را بخورینایە: ئەو شەیتانە ترسنۆکانەتان بەلەعنەت بکەن کە حەزیان لەهەل نووزان‌و دەست بەسنگەوە گرتنی بەندایەتی‌یە ئەوا دام دەبارینێ‌و جاریان دەدا: زارا بێ باوەرومارزە. دەنگی ئەو مامۆستایانەی فیری کرنووشیان دەکەن بەسەر دەنگی ئەمان دا زاڵ دەبوو. منیش خۆم پی نەگیراو بەگوییی گەلە مامۆستاکەم دا چپاند: منم زارای بێ‌دین‌و لەخوابەری ! ئەگەر بیزم لی نەکردنایەوە دەم فلیقاندنەوە، چونکە لەمۆریان دەچن لەکوێ‌دا سووکایەتی‌و گولی تەشەنەی کردبێ پییدا هەڵ دەگەرین.

بەلێ قسەکانی خۆم بەگوییی ئەو گەلە مامۆستایەدا چپاندن کەمن ئەو زارا بیدینەم‌و دەشلیم: شارەزای لای کەسیکم بکەن زۆر لە زارا بێ‌دینتربێ؛ تاوەکو بەپەیرەوەکانی بنازم‌و کەیفم خۆش بێ.

بەلێ من زارای بی دینم.. ئەوانەی لەمن دەچن لەکوین؟ ئەو کەسانە لەمن دەچن کەویستی زاتی خۆیان هەر بەخودی خۆیان دەبەخشن. سەبرو قایل بوون فرێ دەدەنە ئەو لاو حەزیش لە خۆ بەدەستەوەدان ناکەن. منم زارای کافر. ئەوەی پیی دەبیژرێ ریکەوت لە مەنجەلی خۆم دا هەلاهەلای دەکەم‌و لیی دەگەریم تاپێ دەگا ئەوجا دەی کەمە خۆراکی خۆم. زۆر جارم دیوە خیلە ریکەوت وەك ئاغای قسە رەوا بەرەو رووم هاتووە بەلام ویستی من لە لووتی داوەو ناچاری کردووە کرنووشم بۆ

بباو بپاريتەوە لەلای خۆم دالدەی بدەم، ویستەکەم پیی گوتووە: (دۆست پەنا ناباتە بەر بیجگەی دۆست!)

کە وشەکانم گوییەك نەکوتنەوە لە گویێ خۆم بچێ دەبێ قسە بۆ کێ بکەم؟.. بەهەر حالٚ دەنگی خۆم بەرەو ئاسمان دەکەمەوە تا بەگەردەلوولەوە تێ هەڵبکاو بلێ: ئەی مەردومگەلی ناوەجاخ! رۆژ بەرۆژ سووکتر دەبن.. ئیدی بەرەو توانەوە دەبنەوەو دادەوەشین.. گچکە پەسندی‌یەکانتان‌و نەرمی دان بەخۆدا گرتنتان قرتان تێ دەخەن.

خەلکینە! ئیوە زۆر خۆتان دەسازینن‌و وازیش لەشتی زۆر دەهینن، ئەو زەمینەی تییدا نەشونماتان کردووە بریتی‌یە لەگلی خۆسازاندن‌و زەبوونی. ئایە قەدی پیرەدار ئەگەر رەگەکانی بەرەقەنی زەوی‌دا رۆنەچن‌و لەگاشە بەردەکان نەئالێ پتەودەبێ‌و گەردن کەش دەبێ؟.

لەسایەی کەمتەرخەمیتانەوە بۆ دوارۆژی مرۆڤایەتی تەونی کفن دەکەن.. ئیوە خیلە جالجالۆکەن‌و بەکاری بێ هودەوە خەریکن‌و خۆراك لەخوینی وەچەکانی داهاتوو وەردەگرن، ئای لەشت وەرگرتن دا چۆن دزیکن؟!

ئیوە بەسووکە پەسندی‌یەکانتانەوە خۆ هەڵکیشن‌و خەریکی راوورووت‌و کاول کردنن. تەنانەت جەردەکانیش نەختێ پیاوەتییان تیدا ماوە؛ چونکە لەکاتی راوورووتدا تا زۆر پێویستی نەکا– دەست نادەنە کاول کردن.ئارامتان کردووەتە بنەمایەك‌و پییەوە هەلەوگیرن دەشلین ئەوەی دەستتان ناوەتە بانی بەخششە، بەلاّم من پیتان دەلیم: شتەکە فرینراوە..دزیتی‌یە.. خۆ ئەگەر تێ بگەن جەردەن‌و خودی خۆتان رووتەوە دەکەن.

بۆچی واز لەرارایی ناهینن‌و ویستی خۆتان ساغ ناکەنەوە .. بۆچی لایەك بەلایەك دا ناخەن، یان ئەوەتا بچنە ناخی تەمەلی‌یەوە یان خۆتان فرێ بدەنە گەرمەی کارەوە.

خۆزگە تی دەگەیشتن کەچی دەلیم: ((چیتان ویست ئەوەبکەن.. بەلاّم لەپیشەوە خۆتان فیربکەن چۆن ببنە خاوەن ویست. خزم‌و کەسەکانتان وەك خۆتان خۆش بوین، بەلاّم لەپیشەوە خۆتان خۆش بوێ.

ئایە هەتانە بەگەورەترین خۆشەویستیو بە گەورەترین سووکایەتییەوە نەفسی خۆی خۆش بویٚ؟

ئایا قسە کەلکی چی هەیە کەگویٚ بیستی لەمەرمنتان نەبیٚ؟ ساتی من هیشتا نەهاتووەتە بەرەوە.. ئەوا هاتمە نیوتانو مزگینی دەری زاتی خۆمم.. من بەیانیم.. کەلەشیری بەیانیمو هیمان ریگاوبان تاریکە.

سەبارەت بەنزیك بوونەوەی ساتی من ساتی ئیوەش نزیك دەبیتەوە.. بەتیٚ پەربوونی رۆژگار بچووك دەبنەوە.. تادیٚهەژارو نەزۆك دەبن.. کەواتە گژوگیای بەدفەرنو لەزەمینەیەکەوە دەرچوون لەگژوگیا بی خیرترە.

زەمانە هیندە ناخایەنیٚ ئەو گژوگیایە بەدەست خۆیەوە شەکەتو بۆژۆ دەبیٚ.. لەوکاتەش دا کە دەسووتیٚ تینووی ئاگرەو تینووی ئاو نیە.

ئەو ساتەی دەی کاتەوە هەورە تریشقە بەختەوەرترین ساتە. دەبیٚ ئەوە چ نهینییەك بیٚ ئاوا پیشی خۆرەتاو دەداتەوە؟ بەش بەخۆم لەم نهینیو هەورە تریشقەوە جۆگەلەی ئاگر هەڵ دەبەستمو بەریی دەکەم.. ئەو پەیامبەرانە دەنیرم کەبەزمانی بلیسە قسە بکەنو بەخۆرەتاوی مەزنەوە هەرەشە بکەن.

زارا ئاوای گوت...

لەسەر کیوی زەیتون

زستان میوانیکی مەکر بازەو هاتووەتەلام.. دەستە شینەوەبووەکانی خۆمم بۆ دریژکرد تەوقەی لەتەك دابکەم. هەرچەندە ئەو میوانەم خۆش دەویٚ کەچی حەزدەکەم خۆمی لی قوتار بکەم.. تا بەقاچی خۆم نەجوولیمو گەرمایی لەتیٚ فکرینو لاقەکانم رانەگەریٚ یەخەم لەیەخەی بەرنابیٚ.. من لەدەست زوقم رادەکەمو روودەکەمەوە شوینیك گڤەی بای لینەییٚ، ئەوجا دەگەمە کیوە زەیتوون.. ئەو شوینەی تیشکی خۆر چۆکی لی داداوە؛ لەویٚ دەحەویمەوەو بەمیوانە دڵ رەقەکەم پیٚدەکەنم؛ چونکە لەشیوینیك دا مۆلی خواردووە بەشیخە- تەقەورەقە- و میش

كوشتن را دەبويرێ، ميوانەكە بە وزەی ميشكو دوو ميش قەلس دەبێ.. بەتەماشە هەموو شوينيك بكاتە چۆلەوانی.. تەنانەت گەرەكيەتی بەشيوەيەك بنۆريتە تريفەی مانگە شەو كە لەتاريكستانی ريگا بسلەميتەوە.

بەراستی ميوانيكی رەزاقورسەو دادەسەپێ، لەگەڵ ئەوەشرا پياوانە ريزی لێدەگرم، باكم نيەو پەناش نابەمە بەر خوای ئاگر.. هەروەك چۆن شلە ژنانی‌يەكان ليی دەترسن‌و دەستە داوينی خوای ئاگرن. باشتر وايە مرۆ لەسەرمان دا چۆقەی‌ددانی‌بێ‌و پەنا نەباتە بەر بتەكان. بەدەست خۆم نيە رەمەكو غەريزەكانم ئاوام پێ‌دەلين.. دەست بەرداری دوژمنايەتی ئەوبتە ئاگرينە نابم كە لەدەغەزی‌و مۆنی خۆی‌دا گردەستينێ. ئەگەر كەسيكم خۆش بوێ لەزستانا پترم خۆش دەوێ تاوەكو لەهاوين دا. لەزستان دا هەست بەئەوەدەكەم لە– گالتە كردن بەدوژمن–دا بەهيزم. كەلە خەوگادا پيخەف لەخۆمەوە دەئالينم هەست بەئازايەتی خۆم دەكەم؛ ئەوسا –بەختياری– يە ساوا نازدارەكەم دەی كاتە گالە گاڵو پيكەنين.. لەولايشەوە خەونە درۆزنەكانم بەقاقاوە بۆی دەستيننەوە.

رۆژێ لە رۆژان بەئەشكو پيی قەوی تەكانم بەخۆم نەداوە.. ئيدی نازانم ئەو شتەی زۆرم لێ دەكا گوربەستمەوە چيە؟.. ئەگەر جارێ لەجارانيش پەنام بردبيتە بەر درۆ لەبەرئەوەبووە كە درۆكەم زادەی خۆشەويستيمە. ئەمە سەودايەكەو دلی منی ئاسوودە كردووە. بەتايبەت لەوكاتەش دا لەسەر پيخەفەكەم رەهيڵ بمو بەری ئاسمان بەهەورو هەڵا گيرابێ.

ئەوەنديكی لەپيخەفی‌سادەو بێ‌بايەخ دا گەرم دەبمەوە ئەوەندە لەخەوگای نەرمونۆڵو رازاوەدا گەرم نابمەوە. من سوورم لەسەر هەژاريی خۆم.. بەچاو هەموو وەرزەكانەوە هەژاری لەزستان دا دۆستو ياوەرمە. لاسارانە هەموو بەيانی‌يەك بەهۆش خۆم ديمو بەئاوی سارد خۆم حەمام لەميش دەكەم، ئەم كارەشم تەنيا بۆ ئەوەيە بەزم بەزستان بگيرم.. با ئەو دۆستە دڵ رەقەشم بەرووم دا بلرفينێ‌و بنركينێ. لەم حەلەدا پيم خۆشە بەرووناكی مۆميكی كەوە ياری بەتاريكای زستان بكەم.. تا شتەكەی لێ زل بكەمو بەئاگابێ.. ئەوجا پرينچكە نوور لەخۆلەميشی ئاسۆی‌خۆيەوە رەوانە بكا.

لەبەرەبەیان دا لەوکاتەدا قاپو قاچاخ لەبەر دەم ئاوەرۆدا ئەدەن بەیەك دا.. كە ولاخە بەرزە سم دەكوتێ بەبۆرە شەقام داو دەحیلینێ ئالەو ساتەدا گیانی ئازار بەخەبەرم دەهینێ. ئەوجا مۆلەق دەوەستم و چاوەروانی نوورم لە ئاسمانەوە كە لەپیریكی ریش ماش و برنج دەچێ و سەری وەك كلووی بەفر بترسكیتەوە. ئای لەئاسۆی ئاسمانی زستان چەندە مات و مەندە؟!.. جار جارەش بەسەر خۆردا زالە.. وازی لی دەهینێ تا لە بێ دەنگی خۆیەوە بگلی.. تۆ بلیی خۆریش لەو ئاسمانەوە خوودار بووبێ، لەماتی و بێدەنگی‌دا روونا‌كیی‌خۆی قەتیس كردبێ.. یان لەمنەوە فیری شتی ئاوەها بووبێ؟! لەوانەیشە هەر یەكەمان ئەم كشوماتی‌یەی بۆ خۆی فەرام هینابێ؟.

شتە چاكەكان سەرچاوەی جۆراو جۆریان هەیە؛ چونكە بەخۆشی یەكەوە بەنیو هەبووندا بازدەدەن. ئەوەنێ خیرا وەدەركەون و ئاوابن.

بێ دەنگیی بێ پایانیش زادەی هاوبەشی ئەو شتە باشە بەكەیفانەیە.. هەر لەبەر ئەوەیە كە رووی منیش وەك رووی‌ئاسمانی پاش باران گەش بووەتەوەو نیگای هیمن لەچاوەكانم دا حەواوەتەوە. چۆن ئاسمانی زستان بەری رۆژی خۆی دەگرێ منیش رووی خۆری خۆم دادەپۆشم و ویستی خۆم حەشاردەدەم.. لەزستانیشەوە فیری ئەم جۆرە مەكرانەبووم. لەم هونەرەم دا پلەیەكم بەدەست هینا. كەنەی هیشت بێ دەنگیەكەم بەخودی بی دەنگی ناوزەدەبی، وام لیهات بەفیڵ لیكردن و خەلەتاندنی خۆبەزل زانەكان بكەومە گەمەو رابواردن.. بەقسەو یاریی نەردەوە خەریكیان بكەم و بخەجلین. ئا بەم رەنگە كەس بۆی نیە بەناخی دانایی و ئەو پەری ویستی من دا بروانە خواری.

كەبی دەنگی و مەندیم پەیداكرد ئاواش داهاتمە مەبەست.

زۆر پیاوی فیلبازم دیوە كەرووبەندی بەرداوەتەوەو ئاوەكانی لەناخ دا شلەقاندوون تاكەس نەتوانێ بچیتە ئەو پەری سروشت و نیهادیەوە، ئەوجا فیلبازە مەزنە كار سەختەكان دەورەیان داوەو سەرپاكی ئەوماسییانەی لەقوولایی بناوانەكانی دا پەنای دابوون راویان كردوون.

ئەوانەی بێ دەنگی نایان زرینێ ئەوکەسانەن دڵو دەروونیان پاكو بێگەردە.. بەڵام ئەو پەری نهینگەیان بۆ هیچ چاویك دەرناكەوێ.. ئەو نهینگانە لەژیر توێ ئاوە روونەكان دا بریتین لەناخی بێ پایان.

ئاسمانەكە! تۆ بەرووی سپیتەوەو بەچاوی گەشتەوە نیشانەیەكی بۆ نەفسی من، ئەو شۆڕشوئاشووبەی نەفسی من نیو خۆی گرتووە تۆش لەنەدیوتەوە هەر ئەوەت پەناداوە. وەك ئەو كەسەی زیری قووت دابێ، پێویست دەكا خۆم بشارمەوە، نەوەك لەفرۆشگای نهینگرەكان دا نمایشی گیانی خۆم بكەم. بۆ ئەوەی قاپقاپەی بەرز سەر پێ بكیشم؛ ئەوانە نیهاد وشكی، كۆنەخوازی داوەشاون.. هەرگیز ناتوانن لەئاقار بەختەوەریی من دا چاو هەڵ بهینن.

لەپیناو ئەمەدا بیجگەی بەدبەختیمو سوانە بەفری لووتكەكانی خۆم نەبێ چی دیكەیان بۆ وەدەر ناخەم.. ئەوەیان ناخەمە بەر چاوان كەخۆر بەهەموو روناكیيەكانیەوە كیوەكەی من كەمەر بەست دەكا، خۆ ئەگەر لەگوزەری من دا شتیكیان بیستبێ بریتیيە لەنركەی ئەو فەرتەنەیەی بۆ یان حەواڵەدەكەم.. هەرگیز ئەوەیان بەدڵ دا نایە كە باشووری لێ وەردەگرمو لەگەڵ خۆم دا دەی هینم.

لەبەر ئەوەی لەبینەو بەرەی رۆژگاردام ئەم خەڵكە دڵیان پیم دەسووتێ.. لەهەمان كاتا هاوار دەكەم:

(واز لەریكەوت بهینن، بابیتە لام.. ئەویش وەك كۆرپە ساواكان پاكیزەیەكە بۆ خۆی.

ئەگەر فەرتەنەی زستانم نەكردایەتە منزلی بەختیاریمو لەویدا گیرم نەدایەو كەوڵو كەوای زستانەم لەخۆمەوە نەگرتایە. ئایا ئەو خەڵكە توانای ئەو گوزەرانە بەختەوەرییەی منیان دەبوو؟

ئەگەر من لەبەر دڵ پێ سووتانی ئەوانەی لەفیلی خۆیان دا ئازار دەچیژن بەزەییم بجووڵێو ئەگەر لەسەرمانا لەبەردەمیان دا بلەرزمو رازی بم كەمیهرەبانی ئەوان باوەشم بۆ بكاتەوە ئەوە هەمووی لەبەر خاتری یەك (دانایی رووح سووكە) لەدڵی

خـۆم داو ئـەو كريوەيـەی ليـی هـەڵ دەپيچـێ و نـای شـاريتەوە.. ئـەو ئـازارەی لـە زامی‌سەهۆڵبەندانیشەوە بێ پەنهانی ناكا.

هـەندێ كـەس كەدەيـەوێ گۆشـەگيربێ بـۆ ئەوەيـەتی لەدەسـت نـەخۆش رابكـا.. هەشيانە بۆ ئەوەيەتی لەبەردەمی نەخۆشەكەدا بوەستێ.

وازيان لی دەهينم:

باگوێ لەنالين و سكاڵای من بگرن لەبەر شەختەی زستان دا..

من بەم جۆرە نالينەوە لەژووره گەرمەكانيان گرنگترو سەيرترم.. با بەزەيتتا پيم دا بيتەوە .

ئەوجا با بلين:

ئەوە زارايەو لە سەرمای زانياری دا بەشەختەوە سەردەنيتەوە!

بەڵام من!

بەقاچە گەرم و گورەكانم بەسەر (كيـوی زەيتـوون) دا رادەكـەم و لەمۆڵگـەی تيشـكی خۆردا بەگۆرانی‌يەوە تيرا دەچركينم و گاڵتە بەهەموو دڵ پێ سووتانيك دەكەم.[٢٨]

---

[٢٨] ئـەو جـۆرە زيـدە رەوی‌يـە لـەويچوون خـوازەی شـاراوەدا، لايـەنيكی تـازە بـەتازەی نايابيژی‌يە لـەزمانی ئـەلمانی‌دا .. بـەڵام وەك دەی زانـين بـەپيی گيـانی ئـەدەبی جيـهانی و گشتی نابيتە قالبيكی رەوانبيژی بۆ هەموو دەربرينە زمانيك .

ئەوەندە هەيە كە زمانی عەرەبی باشترين زمانـە كەبليمـەتی نووسـەران بەهـەر زمـانيك بـێ پيی تاقی بكريتەوە /فليكس.

*

تيبينی:

ئەمە ئاشكرايە كەنيتشە بەر لـەوەی بەسـەر فەلسـەفەدا بشـكيتەوە زمانـەوانی فيلۆلۆژيـی ئـەلمانی بـووە، رای هـەندێ لەشـارەزايان ئەوەيـە كەبنكـەی فەلسـەفەكەی لەسـەر كرۆكـی دەربرينە زمانی‌يەكەيەوە دامەزراندووە. ئەگەر فەلسەفە دژوارەكـەی لـەخۆی‌دا گەردشـيك بـی ئەوا نايابيژی‌يەكەی شۆرشيكی ديكەيە بەسەر رەوانبيژی باودا!

زارا ئاوای گوت...

لەسەر ڕیگا

کە زارا بەرەو چیاو ئەشکەوتەکەی دەبووەوە بەنیو چەند شارو گەل دا رادەبوورد بەکاوە خۆ ئۆغری دەکرد. لەناکاو بەسەر شاریکی گەورەدا کەوت، هەر کە پیی خستە ناوەوە شتیکی لی قووت بووەوە، وەك چەپەربالی لی ڕەواندنەوەو بەری ریی لی گرت.. ئەو شیتەی کەفی دەچاند خەلکی شارەکە نازناوی ((بەختیارۆکی زارا)) یان بەسەردا بری بوو؛ چونکە لە جموجوولو دەراوی قسەدا لاسایی زارای دەکردەوە، کەمیك پەندیاری بەچاولیکەری ئەو پەیدا کردبوو.

شیتە زارای دواند:

ئیرە گەورە شارەو تیبدا بەهیچ مەرامیك ناگەیو زۆریشت لەکیس دەچێ.

پیم نالیی لەپای چی خۆت لەم بارودۆخەوە دەگلینی؟ کەواتە نەختیك بەزەیت بەپیی خۆتا بیتەوە؛ ئیدی هەر لەدەروازەی شارەوە لیی بوەستەوەو تفی خۆتی لی بکەو بگەریرە دواوە. ئیرە بۆ بیرو تیفکرینی نایاب دۆزەخیکە بۆ خۆی.. لیرە بیرە بەرزەکان دەتوینەوەو دەبنە ئاویتەیەکی لنجاو! لیرە هەموو سۆزیکی ئابرومەندانە دادەوەشێ، تەنیا وشکە سۆزەکان بۆیان هەیە بدەن بەیەك داو نەفسی خۆیان جاربدەن.

ئەوجا ئەگەر خوالی خۆشبوو (فلیکس فارس)بەوە نازیبیتی کەزمانی عەرەبی زۆر بەهیزەو دەرەقەتی ئەو زمانە تایبەتییە هاتووە، ئەوا ریگە بەخۆم نادەم زیدە بەکوردیەکەم بنازم، لیشم تاقی کردەوە!!

ئالانی

ئەرێ بۆنی قەسابخانەکانت نەکردووە کەلەوێ بیرو باوەڕەکان سەردەبردرین.. بۆ چرووکی چیشتخانە بازاڕییەکانت بەلووتا نەچووە کەلەوێ بیری سەربراو بە هەرزان دەفرۆشن؟

ئەرێ هەلمو بوخاری ئەو هۆش و گۆشانەی بوونەتە قوربانی نابینی وەك چرەدووکەڵ بەسەر ئەم شارەوە تەمیان کردووە؟

ئەی ئەو گیانە هەلواسراوانەت ناکەونە بەرچاو، وەك سیپالە شر هەڵ خراون، کەهەلیان بدەیتەوە دەبنە ئەو ڕۆژنامەو غەزەتانەی لەنیو مەردومگەلەکەدا بڵاودەکرینەوە؟!

ئەرێ گویت لی نیە کەبەیانو گفتی ورشەدار لیرەدا دەگۆڕێو دەبیتە گەمەی وشەو قسەچنینی بێماناو خشتەی ڕۆژنامەکانیان پێ سیخناخ دەکریت، ئەم ڕۆژنامانەش سەرەنویلکیکن بۆ خۆیان؟!

خەلکی ئیرە بەیەکدی دەویرنو ناشزانن لەسەرچی ناکۆکن .. ئەوەتان کاسەی غەزەب بەسەر یەك دا قلپ دەکەنەوە، ئەوەی بەگویتی ئاشنادەکەن تەنیا زرینگەی پارەکانیانە!

خەلکی ئەم شارە زلە کەسیرەنو بەمەی هەڵدان نەبێ گەرم نابنەوە.. هەر ئەوەندەش گەرمیان تیرا گەرا پەنادەبەنە بەر وەیشەمەی بیرە ساردو سرەکانیان، ئەمانە بەدوای ((ڕا)) گشتییەکان دا جەلە دەبنو لەپلەی جۆشاندا پیی کاریگەر دەبن.

ئەم گەورە شارە کۆگای ئاکاری ناپەسندو هەوەسبازییە، دیسان هەر لیرەش دا سیفەتگەلیکی پەسند هەیەو لەهونەر ئاراییدا شوینی خۆیان گرتووەو پەنجۆلەی نووسینو پاشلی قورقوشمیان هەیە.. ئەو کەسانەیبەم سفەتە پەسندانە ڕازاونەتەوە، خاوەنی ئەو پشتییە چەرمانەن کە نیشانەی ئافەرینو شکۆیان پیدا بەردراوەتەوە.. ئەو خاوەن فەزڵانە کچ گەلیان هەیەو پاشڵ پووچن.. بەڵام هاتوون لە پووش کەفەلیان دروست کردووون.

ئـاليرەدا دڵ پێسـووتانو شـكۆی فـرەو كزەلۆكـیو نـاوە جـاخيكی زەبـەندە لەبەردەمی لەشكر خوادا دەبينـی؛چونكە لەپايە بەرزی ئەورا ئەستيرەكان بەهەنكەو تـەكان دادەوەرنـە خـوارەوە.. هـەر سنگو بـەرۆكيك لەوسـتارانە بێبـەش بـێ پرمـەی تاسەو حەز بۆ ئەو بلندانيە رەوانە دەكا.

مانگ ئاسمانی خۆی هەيەو شوين كەوتووەكانيشی بەو ئاسمانـەدا دەسورينەوە. گەلی سوالكەر كەلەگەڵ رەوشتە باشە سوالكەرەكان دا سوور نـەخوا، درووودو نويـژ بـۆ ئـەو شـتانە دەكـا لەسـوورگەی مـانگ دا دەخولينـەوە، نويژەكـەش بريتـیيـە لـەم وشەگەردانی (تصريف)يە:

((خزمــەتی .. خزمــەتم.. خزمــەتمان.. خزمــەتيان -كــرد...)) ئــەوجا خـــاوەن فەزلـەكانيش بـەم درووودانـەوە ويـرە ويـری بـۆ دەكـەن روو دەكەنـە فـەرمانداری بـالاْو بەتــەمان لــە پايــەی ئــەوەوە ئافــەرينو نيشــانەی بريقــەدار بپەريتــە بــان ســنگە تەسكەكانيان.

ئەگـەرچی خـودی مانگ بەگـەردی زەویو زادەی گڵ دا خـول دەخواتـەوە، خـودی فـەرماندار ديسـان بـە دەوری ئـەو شـتانەدا دەسـووريتەوە كەبەرهـەمی زەويـن. هيـچ شـتيك لـەزەویدا هينـدەی زيـری كوتـاڵ فرۆشـەكان وەجـاخزادە نيـە، مـير لەشـكر خواوەندی قالبە سكە نييە، هەر كەلەشكر خوا تەگبيری دامەزراند ئەوا كوتاڵ فرۆش ديتو بريار دەدا.

زارا! ئەوا بەو نوورو هيزو چاكەيەی تيتدايە سويندت ئەدەم كەئەم شارە (شاری كوتـاڵ فرۆشـەكان) بـەجێ بـهيلی. ئيـدی بگـەريرەدواوە. ئـەو خوينـەی بـە دەمـاری دانيشتوانی ئەم شارەدا دەگەرێ پيس بووە.. كەواتـە تـف لـەم گـەورە شـارە بكـە؛ چونكە سەرەنويلكی هەموو پيسیو خاشاكيكە.

ئيرە شاری سينە تەسكو دەروون لاوازەكانـەو پر بـەزارت تفی تـی بكـە.. شـاری چـاوپيسو پەنجۆلـەژنانیو شـاری بـێ ئـابروو سـێ بـەندی بەدكارانــە.. شــاری چاوچنۆكو بەسەر يەك دا كەلەكەبووە مۆرانـەی فەساد دايـان دەوە شـينێ.. هـەوەس بازن.. بريندارۆگەرن.. پيلانگيرن..!!

-تف لەم شارە بکەو بگەڕێرەوە دواوە-

ئەو شێتەی لەخەشمانا کەفی دەچڕی زارا دەستی نا بەدەمیەوە، پیی گوت: ئیدی بەسەو بی دەنگ بە!!ئەم قسەو بزووتنەوەیەت فرە ریسی بوو، خۆم لەبەر ڕاگرت. ئەدی پیم نالیی چی وای لەتۆ کرد کەلەدەوری ئەم زەلکاوە نیشتەنی بی و ئەوان ئاسا ببیتە بۆق و دووپشك..!؟

ئەی دەمارەکانی تۆش گەناوەکانی ئەو قلرخەیان تیرا ناگەڕێ.. ئەوەنیە باش باش دەقیرینی و جنیو دەفرۆشی؟!

ئەی بۆچی خۆت نەکرد بەدارستانیك دا.. بۆچی نەچووی زەویەیەك بکیلی.. ئەی نابینی لەهەموو لایەکی دەریاوە دوورگەکان سەوز دەچنەوە؟

تۆ بەلای منەوە زۆر سوك و ڕسوای؛دەبوو پیش ئەوەی ئامۆژگاریەکانت بەسەر من دا بریژی ئامۆژگاری نەفسی خۆت بکردایە. سووك کردن و داشۆرینی لەمەر من پەلەوەری هەرەشەیە، هەر ئەوەنیە کە بەژووپیسی زەلکاوەکانەوەیە.. بەلکو لەکانگای‌میهرو حەزەوە باڵ دەگریتەوەو خۆی لوول دەکا.

ئەی شیتی کەف چڕ! خەلکی پیت دەلین -بەختیارۆکی زارا- وەلی من پیت دەلیم: بەرازەکەی خۆم! واز لەم قۆرەو فیشقەیە بهینە، بەهەرحاڵ بەش بەخۆم مەدحی شیت گیرم کردووە، ئەگەر بێ دەنگ نەبی ئەوا منیش نکوولی لی دەکەم.

پیم نالیی ئەم زەنا زەنایەت لەپای چیە؟.. ئەگەر بەتەمای سوپاسی ئەم خەلکەی ئەوا دەستی لی بشۆ. دەشێ وابێ، بۆیە لەپاڵ زبلخانەکانەوە لیی دانیشتووی و دەنەرینی.. ملووموشی ئەوەتە شتیکت وەچنگ کەوێ و بۆ تۆلە سەندنەوە خۆتی پێ‌چەکدار بکەی. وادەزانی کاری تۆ بەلای منەوە پەنهانە؟

ئەدی نازانی تفی لالغاوەت کەفوکولی خەشم و کینەیەو لەدلتەوە سەر دەکا؟

بێ‌دەنگ بە! چونکە وتەکانت با -ڕاستی-شیان تیدا پیچرابیتەوە زیانم پی‌دەگەیەنن .. گوتم: ئیدی بیدەنگ

بە!

باله قسه جوونەوەت دا هەزار راستیی قسەی من خۆی حەشاردابێ، تۆ هەر بەو گوتانەی لەمەر خۆم بەدناوم دەكەیو خراپەم پێ دەگەیەنی.

زارا ئـاخی هـەڵ كیشـاو لەگـەورە شـاری هەلـە روانـیو ئـاوای گـوت... دوای بیدەنگی‌یەك هاواری كرد:

((وەنەبێ تەنیا هەر ئەو شیتە بیزار بوونی مـن دەربـبرێ.. بـەلكو بـەش بـەخۆم چارەی ئەو شارەم ناوێ. شار لەشیتە دەچێو شیتەش لەشار دەچێ.. لەم دووانەدا شتیك نیە شیانی چاك كردن بێ یان پتر خراپ كردن بێ.

وای بۆ ئەم شارە گەورەیە! خۆزگە گیژەلووكە و لافاوی ئاگر لوولی ئەداو دواتر دەی كردە خۆلەمیش!

خۆدەبـێ ئـەو جـۆرە فەرتەنەیـەی لی هـەڵ بكـاو هەرەشـەی خۆرەتـاوی مـەزن رابگەیـەنێ.. خۆرەتاویكـەو ژوان بەسـتەی چـارەنووسو زەمـانی خۆیـەتیو دەبـێ رەهابێو دەرچێ.

شیتە! ئەوا ئەم ئامۆژگاری‌یەت دەكەمو مالاوا: ((كەمرۆڤ بۆی نەلوا ڤیانی خۆی ببەخشێ بالەپیناویدا بروا!))

زارا ئـاوای گـوت... و بـەریگای خـۆیدا رۆیشـت و گـەورە شـارو شـیتەی بەجێهیشتن.

بەندە راكردووەكان

١

داخەکەم! هەرچی ئالۆ والاو ناسك بوو بەسەر میرغوزاردا دەشەکایەوە، کەچی ئیستا سیس‌و ژاکاوە. ئالیرەداو لەمەوبەر خەریکی هەنگوین برینی ئاوات‌و ئومید بووم‌و شانە بەشانە بۆ کۆلەسی خۆمم دەبرد.

پیری بەسەر دلە لاوەکان دا- دەسەلاتی پەیدا کرد، ئیستا وەختی ئەوە نیە بەسەر ئەم لاوانەدا بکەوینە زرتوزۆپ، ئەوچینە هیندە شەکەتن دەست بەستەی تەمەلی دەبن‌و بەگفتی خۆیان پاکانەی حالی خۆیان دەکەن، کە دەلین: بەتەواوەتی بامان دایەوە بۆ خۆ پاریزگاری.

لەوکاتەدا هەنگاوی دلیرانەیان هەڵ دەهینایەوە بەچاکی تییان هەڵدەباویشکام.. بەلام ئیستا زانیاری‌یەکەشیان وەك قاچەکانیان سروگۆتە.. وایان لی بەسەرهاتووە گەمەیان بە- بەرەبەیانی ئازایەتیان بێ‌و لیی پەشیمان بن!

زۆرینەیان وەك سەماچیەکان لووت بەرز بوون‌و بەحیلکەوە جاریان ئەدا کە مریدو پەیرەوی دانایی منن‌و خیرا لەقوولایی تی فکرین رۆدەچوون. ئیستاش ئەوەتان لەبەردەممەوە بەکوورە کوورەو لەسەر ئەژنۆ بەرەو (خاچ) خۆیان کیش دەکەن.

جاران وەك خیلە پەپوولەو شاعیران بەگەردی سەربەستی‌و ئاگردا چەرخەیان دەکرد کەچی هەستیان بە گیرو گازو وەیشەمەی رۆژگار نەدەکرد... ئەوجا بۆلای ئاگردان قاچاندیان تاوەکو بەچەشنی میزەر بەسەرو ئامۆژگارە پەندیارەکان خۆیان لەبەر کوانوو رادیرن و لەبەر تینی ئاگر ئەم دیواو دیوی لی بکەن.

سەبارەت بەئەوەی کەبەرکەنار بووم‌و لە بەرچاو نەماوم دەبێ ئەو گرۆهە ئازایە داهیزابن.. ئەوجا بێ هوودانە گوێ قولاخی شیخەی کەرەناو هەرەشەی من بووبن؟!

بەداخەوە! بیجگە لە چەند دلیکی قایم لەرووی زەمانەدا گیان توندو خۆراگر شك نابەم.. لەهەمان کات دا ئەو رەشۆکی‌یە بوودەلانەی سەرباری ژیانن بەخۆیان‌و بی جەرگییانەوە زۆرو زەبەندن!

دەشێ ئەوەی هاتبیتە ریگام دیسان هاتبیتە ریگای ئەوانەش کەبەچەشنی منن.. ئەوەی من ئاسا بێ دەبێ هەڤالە پیشینەکانی بریتی بن لەپارچە لاشەی مردوان‌و مەشق کەرانی یاری‌و بەزم.

هـەر ئـەوەندە بـەلای ئـەو گرۆهـــەدا رابووردایـــە دەســـتەی دووەم لـــەتابووری ئیماندارەکـان دەهاتنـــەلای، ئەمانـــەش ڤیـــانی زۆرو شـــیتایەتی خەســـتو شـــکۆی ساوایەتیو نەوازشی مندالیان تیدا فرەو زالە. ئەوجا ئەوەی من ئاسایە پـێ ویستە خۆی لەسۆزو پەرۆشی ئەو خیلە ئیماندارە بپاریزێو گویی پینـەدا.. چونکـە ئـەو کەسەی شارەزای بێباریو زەبوونی ئـادەمیزاد بـێ، بـروا بەئـەوە ناکـات لەبـەهاردا میرغوزاران هەمیشە ئالو والادەبن!

ئەگەر ئەو ئیماندارانە لەسەر ئەو رەمەكو غەریزەیـە هـەڵ نەکەوتنایـە ویسـتو ئیرادەیان دەگۆرا. ئەوەش دیارە کەناکامڵ شان لەشانی کامڵ نادا. کە گەلای شـەنگ پووکایەوە ئیدی لەپای چی سکالا بکەمو هەڵ نووزیم..؟

ئەی زارا! واز بهینە؛ با گەلاکان دابوەرن.. لی گەرێ با بۆخۆیان هەڵ بوەرنو زریـان راپیچیـان بکـا.. وازیـش لـە سـکالاو کروزانـەوە بهینـە.. باشـتر وایـە هەناســە فـرێ بدەیتـەوە، دەی توند بپرمینەو یارمەتی (بـا) بـدە کـە لـە پـەلوپۆی ئـەو گـەلا ژاکاوانـە هەڵبکا.. دەی زارا تۆش فوو لەگەلای خەزان بکـە.. بـا– هەرچیـەکی لـەدەورو بەرتـەو سیسو ژاکاوە تەرتو تونابێو نەمینێ.

٢

بـەندە راکردووەکـان دەلیـن: ئیمـە بـۆ خـۆ پاراسـتنو تـەقوا دەگـەرییـنـەوە. کورینـە! زۆربەی ئەو تۆبەکارانە بوودەلەن؛ زات ناکەن بۆ دەرباز بوونیان پاراستن بکەنە بیـانوو بـۆ خۆیـان. بـەش بـەخۆم پەنجـە دەکـەم بـەچاویان داو جـاردەدەم: ئـەرێ ئەوەنیـە بـۆ کرنووشو نویژ کردن یاتان داوەتە؟! بەهەموویان دەلیم: ئەگەر نویژ کردن لەو خەلکە عەیب نەبێ، ئەوا بۆ ئیمەمانان مایەی شەرمەزارییە؛ چونکە لەئەنجامی بیرکردنەوەوە هەستمان وریا بۆتـەوە. بـەچاو تـۆوە نویـژ بەخراپـە دەگـەرێ چونکـە ئـەو شـەیتانەی لـەتۆدا خـۆی مـت داوە کـەیفی بەئـەوە دێ دەسـت بەسـتەبێو ئارەزوومـەندی خـۆش گوزەرانی بێ. غایلە دەخاتە دلتـەوەو پیت دەلـێ: خـوا هەیـە. تـۆش بەندەیـەکی لـەو

نووره رادەکەی کەبیرو هۆشی خەجڵاندووی. کەواتە ئیستا هەر گومرابەو ڕۆژانەش خۆت بکە بەتاریکستانیدا.

بەراستی بۆ ڕەهابوون کاتیچاکت هەڵ بژاردووە ئەوا بالندە کانی شەوگار بالیان لێ ڕەواندووەتەوە، ئەمە ساتی ئەو تاریك پەروەرانەیە لەئیشو کاردا مان دەگرن..

ساتی ڕاوکردن نزیك بووەتەوە.. ئەمەش بۆ ئەو نیچیرە نیە بەهیرشەوە بۆی ڕاپەری. بەلکو لەخۆیدا قەتیس مانە لەبۆسەدا، بیجگە لەپسەپسی نزاو نویژ چی دیکەی تیدا نابیسترێ.. ئەمەنیچیر بازیی ئەو کەسانەیە لافی دانایی لێ دەدەنو جاری دانایی دەدەن. نەخیر داوی تیدا دەنینەوە بۆ بەیدەستی هەموو دلیك.

هەتا پەردەیەك هەلمالدرێ شەیتانۆکەیەك تۆ بلێ شەمشەمە کویرەیەکی گچکە دیتەوە بەرچاو کە لەو دیویەوە فرتەی لێ دەکا.. لەوانەیە لەگەڵ شەمشەمۆکەیەکی دیکەدا خۆی پەنادابێ. چونکە سەرنجی هەرلایەك بدەم کۆمەلیك خۆیان دەشارنەوە.. ئەوجا گرۆهی تازەی ڕۆشنبیر بەسایەی بۆنو بۆندانەوەی پاریزگارییەوە بۆ لای بۆسە خواردووەکان کەمەندکیش دەبن. ئەمانە کۆردەبەستن بۆ شەوگارکردنەوەو دەبیژن: با بۆ دۆخی ساوایەتی بابدەینەوەو لەخوای کارساز هەڵ نووزیین. ئەمەش لەو کاتەدا دەکەنە ویردی خۆیان کە گەدەیان پڕ بووبێ لەحەلوای دەست کردی تەقواکەران. هەندێ جار لەکاتی شەوارەدا کۆمەڵ بەستن بۆ تەماشای ئەو جالجالۆکە ئۆینبازەی لەودیو بۆسەوە دەوەستێ وئامۆژگاری هاوری جالجۆلەکەکانیدەکاو پییان دەلێ: ((باشترین شت کەمایەی ئاسوودەیی جالجالۆکەکان بێ ئەوەیە کەلە سیبەری سەلیب دا جۆلایی خۆیان بکەن.ئایا نایان بینی بەتۆر داهیلانی نیو زەلکاوەکانەوە ڕۆژگاریك بەرێ دەکەن، وادەزانن دەگەنە بناوان.. ئاگایان لەوە نیە بیتو کەسیك لەشوینی بێ ماسیدا کات بەراوکردن بباتە سەر ئەوە ڕەوانیە بە(کاریکی سەرکیلی)ش ناوببرێ.

جار هەیە دەیان بینی تەقوا کەیان تیکەڵ بەکەیف سازی دەکەن. ئەو جۆرە مەردومە دەرسی سەرنج لیدان لەمۆسیقا ژەنیکەوە-وەردەگرن کە ئەودالی ڕیگایەکە بیگەیەنیتە دلی کچۆلان پاش ئەوەی کە پیرەژنەکان بەسەنا خوانی هیلاکیان کردبێ.

یان دەچنە لای دانایەك كەشیتایەتی ئەو دانایە هیشتا فەریكە، بۆ ئەوەیانە خۆیان لەسەر ترس و بیم رابهینن، ئەوجا لەژوریكی تاریك دا پیرەدانا لەگەلیان رادەوەستیٚ، لەوحەلەدا كەگیانی خۆیان وەك تیشك پەروازی كردووە چاوەروانی گیانیكی دیكەن دەربكەویٚ!

یان ئەوەتان گوییان بۆ جادووگەریكی كۆنە سالٚ كلۆردەكەن كەبەنیویان دا رایەلەدەكاو گڤە با ئاسا دەست دەكا بە لۆرەونالە؛ هەمووشی بۆ ئەوەیە تابەرەو كۆگانی خەم كیشیان بكا.

هەندیكیان ئیشك چیەتییان لێ بووتەپیشەو فیری بوقی ژەنین بوون.. تا لەشەوان دا بۆی دەربچن و ئەو كۆنینانە بژیننە كەرۆژگار پیچاونیەتییەوە.

دوینیٚ لەنزیك دیوارە رووخاوەكانی باخچەوەتی پەریم دەربارەی (دیرینەر زیوەكە) پینج وتەم لەدوو پاسەوانەوە بیستن:

یەكیان گوتی: ((ئەو خواوەندە هیچ چاودیری رۆلەكانی خۆی ناكا كەچی باوانە ئادەمییەكان لەو باشتر چاودیریی رۆلەكانی خۆیان دەكەن))

ئەوی دیكەیان هەلی دایە: ((بە پیری خۆیەوە خەجلیوە ئیدی سەرئەوان ناپەرژیٚ))

دەشیٚ ئەو باوكەیە زارۆی هەبن؟.. كیٚ ئەمە دەسەلمینی كەخۆی پیٚ ئیسپات نەكریٚ؟.. زۆرتر حەزم لەوەبوو كە بیبینم بەلگەی خۆی لەباپیریكەوە بهینیتەوە.

تۆ بیژی بەلگە بهینیتەوە؟.. یان لەچ زەمانیك دا بەلگەیەكی هاوردبیتەوە؟ چەسپاندنی ئەم لایەنەی بەلاوە كاریكی گرانە.. بەلاٚم لەلایەكی دیكەوە سوورەو دەشیٚ ئەومەردومگەلە بەتەوزیمی باوەری پیٚ بهینن.

بەلیٚ باوەر پیٚ هینان (باوە) قوتار دەكا. واتە: باوەری خۆی بەخۆی، ئەمەش رەوشتی ئەوانەیە كە لە تەمەن دا هەلٚكشاون.. ئەی ئەوەنیە ئیمەیش لە گەلەی پیرانین و گشتمان نموونەی یەكدین؟!

ئیشك چیەكان بەو رەنگە قسەیان دەكرد، هەرچی ئیشك چی هەیە ناحەزی رووناكی‌یە. دواتر هەریەكەو بەئاوازیكی غەمگین فوی كرد بەكەرەنادا.

دویَ شەو كە بەلای كۆنەدیوارەكان دا تیَ پەریم ئەو دیمەنەم هاتە بەرچاو، خەریك بووم لەپیكەنین دا دلّو هەناوم هەلّتەكین. بەراستی كەسەرنجی ئەو كەرەگەلە سەرخۆشە ئەدەمو گویَ لەنموونەی ئیشك چیەكان دەگرم، كەخواوەند گومانبار دەكەن- دەبی هیندە پیبكەنم تا دەخنكیم.

رامانو وەستان بەدیار گومانو دوودلی‌یەوە سەردەمیك بوو بەسەرچوو. ئیدی كیَ مافی ئەوەی هەیە بیَ بەلای ئەو شتەی تاریكە مردووانەدا لەگۆرەكانیانەوە بیان ژینیتەوە؟!.

سەرینی كۆنە خواوەندەكان بەسەرچوو، چەرخی رۆژگار پیچانیەوە. بەو كەیفە خواوەندییەوە نەمان؛ بەتاریكە شەودا رانەبووردن تاخۆیان فریَ بدەنە تاریكستانی مەرگەوە. هەركەسیك لافی پیچەوانەی قسەم لی بدا ئەوە تەشقەلە چیە.. كۆنە خواوەندەكان خۆیان كوشتو بەدەم پیكەنینەوە خنكان..

ئەو كاتە خۆیان كوشت كەیەكیكیان ئایەتە گەورەكەی بیَ باوەری بەدەمدا هاتو گوتی:- منم پەروەردگارو خوای تۆ.. ئیدی لەئاقار من دا خواوەندی كەت نابن. لەوەدەچیَ ئەو پیر خواوەندەیان دەمارگیربووبی؛ تا بەو ئەندازەیە حەپەسابیَو خواوەندەكانی هینابنە پیكەنینو بەسەر بالاّ كورسی‌یەكانیانەوە لاژابنەوەو بەدەنگ هاتبن: ئایە لەو نەری (نهیی)یەوە -ئەوەی- رانەگەیاندووە كە چەندین پەروەردگار هەنو مافی خوایەتیان هەیە.. وەنەبیَ هەر تاكە پەروردگاریك لەگۆریَدا بیَ؟

ئەوجا كیَ جووتە گویی سووكەلەی هەن بابی بیستیَ[٢٩] زارا- لەشاری مانگابەلەك دا- ئاوای گوت. شارە خۆشەویستەكەی بەجیَهیشتو بەپیادە دووقۆناغی مابوو

[٢٩] لە(صماح ی بیستەم لە- سفر الخروج-دا هاتووە: (منی پەروەردگار خوای‌تۆم كە لەمیسر - یانەی بەندەگی- وەدەرم خستی؛ نابیَ بەرانبەری من خواوەندی كەت هەبن.. پەیكەر دامەتاشە، وینەی ئاسمانی لەسەرەوەو هی زەمینی لەخوارەوەوئاوی لەبنی زەویدا- وەرمەگرەو دروستی مەكە كرنووش بۆ ئەو نموونە پەیكەرانە مەبەو مەیان پەرستە))

بگاته ئەشکەوتەکەی‌و بەدیداری (مار وهەلۆ) کەی بگاتەوە. لەم حەلەدا هەمووگیانی کەیف خۆشی لی دەباری.

گەرانەوە

ئەی گۆشەگیری! هەر تۆ نیشتمانی منی، لەولاّتی وەحشییان دا بەنامۆیی زۆر مامەوە. ئیستاش نیشتمانەکەم! ئەوەتام بەچاوی پر فرمیسکەوە هاتمەوە بۆ لات.

گۆشەگیری‌یەکەی لەمەر خۆم ئەوجا بانگی لی هەڵ بدەو دایك ئاسا هەرەشەم لی بکە.. لەحالی ئەو کەسە بپرسەوە کەلەکن تۆ رای کردووەو دوور کەوتووەتەوە.. لیی بپرسە کە چۆن وەك گیژەلووکە لیت ترازاوەو هاوار دەکا:- بەدریژایی تەنیاییم بێ دەنگیم فەرامۆش کرد؛ دەلیم پرسە ئاخۆ فیری بێ دەنگی بووم؟.. ئەوجا پیشم بلێ:

هۆ زارا! هیچ شتیکی تۆ لەمن پەنهان نیە، لەنیو گەلەدا هەستت بەتاکایەتی‌و نامۆیی خۆت کردووە.. ئەوسا کە لە باوەشی مندا بووی هینەدەت هەست پێ‌نەکردووە.

لەنیو تەنیایی‌و نامۆیی‌دا فرە جیاوازی هەیە؛ ئەمەش پەندیکەو ئیستا فیری بووی.. بۆت دەرکەوتووە تا هەتایێ لەنیو خەلك دا بەتاك‌و نامۆ دەمینیتەوە. چەند

ئای نیتشە بۆخۆت‌و دەست پاکیت لەبەلگەکاری دا؟! ئەم فەیلەسووفە لەپیناو مەبەستی خۆی‌داسلی لەنیوەناچلی قسە نەکردووەتەوە؛ لەکابرایەك دەچێ بەنیو مسلمانان دا جار بدا کەنویژ نەکەن بەبەلگەی ئایەتی (ولاتقربوا الصلاه) ئیدی لیی بوەستیتەوەو نەلێ : (وانتم سکارێ).

ئەرێ شتیکی سەیر نیە کابرایەك گەرەکی بی خەلکی لەگومرایی رزگار بکاو نەیەلێ بەلگە بۆ هینراو لەتەك خودی بەلگەدا سەروبن بکرین‌و نەیەوێ (ئەنجام مردە) لەئاقار ریبیری جاویدانی دا بکریتە خوا، کەچی لەو بەلگەکاری‌یەی‌دا هەستی‌و پێ دابگرێ لەسەر سەلماندنی چەند خواوەندیك؟!

ڤیانت بەسەردا بریژن لەسەرت دەبیتە بار؛ چونکە بەرلە هەمو شتیك بەخۆ گونجاندنەو لیت بەتەما کەوتوون.

لیرە لەپەناگای خۆت دا دەحەوییتەوە، دەتوانی هەرچی بتەوێ بیلیی. کە مرۆڤ گلایە گۆشەگیریەوە لەخەتەراتی سەختە سروشتی خۆی سڵ ناکاتەوە.

لیرە شتەکان بەخۆشی‌یەوە دەچنە بەر رکیفی روونبیژی تۆوە؛ چونکە سەرجەمی ئەو شتانە بۆ لای تۆ دەگەرینەوە کە هەلت برن‌و تۆش بەرزدەبیتەوە.. هیمای شتەکان لەرەوە ولاخی جلەو بۆ شل کراو دەچن کە بۆلای راستیەکانت دەبەن‌و هەلت دەگرن.

ئالیرە بۆت هەیە بەرەو رووی هەموو شتیك بدویی؛ چونکە هەر وشەیەکی دلسۆزی بۆ ئەو شتانە بگوترێ، دەبیتە مایەی سوپاس‌و ستایشی شتەکان، واتە بۆیان دەبیتە شوکرانە بیژی.

تەنیایی شتیکەو نامۆیی و کەساسی شتیکی دیکەیە. ئەرێ زارا! ئەوەت نایەتەوە یاد کە بەدیار لاشە مردوەکەی نیو دارستانەکەوە دۆش دامابووی، پەلەوەرەکەی ژوور سەرت قیژاندی‌و نەشت دەزانی بەرەو کوێ دەبیتەوە؟ بەئاواتەوە بووی هەلۆکەت‌و مارەکەت بین بەفریاتەوە، ئەمەش دوای ئەوەی لەنیو مەردوومگەلەکەدا توشی بارەهاچەرمەسەرێ بووی کەلەنیو جانەوەرەکان دا شتی ئاوەهات نەدیوە، دلنیابە؛ ئائەمەیە نامۆیی‌و کەساسی!

ئەدی زارا! ئەو زەمانەت نایەتەوە بیر کەلەباوەشی دوورگەکەتدا بووی، ئەوسا لەسەرچاوەیەکی مەی دەچووی کەبەنیو کووچە بەتالەکان دا هاژەت بکاو پریان بکاو بیسەرو حیساب تینووەکان مەی نۆش بکا.. بەلام تۆ لەنیویان دا هەروا بەتینویتی بمینیتەوە؟!

ئەرێ ئەو زەمانەت لەبیرە کەبەسکالاوەو لەژیر بالی شەوەزەنگا دەنگت هەڵ دەبری‌و دەت پرسی: دەبێ بەختەوەری لەوەرگرتن دا فرەتر نەبێ لەوەی کەلەبەخشین دایەو دەبێ لە دزیتیش دا بەختەوەری یەکی ئەوتۆ نەبێ کەلە وەرگرتندا نیە؟ بەهەرحاڵ. ئائەمەیە نامۆیی‌و کەساسی!

ئەو زەمانەت نایەتەوە یاد کە (قولترین سەعات لە بێ دەنگی‌دا) تۆی لەنەفسی خۆت وەدەرنا.. کەبەچپەوە پیی دەگوتی: بلێ‌و برووخینە، گالی دەدای لەئارام‌و بێ

دەنگی خۆت نەبان بی. ئەو هیندە ئازایەتی‌یەی تیتدا بوو نەی هیشت؟ ئائەمەیە نامۆیی و کەساسی.

ئەی گۆشە گیریەکەی لەمەر خۆم! چەندان ترپەو سرپەی بەختیارانە لەمیهرەبانی تۆوە دەردەچن؟!

لەنیومان دا نازو گلەیی‌نیە.. راستورەوان هەردوکمان لە دەروازەکانەوە رادەبووین.. لەلای تۆ هەموو شتیك درەخشانەو ساتەکان سووکانی پیتا تێ دەپەرن.. ئەوساتانەی لەتاریکیدا قورسە رۆن و لەرووناکی دا چوستە رۆن.

ئالیرە- هەست بەوەدەکەم هەموو شتیك گیان و مانای هەیە.. هەموو بوونەوەریك گەرەکیەتی‌سرووشت و نیهادی خۆی دەربری. ئەوەی لەمەو لایش دەبی هەربەتەمایە لەمنەوە فیری روونبیژی ببێ.. بەلام- لەوێ- قسەکان بێ‌هوودەو پووچن.. لەبیرکردن و تیداچوون باشترین پەندی ئەو خەلکەیە.. لەوانیشەوە فیری ئەمە بووم. ئەگەر یەکیکیان گەرەکی بی لەهەموو شتیك بگا- دەبێ دەست بەسەر هەموو شتیك دا بگرێ. دەستە پاکیزەکانم بۆ ((وەرگرتن)) خۆیان رەپیش ناکەن. لەبۆ درنی هەناسەی ئەوانەوە دلم دەشیویتەوە؛ بەداخەوە! لەو شوینەی دەیان کردە هەراو هەناسە برکێ زەمانیکی فرەم تی پەراند.

ئای کە گۆشەگیریەکەم بەختیارییانەیەو پییەوە دەنازم! چۆن بۆن خۆشیکەو بەدەورم دا بەرامە دەداتەوە؛ ئیدی لەم کشوماتی‌یەدا پر بەسی‌یەکانم هەوای پاك هەڵ دەمژم.. بەلام- لەوێ- بەبێ گوێ لی گرتن هەموو شتیك قسەدەکا. ئەگەر هات و یەکیك بۆ جاردانی رەوشت باشی زەنگەکان رابوەشینێ، لەولاوە زرنگەی پارەو پولی کەفرۆشیارەکان هەقلی مەقۆیان پی دەکەن- زایەلەی ئەو زەنگانە دەخنکینێ. لەوی هەموو شتیك قسە دەکاو کەسیش نی‌یە لەو قسە چەنییە تێبگا هەموو شتیك دەکەویتە ئاوەرۆکانەوە بەلام بەرەو سەرچاوەو بناوان تەشەنەناکا.. لەوێ هەموو شتیك قسە دەکا، هیچ کام ناگاتە پلەی تەواوەتی.. لەوێ هەموویان دەگارینن کەچی کەسیکیان تیدانیە قایل بێ لەهیلانەو کولانەدا بەسەر هیلکەکانەوە کربکەوێ.. هەمووی قسە دەکاو قسەکانیش وشکەدۆش و خاوجوون. ئەو بەیان و دەربرینەی لەسەر لچو لیوی خەلکی جاران سەخت بوو ئیستا نەرم‌وشلەو دەموکاویژی ئەم زەمانە دەیان جویتەوە.

لەوێ هەموو قسە دەکەن و پەردەی سەرنهێنییەکان دراوەو هەڵماڵدراوە.. ئەو رازەی دوێنێ لەتوێیی دڵان دا شاراوەبوو ئەمڕۆ لەسەر دەمو دووی تەپڵ کوت و هوولەکێشەکانە. ئەی سروشت و نیهادی بەشەر چەندە سەیری! تۆ هەراو هوریای ڕێڕەوە تاریکەکانی.. ئەو مەترسییەبووی لەو دیومەوە بەجێم هێشتی و خۆمم لێ قوتارکردی. توند ترین مەترسی کەهاتەریم خۆسازاندن و بەزەیی بوو. هەمووبوونەوەرێکی ئادەمی گەرەکیەتی مامەڵەت بە خۆسازیو میهرەبانی بکا.. یان وەهای سەودا لەگەڵ بکرێ. هێندەی لەنیو خەلکیدا ژیابم راستییەکانی خۆمم لەدلی خۆم دا پاراستوون.. دەست و هەناویشم لەبەر درۆو دەلەسەی میهروبەزەیی پیدا هاتنەوە شێتانە هەڵ لەرزیون.

بەڵێ ئاوا لەنیو خەلکی دا ژیاوم.. بەخۆ لێ گۆڕینەوە لەنیویان دا دانیشتم.. نزیکە باوەرم بەخۆم نەمینێ تاکۆلیان پیوەهەلبگرم و بەم قسەیەشم نەفسی خۆم قایل بکەم:بەراستی من شیتم و دەرك بەراستینەی ئەوان ناکەم.

کەتیکەڵ بەخەلکی بووی ئەوەی لەبارەیانەوە بیزانی لەبیرت دەچیتەوە، کەچاو لەرووکاری دەرەوە هەڵ بەزییەوە لیی بەربەست دەبێ و ناتوانێ بەتانو پۆی دا بچیتە خوارێ.

ئەوان راستی منیان نەزانیوە، شیتانە خۆمم تی خزاندن، لەباتی ئەوەی پتر لەگەڵ خۆم دا بگونجیم هاتم لەتەك ئەوان دا خۆم سازاند! چونکە بەوە راهاتووم کە دەربارەی خۆم دڵ رەق بم. ئەم چاودیری یە لیم بووەوە بەتۆلە لەخۆم و بۆ خۆم.

لەنیو خەلکی دا رۆنیشتم و مەگەزە ژەهراوییەکانیان پییانەوەدام و خراپەی خۆیانیان گەیاندمێ بەچەشنی ئەو دلۆپانەی یەکبینە دەمالن بەسەر بەردی رەق داو کار تی دەکەن. ئەوجا بەنەفسی خۆمم دەگوت: ((باری سووکایەتی لەخۆی دا پاکو بێ گوناهە)).

لەنیو خەلك دا هیچ مەگەزیك هیندەی کارسازان (صالحین)) ژەهرین نین؛ ئەمانە چزووی ژەهراوی دەژەنن بەهەموو چاکەیەك داو درۆو دەلەسە بەهەموو چاکەیەوە دەنین؛ کەواتە چۆن رەوایەروەری لەمانەوە چاوەروان دەکرێ؟!

میهرو بەزەیی درۆفیربوونە. ئەویش بۆ ئەو کەسانەیە لەگەڵ کارسازەکان دەژین و هەلسوکەوت دەکەن بەزەیی هاتنەوە بەهەوای قورسییەوە گیانە ئازادەکان دەپەستیتەوەو نایان هیلێ لەنەفامی ئەو کارسازانە تی بگەن!

لەوێ فیری ئەوەبووم کە نەفسی خۆم داپۆشم.. سامانی خۆم وەشیرم؛ لەنیو ئەو مەردومگەلەدا ئەوەم کەوتە بەرچاو: هەموو دەولەمەندیك هەژاری هۆش و فامە. دڵ پێسووتان گومرای کردم کیشی کردم بنۆرمە نهینی و خەمڵ کردنی رادەی هۆشی ئەم و ئەو.. پەندیارە دەمارگیرەکان بەگرۆهی دانایان ناودیر بکەم. لیم زیاد نەکردو فیری ئەوەبووم برشتەیەك وەربگرم.. فیرە ئالوگۆری وشەکان بووم، ئەوە نیە گۆرهەلکەنەکانم بەپشکنەرو زانا– ناو بردوون!

گۆرهەلکەنەکان بەزۆری تووشی دەردبوون.. چونکە ئەوەی لەکەندو گۆرەوە دەردەچێ شتیکی قیزە وونی کوشندەیە.باشتر وایە نیشتەی بن گەناوەکان نەشلەقینم. ئەگەر زیندەگانی هەبێ ئەوا بەسەر ترۆپکەوەیە. ئەوەتام بەسەر بلندانی کەژەوە هەوای پاك هەڵ دەمژم.. لەشوینیك دام بۆنی کۆمەلگای مرۆڤ ناچێ بەلووتم دا..

ئەوەتام بەترۆپکەوە زیندە هەوا ختووکەی لووتم ئەدا؛ ئەویش بۆ هیزو ژیان هەلمژین. دیت و فراوان دەبیتەوە.

سێ خراپەکان

١

ئەم بەیانیە لەدوایینە خەونەکانم دا بینیم ئەوا بەسەر کەندریکەوە راوەستاوم و بۆ ئەودیوی ئەم جیهانە هەرەس دەهینێ، منیش تەرازوویەکم دانابوو جیهانم خستە تایەکیەوە.

ئاخ! خۆزگە بەرە بەیان کتوپر هەلی نەدەکوتایە سەرم. چەندە لەبەرەبەیان دا خەون و تارمایی گەمارۆم بدەن هیشتا کازیوە باشتر پیم دەویری و غیرەت دەی گری!

خەونەکەم ئاوای پیشان دام: کەسیك زەمانی بەدەست بی دنیاش دەپیوێ.. ئەو کەسەی باش دەکەویتە تاووتوو دەشتوانێ ئەم دنیایە بکیشێ. کەسێ جووتە بالی بێ رەزای هەبێ لەمەودای زەوی تی دەپەرێ. کەتیژ ببینی بگاتە جەرگەی گرفتەکان- دەتوانێ شارەزای نیواخنی ئەم جهانە ببێ...

دەبێ ئەمرۆکە خەونەکەی من پشتی بە چ ئارامیك بەستبێ تاوەکو ئەم جیهانە بەسەنگو تەرازوو بدا؟! خەونەکە بۆ خۆی بارکیشیکەو نیوەی چارۆکەیەو نیوەکەی دی گەردەلوولە.ئەوەتانی کشومات بەبالی پەپوولە مەلەدەکاو خیرا بە چنگی باز هەلمەت دەهینێ؟

دەبێ دانایی چیشتەنگاوەکەم رازی خۆی چپاندبیتە ئەو خەونەمەوە؟.. کام دانایی؟ ئەوەی کە گالتەی بە هەموو ئافەریدەیەکی بێ سنوور دی. منیش دەبیژم: لەکوێدا هیز هەبێ ((چەند)) دەسەلاتدارە کەواتە (ژمارە) بەهیزترە.

بێ گومان هەرشتیك پابەندی جیهانی دواهاتوو بێ ئەوا خەونەکەی من دەورەی داوە.. لەگەڵ دەستە ملۆزمو نهینگرەکانیشدا خۆی جەلەنەکردووە.. نەداچلەکیوەو نە دەستە دامانیش بووە. دیتم دنیا بەدەستمەوە لەسیویکی گەیوی زیرینی لووسو گەش دیمەن دەچێ.

لەسەر لاکەندیکی بلندەوە کەبەسەر دەریادا دەی روانی دنیام دی لە درەختیك دەچوو بەپەل رادانەوە هیمام بۆ بکاو قەدی تیك باهەڵ دراویشی وەك پالپشتی ریبواری ماندووبێ.. دیتم: جیهانی‌یەکان بۆ دیدارم دین.. کەبۆ لام دین هەردەلیی دوو دەستی تەبەق لەسەرن هەرچی چاوی پرنەوازش حەزی لی بکا لەسەری رۆکرابێ.

ئەوا جیهانەکەی جاران کەزۆر چارەگرانو بەدناو بوو ئەمرۆ لەمرۆڤایەتی خۆیدا بەرووح سووکم دیتە بەرچاو.. جهانیکەو بەنهینی‌یەکانی خۆیەوە قەتیس نەماوەو ریگە لەم خەلکە ناگری.. نایەوێ لەنادیاری خۆیدا نوقمیان بکاو پەندودانایی ئەوان سروکاس بکا.

من قەدر زانو سوپاس خوانی خەونەکەی ئەم بەیانی‌یەمم، چونکە لەیەکەم سات دا جیهانی کیشا.. بۆم دەرکەوت جیهانیکەو لەمرۆڤایەتیی خۆیدا رووح سووکە.. خەونیك بوو هاتو دڵ نەوایی کردم.. ئەوەتام بەشوینی‌یەوەمو بەری نادەم. ئەوا رۆژ بووەوە ئەوجا سێ خراپە گەورەکان دەخەمە نیو تەرازوو.

ئەوەی خەلکی فیری ئەوەکردووە پیرۆزبایی بکەن فیری ئەوەشی کردوون نەفرین بکەن، ئەو سێ شتەی لەزەوی دا شیانی نەفرینن کامەن؟ ئەو سێیەن کەدەمەوێ بیانکیشمو ئەمانەن: ((دەسەلأت سەپاندن، هەوەس، خۆپەسندی)) تا ئەمرۆ ئەو سییە شیانی خەسترین نەفرینی خەلکن. ئەمە ئەو لاکەندە بوو کەبەدەریادا دەی روانیو بەسەریەوە راوەستابووم.. دەریاکەش بەرووم دا پەلە گەوالەی سپی تل ئەدان. بەلێ ! هەر ئەو پیرە گەمالە هیمنەیە.. ئەو رمووزنە نایابەیە کە بەسەدان سەرەوە خۆی بلند دەکاتەوە.

دەمەوێ لیرەو لەسەر دەریای هەلچوو تەرازووی خۆم هەل بنیم ئەو درەختە تاکانە پرسیبەرەی گشت پۆشی بەبۆنو بەرامەی خۆی پرکردووە هەل بژیرمو بیکەمە شایەد لەسەر خۆم.

کە (ئیستا) بەرەو (ئایندە) دەبیتەوە دەبێ بەسەر چ پردیك دا سەمتو بەریانی خۆی رابگرێ؟.. دەبێ ئەو هیزەی خۆبلند کەری سەرنشیو دادەکیشیتە نزمانیو بەرزیش هەل دەکیشیت بۆ پلەی بالا تر چ هیزیك بی؟

هەردوو تای تەرازووەکەم یەکسان وەستان. کەسێ پرسیاری قورسم فرێ دانە تاریکیانەوە خیرا سێ وەلأمی هاوسەنگ تایەکەی دیکەیان ریك هینایەوە.

٢

هەوەس – بۆ ئەو دەرویشانەیە کەوڵنشینو خەرقە پۆشن، کەجەستەی سەراسیمە ریسوا دەکەنو لەهەمان کات دا سزای دەدەن. هەوەس بۆ خنکاوانی دەریای جیهانی دووەمە کەدەی کەنە نەفرین بۆ جیهانی یەکەم.. چونکە هیرش دەباتە سەر گومرایانو دووریان دەخاتەوەو هەی دییان لی دەکا.

هەوەس – بۆ بەد ئاگریکەو هەرچی بەد هەیە تییدا دەسووتێ، ئاگری سووتە مەرۆیەکە بۆ چرووکی لی هەل دەستی..

هەوەسی دلە ئازادەکان سۆزیکی پاكو پەروازە.. بۆ بەهەشتی زەوی بەختیاریيەو پێ زانینی دوارۆژە بەچاکەی ئیستا.

هەوەس بۆ سیسەڵو داهیزراو ژەهریکی شیرین تامە. ویرای ئەوەش شەربەتی هیزە، سەرتۆپی مەی ئەو شیرانەیە کەبە هەوای سەرخۆش بوونی کزەلۆکەکانەوە نۆشی دەکەن.

هەوەس - مەزنترین خۆشایەتی‌یەکە دەبیتە هیمایەك بۆ کامەرانی و ئاواتی فرە بلند؛ چونکە لەژیان دا زۆر شت مافی خۆیەتی؛ بەجووت گرتن خۆشایەتی وەربگرن و بگرە لەوەش پتر. زۆر شتی دیکەش هەن لیکدی ترازانیان پترە لەئەندازەی رەوی نەوەیان لەنیوان ژن و پیاودا. دەبی رۆژیك لەرۆژان کێ توانی‌بیتی دەرك بەراستی لیك دوورکەوتنەوەی ژن و پیاو بکاو مەودای لیکدی ترازانیان بزانێ؟!

بەلێ هەوەس.. بۆ ئەوەی کە بەرازو هۆسەچی ترس و بیم راماڵ نەکەن دەهینم چەند وارشەیەك لەنیوان بیروراکانم دا هەڵ دەچنم و قروقەپ قسە ناکەم.

بەتەمابوونی خۆفەرمانی قەمچیەکەو دلە سەختەکان داغان دەکا، سزای شەهیدبوونیکەو لەسووتگەی زیندووانەوە گرە پیچەی چر بۆ ستەمگەران ئامادە-دەکا.

تەمای خۆ فەرمانی لغاویکی بێ ئامانە کام گەل زۆرلووت بەرزە پیی جلەوکیش و رام دەبی. گەمە بەو ئاکارە پەسندانە دەکا کەوا بەسەرگەردانی خۆیان داوەتەسەر قەلپۆزی بەخۆنازین. تەمای خۆفەرمانی بوومە لەرزەیەکە و هەرەس بەهەموو کۆن و داوەشاویك دەهینێ. ئاشوبگیریکەو ئەو گۆرستانەی بووەتەوە بە قسلە بەرد هەلی دەتەکینی و تۆلەو سزا دادەبەزینێ.. زایەلەی پرسیارەو بەرووی هەموو وەلامیکی گرژو مۆن دا بەرز دەبیتەوە.

تەمای خۆفەرمانی ئەستۆی مرۆ دادەنەوینێ و دەیان خاتە سەر باری خۆکیش کردن و کۆیلەیان دەکاو شۆریان دەکاتەوە بۆ چالی خراپتر لەبوودرە بەرازو کونەمار.. ئەمە وەهایە تا بە سووکایەتیی خۆیانەوە خەفەدەبن.

تەمای خۆ فەرمانی ئەو مامۆستا تۆقینەرەیە کە وانەی سووکایەتی و نەفرەت دەلیتەوە.. بەرووی شارو وڵات دا- دەقریشکینێ: ئادەی ریم بۆ چۆل بکەن! بەم رەنگە یەکبینە هاواردەکا، ئیدی شار هاواری لی هەڵ دەستێ و دەلێ: ئەوا ریم بۆ چۆڵ کردی.

تـەمای خۆفـەرمانی دیسـان بـۆ لای پـاکزاو گۆشـەگیرەکان بەرزدەبیتـەوە، ئـەم کارەشی بۆ ئەوەیە گیرۆدەیان بکا.. ئەوجا بۆ ترۆپکی بەخۆ نازین بچێ.. هـەر دەلیـی ئـەوینیکی گرتـێ بەربوویـەو لەخـەیالی دا وینەیـەکی کـەیف خۆشـی رەنـگ ئـاڵ دەکیشێ و دەستی ئەفسانەی لێ دەخاتە کار! کێ بەم هەوەسی خۆ فەرمانی‌یە دەلێ تاسەو بەرتاما؟ ئەوەش خۆ تەکان دانیکە لەبلندانی‌یەوە بـۆ قووڵایـی و لـە پینـاوی هیزدا. لەم لیژبوونەوەیەدا شتیکم ناکەویتە بەرچاو کە پیی بگوترێ گەرم داهاتنی لەرزوتا یان نیشانی دەردوبەڵا.

نابێ تاسەر ترۆپکە تاکانەکان هـەر بەسـەر خۆیـان دا بشکینەوە.. کەواتـە هـەرچی ملـەی بـەرزە با بۆ بناوانـەکان شۆرببنەوە.. با لـە گیژەن و گـەرووی قووڵاییی‌یەکانـەوە بای فەرتەنە هەڵ بکا!

ئەم جۆرە (تـەما)یـە هینـدە بـەرزە نایەتـە گوتـن؛ لـەمیژە زارا بـە ((پەسـندایەتی بەخشندە)) ناوی بردووە، لەوەدەچێ بەم جۆرە وەسفە بۆ یەکەم جار ستایشی خۆ پەسەندی کردبی. خۆپەسندی تابینایەکە بۆ زات، ئەمیش زادەی تەقینـەوەی گیانی بـەتواناو جەربەزەیەکـە لەگـەڵ لەشـی تـەواودا ریـك دیـت لـەرووی جوانـی و سەرکەوتنی‌یەوە، ئەوجا– هەرچی لە دەرەوەی گیانە هیزی لێ وەردەگرێ، ئەندیشەی ئەو گیانەش ئاوینە ئاسا رەنگ دەداتەوە (یان دەوروبەرەکەی رەنگی پێ دەداتەوە)!

ئەو لەشە نیانەی هیزی دلنیاکەری تیدایە سەماکەریکەو بەجموجووڵ دڵ خۆشیی خـۆی دەنوینـێ.. ئـەدی کەیفـە خـۆ پەرسـتانە لـەو جـۆرە گیان‌ولەشـانەدا خـودی پەسندایەتی نیە؟!

ئەو کەیف سازە لەبارەی چاکەو خراپەوە چۆنی لێ بلێ بەو قسانە لـەنیو نزاریکی پـیرۆزدا نەفسـی خـۆی پـەرژین دەکـاو دەی پـاریزێ.. ئـەوجا بـەناوە پیرۆزەکانـەوە دەکەویتـە ورتـە ورت؛ وەك بی‌یـەوێ بـەنزاخویندن هـەرچی مایـەی سـووکایەتی یـە لەخۆی بتەکینیتەوە.

ئەو کەیف سازە نزم بەخراپە دەزانێ و لەنیوی دەبا؛ بەلایـەوە ریسـوا ئـەو کەسـەیە هـەر بنالینـێ و سکاڵابکاو لەسوود چنینـەوەدا– دوا نەکـەوێ.. جا خـوای دەکرد ئـەو سوودو قازانجەی تۆزقالیك دەبوو.

ئەو کەیف سازی‌یە لەگەڵ دانایی دوورە راست باشار ناکات؛ چونکە برێ دانایی لە تاریکیدا نەبێ، رووناکی نادا، ئیدی وەك تارمایی شەوانە دەردەکەوێ‌و هاواری لێ هەڵ دەستێ: هەموو شتیك بەتاڵە!

ریزی ئەوانە ناگرێ کە راران‌و لەباتی نیگای راستەو روو، دیسان لەباتی دەستی دڵ سۆزی راکیشان، داوای سویندی زلە زلە- لەخەلکی دەکەن.. ریزی ئەو جۆرە دانایی‌یەش ناگرێ کە لە بەدگومانی‌یەوە خولیای توندو تۆلی بی.. چونکە بەم شیوەیە هەموو نەفسیك بوودەلەیی لەمەر خۆی دەردەخا.

بەلای ئەو کەیف سازەوە قسە ساودانیش سووکایەتی‌یە، لەسەگیك دەچێ خویریانە بکەویتە سەرپشت. زۆر ماریفەت‌و دانایی لەخۆکیش کردن‌و کلکە سووتی‌دا لەو سەگە دەچن.

بەڵام لەسەرووی هەموو پێ ناخۆشبوونیکەوە کەیف سازی خۆپەرستانە رقی لەپیاویکە ملی پان بێ بۆ ستەم‌و بەرگری نەکا.. کەتفی ژەهراوی بگرنە دەمولەوسی بی‌خواتەوە. بۆ هەموو شتیك بارکیش بێ‌و قایل بێ.. ئەمانە رەوشتی کۆیلەو بەکرێ گیراوەکانن.

خۆ پەسندیی بەختیارانە، نەفرەت لەرووی هەموو بەندایەتی یەك دەکا.. دیسان گەمەی بەو سەرکزانە دێ کەتێ هەلدراوی بەردەمی گەورەو خەلکو خوان.

ئەمەیە خۆپەسندی کەدەستووری وایە: هەرکەسیك نابوود بێ‌و چاو شۆرانەو دڵ شکستانە پێ ملی بەندایەتی‌و پەرستش بێ بەخراپی دادەنێ.. هەروەها ئەو کەسەش بەخراپ حەلیب دەکا بەمەرامەوە دانەوێ‌و بەلچ شۆری‌یەوە بکەویتە لیەدەست ماچ کردن.

خۆپەسندی بەختیارانە هەموو نەرمە قسەیەکی کۆیلەو پیرو دەردمەندەکان بە (کویرەپەند) ناودەبا.. قسەی کاهینەکانیش کە لەدۆخی شیتانەو گەزافیان دا بەسەر زارەوەن، دیسان بەلایەوە رێ‌ونەن.

دانا درۆزنەکان بریتین لەسەرجەمی کاهینەکان‌و ئەوانەی لەژیان- بیزارن.. تیکرای ئەوانەش دەگریتەوە کە گیانی ژن‌و خزمەتکاریان تیرا دەگەرێ. ئەوانە جۆرە مەردومیکن پیلان بۆ ((خۆپەسندی)) دەنینەوە.. لەهەمان کات دا ئەم پیلان‌و بەربەرەکانی‌یە بەرەوشت بلندی دادەنین.. هەر لەبەر ئەوەیە بوودەلەو جالجالۆکە

ماندووەکانی دەستی ژیان بەتەمای لاف لێ دانن کە لەمەبەستی کارەکانیان دوورو بەرگەشتەن.

ئیدی ئەوا نوور هەڵ دەقولێ و هاژە دەکا.. یەکبینە ئەو مەردومگەلە رادەماڵێ، ئەوجا شمشێری خۆرەتاوی مەزن، شمشێری دەسەڵات و بریار دەبریسکێتەوە و هەموو شتێك وەدەردەخا.

بەڵام کەسێك (خۆیەتی) زاتیەتی بەلاوە بەریز بێ و هاواری خۆپەسندی بکا هەر ئەو بەتەنێ چی بزانێ دانی پێدا دەنێ و دەی لێ:

((ئەوا مژدەی خۆرەتاوی مەزن دەرکەوت؛ ئەوەندەی پێناچێ نووری ئەو بەهەموو ئاسۆدا– دەدرەوشێتەوە!))

زارا ئاوای گوت...

قورسەگیان

١

دەمی من تەنیا دەمی گەلە. قسەم رەقەو گوێی ئەوانە دەرووشێنێ کەبە گریشمەوە خۆیان تاسولووس ئەدەن.. بەتوندی گوێی ئەو گلکە نووسەرو دورەگانە دەکوتێتەوە کە بەقەلەمەکانیانەوە خەریکی درووردو سەنا خوانین.

من دەستی شێتێکم هەیە بۆ لەوحەی دەستوورەکان و قەڵاسەختەکان دەبنە بەڵاو فەلاکەت! وای بۆ هەر شتێك بەرو ماوە بدا بەنەخشو قەلەمکاری پر سەمەرەی شێت و شێتایەتی!

دوو قاچەکانم جووتە پای ئەسپێکن و بەسەر بەرزەکی ئەمپەراو ئەو پەری چالەکان فرکە دەکەن.. کەمن قۆناغ بەقۆناغ کایەی لەمەر خۆم دەبرم هەست دەکەم کەیفم سازەو گیانی شەیتانێکم تێرا دەگەرێ.

وەلی گەدەم لەوەدەچێ چیکلدانەی هەلۆ بێ؛ چونکە پتر تامەزرۆی گۆشت مەرە.بەهەر حاڵ ئەگەر چیکلدانەی هەلۆ نەبێ ئەوا چیکلدانەی بالندەیەکی ئاسمان نشینە؛ چونکە من خۆراك لەهەموو پووختەیەکی بەلەزەت وەردەگرم، هەمیشە وازم

لەوەیە کە فرینەرو فرینراو، تۆ بلێ بەهەلمەت بم. ئەوجا کەمن بالگرتووی ئەم زیندەگانی‌یەبم چۆن بەشم بە بالندەوە نابێ؟!.

بۆ من بەسە کەدوژمنی گشت قورسەگیانیك بم تامانەندی بالندەکان بم.. دوژمنیکی سەر سەختی گیانە چرەکانم‌و سویند خۆریکم‌و رقەبەرایەتی ئەو دەکەم.. هەر لە زگماکەوە ناحەزی ئەو قورسەگیانەم‌و بەچەشنی دالّ چنگی لی بەرنەدەم،

لەمەدوا دەنگی خۆم بەسروودەوە هەلّ دەبرم‌و ئەو ماناو واتایانە دەخەمە ئاوازو دەیان لاوژینم.. سەرەرای ئەوەش کەچۆلەوانم‌و بەتەنیم‌و تەنیا گویی خۆم ئاشنای گۆرانی چرینمە.

ئەم زەمینە سروود بیژی زۆری تیدایە بەلاّم تا لەبەر دمیان دا جیگاو یاگەی سیخناخ لەگویّ گران نەبێ دەنگی بەجۆش لەقورگیانەوە سەر ناکا.. مۆرە پەنجەشیان لەگەلّ جوولە دەستیان بەرامبەر نابێ، چاوەکانیشیان تیشك فرێ نادەن‌و دلیان وریا نابیتەوە، منیش چونکە بێ باوکم لەو جۆرە سروود بیژانە نیم.

ئەوەی لەزەمانی ئایندەدا بالّ بەمەردومگەل دەگریتەوە، سەرەتا ئەو سنوورانەی ئابلووقەی دان‌و تەرتو تونایان دەکاو تۆزیان دەبا بەهەوادا.. بەئەوەشەوە ناوەستێ ناوی زەویش دەگۆرێ‌و ناویکی ئەوتۆی لی دەنێ کە واتای نەمانی چری‌و قورسی سەر زەوی بگەیەنێ.

وشترمرغ لە ئەسپی شووش‌و باریك خیرا تر غاردەدا بەلاّم لەوەدا کە سەری قورسی دەژەنیتە گلی قورسەوە لەمرۆڤ دەچێ.. خۆ مرۆڤیش لەوشتر مرغ باشتر نیە؛ هیشتا نازانێ چۆن بفرێ.. وادەزانێ زیندەگانیش وەك زەوی قورسە. کەسیك گەرەکی بێ لەخۆیەوە هەست بەسووکەلەیی بالندە بکا دەبی هانا بەریتە بەر خۆپەسندی ئەوجا لەبارگرانی‌و لەش گرانیی خۆی رزگار دەبی.. ئیدی بامرۆڤ خۆی خۆش بوی؛ ئەمەش رێبیری پێ فیربوونی خۆمە.

من نامەوێ خەلکی بین‌و باری ((خۆ خۆشویستن)) بەسۆزی نەخۆش تادارەکان بورووژینن؛ بەراستی لەخۆ پەرستی نەخۆشەکانەوە- دەردو دەردمەندی بۆن دەداتەوە!

فیری خۆپەسندیی راست‌و دروست بن؛ تابتوانن بردە باری زاتی خۆتان بن.. کەواتە باخۆپەسندییەکەتان نەی کاتە کاریك گومراتان بکا، ئائەمەیە فیرکردنی من.

گومرای خۆپەسندی لەوەدایە کە بەلای ناخۆ ویستیدا بابداتەوە، ئەوانەی بە (ناخۆیەتی=الغيرية) وە دەم هەڵ دەهیننەوە، بەکارەمەیی چاوبەستیان خستووەتەکار، کەسیش هیندەی ئەوانە (ناخۆ)ی تووشی ماندویتی نەکردووە.

کە گوترا: (رام بوون لەسەر خۆپەسندی ئەرکە) ئەم وتەیە راسپاردەیەك نیە لەئیوارەو بەیانیەك دا جێبەجێ بکرێ مەشق کردن لەسەر (خۆشویستن) هونەریکی فرە وردو سەختە، جلەویشی تەنیا بەدەست کەسیکی لیزانو قایمەوەیە. چونکە ((قورسەگیان)) وا لەدارا دەکا - کە- ئاگای لەدارایی خۆی نەبێ.. خەزنەدارەکانیش والاّ دەکا بەهیچ کلۆجیك نەچنەوە سەر گەنجینەکانیان؛ هیشتا فریای ئەوەناکەوین لەسەر خەوگاکان رابکشیین هەلەوگیری جووتە وشە قورسەکەی ((چاکە)) و ((خراپە)) دەبین؛ ئەوەش میراتیکەو پیمان براوە؛ بەلکو سپاردەیەکەو بیتو رەچاوی نەکەین ژیانمان لی دەتۆرێ. ئەگەر هاتو یەکیك گوتی :

((لی بگەرین، مندالەکان بین بۆ لام)) ئەو بانگەوازەی بۆ ئەوەیە لەوەختی خۆیدا ریگەیان نەدا کە زاتی خۆیان خۆش بوێ. ئەمەیە داهاتووی قورسەگیان.

ئەوا ئیمە کۆلی قورسمان ناوەتە سەر نەرەی شانو بەرەو کیوە رەقەکان هەی پیی لی دەکەین.. کە ئیمە بیزاری چەقەچەقو برسیتیبین لەدەستیان سکالاّمان بێ پیمان دەلین: ئیوە لەسکالاّی خۆتاندا راستن، ژیانیش باریکی قورسو گرانە.

راستییەکەی مرۆڤ لەژیان دا باریکی قورسە بەسەر شانی خۆیەوە؛ چونکە بەشتی بێ هوودەوە خۆی بارگران دەکا.. حوشتر ئاسا بۆ باری قورس یخی خواردووە، ئەوەتا چی قسەو راسپاردە هەیە لەبان شانی خۆی کەلەکەیان دەکاو تاچاوبردەکا ئەم دنیایەی لەبەردەم دا- دەبیتە بیابانیکی وشکە رۆی ئەوتۆ هیچ جەمسەریکی دیار نەبێ.

وەنەبێ هەر لاوەکییەکان باری شانتان قورس بکەن، شتی ئەوتۆ لەگۆرێدایە لە خۆتانەو لەخۆتان دایەو پیی بارقورس دەبن. دەروونی مرۆڤ لەهەناوی سەدەفە ماسی دەچێ کەقیزەونو لنجە، هەردەستی تی وەربدەی لەنیو پەنجەکانتانەوە دەخزێ. لەبەر ئەوەیە کە قاوغو رووکارە نەخشینەکەی دەرەوەی دەستەبەری دەکەنو باری ئەو دیوی دادەپۆشن. ئەوەش هیندە ئاسان نیە کە مرۆڤ تویکلّو قاوغ بۆ خۆی فەراهەم بینێو چی لەدیوی ناوەوەی دایە دانایانە خۆی لەئاقاردا کویر بکا.

ئەمەش لەخۆیدا هونەریکە پێویستە مەشقی لەسەر بکرێ. زۆر رووکارە تویکڵ هەن‌و خەلەتانیان پیوە دیارەو مەردومگەلیکیان داپۆشیوە، کەچی باری ریسوواییان وەدەردەخەن. زۆر هیزو (وصفە)ی پاك بەنوقمی دەمینیتەوەو کەس دەرکیان پێ ناکا. زۆر خواردەمەنی بەچیژ هەیەو ئارەزووی کەسیشی ناچیتە سەر. ئەم راستی‌یە بەلای ئافرەتانەوە هیندە شاراوە نیە؛ ئەوانەش باش دەرکی پێدەکەن کەلەنیوان ئافرەتی بفەڵ‌و ئافرەتی لاژگ دا بوارەیەك هەیە بۆ ئاوات مەندیی سەرچلەکان. هەندێ جاریش بەختیان (لەخشتەبردن))دا بەندە بەشتیك بفەلی‌و شتیك لاژگی‌یەوە. یەکیك لەکارە سەختەکان نهینی دۆزینەوەی مرۆڤە، لەهەمووشی گرانتر ئەوەیە کە مرۆڤ خۆ دۆزەرەوە بێ‌و پەردە لەسەر خۆی لابدا. زۆر جاریش هۆش دەبیتە رێونەی هەست ئەم فەرمانەش تەنیا بەهۆی کارتی‌کردنی قورسە گیانەکانەوەیە.

تەنیا کەسیك دۆزەرەوەی راستەقینەی خۆیەتی کە لەدلی خۆیدا بلێ: ئەمە چاکەی خۆمەو ئەوەش خراپەی خۆمە. بەم قسەیە مشکە کویرەو گرگن دەمکوت دەبن کە هەر دووکیان بەلایانەوە وایە (چاکە، چاکەی هەموانەو خراپەش، هەر خراپەی هەموانە.)

بەراستی چارەی ئەو کەسانەشم ناوێ کە هەمووشتیك بەجوان دەبینن‌و ئەم جیهانەیان لەهەموو جیهانیك پێ چاکترە، ئەمانە گرۆی قایل بووەکانن- بەدۆش دەژەنن.. لەهەموو شتیك چیژ وەردەگرن. ئەم پێ قایل بوونە بۆ ئەوە ناشێ کە (چیژی دروست)ی پێ پاساو بدرێ. یان بلین ئەو چیژتنە نابیتە نموونەی ((چیژی دروست)) بەش بەخۆم ئەو دەمە بەگەورەو پەرداخ ئەزانم کە هەستیارەو بەپەرۆشەو دەزانێ بلی: ((من)) بۆ خۆم دەمەوێ.. بۆ خۆم نەم گەرەکە.

ئەوکەسەی هەموو شتیك بماشیتەوەو هەموو شتیك هەرس بکا دیارە تاکیکە لەرەوەبەراز، هەرکەسیك بە هەوای رەزامەندی یەوە بزەرینێ ئەوە کەریکەو خۆی دەکا بەنیو کەرگەلەکەداو بۆی دەردەچێ.

بەچاو هەموو رەنگەکانەوە زەردی تەلخ‌و سووری ئالم حەز لی یە؛ چونکە دەچنە رەنگی خوینەوە. کەسیك هات‌و دیواری مالەکەی سپی رەنگ بکا مانای وایە هەمان رەنگی سپی لە نەفسی خۆی هەڵ سووە.

من حەزم لەخوينە، چيژم لەگەڵ چيژی ئەوانەدا ريك نايە كە ئاشقی لاشە مۆمياكراوەكانن لە لايەكەوەو ئاشقی تارمايیيەكانن لەلايەكی ديكەوە؛ ئەم دوو تاقمە دژی هەرشتيكن كە خوينو گۆشت بێ. من نەم گەرەكە لەشوينيكدا بوەستم تف چرينی چەنابازەكانم وێ كەوێ هەرچەندە ئەو زۆر بلێيانە لافی ئەوەش لی ئەدەن كە تف پژينو ليكی لغاوەيان زيربارانە.. بەڵام هەرگيز وەهانيە كەواتە باشتر وايە لەگەڵ دزو دەغەلەكان باشار بكەم، نەوەك لەبەردەمی ئەو چەنەبازانەدا رابوەستم!

هەرچەندە رقم لەچەنەبازەكانە بەڵام ئەوانەم پێ نابوودترن كە بەرتف چرينی ئەوان دەكەون، ئەمانە باشتر نموونەيەكن بۆ گرۆی هەلەوەرەكان، مانەندی ئەمانەش گوايە لەخۆشەويستيرا داوای زيندەگانی دەكەن و هەستيشی پێ ناكەن.

ئەوانەی بەلای منەوە بەدبەختی ژيانن ئەو كەسانەن كە لەنيو دوو حالەتەدا گيريان خواردوە: ئەگەر جانەوەری درندە نەبووبن داماوی ژيرچنگی درندەبوون، بەش بەخۆم لەتەنشت ئەو كەسانەوە دەواری خۆم هەڵ نادەم.

ديسان ئەو كەسانەی حەزيان لەسەركەوتن نيەو زۆريان لی دەكەن بەلای منەوە بەد بەختن. ژيانی باجگرو بازرگانو پاشايان بەئاوات ناخوازم... ژيانی ئەوانەشم نەگەرەكە كەپيشەيان پاسەوانیيە- لەدووكانيكەوە بێ تا هەريميك.

منيش تاماوەيەكی دريژخايەن فيری ئارامو چاوەروانی بووم..بەڵام ئەوەی چاوەروانی دەكەم بريتیيە لە ((مـن)) ئاوەهاش خۆم راهيناوە كە :- رابوەستمو برۆمو رابكەمو بازبدەمو پێ هەڵ بگەريمو سەما بكەم. ئەمە پەيرەوی منە: كەسی گەرەكی بێ رۆژيك لەرۆژان فيرە فرين بێ پیويستە خۆی رابهينێ دوابەدوا لەسەر: (راويستان-راكردن-بازدان- پيهەڵ گەران- سەماكردن). ئيدی كەس بۆی نيە قۆناغ بويری لی بكاو بەيەك بازرەقە بگاتە مەودای فرين.

تا گوريسم لە دەلاقەكان توند نەكردبێ فيری پيدا هەڵ گەرانيان نەبووم.. تاماسولكەی بەلەكم توندو تۆڵ نەبووبن بۆ ترۆپكی ستوونەكەشتیيەكان سەرنەكەوتووم.. گەورە ترين خۆشیو لەزەت ئەوەيە بگەيتە چلە پۆپەی ماريفەتو زانياری.. ئاگريك هەڵ بگيرسينی هەر بيتو كلپە بستينێ.. ئەم تيشك دانەوەيە رابەريكە بۆ كەشتیيە نيشتووكانو ئوميد بەخشيكە بۆ ئەوانەی لەگيژاوی مەرگەسات دان.

گەیشتوومەتە راستیو راستەقینەی منیش لەوەدایە کە چەندان ریگام گرتوەتە بەرو چەندان هۆم خستۆتەکارو لە یەك پەیژەوە بەپلیکانەدا سەرنەکەوتووم تابگەمە ئەو ترۆپکەی ئیستا دەچمە سەریو لەویوە بۆ دوایین بروانم.

بیتو جاریك پرسی ریگام کردبی ئەوە لەناچاری دابووە؛ چونکە هەمیشە وام بەلاوە پەسەند بووە کە خودی ریگاو بەریانی ریگا بهینمە زمانو بۆ خۆم تاقی بکەمەوە.

لەبارەی پرسو پەل کوتانەوە پیش کەوتنم ئا بەو جۆرە بووە!

ئەگەر مەردووم ئابەو رەنگە نەخارا بێ ورام نەبووبێ هەرگیز ناتوانێ نەخۆی بهینیتە زمانو نەریگای لەمەر خۆی بهینیتە زمان.

هەر کەسەو چیژی خۆی هەیە.. ئا ئەمەش چیژی لەمەر خۆمەو نەبەچاکتری نەبەخرابتری چیژەکانی دیکەی دەزانم، ویرای ئەوەش نەپیی شەرمەزار دەبمو نەپەنهانی دەکەم.

ئەمە ریگای خۆمەو دەی گرمە بەر. ئەوجا نازانم کامە ریگای ئیوەیەو لەکویوە یە؟!

ئەوانەی لییان دەپرسیم: ((ریگا لەکویوەیە؟)) هەر بەم پرسیارە وەلامم دەدانەوە؛ چونکە هەر کەسەو ریگای خۆی هەیەو شەقامیك لە گوریٚدا نیە بۆ هەموان بێ.

راسپاردەی کۆنو راسپاردەی تازە

١

ئەوامن لیی دانیشتووم لەنیو پەردووی کۆنە لەوحەکانو تازە لەوحەکان دا سەرنج دەدەم کەچی هیشتا نووسینەوەی راسپاردەکانیان لەسەر تەواو نەبووە.

ئەدی کەی "سات"ی من دیت.. ساتی شۆر بوونەوەمو ساتی مت بوونم؟ من گەرەکمە جاریکی دی، داپەریمە خواریٚ بۆ لای مەردومگەلەکە، ئەمەیە هۆی چاوەروانیم، پیویستە نیشانەی سات نزیك بوونەوەکەم بۆ دەربکەویٚ ئەوجا شیری دەم بەخەندە دەبینم کەپۆلە کۆترەکان لەگەلیا قەتارە دەبەستن؟

تاساتم بەدەمیەوە بێ قسە دەکەم.. لەگەڵ نەفسی خۆم دا- دەدویمو هەرچیەکی بی زانم بۆ نەفسی خۆمی دەگیرمەوە؛ چونکە هیچ کەس شتیکی تازە بۆ من ناگیریتەوە.

٢

کاتێ هاتمە لای عالەم دیتم بەسەر کۆنە گریمانەکانەوە رۆنیشتووەو باوەری وایە هەموو شتیکی ناسیوەو چاکەو خراپەی ژیانی جیا کردوونەتەوە.

دیتم باوەری خەلکی وایە: هەر باسو خواسیك دەربارەی رەوشت پەسەندی بێ کاتی بەسەرچووە؛ ویرای ئەوەش هەر کامیك لەوان کەبەدەنگ چاکەوە دەهات جارێ رووی لە خەوگاکەی دەکرد تابۆ خۆی نوقمی خەویکی خۆش بێ

راوەستام گیلو بێئاگاکان وەخەبەر بهینم. من جار ئەدەم: کەسیك نەبووە راستی چاکەو خراپەی زانی بێ. تەنیا داهین ئەم راستیەیە دەزانێ، ئەویش ئەو کەسەیە کەنیشانو ئامانجەکان بۆ مەردومگەل دەخولقینێو مانا و چارەنووسی زەوی هەر بەزەوی دەسپیریتەوە.. بیجگەی ئەو داهینە کەسیکی دی رایەی ناکەوێ بۆ هەر شتیك چا کەو خراپەی خۆی بۆ بنیاد بنێ.

فەرمانم دایە ئەو خەلکە هەموو کۆنینەیەك لیك هەڵ بتەکینن.. لەبەردەم گشت پیرە باوەریك دا قنج بوەستن، ئەوجا گەمە بەهەموو ئامۆژگارو کەشیشو شاعیرەکانیان بکەنو ئەوانەی خۆیان بەخەمخۆری جیهانی ئەمان دەزانن لییان بدەنە هەللاو پیکەنین.

فەرمانم دانێ بەگوستاخی یەخەی داناکانیان بگرنو رایان وەشینن.. وریام کردنەوە خۆیان لەو داوەلە رەشانە لابدەن کەبەسەر درەختی ژیانەوە هەڵ نراون.

فەرمانم داو تییان راخوریم.. لەسەر لیواری تەنگەو زیندانی ئەوانەوە لیی رۆنیشتم کەئیقی دەکردەوە لەتابووتو پەریوە لاشە بەسەر ئەو تەنگەیەشەوە قەلەرەشەکان چەرخەیان دەکرد، ئەوەندەی نەمابوو بدەمە پرمەی پیکەنینو گالتە بەرابووردووی هەلا هەلایان بکەم.. ئەوەی پیی بگوترێ مایەی شکۆمەندی بەجارێ لیك هەڵ وەشابوو.

خەریك بوو- وەك كابرایەكی دەسەڵاتدار بەسەر چاكەو خراپەدا- گەردشیك بەرپابكەم.. وەك كابرایەك ماتەی شیتی لیی دابێ- جامی غەزەبو نەفرین بەسەر گوناهی زلو گچكەدا قلپ بكەمەوە.. ئەوەش دیارە گەمەم بە سووكترین شتیان هاتووە لەبابەت چاكەو خراپەیانەوە.

تاسەو حەزەكانم قریوەو پیكەنینیان لی دەرپژاندم.. تاسەو حەزەكانم ماریفەتە كیویلەیەكە لەبلندانی كەژەكانەوە بەجووتە بالەوە رەسیوەو پر بەو گەردوونە دەگڤینی.. ئای كە ئەو تاسەو حەزانە بلندیان كردمەوە بۆ سەر ئەو ترۆپكانە. ئەوجا وەك تیریكی بەلەرزەی تەكان دەر لەگەڵ حەزەكانم دا تیم تەقاند!.. ئەو تیرەم لەپرسۆزی دا بەرەو چاوگەی نوور هاتبیتە لەرزە.. بەرەو كەنارەكانی دوا رۆژی تی هەڵ بكا كەهیشتا خەونەكانیان نەگەیشتوونێ..بەرە خۆرەتاوی پرتەو هەڵ بكشیم كە هیچ غایلەو ئەندیشەیەك قەرەی نەكەوتووە.. تیریكمو بەرەو ئەو شوینە تەكان ئەدەم كە خواوەندەكان كردوویانەتە سەماو دەست بەندانو پیشیان شەرمە بەهیچ بەرگیگ خۆیان دابپۆشن.

ئەوەی لە گۆڕێدایە تەنیا بەهیما نەبێ بۆم وەسف ناكرێ. ئەوەتام لالە پەتانە قسەدەكەمو شاعیر ئاسا بێ بارم.. لە راستیش دا لەوەدا هیچ سڵ ناكەمەوە كە بەناچاری بەیانو دەربرینی شاعیران وەربگرم!

بۆم دەركەوت هەموو شتیك سەماو گەپی خواوەندانە بوو چونكە لەویرا عالەم لەهەموو بەندیك خۆی رەها كردو پەنای بردە بەر نەفسی خۆی، چۆن هەمیشە خواوەندەكان هانا دەبەنە بەرخودی خۆیانو بەنكوولیو بادانەوە بۆ سەر خۆ- دەكەونە پشكنینی زاتی خۆیان، ئاواش عالەمەكە هانای بردە بەر نەفسی خۆی.

لەویدا زەمانم لی وەدەركەوت؛ بریتی بوو لەگالتە جاریك بە كاتی پارچە پارچە. دیتم پێویستە هەبوون= واجب الوجود / بریتییە لەسەر فرازیی بەختیارانەو یاری دەست بازی بەخودی سەرفرازی دەكا

لەویرا كۆنە شەیتانی خۆم دۆزیەوە.. قورسەگیانی تازە دوژمنم دۆزییەوە.. ئەوەم دی كە گۆرستانو یاسا گەلو نیشان ئاراییو خواستو چاكەو خراپەی داهیناون.

ديتم ديسان ئەوان بەهەموويان مەيدانيكيان پيك هينابوو، ئەويش بۆ بەرپيى سەماكەران ئامادەبوو.. خۆسەماگاش بەبێ شانۆ نيە.. هيچ رووح سووكيك نيە كە مشكە كويرەو گرگنى لەژيرپيدا رانەخزين و دەرنەفرتين.

٣

ديسان هەر لەوێ بەمرازى وشەى ((مرۆڤى بالا)) گەيشتم.. پەيرەويكم بەدەست هينا كەلەسەر ئەم بناغەيە دامەزراوە: (مرۆڤ بوونەوەريكى ئەوتۆيە پێويستە شتيكى لى هەڵ بكەوێ بەسەر مرۆڤ دا بكشێ و بەجيى بهيلێ. مرۆڤ لەخۆىدا نيشانەو مەبەست نيە بەلكو ريبواريكە لەنيوە رۆو ئيوارەى خۆىدا داوەرانى بەختەوەرىيە. بەراستى وشەكانى زارا لەبارەى خۆرەتاوى مەزنەوە لەگەڵ سەرجەمى ئەوەى بەسەرجيهانەوە بەرزى كردووەتەوە بريتىيە لە دووەم ئاوابوونيكى ئەرخەوانى ئەوتۆ كەلە دوايەوە شەفەقى نوێ دەربچێ.

شەوگاريك و كۆمەلە ئەستيرەيەكى نويم خستە بەرچاوى خەلكى، كە هەرگيز شتى وەهايان نەديوە.. ئەوجا پيكەنيم بەسەر گەوالە هەورى شەو رۆژدا وەركردو گومەزيكى قەشەنگى رەنگاو رەنگم لى دامەزراند.

خەلكيم فيرى هەموو بيرو بۆچوونەكانم كردوون، كەويستبيتم ئەونهينى و رازو گەردانى رۆژگارەى لەمرۆڤايەتىدا هەن يەكيان بخەمو كۆيان بكەمەوە، لەوحەلەدا سەرجەمى ئارەزووەكانى خۆمم بۆ بەيان كردوون و شاعيرانە لەنيويان دا- دەستم بە شى كردنەوەى هيماكان كردو لەكويرە ريكەوت لام دان؛ تا فيريان بكەم كە - داو رۆژ بخولقينن.. بەداهينانەوە سەردەم سەرينى بەسەرچوو رزگار بكەن.

مەردومگەلم فيركرد: ئەو مرۆڤايەتىيە قوتار بكەن كە رۆژگارى رابووردوو لەناخى خۆيدا پيچاويەتىيەوە؛ ئەويش بەچەمك گۆرينى ((ئەوەى هەبوو)) تا ويستو خواست راست دەبنەوەو جار دەدەن: (ئەوەى تەواو بوو هەر ئەوشتەيە كە ويست ئيرادە گەرەكيان بوو- ببێ-) ئيدى ئەمە بەرخواستى تۆيە يان ئيرادەى تۆيە لە هەموو كات و زەمانيك دا.

ئا بەم چەشنە ئاشتیم بۆ ئەم مەردومگەلە کەوتە بەرچاو.. فیریشم کردن کە ئەو ئاشتی‌یە ناودیر بکەن.

ئیستا چاوەروانی ئاشتی بۆ زاتی خۆم دەکەم؛ تا بۆ دوا جار بگەریمەوە؛ چونکە دەمەوێ لەنیویان دا بەرەو نەمان بچم‌و خۆر ئاسا بەنرخترین گەنجینەی خۆمیان پێ بسپیرم.. ئەو خۆرەی گەشاوەی خۆی دەخاتە سەر دەریاکان‌و لەتاریکیدا ئاوادەبێ.. هەر لە بەخشندەیی ئەورا نیچیرە هەژارەکان بەسەولی زیرینەوە وازی بەسەر کەفی دەریاکان دەکەن. ئاوا لەخۆرەوە فیری ئەم دەست وازییە بووم کەلە دەمی ئاوابوونی‌دا چاوم لی نەدەتروکاند‌و لووزەوی فرمیسک لەچاوەکانمەوە هاژەی دەکرد.

زارا گەرەکیەتی ئاوا لەبەر چاوم گوم بێ.. چۆن بەشی خۆر ئاوا بوونە ئەویش ئاوابێ.

ئائەوەتا لەنیو پەردووی کۆنە لەوحەکان‌و تازە لەوحەکان دا رۆنیشتووەو نوقمی چاوەروانی‌یە: کە هیشتا بەتەواوەتی راسپاردەکانیان لەسەر نەنووسراوەتەوە.

٤

ئاگاداربن! ئەوا لەوحیکی تازەتان بۆ دەهینم.. دەبێ براکانم لەکوێ بن؟ بەلکو بین بکەن بەنیو دۆلداو لەوحەکەم لەتەکدا هەڵ بگرن.. ئەوجا راسپاردەکانی لەسەر شاپەرەی دلان نەخش بکرین؟!.

باری ڤیانم بۆ ئەوانەی لەمەولا دینە بەرەوە- ئەم راسپاردەیەم لی داوادەکا: ((لەگەڵ کەسە نزیکەکەت دا خۆ گونجین مەبە؛ چونکە ئەم مرۆڤە بەردە بازەو دەشێ بەسەری‌دا تی پەرین‌و بەرەو ژوور بۆ بلندایەتی گور ببەستینەوە.

مرۆڤ بەشی بەئەوەوە هەیە کە چەندین ریگاو هۆ بخاتە کار تا بەسەر نەفسی خۆی‌دا گوزەر بکا. تۆ هەر ئەوەندەت لەسەرە لەو ریگەو بانەوە بەریانی گەیشتنە قۆناغ بگرێ‌و بەری نەدەی. خۆ ئەگەر یەکیك هات‌و گوتی:- بالا بوون بەسەر مرۆڤدا کاریکەو بەگوریك‌و بەبازیك دیتە دی)) مەی سەلمینە؛ ئەمە قسەی ئەکتەریکی خەندۆکەو شتی وەها لەگۆرێ دانی‌یە. گوتمان لەگەڵ کەسی نزیکتا خۆ گونجین مەبە کەواتە هەر لەخودی ئەوەوە گوزەربکەو بەسەر نەفسی خۆت دا بالابەو بواری ئەو

كەسەت نەدەی لیت بەنیاز بگا، دەشتوانی تۆ لیی بەنیاز بگەیو بیکەیتە توانایەك بۆ خۆت. ئەوەی تۆ دەی کەیت کەسیکی دی لەوکارەدا ئالوگۆرت لەتەك دا ناکا، چونکە لەم جیهانەدا شتیك نیە پیی بگوترێ ئافەرینەو ئیزا. کەسیك دەسەلاتی خۆفرمانی نەبی پیویستە گوێ رایەلیو بەندە فەرمانی کەسیکی دی بێ.

لەم جیهانەدا زۆری واهەن دەزانن فەرمان داسەپیننە سەر نەفسی خۆیان کەچی ناتوانن گوێ رایەلی ئەو نەفسەیان بنو بەقسەی بکەن!

٥

نەفسە وەجاخزادەکان بیزیان نایە بەبێ بریتیو بارتەقا هیچ شتیك وەربگرن. بەرلە هەموو شتیك نەفسی بالا بیتو ژیانو گوزەرانی خۆی بەهرە گیر نەکردبێ ئەو ژیانە رەت دەکاتەوە بەلام گەلەی بەشەر دەیەوێ بەبێ هەولو بەخشین بۆ خۆی بژێ!

ئەوا راستو رەوان بەژیانەوە بەهرەوەر بووین؛ کەواتە لەسەرمانە لەهەموو کاتیکدا بیر لەباشترین شت بکەینەوە کەبتوانین بەرامبەر ئەو ژیانە بی بەخشین، ئایە لەم وتەیە شکۆدار تر لەگۆرێدا هەیە کە بلیین: ((ژیان هەرشتیکی پیسپاردین پیویستە بۆی بهینینە دی))؟

مرۆڤ بۆی نیە تا خۆشایەتییەك نەبەخشێ بکەویتە رابواردنو چیژ نۆشی، خۆشایەتی هەر ئەوەنیە لە پیناو پیرابواردنیدا رووی تێ بکرێ؛ چونکە پاکژی (طهارة)و خۆشایەتی ویکرا زیندەی خۆدارو خۆ پاریزن، کەسیك خاوەنی خۆشایەتی نەبی و بەسەریدا رانەکا با پەیدۆزی بۆ نەکاو لیی نەگەرێ.. بەلکو باشتر وایە لەپیناو چەپەلیو ئازاردا بۆ خۆی ویل بێ.

٦

براینە! هەموو پیشەنگیك قوربانی دەرە؛ ئەدی هەر ئەوەنیە ئیمە بووینە تە قۆچی قوربانیو پیشەنگی دەم بەهەرەشە، ئەوەنیە لەپەیکەری رازەکان دا زامەکانمان خوین پژانیانە؟.. سووتگەی پەرستگایەك پیشکەش بکەین گۆشتی قوربانییەکەی لەپیناو ستایشی کۆنە بتەکان دا بتویتەوە؟!.

باشترین شتی ئیمە هیشتا ناسكو ئاودارە؛ هەر ئەم بابەتەشە کە تامەزرۆی پیرە لغاوەکان دەخاتە جونبوش.. ئەوە گۆشتەکەمان تەرو برەو پیستەکەشمان پیستی بەرخە.. ئیدی چۆن هەلپەی ئەو پیرە کاهینانە لەپەیکەرە بتەکان دا ناورووژینین.. ئەی بەم تامی تامی‌یە چۆن ناکەونە هەلەکەسەما؟!.

پیرە کاهینی بتەوان لەزاتی شاراوەمان دا خۆی مت داوە.. خۆی کۆ دەکاتەوە زیافەتیك سازبکا، ئەوجا ئەوەندی تیمان دا خیری پیوە بی هەستیو رۆی بهیلێ.. ئیدی براینە! چۆن پیشەنگ لەم قۆچی قوربانی‌یە رزگاری دەبێ؟

ئەمە سپاردەی ئیمەیەو ئاوای گەرەکە. کەسیکم خۆش دەوێ هیندە پابەندی ((مانەوە)) نەبێ، ئەوانەی لەبەر چاو گوم دەبن لەگەلیان بەسۆزو نەرمو نیانم؛ چونکە ئەوانە ریبواری لایەکی دیکەن.

٧

ئەوانەی شارەزای راست گۆییو دڵ سۆزین فرە کەمن، ئەوەی لە راستیی راشکاوی (صراحە)دا شارەزابێ نایەوێ بۆ خۆی راشکاو بێ.. زۆرینەی خەلکەکە رووکەشن، ئەوانەن کەخاوەنی بەزەیی پیدا هاتنەوەن؛ هەرگیز بەراستی دەم هەڵ ناهیننەوە، ئەم جۆرە بەزەیی پیداهاتنەوەیەش، چونکە هەرگیزاو هەرگیز بەراستی دەم هەڵ ناهیننەوە، ئەم جۆرە بەزەیی پیداهاتنەوەیەش نەخۆشییەکە لە تویی هۆشو ژیری‌دا. میهرەبانەکانیش لەژیر دەسەلاتی دلیك دان کە ویستی خۆی ئەدا بەسەر هۆشیان داو هۆشیش بەبی سێودوو بەندە فرمانەو گوێ لەمستە؛ کەواتە راستی لەمیهرەبانەکان دا لەکەلەکەبووی شتیك پیك دێ کەلەچاوی ئەوانرا خراپەبێ.

ئەوجا براینە! ئایە بەشی ئەوەتان خراپە لەلاكۆبووەتەوە كە ئەو جۆرە راستییەی پێ بنیاد بنرێ؟!.

راستی بریتییە لەزادەی جووت بوونی بێ ویلیو بەد گومانیو رەت كردنەوەی ستەمگەرانەو نەویستیو ناكۆكی لەژیان دا. ئای كەریك هاتنو یەك كەوتنی ئەو جەمسەرانە كاریكی چەند سەختە !

نیهادی سەرتاپا تاوەكو ئەمرۆ لەنزیك نیهادی بەدەوە پێ گەیشتووە. براگەل! ئەگەر ئیوە لەبنەمای زانست دەگەرین یاللا راستەوەبن بۆتیك شكاندنی ئەو كۆنە لەوحانە.

٨

كەدیتە بەرچاوت ئەوا بەسەر ئاوەرۆگەكانەوە بەردەبازو پرد دروست كراون.. بەسەر رووبارەكانیشەوە پردو چەپەر هەڵ بەستراون ئایە باوەر بەلیقەوماویك دەكەی بكەویتە هاتو هاواری خنكانو فریاد.. لەهەمان كاتیش دا خودی داناكانیش بەدرۆی بخەنەوە؟!

هەر گوزەرگایەك بەسەر رووبارەكانەوە هەڵ نراوە، ئەوەی چاكەو ئەوەی خراپە باش دامەزراوە.. كە زستان دێو رووبارەكان دەخاتە ژیر ركیفی خۆیەوە مرۆی هەرە زیرەك لەسرەوتی سەرجەمی شتەكان دا- دەكەویتە گومانەوە. وەلی ئەوانەی حەزیان لەوەیە نوقمی خەوی زستان نەبنو لەبێ كاریدا پشتینی لیبكەنەوە پییان خۆشە لەو باوەرەدا بميننەوە كە بەردەبازو بوارەكان قایمو سەلامەتن قووڵاییەكانیش لەناخەوە بەمەندی چركە ناكەن.. بەڵام ئەو هەوایەیشەختە ئەتوینیتەوە ئەم دڵ ئارامییە بەدرۆ دەخاتەوە. كە ئەو بایە هەلی كردو گڤاندی دەلیی گای هارەو شاخەكانی لەسەهۆڵ دەسرەوینێ. كەشەختە وردوخاش دەبێ پردەكانیش دەرمین.. ئەوجا هەموو گوزەرگاكان نوقمی ئاوەكان دەبنو هیچ كەسیك نەلەچاكەو نەلەخراپە شتیكی چنگ ناكەوێ پشتی پێ ببەستێو خۆی پاڵ بدا.

وای بۆ بەد بەختی خۆمان.. بەلكو ئای لەبەختەوەریی خۆمان!.. ئەوا با هەلی كرد كە سەهۆلبەندان بتویتەوە؛ كەواتە گەلی براینە! بەمزگینییەوە دابەزنە سەر شەقامەكانو بیكەنە قریوەی باهەڵ كردن.

٩

ئەو کۆنە شیتایەتی‌یەی بەچاکەو خراپە ناسراوە کاریکی شیتانەیە ئەگەرچی تاوەکو ئەمرۆش بەسەروەری فالچی‌و نجومگەرەکانەوە دەخولیتەوە.

لەزەمانی پیشوودا باوەربوون بەنجوومگەری‌و رەمل لیدان زۆر باوبوو.. بۆیە ئەو خەلکە باوەریان بەچارەنووس هەبوو. بەناچاری دانیان بەهەڵ کەوتن‌و واقیع دا ناو لەئاشکرا کردن دا کەوتنە دردۆنگی‌و گومانەوە، ئەوجا بایان دایەوە بۆ ویستی ئازادو بانگیان بۆ هەڵ دا.

((کە تۆخاوەنی ویست بووی مانای وایە بەتواناو چارسازی)).

براینە! تا ئەمرۆ هەرچی لەسەر هینانە زمانی ئەستیرەو دوا رۆژ بنیاد نراوە بریتی بووە لە گریمانەیەك‌و لەسەر گریمانە دامەزراوە؛ لەبەر ئەوە هیچ کەسیك لەبارەی چاکەو خراپەوە شتیکی نەزانیوە. هەرچی دەربارەشیان گوترابێ لەسنووری گومان وتەنی‌و نەدیدە تیسرەواندن دەرباز نەبووە.

١٠

مەدزە، مەکوژە:

لەزەمانی دیرین دا ئەو گوتانە پیرۆز بوون، هەر ئەوەندە مەردووم بێ بیستایە خیرا پاپەتی یانە بۆیان بەچۆك دا دەهات‌و کرنووشی بۆ دەبردن.

.. بەڵام ئەوا بەش بەخۆم لیتان دەپرسم، ئیوەش وەڵام بدەنەوە: ئایە لەم جیهانەدا دزو پیاو کوژی واهەن هینەدەی ئەو کەسانەی بەو وشە پیرۆزانە سەغلەت بوون سفەتی جەردەیی‌و پیاو کوژییان تیدا هەبێ؟

ئەی ئەوە نازانن کە دزیتی‌وپیاو کوژی دیاردەیەکی سروشتی ژیانن؟ تۆ بلیی: کەسێ هات‌و (سەبارەت بەخواستی ژیان) ئەو جووتە وشە نەفیانەی بەپیرۆز دانان کارەکەی نەبیتەکوشتنی راستی‌یەك لەژیان؟!.

ئایە مەبەست لەبەهەلەبردنی ژیان‌و لی سلەمینەوەی لەخۆی‌دا نابیتە بانگەوازیك لەپیناو مەرگ‌و نەمان دا؟

براینە! هیچ دوو دڵ مەبن.. وەرن ئەو کۆنە لەوحانە تیك بشکینین.

١١

زەمانی رابووردوو بەسەر چوو، وەلانرا، وەهاپاش گوێ خرا تەواو دلم پێ دەسووتێ. زەمانی رابووردوو پشتی لەبایەخ و بیرو شیتی ئەوتۆ هەلکرد کە ئەو سفەتگەلە دینو لە بەرەبەیانی داهاتوودا پێ دەگەنو دەرەخسین، لەمەودوا ئەو بەرەبابانە لەهەموو کونینەیەکی بەسەرچوو پردیك بۆ خۆتان هەڵ دەبەستن.

ستەمکاریك گیانی شەیتانی دەکرێ بەبەرداو چ بەتوندیو چ بەنەرمی زاڵ دەبێ بەسەر رابووردوودا و چاری دەکا. وازی لێ ناهینێ تا دەی کاتە بەردەبازی بەرپێی و دروشمیك.. نەخیر دەی کاتە جیگایەك بۆ کەلەشیری بەرە بەیانەکەی تابەسەریەوە بخوینێ.

بەڵام بەزەیی پیدا هاتنەوەکەی لەمەر من ئەوەشی لەخۆی گرتووە کەمەترسی لاببا، چونکە بیرکردنەوەی کەسیك زادەی هەراو هۆریابێ چەندە تی هەڵ بکا لەسەرینی باپیری تێ ناپەرێ.. ئەوجا لەوێو لەمەزندەی ئەودا- زەمانی دیرین کۆتایی دێ .

بەهەر حاڵ زەمانی رابووردوو دابراو بۆ خۆی ترازا، رۆژیکیش دیتە پیشەوە کەهەراو هوریا پەرە بستینێو بەرەو گیژەنی ئاوەکان پاڵ بەمیراتی چاخەکانەوە بنێ.

کەواتە پیویستە کۆمەلیك بەشەرەفمەندی تازەوە راست ببنەوەو بەربەرەکانی هەراو هوریاکە بکەنو بەرەنگاری ستەمکاران ببنەوە.. کۆمەلیك بنو هیندە جوامیر بن ئەوەی پیی دەگوترێ ئابرۆ دای بەزیننە مەیدانەکەوەو بیکەنە راسپاردەیەکی هەلکەنراو بەسەر لەوحە تازەکانەوە.

ئەو کاتە شەرەفمەندی پەیدا دەبێ کە ژمارەی شەرەفمەندان زۆر بێ. ئەم ری بیرو بنەمایەم هاوردو بەم شیوەیە هیمام بۆ کرد کە گوتم: ((سەبارەت بەئەژماری خواوەندەکان نەك بەهۆی یەکیکیانەوە- خوا وەندیتی دادەمەزرێ.

١٢

براینە! من شەرەفمەندیی نویتان پێ دەسپیرم لە کاتیك دا- داواتان لێ دەکەم کە : بخولقینن.. فیرببن..تۆوی خۆتان بۆ زەمانی داهاتوو بچینن.

ناتوانن ئەو ((شکۆمەندی))یە وەك بازرگانەکان بەزیر سەودای بکەن.. ئای کەشتی کرینو فرۆشتن کەم نرخە!

لەئیستا بەدوا هەرگیز وەجاختان شەرەفمەندتان ناکا بەلکو ئەو نیشانەو ئامانجانەی رووی تی دەکەن پلەی شەرەفمەندیتان پێ دەبەخشێ.. شەرەفتان شاراوەیەکە لە ویستی خۆتان داو لەو هەنگاوەدا کە تەکانتان پێ دەدا سەرووی نەفسی خۆتان بکەون وسنوری بشکینن، ئائەمەیە شەرەفمەندیی نویتان دەستبەرداری مەبن.

سەبارەت بەخزمەت کردنی میریك شەرەفمەند نابن. پیم نالین ریزی ئەمیران کامەیە؟.. ئەگەر هاتو چۆن شوورا بەدەوریی بوونەوەریك دا هەڵ دەچنرێ، ئیوەش ئاوا قنج بە دەوریەوە راوەستاون- تاپتر بەرگە بگرێو تەمەنی دریژبێ ئایە ئەم بەدیارەوە راوەستانە شەرەفمەندتان دەکاو پیی ئابرومەند دەبن؟!

ئەو بنەچەیەی فیری خۆرەنگ کردنی نیو کۆشکان بووە بەوە راهاتووە هەمیشە لەبەردەم بۆگەناوەکان دا رابوەستێ، ئیوە لییان بکشینەوە، هونەری راوەستان لەسەر جووتەپێ بۆ نۆکەرانی کۆشك رەوشتیکی پەسندە. ئەوانە بەتەمای لەزەتی ئاسوودەی نین، مەگەر مەرگ قورتومیان بگرێو لەو هەلویستەیاندا بیان گلینێ.

دیسان بەوە شەرەفمەند نابن کە بچنە سەر ئەو باوانەی گیانیکی تێ فرێ دراو پیشی دەلین ((رەوانی پیرۆز))

بەوەش وەجاخزادەیی پەیدا ناکەن کە بینو خۆتان بدەنە پاڵ زەویی (میعاد)

ئیوە گەرەکتانە بەم خۆپاڵ دانە رابووردووە بینە ریزی وەجاخزادانەوەو ئابروو مەندبن؟ بەش بەخۆم لەو زەمینە بەفەرەی ئیوەدا هیچ شتیکی تیدا بەدی ناکەم بایی ئەوەبی ستایشی بکەم. ئەرێ ستایشی خاکیك دەکرێ کەبەدترین درەختی رواندبێ، واتە داری خاچ؟[30] تۆ بلیی کە (رەوانی پیرۆز) بەهەرلایەك دا لەشکری سوارەی رادابێ ئایە بزنەگەلو قەتارەی قازو گرۆی شیتو دەستەی پەتەرییەکانی بەدواوە نەبووبن؟

---

[30] ئەوەندیکی ئەو فەلسەفەیەی لە ئاریتییەوە گلاوە و لەبارەی ژیانی عیساوە دەرکی پێکردبێ، هەر ئەوەیە کە رۆژ ئاوا کردوویەتی بە مەتەڵو پەردەك، باشتر وابوو بۆ ئەو نیتشەیەی حەزرەتی مەسیحی تاوانبار کرد بەوەی کە بەزەیی پیدا هاتنەوەو میهرەبانی لەنیو کۆمەڵ دا خستەوە- ئەو درەختەی تەختەی خاچی لی داتاشرا وەك درەختیکی بەد سەیری نەکردایە؛ چونکە هەر هەمان داری گۆرین مەزنترین میهرەبانی بۆ کوشتووە.. بەلام دەبێ بەلەدی ئەوەش بین کە (دژایەتی) خراپترین بەلایە بۆ بیرو ئاسانترین شتە کە خاوەن

براينه! پيويست ناكا خانەدانيتان بۆ ئەو ديوی خۆتان تێبپەری.. يان بابگاتە هەر شتێ لاری و چەپەك بێ؛ گەرەكە نەفسی خۆتان لەو مەلبەندەو وڵاتانە دوور بخەنەوە كەباوانتان تياندا گيرساونەتەوە.

تەنيا بەنديواری نيشتمانی رۆڵەكانتان بن، بائەم خۆشويستی‌يە تازە وەجاخی شەرەفمەندانەتان بێ. ئەو شوينانە نيشتمانن كە تاوەكو ئيستا لەو ديوی- دەريای ديارو ناديارەوە هيچ پييەك نەی شيلان، تيتان رادەخورم: كەشتی‌يە بايەوانەكانتان بەهەمەلادا بلاوبكەنەوە تا لەنگەريان بۆ دەدۆزنەوە.

پێويستە لەبەردەمی رۆڵەكانتان پاكانە بژيری ئەو گوناهەبن كەلەپشتی باوانتانەوە دابەزيون.. بەبێ ئەم پاكانە خۆ دارنين لەو گوناهە ناتوانن رابووردووتان رزگار بكەن.

ئەمەيە راسپاردەی تازەو لەو حەكەشی بەژوور سەرتانەوە ئاويزان دەكەم.

١٣

كەهەموو شتيك بەتاڵ بێ ئەرێ ئيمە لەپای چی بژين! ئايە زيندەگانی لەوە زياترە كەبريتی بێ لەدۆل كوتان = (دق السنابل)و خۆسووركردنەوە لەنزيك ئاگريكەوە. سووتينەر بێ و گەرم كەرەوە نەبێ؟!

ئا ئەمەيە چەنەبازی كۆنەباو كەبەدانايی‌وپەند دەدريتە قەلەم.. ئەوكەسانەی دەشی لەوسينن بە مەزنەپياو- پيران- ناودينن؛ ديارە ئەوبۆگەنەش يان ئەو پۆلكينەش بەشی خۆی خانەدانی وەدەست دەهينێ، ئەوپيرانە چونكە بۆساردن ريزيان لی دەگيرێ.. مندالەكانيش لەهاوردنی وينە راسپاردەكانيان كورتيان نەهيناوە. بەراستی ئاگر چزەی لێهەستاندوون؛ بۆيە ليی دەترسن. كتيبە كۆنەكانی پەندو دانايی ئاميزبەخەون‌و خەيالی مندالانە ئاخنراون.

ئەوكەسەی دۆل دەكوتێ مافی‌ئەوەی نيە قەشمەری بەكەسيك بكا لەگولەگەنمەكان دەنكەگەنم دەربهينێ ئەو گالتەجارانە شيتگەليكن باشترواية بيانبەستينەوە.ئەوبيچم

بيری تی بكەوێ. ئەمە راستە بەمەرجێ خاوەن بير بەبێ ليكۆلينەوە پيوەری خۆی رادا بۆ هەر شتيك بی‌زانێ و نەشی زانێ.

گەلە بەدەوری خوانەوە دادەسەپێن و هیچ شتێکی بۆ ساز ناکەن، تەنانەت تامو مەزەیەکیش نادەن بەو خوانە، کەچی لەبەر خۆشیانەوە دەبۆڵێنن:

((بەڕاستی هەموو شتێك بەتاڵە!))

براینە ! بڕوام پێبکەن ئەو کەسەی بتوانێ بخواو بخواتەوە نابێتە دارای فەناو پەنای پووچ و بەتاڵ.. کەواتە تێ سرەوێنن، تێك بشکێنن.. دەی ئەو لەو حانە بڕمێنن کە بنووسەکانیان هەمیشە لالووت و بێزارن.

١٤

((بەلای پاکانەوە هەمووشتێك پاکە)) گەل دان بەم قسەیەدا دەنێ. وەلێ من پێتان دەڵێم: ((لەچاوی بەرازەکان دا هەموو شتێك بەراز ئاسایە...))

ئەوانە گیرۆدەی نەوازشن دڵ شکستن بانگ بۆ خەڵکی دەهێڵن کە باوەڕیان وابێ ئەم جیهانە زەلکاوی چڵك و لیتەیە. بەڵام با ئامۆژگارو دەمڕاستەکان بۆ خۆیان لەولیتەیە نیشن و هۆشی خۆیانی پێ چڵکە سوو بکەن.. چونکە حەزناکەن ڕووبەڕوو سەیری دنیا بکەن.. بەڵکو حەز دەکەن لەپاشڵەوە بۆی بنۆڕن، ئەوەی سەرنجیان کێش دەکا پشت ملی دنیایەو بەروگەردنی نیە!

بەش بەخۆم لەڕووی ئەو گیرۆدانەدا نای پێچمەوە- با لەسنووری شایستەش لام دابێ- دەڵێم: ڕاستە جیهانەکە لەمرۆڤ دەچێ، ئەویش پشت ملی خۆی هەیە. لەم جیهانەدا سەرەنوێلکی بێ ئەندازە هەیە.. بەڵام وەنەبێ سەرتاپای جیهانەکە بەبەرینی خۆیەوە هەر گەناوێك بێ.

حیکمەت وەها دەخوازێ کەلەم جیهانەدا شتی ئەوتۆ هەبن بۆنی ناخۆش بدەنەوە، چەمکی "پێناخۆش بوون"یش باڵی لێ دەڕوێ و حەزو تاسەی سەرچاوە ڕوونەکان دەخولقێنێ.

ئەوانەی چاك وهەڵ بژاردەن لەژیان دا تێیان دانیە بێبەش بێ لەشتێك کەمایەی بیزکردنەوەبێ، بەلکو لە هەرە باڵایان دا شتی واهەیە پێویستە لیی دەربازبین و سەرووی بکەوین. کەواتە براینە! ئەمەش لەحیکمەتەوەیە کەلەم جیهانەدا ناپوختی و پەلۆخی فرەبێ.

١٥

لەو خۆپاریزگارانەی گیرۆدەی ئەو جیهانی دیکەن زۆرم بیستووە کە بەقسەی وادەکەونە رازو چپەوە لەگەڵ نیهادی خۆیان دا تانویوی هەموو بیژەکانیان پیک هاتووە لە گومرایی و خراپە. بەبێ گەمەو بەبێ فریو ئەو قسانە بەراست دەزانن. ((واز لەجیهان بهینە بالەسەر ئەم حالەی بمینیتەوە، ئیدی نەکەی بۆ پەرچ دانەوەی پەنجەت بجوولینی. واز لەو خەلکە بهینە باخۆیان شل بکەن بۆ هەر دەستیک قورتمیان بگوشێو بیانخنکیکێ. لییان گەرێ: باخراپە لەگەڵ یەکدیدا بکەنو بەیەك دابدەنو یەکدی کەوڵ بکەن، بایەکدی قر بکەنو نەکەی پەنجەیان لی قیت بکەیتەوەو بیان سلەمینیتەوە.. وازیان لی بیرە چی دەکەن با بیکەن! بەم رەنگە تیكبکەنەوە بێ نیاز دەبن لەم جیهانەداو پشتی لیهەڵدەکەن..

لەدانایی خۆت سڵبکەرەوە، چونکە ئەویش هەبوویەکی ئەم جیهانەیە، دەبێ دانایی لەمەر خۆت بەنووسینەوە سەرجەمی بکەیتو باش باش سەری ببری. ئەوجا تۆش فیری ئەوە دەبی کەلەم جیهانەدا بێ نیازیو پشتی لی هەڵدەکەی.

براینە! ئەو کۆنە لەوحانە تۆماری خۆپاریزگارە لەخواترسەکان ((المتقین))ن، دەلییان وەرنە پیشەوەو بەجارێ تیکیان بشکینن.. نەخیر گاز لەو راسپاردانە بگرن بەجارێ دایان پاچن بیانکرۆژن نەکەن بەو راسپاردانەوە لیوتان بجولیننەوە، چونکە قسەو ریسەی ئەو کەسانەن کەژیان ناشیرین دەکەنو لەبەرچاوی دەخەن.

١٦

ژنەفتم: لەکووچەو کۆڵانی تاریكدا بەگویی یەکدیدا– دەیان چپاند: "کەسیك مرو تەسەلی فیربوون بێ هەموو ئارەزوویەکی بەجۆش لەدەست دەدا".

دیتم: تازە لەوحی راسپاردەکان لەگۆرەپانەکاندا هەلواسراونو لەسەریان نووسراوە: ((دانایی ماندووکەرە، شتێ نیە شیانی کۆڵپیوە هەڵگرتن بێ، ئارەزووی خۆت بەهیچ شتیکەوە هەلەوگیر مەکە)).

براینە! بۆ تیکشکاندنی ئەو تازە لەوحانە راخزین، ئەوانەی بەژوورسەرەوە هەلیان دەواسن کەسانیکن بەدەست ژیانەوە ماندوون. لەوحە هەلواسین پیشەی کاهینەکانی مەرگو پاسەوانانی بیویلخانەکانە، ئەرێ ئەم راسپاردەیە گازندەیەك نیە بۆ پەرستنو بەندایەتی؟!

بەڵێ کاهین و پاسەوانەکان فێرە خوێندن بوون، بەڵام ڕەدووی بەرنامەیەکی بەدکەوتوون، کام زانیاری باش بێ خۆیان لێ گێل کردووە، پێشوادەو بەپەلە خۆیان فێرکردووە.. ئەوەی لەبەر پەلیانداوە بەهەلپەوە ماشێویانەتەوە.. گەدەیان بووەتە کونەدەرد، هەموو شتێکیان بریتییە لەگەدەی بەدهەرس و دەردەزا، لەبەر ئەوەیە کەهۆشیان بەرەو نەمان و تیداچوون گازیان دەکا.

ژیان لەخۆیدا سەرچاوەی خۆشییە، بەڵام ئەو کەسەی گوێی کلۆرکردووە بۆ گەدە هۆشێکی بێ سەرەوبەرە و لەتەك حیکمەتی سیاچارەیدا خراپ دەوردەبینێ، ئیدی ئەندیشەی بۆ پەیدا دەبێ کەهەموو سەرچەشمەیەك ژەهراوییە!

زانست بۆ کەسێکی ئەوتۆ کەبەویستی شیرانە خۆی گورجەوەکردبێ خۆشی و شادییە، ماندوویەکیش بەویستی بیجگەی خۆی بئاژوێ ئەوا سەراویلکەیەکەو شەپۆلەکان تەتەڵەی پێ دەکەن، بێ دەسەڵاتەکانیش ئەو کەسانەن گومرابوون، کەهێزیشیان لێ برابێ بەدەم پرسیارەوە راوەستاون: دەبێ کێ بەپاڵ ئاژواندبنی؟.. یان کەدەڵین: شتێکی ئەوتۆ لەگۆڕێدانیە شایستەی گرنگی پیدان بێ. ئەو دەستەیە بەوە دڵخۆش دەبن کەگوییان بەبانگ هێشتنی بەندایەتی و پەرستش ئاشنابێ، کەدەڵێن:

((شتێکی ئەوتۆ نیە شیانی گرنگی بێ، کەواتە ویستی خۆتان وەدەرنێن و پەکی بخەن)).

براکانم! زارا وەك گرەبا تەوژم دەستێنێ و ختووکەی کونەلووتی ڕیبوارە ماندووەکان دەدا..

گرەبایەکی ڕەهایەو دیواری بەندیخانەکان دەسمێ تادەگاتە بەندییەکانی تێ فکرین.

ئەگەر دڵسۆزو رزگارخوا هەبێ تەنیا ((ویست))ە، هەر ئەویش دەخولقێنێ و رادەهێنێ، ئەمەش پەیرەوی منە.. مرۆڤ لەسەریەتی فێری داهێنان بێ.. لەسەریەتی ڕیچکەی من بەرنەدا، ڕیچکەیەکەو بە (زانیاری) دەگەیەنێ. ئەوجا ئەو کەسەی جووتە گوێی ژنەڤتنی لێ ڕواون بابیبیستێ.

١٧

كەشتی ئامادەیەو بۆدوور دەرەتێ.. لەوانەیە بۆ نیرەوی نەمان قەدبر بەرێ كەوێ؛ ئەوجا ئایە تیتاندا هەیە گەرەكی بێ بەرەو نادیاریكی گریمانە ئۆغر بكا؟. كەسیكتان تیدانیە بیەوێ سواری كەشتییە سەراویلكەی مەرگ بێ؛ كەواتە لەپای چی گالە گالتانەو گەرەكتانە لەژیان بیزارو نەبان بن؟!

ئەی كولبووانی ئەم دنیایە كەهیشتا بەخاكی ئەم دنیایە نەبووژاونەتەوە بەلینەكەتان هەر ئەوەندەیە كەشەیدای زەوی بن‌و عاشقی شەكەت بوونتان بن بەدەست زەوییەوە؟!

ئەوەش لچە شۆرەوە بووەكانتان كەئیشتیای خۆلینیان پیوە هەلەرۆسكاوە.. ئەوەش نیگاو تیلی چاوەكانتان كە خەیالی خۆشایەتییەكانی زەوییان تیدا دەجوولیتەوەو هیشتا فەرامۆشتان نەكردوون.

لەسەر زەوی داهینراوی فرە هەیە: بریكیان بۆ سوودو بریكیان بۆ پیوە رابواردنن. هیچ نەبێ لەبەر ئەو داهینراوانە زەویتان خۆش بوێ.. هەر زەوییەو كۆگای وای تیدایە دەلیی ریزەمەمی سینە بەرزانە چ بۆسوودی ژیان بن‌و چ بۆ خۆشنوودیی ژیان بن.

ئەی ماندووبووانی جیهان.. ئەی تەوەزەلەكان! زۆر بەجێیە كەپیستتان بەقامچی داغان بێ.. تا ورەو هیزتان پیدابیتەوە.. ئەگەر ئیوە لەو بیهیزانە- نەبن كەزەوییان پیوە ماندووە بێگومان دەبێ لەگرۆی فیلبازو لابازەكان بن یان دەبێ لەدەستەی ئەو تۆلەستینە خۆ لیسەرەوانە بن دەلیی رەوەپشیلەی چاوچنۆك‌و سپلەن، كەئیوە وشك هەلاتین‌و نەجمین‌و خۆداری لە راكەراكەی شادمانیدا بكەن هەر ئەوەتان بۆ دەمینیتەوە لەسنووری ((هەبوون)) دەربچن‌و ئاوابن، ئیدی نەمینن.

كەدەردەكە بێ دەرمان بێ ئەوا چارەی نیە، زارا بەش بەخۆی ئاوای لی دەزانیێو ئاواش دەكەویتە راسپیری؛ كەواتە دەست لەژیان بشۆن‌و ئاوابن. دانانی شیعریكی دوایینەی هەلبەستیك گرانترە لەهۆنینەوەی چەند شیعریكی نوێ لەنیو قەدییەوە، دانانی سنووریكیش بۆ ژیان پیویستی بە جۆرە ئازایەتییەكە، مانەوە لەژیاندا

هێندە پێویستی پێ نیە. ئەمە شتێکە شاعیرەکان لێی دەزانن و پزیشکەکانیش لێی نابەلەد نین.

١٨

براینە! هەروەك تەوەزەلی چۆن راسپاردەکانی خۆی نووسیون و رای گەیاندوون، لەو سەریشەوە ماندویتی گشت راسپاردەی خۆی تۆمارکردوون و رایگەیاندوون. لەگەڵ ئەوەشرا کەدەقی هەردووکیان یەکە بەڵام واتاکەیان لێکدی جیاوازە. ئایا شت هەیە هێندەی تەمەلی دڵو دەروون گەندەڵ بکاو پرگی پێ هەڵبهێنێ؟

ئا سەیریکی ئەو کابرایە بکەن کەچۆن ورەی بەرداوەو خاوبووەتەوە! کەچی ماوەی نێوان ئەم کابرایەو ئامانجەکەی تەنیا بستێکی ماوە.. بەڵام لەولاوە ماندویتی پەکی خستووە، بێ پەلوپۆ بەسەر لمەوە رەهێڵ بووە.. ئەوەتانێ لەداخانا خێش دەخواتەوە!

ئەوەتا بەدەم هیلاکیيەوە باویشك دەدا.. بێزارە لەرێگا.. لەنیشانکرد.. تۆ بلێ: بێزارە لەنەفسی خۆی.. بۆیە نایەوێ لەمەولا یەك هەنگاو چیە هەلیبهێنێتەوە.

خۆرەو بەتیشك تیرەبارانی دەکا.. سەگەلە و دەورەیان داوە.. هەر دێن و بۆ چلپاندنی ئارەقەی لەشی وزاق دەبەن، ئەویش لاسارانە خۆی داوە بەزەویدا. وای بەلاوە باشترە کەخۆرەتاو بیکاتە خۆڵەمێش و تۆزی بدا بەهەوادا.

زۆر شتێکی سەمەرەیە مرۆڤ قولانجێکی بمێنێ بگاتە ئامانج و لەناوبچێ! کەواتە لەو پالە وابنەون و بەتووکی سەری رایبکێشن تادەگاتە ئەو بەهەشتەی شەیدای بووە.

بەڵام نەخێر! باشتر وایە ئەو کابرایە لەکوێدا خۆی داوە بەزەویدا وازی لێ بهێنن، تاوەنەوز دایدەگرێ و فریوی دەدا.. تاوەکو هەوریش تنۆکەبارانی فێنکی لێ دەپرژێنێ..

لێی گەرێن با بۆخۆی نوقمی خەوبێ.. تا ئەو حەلەی بەئاگادێ.. تا بۆخۆی بەسەر ماندووبوونیدا زاڵ دەبێ تا دەسەلاتی دەشکێ بەسەر هەر شتێکدا کەفێری ماندووبوونی کردووە.

بەلأم ئیوە بکەونە ویزەی ئەو سەگە خویرییانەی بە حەپەوە و ئەو خیلە مەگەزەی بەوزەوە گەمارۆیان داوە.. ئەم کەلە هیرەیەش بریتی‌یە لەو دەستە رۆشنبیرانەی خۆراك لەو جواناوانە وەردەگرن کەزەنگوڵ زەنگوڵ سەری پالەوانەکان دەیان دەلینن.

١٩

من بەدەوری خۆمدا چەند هیلیك دەکیشم و مەرزیك دەکەمە سنووری پیرۆز، لەبەرئەوەشە چەندە بەرەو لووتکە بەرزەوە بم ژمارەی ئەوانەی لەتەکما بەچیادا هەڵ دەگەرین هەڵ دەوەشیتەوەو ئەداتە کەمایەسی. براینە! وریابن، نەوەك هەوانتە خۆرەکان لەبلندانی‌دا فرست بهینن و لەنیوتاندا دەسیسە بنینەوە..

هەوانتەخۆر مەگەزیکەو لەکویی لەشدا خانەیەکی نەخۆشی دۆزی‌یەوە خۆراکی خۆی لی دەستینی.. هیندە چوختی‌یە بەرەمەك و غەریز شارەزای شوین لاوازیتانە.. هەر بەسەلیقە دەرك بەو کاتە دەکا کە زەبرو تینتان دائەهینری، ئەوجا ئەوەندە ناخایەنی لەبن دەستی بیزاریتان‌داو لەکوی‌دا –دەماری مەردایەتیتان سست بووە ئەو مەگەزە پیسە هیلانەی تیدادەکا.

ئەو جۆرە مەگەزە چ شوینیك لەبەهیزان‌داو چ جیگایەك لەدلستانی بەریزو وجاخزادەدا زەدەو لاواز بی خۆی تیدا دەسەپینی.. ئەمە پیشەیەتی: لەهەر سەریکەوە دەردیك دەرکەوت ئەو جۆرە مۆرانەیە دەی‌کاتە پیسەهەوای خۆی.

لەنیو چینەکانی مەردومدا نزمترین تاقم بریتی‌یە لەدەستەی هەوانتە خۆرەکان، ئەم نامەردانە لەسەر حیسابی شەرەفمەندان دەژین و خۆراکیان لی وەردەگرن؛ کەواتە چۆن زۆرینەی هەوانتە خۆرەکان کەلە هیرە ناکەنە سەر نەفسیك– پەیژەکەی بالأرۆبی و هەر لەخوارترین پلەیەوە تابەرزترین پلەی مەودای بەرین بووبیتە–وە؟.

– نەفسیك بی و لەبەروماوەی خۆی‌دا بەسەرگەردانی کەوتبیتە راکەراکەو شانی دابیتە بەر هەموو کارە رەهاتیکی لەناکاو..

– نەفسیك بی و نوقمی زەمانی ئایندە بی و بەرەو ناخی ویست و حەزەکانی تەکان بدا..

– نەفسیك بی و لەزاتی خۆی سڵ بکاتەوەو پەناشی بباتە بەرو لەفراوانترین جغزداو لەدوورترین بوارەدا گور بەخۆی‌بدا..

– نەفسیك بی و گەیشتبیتە ئەوپەری دانایی و بەکاوخۆ پیشەنگی شیتەکان بەلاولۆی‌دا بین...

– ئەوە نەفسیکە لەسەرووی هەموو شتیکەوە ئاشقی خۆی بووە منزلگاو بالأرۆی هەموو شتەکان بووە.. بۆ گشت کشانەوەو رەوینەوەیەك بەرفراوان بووە.

کەواتە چۆن ناچیزەترین هەوانتە خۆر، خۆیان ناگەیەننە باوە مەزنەکان و بەپاکزاترین دڵو نیهادەوە خۆیان نابەستنەوە؟!

٢٠

خۆم بەکابرایەکی دڵرەق نازانم، لەگەڵ ئەوەشدا پیتان دەلیم: ئەگەر هات و بینیتان ئەوا یەکیك شۆر دەبیتەوە بکەویتە خوارەوە ئیوەش بەهەردوو دەست پالیکی پیوە بنین و گەرماوگەرم نەهیلن هەناسەی بەبەردا بیتەوە.

لەم زەمانەدا هەموو شتیك خەریکە دابوەشیّ ئەریّ کیت دیتە پیش چاو کەدالدەی شتیك بدا بەرەو خوار شۆرببیتەوە؟. بەش بەخۆم دەمەویّ بکەویتە خوارەوە.

ئەگەر لەلووتکەی بەندەنەکانەوە لەزەتتان لەتاویر بەردانەوە وەرنەگرتووە سەرنجی پیاوانی ئەم زەمانە بدەن کەچۆن بەرەو ناخەکانی من گلۆر دەبنەوە!

من لەهونەری گلۆرکردنەوەدا تاکانەم لەمەولاش کەسی لەمن کارامەتر پەیدا دەبیّ بەلأم لەحالی حازردا شوین من بکەون کەنەتان توانی مرۆڤیك فیری فرین بکەن بەلای کەمەوە فیری ئەوەی بکەن خیرا خۆی هەڵبدیریّ.

٢١

بەلیّ ئازاکانم خۆش دەوین، تەنیا هەر لەبەر ئەوەی کەبەزەبر شمشیر دەوەشینن بەتەواوی بەدلما ناچن، چونکە پیویستە دیسان لەهەڵبژاردنی ئەو کەسانەشدا کەتییان دەسرەوینن کارامەبن.

جار هەیە زاتکردنی تەوا لەجلەوکیشیدایەو جاریش هەیە لەهیز هیشتنەوەدایە بۆ کەسیك کەشیانی هیز پیّ بەخشین بیّ.

کیّ شیانی رق و خەشمە ئەوە بکەنە دوژمنی خۆتان، ئەو کەسەی شانی سووکایەتی هەڵدەگریّ دوژمنایەتی مەکەن و بیبوین، کەدوژمنایەتی دەکەی دوژمنیکی ئەوتۆ دەستنیشان بکە خۆتی پیوە هەڵبکیشی و بهینیّ. کەئەم راسپیری‌یەتان دەکەم بۆ یەکەم جارەم نیە.

هـیزو برشـتی خۆتـان رابگـرنو پەزمـەندەی بکـەن، زۆری لـەو بابەتانـەمان هـەن کەبەلایاندا گوزەرتان کـرد خۆتانیـان لێ هەلـە بکـەن.. بەراسـتی شـانیان هـەڵناگرێ ئاوریـان لێ بدەنـەوە ئەوانـە خیلـە ناوەجـاخیکن دەربـارەی گـەلان هینـدە دەریســنو دەهوولینن تا کرکراگە گویی خۆیانی پێ دەرووشینن.

ئـەو دورەگانـە چـەندە بکەونـە بەلگـە ئـارایی‌و بـرو بیـانوو خسـتنەوە روویـان لێ وەربگیرن، قسەو باسیان بریتی‌یە لەئاویتەیەکی راستو چەوت شان بەشانی یەکدی، ئـەو کەسـەی گوییـان لێ بگـرێ دەبـێ شۆرشـیکی غـەزنباك بـەرپابکاو شــەلم کویــرم ناپاریزم بکەویتە ویزەی حەشاماتەکە.. کەواتە زووبەزوو خۆتان بگەیەننە جەنگەڵو دارستان.

وازیش لەشمشیرەکانتان بهینن باخەوتووی نیوکالانەکانیان بن. برۆن بە ریگـەی خۆتانەوە.. وازیش لەگەلان بهینن کە ریچکەی خۆیان دەگرنەبەر، چەندەها ریچکەی سامناکن لەتاریکستانی‌دا هەرگیز تروسکەی هیوایان لێ وەدەرناکەوێ!

لەسەر ئەو ریچکانە تەنیا کوتاڵ فرۆشەکان قازانج دەکـەن چونکـە دراوەکانیـان دەتریسـکینەوە ودەورنگینـەوە. ئـەوا سـەرینی شـاهانە بەسـەرچوو، ئـەو تۆپـەڵو بارستانەی پییان دەلین: (گەلان) شیانی سەرکردایەتی پاشایان نین.

سەرنجی ئەو نەتەوانە بدەن کەتیکرایان دەوری کوتاڵفرۆش دەبینن، لەبەرچاوە کەلەهەموو کۆنەهەوارو پەرچەجاریکەوە قازانجی چەپەڵ کۆدەکەنەوە. هەر نەتەوەیەك راست ببیتـەوە خۆی لەنەتەوەیـەکی دیکە مەلاس دەداو لاسـایی دەکاتـەوە.. لەگـەڵ ئەوەشرا هـەموویان لافی (ریزگرتنــی دراوســێیەتی) لێ ئـەدەن. ئـای چ سـەردەمیکی بەختەوەرانەبوو، ئەوزەمانەی گەلیك لەگەلان رادەپەری‌و خواستو ئیرادەی خۆی جار دەدا کەبەسەر گەلانی دیکەدا زاڵبێ!!

براینە! ئەمە قسەمەو دەی بیژم، چونکە کێ باوی هەبێو خاوەن ویست بێ، مافی خۆیەتی فەرمان رەوا بێ.ئەمە دەستوریکەو لەشوینیك دا زاڵ دەبێ کە دەستووریکی باوتری تیدا نەبێ کاری پێ بکرێ.

وای بۆ ئەو خەلکە! بیت و بەخۆرایی نانیان بەسەردا ببەشریتەوە کەسیان دەست ناکەویٚ خەشمی خۆیانی پیٚ بریژن. بیت و ئەو خەلکە لەتالی و سەختی ژیان بەدوور بن لەپای چی بەچ قسەو باسیکەوە خۆیان خەریك بکەن و زویرانە دەم بکەنەوە؟

ئەم کۆمەلە ئادەمی یە جانەوەری درندەن، کاریان ئالوودەی خۆ لە بۆ سەدان و رافرانە، قازانجیان بەئاینۆ ئۆین و فیلە. ئەوجا کەژیان گیروگازی تیدا نەبیٚ دەبیٚ ئەو مارزانە چۆن چۆنی لەزەتی لی بچیژن؟!

وا دەزانن بالاّ بوون لەوەدایە کە درندانە گیانەوەرانی دیکە تیکبشکینیٚ؛ چونکە لە باوەری ئەواندا مرۆڤ باشترین درندەیە.

مرۆڤ هەرچی سفەتی گیانەوەرانە وەری گرتووە، هەر لەبەر ئەوەیشە کەبەچاو هەموو گیانەوەرەکانی دیکەوە ژیانی پر لە چەرمەسەری و سەختترە.. بەلاّم هیشتا هیندە بلند نەبووەتەوە پشت بالندە بکەویٚ وای بۆ ئادەمی کە ئەویش وەك بالندە فیرە فرین بیٚ[31] چونکە نازانیٚ بۆ چ بالندەیەك بەهەلپەو چاچنۆکی یەوە تەکان دەدا؟!

٢٣

ئەوەی من گەرەکمە ئەوەیە کەپیاو شایستەی رەنج وتیکۆشان بیٚ و ژنیش شایستەی منداڵ بوون بیٚ، ئەوجا بەجووتە شایستەی سەمابن چ لەسەر تەوقی سەرو چ لەسەر نووکی پەنجەپیٚ. با – وادابنیین: هەر رۆژیك تی پەری و ئەگەر بۆ جاریکیش بیٚ—سەمای تیدا نەکەین رۆژیکی لەکیس چووە.. با– وادابنیین هەر راستی یەك پیکەنینیك یا حیلکەیەکیش بی– نەخاتە ئەوە بەیانیکی پووچەو راستی نیە.

٢٤

---

[31] هەرچەندە بەلای منەوە– ئالانی– مەترسیی نیتشە لەبالاّبوون و فرین دا لایەنە تەجریدی یەکەیە.. بەلاّم ئەو مەترسییەی لەو برگەیەدا–دەری بریوە دەق لایەنە بەرجەستەکەی دەگریتەوە. ئەو ئاشقی قربوونی مرۆڤی سەردەمی خۆیەتی. لەوەتی مرۆڤ بەئامیر بووەتە بالەفر، ئەوەندەی خیری بلند کردەوەو کاری ئاسان کرد دوو ئەوەندەش لەبلندانی یەوە مەرگبارانی جانەوەرو گیاندارە ژیرەکەی کرد، هەر لەبلندانی یەوە هەموو زەوی هیناوەتە لەرزەو نالین.

لەهەموو مارە برینیك دا وشیاربن بەوردی پاریزی بەرنێو نابەكامانە پەلەی تیدا مەكەن؛ دەنا هەر ئەوەتان بۆ دەمینیتەوە كە هەلی بوەسیننەوە.. سەرەرای ئەوەش لیك ترازان گەلی باشترە لەوەی بە روالەتو فروفیل باری ژنو میردایەتی رابكیشن.

ئافرەتیك پیی گوتم: ((كاتیك فریا كەوتم كۆتی شووكردنم ببپسینم ئەو كۆتە ژیانمی ویران كردبوو))

ئەوەی دەیبیستم: هەر ژنو میردیك هاوشان نەبوو بن، پەرۆشی رق و تۆلەیان تیدا هەلّ گیرساوە، نەفرەت و لابەلووتی یان لەیەكدی بووەتەمایەی دوژمنایەتی تەنانەت لەگەلّ خەلكو خوادا ، كار بە ئەوەندەوە نەوەستاوە ناحەزیەكەیان سەركاو یەخەی كەسانی دی نەگرێ.

پیویستە خەمخۆرەكان باوەریان بەراستیی ئەو شتە بێ كەهەستی پێدەكەن، هیزو تواناشیان بخەنەكار لەپیناو پاریزگاریی سۆزو پەرۆشیان دا، نەوەك دەست خەرۆی شتیكی بەلین پێ دراوبنو لەبنجوبناوانەكەیدا رۆنەچووبن.. با داوای ئەوەبكەن تاماوەیەك بەیەكەوە بن، بۆ ئەوەی لەو ماوەیەدا متمانە بەیەكدی بكەن .. تابتوانن بەدریژایی ژیان بەیەكەوە باشار بكەن.. چونكە ئەمە كاریكی هیندە ئاسان نیە بەدریژایی ژیان دووان بەیەكەوە هەلّ بكەنو پیكەوە بگونجین!

ئەمە راسپیریمە بۆ گشت دلّسۆزو خەمخۆریك.. ئەگەر راسپاردەكەم بیجگەی ئەمەبێ مانای وایە نەمرۆڤی بالاّم خۆش ویستووە. نەئەوەشم خۆش دەوێ كە لەزەمانی ئایندەدا چاوەروانی دەكەم.

وە نەبێ ئەركی ئیوە هەر ئەوەبێ بەزاوزێ سۆرە وتۆرەی فرەبخەنەوە، بەلكو ئەوەشتان لەسەرە بلند هەلّ بكشین كەواتە با بەهەشتی هاوسەریتان دەروازەی بالاّ رۆبێ بەرەو لووتكە.

٢٥

تەنیا ئەوانەی لە رووداوەكانی زەمانی دیرین دا بەتاقی كردنەوەدا هاتوون دەرك بەوەدەكەن رووداوەكانی زەمانی ئایندەش لەسەر چاوە گرنگەكانەوە هەلّ دەقولین.

براینە! زەمانە هیندە ناخایەنێو گەلانی تازەگی پەیدادەبن، لەدیارو نادیاری ناخەكانیشەوە هۆنەهۆن سەرچاوەكان دەتەقنەوە.

زەوی کە دەکەویتە هەژان و ئاوە هەڵ قولیوەکان هەڵ دلووشێ، تادێ ژمارەی تینوەکانی پەرەدەستینێ.. بەڵام لەهەمان کات دا زەوی هیزی شاراوەو زۆرینەی نهینی یەکانی فرێ دەداتە بەر رووناکی. لەقوڵاییەکانیشەوە بەتاوی بوومەلەرزە سەرچاوەی تازە دەردە پڕژینە سەر رووکاری زەوی . هەر کە زەوی بەگەلە دیرینەکانییەوە ژیرەو زەبەربوو ئەوسەرچاوانە بەتەواوی دەتەقنەوەو هاژەدەکەن.

لەوکاتەدا بیت و کابرایەك راستەوخۆ بێ و بانگ بکا: خەلکینە وەرن! ئەوا لیرە سەرچاوەیەك هەل قولیوەو تینوەکان ئاواشتە دەکاو دلەزەبوونەکان گورج دەکاتەوەو بێ ورەو ئیرادەکان توندو تۆڵ دەکاتەوە– هەرچی گەل هەیە– بەتەمای تاقی کردنەوە هرووژم دەهینێ، بۆیەش هیندە حەزیان لەتاقی کردنەوەیە تابزانن کییان فەرمانداروبەرفەرمان بێ. ئەمەش هەوڵ دانیکە لەبواری تاقی کردنەوەو پشکنین و راویژو بەرەنجامی‌یەوە دەشێ زۆر بخایەنێ!

ئەو شتەی کۆمەلگای مرۆڤ لەنگەری لەسەر دەگرێ بریتی‌یە لەهەول دان و ئەزموون.. بریتی‌نیە لە رژیمیك کەزادەی بریارە، ئەمە پەیرەومەو مەردومی پێ فیردەکەم. ئامانجیش لەو هەوڵ دانەدا هەبوونی کەسیك لە فەرمانداری‌دا لیزان بی.

براینە! هەر قسەیەك کانگاکەی دلی داهینراوو بیری کۆلەواربێ کەریگای ئامانج گرو بنەبر نەگریتە بەر ئیوە گویی پێ مەدەن و خۆتانی لی لابدەن.

٢٦

براینە! دەبێ ئەنگیزی گەورە کەدوارۆژی مرۆڤایەتی دەخاتە مەترسی‌یەوە لەکوێ خۆی حەشاردابێ؟

من دەزانم: کە ئەو مەترسی‌یە لەنیهادی کارسازو دادوەران دا خۆی پەنا داوە؛ چونکە هەر گرۆیەك کە دەلین: ((ئیمە شارەزای کارسازی و دادوەرین و شتیکی ئەوتون کە تەنیا لەبوخچەی نیهادی ئیمەدا گرێ دراون؛ ئەوجا خاك بەسە ئەو کەسەی لەو شتە شاراوەیەی لەمەر ئیمە دەگەرێ!))

ئەو زیانەی بەدکاران دەی قەومینن بەرابەری ئەو زیانە نیە کە خیرخوایان دەی قەومینن، چونکە قەومانی ئەمان لەخەلك دا کاریگەر تره بەچاو کەتنی تەشقەلە چی‌یەکانەوە.

براینە! رۆژیکیان کابرایەك لەنیهادی‌کارسازو دادوەرەکانی نۆری‌و گوتی: ((هەبێ و نەبێ ئەمانە ریابازن)) کەس لەقسەی ئەم کابرایە تی نەگەیشت، کارسازو دادوەرەکانیش چونکە هۆش داخراوبوون هەر تیی نەگەیشتن. گەوجایەتی کارسازان پەندیکی ئەوتۆیە بەراستی بۆ کەس دەرنەکەوتووە بەلام دەبێ هەر بە ((فریسی))یەکان = منافقەکان ناودیربن وایان پێ براوە هەر کەسیك ئاکاریکی پەسند بۆ خۆی بخولقینێ ئەوانە چوار میخەی بکیشن . ئەمە راستی‌یەکەو هیچ گومانی‌تیدا نیە.

کابرایەکی دی هات‌و کەوتە پشکنینی کانگای صالحان‌و عادلان.. ئەوجا زەمینەی نیهادی ئەوانی بۆ دەرکەوت‌و ئەم پرسیارو وەلامەی هینایە گۆرێ:

—دەبێ ئەوانە ئەوپەری خەشمی خۆیان بەکێ بریژن؟

بەچاو هەموو ئادەمی‌یانەوە رقی خۆیان بەداهین دەریژن؛ چونکە بەلایانەوە داهین کەتنبازیکی ئەو تۆیە هەرچی لەوحەی کۆنە راسپاردەکان هەیە وردو خاشی دەکا.

بەرەی کارسازو صالحان لەداهیناندا کۆلەوارن ئەمانە بریتین لە (بەرایی کۆتایی) کەواتە ئەگەر کەسیك دەستی دایە (کەندە)و راسپاردە تازەکانی لەسەر لەوحە تازەکان هەڵکەند، ئەوجا کارسازەکان ملی ئەو کابرایەیان کرد بەپەتەوە بەلایەنەوە رووداویکی بەرئاسایە. چ دوارۆژی خۆیان بەخت بکەن‌و چ دوا رۆژی هەمووجیهانییان بەخت بکەن ئەوە بەلایانەوە کارەکە بەرئاسایە.

ئەی ئەوە نیە لەهەموو سەردەمیکی رۆژگاردا بەری چاکەخوازو صالحان هەر (بەرایی کۆتایی) بوون [٣٢]

---

[٣٢] سەیرە نیتشەی هاوریمان دان بەوەدا دەنێ کە (عیسا) درودی خوای لی بێ لەخراپەی ئەوکەسانەی بەکارسازو دادوەری ناوهیناون یاخی بووە.. ئەی ئەوەنیە بەشیون کەوتنی ئەو سامی نەژادە زەبوونەوە خۆی دەنوینێ؟ ویرای ئەوەش لیرەدا عیسائیش ناروخینێ.. بەلکو کارەکان تەواو دەکا ئەو بۆ ئەوە نەهاتووە لەوحەی راسپاردەکان تیك بشکینێ بۆ ئەوەش

٢٧

ئەریٚ براینە! لەم قسەیەم‌و لەوەی دەربارەی دواین مرۆڤەوە هیچی لیٚ تیگەیشتن؟
ئەی ئەوەتان بۆ دەرنەکەوتووە کەمەترسی گەورە بۆ ئایندەی مرۆڤایەی لەبیرو باوەری کارسازان‌و دادوەران دا خۆی حەشارداوە؟
دەی راپەرن! ئەوان لەکەولی صالحان‌و عادلاٚن دا خۆیان مت داوە تەرتو تونایان بکەن ئەو سا دەتوانن لەمانی ئەم وتەیەش تیٚ بگەن.

٢٨

لەبەرچاومە کارخاس‌و فریوکارەکان بەحالەتی ئاسایشە درۆزنە بروبیانووتان بۆ دەهیننەوە.. کە رووبەرووی درۆکانیان دەبووەوە هیشتا مندالٚ‌و فەریك بوون، بۆیە درۆتان کردە پەناگاو لیی نەپسانەوە.
براینە! تاگالم نەدان لەوحەکان تیك بشکینن‌و کارسازان برووخینن کەشتی مرۆڤم بەرەو گیژاو تەك نەدا، ئەوەتانیٚ ترسیکی بیٚئەندازە لەو کەسە نیشتووە کەپالم پیوە ناوە بە گیژاوەکەدا گوزەربکا.. ئەوەتا تاچاوی بەقوولٚ دا چوون‌و گیژەنی دەریاش دەی هینیٚ‌و دەی با!
((هەمموو شتیکیان شیواندو لەریشەوە خراپیان کرد)).
وەلی ئەو کەسەی مرۆڤی دۆزیەوە دۆزینەوەی دوا رۆژی مرۆڤایەتیشی لەدەست نەداوە .. دەی برا دەریاوانە جەربەزکان بتان بینم بۆ پیشەوە تیٚ هەلٚ بکەین‌و بەرزەك‌و کلەوی دەریا دربدەین، دەستەو یەخەی شەپۆلە کەفچرینەکان بوەستینەوە..
دەی لەسەر بەریانیکی ریك‌و رەوان فیرە رەوت بن، دەی لیٚ مەوەستین چونکە زۆری وا هەن پیٚ ویستیان بەئیوەی پیشەوا هەیە.

نەهاتووە وەك نیتشە مەبەستی‌یەتی ئاکار پەسندی هەر بۆ خودی خۆی دابهینیٚ عیسا بۆ ئەوە هاتووە منارەی رەوشت‌و ئاکار پەسندی بلند بکاتەوە لەپیناو رینمایی هەموو مەردوم دا. *ف

ئەوا دەریا هەڵچووەو هەموو شتێکیش لەدەریادا هەیە دەی بەرزە ویست، ورەی پتەو، هیمەتی مەردانەی دەریاوانە چاوقایمەکان بۆ پێشەوە تەکان بدەن.

پەلامار دەدەینو دەربایستی هیچ ڕووداوێك نین.. ئێمە بایەوانی کەشتییەکان ڕەهادەکەینو بەرەو نیشتمانی ڕۆڵەکانمان ئۆغر دەکەین کەدەکەوێتە ئەودیو گێژاوی دەریاوە.. ئا لەو شوێنەدا کە حەزە شێتو هەڵ چووەکانمان گەواڵە بە گەواڵە بەیەکدا دەدەنو دەی کەنە کەفچرینێك ئەو سەری دیارنەبێ!

٢٩
رۆژێکیان خەلوز بە ئەلماسی گوت:

((ئەم سەختیەت لەکوێ هاوردووە، خۆ هەردووکمان خزمین؟!)) منیش پێتان دەلیم: ئەرێ براینە ئەم خاویەتان لەکوێوە بۆ پەیدا بوو؟.. ئەم نەرمی‌یەتان لەپای چی‌یە؟.. ئەم توانەوەیەتان لەبەر چی‌یە؟.

کوا خۆ چەسپاندنەکەی تویی نیهادتان.. کوا دیربەندی هێزو بەهێزتان.. ئەو هیلانەی بۆ توانستی ئیوە کیشرابوون بە چ لایەك دا تییان تەقاندو لەگلینەکانتان دا رەش بوونەوەو دەرنەکەوتن؟!

بیت‌وئیوە ورەی تەواوەتی بەربدەن کەی رۆژێ لەرۆژان بەتەمای زەفەرمەندی دەبن لەتەکم دا، یان ئەگەر ورەو زاتتان وەك شمشیری برندە نەبرسکیتەوە چۆن بۆتان دەرەخسێ لەداهینان دا بەشداریم بکەن؟

دەبی داهین هەروەها سەخت‌و توند بی؟.. ئایە پێ‌خۆشحالی لەوە مەزنتر هەیە کەجێ دەستتان بەسەر تۆمارو لاپەرەی سەدەکانەوە- وەك مۆری سەر پارچە میو زەق‌ونمایان بێ؟

بەراستی کەیف پێ هاتنی مەزن لەوەدایە کە مرۆڤ لەسەر ویستی هەزاران بەرەبابەوە بنووسێ‌و مۆرە دەستی پیوە دیاربی.. بەرەبابەکانیش چونکە شەرفمەندن لەسەخت بەهیزترن چونکە هەر شتیك شکۆمەند بێ لەهەموو شتیك سەختترە. ئەوا من بەژوور سەرتانەوە لەوحەی ئەم راسپاردەیە هەل دەواسم: (خۆتان بەتوندو تۆلی بخەملینن)).

٣٠

ئەی ویستەکەی لەمەر خۆم! کاتی ئەوەمان هاتووە سنووریك بۆ شتە بچووکەکان دابنیین.. بەتەنێ تۆ خواستی منی.. بەتەنێ تۆ پرسیارو مەبەستی منی؛ کەواتە لەهەموو خوردە سەرکەوتنیکی بی بایەخ‌و ناچیزە قوتارم بکە.

تۆش ئەی ریکەوت کە بەچارەنووس و بریاری خۆمت دەزانم، لەخودی من داو بەژوور زاتی منەوە خۆت هەل ناوە.. ئاگات لیم بی‌و بەرامبەر هەموو شتیك‌و کارەساتی گەورە نەفسی من رابگرە.

ئەی ویست! دوا چۆری مەزنایەتیت بۆ دواییینە بهیلەرەوە تا لەکاتی سەرکەوتنتا لاواز نەبی.. کەسیش نیە بگاتە ئاستی سەرکەوتن و نەگلی.

ئەی داخەکەم! چ چاویك لەو پەری زەفەرمەندیدا تاریك و لیلە شەو کویری نەکردبێ..!

ئەی داخەکەم! چ پێیەك لەساتی سەرکەوتن دا هەڵ نەتریزا بێ و لارێ نەبووبێ..!

بۆیە خۆم ئامادە دەکەم تا گەیوە تاویك بم بۆ نیوەڕۆی مەزن.. ئەوەتا نەفسەکەی خۆم دەبینم نەرمەوە بووی ئاگرە بۆ حالەتی تێ چەسپان = (الانطباع).. هەوریکی بەژانەوە بوویەو دەی کاتە شرخەو چەخماخە.. گوانیکی سوور هەڵ گەراوەو شیری خۆی دەخوشینێ و دەردەپژینێ.

گەرەکمە زاتی خۆم و ناخی ویستی خۆم تیك بنیم.. ئەوجا وەك کەوان بەتاسەوە بەسەر تیری خۆمەوە داچەمیم و لەئامیزی بگرم.. نەخیر ئەو تیرەم کەبەشەوقەوە بەرەو ستارەی خۆی باڵ دەگریتەوە ..

گەرەکمە ببمە ئەستیرەیەکی پرتەو لەنیوەڕۆی مەزن دا.. کەچی کەیف پێ هاتنەوە دیت و دەی هەژینی.. تیری ئاسمانییەو دەی سمێ تاوەکو نەمینی..

گەرەکمە ببمە خۆرو خۆریش لەق نابێ .. ئەوجا خۆم دەپیچمەوە لە ئاسۆی سەرکەوتن دا بپووکیمەوە.

ئەمەیە کەبەتەمایم، ئەی ویستەکەم!.. بابۆ هەموو گچکەیەك سنووریك دابنیین.. ئەی ویستەکەم! هەر تۆ مەبەستمی؛ دەئاگات لیم بێ بۆسەرکەوتنی مەزن.

چاکەوەبوون

١

کەزارا گەرایەوە ئەشکەوتەکەی و ئارامی تیدا گرت زۆری پینەچوو تا رۆژیکان وەك پەتەری لەنیو پیخەفەکەی دەرپەری و دەستی کردبە نەرەو جرتو جۆپ، چۆن کەسیکی غەریبە لەنیو جیگاکەی خۆی مت دابێ ئاوا دەیقیراندو پەنجەی لی رادەوەشاند دەری بکا.

(ئاوا تووشی دوانە کیتی بوبوو) تەنانەت بەم هاتوهاوارە جووتە گیاندارەکەشی لەسەر تاقی ئەشکەوتەکەیەوە تەرە بوون، ئیدی لەژوور سەرییەوە کەوتنە چەرخە..

کار بەهێندەشەوە نەوەستا جانەوەرەکانی دیکەش سەریان لێ تێک چوو، کەوتنە ڕاخزین و باڵە فری و وزاق دان و دوور کەوتنەوە.

زارا لەو هەڵویستەی خۆیدا مایەوەو گوتی: ئادەی بیرۆکەی نایاب و ڕاچەنیو لە قولاییەکانی زاتی خۆمەوە ڕاستەوەبە. من سپیدەیەکم بۆ تۆ..

کەلەشێر ئاسا ڕوون بوونەوەی تۆم جاردا.. کەچی هێشتا وەك ئەژدەر خۆت داوە بەزەویدا، گوێیەکانت بکەرەوەو ببیستە، چونکە دەمەوێ دەنگی خۆتم بۆ ڕەها بکەی.. دەی زووکەو ڕاپەڕە!.. گوێت بکەرەوە! هەورە تریشقەی وەها لەگۆڕێ دایە تەنانەت گۆڕستانیش فێرە بیستن دەکا .

دەی چاوەکانت هەڵ بگلۆفەو هەر چیەکی دەیلیم بەهەردوو چاوت بیبیستە. دەنگێکم هەیە تەماشا بەخشە تەنانەت بەوکەسانەش کەکوێری داکزان بێت و یەك جار وشیار ببێتەوە ئیدی خەودات ناگرێتەوە چونکە من وەها نەحەملاوم کۆنە باوان خەبەربکەمەوەو ڕێگەشیان بدەم خەوە خۆشەکەیان بابدەنەوە.

بیرۆکەی نایابم! چاوی لێتە دەجوولییتەوەو باوێشك ئەدەی؛ کەواتە ڕاستەوەبەو قسە بکە.. لەگەڵ تۆمە! زارا بانگت دەکا؛ ئەو کەسەی ڕات دەپەڕینێ زارای بێدینە.

من زارام و زیندەگانی تابینادەکەمەوە.. ئازار دەمەزەرد دەکەمەوە.. چەرخی ئەبەدی جەخت دەکەمەوە ئەی بیرۆکەی قووڵ و سەرتۆپی هەموو بیرەکانم! بانگی تۆ دەکەم..تۆ ئای خۆشی لەخۆم! ئەوا چاوم لێتە: دیێتە بەرەوە، ئا ئەوە منم کە گوێم لە دۆزەخەی خۆمە.. دواینەی ناخەکانیشم بەرەو نوور خۆی هەڵتەك داوە ئای کە دڵخۆشم! ئادەی بیرە نایابەکەم بیرەپیشەوە.. بۆلای خۆم، ئادەی دەستت بێنە!

نا.. نا.. بیگێرەرەوە دواوە.. ئای لەم ناخۆشییە.. وای بۆ بەدبەختیی خۆم!

٢

هەر ئەوەندە زارا ئەو قسانەی درکاندن وەك مردوو کەوت بەسەر زەویدا و بۆماوەیەکی زۆر بێهۆش بوو. دواتر مەترسیی نیشتەوە و چەقۆچۆ دایگرت و دەموچاوی بزرکاو حەوت ڕۆژ بەبێ خواردن و خواردنەوە لەسەر جێگا کەوت. دووجانەوەرە یاوەرەکانیشی بەجێیان نەهێشت، بەڵام هەڵۆکەی دەگەرا خۆراکی بۆ پەیدا بکا– تا جۆرەها پاقلە و میوەی لە دەور هەڵدایەوە، جاریکیشیان زۆر

بەزەحمەت توانی لەوکاتەدا کە شوانی میگەلیك خەوتبوو دوو بەرخۆلەی لیبفرینێ، ئید دوابەدوا دایان هاتێ و فریبدانە بەردەمی.

دوای حەوت رۆژە زارا لەسەر خەوگاکەی دانیشت و سیویکی گرتە دەستی و بۆنەکەی هەلمژی، دوو جانەوەرەکەشی خەیالیان کردەوە ئەوا کات لەنزیك بوونەوەدایە ئەوجا پییان گوت:

زارا! ئەوا حەوت رۆژ تێ پەری و هیمان چاوت قورسن. ئەری کاتی راپەرینت نەهاتووە؟ لە ئەشکەوتەکەی بیرە دەرێ، شتەکان بەتاسەتەوەن: هەوا بە بەرامەوە دەت ئەنگیوێ.. گولالەکان شەیدای دیدارتن.. هەموو شتیك بەعەزرەتەوەیە زووبە زوو چارەسەرت بکاو چاکەوەبی.

ئایە متمانەی تازەت بۆ پەیدا بووە کە قورسایی خستبیتە سەرشانت و شەکەتی کردبی و هەویر ترشەکەشی کاری خۆی تیکردبێ؟ لەبەرچاومانی وەك هەویری پف هەلاتوو خپ بووی.. هەستمان پی کردی کەگیانت لە قەبرغەکانتەوە دەردەفرتی.

زارا وەلامی دانەوە: جانەوەرەکانم ئیوە چەنابازیی خۆتان بکەن، بەلام وازم لی بیرن با گویێ بۆ ئەو گیانە رادیرم ورەی خۆمی پێ بەتین بکەم.. چەنەبازی و ریسە ئەم جیهانەم لی دەکاتە باخیکی ئەوتۆ ئەم سەرو ئەو سەری دیار نەبێ.

سەرجەمی شیرینایەتی لە وشەگەل و دەنگەکان دا خۆی پەنهان داوە کەبریتین لە ریزە پردی وەهم و ئەندیشە و لەنیوان بوونەوەرە دابراوەکان دا تا ئەبەد دریژ دەبنەوە.

هەموو نەفسیك جیهانی خۆی هەیەو لەنەفسیکی کەدا جیانیکی دیکە بەدی دەکا، چەند لیك چوون لەنیوان شتەکان پتربێ تەفرەی سەرابیش لەنیوانیان دا پتر دەبێ، کام تەنگانە بەرتەسکتر بێ لی دەربازبوونی سەختترە.

من نازانم چۆن دەشێ شت هەبێ و لە من دا نەبی؟ یان بۆ چی ((من) لەزاتی (خۆم)دا نەبێ؟.. چونکە خۆنەچەسپاندن کاریکی خوددارانەوە نەشیاوە، تیکرای دەنگەکانیش ئەم راستی‌یەمان لەبیر دەبەنەوە، بۆ ئیمەش واباشترە کە بتوانین لەبیریان بکەین.

کە دەنگ و ناو درانە مرۆڤ لەپیناو ئەوەدابووە ورەی ئادەمیزادیان پێ قایم بێ.. قسەو زمانیش هەر ئەو شیتایەتی‌یەیە کەبەشی خۆ لەزەتی خۆی هەیە، ئەی ئەوەنیە مرۆڤ قسە رەوانی خۆی بەسەر هەموو شتیکەوە دەخاتەسەما؟!

ئای کە وشەکان بەلەزەتن.. ئای کە دەنگە فریو دەرەکان خۆشن!.. ئەوەتان بەسەر هەموو رەنگەکانی پەلکە زیرینەوە سەما بەخۆشەویستیمان دەکەن.

جووتە جانەوەر هاتنە وەڵام:

هەرکەسیك هۆشی ئیمەی هەبێ وا دەبینێ کە شتەکان بۆ نەفسی خۆیان سەمادەکەن چونکە سەرجەمی شتەکان دینە سەر شانۆیهەبوونو دەست لەنیو دەست دەی کەنە پیکەنینو دەکشینەوە دواو پاشان دینەوە.

هەموو شتێ دەرواو هەمووشی دەگەریتەوە.. چەرخی گەردوونیش تا ئەبەد دەسووریتەوە.

هەمووشتێ دەمرێو هەمووشتێ دیتەوە.. لەگەڵ سوورگەی هەبوون دا گولی شتەکان نوورانی دەبن دواییان نایە. شتەکان تەرتوتونادەبن، بۆ تازە کردنەوەی بنیادی هەبوون دەگەرینەوەو ساریژ دەبن.. بەکاوخۆ لیکدەترازین؛ ئەوجا کاتی خۆبەدەستەوەدانە، ئالقەبەندی گەردوون تاهەتایە پاریزگاری خۆیەتی.

هەبوون لەهەموو تروکەیەك دا دەست پێ دەکا. ئەوجا لەسەر تەوەری ((لیرە)) گیراوگیر گەوی ئاسمانەکان (لەوێ) دەکرینەوە.. تەوەریش لەهەموو شوینیك چەقی خۆی وەردەگرێ..ریگای ئەبەدیش هەموو پلەو پیچە.

بزەیەك پەریە سەر لیوی زاراو گوتی:

ئای کەچەتوونن! باش باش ئەوەدەزانن کەچی بریاردراوە لەحەوت رۆژدا تەواو بکرێ.. ئای چۆن رمووزنیك خزایە گالۆکمەوە تا هەناسەم لەبەربرێ! بەڵام من ددانم لی گیر کردنو سەرەکەیم قرتاندو بۆ دوور تفم کردەوە، ئیوەش هاتوون وەك خۆی لی بکەنەوە؟!

ئیستاش هیندەم قەپ لی داگرتو تفم کردەوە هیلاكو ماندووبووم.. لەئەنجامی ژانو ژارەوە– وەك بەراویتە نەخۆشم

دووجانەوەرەکەم! ئەوا هەموو شتیکتان بەچاوی خۆتان بینی.. گەرەکتان بوو ئادەمی ئاسا لەزەت لەئازارەکانم وەربگرن، ئەی نازانن کە مرۆڤ لەم بوونەوەرەدا دڵ رەقترین جانەوەرە، کاتیك دەحەجمێ کەتەماشای دیمەنی حەسرەتناكو سەرەگاو ئەشکەنجە بکا؟..

لەو رۆژەوە مرۆڤ لەزەتی لەبەهەشتی ئەم زەمینەی بینیوە کە دۆزەخی فەراهەم هیناوە.

ئەگەر پیاویکی مەزن هاواری لی هەلسا خیرا بچوکیك دێ بەدەنگیەوەو لەوانەیشە گۆلەزمانی حەسوودی لەلالغاوەیەوە خۆی دا هیلێ.. کەچی ئەم حەسوودییەشی بەمیهرەبانی و بەزەیی پیدا هاتنەوە ناودەبا؟!

سەرنجی گچکە مەردومەکان بدەن بەتایبەت شاعیرەکانیان کەچۆن بەر رەوانبیژیی ئاگرینەوە سکالا لەدەست رۆژگارو لەدەست گەردانی زەمانە دەکەن.. هەر ئەوەندە گوێ بۆ ئەم هەڵ نووزانە شل بکەی کرکەی خۆشایەتی هیچ سکالاّبەندیکت لەدەست ناچێ و گویی بۆ کلۆر دەکەی.

ژیان بەغەمزەو نازەوە چاو لەوکەسە دادەگرێ کە پیشەی سکالاّیە.. کاری تێ دەکاو پیی دەلێ: تۆ دلدارەکەی لەمەر خۆمی؛ کەواتە ساتە نیگایەك چاوەروانم بە تا خۆمت بۆ تەرخان بکەم.

هیچ حەیوانیك هیندەی مرۆڤ دەرهەق بەخۆی دڵ رەق نیە. هەر کەگویت لەنالەو کروزانەوەی ئەو کەسانەوە بوو کەخۆیان بەگوناهبارو خاچ هەڵ گرو تۆبەکار ناو دەبەن، لەو سکالاّو فیغانەیان دا پرمە هەوەسی لەزتمەند دەبیستی.

تۆ بلێی لەو قسانەمرا مەبەستم ئەوەبێ کە لەدەست مرۆڤ سکالاّبکەم؟ ئەی ئاشقە مارو هەلۆکەی لەمەرخۆم! لەنیو ئەم مەردومگەلەدا بەرپابوونی شەری گەورە لەپیناو خیری گەورەدا کاریکی پیویستە. ئەوەی تا ئیستا فیری بووم هەر ئەمەیەو هیچی دی.

لەهیزی ئادەمیدا خراپەی گەورە شتیکی پەسندەو سەختە بەردیکە بۆ لی داتاشینی داهین. مرۆڤیش پیویستە لەچاکەو خراپەی خۆی دا برەخسێ و کامڵ بێ.

من خاچیکم بەملی خۆم دا بەرەداوەتەوەو برۆمو بزانم لەنیو ئەم خەلکەدا کێ بەدکارە.. بەلکو راوەستاومو هاواری شتیك دەکەم کەس باسی نەکردووە، کەدەلیم: ((داخەکەم بۆ ئەوەی کە گەورەترین خراپەو گەورەترین چاکەی مرۆڤ هیشتا لەم گچکایەتییەدا نەیان گواستۆتەوە!))

راستی یەکەی- سووکایەتی و سووک بینیم بۆ ئەم خەلکە ماریکەو لەقورگم دا گینگلە ئەداو هاکا بم خنکینێ.. بەچەشنی هەوالی کابرای نجومگەر..لەوانەیە هەناسەم لەبەر ببرێ کەپیش بینی کرد:

((شتەکان تیکرا یەکسانن.. شتێ نیە لەگۆڕێدا شیانی مشوورخواردن بێ.. ماریفەت و زانیاریش داخوازە کانیان دەخنکینن.))

ئاوا دیتم کە شەوەزەنگ دەرەویتەوەو دەنگیکی پر لەماتەمینی و شەکەت دەت گوت نوورەی سەرخۆشە لەگیانەلادا، پیی رادەگەیاندم:

خول بەدوای خول داو تا هەتایە ئەو مرۆڤە پەیدا دەبیتەوە دیتەوە کە تۆماندوو دەکا: ئەویش ((مرۆڤی گچکەیە)).

خەفەتەکەی من ئەوەبو کە بەتاریکی دا پیچیداو تێهەڵ کشا.. خەوی لی زراندم و دیتم: زەمینەی ئەم ئادەمزادە لەبەر دەمم دا- دەگۆڕێ و دەبیتە ئەشکەوتیکی وراق و هەموو زیندەیەك دەگوشێ بە سنگ و بەرۆکیەوە.. هەموو شتیکم لەبەرچاو بوو بەدارو پەردوو.. بەسەرە نویلك و ئیسك و پلووسکی پەناپەسیوە داروخاوەکانی سەدان سالە. پرمەی هەناسەم بەنیو گۆڕەکان دا کەوتە هاتوچۆ.. فرکانی دەبەستە گۆڕیچەی ئەو مەردومگەلەو خۆی پیوە دەنووساند.. تەقازا وابوو کەبەجیمان نەهیلێ.. بەشیوەن و زاری شەو مایەوە، سکالای دەکردو شەوو رۆژ دەی گوتەوە:

((داخەکەم، دوایی ئەم مرۆڤە سەر هەڵ دەداتەوە.. بەلێ مرۆڤی گچکە سوور لەدوای سوور تاهەتایە دیتەوە))

لەوەپیش مرۆڤم دیوە.. گەورەو گچکەیانم دیون، سەیر لەوەدایە کە گەورەکانیشیان هەر لەگچکەکانیان دەچن! تیکراشیان لەبەشەریتی خۆشیانەوە گلاون..

ئای کە هەرە گەورەیان چەند گچکەیە! بەدبەختی لەوەدایە هەروەها بەگچکەیی سەر هەڵ بدەنەوە.. تۆ بلیی بەم کارو گەردانەی هەبوونەوە هیلاك نەبم؟!

زارا گوریدا بەخۆی و دەستی پیکردەوە: ((ئای کە ناخۆشە.. ئای کەناخۆشە.. ئای کەناخۆشە! بەهەناسە سواریەوە راژەنی دەردو ئازاری خۆی بیرکەوتنەوە))

ئاشقە مارو هەلۆکەی قسەیان پی بری و گوتیان: (ها کابرای چاکەوەبوو! قسەمەکەو گویمان لی بگرە: ئا لیرە برۆ تادەگەیتە ئەو شوینەی لەوێ دنیا لە باخاتی

خۆی دا چاوەنۆرتە. برۆرە نيو مەلۆی گولآنی ئاوەدان بەچلآوچلی هەنگو حاقووی کۆتران، لەویٚ تیر بەدیار پۆلە بالندەی خۆش ئاوازەوە گویٚ بگرەو لەوانەوە فیری سروود چرین بە.. خاسەوە بووەکان پیویستیان بە لاوژەو ئاوازە، ئەوانەی بەنۆشەوە دەنازن قسە دەبیژن..

کەتیٚ هەلکەونە گۆرانیش ئەوەی چاکەوە بووەکان دەی لاویژینن ئەوان نایلینەوە، بەلکو باری لی دەگۆرن.

زارا گوتی: گەوجینە بیٚ دەنگ بن! وادیارە ئەو راوەنگوین و خۆشانییەی بەحەوت رۆژ بۆ خۆمم بەدەست هینا ئیوە پیتان زانیبیٚ.. لەمەولایش دەگەریمەوە سەر ئەو سروودەی بۆ ئەوشیرینی یەم بنیاد نا، ئەوجا بۆخۆم پیی چاك دەبمەوە. ئەوە دیسان گەرەکتانە واز لەم کارەم بهینم؟!

جووتە جانەوەر کردیانە هەرا: قسە مەکە، ئەوەت لەبیرچووەتەوە کە چاك بوویتەوە؟ خیرا تاریکی نویٚ بۆ خۆت سازبگە؛ چونکە بەتاری کۆن سروودی تازت پیٚلی نادریٚ.

زارا! تۆ گۆرانی خۆت بچرە.. با وەك گەردەلوول نرکەی بی.. خۆتی پیٚ چاك بکەرەوەو چارەنووسی خۆتی پیٚ راپەرینە. لەپیش تۆدا کەسیکی دی ئەمەی لە قەبەڵ نەنووسراوە.

زارا! جانەوەری لەمەرخۆت باشت دەناسن و دەش زانن کەچیت لیٚدیٚو چی دەبیٚ. تۆ پەیامبەریکی و جارت داوە کە هاتنەوەی شتەکان دووبارەیەکی ئەبەدییە، هەر لە ئیستاوە ئەمەت لەچارە نووسراوە کە یەکەم کەس بی بۆ بلآوکردنەوەی ئەم پەیرەوە، لە بەلگەبەندو مەترسیدا کاریك تەیاری خۆتە. زارا، لەگەڵ تۆمانە! دەستوورکاری یەکت بەلامانەوە شتیکی نامۆنیە. ئەوەتا دەلیی : هەرچی شت هەیە تا هەتایە دیت و دەگەریتەوە.. ئیمەیش لەتەکیان دا هەر دەگەرییەنەوە.. ئەوەتانیٚ دەلیی لەمەو بەرو بۆ جارەهای بیٚئەژمار بووینەوە، دیسان شتەکانیش لەگەلمانا هەربوونەوە.

تۆ باوەرت بەمەزنە یاسای دووبارە بوونەوە هەیە. ئەم یاسایەش دەق وەك سەعاتی لمە: هەر کەباری سەرەوەی بەتاڵ بووەوە لای ژیرەوەی هەڵ دەگەریتەوەو سەر لەنویٚ دادەمیزیتەوە..هەروەها سەرلەبەری سالەکان چون یەکن، ئیمەش لەم مەزنەیاسایەدا سەرجەممان چوون یەکی خۆمانین و دەبینەوەو دەگەرییەنەوە.

لەگەڵ تۆمانە! ئەگەر ئیستا بتەوێ بمری ئیمە دەزانین چۆن لەگەڵ نەفسی خۆت دا– دەکەویتە رازو نیازەوە.. بەڵام ئاشقەمار و هەلۆکەت تکات لی دەکەن لەحالی حازردا سنوریك بۆ زیندەگانی خۆت دانەنیی.

کەتۆ بۆ ماڵاوایی خۆت تیك نابێ ئەوا هەناسەی ئاسوودە بوون دەدەیتەوە.. ئەمە وایە، نەوەك بەئارەزوو بنالینی، ئەوسا تۆی جەربەزەو خۆگر کۆلی گران لەئەستۆت دادەمالی و دەبیژی: ئەوەمنم دەمرمو سەرەو نگوون دەبم ؟.. دوای کەمیکی دی دەبمە شتیکی نەبوو چونکە گیانەکانیش وەك لەشەکان نامینن.. بەڵام تۆری ئەو (علة)انەی دورەی داوم رۆژی لەرۆژان پەیدا دەبنەوەو سەر لەنوێ دروستم دەکاتەوە، منیش بەشیکم لەعیلەتگەلی گەرانەوەی ئەبەدی بۆ هەموو شتیك.

ئیدی هەر کە خۆرو زەوی گەرانەوە منیش بەخۆم وئاشقە مارو هەلۆکەمەوە لەگەلیان دەگەریمەوە ..بەلێ دەگەریمەوە بەلام نەك بۆ ژیانیکی تازەو چاکتر یان بۆ ژیانیکی مانەندو ویچوو. بەلکو بەگەرانەوەیەکی هەمیشەیی بۆ دەق و سەر لەبەری ئەم ژیانە. دیسان باوەر دەهینم بە هەمیشە گەرانەوەی شتەکان.. دیسانەوە مژدەی رۆژی رووناك بۆ زەوی و مەردوم جار دەدەم.. مزگینی دەرکەوتنی مرۆڤیبالا رادەگەیەنم.

ئەمە قسەم بوو، گوتمو تیکی شکاندم، ئەمەیە کەتاهەتایە لەچارەم نوسراوە، ئاوا بە گەف و مزگینی دانەوە لەپەردەی نەمان دا بۆ خۆم سەردەنیمەوە. ئیستا ساتی خۆی هاتووە.. ساتی پیرۆز بایی لەو کەسەی بۆ خۆی سەرەونگووم دەبێ. ئاوا زارا دەچیتە پەردەی نەمانەوە.

ئاشقەماروهەلۆ ئەمەیان گوت و بەتەمابوون زارا شتیکیان وەڵام بداتەوە..بەڵام نەیزانی جووتەجانەوەرەکەی لە قسە وەستاون؛ چونکە بەتەواوی لەرازی نەفسیخۆیەوە گلابوو.. وادەردەکەوت کەنووستووە کەچی بەخەبەر بوو.

جانەوەرەکان لەم بی دەنگییەی زارا پەست بوون و ئیدی لەسەر خۆ لیی کشانەوە دواوە .

ئاواتی مەزن

ئەی نەفسەکەی لەمەر خۆم فیرم کردووی وشەی (ئەمڕۆ) بلیی، هەر وەك چۆن وشەی (دوینێ و پیرێ) دەبیژی. فیرم کردووی بەسەر هەموو پووکاوەیەکدا و لەهەر شوینیك بێ سەمابکەی.

ئەی نەفسەکەم! وردە زیندەگانی و پەنامەکی یەکانی وردە پەسندایەتیم لی داتەکاندی. قایلم کردی بە بەرچاوی خۆرەوە بەرووت و قووتی دەربازبی.

ئەی نەفسەکەم! لەهەموو بەندیکی پەنهان رزگارم کردی.. لەهەموو چلکنیك پاکم کردیەوە.. جالجالۆکەکانم لی تاراندی و هەر نووریك ئاویتەی تاریکی بووبێ لیم رەواندی یەوە.

کەوتمە دەماندنی گەردەلوولی بیر بەسەر شەپرزە دەریای تۆدا و بەئاسۆی تۆوە هەورە رەشەکانم رەواندنەوەو تاوانی کوشندەم تیدا نەهیشتی.

ئەی نەفسەکەم ئەو مافەم دایتێ گەردەلوول ئاسا بلیی: ((نا)) سامالٌ ئاساش بیژی ((بەلێ)) ئەوجا وەك ئەو نوورەی بەرزەخی فەرتەنەکان دەبرێ تۆش بۆ خۆت هیور دەبیتەوە.

ئەی نەفسەکەم! ئازادیم بۆ رەها کردووی، تۆش دەتوانی بەو ئازادی یە دەسەلاتت داسەپینی بەسەر بوونەوەری ئیستاو لەمەولادا.. هیچ نەفسیکیش هیندەی تۆ هەست بەزەمانی ئایندە ناکا.

ئەی نەفسەکەم! فیری سووك بینی و رق لی بوونەوەیەکم کردووی گەندەڵ نەبێ.. بەرادەیەك تی هەلکیشێ تا دەگاتە ئەو پەری خۆشویستن و ئەو سەری سووك کردن.

ئەی نەفسەکەم! فیرم کردی چۆن قایل کاریك بی..بەرادەیەك هۆیەکان و سەرەتاکانیش چۆنت بوین ئاوا مل کەچ بن. ئەوجا وەك ئەو خۆرەت لیهات کە دەریاکان بەوە قایل بکا بۆ سورگەی خۆی بلند بیتەوە.

ئەی نەفسەکەم! هەرمل کەچی و رەدووکەوتن و بەندایەتی یەکم لی دارنی، تا بۆخۆت لەزەحمەت و سەختی دا سەروەربی و لەرۆژگاردا بۆخۆت فەرمانداربی، چونکە تۆ بریتیت لە بریاردراویکی تەوزیمی.

ئەی نەفسەکەم! ناوەتازەکانم پێ بەخشیوی.. بەوازی و یاریی جۆراوجۆرەوە کەیفم سازکردووی.. ئەوجا ناودیرم کردی بە بریاردراویکی تەوزیمی و ئۆقیانووسی ئۆقیانووسەکان وجەمسەری زەمانەو منارەی کەنارو ئاسۆ.

ئەی نەفسەکەم! بەسەر وڵاتەکەت دا- دانایيم باراندووەو هەموو کاسەيەکيم بەديرينە شەرابی ماريفەت پرکردووە.

ئەی نەفسەکەم! بەهەموو تاريك‌و رووناکی‌و بەهەموو ئارام‌و جونبوشە حەزيکی لەم گەردوونەدا هەن نوقمم کردووی.. ديتم کەوتوويتە گەشە بەچەشنی پۆخەميو کەخۆی رادەداو دەبيتە شەقە.

ئەی نەفسەکەم ! تۆ کورەداريکی بارگرانی.. هيشووەکانت خۆيان داهيشتوون‌و بەرهاتوون.. بۆلی هيشووەکانت گۆمەمکی قنجن‌و لە ئاوداری‌دا مۆر دەچنەوە.. ئەوجا بەهۆی بەختەوەريی پەنهانتەوە شەکەت‌و ماندووی،، تۆ هيندە ئارامی کە شەرم لەئارامگرتنی خۆت دەکەيتەوە!

ئەی نەفسەکەم! لەم گەردوونەدا هيچ نەفسيك لە تۆ ڤيانترو گوشادترو بەسۆزتر نيە.. ئەگەر – رابووردوو داهاتوو لەکايەی تۆدا ليکدی نزيك نەبنەوە ئەی لەکوێ لووتيان دەبێ بەلووتی يەکەوە!؟

ئەی نەفسەکەم! هەرچيم لەدەست دابوو بەتۆم بەخشی ئيستاش دەت بينم بەزەردەخەنەوە دەبيژی: ئەرێ وشەی شوکرانە بيژی دەکەويتە سەر کاممان؟.

ئەدی پێويست نيە کەبەخشندە سوپاس گوزاری ئەو کەسە بێ کەبەريزەوە دياريەکەی لی وەردەگرێ ؟!

ئەی بەخشندايەتی پێويستی يەکی دەروونيی بەخشندەو وەرگرتنيشی بەزەيی هاتنەوەيەکی دەروونيی وەرگر نين؟!

ئەی نەفسەکەم! دەرك بەکرۆکی خەندەت‌و مانای خەفەتباری يەکەت دەکەم؛ ئيستا تۆ لەپی ئامەدی‌و پر حەزی بەخشينت دريژ دەکەيتەوە، دەروانيتە ئەو سەری دەريای کەفچرو لەديدەکانتا زەردەخەنەی ساماڵەو دەبريسکيتەوە.

ئەی نەفسەکەم! هەر ئەوەندە بزەت دەرکەوت کێ خورەمی فرميسکی خۆی پێ‌رادەگيرێ؟!..

ئەو سۆزو ميهرەبانی‌يەی لەخەندەی تۆدا هەن فريشتە کانيش دەخەنە پرمەی گريان!!

سۆزی تۆ کە سنووری بەزاندووە لەشیوەن و فیغان دا خۆ داری دەکا.. لەهەمان کات دا زەردە خەنەکەت تاسەی گریان دەکاو بوونە قوربانیشت بەهەنیسکەوە ڕۆرۆیەتی.

تۆ بەسرپەوە دەلیی: لەهەر فرمیسکیك دا نالینیکەو لەهەر نالینیك دا سکالایەکە. بۆیە لەپەناوە زەردەخەنەکەت بەلاوە پەسندترە تاوەکو ئاشکرا کردنی ئەو خیراتەی شانت داوەتەبەری .. تا ئەو ئەلهایەی پەلت رادەوەشینێ ئەو توولە میوانە بلەرزینیتەوە کە بەعەزرەتەوەن میوە چنەکان قەپچریان بکەن.

ئەی نەفسەکەم! کە خۆت ڕاگرتبێ و نەگریی و پیلوی سوورت داخستبن پێویستە بەسترانەوە دەنگی خۆتی لێ هەڵ بری.

ئەی نەفسەکەم! دەخەنم و سەرنجم بدەرێ، منیش باخەبەرت دەکەم: ئیدی دەتوانی هەورە گرمە ئاسا سروودەکانت پچری.. بەرەنگی دەریاکانیش گوێ قولاغی تریە ئاهەنگی هەوەس و حەزەکانت بن.. شناوەری زیرین و بەلەنجەو غەمزە بەسەریەوە مەلەبکا.. تا ئەو شوینەی کابرای بەزەبرو ئیرادەی لێ ڕاست دەبیتەوەو بەجوانی‌یەکەوە مقەستی ئەلماس بۆ قەپچری هیشووە تریکان دەگرێ بەدەستەوە..

نەفسەکەی لەمەر خۆم ! ئەوەیە دڵ سۆزو رزگار کەری تۆ.. ئەوەیە ئەو شکۆمەندەی کەناوی خۆی لەسروودەکانی دوا ڕۆژدا پەنهان داوە..

ئیستا تۆ خۆت بەخەونەکانت دەسپیری.. لەشوینی کشومات دا گرەی تینویتیت بەرووبارەکان دادەمرکینی.. خەمناکی نامینێ وبەسرووودەکانی زەمانی ئایندە- دەگەیتەوە.

ئەوجا ماندویتیت دەحەسیتەوە.

ئەی نەفسەکە! هەمووشتیکم پێ بەخشی و دەست بەتاڵ مامەوە.. دواییێ بەخشینم ئەوەیە کە راستت دەکەمە بۆ تێچریکانی سروود، کەواتە ئیستا پیم بلێ: وشەی سوپاس لەسەرکاممانە ؟

نەفسەکەی لەمەرخۆم ئیدی سترانی خۆت بلێ و لەبەرخاتری منیش تیرا چرکینە. دەلیم گەرێ با هەموو سوپاسبەندیکم ئاراستەی تۆ بێ.

زارا ئاوای گوت...

سروودیکە بۆ سەماو هەڵپەرکێ

١

ئەی ژیان! نیگای خۆم برینە ناخی چاوەخوماریەکانت، ئیدی پرتەی دلم وەستا، چونکە دیتم لەچاوەکانتا زیردەدرەوشیتەوە.. کەشتییەکی زیرینم بینی بەسەر دەریاوە دەتروسکایەوەو تیك بەستی بیشکەیەکی ئالتوونی بوو کەخەریك بوو نوقم بێ.

ئەو قاچانەم کەبە ئاشقە شیتانەی سەما پیکراون تۆ نیگایەکی مەستکەری توینەرەوەی پرسای خەندانت تی گرتن. هیشتا دەستە بچکۆلەکانت دووپلیان نەسرەواندبووە دەفەکەت قاچم کەوتە وزاق‌و پاژنە پێ یەکانم بۆ هەوای ئاوازەکانت گوییان راگرت.. گویی هەموو سەماچی‌یەکیش لە پاژنە پییدا—دەکریتەوە. ئەی ژیان! بۆ لای تۆ فرکانم کرد.. بەلام خۆت لی لادام‌و تۆرایت.. ئیدی گورزە پرچی پەریشانت لەلایەکەوە فیشکەی ماریان پێ بیستم‌و لەسەرە زمانەی کلافەشیانەوە نووکە پەیکانیان پیشان دام!

قلمبازم داو لەخۆت‌و مارەکانت کشامەدواوە .. ئیدی خۆت حەواداو بەرەو رووم هاتی.. چاوەکانیشت هەوەس‌و ئارەزوویان لی هەڵ دەقولێ‌و بەنیگای ترازاو گەرەکیانە بم خەنە سەر پیچەرێ.. ئاوا قاچەکانم بە توونا‌وتوونی ریگادا فیری ئوینبازی بوون.

ئەی ژیان! لەنزیکەوە لیت دەترسم‌و لەدووریشەوە خۆشیم دەویی.. کەپشتم لی هەڵ دەکەی کیشم دەکەی‌وکە رووشم تی دەکەی دەم وەستینی. بەهۆی تۆوە ئازارمەندەم، دەبێ لەپیناو تۆدا بەرگەی چ ئازاریك نەگرم؟!..

بەساردیتەوە سووتینەری.. بەفروفیلتەوە جادووگەری.. بەپشت لی هەڵ کردنتەوە کیشندەی.. بەقەشمەریتەوە پەنادەری !

دەبێ کێ رقی لیت نەبیتەوە– هەی دیل گری سەرە هەرزی جادووگەر.. ئەوەتای هیچ مەبەستیکت لەدەست دەرناچێ. کەتۆ بێ تاوان‌و گەوج بی‌و بۆ کەتن‌و گوناه بەپەلە بی دەبێ کێ تۆی خۆش نەوێ؟!.. ویرای ئەوەش لە چاوەکانتا تیلەو نیگای ساوایان بەدی بکرێ؟.ئەرێ کچۆلە پاکیزە ئاوارەکە بۆ کوێ دەم دەیتە بەرخۆت؟!.

ئەرێ بیدینە لاوەکە! چاوم لیتە لەبەردەممەوە بە چەتوونی‌و جوانیەکەوە رادەکەی؟.. ئەوا منیش بەسەرما‌و هەلپەرینەوە دوات دەکەوم.. دەربەست نیم

بشکەومە تەنگەبەری وەهاوە ملەمای لی برابیو سەرودەری لی نەکەم. ئەوەتۆ لەکویی؟.. دەستت، هیچ نا پەنجەیەکتم پەنجەیەکتم بۆ دریژ بکە. ئەوەی لەبەردەمی من دایە بریتییە لەئەشکەوتو زەندۆڵ.. دەی بوەستە! گوایە ئەو کوندو شەمشەمە کویرانەت چاو لی نین کە بەدەورمان دا بڵاو بوونەتەوە؟!.

ئەی بالداری تاریکستان! لەسەر خۆبە. گوایە تۆ قەشمەریت پیم دێ؟.. دەبێ ئیستا ئیمە لەکوێ بین؟.. ئەوە لەسەگەلەوە فیرە وەرین بووی و ددانە بچکۆلەکانتم لی گردەکریتەوەو لەودیو پەرچەمو بالە ئالۆزکاو و خنجیلانەکانتەوە نیگای داگیرساوم حەوالە دەکەی؟!.

دەتەوێ سەمای کیوی بکەم یان سەمای دەریایی بکەم؟.. من راوچیم؛ ئەوجا حەزدەکەی ببیتە سەگی خۆم یان ببیتە نیچری خۆم؟.

ئەی ژیان!تۆ (وەك بالندەی شوان هەڵ خەلەتینە) لەخشکەوە بالە تەپێ دەکەیو شوقاری ! ئیستاکە بیرە لام، ئەوجا بۆی هەڵ بکیشێو بەلایەکی کەدا بۆی برۆ.

وای بۆ خۆم! بازم داو کەوتم. ئا سەیریکم بکە چۆن کەوتوومو هانام بۆ هاوردووی! ئەرێ باشتر نەبوو بەریبازگەی جوانتردا شوینت بکەوتمایە.. وەك ریچکەی خۆشەویستی بەنیو درەختی رەنگاری قەشەنگ دا، یان بەقەراغ دەریاچەیەکدا کەخیلە ماسییە زیرینەکان بەسەماوە هەلبەز و دابزیانە؟.

ئیستا هیلاكو ماندووی.. ئا لەوێو بەرەو خۆر ئاوبوون بەرغەلیك دەلەورێ.. ئەی پیت خۆش نیە ئیمەش لیی بحەوییەوەو لەولاوەش بلویری مامەی شوان تووڕەی بێ؟!

من بۆ ئەو شوینە دەت گرمە کۆلم.. کەواتە هەردوو مەچەکی خۆتم بدەرێ. لەوانەشە تینووبی.. قەیدی نیە بەشی تینویتی شکاندنم پێیە.. بەلام لیوەکانت لەهەموو خواردنەوەیەك دەتۆرین!

بووبە ماریك هەڵ گەرایەوە: ئەمەیە جادووگەر.. راخز.. شۆخوشەنگ.. راچەنیو!.. نازانم خۆی هەڵ خزاندە چ کونو کەلەبەریکەوە، دوای ئەوەی شەپازلەیەکی مالی بە رووم داو شەقلی دەستە سوورەکەی پیوە بەجێ هیشت!!

ئەی خنجیلانە جادوو بازەکە لەگەڵ تۆمە! هیندە بەدواتا رەتامو چاودیریم کردی شەکەت بووم. تائیستا سترانی خۆمم پێ دەبیستی، لەمەدواش هاواری خۆتم پێ

دەبیستی. دەی راستەوەبە! بەهەوای ئەو قەمچی‌یەی دات دەوەشێنێ سەما بکە. بەراستی من قەمچی خۆمم لە بیر نەچۆتەوە.

٢

ژیان گویی ئاخنین و لەوەڵامدا پێی گوتم:

زارا شرنگە بەقەمچی یەکەت مەگرەوە، باش دەزانی کە هەرا هەرا بیرکردنەوە ئیفلیج دەکا.. ئەوا نمایلەو خەیالیش سەریان تێ کردم، چ من و چ تۆ لە خیلی تەوەزەلەکانین ، لەنەدیوی چاکەو خراپەوە کەوتووین بەسەر دوورگەو میرغوزاری خۆماندا، کەسیکی دیکەش لەتەکمان دا نەی دۆزیونەوە، کەواتە گەرەکە یەکدیمان خۆش بوێ. گریمان خۆشویستنەکەمان لەباخی دلەوە نەبوو، ئایە کاریکی رەوایە بەپیچەوانەوە، لەلایەکی دیکەوە سۆزی نەفرەت دەمەبدەین و لەیەکدی زویرو تەوەلابین؟!

تۆ دەزانی بەزۆری تۆم خۆش دەوێ و لەم خۆشویستنەشدا سنوور دەبەزینم؛ ئەمەش لەبەر ئەوەیە لەداناییتەوە غیرەت دەم گرێ. وای بەدەست ئەو دانایی‌یە پیرە شیتەوە! ئەگەر هات و رۆژیك ئەو داناییەت بەجیی هیشتی هیندە ناخایەنێ خۆشەویستی‌یەکەی منیش بەجیت دەهیلێ)).

ژیان بەدەوروبەری خۆی‌دا روانی وگوتی: زارا! تۆ هیندە دلنیاو بەئەمەگ نی، خۆشویستنەکەت دوورترە لەوەی بگاتە ئەو سنوورەی بەقسەکانت وەسفی دەکەی. دەشزانم: بیر دەکەیتەوە کە دوای کەمیك بەجیم بهیلی.

لەسەر بلندانی‌یەکە کۆنە زەنگیکی قەبەی لی‌یەو ساتەکانی تاریکستان لی ئەداو ترینگەی دەگاتە بنی ئەشکەوتەکەت.. کەنیوە شەو لادەکاتەوە لەیەکەم سات دا بەخەیالتا دێ بەجیم بهیلی. زارا! باش دەزانم بریارەو داوتە کە بەجیم بهیلی.

بەدوودلی‌یەوە- وەڵامم دایەوە:

بەلێ، وەلی شتیکی دیکەش دەزانی. لیی چوومە پیشەوە کەلەنیو زلفە زیرینە پەریشانەکانی دا وشەیەکی دی بەگوێدا بچپینم، ئەویش گوتی:

((کەواتە زارا! تۆ ئەمە دەزانی.. بیجگەی تۆ کەسیکی کە نیە بیزانێ)).

دەستمان کرد بەتیل‌و نیگا لیکدی گرتن بەسەر ئەو میرگە سەوزانەدا کە شنەی نمناکی ئیواران دەی ئەنگاوتن ئیمەش دامانە هارژنی گریان.. لەوساتەدا هەستم پیکرد کە بۆ من ژیان لەداناییم ئازیزترە.

زارا ئاوای گوت...

١-ئەی ئادەمی ! وریای خۆت بە.

٢-دەبێ نیوەشەو لەناخی خۆیدا چی بلێ؟

٣-نوستووم‌و نوستووم.

٤-لەخەونیکی قوولەوە بەهۆش هاتم.

٥-جیهان بۆ خۆی قوولە.

٦-لەوە قولترە کە شەوو رۆژ بروای پییەتی.

٧-ئازارەکانیش قوولن.

٨-شادمانی‌یەکەی لەخەمناکی‌یەکەی قوولترە.

٩-رابووری‌ن‌و کۆتایی گوتەی ئازارەکانن بۆ جهان.

١٠-بەلاَم شادمانی ئەبەدی دەخوازێ.

١١-ئەبەدایەتی قوولْ دەخوازێ.

١٢-((! . !))

حەوت ئالقە
يان سروودى بەرايى و كۆتايى ، ئەلف و يێ [٣٣]

١

من پێش بينيكم و كەيلى ئەو گيانەم پەيدۆزو ئاشكرا كارە.. ريبواريكم بەيالەو يالى نيوان دوو دەريادا سەردەكەوم.. ريبواريكم بەنيوان پيشين پاشيندا گوزەر دەكەم.. نەسرەوتيكم وەك ئەو پەلە هەورەى لەو قولاييانەوە خۆى دەدزيتەوە كەكينەوەرو دوژمنى هەرماندويەكە نەئەوەتانى بژىو نەئەوەتانێ بمرێ!

من ئەو پەلە هەورەم.. بەرسنگى تاريكى بۆ بريقەى ئەو روناكىيە رزگاركەرانە هەڵ ناوە كەبەشريخەو بريسكەيەوە ژان دەى گرێ.. هيندە چەسپيو بێ گەمەى بەچەسپيو بێ.. من پەلە هەوريكم و تريشقەو چەخماخەى روناككەرەوەم گرتووە بەكۆلمەوە.. ئەو كەسەى بەم شريخەو بريسوانەوە بەژانەوەبووە زۆر بەختيارە! بەڵام چاريش نيە چۆن هەورى قورس پيشەى خۆ مەلاس دانە دەبێ ئەو كەسەش بۆ ماوەيەكى دريژخايەن خۆى بەلووتكەوە مەڵاس بدا! چونكە لەسەريەتى رۆژێ لەرۆژان روناكىيەكانى زەمانى ئايندە هەڵ بگيرسينێ.

ئيدى چۆن بۆ ئەبەد ((هەميشە)) سويم نەبيتەوە.. چۆن بۆ ئالقەى ژن و ميردايەتى گرم تێبەرنەبێ.. بۆ بازنەى هەموو ئالقەكان شەيدا نەبم كە لەوێ كۆتايى دەبيتەوە بەرايى؟

تا وەكو ئەمرۆ ئافرەتيكم دەست نەكەوتووە بمەوێ بىكەمە دايكى رۆلەكانم، بيجگە لەو ئافرەتەى خۆشم دەوێ؛ چونكە ئەى ((ئەبەدايەتى)) تۆم خۆش دەوێ..

-ئەى ئەبەدايەتى بەراستى من تۆم خۆش دەوێ-

---

[٣٣] نووسراوە (بۆ ل ٢٦١) نشيد البدايه والنهايه، الالف والباء.

بەلامەوە ((ئالانى)) ئەلف و بێ- بۆ سەرجەم دەبيژرێ و رۆيشتووە. بەڵام كە (ئەلف)) هيماى (بەرايى) بێ، دەشێ دواين پيت هيماى (كۆتايى) بێ. لەبەر ئەوە بەش بەخۆم نووسيم: ((ئەلف و يێ))، واتە بە (ێ) نەك بە (ب).

٢

که بەرقەوە شاڵاو بۆ گۆڕستان بهێنمو ئابڕووی بەرمو چی نیشانەی سنووربەندە بۆ دوور فڕێی بدەمو دەستم بگاتە لەوحەی دەستووراتەکانو بەگەرووی زەندۆڵو دۆزەقەدا وردوخاشیان بکەم..

ئەگەر بەقەشمەرییەوە گوتە بێژەداپۆلکیوەکان پەرشوبلاو بکەمو رەشەبا ئاسا تەونە جالجالۆکەکان وەبەر خۆدەمو کونە ئەشکەوتە بۆگەنیوەکانی مەرگ پاك بکەمەوە، کە بەکەیف خۆشییەوە لەو شوێنەی خواوەندەکانی زەمانی دوابراوی لێ گۆڕ کراون دابنیشمو پیرۆزبایی لەجیهان بکەم.. هەر لەنزیك بتخانەی ئەوانەی بوختان بۆ جیهان هەڵ دەبەستن منیش خۆشەویستی بەسەردا بڕێژم- ئەوە هەمووی لەپێناو ئەوەدایە کەشەیدای بینینی پەرستگاو گۆڕەخواوەندەکانم لەکاتێکدا چاوی ئاسمانی بێگەرد گومەزە شرەکانیان دەسمێ.. ئەوجا وەك سەوز گیاو گوڵاڵە سوورە بەسەر پەردووی کەلاوەکانیانەوە لیی رۆدەنیشم.

ئیدی چۆن بۆ ((ئەبەد)) سویم نەبێتەوە.. چۆن بۆ ئالقەی ژنو میردایەتی گرم تێ بەرنەبێ.. بۆ بازنەی هەموو ئالقەکان شەیدا نەبم کەلەوێ کۆتایی دەبێتەوە بەرایی؟ تا ئەمرۆ ئافرەتێکم دەست نەکەوتووە بمەوێ بێکەمە دایکی رۆڵەکانم، بیجگە لەو ئافرەتەی خۆشم دەوێ چونکە ئەی ((ئەبەدایەتی)) تۆم خۆش دەوێ..

-ئەی ئەبەدایەتی بەراستی من تۆم خۆش دەوێ-

٣

ئەگەر سروەیەك لە شنەبای داهێنانی خواوەندانە لەمنی هەڵ کردبێ.. تەنانەت کەکویرە ریکەوتیش ناچار بکا بکەوێتە سەماو سوورانەوە بەچەشنی هەلپەرکێی ئەستێرەکان بەچەرخی گەردوونەوە، ئەگەر هاتو بەقاقای بروسکەی داهێنانەوە کردمە پێکەنینو یەك لەسەریەك چەخماخەی کاریشی بەدوادا هات، ئەگەر لەگەڵ خواوەندەکاندا مۆرە فڕێ بدەمە سەر نەردی زەوی تا بیهێنێتە هەژانو شەقەتۆلەو کلپەی ئاگر فڕێ بداتە تاقی ئاسمانەوە- هەمووی لەپێناو ئەوەدایە کە زەوی نەردێکی خواوەندانەیەو بەزەبری تازە وشەی خولقینەرو بەتاوی داوەرینە سەری مۆرە خواوەندییەکان دەکەوێتە لەرزەو راتەکان.

ئیدی چۆن بۆ ئەبەد سویم نەبێتەوە، چۆن بۆ ئالقەی ژنو میردایەتی گرم تێ بەرنەبێ،بۆ بازنەی هەموو ئالقەکان شەیدا نەبم کە لەوێ کۆتایی دەبێتەوە بەرایی؟

تا ئەمڕۆ ئافرەتێکم دەست نەکەوتووە بمەوێ بیکەمە دایکی ڕۆڵەکانم، بێجگە لەو ئافرەتەی خۆشم دەوێ چونکە ئەی ((ئەبەدایەتی)) تۆم خۆش دەوێ..

–ئەی ئەبەدایەتی بەڕاستی من تۆم خۆش دەوێ–

٤

ئەگەر لەو کاسەیە دەرمانێك بنۆشم کەگێراوەی هەموو داوودەرمانێك بێ.. کەدەستم درێژ بکەمو دوورو نزیك تێك بکەمەوە .. ئاگرو بیرکردنەوە یەکبخەم.. خۆشیو ناخۆشی لێك بدەم.. قەشەنگو دزێوی شتەکان ئاوێتە بکەم.

ئەگەر من گەردیلەیەکی گیان فیدابمو لەدەریای لمدا شتەکان لەکاسەی داودەرمانەکەدا ئاوێتە بکەم هەمووی لەپێناو ئەوەدایە کە ((خوێیەك)) لە ((هەبوون))دا هەیەو چاکەو خراپەی پێ جۆش دەخۆن.. خراپەش لەو بەهاراتانەیە کاسەکە –کەیلو کەفەسەر دەکا.

ئیدی چۆن بۆ "ئەبەد" سوێم نەبێتەوە، چۆن بۆ ئالقەی ژنو مێردایەتی گڕم تێ بەرنەبێ.. بۆ بازنەی هەموو ئالقەکان شەیدا نەبم کە لەوێ کۆتایی دەبێتەوە بەرایی؟

تا ئەمڕۆ ئافرەتێکم دەست نەکەوتووە بمەوێ بیکەمە دایکی ڕۆڵەکانم، بێجگە لەو ئافرەتەی خۆشم دەوێ؛ چونکە ئەی ((ئەبەدایەتی)) تۆم خۆش دەوێ..

–ئەی ئەبەدایەتی! بەڕاستی من تۆم خۆش دەوێ–

٥

ئەگەر من دەریاو هەرچی لەدەریا چووبێ خۆشم بوێ لەو حەلەشدا پتر حەزداری بم کە بەگەرداوەکانیەوە لەتەکما جەنگابێ.. کە من وەك دۆزەرەوەکان لەنەفسی خۆمدا خۆشییەك هەڵ بگرم بۆ کەناری دیارو نادیار کەشتییەکان برەتێنێو دڵی دەریاوانەکانیش پڕ لە شادی کا.. کە لەخۆشیاندا بقریوێنم: ئەوا دوا قەراغ لەبەرچاو نەماو سەباەت بەوەش دوا ئەلقەی پەیوەندیەکەم پسا –ئەوسا لەنێو قەدی مەودایەکی بەرینی پرهەرادا دەبینمەوە، مەودایەك بێو دوور بێ لەبەدوایەکدا هاتنی شوێنو زەمان. دەی پیرە دڵەکەم با بۆپێشەوە ڕاستەوەبین؟!

ئەی هاوار! چۆن بۆ ((ئەبەد)) سوێم نەبێتەوە، چۆن بۆ ئالقە ژنو مێردایەتی گڕم تێبەرنەبێ، بۆ بازنەی هەموو ئالقەکان شەیدا نەبم کە لەوێ کۆتایی دەبێتەوە بەرایی؟

تا ئەمرۆ ئافرەتيكم دەست نەكەوتووە بمەوێ بیکەمە دايكی رۆلەكانم، بيجگە لەو ئافرەتەی خۆشم دەوێ چونكە ئەی ((ئەبەدايەتی)) تۆم خۆش دەوێ..

-ئەی ئەبەدايەتی! بەراستی من تۆم خۆش دەوێ-

٦

ئەگەر پەسندی من پەسندی سەماكەران بێ .. ئەگەر زۆرتر لەبەرئەوە كەوتبمە سەما چونكە بە درەوشانەوەی گەوهەرو زمرووت كاريگەرم.. ئەگەر خراپەی من خراپەيەكی خەندان بێ و هاورازی ياسەمين جارو پەلو لقی گولاَن بێ ئەوە لەبەر ئەوەيە هەرچی بەدبی لەگەڵ پيكەنيندا يەكگيرە.. كە ئەو يەكگيریيەش بەندە بە پاكانەو رايی كردنی خودی ((خۆش هيوايی)) لەمەرخۆيەوە.

بەلامەوە ((ئەلف و یێ)) بريتين لە گۆرانكاریی و روون بوونەوەی هەموو خەستی و چریيەك: هەموو قورسيك سووك ببيتەوەو هەموو لەشيك ببيتە سەماكەريك و هەمو بيريك ببيتە بالندەيەك.

راستی يەكەی ئەوەی (بەرايی و كۆتايی) بێ ئا لەمەدايە.

ئيدی چۆن بۆ ((ئەبەد)) سويم نەبيتەوە، چۆن بۆ ئالقەی ژن و ميردايەتی گرم تی بەرنەبێ، بۆ بازنەی هەموو ئالقەكان شەيدا نەبم كە لەوێ كۆتايی دەبيتەوە بەرايی؟

تا ئەمرۆ ئافرەتيكم دەست نەكەوتووە بمەوێ بیکەمە دايكی رۆلەكانم، بيجگە لەو ئافرەتەی خۆشم دەوێ؛ چونكە ئەی ((ئەبەدايەتی)) تۆم خۆش دەوێ..

-ئەی ئەبەدايەتی بەراستی من تۆم خۆش دەوێ-

٧

ئەگەر بەژوور سەرمەوە هەموو ئاسمانەكان بە كشوماتیيەوە برەوينمەوە .. بە كەناری ئاسمانەكانمەوە بدەمە شەقەی باڵ.. كەهات و لەناخی مەودا رووناكیيەكاندا كەوتمە مەلەو لەسەرفرازيی خۆم دا- دارای پەندی بالندەكان بم- هەمووی لەبەر ئەوەيە كەدانايی بالندەكان دەلیّ: ((سەروو، خواروو)) نين.. ليرە بێ و لەوێ بێ نەفسی خۆتی بۆ حەوالەكە. لەبەر ئەوەی سووكەلەی برۆ بۆ پيشەوە يان بگەريرە دواوە. ئيدی قسە مەكەو بچريكينە ؛ ئەوە نيە قسەكردن رەوشتی خيلە قورس و چرەكانە؟!

كە -گوتە-ش بلند دەبيتەوە هەر بۆ لای رۆح سووك و ناسكۆلانە.

-ئيدی هەر بچريكينەو قسە مەكە!

ئەی هاوار! چۆن بۆ ((ئەبەد)) سويم نەبيتەوە، چۆن بۆ ئالقەی ژن و ميردايەتی گرم تی بەرنەبێ، بۆ بازنەی هەموو ئالقەكان شەيدا نەبم كە لەوێ كۆتايی دەبيتەوە بەرايی؟

تا ئەمرۆ ئافرەتێکم دەست نەکەوتووە بمەوێ بیکەمە دایکی رۆڵەکانم، بیجگە لەو ئافرەتەی خۆشم دەوێ؛ چونکە ئەی ((ئەبەدایەتی)) تۆم خۆش دەوێ..

–ئەی ئەبەدایەتی! بەراستی من تۆم خۆش دەوێ!

زەردەشت ئاوای گوت...

زەردەشت ئاوای گوت
بەشی چوارەم

((لەکوێی ئەم زەویەدا شێتی بەو ئەندازەیە دەردەکەوێ کە بەتوندی لەنێو میهرەبانەکان دا- دەورنگیتەوە؟!

بەڵکو دەبێ چ زیانێك (کەتووشی مەردووم بووە) توندتر بێ لەو زەرەرو زیانەی کە لەشێتایەتی میهرەبانەکانەوە پەیدا بووە؟!. وای بۆ ئەو خۆشەویستەی کەلە خۆشویستنەکەی دا تە پۆلکەیەك نیە بەزەیی پیدا هاتنەوەی میهرەبانەکانی بگاتێ؟!

((رۆژێکیان شەیتان پیی گوتم: پەروەردگار دۆزەخێکی هەیە ئەویش دۆزەخیمیهرەبانیەتیو بۆ خەلکی ساز کردووە. هەر لەو شەیتانەم بیست کە لەدواییدا گوتی: خواوەند مرد. ئەوەی مراندیشی میهرەبانیەکەی لەمەر خۆی بوو))

زارا

میهرەبانان ، بەشی دووم. ل ١٩٦ ك

پیشکەش کردنی هەنگوین

سالآن و مانگان بەسەر زارادا تیپەرین و هەستی پێنەکردن کەوا لاجانگ و پیشەسەریان کردۆتە چۆری شیر.

رۆژیکیان زارا لەسەر کەنەکی بەردەم ئەشکەوتەکەی دانیشتبوو.. بۆ دوور تەماشای دەکرد بەچاو دۆزی مارو دووی ریچکەی ئەو دۆلانەی دەپشکنی.. شتیکیش لەو پەری کەناری دەریاوە دەرکەوت، هەروەها لەبیرکردنەوەی خۆیەوە گلابوو ئاشقەمارو هەلۆکەی بەدەوری دا سووریان دەخوارد و هاتنە بەردەمی پییان گوت:

ئەریٚ زارا نیگات دەبریتە کویٚ؟ وادیارە ئەودالی بەختیاری خۆتی و لیی دەگەریی؟

گوتی: هی هوو! منو بەختەوەری؟.. ئەوزەمانەی چاوەروانی بەختیاریم تیدا دەکرد بەسەر چوو، ئیستا هۆگری کارو فرمانی خۆمم.

جانەوەرەکان گوتیان: تۆ لەو کەسە دەچی چاکەی تیرا گەرابیٚ.. ئەی تۆ شناوەریك نی بەسەر دەریاچەیەکی بەخیاریەوە کە رووی ئاسمان بەسەریەوە رەنگ بداتەوە؟

بەزەردەخەنەوە گوتی :بەراستی ویچواندنیکی باشتان سازدا.. بەلآم ئەوەش دەزانن کە بەختیاریەکەم قورسەو لەهیرش و کشانەوەدا لەشەپۆل و قەلبەز ناچیٚ.. ئەوەنیە تەنگم پیٚ هەلٚ دەچنیٚ و لەکۆلم نابیتەوە، وەك بنیشتە تالٚ پیمە دەلکیٚ؟

بۆ جاری دووەم دەورەیان داو لیی هەلٚ باویشکان و پییان گوت: لەرەنگی زەرد هەلٚ بزرکاوت و رەنگی مووەکانتەوە کە دەلیی ریشالی گۆشتن، هۆیەکمان بۆ وەدەرکەوتووە. ئەدی نابینی لەبنیشتە تالەوە گلاوی و لەبەدبەختی خۆتا خنکاوی؟

بەخۆ هینانە پیکەنینەوە گوتی: بەراستی کەباسی زفت و بنیشتم هینایەگۆریٚ لام داو ناشکوریم کرد.. ئەوەی لەمن دا روویداوە لەهەموو بەرو میوەیەکی گەییودا رووئەدا. کەهەر تیوەبگلیم باهەنگوین بیٚ؛ هەر ئەو خوینم خەست دەکاتەوە ونەفسم لەبیٚ دەنگی خۆیدا نوقم دەکا.

ئاشقە مارو هەلۆ لەگەورەی خۆیان نزیك بوونەوەو گوتیان: ئەوەی تۆ لیی دەلیی وەهایە.. بەلاًم ئایە ئەمرۆ حەزناکەی بەچیا بەرزەکەدا سەربکەوی‌و بەهەواپاکەکەی هەست بە لەزەتی ژیان بکەی؟

گوتی: وادیارە ئیشتیام دەبزیون.. ئەمرۆ– وازم لەوەیە بۆ بەرزایی هەڵ بکشیم.. بەلاًم پێویستە ئیوەش هەنگوینی نایابی ساردو سپاتی کۆلەسی زیرینم بۆ ساز بکەن.. چونکە دەمەوێ ئەو بەخششە پیشکەش بە لووتکە بەرزەکان بکەم.

کە زارا گەیشتە ترۆپك‌و جانەوەرەکانی رایی کردن دیتی ئەوا بەتەنێ ماوەتەوە.. ئەوجا بزەیەکی کردو بە دەوروبەری خۆی‌دا روانی‌و گوتی:

بۆیە بیانووم بە هەنگوین پیشکەش کردن گرت تابتوانم بەتەنێ بم..ئەوجا بەسەرفرازی‌و بەکامی خۆم بەسەر لووتکەوە قسە بکەم‌و دووربم لەمەنزلگای پەرستگارو ئاژەلەکانیان.

کاتێ باسی خۆبەخت کردنم دەکرد ئەوەی پیم دەبەخشرا بە هەزار لە پێ والاً پەرشوبلاوم دەکرد.. کەواتە چۆن زاتی ئەوە دەکەم ئەمرۆ ئەوکارە بەقوربانیدان ناوبەرم؟!

کەداوای هەنگوینم کرد بۆ چەشەتەلەم ویست گەرەکم بوو لەکۆلەسی زیرین وەری بگرم.. کە بیولە ورچ‌و پەلەوەرەکان بەعەزرەتەوەن لەزەتی لی ببینن.

داوای باشترین چەشەم کرد کەراوچیەکان لە وشکانی‌و دەریادا بەکاری دەهینن. دنیاش بریتی‌یە لەو جەنگەلەی جمەی دێ لەگیانەوەرو ئاژەڵ.. باغیکەو هەموو راوچیەکی وەحشی پیوە دەنازێ.. یان بلیین لەچرە دەریایەکی بێبن دەچێ کەجۆرەها ماسیی رەنگاو رەنگ ئاپۆرەیان تیدا بەستبێ، بەو چەشنەی ئیشتیای خواوەندەکان بوروژینێ تا دەبنە ئەو راوچیانەی تۆرەکانیان بۆ ئەم جیهانی پر لەسەیرو سەمەرەیە فرێ بدەن‌و بەگەورەو گچکەیانەوە راویان بکەن. مەبەستیشم لەدنیا جیهانی مرۆڤە جا وشکانی بێ یان دەریایی بی. منیش لەبوار و ماوەی ئەودا تۆرە زیرینەی خۆمی بۆ دەهاویژم‌و هاوار دەکەم:

((ئەی ناخە ئادەمی‌یەکان گوشادبنەوە!))

گوشادبنەوەو ماسی‌یە بریقە دارەکانم بۆ دەربهاویژن. لەمەولاش دەتوانم بەچاکترین چەشە ماسی‌یە ئادەمی‌یەکان حەز بزیو بکەم‌و فرییان بدەم‌و ئاغرەکانیان

لی راوبكـەم، ئـەو چەشـەیەش بریتـیـیـە لـەخودی بـەختیاریم كـە بەهەمـەلادا پەرشـی دەكەم. هەر لەنیوان خۆرهەلاّت و باشوورەوە تا خۆرئاوا. سـەرنج بدەن كە ژمارەیـەكی زەبەند لـەو ماسـی‌یە ئادەمـی‌یانـە فیرە چەشـە كردنـی بەختیاری‌یەكەم دەبن و تییـەوە دەگلیـن. هـەر كـە چەشـەكەم لـە قورگیـان راگـەرا ناچـار دەبـن بـۆ ئاسـتی مـن هـەڵ بكشینەوە، بەو جۆرە ئەو ماسی‌یانەی فرە بەندیواری قوولاّ پییەكانت بلند دەبنەوە بۆ نزیك داوی راوچیەك كەپیشەی راوكردنی ئادەمزادە، من لەوەتەی پەیدا بووم هەر ئەو راوچیەم كەلەناخەكانی خۆم دام، من: كیشندەم، ریك هاتووم، ئاستگرم، بیٚئۆقرەم، بلند كەرەوەم، رۆشنبیرم،مامۆستام. منم ئەو كەسەی لەپیشدا گوتی:

((پیٚویستە لەسەرت ببیتە كەسیك كەخۆتی))

ئیستا با خەلكی بۆلای من سەربكەون؛ چونكە من چاوەروانی ئەو ئاماژانەم نزیك بوونـەوەی كـاتی دابـەزینم رابگەیـەنن هەرچـەندە پیویسـتیش بـوو.. بـەلاّم هیشـتا دانەبەزیومە نیـو خەلكـەوە.. لەبـەر ئـەوە لـیرەو لـەبان لووتكـەی كـەژەوە بـە ئـاین و ئوینیكـەوەو بـیٚ ئـەوەی هیـچ ئـارام بـرواوبم چـاوەروانم.. یـان وەك كابرایـەی‌ئارام لەبیرچوو.. ئەو ئارامەی هیچ میهرەبانی‌یەكی تیدا چنگ ناكەویٚ بەخۆمەوە خەجلیوم.

چارەنووس و بریارەكانم لەبەردەمم دا ماوەی زەمانیان گوشاد كـردەوە.. ئـەوجا دەبیٚ منیان لەبیر كردبیٚ و لەبن سیبەری گابەردیكا كەوتبنە میش قەپاندن؟.

ئەوەی ئەبەد لە چارەی نووسیوم پشتم داوەتە بەری و خاراندوومی.. لەبـەر ئـەوە تەنگە تاوم ناكا، بەلكو ماوەیەكی فراوانم بۆ تـەرخان دەكا بـۆ خـۆم بكەومـە یـاری پیكردن و خراپەكاری.. بەتایبـەت كـە ئـەمرۆ مۆلـەتی داوم بـەكیو هـەڵ بگـەریم و راوە ماسی لەسەر بكەم، ئەری بیستووتانە مەردوم لسەر لووتكەو ترۆپك راوەماسی بكا؟..

لەوانەشـە داخوازیەكەم شیتانەبیٚ.. بەهـەرحاڵ شیتی بەسـەرم دا زال بیٚ باشترە لـەوەی وەسـتان و دەسـت بەسـتەیی پـەكم بخـەن و زەردو سـەوزو هـەڵ گـەریم و لەناخـەكاندا بـە چاوەروانی‌یـەوە كربكـەوم. مـن نـەم گەرەكـە وەك ئـەو كەسـانە بم لـەخایاندنی چـاوەروانی دا رق دەخۆنـەوەو دەپرووكیـن.. دەلـیٚی ئـەو گەردەلولـە پیرۆزەن لەدۆلـەكاندا دلرفینـیٚ و دەبۆلینـیٚ: ((گویم لی بگرە دەنا بەقەمچیی خـوا دات دەگرم)).

نموونەی ئەو تاوگیرانە نایان ئاوزێ فیلم لێ بکەن؛ چونکە لەبەرانبەریانەوە بەقەشمەرییەوە دەوەستم.. چەندخۆیان تووره بکەن لەنووکەوە هەستی پێ دەکەم.. باش دەزانم بیتو لەمرۆدا- دەهۆلی خۆیان نەکوتن تائەبەد ناتوانن ئەو دەهۆلە لێ بدەن.

بەلام بەخۆمو قەرار دادەکانمەوە قسە[٣٤] بۆ ئیستاو بۆ ئەبەد ناکەین، دەشتوانین لەبی دەنگی خۆمان دا بسرەوین چونکە ماوەیەکی دوور دریژمان لەپیشە. ئەو رۆژگارە دیتە بەرەوە کە ریبوار نەتوانێ پییدا گوزەر کاو ئاوابێ. دەبێ ئەو هاتووە- کێ بێ.. هەبێو نەبێ ریکەوتی مەزنە، دەبێ مرۆڤ چ ملکو قەلەمرەویك بێ کە زارا فەرمانرەوایی هەزار سالەی تیدا بکا؟!

ئەگەر ئەو قەلەمرەوە هەروەها دووربێ بەلامەوە گرنگ نیە.. دلنیام کەدەبێ هەر بیتە بەرەوە.. لەم باوەرەوە پشت بە بنەرەتە ئەبەدی یەکان دەبەستم. پشت بەو تاشو دیرینە کەژانە دەبەستم کەلەنیو گیژەنی بایەکان دا قنج بوونەتەوەو سووسەی هەموو رابووردوویەكو داهاتوویەك دەکەن.

ئەی شەری لەمن هەڵ خزاو! بۆ خۆت پیبکەنەو لەبلندانی ئەو کیوانەوە قاقای بەتەوسو پلارت حەواله بکەو تۆرەکانت بهاویژەو داوبنینەوە بۆ راوکردنی باشترین ماسییە ئادەمی. برۆ خۆت بکە بەدەریاکان دا هەرچییەکی تییان دایە ملکی خۆمە، هەمووی بچنەرەوەو بۆ منی هەڵ برە.. ئەوەی راوچیە بەدخواکانی بەتەمانی ئەمەیە.

ئەی ((چەشە))! بە پانایی دەریادا برۆ.. بەختیاری من بکەرە نیچیرو خۆتی بۆ دابهیلەرە بناوانەکانەوە.

ئەی دڵ! شیرینترین دلۆپی هەنگویناویت بتکینەو بیکەرە چەشەیەکی بەتام لەهەناوی بەلاو فەلاکەتی دیزو تۆقینەردا خۆی دامەزرینێ.

سەرنجەکانم بۆ قوولترین ئاسۆگە دەکشین. ئای لەدەریاکان! چۆن لەپیشمەوە گوشاد ئەبنەوە؟! ئای لەدوا رۆژی مرۆڤایەتی کە بەچیشتەنگاوی نوورانییەوە

---

[٣٤] لەعەرەبی یەکەدا (ل ٢٧٠) نووسراوە:

((فما نوجه خطايانا لا الى اليوم ولا الى الابد)) بەلامەوە دەبێ (خطابنا) من خطب / بێو بەهەلەی چاپی دەزانم.

دەترەکیتـەوە؟!..کرومـاتیش لـەژوور سـەرمەوە بەئاسـۆی سـوور داگیرسـاودا پـەل ناهاویژێ؟!

ئـای لەسـامالی بێگـەرد!.. ئیـدی هـەورەکان لیلاییـی بەسـەردا نـاهینن و بـەری ناگرن؟!.

فریا

لەبەیانی رۆژی دواییدا، جاران ئاسا زارا لەسەر گابەردی دەم ئەشکەوتەکەی دا رۆنیشت، ئاشقە مارو هـەلۆ کەشی بـەزەویدا ئەخولانـەوە کـە خواردەمـەنی تـازەو هەنگوینی تازە ئامادەبکەن.. چونکە زارا تا دوا تنۆکی هەنگوینە کۆنەکەی بەم لاولادا بلاوکردبووەوە.

خۆی دابوو بەسەر وەکازەکەیداو نوقمـی بیرکردنـەوەبوو. بـەوردی دەیروانییـە سیبەری لەشی خۆی.. کوتوپر راچەنی! لەنزیك سیبەرەکەی خۆیەوە سیبەریکی دی شـەقلی بەسـت.. بەراوەسـتانەوە لای کـردەوە تومـەز نجومگەرەکەیـەو لەپەنایـەوە راوەساوە!

بـەلێ، خۆیـەتی: ئـەوەبوو رۆژیکیـان خواردنـی سـەر خوانەکـەی لی کـرد بـە دووبەشـەوەو دەنـەی تەمـەلی دەدا کـەدەی گوت: ((شتـەکان هـەموو لەیـەکدی دەچـن، شتیك نیە شیانی کۆڵ پیوە هەلگرتن بێ، کەدانایی شتیکی قانگدەری خنکینـەر بێ و کوشـندە بـێ ئـەوا – هـەبوون– یـش بێمانایـە. وەلی روخسـاری ئـەم فالچیـە لـەو سـەردەمەوەگۆرا بـوو، هـەر ئـەوەندە زارا لیـی وردەوەبـوو ترسـی لی نیشـت؛ چونکـە نیشانەی بەدوومی بەچروچاویەوە خویندەوە.

نجومگەرەکە زانی چی لەدلی زارا گەراوە بەلپەدەستی دەموچاوی خۆی سریەوە، وەك گـەرەکی بـێ ئـەوەی بەسـەر دەموچاویـەوە شـەقلی بەسـتووە بـی سـریتەوە، هەمدیس زاراش رووی خۆی سریەوە، ئەوجا بەجووتە هیور بوونەوە، تەوقەیان کردو زارا گوتی:

ئای ماندو نەبی کاکی خۆش خەبەر لەبارەی خلیچکیو وشك هەلاتنوبێ کەلکییەوە! لەبیرتە کە بوویتە میوانم؟ لەوانەیە سوودیکت وەرگرتبێ، ئەمرۆش بەدیار خوانەکەمەوە دابنیشە، منیش کەپیری خۆش هیوام با لەتەکتەوە دابنیشم.

نجومگەر بەسەربادانەوە گوتی: خەیالت وایە پیریکی ئەوتۆی شادیو خۆش هیواییت لیهەڵ دەقولێ.

بەهەر حاڵ تۆ هەرچۆنیك بووبی، زەمانی شادمانیت بەسەر ئەم لووتکانەوە هیندە ناخایەنێ؛ دوای قەدەرێ بۆران کەشتی یەکەت راپیچ دەکا.

ئیدی زارا گوتی: ئایە دەتوانم خۆمی لی پەنابگرم؟ نجومگەر گوتی لەهەر چوار لاوە شەپۆلەکان گەمارۆی کیوەکەت دەدەنو بێ پسانەوە وزاق دەدەن بلند دەبنەوە دوای کەمێ شەپۆلی بەدبەختیو ئازارەکان دەستەو یەخەی ئەم لووتکانە دەبنەوە ئەوجا بەخۆتوکەشتیەوە راتان دەمالن.

—بەسەر سورمانەوە زارا بێ دەنگ مایەوە! –

نجومگەر دەستی پێکردەوە: ئەوە ئیستا هیچ شتیك نابیستی.. نرکوهوری گۆمو بناوانەکان نادەن لەگویت؟!

زارا حەپەساو گوێ قولاخ بوو، دەنگیکی دووراو دووری بیست.. دەهاتو نەدەبرایەوە، زایەلەی زەندۆڵو دۆزەقەکان دەیان قۆستەوە، لەوە دەچوو هیچ گەلیو دۆزەقەیەك نەی توانی بێ ئەو جۆرە هاوارە مەرگەساتە بهیلیتەوەو قووتی بداتەوە؟!

بەسەر نجومگەرەکەدا نەراندی: بەلێ هەی بەدووم گەزاف! گویم لییە مەردومیك هاواری فریا دەکا.. دەبێ لەدەریای تاریکستانەوە هاتبێ.. بەلام من کارم بە فریا کەوتنی خەلك چیە؟!.. ئا دەی بزانە دواخەتا کەلەچارەم نووسرا بێ چیە؟

نجومگەر لەوەلام دا گوتی: بەلی، ئەوە میهرەبانییە لەخۆشیان دا دلی سەر ریژی کرد، دەستی حەوادانو قریواندی: بۆ ئەوە هاتووم بت خەمە ئەو گوناهەوە.

نەخیر دەنگەکە بوو بەزایەلەیەکی تۆقینەر لەوەدەچوو لەو نزیکانەوە بێ!

نجومگەرەکە هەلی دایە: زارا! ئەوە گویت لی نیە؟ هاوارەکە بەرەو رووی تۆیە. کەواتە وەرە، دەی وەرە.. لەوانەیە کاتت لەدەست بچێو نەی گەیتێ.

بەبێ دەنگی خۆی راگرت. بەلام هەستی بەشەپرزەیی کرد ویستو ئیرادەی لەق بکا. بەدوودلییەوە پرسی دەبێ کێ بێ لەودوورەوە بانگم بکا؟

دیسانەوە نجومگەر: تۆ خۆت دەی ناسی، ئیدی لەپای چی خۆتی لێ نەزان دەکەی؟.. ئەوە مرۆڤی بالایەو هاوارت لێ دەکا بەفریای بیی.

زارا بەلەرزینەوە: چی لەمن دەوێ.. ئەری مرۆڤی بالاّ لیرە داوای چی دەکا؟

-ئیدی هەموو لەشی سەر ئارەقە گەرا!!-

کەچی نجومگەر هیچ گویی بەشلە ژانی زارا نەدا، بەلاّم بەسەرچالەکەدا چەمی‌یەوەو گویی راهیشت کەلە قوولاّیی‌یەوە کشوماتە، ئیدی پشتی وەرچەرخاندو زارای بینی هەروا لەجیی خۆی وەستاوەو هەلدەلەرزێ؛ بەدەنگیکی کزەلۆکینەوە پیی گوت:

وام بۆ دەرناکەوێ تۆ ئەو پیاوەی لەبەختیاری‌دا سەما بکا، ئەگەر حەز دەکەی سەمابکەو مەکەوەرە سەر زەوی، ئەگەر بەهەموو گەرموگور یەکتەوە ئیستا لەبەردەمم دا بکەویە سەما برواناکەم تۆ دوایین کەس بی لەنیو مەردوم دا بەکامەرانی خۆتەوە بنازی. بیت و یەکیك بەو لووتکانەوە هەلگەرابێ بەتەمای ئەوەی دوایین بەختیاری بەدەست بهینێ ئەوە بەخۆرایی دەکەویتە کیومالّ.. تەنیا بەسەر ئەو مغارەو ئەشکەوتانەدا دەکەوێ کە حەشارگەی ئەوانەن حەزیان لەخۆشاردنەوەیە. بۆ سەی بەختیاریش لەو دەوروبەرانەدا نیە. ئایە لەنیو ئەو کەسانەدا خۆیان گۆرکردووەو ئەوانەشیان پۆست نشین پەرستان (عابد)ن کامەرانی چاوەروان دەکرێ؟!.. ئایە پێویست دەکا لەدوورانی نەدیوی دەریاکان داو لە دوورگە بەختیارەکان دا بۆ کامەرانی بکەوینە پەیدۆز؟.

کە لە (هەبوون)دا شتیك نەبی شیانی کۆل پیوە هەلّ گرتن بێ کارم بەئەمەش نیە.. کە دوورگە بەختیارەکان لەم بوونەوەرەدا نەدیوبن ئیدی لێ گەرانیان کاریکی بێهوودەیە.

دوای ئەوەی نجومگەر کۆتایی بەقسەکانی‌هیناو دوا پرمەی لەسنگەوە دەرهاویشت زارا خۆش هیوا بوو بە چەشنی کەسیك لەتاریکایی‌یەوە دەربچێ و باوەش بۆ رووناکایی بکاتەوە.. ئیدی راچەنی و دەستی لەریشی وەرداوگوتی:

_هەزارو یەك جار ((نا)).. من لەتۆ باشتری لێ دەزانم؛

دوورگە بەختیارەکان هەروان لەشوینی خۆیان.. بێ دەنگ بە هەی سەردولکەی دەم بەهاوار! تۆ پەلە هەوریکی بەسەر زەردەخەنەی بەیان دا دەی بارینی، فرمیسکەکانت تەریان کردم بەلاّم لەخۆمیان دادەتەکینمو لیت بەدوور دەبم.

ئەدی نامبینی بەچاکە مامەلەت لەتەك دا دەکەم؟.. سەریشت لەم کارە سوور نەمینێ؛ چونکە تۆ لە قەلەمرەوی من دا میوانی.

ئەو لەم جەنگەلەدا بەرەو سەرچاوەی دەنگی ((فریا)) تێ هەلّ دەکەم تامرۆڤی بالاّ بدۆزمەوە، لەوانەیە لەنیو درندەکاندا تووش هاتبێ.. من لە قەلەمرەوی خۆم دا پاریزگاری دەکەم تووشی زیان نەبی.. ولاّتەکەشم پر درندەیە.

هیشتا زارا تەکانی بەخۆی نەدابوو نجومگەر دایە قاقای پیکەنینو گوتی: زارا! تۆ هەر وا ئۆینبازی.. ئەوە گەرکتە خۆتم لی بدزیتەوە.. خەریکی درندە راونانی؟ بەلاّم راکردنەکەت چ سوودیکت وەدەست ناخا؛ دەبینی کاتێ دەگەرییتەوە ئەشکەوتەکەتم لی زەوتکردووی.. دەم بینی وەك لیژنەداریکی قورس تییدا چوارمەشقی رۆنیشتووم؟!

کەزارا بەرەو جەنگەلّ دەرۆیشت پیی گوت:

چۆنت گەرەکە با وەها بێ. هەرچی لەمغارەکەم دایە بائەویش بۆ تۆ بێ؛ چونکە تۆ میوانی منی.. ورچی بۆلە بۆلّ کەر لەگەلّ تۆمە! ئەگەر لەمغارەکەم دا چکیك هەنگوینت دەست کەوت دەتوانی بیلیسیتەوە تاوەکو تالاّوی دەروونتی پێکەم بکەیتەوە لەم ئیوارەیەدا بەبۆنەی تیپەربوونی ئەمرۆوە دەی کەینە بەزمو ئاهەنگ.. تۆش وەك ورچیکی رۆشنبیر لە گۆرانیو سەمادا بەشداریم دەکەی. دەتبینم وەك قسەکانم نەراستینی، سەرت رادەوەشینی؛ کەواتە ئەی ورچەپیر برۆ بەریگای خۆتەوە.. بەلاّم بشزانە منیش نجومگەریکم بۆ خۆم.

زارا ئاوای گوت...

گفتوگۆ لەگەلّ دوو پاشادا

۱

لەوکاتەدا کە زارا دایە قەد کەژەکەو خۆی کرد بەدەوەنە جاردا، سەعاتیکی نەخایاندبوو کاروانیکی سەیری هاتەرێ، کەبینی: ئەوا دوو پاشا سەرو تاجیان

ناوەتەسەرو پشتینی ئەرخەوانییان لێ بەستووەو کەریکیان بەبارەوە داوەتە بەرخۆیان . زارا لەدلی خۆیدا گوتی: دەبێ لەزەمینەی مندا ئەم دوو پاشایە بۆچی بگەرین؟ خیرا لەبن درکە چارەچەقیلەیەکدا خۆی پەنادا تا کاروانەکەی لێ نزیك بووەوە؛ ئەوجا لەبەر خۆیەوە دەستی کرد بەتورەتور: بەراستی شتیکی سەیرو سەمەرەیە ! ئەوا سەرنج دەدەم کاروانەکە دوو پاشایە کەچی یەك کەر دیتە بەرچاوم؟!

بەپیکەنینەوە پاشاکان وەستانو ئاوریان بۆ شوینی ئەو دەنگە کزەدایەوە، پاشای دەستەراست گوتی: لەلای ئیمە ئەو جۆرە بیرو ئەندیشانە بەدڵدا تێ دەپەرن.. بەلأم کەسیکی ئەوتۆ نیە دەریان ببرێ.

پاشای دەستە چەپیش شانیکی هەلتەکاندو گوتی:

لەوانەیە قسەکەرەکە شوانیك بێ.. خەلوەت نشینیك بێ.. دیوانەیەك بیو لەمیژ بێ لەنیو ئەم دارو بەردەدا ژیابێ. ئەو رەوشتانەی پالفتەن بەهۆی دابران لەکۆمەلەوە خراپ دەبن.

ئەو پاشای کەیان کە نیشانەی خەمناکی پیوە دیارکەوت گوتی: باسی رەوشتە پالفتەکان دەکەی! ئەی لەتاو رەوشتە پالفتەکان گرۆهەکەی لەمەر خۆمان بەجێ نەهیشت؟.. لەنیو شوانە ویلەو خەلوەت نشینەکاندا بژین باشترە لەوەی لەنیو گرۆهەکەی خۆماندا بژین؛ ئەوان بەزیرو شتی وا خۆیان رەخشاندووەو بەرووکەش رووخسارە درۆزنەیان تاسولووس داوە. ئەرێ پشتو نەژادی رەسەن چ سوودیکی هەیە بیتو ئەوانەی فیشالی پیوەدەکەن داوەشاوبنو بە تەواوی خوینەکەیان بەکۆنە نەخۆشی، خراپ بووبێو پزیشکە نەفامەکانیش دەستیان تیوەردابێ.

لەنیو ئەو خەلکەدا جووتیاری ساغ لەهەموان پەسندترە چونکە بەخۆراگریو توندو تۆلی‌یەوە لەم زەمانەدا لەهەموو جۆرەکانی مەردوم شکۆمەندترو بەناموسترە.

جووتیاری ئەم زەمانە خاسی کۆمەلە، جیی خۆیەتی کە چینی جووتیاران فەرمانرەوابی، بەلأم کە لەگەڵ فەرمانرەوابێ-لە ئیستاش بەدوا پیی هەلناخەلەتیم- بریتییە لە ئاپوورەی هەموو چینەکانو تیکەلەیەکە لەقدیسو پەرستگارو بەدنمەكو گەداو باغلو جولەکە، کە لیی ورد دەبیتەوە وا دەزانی ئەو حەشامەتەیە کەشتی‌یەکەی نووح کۆی کردوونەتەوە.

بە چ حالیکەوە ناوی نەریتە جوانەکانی بەرین، ئەوەی هەمانەو نیمانە بریتییە لە رووپامایی و خراپەکاری و هەموومان- مانای ریزمان فەرامۆش کردووە. ویستمان لەدەست سەرجەمی ئەمانە رابکەین ئیدی چاومان لەچاوی ئەو سەگەلە ببڕێ کە ئاغری قلیدەیەو کوشتەی چاوچنۆکی و چلپەیە.

ئیستا بەتەواوی بیز دەکەمەوە؛ چونکە ئیمەش درۆزنین، وامان لێ هاتووە بەداوین بەردانەوەی کەوا شەیتانبیزییەکانی باوانمان خۆمان رادەوەشینین کە زەمانە پۆلکاندوونی.. بەنیشانە ئافەرین خۆمان ئاغر دەکەین تاوەکو کۆمەلە فیلبازو نەفامەکانیان پێ سەرسام بکەین و یاریدەی ئەو دەستەیە بدەین کە بەسوودو قازانجی بێ ئەندازە لەگەڵ هەموو دەسەڵاتداریکدا مامەلە دەکەن.

ئیمە یەکەم داراو سەروەر نین، پێویستە چی ئەوان لەسەری رۆیشتوون ئیمە وەها نەبین، بەراستی شەکەت بووین و بەفیلبازی و فریو دانەوە مربووین. وازمان لەگەلان هیناوە.. لەئاژاوەچییەکان لابەلووت بووین.. لەو جروجانەوەرانەش تەوەلا بووین کەدەستیان بەسەر قەلەمەکاندا گرتوون.. ئیدی لەدەست بۆچرووك و بۆساردی خان و دووکانەکان رامان کرد لەدەست ئەو هەناسەبرانە رامان کرد کە لەسنگی کۆلەوارەکانی کۆششدا غەرغەرە دەکەن.

دەك بەزیاد نەبێ زیندەگانی نیو گەلان!.

قور بەسەر ئەوانەی دەکەونە بەرایی گەلەوە!..

ئەوە پاشایان بەچی دەزانی هەقت چیە بەسەریانەوە؟!

پاشای دەستە چەپ گوتی:

وادیارە کۆنە دەردەکەت سەری لێ هەلداویتەوە... برای خۆم! نۆبەتیی بیزکردنەوەت لێ هاتووە، بەلاّم ئاگات لەوە نیە لەم ناوەدا کەسیك هەبی گویی لە قسەکانمان بووبێ.

زارا لەبۆسە هاتە دەرێ و گفتوگۆی پاشاکانیشی بیستبوو، ئەوجا لییان هاتە پیشێ و گوتی:

ئەو کەسەی گویی لەئیوە گرتبێ و قسەکانتانی بەدڵ بووبن کابرایەکە ناوی زارایە، منیش ئەو زارایەم کە دەلیم:

((ئیدی دەبێ پاشایان چ بایەخیکیان هەبێ؟!))

چيتان گوت لەوەبەر گوتوومە، كەواتە با خۆشی يەكەم بەكالانەبیو بم بەخشیٚ! مايەی شاديمەو جاری دەری نابرم چونكە ئەوەی لەمەوپيش گوتم لەئيوەم بيستەوە.

ئيستا ئيوە لەولآتی مندانو لەژێر دەسەلآتم دان، ئەوجا منەی چيتانەو بەتەمای چين؟ دوورنيە ئەوەتان دۆزی بيتەوە كەمن بۆی ئەودالم.. من لەمرۆڤی بالآ دەگەريم.

جووتەی پاشا دايان بەسنگی خۆيانداو گوتيان: ئەيەرۆ! تازە كارەكەمان ئاشكرا بوو. كابرا! بەم قسەيەت ناخی دلمانت سمی، بەو هۆيەشت زانی كەئيمەی بەمەرد بردووە.. دەرۆين تا بەسەر مرۆڤی بالادا دەكەوين. ئەو مرۆڤەی كەلە ئيمەی پاشا پاكزاترە.. ئەم كەرەشمان بۆ هاوردووە؛ چونكە پیٚويستە مرۆڤی بەرز مامۆستای بەرز بیٚ.

كەهاتو دەستەی فەرمانرەوا لە هەلبژاردەو پاكزای مەردومگەل نەبوون ئەوپەری مەرگەسات زەمين لە قاقۆزە دەنیٚ؛ درۆزنیو ناپەسندی پەرەدەستينن؛ كاروبار لەتەوەری خۆی دەردەچیٚو دەئالۆزكیٚ..

كەهاتو سەردارەكان لەقوتەو لەواری مەردومگەل پەيدابوون.. تۆ بلیٚ لەزۆلەكو ئاژەلی نەتەوە پيكهاتن گەل خۆی قنج دەكاتەوە.. بەرادەيەكيش خۆی قنج دەكاتەوە دەت كاتە گویٚ بيستی دەنگی خۆی كە دەلیٚ:

((هەرمنم پاكزای پەسندو پەسندايەتی))

زارا قريواندی: ئەوە چيم بيست؟.. پاشاكانيش جۆرە پەندو دانايی ئاوهايان لەلا هەيە؟! بەراستی ئەو گوتانە بەهرەی منيان ورووژاند، لەمەودوا بەئەلهای ئەم بەهرەيە پارچەيەك دەهۆنمەوە، لەوانەشە زۆرينەی مەردوم گويچكەيان پيی ئاشنا نەبیٚ. بەلآم لەدير زەمانەوە مەرايی ئەو گوييانەم لەبيرخۆم بردۆتەوە كە دريژن!

كەرەكە- وەك نارەزايی دەربرێ - زەراندی، زاراش گوتی:

"لەو زەمانەدا، لەيەكەم سالی ميژووی تازەدا،

"خواوەندی پيشينيان بەبیٚ مەی هەلدان هاواری كرد،

ئيدی گوتی:

((وەی، خاكە سار.. بارودۆخ بەدو خراپ!

"چ نزمايەتیيەكە! پيش ئيستا جيهان دانەرمايە

ئەم جۆرە چالگانەوە.

رۆما بوو بەسۆزانی‌یەك..
"قەیسەرەکەشی هیندە دانەوی ، گەیشتە پلەی ئاژەلی
"تەنانەت خواوەندەکەش، بووبە یەهوودییەك"

٢

جووتە پاشا سروودەکەی زارایان پەسەند کرد، پاشای دەستە راست گوتی، بەختی خۆمان بوو کەبەئیرەدا ملی ریگامان گرتو تووشی تۆ بووین، چونکە ناحەزەکانت لەسەر ئاوینەی نەفسی خۆیان وینەی تۆیان پیشان داوین: دەق شەیتانیك بووی بەقەشمەری‌یەوە قاقا دەحیلکایەوە.. ترسو بیمی پەچنی بووە دلمانەوە.. بەلاّم وتەو ریبیرەکانت گوییان سمین تا هەناومان راتەکینو بەسەر ترسو بیمەکەماندا زالّ بن کەسیمای دەموچاوە رمووزنەکەت ئەوسا خستبوویە دلمانەوە. ئەوجا کەوتینە ریّ تا بەدیدارت بگەین. تۆ ئەو کەسەی کە گوتووتە: پیّویستە ((ئاشتی)) مان بەو مەرجە خۆش بویّ کەدەبیتە هۆیەك بۆ هەلگیرساندنی جەنگە تازەکان.. ئاشتی کورت ماوەتان بەلاوە باشتربیّ لەشەر وەستاندنی دریژماوە))

پیش تۆ کەسیکی دی ئاوا بەنیشانبەند (ئایە)ی جەنگەوە کرکەی نەکردووە کە فەرمووتە : ((هیچ چاکەیەك ناگاتە ئازایەتی، مەبەستی باش لەجەنگدا پاکانەی گشت هۆیەك دەکا)).

ئەی زارا! کە فەرمووە جەنگی‌یەکەتمان بیست خوینی باپیران لەدەمارەکانمان دا جۆشا بەچەشنی ئەو کۆنە شەرابەی هەر ئەوەندە چپەو سروەی بەهاری بیستو ئەنگاوتی لەدنگەکاندا قولپ ئەدا، باپیرانمان ئەو کاتە لەزەتیان لە ژیان کردووە لەکۆری خەباتدا دەستەو یەخە بووبن، وەك ئەو گورزە مارانەی لە تیکئالاّندا خوین دەتکینن.. بەلی خۆری ئاشتی لە چاوی باواندا نووریکی ویل کراوبووە.. جەنگ راگرتنی دریژ خایەنیش بۆ ئەوان سەرجلی ریسوایی بووە.

ئای کەباوانمان ئاخیان هەلکیشاوە کەبینیویانە رمو تیری تیژ بەقەد دیواری کۆشکەکاندا بۆ خۆیان شۆر بوونەتەوە،

"لەهەناوی خۆیانرا هەستیان بەتینویتی سەرەرمەکان دەکرد))

((کەئاسن ئارەزووی هەڵ گیرساو بۆ خوین خواردنەوە گری سەند بریق و باق پەیدا دەکا!))

هەروا پاشاکان بەگەرمی باسی بەختەوەری باوانیان دەکرد؛ سەبارەت بەوە چی مایەی گالتە پێ هاتن بێ لەزارادا ورووژا، کە روانییە رووخساریان بیدەنگی و ناسکییان لی دەباری ددانی بەخۆدا گرت و گوتی: دەی باتیهەڵ بکەین بۆ سەر لووتکە، بۆ نیو ئەشکەوتەکەی زارا، لەئیوارەوە شەوارەیەکی دوورو دریژ دەست پێ دەکا، چاریش نیە دەبێ بەجیتان بهیلم؛ چونکە لەدوور دوورەوە گویم لە هاواری یەکیکە دەبێ فریای بکەوم.

پاشاینە! ئەشکەوتەکەم بەمیوانداریتان شەرەفمەند ئەبێ. چاریش نیە دەبێ زۆر باش چاوەروان بن؛ ئیوەی پاشا چاوەروانیتان بەلاوە گران نیە، چونکە لەشارنشیندا خووتان پیوەگرتووە.

ئایە پاشایان بیجگە لەئارامو چاوەروانی چ سیفەتیکی باویان بۆ ماوەتەوە؟!

زارا ئاوای گوت...

زەروو

زارا ریگای گرتە بەرو لەبیرکردنەوەی خۆیدا نوقوم بوو. ئیدی لەبلندانیی کەژەوە داپەرییە خواری تا گەیشتە زەلکاوەکان. ناگەهان ئەوەندەی زانی لەکابرایەك هەلەنگوت و حەپەسا زەلامەکە راتەکاو بەئازارەوە قیژاندی و یەك لەسەریەك بەجنیوی ناشیرین دای گرتەوە، لەم بەرەنگارییەدا زارا داردەستەکەی لی بەرزکردەوە .. بەڵام دامرکایەوە گەمەشی بەخۆی دەهات گوتی: داوای بووردنت لی دەکەم. تکاشت لی دەکەم مۆلەم بدە لە بارەی ئەم جۆرە رووداوانەوە پەندیکت بۆ بگیرمەوە:

((ریبواریك بەچۆلەوانی دا رادەبوورد.. بیرو ئەندیشەی خۆی بۆ مەودای دوور رایی کردبوو.. ناگەهان لەسەگیك هەلەنگوت کە لەژیر تیشکی خۆردا لیی نوستبوو، ئیدی وەك دوو میملی خوینە خۆر بەترس و لەرزەوە بەرامبەر بەیەکدی وەستان.

بیتو ریکەوتەکان هیندەی سەرە پەنجەیەك گۆرانکاری یان تیدا بوایە سەگەکەو کابرای تەنیا گەمەو دەستبازییان دەکردو سلیان لیکدی نەدەکردەوە.

ئەی ئەوە نیە هەردووکیان تاکانەی چۆلەوانین ؟!

کابرای بەرەنگار بوو کە لەرقانا خۆی دەخواردەوە گوتی: کابرا! هەرکەسێ هەی کەیفی خۆتە، ئەو دەست دریژیەی بەسەر گوزەشتەکەت کردتە سەرم کاری گەرتر بوو لە دەست دریژیی خۆپیکیشانەکەت. دەی سەیرم بکە! ئاخۆ من سەگم؟!

کابرا کە قسەی دەکردو خۆی دا بوو بەسەر زەوی‌داو قۆلی بەرووتی داهیشتبووە زەلکاوەکەوە، وەك بی‌یەوێ راوی شتیکی تیدا بکا.. قۆلە رووتەکەی لەقورەلیتەکە دەر هاوردو راستەوەبوو.

کە زارا دیتی ئەوا خوینیکی زۆر لەقۆلی کابرا دەتکێ هاواری لی کرد: هەی نەگبەت! چیت لی قەوماوە، ئەوە زینەوەر گەزتووتی؟

کەپشتی وەرچەرخاند بروا بەریی خۆیەوە بەخەشمو تەوسەوە وەلامی دایەوە:

هەرکەسێ هەیت پەیوەندیت بەمنەوە نیە، من نیشتەنیی ملکی خۆمم، پێویست ناکا وەلامی گەوجیك بدەمەوە.

زارا ئاو قەدی بوو گرتی، بەزەییشی پیدا دەهاتەوە، پیی گوت: بەهەلەداچووی لەملکی خۆتدا نی‌و لە ملکی من دای، ناشبێ ئەو کەسەی لەقەلەمرەوی من دا بێ تووشی زیان بێ، حەز لە چ ناویك دەکەی بەو ناوەوە بانگم بکە.. من ئەوکەسەم کەدەشێ هەبم.. بەلێ هەبوویەکمو خۆم ناوناوە -زارا- . وەرە شوینم بکەوە بچینە ئەشکەوتەکەمەوە تا لەوێ برینەکانت بۆ تیمار بکەم، تۆ سەر سەختو بەدبەختی؛ جانەوەر گەزتووتی‌و مەردومیش پێ شیلی کردووی!

هەر ئەوەندە ناوی زارای بیست روخساری گۆراو رەنگیکی هیناو برد، قریواندی‌و گوتی: لەم ژیانەدا گرنگی بە چ شتیك بدەم بیجگەی ئەم مرۆڤە تاکانەیە کە ((زارا))یەو بیجگەی ئەو زیندەوەرە تاکانەیەی کەلەسەر خوین مژین دەژی کە ((زەروو))یە؟!

بۆ ئەم زیندەوەرە خۆم دابەزەویدا کەچی دەجار دەستی گەستم، ئەوەش زارا دیسان دەم گەزێ.

چـەند بەختـەوەرم کـە ئـەمڕۆ لەقەبـەلم نووسـراوە لـەم زەلکـاوەدا بم تالـەنیو زیندەوەردا پیرۆزبایی لـەچاکترین خوێن گر بکەم.. تـاوەکو پـیرۆز بـایی لـە زەرووی گەورە (زارا) بکەم کەبەدلانەوە هەڵ زناوەو هەلیان دەملیسێ.

بەبیستـنی ئـەو قسـانە زارا کـەیف خـۆش بـوو، دەسـتی دریـژ کـرد بینیتـە نیـو دەستی و پیی گوت: ((ئەرێ کابرا تۆ کیی؟)) لەنیوان منو تۆدا زۆرشت هەیە گەرەکە روونیان بکەینـەوە. بـەش بەخۆم ئەو یەکالایـەم بـەلاوە گران نیـە. ئـەوا رۆژ بـووەوەو هەموو شتیکی وەدەرخست.

کـابرا وەلامـی دایـەوە: مـن ((نیـهادی بـیر))م هیـچ کاریگـەریك بیجگـەی زارای مامۆستام هیندەی من خۆگرو بەندیوار نیە. لییەوە فیر بووم: ((بۆ مرۆڤ ئەوە باشترە لە چاوی نەفسی خۆیدا شیت بێ نەك لەچاوی مەردوم دا- دانابێ)).

من ریبـواری ناخـەکانم، دەربەسـت نایـەم بـەروماوە تـەنگ بـێ یـان گوشـاد بـێ، بەلامەوە جیاوازی نیە بناوان زەلکاوبێ یان ئاسمان بێ، لـەم زەمینـەدا هینـدەی لپـە دەسـتیکم بەسـە کـە بەسـتبیتیو بەکـەلکی جێپێیـەك بـێ. لەئاسـت ئـەو زانسـتە سەربەنیهادە شتیك نیە بەگەورە یان بەگچکە دابنرێ.

زارا گوتـی: کەواتـە دوور نیـە بـۆ ئـەوە رەنـج بـدەی دەرك بـە کانگـاو نیـهادی زەرووبکەی، ئەوجا بەخۆتو نیهادەکەتەوە بەرەو بناوان داخزینو لیی بگەرین.

وەلامی دایەوە: نـەخیر زارا ! چۆن دەتوانم ئەو کارە مەترسی دارە بـەجێ بهینم، زانیـاری یەکـەم لەمیشـکی زەروو بـەو لاوە بـر ناکـا.. لـەروانینی مـن دا بوونـەوەر لەمیشـکی زەروودا پـەنگ دەخواتـەوە، ئایـە ئـەم بـۆ شـاییەش -قـەبارە میشـکی زەروو- لەخۆیدا بوونەوەریك نیە؟ کەبلیم من لەم مەبەستەدا مامۆستامو ئاغریم پیوە دیارە ئەوا داوای لێبووردنت لێ دەکەم. لەبەر ئەوەش بوو کەپیم گوتی ئیرە ملکی منە. ئەوا زەمانیکی دووروودریژم بەسـەردا تێ پـەڕیو هـەموو تەقەلایـەکم بۆ لیکۆلینـەوەی ((میشـکە زەروو)) تـەرخان کـرد؛ تـاوەکو راسـتیم -بەهـەموو وردایـەتی یەکانیـەوە- لەدەست دەرنەچێ.. تـەنیا لـەم مەبەستـەدا - دەسـەلاتم خۆی رادەداو پشتم لەهـەموو شـتیکی دی هـەڵ کـردووە؛ لەبـەر ئـەوە (زانـین)م بەتـەریبی لەگـەڵ (نـەزانین)م دا بـە ئاوملی دەرۆن. نیهادی بیرکرنـەوەم ئەوەی لەقەبەڵ نووسراوە کـە یـەك شـت بـزانمو سەرجەمی شتەکانی دیکە نەفامم: وام بەسەر هاتووە کە رقم لـە هـەموو کردەوەیـەکی

بیری بێ بەومەرجەی لەنیو قۆناغی خۆی تێ نەپەرێ.. وام لی هاتووە رقم لەهەموو مەردوومیك بێ لەپەرۆش و دوودلی خۆیدا بیرو هۆشی لیخن بووبێ.

کەنگێ بۆ بیرو باوەرەکەم دواچۆری دڵ سۆزیم هات ئەوە سەرەتای سەرکویریمەو بەکویر بوونیش قایلم.

کەویستبیتم شتیك بزانم بەدڵ رەقیو دەمار توندی لام لی کردووەتەوە، لەپیناو خۆشەویستی ئەودا بۆ لای هیچ شتیك وەرنە سووراومەتەوە. ئەرێ زارا ئەوە تۆ نی کە دەلیی: ((ژیان لەخۆیدا نەشتەریکە بۆ یەکالای ژیان))؟ ئەم قسەیەت وای لی کردووم پەیرەویی بیرەکانت بکەم.. بەهەمان سەبارەتەوە توانیم خوینی خۆم بدەمو ماریفەتو زانیاری بەهرە گیر بکەم.

زارا گوتی: ((واقیعو هەلکەوت قسەکەت دەچەسپینێ))

هیمای کرد بۆ باسکی کابرا کەخەلتانی خوین بوو.. دە زەرووی پیوە هەلەرۆسکابوونو هەلیان دەملیسی، دیسان هاتەوە قسە:- ئەی ئادەمییەکە! ئەم بارو دۆخەت پرە لەدەرسو پەند.. تۆ لەخۆت دا ئامۆژگاری. ئیدی زات ناکەم هەموو پەیرەوەکانی خۆمت پی بلیم.

با – لیرە لیکدی بترازیین. حەزیش دەکەم دواتر بت بینمەوە.

ئەو ریچکەیەی هەڵ دەکشێ دەچیتە سەر ئەشکەوتەکەم، ئیدی تی هەڵکەو بۆ ئەوێ برۆ؛ ئەم ئیوارەیەش ئەندامیك دەبی لەنیو میوانەکانم دا.

لەو حەلەدا پێشیلم کردی بەخۆت دا شکایتەوە، ئیستاش ئەوەتام ئاشتت دەکەمەوە.. بەڵام ناچاریشم بەجیت بهیلم؛ ئیدی ئەرۆم بۆ ئەو شوینەی لەدوورەوە دەنگیك هاوار دەکا من فریای بکەوم.

زارا ئاوای گوت...

جادووگەر

١

هیشتا زارا لەپیچی ریگاکەداو لە نەدیوی کەنەکیکەوە هەڵ نەچەرخابووەوە زەلامیکی لی وەدەرکەوت ئەوا بە جموجولیکی سەمەرەوە دیتە پیشەوە.. وەك

شـیتەکان خـول دەخواتـەوەو بەراخزانـەوە بەسـەر زەوی‌دا خۆی‌رەهیـڵ دەکـا، ویستەیەکی کردو لەدلی خۆیدا گوتی: دەبێ ئەوە مرۆڤی بالابێ‌و هاواری فریاد بکا، کەواتە پێویستە فریای بکەوم. چێ ببینێ! پیریکی دی هەرچی ئەندامی لەشیەتی هەڵ دەلەرزی‌و چاوی زەق دەچوونەوە.

گەیشتە سەری‌و هەولی‌دا راستی بکاتەوە، بەلام بێ هوودە بوو. پیرە وەك لەهۆش چووبی هەستی بەوە نەدەکرد کەسیکی بەدەورەوە بێ. وەك نائومیدیکی لاکەوتە لە پالەوە سەرە سوورکیی بوو، هیمای لەکیس چوونی پیشان دەدا، دوای ئەوەی تەپاو تلیکی کردو گرمۆلە بو، دەستی بەنالین کردو گوتی:

*کی گەرمم دەکاتەوە؟.. ئیدی کێ خۆشی دەویم!

*دەستی گەرم‌و نیانم وێ دەن.. دلی گرگرتووم وێ دەن.

*لەگیانەلادام، بۆ ئەو لیەدەستانە داماوم قاچە ساردەکانم بگلۆفن.

*راچەنیوم.. نەرمەتا دەمی تێژەنیوم..

*هەڵ چۆقیوم.. گرە، دەم پروکینێ.

*ئەی بیری بێ ناو! نیچیری تۆم.

*ئەی ترسناکی خۆپۆشیو، لەهەوران پیچراو،

*بەچاوانەوە لەتویی تاریکی‌دا لیم بزدەبنەوە،

*ئەوا من رەهیلم بەسزای ئەبەد، لەژیر زەبری تۆدا گینگلە ئەدەم..

*ئەی راوچی دڵ بەرد– تۆ– ئەی خواوەندی نادیار.

***

*بەتوند ترین زەبرەوە هەڵ کوتە سەرم، دیسان دام پەلۆسە.

*ئەم دلە ونجرکە.. شارەگی بن برکە.

*ئەوە چیتە بۆ ئەوەندە ئازاردانم دەخایەنێ؟.

*بەسەر پەیکانی کول، دەمریز تیرەندازم دەکەی ..

*چاوەروانی چی دەکەی، لەچاوە توورەکانتا بریسکەی خوایەتی‌یە؟

*ئەرێ لەئازاردانی بنیادەم بێزار نەبووی؟

*ئەوەتای لەکوشتن خۆداری دەکەی..

*تەنیا مەبەستت ئازاردانە..

*ئەی خواوەندی تۆسن‌و نادیار!

لەپای چی ئەشکەنجەم ئەدەی؟!

***

*ئاخ چاوم لیتە لەشەودا خۆت بۆ لای من کیش دەکەی.

*چیت گەرەکە؟.. دەبیژە ، بیژە.

*چاوم لیتە تەکم پی ئەدەی، تەنگم پێ هەلدەچنی.. ئائەوەتە خۆتم پیوە دەنووسینی.

*تۆ لە گیانەڵادا هەست بۆ هەناسەم.. بۆ ترپەی دلەکەم دەگری.

*ئای چۆن زرگنیکی !زرگنی چیم پێ دەبەی؟

*دەی! لیم بتەکیرەوە.. لیم بتەکیرەوە..

*ئەو پەیژە چیە بۆم دەنیی بەشانتەوە؟.. دەتەوێ پییدا سەرکەوی.

*تا خۆت بخەیتە دلمەوە؟!

*ئەوە گەرەکتە بەناخی بیرەکانم دا برۆیتە خوارێ!

*هەی خۆ بەزل پیشاندەری نادیار.. هەی دز،

*دەتەوێ چی بفرینی؟.. دەتەوێ چی ببیستی؟

*ئەرێ منەی چیتە.. دزەی چیتە؟! تۆ، ئەی ئازارخوا!

*تۆ ئەی خواوەندی دەست وەشینی بکوژ؟!

*ئەوە گەرەکتە وەك سەگ خۆم فرێ بدەمە بەرپێت؟

*ئەوە گەرەکتە مەستانەو بەهیری بیمە پیشەوە،

لۆژە لۆژ خۆشەویستیت بۆ بگرم بەکۆلمەوە؟

***

*بەخۆرایی تێ دەسرەوینی.. دەی دڵ رەقی بێ رەزا تی سرەوینە!

*ئەی میرشکار! نەسەگی تۆمو نەنیچیری تۆم..

*ئەی دزی لەهەوران پیچراو من دیلی تۆ نیم.

*ئەی چاو شارکێ بازی نەدیوی هەوران.. قسەبکەم، ئەی نادیارەکە قسەبکە!

*دە بلێ! چیت لەمن دەوێ.. ئەی خۆ لە بۆسە دەر: بۆ سەرجەمی ریبواران؟

***

*ئای کە سەیری! داوای تەمیانە دەکەی؟

چ تەمیانەیەکە- داوای دەکەی؟!

*نەفس بەرزیم تیت دەگەیەنێ بەکەم دانەکەوی، فرەخوازیە.

*لەولاشەوە نەفس بەرزی دووەمم هیمات بۆ دەکا:

ئیدی زۆر مەریسەو بەکورتی بدوێ.

*ئاخ.. ئەوەی تۆ داوای دەکەی- هەمووی منە-!

***

*ئای کەشیتی ! ئازارم ئەدەی ماندوم دەکەی،

ئەوەتای جوامیریم ئەشکەنجە ئەدەی؟!

*خۆشەویستیم بدەرێ.. کێ گەرمم دەکاتەوە..

ئیدی کێ خۆشی دەویم..

*دەستی گەرمم وێ دەن.. دلی گرگرتووم وێ دەن.

*پیم ببەخشە؛ حەزۆکی تاکم.. بەتەنێ لەشەختەدا تامەزرۆم تەنانەت بۆ لای دوژمنانم.

*داوات لی دەکەم تەسلیمی خۆی بێ، هەرچەند دوژمنیکی لەهەموو کەس پتر ستەم ریژی.

*بەلاّم خۆی نەدیو کرد! هەڤالی تاکانەم ئاوابوو.

گەورەترین دوژمنم بوو:

بوونەوەری نادیار.. خواوەندی بکوژ و ببڕ.

***

*نا..نا، مەرۆ..

بگەریوە.. ئاوەرە سزام بدە.

*وەرەوە بۆ لای دواین تەنیا خواز،

بەتاسەی تۆوە فرمیسکم هاژە دەکەن،

*دواین تیشکی دلەکەم،بۆ لای تۆ خۆی دەهاویژێ

*ئاخ.. وەرە بۆلام:

ئەی خوا نادیارەکەم،

ئەی ئازارەکەم،

ئەی ئەو پەری کامەرانیم!.[٣٥]

---

[٣٥] کە ئاخت بۆ گەرانەوەی خوای نادیار بێو ئەویش ئەوپەری مایەی ژانو بەختەوەریت بێ ئەدی ئەمە باوەر هینانو ئیمان نیە بەخواکەی هەموو جیهانو گەردوون؟!

٢

شۆرشی زارا هەڵ گیرساو گەیشتە رادەی خۆی. داردەستەکەی لی هەڵ بری و پەلۆست. دایە گریەو پارانەوە، ئەویش بەپێکەنینێکی پر لەرقەوە پێی گوت: هەی جادووگەر! بێ دەنگ بە، هەی رووکەش .. هەی درۆزن!.. زانیومە تۆ کیی.

هەر ئیستا لوولاکانت فەلاقە دەکەم.. بۆ خۆم دەزانم لەگەڵ ئیوەماناندا چی دەکەم. پیرە راستەوەبوو، هاواری کرد: زارا! جارێ بوەستەو لیم مەدە؛ ئەوەی لەمنەوە بینیت تەنیا بەزمەوگەمەبوو، گەمەش بەشیکە لەهونەرەکانم. ئیدی مەرەنجێ ویستم بۆ تاقیکردنەوە پیشانتی بدەم.

راستیەکەی بەناخی نیهادم دا رۆچووی؛ ئەوجا چی لەتۆدا هەیە منیش بۆ خۆمم گل داوەتەوە. زارا! تۆ کابرایەکی دڵ رقی و گالۆکەکەت دەم هینیتە زمان کە بلیم:

((زارا کابرایەکە بەتەنگە بەستەکەی خۆی خەلکی قەمچی وەشین دەکا!))

بەپیش خواردنیکەوە پیی گوت: ئەی چاوبەستکەری هەرچی گیان و رەوانە! مەرایی مەکە، تۆ ئەو رووکەشەی هیچ راستییەکی تیدا نیە.. بۆشت نیە دەمت لەراستییەکانەوە بژەنی!

ئەرێ سەرتۆپی تاوسان.. هۆ –دەریای پر لەهیچ و پوچ، هەی جادووگەری دەم رەش! لەبەردەممدا چ دەوریکت پیشان دا؟.. وات دەزانی بەنالین و کوروزانەوەکەت باوەردەکەم؟!

پیرە گوتی: من دەوری (پاکانە بژیری و ئیزای هۆش)م نواندووە. ئەی هەر تۆ نەبووی کە ئەم دەستەواژەیەت داهینا؟. بەزمانی ئەو شاعیرە جادووگەرە قسەم کردووە کە هۆشی دەگۆرێ و لیی هەڵ دەگەریتەوە تا بەکارخراپی و دل خراپی خۆی بزانێ.

کەواتە هیچ خۆت تیك مەدەو بە ((بێخوایەتی)) شەوە چی دی لاف لی مەدە.

ئالانی

زارا! ئەوە بە نمایشەکەی من فریوت خواردووە؟.. ئایە پیش ئەوەی خاکەساریم لێ بسەلمینێ و دەست بنییتە ژێر سەرم ئەم فریودانەی منت بۆدەرکەوتووە.. لیم بیستووی بە ئاخوداخەوە دەت گوت: ((خۆشەویستی بەرادەیەکی زۆر کەم نەبێ خێری بەخۆیەوە نەدیوە)) ئیدی لەدەروونمدا خراپەی لەمەر خۆم دەستی کرد بەسەما.

زارا گوتی: پیشتر زۆر کەسی لەمن زیرەکترت فریوداون.من ئەو کەسە نیم بەرانبەر فیلبازەکان خۆپاریز بم؛ چونکە وەهام پێبراوە سل لەکەس نەکەمەوە.

بەشت هەر ئەوەیە مەردوم فریوبدەی، ئیشی ئیوەمانان لە من پەنهان نیە، باش دەت ناسم.. ئەوەش دەزانم کە (ووشە)کانت دوومانا و سێ مانان تا دەگاتە چوار مانا .. ئەوەی ئیستاش پیت لینا نە ئەوەیە هەمووی راست بێ و نە ئەوەشە هەمووی درۆ بێ.

ئەرێ درۆزنی رووکەشی بەدکار ! ئایە دەتوانی لەم بارەوە بچیتە سەر بارودۆخیکی دی؟.. ئەگەر رۆژێ لەرۆژان بەرووتی لەبەردەم پزیشکەکەتدا راوەستای ئەوا کارێ دەکەی دەردەکەت خۆی لەو پزیشکە بگۆرێ. ئاواش لەبەردەم مندا درۆکەت لێ گۆریم کە گوتت:

((ئەوەی لەمنەوە دیتت وازیو گەمە بوو)). وەلێ نەختیك راستیت دایە پاڵ درۆکەت. لەهەندێ لاوە لەو کەسە دەچی کە پاکانە بژیری گوناهەکانی هۆشە.

سروستی تۆم لێ ئاشکرا بوو، لە (جادوو) دا بەو پلەیە گەیشتووی خەلکی پێ چاوبگیر بکەی.. بەڵام لە ریابازیو درۆدا ئەوەنی خۆتی پێ فریوبدەی، چونکە شکستە خەیاڵو هیوا ترازاوی، بیجگەی رق لیبوونەوە هیچ راستییەکت چنگ نەکەوتووە، وات لێ هاتووە گوتەی راستت بەلاوە نەبێ، هەموو شتیکت رووکەش و قەلبە تەنیا لچو لیوەکەت نەبی یان بەولاترەوە ئەو قیزو بیزەی پییاندا لکاون

جادووگەر بەقرمنییەوە نەراندی:

ئەرێ کابرا! تۆ کیی تا مافی ئەوەت هەبی ئەم جۆرە قسانەم تی گرێ کەلەم زەمانەدا من لەهەموو گیان لەبەریك مەزنترم؟

خيسەيەكى واى لەزارا كرد تيشكى سەوزى فرێ دا.. وەلى كوتوپر دۆژ داماو بەدەنگيكى كزەوە گوتى:

ئەى زارا ! ليرەدا بەدەست هەموو شتيكەوە ماندووبووى، رقت لەسەرجەمى هونەرەكانم بووەوە؛ كەواتە مەزن نيم. خۆدەرخستنەكەشم بێ كەلكە.. بەلام وەك دەزانى داواى گەورەيەتيشم كرد، مەبەستم ئەوەبوو دەورى پياوى گەورە بنوينمو باوەر پێ بوونى لايەنى زۆر بەدەست بهينم.. كەچى درۆكانم لەوزەى مندا نەبوون.. لەبەردەممدا بوونە لەمپەريك تيى هەلەنگوتمو ئەستۆم ورد بوو!

ئەى زارا... هەرچييەكى تيمدايە درۆى نيو ئاخنى درۆيە؛ بيجگە تيك رووخانم هيچ راستىيەكى ديكەم بەلاوە نيە.

كەزارا بەچاوەسوركێ زەوى دەبرى وەلامى دايەوە:

ئەو حەلەى داواى گەورايەتيت كرد بۆ تۆ كاريكى شەرەفمەندانە بوو. بەلام نەگەيشتيتە مەبەستت، كەواتە تۆ گەورە نى.

ئەوەى لەتۆدا پەسندى بكەمو بەسفەتيكى چاكى بزانم، ئەوەيە كە بەخۆتەوە ماندووى، ديسان كە هاوارت كرد: ((من گەورە نيم)) كە پاكانەى گوناهى هۆش دەبژيريتەوە مانای وایە بەشی خۆت بەريزى. وابزانم ئەم بيركردنەوەيەشت لەترووكەيەك تێنەپەرى، بەهەر حالّ لەم ساتە نيگايەتا راست گۆ بووى.

بەلام پيم بيژە: لەنيو ليرەوارو تاشەبەردەكانى مندا دەوروخولى چيتە.. كەخۆت لەسەر چەقى ريگاكەم دريژكردووە يەكانگيربين مەبەستت وەدى هينانى چ بورهانيكە لەمنەوە؟ ئەى سەبارەت بەچى ويستووتە داوى ئەزموونى خۆت بۆ من بنييتەوە؟

—كە چاوەكانى زارا ئاگريان لى دەبووەوە ئاواى گوت

—پيرەى جادووگەريش بۆخۆى دۆش داما. پاشان گوتى: ويستت خۆت تاقى بكەيتەوە، بەش بەخۆم تەنيا ئەودالى مرۆڤى راستو رەوانم.. مرۆڤيكم گەرەكە چى لەدلدابێ ئەوە دەرببرێ، خواستى منيش بريتىيە لەپردانى راستو مەزنە پياو.

—ئەدى زارا! تۆ نازانى كەمن ئەودالى زارام!—

دوو قسەکەرەکە مات بوون، زاراش چاوی نانە سەریەك و نوقمی بیرکردنەوە بوو، ئەوجا دەستی جادووگەرەکەی گرت و بەهەموو ئەدەبیکەوە پیی گوت:

ئا لەوێ، لەسەر ئەو بەرزاییە ریگایەك دەچێ بۆ ئەشکەوتەکەم، لەویدا کیت بوێ دەستت دەکەوێ، هەر بەگەیشتنەجێ لە ئاشقە مارو هەلۆکەم بپرسە تا یاریدەت بدەن بەدریژایی و پانایی‌دا ئەشکەوتەکە بپشکنی.

لیت ناشارمەوە تا ئیستا من پیاوی مەزنم نەدیوە.

چونکە هەرچی زەبرە چاو هەیە ناتوانێ بکەویتە پەیدۆزو بەدوای مەزنایەتی‌دا ویڵ بێ، ئیمە لەحالی حازردا لەسەردەمی ((گەلان سەروەری))دا دەژین. ((فیزوگەورایەتی))[٣٦] زۆرم بینیوە خۆی لی راداوەو هەلاوساوەو گەلیش بەدەوریدا قوولاندوویەتی: ئائەوە پیاوە گەورەکەیە. بەلام مووشەدەمەی ئاسنگەر کە هەر برەویتەوەو هەوای تیدا نەمینیتەوە چ سوودیکی هەیە؟!

دیسان هەر بەو چەشنە هەوای بۆق دەردەچێ کەخۆی هەڵ دەئاوسینێ تا شەق دەبا. هیچ یارییەکیش هیندەی ئەوە خۆش نیە کە دریۆشەیەك بچەقینێ بەچەرمیکی فوودراودا. کەواتە رۆلەکانم گویتان لەم پەندە بێ.

حالی حازرمان رۆژی گەلانە.. ئەوجا بیجگە لە شیتەکان کێ دەتوانێ گەورەو گچکەی گەل هەلاویرێ.. بیجگەی شیتەکان کێ دەتوانی داوای گەورایەتی و سەروەری بکا.. ئایە کەسیك هۆشو گۆشی لەکیس نەچووبێ توانیویەتی زال و زەفەرمەند بێ؟!

ئەی شیتە ئاوەکییەکە! دەت بینم بەدوای پیاوی ((گەورە))دا ویلی.. ئەرێ کێ ئەمەی بەتۆ راگەیاندووە؟

ئەری هۆ ئۆینبازەکە! لەم زەمانەدا ((مەزن)) دەست دەکەوێ؟.. بۆچی گەرەکتە داو لەبەردەمی مندا بنییتەوە ؟

---

[٣٦] بەپیی کتیبەکە ((العاقم)) نووسراوە لەوانەیشە ((المتعاقم) بێ بەلام دەست کاریم نەرکردو بەچاوك هیشتمەوە

زارا ئاواى گوت/ ئيدى خەمەكانى دان بەباداو پيكەنينيكى بۆ كردو ريگاى خۆى گرتە بەر.

بەرگەنار

زارا هيشتا وچانيكى ريگاى نەبرى بوو زەلاميكى كەتەى لى وەدەركەوت، لەقەراغى ريگاكەدا ليى دانيشتبوو. دەموچاوى لاوازو هەلّ بزركاو بوو. بەم تارمايىيەوە فرە وەرس بوو. لە دلى خۆىدا گوتى:

واى بۆ خۆم! ئەوەى من دەى بينم سەرتاپا خەم پۆشە، واديارە ئەم زەلامە لەتاقمى كاهينەكانە. نازانم ئەم خەلك و خوايە لەزەمينەى مندا چيان گەرەكە؟.

بەلىّ، لەدەست جادووگەريك قوتارم بوو كەچى كەوتم بەسەر چەمەرچييەكدا.. بەسەر جادوگەريكى ديكەى زەبەلاحدا، دەليى گردى مردوانە، ئەمانە لەو بابەتانەن كە منەتبارمان دەكەن گوايە شتى سەمەرەو نازو نيعمەتى خوامان پيرادەگەيەنن.. كەچى لەوسەرەوە ژيانمان لە بەرچاو ناشيرين دەكەن !! خۆ شەيتانيش نايە ئەم رەموزنە بفرينىّ.. كە ئيشيكمان بەشەيتان بىّ هەميشە خۆى بزردەكا.. ئەم نەفرينە ئەگەر بەدەنگيشەوە بى درەنگ دەگاتە جىّ!

زارا لەبەرخۆيەوەو پرتەو بۆلەى بوو، بيرى لەئۆينيك دەكردەوە لەبەردەمى رەشپۆشەكەوە تىّپەرىّو چاوى نەكا. بەلاّم كابرا هەر لەدوورەوە سووسەى كردبوو، وەك كەسيكى بە مراز گەيشتوو راستەوەبوو، خۆى كوتاكە يەكانگيرى بىّ؛ ئيدى پيى گوت:

—ئەى ريبوارى گەرۆك! جا هەركەسيك هەى. فرياى ئەم پيرە سەر لى شيواوە بكەوە كە لەم ناوەدا كەوتۆتە مەترسىيەوە.. لەهەمەلاوە گويم لەنركەو لرفەى درندانە. ليرە پياويك هەبوو دەمتوانى پەناى بۆ بەرم.. بەلاّم ئيستا ديارنيە. چەند گەرام جيگاكەى بدۆزمەوە بىّ سوود بوو.. خەلوەت نشينيكى هيندە سالحە ئەو

قسەو باسانەی لەم رۆژانەدا بەنیو خەلکدا بوونەتە قاو، هیشتا بە جووتە گویی ئەو ئاشنا نەبوون.

زارا گوتی: ئەرێ پیم نالیی چ قسەو باسیکە؟.. لەوانەیە هەر ئەوەبێ کەدەلین : ((ئەو کۆنە خواوەندەی کە لەوەپیش باوەریان پیی هەبوو مردووە)).

کابرا بەکەسەریکەوە گوتی: من ویرای ئەوەش ئەو قسانەم کردوون خزمەتی ئەو خواوەندەم کردوە تا دواین ساتی ژیانی.

ئیستاش چونکە بێ سەروەر ماومەتەوە بەرکەنار دەبم.. بەلام ئازادیشم بەخۆمەوە نەدیوە؛ لەبەر ئەوە بوومەتە بەدبەختیکی هیوا براو.. تازە چنگم ناگاتە بەختیاری مەگەر بگەریمەوە بۆ رۆژگاری رابووردووم. ئەوا هاتمە ئەم کیوانە تا دابورەسمی دین بەجێ بهینم، ئاهەنگی جەژن سازبکەم کە شایستەی سەرۆکی بالاو دیرینە بابەکانی کەنیسە بێ؛ ئەوەش من کە ((پاشینەی پاپاکان))م.

بەلام ئەو پەرستگارەی لیرە بوو.. ئەو جەنابەی بەسرووودی نویژەوە ستایشی خوای دەکرد مردووە؛ لەکۆخەکەیدا لیی گەرام نەبوو. تەنیا دوو گورگ لەبەردەم دەرگاکەی دا بەشیوەنەوە دەیان لووراند. تا لەژیان دابوو هەموو گیانەوەرەکان بەزەییيان پیدا دەهاتەوە، ئیدی بەسەرگەردانی کەوتمە رێ، بریاریشم داوە زەرەرمایە نەگەریمەوە؛ ئیستا بەلایەکی کەدا لە پیاویکی دیکە دەگەریم، بەمەزەندەی من لەهەموو بێدینو خوانەناسەکان سالح ترە– ئیدی کەوتمە گەران بەشوین زارادا.

پیرە ئەمەی گوتو بەتیژی چاوی برینە بەرانبەرەکەی . زاراش دەستی دریژکردو لەپی کابرای ئەم دیواو دیو کردو جوان لیی وردبووەوە، ئەوجا پیی گوت:

جەنابی بەریز! دەستت چەند جوانە؟! بەراستی بەوە خایەنراوە بەمووفەرک ماچ بکریێ، ئیستاش ئەوا لەنیو خودی دەستی زارادایە.

من زارای بی دینو نکوولم، گووتووشمە: لەکویی ئەم زەمینەدا لەخۆم بێ دینترم دەست بکەوێ، بە ئامۆژگارییەکانی شادمانم..

وەك تیر بچەقینیتە چاوەكانی پیرەوە تیی روانیو بە بیرەوەریەكانیدا و بەنەدیوی بیرەوەرییەكانیدا رۆچوو تاهاتەوە قسە:

كەس هیندە خوای لەكیس نەچووە- وەك ئەو كەسەی لەو پەری خۆشەویستی خواوە گلابێو بەهۆیەوە سەرووی هەموو شتیك كەوتبێ.

زارا! ئادەی سەرنجم بدەرێ، ئەی نامبینی زۆر لەتۆ خوانەناسترم؟.. بەڵام دەبێ كاممان بەم نكوولییە لە ئەوی دیكە كەیف سازتربێ؟

زارا تاویك بیری كردەوە، ئەوجا لە سەرەخۆ گوتی:

تۆ پیم بلێ ئایە تا دوا هەناسەی ژیانی خزمەتت كردووە؟.. پیم نالیی چۆن چۆنی مرد؟.. ئەی ئەو قسەیە راستە كەدەلین: ((میهرەبانی دەستی ناوتە بینیو خنكاندوویەتی؟.. ئەمەش لەبەر ئەوە بووە كە دیویەتی ئەوا مرۆڤ بە قەنارە= خاچەوە هەلواسراوە بەلایەوەگران بووە خۆشویستنەكەی ئەو - دەرهەق بەمەردووم- ببیتە ئەو دۆزەخەی مەلبەندی نەمانە)).

پیرەكە بەدەوری خۆیدا ئاوری دەدایەوە بێدەنگ بوو بەرادەیەك دەموچاوە مۆنەكەی ئازاریان لی دەباری.

زارا لەسەر قسەكانی رۆیشت:

-وازی لی بیرە.. لیی گەرێ بابروا. چار نیەو هەر دەبێ بەهیلاك چێ. تۆش ئەمە دەزانی، راستە كەدەبێ ناوی مردوان بەچاك ببرێ.. بەڵام رەوتو رەفتاریكی سەیری رەچاو دەكرد!!

پیرە گوتی: كەواتە با قسەكانمان لەبەینی سێ چاو دەرنەچن (پیرە یەكەڵ چاوبوو) لەبارەی خواو كاروبارەكانیەوە بەندە لەبارترە؛ چونكە سالەهای سالە خزمەتم كردووەو مل كەچی خواستی ئەو بووم. زارا هیندەی من شارەزای ئیشوكاری ئەو نیە؛ نۆكەران پەی بەزۆر شتی نهینی سەروەرەكانیان دەبەن. تەنانەت بری شت كەلەخۆیاندایە و پیی نازانن ئەو نۆكەرە ملۆزمانە دەركی پێ دەكەن!

بێ گومان، خوایەکی پەنهانی تیوە گلاوی رازونهێنییەکان بوو.. لەراستیشدا کورەکەی لەپیچەریوە نەهاتەلای؛ بۆیە زینا یەکەم قۆناغیك بوو لەقۆناغەکانی باوەرپیهێنانی[٣٧]

کەسیك ستایشی خوا بکا بەو سیفەتەی پەروەردگاری خۆشەویستی و میهرە- ئەوە لەگەیشتنە پلەی بالای خۆشەویستیدا کورتی هیناوە. ئەی ئەوە نییە خوا بریاری داوە خۆی بکاتە دادوەر؟..لەولایشەوە خۆشەویست هەرچی سنووری پاداش و سزایە دەی بەزینێ.

ئەو خواوەندە رۆژهەڵاتی یە لەزەمانی لاوی‌دا- دڵ رەق بوو گیانی تۆڵەستینی تیدا گینگلەی داوە.. ئەوجا بۆ تەسەلاو خەمرەوینی ئاوەلەکانی دۆزەخیکی فەراهەم هیناوە. کە رۆژگاریش پیری کرد خاوبووەوە.. بوو بە میهرەبان.. ئەوجا هەڵ گەرایەوە بوو بە باپیر دوای ئەوەی کە باوك بوو نەخیر بوو بەداپیریکی پیرەلۆکی پەریشان.

رۆژیکیان بەدیار کوانووە دانیشت خۆی گەرم بکاتەوە.. چروچاوی ئالۆزکابوون، نیو چاوانی دابوو بەیەکدا.. هەستی بەبێ هیزی قاچەکانی دەکرد.. هەستی دەکرد ئەوا بەدەست ئیرادەو خواستی خۆیەوە.. بەدەست جیهانەوە تەواو شەکەت بووە، تا لە فرە میهری خۆی‌دا تەنگە نەفەس بوو؛ ئیدی خنکاندی و برایەوە.

زارا وەستاندی و گوتی: ئەوەت بەچاوی خۆت دی؟.. لەوانەیە بەوتەرزە گیانی دابێ، دەشگونجێ بەشیوەیەکی کە بووبی، کەپەروەردگارەکان بمرن بەهۆی جۆراو جۆر دەمرن و نەدیو دەبن.

---

[٣٧] لاهوتی رۆژئاواو فەلسەفە دینیەکەی دەربارەی پەیامی عیسا (د.خ) بۆ ئەم جۆرە ئەنجامانە پالیان بەژمارەیەك خاوەنبیری کەلەی گەلەکانیەوە ناوە.

بەڵام بەزاتی خوا بێدینی نیتشە لەوەدا کە لەم قۆناغی ئیمانەوە دەدوێ- ئەوە بێدینی‌یە بەو - وینە شیواوەی پیشانی دراوە.. نەك بەو مەسیحیەی کەنموونەی نیتشە ریزو گرنگییان بەم وتەیەی داوە. کە فەرموویەتی: ((ئەی پەروەردگار. لییان خۆش بە؛ ئەوانە خۆشیان نازانن کە چیدەکەن.

-هۆیەکە هەرچیەك بوو بێ ئیدی ئەو نەما-.

خراپترین شت کەیادی ئەوی پێبکەمەوە، باسی ئەوی پێبکەم- ئەوەبوو کە روانین‌و بیستنەکانم یان بلیم: چاوو گویی لی دەشیواندم.

کەسیکیش نیگای روون بووبی‌و بیژەی بیگەرد بووبی ریکو رەوان ئەوە خۆشەویستمە. هەروەك خۆت دەزانی ئەی پیرەکاهین ویرای ئەوەی چ دەقە ئاکاریکی خۆتان ئاسای بدەنە پاڵ ((ئەو)) نادیاریکی داخراوبوو!!

ئەی بیرکردنەوەکانی بەزۆری دژوار نەبوون؟! زۆرجاریش رقی لی هەڵگرتووین چونکە دەرکمان بە قسە داخراوەکانی نەکردووە، باشتر وابوو دەربرین‌و بەیانی ریکورەوان بوونایەو پێویستیان بەهەلگیراو داگیرو راڤە نەبوایە.

ئەگەر لەبیستنی قسەکانی‌دا خەتای گوێیەکانمان بێ بۆچی گویی وای بۆ دروست نەرکردووین بیستن تیك نەدەن؟.. کەگویچکەمان بەقور سواخ درابێ پیم نالیی کی ئەو قورەی تیدا رۆناوە..؟

ئای کە چەندەها دەفرو هەور لەژیر دەستی ئەو سوالەتکارەدا شکاون!... چونکە وەستای سوالەت هیشتا لەپیشەکەیدا باش قاڵ نەبوو بوو.. ئیدی بۆ خەشم بەو ئافەریدانە دەریژێ کەخۆی دروستی کردوون‌و بەگیرو ویری‌و شیواوی لەژیر دەستی دەرچوون؟!..

تەنانەت ئەوەی شایستەو پەسندی میهرەبانی‌یە هاواری لی هەستاو گوتی: لەچنگ ئەم خواوەندە رزگارم بکەن.. باشتر وایە بێخوابم‌و بریاری چارەنووسی خۆم بدەم.. باشتر وایە شیت بم‌و نەفسی خۆم بکەمە خواوەندیك...

ئەوجا کۆنە پاپا هاواری لی هەلساو گوتی:

-زارا، ئەوە دەلیی چی؟ بەراستی لەپاریزگاری‌و تەقوادا گەیشتوویتە ئەوپەری؛ هەبێ‌و نەبی بەدیداری خواوەندیك شاد بووی‌و رێنمایی کردووی تا ئەم بێدینەت لی دەرچووە.. هەر ئەو ئیمانداری‌یەی هەتە ریگەی لی تەنیوی بروات بەخوا بێ..

لەمەولاش ئەم دڵ سۆزی‌یەی هەتە جلەوکیشت دەکا تا دەتگەیەنیتە ئەودیوی خیرو شەر.

ئەوەت لەقەبەلە: بەچاو، بەدەست، بەدەمت خیرو فەروەبەشی. واش مەزانە دەست بەتەنیٚ ئامیری فەرە.

دەتەویٚ لەپیش چاوی مندا وەها خۆت پیشان بدەی کەلەهەموو کەس بیٚ دینتری، بەش بەخۆم بۆنی پیرۆزیت لی هەڵ دەمژم. لەم بۆن پیرۆزی‌یەوە هەست بەخۆشایەتی‌یەك دەکەم ئاویتەی ژان‌و ئازارە بفەرموو! با بۆ شەویکیش بیٚ میوانت بم.. لەسەر ئەم زەمینە شوینیك شك نابەم ئۆقرەی تیدا بگرم؛ هەر لەنزیك تۆوە دەحەویمەوە.

زارا بەتەواوی حەپەسابوو، ئەوجا گوتی:

—چۆنت گەرەکە با وەهابیٚ. لەسەر ئەو لووتکەوە ریگایەك دەچیٚ بۆ ئەشکەوتەکەی زارا. بەریزەکە! حەزم دەکرد لەتەکتا بهاتمایە، بەش بەخۆم سەرجەمی تەقوا خوازانم خۆش دەوین. بەجیت دەهیلم چونکە ناچارم دەبیٚ خیرا بەرەو ئەو دەنگە برۆم کە هاوار دەکا فریای بکەوم. تۆ بچۆرە ئەشکەوتەکەی من لەویٚ کەس زیانی پیٚ ناگا .. ئەشکەوتەکەی من بۆ هەموو راگوزاریك بەندەری ئاشتی‌یە.. پیم خۆشە داماوان لەسەر زەوی‌یە رەقەکەی من بحەوینەوە.

بەلاّم بەش بەخۆم دەسەلاّتی ئەوەم نیە خەمەکانی گیانت بەباکەم . زەمانیکی دوورودریژ بەسەر دەچیٚ‌و کەسیش سەر هەڵ نادا بتوانیٚ خواوەندەکەت لەمردن راست بکاتەوە. کۆنە خواوەند مردو برایەوە، ئیدی تۆش ناژی.

زارا ئاوای گوت..

دزیو ترینی جیهانییان

زارا بەکیو پارەیی دای بەنیو دەوەنەجاردا، بە چوارلای خۆیدا ئاوری دەدایەوە، بەشکو بەسەر فریابەرەکەدا بکەویٚ.. کەچی تیی هەڵ نەنگوت، ویرای ئەوەش

بەكەيفـەوە بـازی دەهاويشـتو دەرۆيشـت، لەبەرخۆيـەوە دەی گـوت: ئـەم نيوەرۆيـە پاكانـەی خراپـەكانی بـەيانی بژاردەوە. ئەوانـەی هاتنـە ريگـامو قسـەم لەگـەڵ كـردن سـەيرو سـەمەرە بـوون!.. لەمـەدواش هـەموو وشـەكانيان دەماشمـەوەو دەيـان جـوومو لرفيان دەدەمو دەيان كەمە خۆراكی نەفسی خۆم.

كاتـێ زارا گەيشتە پيچەرييـەك لووتـە شـانيكی هاتەبـەر، هـەڵ ويسـتاو ديمـەنيكی تـازەی لێ وەدەركـەوت.. كەبـەخۆی زانـی ئـەوا كەوتووەتـە مەرگسـتانيكەوە![38] چـی ببينێ؟.. دەرووی زەندۆڵو تەنگە سوور دەچوونـەوە.. رەش دەچوونـەوە.. زورگيكی رووتـەنی بـێ درەخـتو گيـا.. نەچرپكـەی پەلـەوەرو نـەجريوەی چۆلەكـەی تيـدا دەبيسـتران! بـەدۆليك دا دەی روانـی هيـچ زيندەوەريكـی پـێ قـايل نـەبوو، تەنانـەت درندەشـی تيدا نەدەژيا، جار جارێ نەبێ كە سەوزە ماری قەبەخۆيان پيدا دەكرد، ئەويش لەو حەلەدا دەبووكە پير دەبوونەو دەيـان ويسـت لـەناو بچن؛ هـەر لەبـەر ئـەوە شوانەكان ئەو دۆلەيان ناو نابوو ((گۆرستانی ماران)).

زارا– راماو بيرەوەری ديرين سەريان تێ كرد، هاتەوە بيری كە لە رابووردوودا بـەم دۆلەدا گوزەری كردووە. ميشكی خۆی قورس كرد.. وردە وردە هيزی ئـەژنۆی بـراو هەنگاوی بۆ هەڵ نەدەهاتەوە. هەر ئەوەندە چاوی كردەنە كوتوپر لـە قـەراغ ريگاكـەدا زەلاميكی بينی.. تومەز بەدەموچاو مرۆڤە كـەچی هيچ شيوەيەكی لـەئادەمی ناچێ.. بوونەوەريكی چاو پێكەوت لەنيو بوونەوەرەكان دا ناوی نيە؟!

زارا سەرسـام بـوو،بەوديمەنـە چاوەكـانی خـەجلين، دەموچـاوی تـابن لاجانگـە سپیيەكانی سوور هەڵ گـەرا.. رووی لێ وەرگيرا كە ئەو شـوينە بەجێبهيلێ. كـەچی دەنگيكی بيست.. دەنگيكی قرخن.. لەقۆرەی قووناوی ئاوەرۆی بـەندكراو دەچوو!.. ئەوەندەی نەخاياند دەنگەكە گۆراو بوو بەجۆرە كركە دەنگيك لەقسە دەچوو، كە دەی گوت:

---

[38] ئيمە دەتوانين بە پاشگری ((ستان)) چ بۆ كاتو چ بۆ شوين گريی ئيزافی وەسفی پێ بكەينە وشەی ليكدراو هـەر بـە زرە ريـژی هيندسـتانو كوردسـتان گريـی ((مملكـه المـوت))م كردە مەرگستان.

–ئەی زارا.. ئەی زارا! ئەگەر دەتوانی هیمای من هەڵ بهینەو شی بکەرەوە؛ ئەوجا لەبارەی ((تۆڵە سەندن لە شاهید))[٣٩]ەو تۆ راستی جاربدە.

لەجیی خۆت بوەستی و بگەریرە دواوە، لەپیشتەوە زەوی بەستوویەتی.. تۆ خۆت بەئاغردەزانی، کەواتە وریابە باخل بوونەکەت لەسەر ئەو شەختەیە هەل تەتریزیّ و چوار پەلی ورد نەبیّ.

زارا! تۆ خۆت بەدانا دەزانی کەواتە ئەو هیماو پەردەکەی لیت داهینرا، ئازات دەکەم هەلی بهینە. ئەگەر ئەوەیی تویکلی رەق بشکینیّ تا ناوك وەدەر بخەی– دەی پیم نالیی ((من)) کیم؟.

هەر ئەوەندە زارا ئەم قسانەی بیست؛ میهرو پەرۆش هینایە هەژان. وەدرەختیك قەدەکەی لەژیر زەبری تەوردا بیّ ئاوا دانەوی. بەڵام هیشتا تەواو دانەچەمی بوو هەستایەوەو نیشانەی دڵ رەقی بەروویەوە شەقلی بەست، ئەوجا گوتی:

–کابرا! تۆم ناسیوە: تۆ خواوەند کوژی. وازم لی بهینەو لیت بەرگەشتم. بەلاشتەوە بارگرانییە یەکیك لەئارادابیّ و سەرنجت بداتیّ و لەبەد فەسالیت هەڵ روانیّ.. دزیو تری جیهانییانی و پرکیشت کردو تۆڵە لەم ((شاهید))ە بستینی.

زارا ئەو – وشانەی گوتن و تەکانیدا بروا.. بەڵام بوونەوەری بیّ ناونیشان توند قاچی گرت و بەتورە تورەوە هاواری کردیّ: مەرۆ.. لیرەبە.. زانیشم بە چ زەبریکەوە گلاوی؛ خۆشی لەخۆت کەتوانیت راستەوەبی.

خواوەندکوژ هەستی بەچی کردبی تۆش دەرکی پیّ دەکەی. وەرە لە کن خۆمەوە دابنیشە؛ وردە کاتی خۆت لەگەڵ مندا بەفیرۆ نادەی. ئەوجا ئەگەر من روو لە ئەو نەکەم ئەدی روو لەکیی بکەم؟.. دابنیشەو تەماشام مەکە. کەچاوت لەبەد فەسالیم بنووقینی– مانای وایە ریز لە ناشیرینیم دەگری.

---

[٣٩] نووسراوە : (الانتقام من الشاهید))

وشەی (شاهد) فرە واتەیە، ئەوجا مەبەست (عیان) بیّ یان (گەواه) یان (بینا).. هتد بیّ / ئەوا وەك خۆی هیشتمەوە.

ئــەوان دەم چەوســیننەوە؛ تــۆش دوا پــەناگامی. کــە دەشــم چەوســیننەوە نەبەکینەواری‌یــەو نەبــەهیزی لەشــکرە. دەربەســت نیــم؛ حــەزیش دەکــەم لەگــەڵ هیزەکـەیان دەسـتەو یەخـە ببمـەوە. دەبـێ لەجیـهانداو لـەرووی شـکۆمەندی یـەوە سەرکەوتنیك هەبێ خۆی لە شانی سەرکەوتنی چەوساوەکان بدا؟ ((راونەر بەشوین کەوتن‌و ردوونان کۆتایی دێ کەهەمیشە راکەریکە بەدوای شوینیکەوتووەکەی دا))

ئازاری چەوساندنەوەیان دەرهەق بەمن تەنیا پەرۆش‌و بەزەیی پیدا هاتنەوەیانە.. تەنیا لەبەر زەبری ئەو بەزەیی پیدا هاتنەوە رادەکەم‌و پەنام بۆ هاوردووی. کەواتە بم گرە لای خۆت، بۆیـەش بەتاکـە پـەناگام دانـای چونکـە بەنـهینگاو سروشـتی مـن دا رۆچووی؛ ئەوەی خواوەند کوژ هەستی پیدەکا تۆ زانیوتە. ئەی ریبواری بی باك‌و بێ رەزا! لیرە بمینـەرەوە. ئەگـەر دەشتەوێ ئۆغر بکـەی ئـەو ریگایـەی مـن گرتمـە بـەر تابگەمە ئیرە تۆش بەری مەدە.. هەرچەندە- بەد ریگایەکە بۆ خۆی!

تکام وایە لەبەر ئەوەی ئەم وتانەم ئاراستە کردی وئامۆژگاریم بەگوێدا چپاندی لیم خەشم گیر نـەبی‌و تـانووتم لێ نـەدەی. من هـەر ئـەوەم کـە دزیوترینـی جیـهانیانم. قاچەکانم لەهەمووقاچیك قورس‌و قەبەترن؛ بۆیە بەهـەر ریگایـەك دا رەت بـووبم کـاولم کردووە.

دیتــم بــەرەو رووم دیــی.. دەشتویســت بەدزەیەکــەوە بــەلام دا رابــووری، هــەر کەدەموچاوت سوور هەڵ گەران زانیم کەتۆ زارای. ئەگـەر بیجگـەی تـۆ بـەلام دا تێپـەر بایە، سروەیەکی دۆستایەتی پی رادەگـەیاندم. یـان پـەرۆش‌و بـەزەیی بەنیگایـەك یـان بە وشەیەك پـێ دەبەخشیم.. بەڵام وەك شارەزای لەسـەر سـولکەری‌دا نەگەیشـتومەتە ئەو پلەیەی بەخیر پێ کردنی خیرەومەندان رازی بم.

مــن ســامانیکی فــرەم پیکــەوەناوە لەشــتی فەلاکــەت‌و گــەورە- بەســامناك‌و دزیویانەوە-، زارا! لەبەرئەوە یە کە بەتەریقی‌و خەجلینت شەرەفمەند بووم.

بۆ خۆ رزگار کردن لەبۆژۆی میهرەبانەکان رەنجیکی زۆرم داوە تابگەمە ئەو مرۆڤە تاکانەیەی لەم زەمانەدا باوەری وایە- بەزەیی پیدا هاتنەوە- تۆلەیەو نیعمەت نیە.

ئەرێ زارا! بیجگە تۆ کەسیکی دی ئەمەی گوتووە؟!

بەزەیی پیدا هاتنە سووکایەتی‌یەکە بۆ شەرەفمەندی.. ئەوجا خوای دەکرد لەئادەمی‌یەوە دەبو یان لەخوای ئادەمی‌یەوە دەبوو. ئەو مەردایەتی‌یەی لە یارمەتی گرتنەوەدا هەیە لە رەپیش کردنی یارمەتی‌دا نیە. بەلام گچکە مەردوم وا دەزانن: دەست پیشکەری لەبەزەیی پیدا هاتنەوەدا سەر تۆپی ئاکارە پەسندەکانە. ئەوانە لە گچکەیی خۆیانەوە تی دەنۆرن؛ نابینی ریزی بەدبەختی ناگرن کەگەورە دەبێ.. ریزی بیچم سزی ناگرن کەدەگاتە ئەو پەری.. هەروەها ریزی شیواندن ناگرن کە هیچ ناهیلیتەوە.

چۆن تەماشای گەمالْ بەسەر میگەلی مۆلْ خواردودا دەکشێ تیلو نیگای منیش ئاوا بەسەر میهرەبانگەل دا سەردەکا. لەروانینی من دا میهرەبانەکان گەدای ویلْو سەختیان لەبەرنو سەرجەنجالی بیری پاتالن.

چۆن سەقاقۆش بەکینەواریو سووکەوە چاو دەبریتە زەلکاوەکان منیش بەیەکادانی وردە شەپۆلەکانو هەموو نەفسیکی نزمو ویستیکی بێتین.

زەمانەی باوەر بوون بەو مرۆڤە بچووکانە زۆری خایاند، خەلکیش هەرچی راستو بەجیٚبێ دایانە دەست ئەوان.. تۆ بلێی: کردەی ئەوان. بەم رەنگە خۆیان بەهیز کردو لافیان لی دا: هەرچی خۆیان بەچاکی نەزانن چاك نیە، واتە چاکە هەرچاکەی ئەمانەو بەس.

ئەوەی لەم زەمانەدا پیی دەگوترێ راستی هەر ئەوەیە کە ئەو مزگینی دەرەی لەنیو ئەو گەدایانەدا پێگەیشتووە زانیویەتی.. ئەو قەدیسە رەفتار سەیرە زانیویەتی کە بۆ داکۆکی لەمیللەتەکەی هەستاوەو گەواهی بۆ خۆی داوە، گوتوویەتی: ((من راستیمو راستیش منە)).

ئەو داواکارە لەمیژە رێ بەو گەدایانە داوە، ئەوانیش خۆیانیان هەلْ ناوەو لەسەر ((سم)) قیت بوونەتەوە. ئەو دوینەرەی گوتی : ((من راستیم)) بەتەواوەتی فیری گومراییی کردوون.

ئاوا قسەی خۆی کرد. کەسیش هیندەی تۆ / زارا! ئاوا بەناسکی تەکی پێنەداوەتەوە؛ کەبەلای‌دا رابووردیو بانگت کردێ:- نا.. نا..و هەزار جار - نا-...

ئەو خەلکەت لە گومرایی–ئەو– وریا کردەوە تۆ یەکەم وریا کەرەوە بووی لە تووش هاتنی ((بەزەیی پیدا هاتنەوە)) دا. وەنەبێ گوتارەکەت بەرەورووی کۆمەڵو تاك بووبێ بەلکو خۆت دواندووەو ئەو کەسانەت دواندوون کەلە ئاستی خۆتدا بوون، لەتەریقی ئازارە گەورەکان شەرمنی خۆت وەدەردەخەی، کەدەلیی: ((خەلکینە ئاگاتان لە خۆتان بێ! پەلەهەوری بەرین لەکانگای بەزەیی پیدا هاتنەوەو میهرەوە خۆی دەکشینێ)).

پاشان دەلیی: ((خولقینەرەکان دڵ رەقن، ڤیانی مەزن بەسەر بەزەیی پیدا هاتنەوەکەی لەمەرخۆیەوە بلند دەبیتەوە))

ئەی زارا! ئەو حەلەی بەم قسەیەت هاتیتەگفت دەرکت بەگەفو تەریری زەمانی خۆت کربوو.

دیسان دەبێ خۆشت بپاریزی لەو هیندە بەزەیی پیدا هاتنەوەیەی تیتدا هەیە؛ چونکە زۆری وا هەن کەمەند کیشی تۆنو بەریوەن.. ئای کەزۆریان لی دەخنکینو زۆریشیان وەیشمە دەی بەستێ!

دیسان پیت دەلیم کە لەمنیش سڵ بکەیتەوە، تۆ مەتەلەکەی منت بەباری جوانیو ناشیرینیدا هەڵ هیناو زانیت من کیمو چیم کرووە، لەوەشەوە تی گەیشتی چی بتوانێ بەرەنگارت بێو بت گەوزینێ.

بەهەر حاڵ لەسەر خواوەند پێویست بوو بمرێ: چاوبزیك بوو هیچ شتیك خۆی بۆ لەبەر نەدەشیردرایەوە.. خۆی دەکرد بەقووڵایی مرۆڤ داو لەبنی بنەوەیدا چی خەوشو درزیوی هەیە وەدەری دەخست.

تۆ لیگەرێ! بەزەیی پیدا هاتنەوەکەشی بێ شەرمانە بوو؛ دەچوو پەردەی لەسەر نەنگییەکانی من هەڵ دەمالی؛ ئەدی جیی خۆی نەبوو ملۆزمیکی ئاوا میهرەبان بۆ خۆی بمرێ؟ ئەدی بۆم نەبوو تۆلە لەو کەسە بکەمەوە کە – گەمارۆی نهینییەکانی دابووم.. یان مەرگ بۆ خۆم دابنیمولەدەستی رزگارم بێ؟!

خواوەندیك چاوی لەهەموو شتیك بێ.. بەتایبەتیش مرۆڤ واباشە نەمینێ، مرۆڤیش ونبینی ئاوا نەگرێ بەکۆلیەوە.

دزیوترینی جیهانییان ئاوای گوت. زاراش وەك سەهۆلی لەهناو گەرابێ راچەنیو گوتی:

-ئەی بێناونیشان! منت لەپەیرەویی خۆت تەکاندەوە.. لەپاداشی ئەوەرا من تۆ بانگ دەکەم ببیتە پەیرەوم.. سەرنجی ئەو لووتکەیە بدە ئەشکەوتی زارا لەوێیە.

ئەشکەوتەکەم وراق‌و دالأن دالأنە.. فرە سەردابە، بۆ ئەوانەی حەزیان لەخۆشارکێیە پەنا پەسیوی چاکی هەیە دەورو بەرەکەشی زورگ‌و گەلی‌و زەندۆلە.. دەوەنە جارو زەبەنگە.. جمەی دێ لە پەلەوەرو زیندەوەری خشۆك‌و گەزندەو درندە. تۆی لەژیان تۆراوی نیو مەردووم‌و بەرکەنارو شەکەتی دەستی بەزەیی هاتنەوەی خەلکو خوا- باشتر ئەوەیە کەریی‌و شوینی من رەچاو بکەی، چۆن من فیربووم تۆش فیربە، کارگەری ئەزموونکاریش نەبێ بەکەلکی فیربوون نایە.

لەپیشەوە لەگەڵ ئاشقە مارو هەلۆکەم خۆت فیرە قسە بکە، ئەمیان نموونەی جانەوەرە گەورەکانەو بەهەلمەتە،ئەویشیان خشۆکیکی مەکرۆیە. بائەو دوانە چاکتر نموونەی راویژ پێ کراومان بن.

زارا ئاوی گوت‌و سەر رێ کەوت‌و بیرو ئەندیشەی کەوتنە فرکان. ریگای دەئەنجنی‌و دەربارەی زۆر شت پرسیاری لەخۆ دەکرد، سەرەنجام بەبێ وەلأم دەمایەوە.

لەدلی خۆی‌دا دەی گوت: مەردوم چەند بەدبەخت‌و دزیوە.. چەند کینە لەدڵ‌و نەنگی پەنهانە!!

پیم گوترا: مرۆڤ خۆشەویستە.. ئاشقەخۆیە، ئەوجا دەبێ خۆ پەسندی بگاتە چ پلەیەك تابەسەر ئەو سووك وسۆلی‌یەی لەزات دایە زاڵ بێ؟

ئیستا بەلای بونەوەریك دا رابووردم زاتی‌خۆی خۆش دەویست، لەهەمان کاتیش دا رقی لی دەبووەوە، بەلای منەوە گەیشتووەتە ئەوپەری چ لە ئەشقی خۆی‌داو چ بەسووك زانینی خۆی‌دا. تائیستا نەم دیوە هیچ بوونەوەریك هیندە رقی لەزاتی خۆی ببیتەوە، لەم جۆرە داشکاندنەو لەم سوکردنەدا بلند بوونەوەو مەزنایەتی هەیە. دووریش نیە ئەو بوونەوەرە ((مرۆڤی بالا)) بی کەهاواری فریا کەوتنی دەبیسترا.

من ئەوانەم خۆش دەویـن کە پیاوی رق لی بوونەوەی مەزن‌و بەسووك زانینی گەورەن؛ چونکە پیویستە مرۆڤ لە خۆی دەرچێ‌و بەسەریەوە بالأبی.

سوال پەسند

لەوکاتەدا زارا لەدزیوترینی جیهانییان ترازا هەستی بەتەنیایی کردو لەبەر ئەوەی بیرورای سەیر بوونە گرەیەك و دایانە کەللەی شەختە لەهەموو ئەندامی لەشی راگەرا. دەستی لەخۆی نەشت بەلکو زاتی هینایەوە بەبەرخۆی داو ماوەیەك بەنیو لەوەرگای گەش دا رابوورد کە بەسەر دەریادا- دەی روانی.. ماوەیەکیش بەپشت کیودا بوو بەهەردە گیڵ و کەوتە نیو بەردەلان و خیزمالکی وشکەچەمەوە، هیندە بیروون بوو سامی لێ دەباری، ئەوەندەی کە زاتی وەبەرخۆی هیناو لەشی گەرم داهات و لەدلی خۆی دا- دەی گوت:

دەبی لەنزیکانی برا گەلیکەوەبم نەزانم بەم سەرانسەرەدا دین و دەچن. دوور نیە ئەو میرەوانی ((أنس))یەی دوای تەنیایی هەستی پێدەکەم .. ئەو گەرمی یەی دوای شەختە بەگیانم دا- دەگەرێ هەمووی لەهەناسەی ئەوانەوە هەلی کردبێ و گیانی نەرم و شل کردبمەوە.

ویستەیەکی کردو بەدەوری خۆی دا ملەقوتیی کردو بەسەر تەپۆلکەیەکەوە گارانیکی بەدی کرد! دەست بەجێ زانی تومەز پرمەو هەلاوی گاوگۆلەکەیە و رەهابووە.. ئەوجا وەك نەرمە بایەك دلی بووژاندووەتەوە.

گاگەل هیچ هەستی بەهاتنە پیشەوەی زارا نەکرد، چونکە هەموو هۆشیکی پاتالەکە بەلای ئەو گوتارەوە بوو بەسەریان دا- دەخوینرایەوە. زارا چەند شەقاویك هاتە پیشەوە کەچی دەنگی مەردومیکی بیست لەنیویانەوە دەردەچوو ، گاگەلیش بەدەوری یەوە ئالقەی دابووەوە، بۆ شوینی دەنگەکە سەرە سورکییان بوو.. کەزارا ریگای دردا دیتی: ئەوا کابرایەك لەنزمانییەوە دانیشتووەو لەخۆی دەنووسێ و گاگەل دەدوینێ تاقایلیان بکا لیی نەسلەمینەوە.

قسە کەرەکەشمان یەکیك بوو لەبەرەی ئاشتی خوازان و ئامۆژگاری نیو شاخان کە بەناسکی و نیانی دیاردە- دەکرین، چاوەکانیشی سۆزو میهریان لێ دەباری و دەورینگانەوە.

زارای لێ هاتەپێشـەوە، بەحەپەسـانیکەوە لێـی پرسـی: ئـەرێ خـەریکی چـی.. زەلامەکە وەڵامی دایەوە: ئەوەی من لێرە داوای دەکەم هەر ئەوەیە کە تۆ گەڕەکتە؛ من لە بەختیاریی ژیان دەگەڕێم، ویستم گاگەلەکە دەرسی دانایی خۆیانم دادەن.. ئـەوا چیشتەنگاو لای کردەوەو خـەریکم بیـان هێنمـە زمـانو قسـە. ئەوەندەشـی نـەمابوو بکەونە گفتو قسە تۆهاتی لیمان تێك بدەی!!

ئەگەر ئێمە نەگەڕێینەوەو بەچەشنی ئـەو گاوگۆلـەمان لێ نەیـە، هـەرگیز ناچینـە مەلەکووتی ئاسمانەوە. چار نیەو دەبێ لەگاگەلەوە فێرە کاوێژ بین.

لەراستیش دا ئەگەر مرۆڤ هـەموو جیهانی لێ بـەقازانج گـەرا بـەڵام فـێری ئـەوە نەبوو- وەك گاوگۆل بجوێو بجوێتەوە ئەویش بەچاکی بیربکاتەوە- دەبێ زیندەگانی چ سوودیکی بۆ هەبێ،. چونکە بیتو بیری خۆی کاوێژ نەکاتـەوە لـەخراپترین دەردی خـۆی هـەڵ ناسـتێتەوە.. ئەمرۆکـەش دەردی بـێ دەرمـانی مـرۆڤ دەردی ((بێزکردنەوە)یە. کام رۆلەی ئەم زەمانە دەروونی، چاوی، دەمی.. بێز ناکەنەوە؟!

ئەرێ زەلام ! تۆش هـەر وەك ئـەم هەمکە خەلکە نیت؟.. ئیدی بۆخـۆت سـەرنجی گاگەلەکە بدە.

ئامۆژگاری نێو شاخان ئـەم قسانەی کـردن، ئـەوجا سـەرنجی دایـە زارا، ئەمـەش دوای ئەوەی کەچاوی لەگاگەلەکە نەدەگواستەوە. رووخساری گۆڕا، دەنگی هەڵ بـری و گوتی:

((ئەوە کێیەو.. کێ ئەدوێنم؟؟))

خێرا لەسەر زەوییەکە راستەوەبوو، گوتی:

-ئەوە لەژوور هەموو قێزو بێزیکەوەیە.. ئەوە زارا خۆیەتی، ئەوە چاویەتی، ئـەوە دەمیەتی، ئەوەش دلیەتی.

وەك دەسـتی بەخەزنەیـەکی ئاسمـانی گەیشـتبێ، بـەچاوی فرمێسـکاوییەوە پەلاماری دەستی زارای دا مـاچی بکـا.. لەولایشـەوە گـاوگۆل سـەریان لەرووداوەکـە ماسا؛ چاویان برینە ئەم دووکابرایە!

زارا خۆی لێ راپسکاوت‌و گوتی: تۆ بۆچی باسی من دەکەی.. هەستە باسی خۆت بکە؟.. تۆ ئەوە نەبووی سوالت پەسندکردووەو لەسامانە گەورەکەت تەکیویتەوە.. تۆ ئەوە نەبووی لەچاوی دەولەمەندان‌و دەولەمەندی‌دا بێشەمیت دەبینی‌و چویتە نیو هەژارانەوەو خیرو بیرت پیدا هەڵ رژاندن‌ودلت بۆ کردنەوە، کەچی ئەو هەژارانە بەنائومیدی وەلامیان دایتەوە..؟

سوالکەرەکە قسەکەی سەندەوە: بەلێ بە نائومیدی گەرامەوە.. ئیدی پەنام بردە بەر گاگۆلەکە؛ تۆش ئەوەباش دەزانی.

زارا گوتی: ئەوجا لیرە فیربووی کە وەستایەتی بەخشین گرانترە لەوەستایەتی وەرگرتن؛ بەخشین هونەریکە لیزانینەکەی بەندە بە سۆز بەریوەبردنەوە لەگەل زاڵ بوون بەسەر مەترسی‌یەکانی میهردا.

سوالکەرەکە دیسان بۆی سەندەوە: بەتایبەت لەم سەروبەندەدا کە سپلەو قوتەو چەپەلەکان شۆرشیکیان بەرپاکردووە.. لووت هەڵ دەبرن‌و بەچینە چەقاوەسووە چەنەبازەکەیانەوە دەنازن، لیت پەنهان نیە کە ساتی شۆرشی چینە کۆیلە ژیر دەستەکان نزیك بووەتەوە.. شۆرش‌و ئاشووبە مەوداو ماوەی دریژەدەکیشن.

چینی گچکە ئەوەی پیی دەبیژری خیرو سەدەقە لیی یاخی دەبن، ئەوجا با ساماندارەکان وریای خۆیان بن

وای بۆ ئەو دەفرە ئاخنراوانەی چکە چکە نەبێ لەملە تەسکەکانیانەوە نای دەلینن، ئەو دەفرانە زووبەزوو ملیان دەشکێ. منیش بەرەنگاری زرگنی ناپاکی‌و هەوەسی غەزەبناك‌و هەلمەتی تینووی تۆلە ستین‌و هەموو ئاپوورەیەکی باغڵ-بوومەتەوە. ئەو کەسەی گوتوویەتی: بەختیاری لەنیو هەژاران دایە درۆی کردووە. کەواتە بیجگەی گاو گۆل خۆشی لەمەلەکوتی ئاسمان نابینێ‌و پییەوە نانازێ!

ئەوجا زارا پرسی: ئەی بۆچی دەولەمەندەکان چیژو خۆشی لە - مەلەکوت- وەرناگرن؟

سوالکەرەکە لەسەری رۆیشت: فلانی! کەتۆ لەمن باشتری لێ بزانی بۆچی تاقیم دەکەیتەوە؟.. ئەی هەر لەبەرئەوە نەبوو کەرقم لەدەولەمەندەکان بوو پەنام بردە بەر

هــەژاران؟.. ئەوانــە بــەندەی ســامانەکانیانن، چاویــان ســاردو ســرن.. هەوەســی پیکەوەنانی سامان دلی زەوت کردوون‌وخستوونیە باریکەوە لەپیناو بەسودهینانی هەر سەرەنویلکیك گشت هۆیەك بخەنەکار.. ئەوەنیە لەدەست گەجەرو گوجەریك رام کردووە، خویریتیتان بەرووی ئاسماندا دەقیژینێ. لەدەست ئەو چینەش رام کردووە کە پۆشــتەی زیــرن‌و ســاختەن‌و بــەو تــەرزە پشــتاو پشــت لــەو باپیرانــەوە دابــەزیون پەنجەکانیان چرنووکی ئاسن بوون.. هەروەها لەدەست چینی کەولـەکۆن‌و شرە خـۆر دەرباز بووم کە دەماری پیاوەتی‌وپەرۆشی مەردایەتییان تیدا مردووە، ژنەکانیشیان بـێ ویلانـە بەرادەیـەك بـەرەللا بـوون لەگــەڵ ســۆزانی یــەکانی ســەلیتەخانەدا جیـا ناکرینەوە.

ئاپۆرەو تێ چرانم لەچینی بالأو نزم دا وەك یەك هاتنە بەرچاو. لـەم رۆژگـارەدا جیاوازی لەنیوان دەولەمەندو هـەژاردا نیـە؛ بیرم کـردەوەو بریـارمدا رابکەم. تالـە دوا قۆناغ دا خۆم لەنیو گاگەلەکەدا دۆزی‌یەوە.

پەیامبەری ئاشتی ئاوای گوت‌و لەبەر ئەوەی بەتـەوژمی گوتارەکەیەوە تەکانی دا هەمووگیانی سەر ئارەقە گەرا.. ئیدی بەجارێ گاوگۆل شلەژاو کەوتە مۆرە. بەلأم زارا یەکبینە چاوی بری بوونە سوالکەرەکەو دەخەنی، تا ئەو لەقسە وەستاو ئەم دەستی پێ کردەوە:

سەبارەت بەتوندی دوانەکەت خۆت ماندوو کرد، نەدەبوو بەم وتە وشکانەوە دەم هـەڵ بهینیتـەوە، نەدەبوو گویشیان بۆ هـەڵ بخەیتـەوە، باوەرناکـەم گەدەشت بتوانــێ هەرسـیان بکـاو دەرەقـەتی ئـەو رقـە هـەڵ چـووەت بـێ؛ کەواتـە گـەدەت پێویســتی بەخۆراکی سوکترە. تۆش –بێچاوینی بێ– ئەوەندە بەهەلپە نیت، پتر لەوە دەچی تۆ لە گژوگیا خۆرەکان بی کە حەزیان لەدانەویلە جون‌و هەنگوین لستنەوەیە.

سوالکەرەکە دای مـەزراندەوە: بەراستی پیکـات. مـن حـەزم لەهەنگوینـە.. حـەزم لەگیاجوونەودانەویلـە کرماندنـە.. ملومووشــی هــەموو تـام خـۆش‌و بەرامـە خۆشـیك دەکەم وازم لەشتیکە هەمیشە لـەجوون دا لەگـەڵ باری تـەوەزەلی دا بلـوێ. لەهونـەری کاویژدا هیچ گیانداریك هیندەی گاوگۆل کارامەنیە کە کاویژی داهیناوەو پاڵ کەوتنە

بەرخۆری داهیناوە.. بەو تەرزە خۆی لەبیرکردنەوەی قوول رزگار کردووە؛ چونکە تیژ بیرکردنەوە دەبیتە هۆی دڵ هەلئاوسان.

زارا پیی گوت: کەواتە سەیری ئاشقەمارو هەلۆکەم بکە. لەسەر رووی زەمین دا بێوینەن. ئەو ریگایە بۆ ئەشکەوتەکەم دەچێ، فەرموو ئەم ئیوارەیە لەوێ دەبیتە میوانم.. ئەوجا پیکەوە لەگەڵ دوو جانەوەرەکەمدا باسی بەختەوەری گیانداران دەکەین.. تۆ برۆ لەوێ چاوەروانم بە تا دەگەریمەوە؛ چونکە دەنگیك لەدوورەوە هاواری فریام ئی دەکا، منیش بەپەیسەریەوە دەچم تۆش لەئەشکەوتەکەم دا بەسەر هەنگوینی تازەدا دەکەوی کەلە کۆلەسی زیرین دەرهاتووە لەساردیدا دەلیی بەفرە. ئیدی بۆ خۆت لیی بخۆ.

هۆ کابرای نەناس!

بەر لەوەی برۆی مۆلەت لە پاتالەکەت بخوازە چونکە دوا سەریان لە هەموو کەس بۆ تۆ دلسۆزتر بوون‌و لەهەموو کەس باشترو راستر فیری فەلسەفەو دانایی ژیانیان کردووی.

ئەوجا سوالکەر گوتی:

جەنابی زارا! گاوگۆلەکەم لەتۆ دلسۆزترو راستتر نیە چونکە تۆ بەودلپاکیەتەوە لەباتاڵ باشتری.

ئیدی زارا گوتی:

دەك دوات برێ– هەی خۆ تێ هەڵ سووی خۆریك خەر! ئەوە دەتەوێ بەستایش‌و قسەی هەنگویناوی خراپم بکەی؟.. دەی لیم دوور کەوەرەوە!

((بەخەشمەوە زارا دار دەستەکەی ئی هەلبری.. سوالکەری تاینیش خیرا بۆی دەرچوو.

سیبەر

هێشتا سوالکەرەکە نەدیو نەبووبوو، زاراش هەستی بەتەنیایی نەکردبوو-بیستی ئەوا دەنگیکی دیکە لەدوایەوە هاواری دەکاتێو پیی دەبیژێ: زارا! بوەستەو سەرنجم بدەری؛ من سیبەرەکەتم.

بەڵام زارا هیچ گویی نەدایە، پیی ناخۆش بوو چیاو بەندەکانی بەوجۆرە ژمارە ئادەمی‌یە ئاوەدان ببیتەوە. لەبەر خۆیەوە دەی پرسی: ئەی باری گۆشەگیری‌یەکەم چی بەسەرهات؟ ئەوجا گوتی: مەملەکەتی من بەشیك نیە لەم جیهانە.. دەبێ برۆمو بەدوای کیویکی تازەدا بگەریم.

ئا ئەوەتا سیبەرەکەم بانگم دەکاتێ.. بەڵام ئەندیشەی ئاوام بەلاوە گرنگ نیە، هەر دەبێ ئەو رەدووم بکەوێ، بەچاو خۆشمەوە لیی رادەکەم.

زارا دەرۆیشتو لەناکاو دیتی ئەوا سوالکەرەکە لە پیشیەوە رادەکاو سیبەرەکەشی بەگوستاخی بەدوای‌دا دێ.. ئیدی زارا بۆی دەرکەوت خەریکە شیت بی. کتوپر وەستاو کەوتە خۆتەکاندن لەو فروفیڵو سووکایەتی‌یەی تییانەوە گلاوە.. دەشی گوت: ئایە پیرە قدیسەکانی وەکو من دەبێ رووداوی لەمە سەیرو سەمەرەتریان بیتە بەر؟!

بەراستی لەم کیوانەدا شیتایەتی‌یەکەم زیادی کردووە. ئەوەتا بەحوکمی شیتی گویم لەزرمە زرمی شەش قاچە.

ئەوەش راست نیە کە زارا سڵ لە ئەندیشە بکاتەوەو تووشی دردۆنگی بێ، تاوای بیتە بەرچاو جووتە قاچی خەیاڵ لەقاچەکانی خۆی دریژ تر بن.

لەناکاو هەڵ ویستاو بۆ دواوەی ئاوریکی دایەوە، تومەز سیبەرکەیەتیو خۆی پیدا ئەکیشێو هاکا بکەویتە سەر زەوی. کە لەم ئەندیشەیەی نۆری بەجاری ئەتەرەشی چوو، هەروەك لەسیلەی گۆرستانەوە تارمایی بیتە بەرچاو، ئەویش سەبارەت بەوەی پیرو ریوەلە بوو.. ئیدی قیژاندیو گوتی:

–تۆ كيى، بۆچى لافى ئەوە لى دەدەى گوايە سيبەرى منى لەكاتيك دا چارەى ئەو فەسالەتم نەگەرەكە؟!

سيبەر وەلامى دايەوە: بم بەخشە كە دەم گوت سيبەرتم! پيرۆز بايشت لى دەكەم؛ چونكە بارو فەسالى منت بەدلّ نيەو چيژ سازى. من ريبواريكى نەسرەوتى ئەم دنيايەم.لەميژەو بەدواى هەنگاوەكانتەوەم ، ئەو ريگايەى گرتوومەتە بەر بێ سنوورە، وەك جوولەكەى سەر لىشيواو رەهندەم، بێجيگەو ريگەم، هەرچەندە نەجوولەكەمو نەدامەزراوم.. نەهەميشەمو نەئۆقرە گرتووم.

بۆچى لەچارەم نووسراوە رەهنديەكى بێ ئۆقرە بم.. گيژەلوكەى گشت بايەك بم فرينێ.. هيندە گۆى ئەم زەوىيە بێ جەمسەرە بپيوم هيلاكو ماندووبم؟!

خۆم دا بەدارو بەردا، بەوينەى ئەو گەردو تۆزەى دەپژيتە سەر ئاوينە بەندوو جامخانەكانو پييان داديتە خوارێ.. دەست بۆ هەرشتيك ببەم خيرا فرتەدەكاو هيچم بۆ لى وەرناگيرێ، ئەوەتام لاژگيكمو خەريكم ببمە تۆزو بچم بەهەوادا !

زارا! من پاشكۆى تۆمو لەدواتەوە رۆيشتوومو نەت بينيوم. چەندە خۆم لى پەنهان كردبى راسترين سيبەرى تۆ بووم، لەكوێ قۆناغت خستبێ لەنزيك قۆناغى منەوە بووە. ئەوجا وەك ئەو تارمايىيانەى حەزيان لەوەيە خۆيان بدەن بەسەر ئەو بانانەدا كە قورسە بارى بەفرن، منيش لەتەك تۆدا هەلم كردە گەشتو رەو بۆ ئەوسەرى ئەم دنيايەو كام شوينى سەهۆلبەندانە ! بەدوات داو بەتاسەوە بۆلاى هەموو قەدەغەكراويكى دوور رۆيشتم، بەرەو هەموو خراپەيەك هەلەداوان بووم.

ئەگەر لەم دوورە گەشتەم دا شتيكى پەسندم بەدەست هينابێ هەر ئەوەيە كە درم بەهەموو بەربەستيك داوە. هەر بەشوينتەوە بوومو چى دلم پەرستبيتى تيكم شكاندووە. نيشانكردەكانى سنوورم بەجارێ هەلّ گيرانەوە.. وينەكانم سەرجەم سرينەوە.. دابەزيومەتە بان هەموو هەوەسو ئارەزوويەكى ئەنگيزو مەترس. لەراستىدا من ئەم هەمووتاوانانەم كردوون، هەر بەدواتەوە نە باوەرم بەماناى وشەكانو نە بەدابو دەستوورى پيرۆزو نەبەناوە موفەركەكان ماوە. ئەرێ دەبێ شەيتانەكە لەگەلّهەموو كەولّ گۆرينيك دا ناوەكەشى بگۆرى.. يا دەبێ ناوەكان هەر

كەولی رووت بن؟.. دوورنییە ئەو شەیتانە لەخۆیدا بریتیبێ لەكەولیكی رووتو هیچی دی!

بۆ رۆیشتن نەفسی خۆم گاڵ دەداو دەم گوت:

((چی پیی بگوترێ راستی لە (هەبوون)دا نیەو هەموو شتیكیش دروستە)). ئەوجا گورم بەستەوە كە بەسەرو بەدلم رووكارە سەهۆلەكان بەسەر گۆمەكانەوە— وردو خاش بكەم. ئای كەبەرووتی دەردەچووم‌و شەختەش ئاگری بۆ پرووكانی پیستم رادەگرت؟!

وای بۆ خۆم! بەسۆزو شەرەفم چیم بەدەست هینا؟.. بەئیمان بەسالحان چیم پیكەوەنا؟.. ئەو پاكیتیەیە درۆزنەی لەوە بەرخۆم پیوە بائەدا لەكوێ خۆی شاردەوە؟.. پاكیتی پیاوچاكان لەدرۆ بەشەرەفەكانیان دا چیبەچی كردو چی بەسەرهات؟!..

ئای چەند شوین پیم هەڵ گرتی‌و ئەودالی راستی بووم كەچی (راستی) لیم هەڵ گەرایەوەو دامیە بەر شەپازلە، هەر دەستم دەكوتا بۆ راستی.. بەلام تابۆم دەرنەكەوت كەدرۆزنم دەستم وەبەر راستی نەكەوت!

زۆر شت لەپیشمەوە ئاشكرا بوو، لەبەر ئەوە هیچ شتیكم بۆ نەمایەوە، هەرچی خۆشم ویست مردو برایەوە.. ئیدی چۆن دەتوانم نەفسی خۆم خۆش بوێ؟!

من گەرەكمە چۆنم پێ خۆشە ئاوا بژیم، دەنا باشتر وایە هەر نەژیم .. ئەمەش خواستی پیرۆزترین ئادەمیزادە.. بەلام تازە، خۆشی وەرگرتنی من بەسەر چوو چونكە مەبەست و ئامانجەكانم پوكانەوە، لەپیشمەوە هیچ بەندەریك شك نابەم تا كەشتییەكەمی بۆ برانینم؟!

بەلامەوە بای لەبار گرنگ نیە، كەسیك رووگەی خۆی نەزانێ لەپای چی بۆ بەریانی بابەكان هەست‌و چاو بگیربێ؟

هەمەو نیمە : دلیكی ماندووی بی شەرمەو ویستیكی نەسرەوتەو بالی شكستەو پشتی بربرە ترازاوە .

چەندە بۆ جیگاو ماوای خۆم تەقەلامدا بەلام بەد بەختیم بۆ مایەوە.. زارا! تۆش دەزانی لە پیناوی دا بەچ تاسەیەکەوە رەنجم بۆداوە؟!

ئەو ئارامگەیە دەبێ لەکوێ بی؟.. زۆری بۆ گەرامو نەشم دۆزییەوە کە هەمیشە بێ شوینەو لەهەموو شوینیکیشە .. بەلکو بێهوودەیەکی ئەبەدییە!

سیبەر ئاوای گوتو دەموچاوی زاراش داماوییان لی دەباری، ئەوجا گوتی:

تۆ سیبەری منی. ئەی گیانی رەبەقو گەرۆك! ئەوەنیت خۆت دەهاویژیتە کام مەترسی ئاسانەوە.. رۆژەکەت لەشان گران بوو، وریابە ئیوارەکەت زیاتر بەهیلاکت نەبا؟!

ئەوانەی وەك تۆ ویلن لەدواییدا بەسەر بەختەوەریی خۆیان دا دەکەون. جا-کەیفی خۆیانە لەهەر بەندیخانەیەکدا بن! ئەدی نەت دیوە کەبەندییەکان هیور دەبنەوە چۆن لەبان تاوانەکانیان سەمادەکەن؟!

کاریێ نەکەی باوەری تازە بەسەرتا زاڵ بێو بەئەندیشەی ستمەوە بتخاتە گیژو گاز؛ چونکە هەر لەئیستاوە مەترسیت لی دەکرێ هەموو تەنگانەیەکی تازە جلەو گیرت بکات.

ئامانجی خۆت لی بزربووە، کەتۆ ریت لی تیك چووبی چۆن دەت ئاوزی بەنیو خەمو کەسەردا برۆی.. یان چۆن پیت دەکرێ دڵ نەوازیی خۆت بکەی؟

-ئای کە چ خەیالیکی ویڵ و چ بیریکی ئاوارەی ئەی پەپلوولەی ماندوو! ئەگەر دەتەوێ لەپەناگای ئەم ئیوارەدا بحەسییتەوە بۆ لای ئەشکەوتەکەی من سەربکەوە.

ئا ئەوە ریگاکەیەتی. بەش بەخۆم لیت دووردەکەومەوە چونکە واهەست دەکەم شتیکی سیبەر ئاسا گیانم قورس دەکا.

ئیدی بەتەنێ بۆ خۆم رادەکەم تا لەدەوری خۆم نوورم بۆ دەردەکەوێ. ئەوجا ئەم ئیوارەیە بفەرموو بۆ ئەشکەوتەکەم. ئەم شەو لەوێ دەی کەینە شەوارە تابەیانی بەسەماو هەڵ پەرکێ شەوگار دەبووژینینەوە

زارا ئاوای گوت..

لەنیوەرۆدا

زارا بەراکردن ریگای گرتە بەرو تووشی کەس نەبوو، لەبەر ئەوەی بەتەنی بوو ئەم کەشەی پێ خۆش بوو، چەند ساتیکی خایاندو لەبیرکردنەوەی ئەوەدا بوو کەبەچی شادمان بی.. ئەوا خۆر بەتاقی ئاسمانەوە ریك تیشك دەهاویژیتە بان سەری زارا، لەپیشەوە پیرە درەختیکی دی لقوپۆپی تیك با هەڵ درابوون، لەهەموو لایەکەوە شەقە میوی تێ ئالأبوو، تەنانەت قەدەکەشی داپۆشی بوو. هەر لەدوورەوە هیشوەکانی زەرد دەچوونەوەو لەبەرزی‌یەوە گەیوگەیو- شۆر بوو بووەوە. ریبواری تینوو بەپەرۆشەوە ویستی دەست بەرێو هیشویك لی بکاتەوەو گرەی دەروونی پێ دابمرکیتەوە، دیسان هەستی کرد ئەوا شتیکی دی هانی ئەدا لەژیر سیبەری دالیتەکەدا خۆی لی دریژبکاو ماندویتی بحەسیتەوەو بنوێ لەسەر گژوگیاکە لیی راکشا، ئەوەندەی پێ نەچوو تینویتی لەبیرچووەوە، وەنەوز دای گرت بەلأم چاوەکانی زەق زەق لەکورە دارەکەیان هەڵ دەروانی.. ئەو کورەدارەی کە ئاشقینی لەگەڵ راگوزاری تینوودا دەکرد؛ ئەوجا لەدلی خۆی‌دا بەبێ دەنگی گوتی :

ئا- بێ دەنگو بێ سرپە!.. لەوانەیە ئیستا جیهان کامڵ بووبێ، هەست بەشتیك دەکەم لەوەبەر شتی ئاوام بەخۆمەوە نەدیوە، چۆن شنەی شەماڵ لەگەڵ وردە شەپۆلی بریقەداردا- دەی کاتە وازیو راوراوین وەنەوزیش بەو تەزرە دام دەگریتەوە، سەیرە ئەم وەنەوزە پیلوی چاوەکانم نانوقینێ.. هاتووە گیانم گورجوگۆڵ دەکاتەوە.. ئەو گیانەی بەدەست مانویتی‌یەوە ریك هاتبوو، ئیستا بۆ تیرا گەرانی وەنەوز بەرگوشاد دەبێ.. تۆ بلیی ئیوارەی حەوتەم رۆژی گیانە ماندووەکە لەقرچەی نیوەرۆدا بێ؟

ئیستا گیانە ئاوارەکەم ئەوەندیکی حەز بکا خۆی لەگەز ئەدا.لەوەدەچێ پاش ئەوەی بەتام ترین شتی چەشت وازی لەداماوی نەبی و خۆی لی بخواتەوە.

ئەوە گیانەکەمەو بەرسنگی لەگڵ توند دەکا دەلیی ئەو بەلەمەیە لەگەشتی دووری دەریاوە بەشەکەتی گەرابیتەوە، ئەوجا لەویستگەی خۆی‌دا، سنگی دابیتە بەر تەنکاو. ئەری وشکانی لەدەریای تەرنباز راستتر نیە؟!گیانی رەوانم پیویستی بەوە

نيه كەبە گوريس لە لەنگەرگادا شەتەك بدرێ.. داوی جالجالۆكەيەكی بەسە بی نووسينێ بەگلەوە..

ئەوەتام دەليی بەلەميكمو لەتەنكاوی خۆیدا بەبێ وەی حەوابيتەوە.. بەباريكە تاليكی خاوخاو بەسترابيتەوە..

ئای كەبەختەوەرم! ئەرێ نەفسەكەی لەمەر خۆم! كەتۆ لەسەر سەوزە گيا راكشابیو لەم ساتەش دا شوانە بەشمشاڵ دا نەتوورينێ ئەی بۆ تی هەڵ ناكەيتە ديلانەی خۆت؟!

نا..نا..مەی لاوژينە! نيوەرۆ بەسەر ميرگزارەوە دەحەسيتەوە.. نەفسەكەی خۆم! هيچ چيەت لی نەيە.. جيهانەو تەواو رەخسيوە.

نا.. نا.. مەی لاوژينە! چۆلەكەی ميرگزاريش كشومات ناجريوينن،

سەيركە! پيرە نيوەرۆ ليی راكشاوەو ليوان دەبزيوێ.. ئەی نای بينی دلۆپيك بەختياری بنۆشی؟..

دلۆپيك كۆنە شەرابی ئالتوونی كە بەختياری بۆ ئەم نيوەرۆيە دەگرێ بەكۆليەوە.. بزە دەی گرێ!..

ئا- بێ دەنگ! ئەوە زەردەخەنەی خواوەندەكانە. هەرچەندە خۆم بەدانا دەزانم؛ لەوەبەر باوەرم وابوو كەبەختەوەری لەكەمتر هۆوە پەيدا دەبێ.. بەڵام زەمانە تيی گەياندم هەلەشە بووم دانا شيتەكان ئەو جۆرە هەلەيە ناكەن.

ئيستا زانيومە كەباشترين هەست كردن بەكامەرانی بە كەمۆكيكەوە بەند دەبێ.. خۆی هەڵ دەنێ بەسەر ناسكو مەندترين ماتی دا.. بەسەر شنەبادا.. بەسەر نيگايەك بێ دەنگیو چاو تروكانيك دا...

چيم لی بەسەر هات؟.. نەفسەكەم! گوێ بگرە ئايە زەمانە بۆی دەرچووە؟.. ئەی نام بينی بۆ نيو چالی ئەبەد رەهيڵ دەبم ؟.

هەست بەزامی ناخی دلم دەکەم؛ ئەی دلەکەم! بۆ خۆت تەرتو- تونابە. پاش ئەوەی هەستت بەم کامەرانی‌یە کرد، دوای ئەوەی شەبەقە برینت تی بوو باشتر وایە ئیدی لەلیدان بوەستی.

ئای کە سەیرە! ئەوە هیمان جیهانەکە نەرەخسیوە؟ ئەی سوورانەوەی خۆی تەواو نەکردووە.. ئەی ماتەی نەداوە.. نەگەییوە؟.. ئەو توپە زیرینانە بۆ کوێ باڵ دەگرنەوە؟. ئەی دەبێ منیش بەگەردیان دابرۆم؟.

((ئای بێ دەنگ!))

کە باویشکی داو هەستی بەکرژی ماسولکەکانی کرد زانی لەوەبەر خەوتووبووە، لەدلی خۆیدا گوتی: ئەی تەمەلی خەوخۆش! راستەوەبە. ئەی دواتان برێ پیرە قاچ!گوایە نازانن کە لەکاتەوە گلاون‌و هیشتا ماوەیەکی دریژمان لەبەردەم دایە؟!

فلانی ئەو ماوەیەی تییدا نووستی نیوەی ئەبەد بوو. ئەی پیرە دلەکەی لەمەر خۆم! راپەرە! دوای ئەوەی نوقمی خەوبووی پێ ویستت بەزەمانیکی دوورو دریژە تابیدار ببیتەوە.

بۆ جاری دووەم وەنەوز -زرای داگرتەوە..، گیانی ر ەوانی زارا بێ باکانە لی راکیشایەوە؛ چونکە گەرەکی بوو بەتەواوی بحەسیتەوە، ئەوجا گوتی: دە—بیدەنگ بەو لیم گەرێ.. ئەی گوایە جیهانەکە پێ نەگەیشتووە؟..

((ئای لەو گۆ زیرینە چەندە قەشەنگ‌و جوانە!))

زارا لەگیانی خۆی راخوری: هەی تەوەزەلی ئۆینباز! ئا دەی راستەوەبە. ئەوە چیتە.. باویشك ئەدەی.. دەپرخینی.. بۆ بن چالگەکان خۆت شۆردەکەیتەوە؟!

((ئەی گیان! پیم نالیی کە تۆ کیی؟))

لەوحەلەدا تیشکی خۆر چەقی‌یە دەموچاوی زارا بەشپەرزەیی راچەنی‌و هاوری کرد:

-ئەی ئاسمانی پانو پۆر بەژوور سەرمەوە! تۆ بەسەرمن دا- دەروانی بۆ گیانە ئاوارەکەشم گوێ دەگری؟!..

كەنگێ ئەو دلۆپە شەونمەی کەوتە سەر هەموو شتێك لەم بوونەوەرەدا هەلی دەمژی؟..

کەنگێ ئەم گیانە نامۆیە دەخۆیتەوەو هەلی دەمژی؟. ئەی ناخە نەمرەکان .. ئەی بناوانی پر لەشادی.. ئەی ئەو نیوەرۆیەی هەموو شتێك لەئاقاردا- دەکەویتە لەرزە- ئەرێ کاتی ئەوەت نەهاتووە گیانی من تادوا چۆر هەڵ مژی.. ئەوجا لەتۆدا نوقم بێ؟!.

زارا ئاوای گوتو لەخەوی ژێر کورەدارەکە راپەری.. وەك لەبێ هۆشی دا بوبێ و چاك بووبێتەوە دیتی هێشتا خۆر بەتاقی ئاسمانەوەیە. ئەوجا زانی کە بۆ ماوەیەکی کورت نەبێ خەوی لێ نەکەوتووە.

سەلام

دوای ئەوەی زارا بەپیادەیی ماوەیەکی زۆری بڕیو بەدوای فریاد بەردا هەردە گێڵ بوو هەموو ئەو ماندووبوونەی بەفیرۆ چوو. ئەوجا گەرایەوە بۆ ئەشکەوتەکەی.. دوا نیوەرۆش بەرەو شیوان شەقاوی زل زلی هەڵ دەهێنانەوە.

هێشتا بیست هەنگاویکی مابوو بگاتە ئەشکەوتەکەی بەشەپریوی هەڵ سلەمی‌یەوە.. تومەز هاوارو فریادەو لەگوییدا- دەزرنگێتەوە.. نەخێر تەواو شلەژاو چونکە دلنیابوو ئەو دەنگە دەنگە لەئەشکەوتەکەیەوە دەردەچێ.. بەڵام لەوەدەچێ ئەو کەپۆرەیە لەیەك زارەوە دەربچێ؟!

هەلنگی داو خۆی گەیاندە ئەشکەوت، دیتی ئەوا لەبەردەمی ئەوانەی لەریگادا پییان گەیشت راوەستاوە.. بەرودا ئاپۆرەیان بەستووە: پاشای دەستە راستە، پاشای دەستە چەپە، پیرەی جادووگەرە، میرقەشەیە، سوالکەرە، سیبەرە، نیهادی هۆشە، نجوومگەرە، داماوە، کەرە....!!

دزێوترین جیهانیانیش تاجێکی لەبان سەر رۆنابوو، دووپەلاسی قرمزی لەخۆیەوە ئالاندبوون، چونکە ئەو کابرایە کەیفی بەخۆ لێ گۆرین چ دەبوو، وەك هەموو دزێوەکان حەزی لەخۆجوان کردن بوو.

هەلۆی زاراش لەنیو ئەوکۆمەلە دا خۆی گیڤ دابوو، سەغلەتی پیوە دیار بوو، چونکە دەی زانی کەناچار دەبێ وەڵامی هەندێ مەسەلە بداتەوە کە بۆ باری باغلیو لووت بەرزییەکەی باش نەبێ. ئاشقە ماریش خۆی لەگەردنی ئالاندبوو.

ئەم دیمەنە زارای حەپەساند، بەچاوە سوورکێ دەمووچاوی میوانەکانی دەقۆزتەوەو لاپەرەی دەروونی هەڵ دەدانەوە، میوانەکانیش بەرزە پێ راست بوونەوە.. بەسەرکزییەوە چاوەروانی گفتی زارا بوون، ئەویش دوای کەمیك بێ دەنگی، گوتی:

-((کەواتە هاواری فریا و پەنا تومەز دەنگی ئیوە بوو.. ئیستا دەزانم کە دەبێ لەکوێ بەدوای مرۆڤی باڵادا بگەریم.

ئەو مرۆڤە لەئەشکەوتەکەم دا رۆنیشتووە، بەلاشمەوە سەیر نیە؛ خۆم بانگم کردۆتە ئیرەو بەلینی زیافەتی هەنگوینو کامەرانیم پێ داوە. وام بۆ دەردەکەوێ لە نیو خۆتان دا ناکلۆك بن، لەم کۆرەدا یەکدی دڵ گران بکەنو پەرت بن. لەهەمان کاتا کە بەیەك دەنگ هاواری فریادەکەن دەبنەوە بەیەك. کەواتە پیویستتان بەیەکیکە بتان گیریتەوە بۆ دۆخی پیکەنین. کەسیکی ئەوتۆبێ ماتەی شیتی لیی دابیو بەکەیفو سەما بێ.

لەبەر ئەوەی شیوە دوانەکەی من بەرانبەر بەمیوانی وەك ئیوە شایستە نەبوو داوای لی بووردنتان ل دەکەم.. بەتایبەت کەهەمووتان مل کەچی نائومیدین.. بەڵام ئیوە نازانن بەچی ورەی دلی من بەتین دەبێ. دیمەنو فەسالی نائومیدەکان پاڵ بەهەموو مرۆڤیکەوە دەنێ بکەویتە پرسەو دل نەوازییان، ئیستا ئەمە هەستی منە هەر بەم هەستەشمەوە قەرزدارتانم. ئەوجا چیم لەدەست دابێ پیشکەشتانی دەکەم؛ کەواتە ئەم ئیوارەیە دابەزنە مغارەکەمەوە. با ئاشقە مارو هەلۆکەشم خزمەتتان بکەن.

لەبەرئەوەی لەمەنزلی من دانو بێوەیە دەبێ ئیوەش چی نائومیدییە لەخۆتانی دابرنن، پیشەکی دلنیاتان دەکەم پاشانیش پەنجەتووتەمتان بۆ رادەکیشم، هەر ئەوەندە توانیتان پربدەنە ئەو پەنجەیەم ئەوا پر ئەدەنە باسکیشم، دوودڵ نیم کە دلەکەی خۆمتان بدەمێ؛ کەواتە ماندوو نەبنو خۆش هاتن.

زارا ئـاوای گـوتو پيکـهنينی شـهرو خۆشهويسـتی رای دهژهنـی. ميوانـهکان دانـهوينو بـهريزهوه سـلاوهکهيان سـهندهوه، ئـهوجا پاشـای دهسـته راسـت بـهناوی هەموانەوە کەوتە قسە:

لەشيوەی دەست رەپيش کردنو سلاوەکەتەوە زانيمان کە تۆ زارای، بەرادەيـەك لەبەردەممان دا نەوازشت نواند خەريك بوو– ريز لـەتۆ گرتنەکـەمانی– پـێ شـەرمەزار بکـەی. بيجگـەی تـۆ کـێ دەتوانـێ نەوازشيك بنوينـێ پارسـەنگی بـەلای سـەنگينی دا سـلاوبداتەوە، بەراسـتی پيشـەوايەتيیەکت بـۆ هـاوردين بـاری رەوشـتمان راسـت بکاتەوەو روانينمان ئاراستە بکاودلمان توندو تۆڵ بکا.

ئيمە دوو دلين کەبەهەر کيويك دا هەڵ بگەريين لەم کيوە بلند تربی، بلندانی يـەك بێ ديمەنەکانی بەر دەممان بەجۆرێ گوشاد بکا پـەردەی چاوان لابدەنو روانينمان تيژ بکەنەوە.

ئيستاش لـەپيناوفريا کـەوتن دا نـەدەقيژيينو نـە هـاوار دەکـەين چونکـە دلمـان کرايەوەو لەخۆشيانا کـەيل بـوو، خەريکـە هيزو ئازايـەتيمان ديتـەوە بە بەرداو گـورج دەبينەوە.

ئەی زارا! هيچ شتيك لەسـەر ئـەم زەمينـە هينـدەی ويسـتی بـەرزو بـەهيز مايـەی شادی نيـە، رەوکـە پيرۆزيکـە هـەرچی خاك رواندبيتـی ناگاتـە شـکۆمەندی ئـەو، هـەر ئەوەندە درەختيکی گەورەی لی هەڵ کەوت، هيزو تواناکەی رەگـازۆ دەکاو بۆ هـەموو باخ وميرگی دەوروبەری دەتەنيتەوە.

زارا! هەرکەسيك وەك تۆ بلند بيتەوە لەداری سەروو دەچێ کە بە کشوماتیيەکی ناوازەوە بەرز دەبيتەوە، قەد سەختو پەل توندو هەميشە سـەوزە، دەيـەوێ تـی هـەڵ بکـاو بگاتـە ئـەو شـوينەی سـەروەريی لی رەهادەبـێ هـەروەك بیيـەوێ گـەردەلوولو ترۆپکەکان بهينيتـە زمـان . کـە وەلام بداتـەوە کرکـە ئاهـەنگيکی بلنـدی فـەرماندەی زەفەرمەند رەوانە دەکا.

لەپێ هەلگەرانی لووتکەو بۆ پيدا روانينی ئەو دارە مەزنە دەبێ کێ بێ سێو دوی لی بکا؟.. هەرکەسێ تووشی چارە رەشی بووبێ هـەر ئـەوەندە بـەبالای پيرە دارەکـەتی دەروانی چیخەمو خەفەتە لەخۆی دەتەکينێ.. ئەوەتا نەسرەوتەکان بەتەماشاکردنت دلارام دەبنو دلە سەرگەردانەکانيش خاس دەبنەوە.

بەراستی زۆر چاو دەروانئە کیوەکەت و دارە گەورەکەت. حەزەکانیش هەر بۆ لای تۆ خرۆشاون، زۆر کەسیش دەربارەی راستی زارا دەیان پرسی و دەیان پرسییەوە.

سەرجەمی ئەوانەی سرووده شیرینەکانی تۆیان وەبەر گوێ کەوتبێ و هەموو تەنیا خوازەکانیش دەلین:

—نابینی ئەوەتا زارا لە ژیاندایە؟ کەئیمەش لەتەکیا نەژین زیندەگانیمان بێ کەلك و بێخیرە. بۆچی نایەتەلامان داوای ئەوەی جاری دا تەشریف دەهینێ؟.. ئەی دەبێ ببیتە نیچیری گۆشەگیری یان دەبێ ئیمە بە دوای دا ویڵ بین؟!

لەم زەمانەدا گۆشەگیری داهینراوو لیك هەڵ وەشاوە.. بەچەشنی گۆری لیك هەڵ تەکاوە، لەهەموو شوینیکەوە زیندوو بوونەوەیە، بووژانەوەیە.. جمین و بلاوەیە!

ئەوا شەپۆلەکان بەدەوری کیوەکەدا هەڵ دەکشین. هەرچەندە لووتکەی تۆ گەردن کەشە، جیی خۆیەتی زۆرینەی خەلکو خوا بۆ لای تۆ پیدا هەڵ گەرین. کاتی ئەوە هاتووە کەشتییەکەت لەئارامگای خۆیەوە دەربچێ و تی بتەقینێ.

ئیستا کەئیمە لەبەردەمی خۆت دا—دەبینی و نائومیدی دای گرتووین و خۆشمان – لەحالی حازردا— نەداوە بەدەستەوە دەی راستینی ئەوانەی لەئیمە باشترن بەریوەن و بۆ لات دین.. بریکی کەش لەوانەی بەدۆستانی خوا بەناو بانگن دیسان بۆ لای تۆ دەکەونە رێ. ئەمانە لە حەزو گەدە هەلهینجان و بیز لەدنیا—دا گەیشتوونەتە ئەو پەری. ئەمانە ژیانیان نەگەرەکە ، مەگەر بەخشندەیەك بیت و لەسەر ((هیوا و ئاوات)) مەشقیان پێ بکا و بیان خارینێ.. یان لەتۆی زاراوە فیرە ئاواتی مەزن بن.

پاشای دەستە راست ئاوای گوت و لەپی زارای گرت و خەریك بوو ماچی بکا.. بەلام خۆی راپسکاوت و کشایەوە دواوە و بەبێ دەنگی مایەوە، پاشان گەرایەوە نیویان و لییان کەوتە چاوەسورکێ، هەرچەندە نیگای تێ دەگرتن نهینگای دەروونیانی دەسمی، ئەوجا گوتی:

—ئەی پیاوە بالاکان... میوانەکانم! ئادەی گویم بۆ رادیرن. ئەوا ریك بەئەلمانی قسەتان بۆ دەکەم، راستەو رووپیتان دەلیم : ئەوانەی من بەتەمایانم بینە ئەو کیوە ئیوە نین.

پاشای دەستە چەپ گوتی : ئەمە راستە کەبەئەلمانی رەپاو روو دەمان دوینی.. ئەی دەرناکەویٚ کە ئەو دانا رۆژهەلاتیە هەر نازانیٚ ئەلمانەکان کین؟.. باشتر وابوو بیٚگوتایە بەئەلمانییەکی زبرودر دەتان دوینم.. ئەوەش لەم زەمانەدا هیندە بلح نیە.

زارا لەسەری رۆیشت: لەوانەیە سەرجەمتان پیاوی بالاٚبن بەش بەخۆم ناتان بینم گەیشتبنە مەزنایەتیو هیزیکی ئەوتۆ کەمەرجو خواستی بالابوونە. بەمەزندەی من ئیوە ئەمەن کەهەن.. یان بەولاترەوە بە مەزندەی ویستی بەبرشتو شاراوەی دەروونی من ئیوە هەر ئەم بیچمو قەلاٚفەتەن. هەرچەندە ئەو ئیرادەیەم ئیستا کپە بەلاٚم تائەبەد هەر بیٚدەنگ نابیٚ، بەدووریشی نازانم ئیوە لەیارانی خۆم بن.. بەلاٚم جیگری قۆلی راستم نین.

کەسیک- وەك ئیوە- بەقاچی نەخۆش بروا پیٚویستی بە چاودیری هەیە.. ئەوجا کەیفی خۆیەتی نەفسی خۆی بناسیٚ یان نەی ناسیٚ. من نەچاودیری باسکم دەکەمو نەچاودیری قاچم دەکەم. نە مدارای ئەوانەش دەکەم کە بەفەرمانی من دەخەبتین. ئیدی چۆن چۆنی خۆتان دەخەنە کلی[٤٠] نەبەردی داخەوە؟

ئەگەر پشت بەئیوە ببەستم مانای وایە کاریٚ دەکەم سەرکەوتنەکەم مسۆگەر نەبیٚ؛ چونکە زۆرینەتان هەر بە ئەوەندە زرنبە لەتەپلەکانم هەلسیٚ دەبەزنو دەگلین.

وەك من بەتەمام ئەو بەهادارە نین، لەو نەژادەش نین کەمن دەمەویٚ، من ئەودالی ئەو ئاوینانەم روونو بیٚ گەرد بنو ئامۆژگاریەکانی خۆمیان لەسەر بورونگینمەوە. بیتو وینەکەم لە ئاوینەکانی ئیوەدا رەنگ بداتەوە ئەوا بەشیواوی ژاکاوی پیشانی بینەرانی دەدەن.

بارکیشی و ئەندیشە ئارایی زەمانی بەسەر چوو شانتانیان داتەپاندوون، نیهادتان لەخراپەدا ئیق دەکاتەوە، چونکە بەکەلە هیرەو زەنا زەناوە حەملاونو ئاکاری پەنامەکی بەمیرات خستوون. ئیستاش چەند سالح بوونو بنەچەتان چاك

---

[٤٠] کل : أ-گلپەی ئاگر.

ب- دیزەو گۆزەی کەلەکەکراوی گر تیٚبەردراو بۆ سووربوونەوەیان/ وشەکەم بەخوازە بەکارهیناوە.

بووبێ نەنگی و ناتەواوی زۆرتان تیدا ماوە. هیندە لاسەنگو چەوت بوون کام ئاسنگەری کارامەیە چەندەتان برەقینیتەوە ناتوانێ راستتان بکاتەوە!

ئیوە شایستەی ئەوەن ببنە پردو لەخۆتان باشتری بەسەردا رابووڕێ، ببنە پەیژەو کەسیك پییدا هەڵ زنێ گەرەکی بێ سەرووی زاتی خۆی کەویتەوە. پێویستە بۆ ئەو ئامانج بەرزە بەنەرمی پشتی بۆ رابگرن. رۆژیك دێ ئەو سۆرەو تورەیەی ئیوە دەی خەنەوە ببنە میرات گری من.. بەڵام لەبواری زەماندا رۆژیکی دوورە. ئیوەش بۆتان نیە ناوی‌من هەڵ بگرن، بۆ تان نیە لەم زیندەگانیەدا خیرو بیری من بەمیراتی خۆتان بخەن.

ئیوە کەسانیك نین کەمن لەم کەژەدا بەتەمایانم.. ئەو کەسانەش نین کە بۆ دواجار دادەبەزمە نیو خەلك بیان کەمە یارو یاوەری خۆم.. لەوە پترنین کەپیشە تایەکن بۆ ئەوانەی کەبەریوەن و فرە لەئیوە مەزنترن؛ ئەوان لەو گرۆیە نین کەلەحەزو گەدە ترشان و بیز لەدنیادا گەیشتوونەتە ئەو پەری. لەو دەستەیەش نین پییان دەلین:

((پاشماوەی یارانی خوا لەسەر زەوی)).

نا.. وهەزار جار - نا.. من لەسەر چیابەرزەکانم چاوەروانی بیجگەی ئیوەم.. تا نەگەنە ئیرە هەرگیز دانەپەریمە خوارێ بۆ نیو خەلك و خوا. ئەوان لەئیوە بەقەلأفەتترو بەهیزترن. لەتەوقی سەریانەوە تا پاژنە پییان کەیف خۆشی و لەش ساغییان لێ دەبارێ..

((دەبێ شیرانی دەم بەخەندە هەر بگەنە لام و بگەنە لام!))

ئەرێ میوانەکان گوایە هەوالی رۆلەکانی منتان پێ نەگەیشتووە کەبەرەو ئارامگەی من کەوتوونەتەری؟!

باسی باخات و دوورگە بەختیارەکانی لەمەر خۆم بۆ بکەن،
باسی جۆری تازەی خودی خۆمم بۆ بکەن!
ئەوە بۆچی باسی هیچ کامیك لەمانەم بۆ ناکەن؟..
تۆ بەشقی ئەم میوانداری‌یەم بۆ ئیوە رۆلەکانی لەمەر خۆمم پێ بلین!
هەموو گردو کۆیەکم بۆ ئەوانە..
هەموو هەژاریم لەبەر خاتری ئەوانە..
هەر لەبەر ئەوان خۆداریم کرد لەبەخشین دا.

من هەموو شتیك دەكەمە سەرگەردی ئەو رۆلانەم..
كەزینده روەكی بەراستی هەبن رۆلەكانی منن..
بۆ ئازیز ترین ئاواتی من- ئەوان گەورە درەختی ژیانی بەرچاون.
كتوپر زارا لەقسە وەستا؛ تاهیندەی دیكە تاسەو شەوقی بیتە جۆش. ئەوجا هیدی هیدی چاوەكانی ویك نانو دەمی داخستو گوێ قولاخی لیدانی دله كەی بوو. سەرجەمی ئەوانەی له ئەشكەوتەكەدا بوون چوونه خامۆشی.
هەر پیرەی نجومگەرمایەوە كە بەهیماوە لەهەوادا شتی سەیرو سەمەرەی پیشاندەدا.

شیوی نهینی

نجومگەر خۆی پینەگیراو هاتە پیشو دەستی زارای گرتو گوتی: ئەدی هەرتۆ نەت گوتووە هەندێ شت لەپیش هەندێ شتەوەیەو دەبیتە بەرایی؟.. مەگەر بانگی منت نەهیشت بۆ نان خواردن لیرەو لەگەڵ ئەوانەدا كه لەدوورەوە خۆیان كوتاوە بۆ لات.. وا پێ دەچێ گەرەكتە هەر بەقسە تیرمان بكەێ؟!
سەبارەتەكانی مەرگت زۆر هینانەوە بەنموونە: سەرماو خنكان و شتی وا.. بەڵام یەكیك باسی لی قەومانی منی نەكرد كه بەڵای ((لەبرسان مردن)) بەجارێ زەندەقی بردووم.
ئاشقه مارو هەلۆ هەر ئەوەنده ئەم قسه یان بیست ترسانو رایان كرد؛ چونكه باش دەیان زانی ئەوەی لەبەیانییەوە تا ئیوارە كۆیان كردۆتەوە بەتەنێ بەشی نجومگەرەكه ناكا.
نجومگەر هەر وا ریسەی دایە: یەكیكتان نەهات باسی ترسان له ((تینوان مردن)) بكا؟ بەچاو خۆمەوە هەرچەنده وەك رووباریك گویم لەهەلقولینی قسەرەوانی بوو تینویتیم پێ ناشكێ.. بەلكو داوای كەمیك مەی دەكەم، هەر بەمەی تەندروستی رادەگیرێو زوو بەزوو شیفا دەبەخشێ.
نجومگەر بەدەم قسەوە داوای مەی دەكرد، پاشای دەستە چەپیش دەی گوت: مشوورم خواردووە كۆلیكم لی خستووە بەلام بی نانین. زارا پیكەنیو گوتی: تەنیاكان

بێنانن مرۆڤیش هەر بەنان ناژی.. بەگۆشت بەرخیش دەژی، دوو بەرخم هەن باسەربردرینو چاك بكرینو بەرامە بكرین. خۆم حەزم لەگۆشت بەرخی بەرامەدارە. دیسان گیاو میوەو بەرەدرەختم لەلاهەن، بەشی ئەوانە دەكەن كە بەهەلپەن یان بەچەژن.. گویزوشتی تویكلینم هەن بەشكاندنیان خۆمان خەریك دەكەینو ناوكەی پەنهانو شاراوەش وەدەردەخەین.

دوای كەمیكی دی باشترین ژەم دەخۆین، بەلام دەبێ هەموومان دەست بدەینە كار.. جووتە پاشا وەك ئەوانی دیكە خەریك بن، زاراش كە بۆ خۆی پاشایەكە دەتوانێ ببیتە چیشت لینەریك.

هاتووان ئەم پیشنیازەیان بەلاوە خۆش بوو، تەنیا ئەو سوالكەرە خۆ تەرخانە نەبێ كەلەگۆشتو شەرابو بەهارات لووتی هەڵ دەكرد، گوتی:- زارا بەهەلپەوە چی دەلێ گویی لی بگرن! ئایا كە مرۆڤ بەچیادا هەڵ دەگەرێ بۆ ئەوەیە بچیتە سەر داوەت؟.. ئیستا تێ گەیشتم كەلەم پەیرەوەیدا مەبەستی چی بووە: ((باهەژاری پیرۆز موففەرك بێ)) بەئەوەش دەزانم كە بۆچی دەیەوێ سوالكەرەكان لەناو ببرین.

زارا گوتی: فلانی تۆش وەك من خۆشكیلە بە، بەچیەوە راهاتووی دەست بەرداری مەبە. ئەوجا دەنكو دانووی خۆت بجوو، ئاوی خۆتی لی بخۆرەوە.. ئەگەر ئاوا كەیفت ساز دەبێ هەر بەچیشتی خۆتا هەلدابلی، من كە نوینەری ریبازو یاسام تەنیا بۆ خۆمو یارانی خۆمم، وەنەبێ ریبازیك بم بۆ هەموو مەردووم، بەلام كەسیك گەرەكی بێ شوینم بكەوێ پێویستە ئیسقان رەقی قاچ سووكەلە بی.. لەزەماوەندا دڵ خۆش بێ خەفەت نەخوا، بەساغیو توندییەكەوە گورج خۆی فریبداتە هەمو شتیكی سەختو فەلاكەتەوە.

چی لەزەویدا باشە بۆ خۆم و مریدەكانمە ئەگەر ئەو نازو نیعمەتەمان لی قەدەغەكرا ئەوا جەربەزانە وەری دەگرینەوە.

بنازم! بەلەزەتترین خۆراك دەنۆشینو ئاسمانی بێ گەردمان هەیە.. بەهیزترین بیرو باوەر و نەشمیلەترین ئافرەتمان هەن .

زارا ئاوای گوت، بەلام پاشای دەستە راست لەوەلامیدا گوتی :

–ئەری شتیکی سەیر نیە کابرایەکی دانا– بروای بەقسەی ئاوا راست هەبێ و ددانی پیدابنێ؟! لەراستی دا زۆر سەیرە ئەو دانایە هەستێ و لەیەك شوین دا دووشت،[٤١] دوو دژ یەك گیر بکاو "کەر" نەبێ!

پاشای دەستە راست بەحەپاسانەوە ئاوای گوت. کەرەکەش بەزەرینەوە دلنیایی دەربری.

ئەو داوەتە دوورو دریژە بەو چەشنە دەستی پێ کرد کەلەکتیبی میژوودا بە ((شوینی نهینی)) ناودیر بوو. لە جەرگەی ئەو شیو کردنەش دا سەرراوان و بناوان قسە دەهاتەوە سەر ((مرۆڤی بالا)).

مرۆڤی بالا

١

یەکەم جار کەهاتمە نیو ئەم خەلکەوە– ئەو شیتایەتی‌یە مەزنەم بۆ هاوردن کە گۆشەگیرەکان دەی قەومینن. لەمەیدانی گشتی دا لیی راوەستاموکەوتمە دواندن، هەر وەك لەگەڵ کەس قسەم نەکردبێ. کەشەو داهات خۆم و هاوریکانم: تەناف و لاشە مردووەکان– لەوێ ماینەوە.. بگرە خۆیشم لاشەیەکی ساردوو سر بووم.

بەلام کەبەیانی تازەم گزنگی دا راستی‌یەکی تازەشم بۆ ئاشکرا بوو، فیری کردم کەبلیم:

چم داوە لەمەیدانی گشتی و مەردومگەل.. چیم داوە لە زەنازەنایان و گویچکە دریژەکانیان)).

پیاوە بالاکان! لەگەڵ ئیوەمە. لەمنەوە فیری ئەم قسەیە بن ((لەمەیدانی گشتی‌دا کەس بەمرۆڤی بالا باوەر ناهینێ)) ئەگەر ویستتان – وەخۆتان حەزدەکەن هەرگیز قسە نەکەن ئەوا جەماوەرەکە بەچاوداگرتنەوە دەکەونە مقۆ مقۆو دەلین: ((گشتمان یەکسانین)).

پیاوانی بالا! تویژی گەل نکوولی مرۆڤی بالا دەکا لەبەردەمی خواوە چونیەك دەروانیتە چینەکان و تاکەزەلامیك.

---

[٤١] بۆ (ص ٣١٤) کە نووسراوە: ((.....ان یجمع الحکیم بین الامرین ولا یکون حیمارا)). لیرەدا لە وشەی (الامرین) بەگومانم– کە : –دووشت یان دوودژ – بێ؟

کە خواوەندەکان نەمابێ ئیدی چ کاریکمان بەیەکسانی‌یە لەبەر دەمی خوادا.. ئەوا جەماوەر هەیە ئیمەش لەبەردەمی ئەودا نکوولی لەیەکسانی دەکەین. کەواتە ئەی بالآینە! لە مەیدانی گشتی‌و جەماوەر پشت هەڵ بکەن‌و بتەکنەوە.

٢

بالآینە! دەلیین لەپیشگای خوادا؟.. ئالەم زەمانەدا خواوەند مردو بەسەرتانەوە بەلآیەکی زل بوو بیت‌و خۆی نەنایە گۆریچەوە ئیوەش نەدەژیانەوە.

لەم زەمانەدا نیوەرۆی رووناك دیت‌و نووری خۆی دەپژینێ، مرۆڤی بالاش دەبیتە سەروەر. ئەرێ براینە! لەم قسەیەم تی گەیشتن؟

دەتان بینم هەڵ دەلەرزن.. ئەوە دلە سووركیتان تووش بووە؟.. یان لەبەرابەرتانەوە دۆزەخ دەمی لی داقەلآشتوون؟.. تۆ بلیی سەگی دۆزەخیش بە شوینتانا بقوورینی؟!

ئەی بالآزادەکان! بۆ پیشەوە. ئەوا دایکەیەك بەژانەوەیە کیوە گەردن کەشەکەی دوارۆژی مرۆڤایەتی دەخاتەوە. خواوەندەکە مرد. ئیستا ئیمە گەرەکمانە مرۆڤی بالآ بژی.

٣

ئەوانەی لەنیو مەردوم دا زۆر کۆڵ پیوە هەلگرن‌و گرنگی پێ دەرن لەنیو خۆیاندا لەشتیك دەپرسنەوە کە ژیانی مرۆڤ بپاریزێ.. بەلآم زارا خەم خۆری ئەوەیە بزانێ چۆن مرۆڤ بەسەر مرۆڤایەتی خۆی‌دا سەردەکەوێ.

مرۆڤی بالا قیبلەگای نیگاو سۆزمە.. لەو بەولاوە نەدەربایستی ئەم مرۆڤەی ئیستام‌و نەدەربایستی خزمان‌و هەژارانم.. نەخەم خۆری پاشەکەوت‌و هەلبژاردەی خەلکم.

براینە! ئەم مرۆڤەم بۆیە خۆش دەوێ چونکە دەبیتە بنەو قۆناغیك، دیسان گوژمە سفەتیکتان تیدا بەدی دەکەم ئیوەم لەلاخۆشەویست دەکەن‌و ئومیدم لەدل دا- دەبووژیننەوە.

باڵازادەکان! بەراستی لە –بەسووك زانیین –دا شارەزا بوون؛ سەبارەت بەهیندە ئومیدم پیتان قایمە، ئەوانەی لەسووك کردن دا گەورەن دیسان لەریزو سەنگینی دا گەورەن.

لەنائومیدی‌یەوە گلاون‌و تاقیتان کردەوە؛ ئەم کارەتانم پی بەریزە، چونکە لەسەر خۆبەدەستەوەدان رام نەبوون‌و بەخۆ پاریزیش ریسوا نەبوون.

لەم زەمانەدا کلکە و زۆلەکی نەتەوە سەروەرن، بانگی هەموو ناچیزە سفەتیکی پەسەند ئارا– رادەهیلن‌و لەئارام‌و نەوازش‌و سلی و نەجمانەوە تیّ دەکەنەوە.

ئەوانە نیمچە پیاون‌و سفەت ژنانی‌و خزمەتچین‌و سەرکردایەتی کەلە هیرەو حەشامەت دەکەن‌و بەتەمان بەسەرچارەنووسی دنیادا زاڵ بن، ئای چەند شتیکی بەد فەرە! دەك نەتەوەی نیمچە پیاوەکان دواتان بریّ ئەوانە کول نابن هەر لەوە دەپرسنەوە: ئەو چ شتیك بەنازو خۆشایەتی‌یەوە ژیانی مرۆڤ دریژ دەکا؟

ئا بەم چەشنە لەم زەمانەدا زاڵ دەبن.

ئادەی براکانم! بەسەر ئەو کۆمەلە ئادەمیەدا بەرەوژوور سەربکەون، چونکە دوژمن‌و خوینە خۆری مرۆڤی باڵان.

هەڤاڵەکانم! بەسەر پەسەند ئارایی بیّ نموودو خۆپاریزی‌و سڵ کردنەوەو چاودیریی گەردیلە خۆڵ‌و شارەمیروولەو خۆشایەتی زات‌و کامەران خوازی بۆ زووربەی مەردووم– دا، هەڵ بکشین‌و باڵابن‌و بەرەو ژووربنەوە.

باڵا زادەکان! بەنائومیدی‌یەو خۆتان راگرن باشترە لەوەی خۆتان بدەن بەدەستەوە. بۆیە ئیوەم خۆش دەویّ چونکە دەزانن لەم زەمانەدا بژین.

ئا بەو چەشنە لە ژیان چی پەسەند تر بیّ پییەوە دەنازن‌و خیری لیٚ دەبینن

٤

ئەریّ براینە، ئیوە ئازان؟!.. ئەو ئازایەتی‌یەم ناویّ کەبەسنگ دەرپەراندن‌و بەرچاو فەراهەم دی..

ئازایەتی تەنیا خوازیکم گەرەکە کەس نەی بینیّ.

نەبەزی ئەو هەلۆیانەم گەرەکە لەخوای شەهیدەوە بیّ.

گیانە وشکەوەبووەکان بەئیسترەکانەوە.. کویرەکان بەسەر خۆشەکانەوە هیچیان نازانن هیزی دڵ بەری بەری بەکویوەیە.

دڵ مات بوون بە یاسای ترس ل نیشتنە.. بە شۆر بوونەوەی چالی دۆزەخە.. ئیدی ئەودڵانە تا بەشیان ترس‌و لەرز بێ سەراویلکەن‌و بەشیان بەناخەوە نیە!

ئازا– کەسیکە بەچاوی هەلۆ تیل بگریتە قووڵایی بێ بن‌و بەچنگی خۆی بر بداتە ژیراوەکان، ئا ئەوەیە ئازاو نەبەرد!.

٥

دانایان گووتویانە: ئەو کەسەی ئەودالی پرسەی من بی مرۆیەکی بەدخوایە.. خۆزگە ئەو راستی‌یە بەسەر بارو دۆخی ئەم زەمانەش دا دەبرا، خراپەو شەر لەمرۆڤدا بووەتە چاکترین هیز، کەواتە پیویستە تا دێ مرۆڤ لەچاکەو خراپەدا وەك یەك بەرز ببیتەوە. ئەمە پەیرەوی لەمەرخۆمە: گەورەترین شەر بۆ مرۆڤی بالا لەهەمان کاتدا خیرە بۆی.

بانگی سزا هەل گرتن‌و بەکۆڵادانی هەلەو گوناهی جیهانییان شایستەی مزگینی بەخشی چینی خویریلەکان بوو لەنیو مەردومگەل دا. منیش بەچاو خۆمەوە– وەك گەورەترین پرسە –بەگوناهی گەورە کەیفم دێ.

لەگەڵ ئەوەشرا ئەم جۆرە قسانە بابەتی ئەو کەسانە نین کەگوییان دریژبووە.. هەموو وشەیەکیش بۆ هەموو زاریك ناشێ، بری راستی والابیژی دەرك پێکرنە ئاسایی‌یەکانن، دینە گۆرێ‌و بەهەمەلادا نەدیودەبن، قاچە بەرخۆلەکانیش شایانی ئەوەنین بەدوای ئەو راستی‌یانەدا رابکەن‌و بیان گەنێ.

٦

بالاینە! ئایا لەو باوەرەدان: بۆ ئەوە هاتبم بەهەلەکانتان چیتان شیواندبێ چاکی بکەمەوە.. یان خەوگای نەرمونۆڵ بۆ ئازار مەندەکانتان ساز بکەم، یان ریگای ئەشکەوت پیشانی ئەوانە بدەم کە سەر لیشیواوی نیوتەنگەی چیاوچۆلن؟!

نەخير..با لەجۆری ئيوە كامتان هەلبژاردەيە نەمينێ، وا دەخوازێ رۆژ بەرۆژ پتر لەگيرو گازدابن.. تەنيا بەم تەنگ پێ هەڵچنينە مرۆڤ بەرەو لووتكە دەبيتەوە.. تا دەگاتە ئەو شوينانەی هەورە تريشقە بەچەخماخەی كوشندەوە دەی پرووكينێ.

لە بواری رۆژگاردا بيركرنەوەو حەزەكانم ئاراستەی ژمارەيكی كەم دەكەم.. بەرەو رووی ئەو رووداوانەيان دەكەمەوە كەدووراو دوور هەميشەن. دەربايستی بەدبەختیو ئازارە ناچيزەكانتان نايەم.

لەبواری بەدبەختی‌دا كورتی دەهينن ئازارەكانتان نەگەيشتوونەتە رادەی خۆيان؛ چونكە ئيوە هەر لەبەر خۆتان ئازار دەچيژن نەوەك لەبەر مرۆڤ.

ئەگەر لافی بەرگە گرتنی ئەو ئەشكەنجەيە لی بدەن بێ گومان درۆزنن، ئەوەندەی من بەرگەی لاوازیو سوێ بوونەوەم گرتووە كەسيكی واتان تيدا بەدی ناكەم بەرگەيان بگرێ.

٧

بەوە قايل نابم هەورە برووسكە لەئازارگەياندنی خۆی بوەستێ، تەنانەت لەپەك كەوتنيشی دا نابێ لەريبازی خۆی لابدا. من دەمەوێ روو لەنيشان سەمتی خۆی بگرێو خزمەتی مەبەستەكانم بكا.

لەميژە دانايی لەمەر من پەنگی خواردووەو چڕ بوونەتەوەوهەوريكی فەراهەم هيناوە، هەرديتو بەكشوماتی تاڵو پەيوەست دەبی.. دانايی‌يەكەو لەقەبەلی نووسراوە: رۆژێ لەرۆژان هەورە برووسكە بهاويژێو چەخماخە لی‌بدا.

من نامەوێ ببمەنوريك بۆ رۆلەی ئەم زەمانە، نەشم گەرەكە بەسفەتی نوور لەنيويان دا ناوديربم. لەباتی ئەوە مەبەستمە كويربوونيان بەميرات بخەم.. دەی هەورە تريشقەكەی دانايی خۆم! بشريخينەو ئاوی چاوەكانيان بەرە!!

٨

دوای شتێ مەكەون لە وزەی ئيوە بەدەر بێو پەی پێ نەبەن. ئەو كەسەی داوای شتی لەتوانا بەدەری كردبێ لەگەڵ خۆی‌دا درۆزن بووە؛ چونكە لەو حەلەدا كەداوای

شتی بەروالەت گەورەو لاسایی‌کراوە دەکا هەمووشتیکی گەورەی لی تەوەلا دەبێ، بەئەندازەیەك خۆی دیتە پیش چاکە :

کول بینە، مردە لۆخەیە، وشەی زلی بەدەم دا هەڵ سواون، چەندە قرپەو شەقە لەپەنجەکانی و دەست بەیەکدانی‌دا هەڵ بستینێ کارەکەی بێسوودە!

مرۆ باڵاکان! خۆتان لەگەورە خوازان بپاریزن، قنیات کردن‌و دواکەوتن باشترین گەنجینەیە[٤٢]

—ئەی ئەوە نیە لەم زەمانەدا گەلەی مەردووم"العامة" باوی سەندووە؟.. کە گوترا رەشۆکی و گەلە هیچ جوداوازی‌یەك لەنیوان گەورەو بێ نموونە ددا نیە، ریگای راست‌و چەوت لیکدی جیا ناکریتەوە.. کەواتە گەلە مەردووم بی باری درۆزنەو هەست بەتاوانی درۆکەی‌ناکا.

٩

ویژدان ئازادو باڵادلیرەکان! گورجو گۆڵانە خۆتان داپین بکەن. ئەم زەمانە، زەمانی گەلە مەردوومە. هەر ئەوەندە گەلە فیری شتیك بوو. بەبێ بەلگە پیی قایل بوو ئەوا بەهیچ بورهانیکەوە ناتوانن بیرو باوەرەکەیان بگۆرن یان ئەوشتە لییان بۆتە خوو لییان دەرهاویژن.

لەمەیدانی گشتی‌دا پێ‌سەلماندن‌و قایل کردن بەشتی ژیرانە کاری نەکردەیە.. بەلکو بەهۆی جوولەو دەنگوسەدای بەرزونزمەوە لەگەڵ جۆری دەم‌و لەوس دا کاری پێ سەلماندن خۆی دەسەپینێ. لەبیمی گەلەو جەماوەردا هیچ شتیك هیندەی شابەلگەی تووشی قیزو نەفرەت نابێ!

---

[٤٢] کەلیرەدا (قنیات)ی بەباشترین گەنجینە داناوە، لەگەڵ گیانی فەلسەفەکەی دا (بەلای منەوە—ئالانی) ناگونجێ‌و گفتیکی دژوارە. بەتیروانینی هەموو بەندیکی ئەم کتیبە بۆمان دەردەکەوێ کەبنەمای ((سەرکەوتنی ئادەمیزاد بەسەر زاتی خۆی‌داو قەومانی شەری گەورە بۆ رامالینی باوەری دەرویشانەو راهیبانە هەرگیز لەگەڵ مەسەلەی ((قەناعەت)) ناگونجێ؛ ئەو بەئاشکرا قنیات‌و بەکەم دا کەوتن مندار دەکاتەوە. کەواتە ئەم قسەیەی ئیرەی تیل نیشانەو باری نیگەرانیش بۆ ئەو سەرەنجامیکی مشەیە!.

ئەگەر هاتو جاريك لەنيو گەلەمەردوم دا ((راستی)) سەركەوت ئەوا دەكەونە مقۆو ليكدی دەپرسن: دەبی چ گۆرايیو سەر لی شيوانيك داكۆكی لی كردبیو سەركەوتنی لەقەبەل كردبی؟!

لەبەرئەوەی زاناكان وەك نەزۆك دەردمەندنو پاريزيان لی بكەن رقتان پی نەريژن.. هيندە چاو ساردو چاوپيسن سەيری بالندەيەك بكەن ئاوەرووت دەبی. فيشاڵ دەكەن گوايە درۆزن نين، لەم خۆهەلكيشانەشيان دا ورياىخۆتان بن، كەسيك لەدرۆزنی دا كۆلەواربیو كەسيك راستی پەرست بی بەينيان دوورە .

نا گەرمی شتيكەو قورسەدانايی شتيكی ديكەيە. بەش بەخۆم باوەرم بەهۆشە ساردەكان نيە؛ كەواتە كەسيك نەزانی درۆ بكا ناشزانی ((راستی)) چيەو چۆنە.

١٠

كەويستتان بگەنە سەر لووتكەكان بەقاچی خۆتان پييان دا هەڵ بگەرين.. خەريكی ئەوەمەبن بەقەلاندۆشكانی بيانی بگەنە سەر كيوان.

بەو سوارە بلی كە فركەدەكاتە سەر زينی ئەسپو بەپرتاو بەرەو نيشانكرد دەروا: سوارە! لەبيرت نەچی قاچە شەلەكەت لەگەلتا سوار بووەو لەدواكايەش دا پيادە دەبیو لەبەرزيتەوە بۆ نزمانی شۆر دەبيتەوە.

١١

بالاپياوەكان ئيوە خولقينەرن، ئافرەتيش تەنيا رۆلەی خۆی بەسك هەلدەگری. قەرەی شتی بیئەندازە مەكەون. خۆتان فری مەدەنە بەلەميكيش كەلەتەنكاودا چەقی بی. بزانن كی نزيكتانەو كەستانە، گومانيش مەبەن كەلەبەر خاتری ئەو دەتوانن شتيك بەشتيك بكەن.. هەر وەك ناتوانن لەباتی ئەو شتيك دابهينن.

داهينەرينە! واز لەوتەی ((لەبەرخاتران)) بهينن‌و لەبيری خۆتانی بەرنەوە، كارپەسنديتان بەوەبەندە كەشتيك دەكەن لەبەرخاتری ئەمو سەبارەت بەئەو و لەبەر فلانە هۆ نەبی. لەئاقار ئەو ئاميرو كەرەسە درۆزنانەوە خۆتان كەرو كاس بكەن.

كار لەپيناو كەسی نزيك دا باشەيەكەو بەبالای بۆرە پياوان براوە..ئالو گۆری لەنيوياندا قاوە.. ئەم گوتەيەش– دەستيك دەستەكەی دی دەشوا باوە.. ئەو بۆرە قەومە هەقيان بەسەر خۆپەسنديی ئيوەوە نيە، بی هيزنو بەفريانايەن.

خولقینەرەکان! لەخۆ پەسندیتان دا ئەو خۆراگرتن‌و خۆ پاریزی‌یە بەدی دەکرێ کەسك پرەکان هەیانە. ڤیانتان دەوران دەوری بەرمیوەیەکە هیشتا هیچ چاوگیك نەی دیوە.. ئاگاداریەتی‌و خۆراکی پێدەدا. ئەوجا بیت‌و سەرپاکی خۆشویستنتان بەسەر رۆلەکانتان دا برژێ– لەمەدا هەموو ئاکار پەسندیەکتان روون دەبیتەوە ئیدی ئەمەیە ئەرکی ئیوەو ئەوەیە ویستی ئیوە.. بەم رەنگە یاساو دەستووراتە درۆزنەکان ناتوانن گومراتان بکەن.

١٢

بالاّ داهینەرەکان! بزانن ئەوەی لەدایك دەبێ نەخۆشەوئەوەی لەدایکیش بووە پیس بووە.

لەئافرەتەکانتان بپرسن تابزانن لەمندال بوون دا لەزەت نیە؛ ئەوەتانێ مریشك بەگارەوە هیلکە دەکاو شاعیریش بەژانەوە دادەهینی‌و دەشیعرینێ!

داهینەرینە! پیسی دایکەکانتان تیکەوتووە. هەموو مەلۆتکەیەکی تازە پیسی یەك دەهینیتە جیهانەوە

کەواتە پێویستە هەموو داهینەریك نەفسی خۆی پاکژ بکا..!

١٣

پەسند ئارایی لەشتیکدا مەکەن کە دەسەلاتتان بەسەردا نەشکێ. حوکمی نەکردەش مەگرنە ئەستۆی خۆتان.

باوانتان چ جیماویکی پەسندیان بەجێ هیشتبی ئیوە دەست بەرداری مەبن.. چۆن دەتوانن بالاّببنەوە ئەگەر ویستی باوانتان لەتەك دا هەلّ نەکشێ؟.. بەلاّم ئەوەی بەتەمایە بگاتە پیشەنگایەتی دەبێ وریا بێ‌و نەبیتە دوا ریبوار، لەوەش ئاگادارین! نابێ بیویلیەکانی باوانتان پیرۆز مەندبکەن.. ئەمە کاریکی بی هوودەیە: کەسانیك

باوانيان لەژنانەوە گلابن و مەيان هەڵ دابێ و گۆشت بەرازيان[٤٣] ماشيبيتەوە- هەستن داواى رووسوورى و داوين پاكى بكەن.

ئەگەر بەپێويستى دەزانن و بەتەماى داوين پاكيى ئەو جۆرە پياوە ((باوان شيواو))ەن كەژنيك دوو ياسيتان بۆ ديارى كردووە-ئەوا زۆرى دەم دەدەن پيى لى هەڵ دەبرن. بەش بەخۆم ناى سەلمينم ئەو كابرايە واز لەنەفامى خۆى بهينێ.. باديريكيشى بنياد نابێ و لەسەر دەرانەكەى نوسيبيتى ((ئەمە ريبازى پاكيتىيە)) وا نيە، بەلكو ئەو ديرە پەناگايەكە بۆ ((كۆششى شيتانە)). لە گۆشەگيرىدا مرۆڤ چ گوژمە هاندەريكى لەتەك خۆىدا هينابێ ئەوانە گەشەدەكەن. هەر لەو گۆشەگيرىيەىدا ئاژەڵ و گيانداری شاراوە نەشونما دەكەن.

(واباشە زۆر كەس لەتەنيا خوازى بسلەمينينەوە)

ئايە لەم زەمانەداو لەسەر رووى زەوى كەس هەيە لەقديسە خەلوەت نشينەكانى بيابانا چەپەلتربێ كە لەلايەكەوە شەيتان و لەلايەكى ديكەوە بەراز دەورو خولى دەدەن؟.

١٤

ئەى بالاينە! كە بۆجاريك لەخەلكى لاوەكى بووبن و نيشانەى نائوميديتان لى دەركەوتبێ و دۆش دامابن وەك پلنگى نيچير لەدەست چوو يان وەك ياريكەريكى تاولەى مۆرە بۆ نەهاتوو-هەستتان پينەكردووەو خۆتان نەديتووە؟.

بەلام ئيوە بێپەرواو بێ دەربەستن، بەباشى فيرى يارى و سەرچلى نەبوون.. ئەى ئيمە لەژيان دا هەر ئەوەنين لەپيناو گالتەجارى و قوماردا دەورەى ميزيكى گەورەمان داوە؟.

---

[٤٣] ئەم برگەيە پەيوەندى بەميراتى و ماكزاوەيە كەخۆشمان كوردانە دەليين: ((نانى چاك لەئاردى چاك / يان ئەوەى لەمشك بێ جەواڵ ئەدرێ)) ئەمانە بەهەرحاڵ.

بەلام بيت و نيتشە شارەزاى ئايەتەكانى قورئان بوايە كە فەرموويەتى : ((قەرەى زينا مەكەون و بادە هەڵ مەدەن و گۆشت بەرازو مندارەوەبوو مەخۆن..هتد)) ئەوا لە بێ خوايەتيەكەى دا كورتى دەهينا!! ئەو مايە رووسوورىيەى ليرەدا دەرى بريوە فەلسەفە زادەى ئەوينە./ ئالانى.

ئەوەنیە لەبەرئەوەی بەهەلەداچوون و مەبەستی مەزنتان لەدەست داوە دەتانەوێ خۆشتان لەدەست بدەن. هەر لەبەرئەوەی خۆتان ژێر کەوتووبوون گەرەکتانە مرۆڤیش سەرنەکەوێ؟

نموونەکان چەندە هەڵ بکشین هینانەدییان گرانتر دەوەستی. ئەرێ پیاوە بالاکان! ئیوە- بۆ نموونایەتی بالاّ- نموونەی ژێر کەوتوونین؟

بەلاّم لەمەدا گویتا بخەفینن، وەرنەپیشەوەو بۆ خۆتان پێ بکەنن، ئەوەش سەیر نیە کەئیوە نموونەی سەرکەوتن یان نیوە نموونەبن؛ چونکە نیوە ویرانن.

دوا رۆژی مرۆڤیش سستەرۆ خۆی کیش دەکاو لەئیوەدا- دەرەخسێ.

ئەرێ قوولاوی دوورە نهینگای مرۆڤ لە مەنجەلەکانتان دا ناجۆشێ؟..

هەر لەنیهادی ئیوەدا بالاّبوونی قوولترین شتی ئادەمیانەی بەرەو ئەستیرەی حەوتەوانە- خۆی مت نەداوە؟

گوایە شتیکی سەیرە بیت و چەند مەنجەلە ئادەمی یەك تیك بسرەوینن، بدەن بەیەك دا؟!

بالاّزادەکان! ئەوجا بۆ خۆتان پیبکەنن.. ئای کە بابەتە شیاوەکان ((ممکنات))ی دوا رۆژی مەردوم زۆردەبن! ئەوەنیە لە رابووردوودا چەندان هەوڵ و زەحمەت سەریان نەگرتووە؟.. ئای کەزۆرشتی سەر ئەم زەمینە- هەرچەندە گچکەش بووبن- گەیشتوونەتە پلەی کامل بوون!

بەو شتە گچکە پێ گەیشتووانە ئالقەی خۆتان بدەنەوە هەر شتێ تانەگاتە رادەی رەخسین[٤٤] ناتوانێ فیری هیوامان بکا.. ئەوشتانە کەپێ گەیشتن ((گەیین)) دلە کانتان ساریژ دەکەن.

١٦

---

[٤٤] رادەی کەماڵ- وەك لەئایندا باوە- بۆ ئادەمزادی سەر ئەم دنیایە نەشیاوە، خەیالە.

زاراش کە بە ((هەبوون خوازی))یەوە دەنازێ چۆن لەگەڵ ئەم بابەتە نموونەیی یە ئەندیشە ئارایەدا خۆی دەگونجینێ؟!

-ئالانی-

گەورە ترین هەلە کەلەم جیهانەدا کرابێ ئەم گوتەیەیە:

((ئای قور بەسەر ئەوانەی لەم دنیایەدا پێ دەکەنن!))

ئەو کەسەی ئەم هەرەشەیەی کردووە لەپشکنین دا کورتی هیناوە، لەسەر زەوی شتی وای بەدەست نەکەوتووە شایانی پیکەنین بیت.. لەهەمان کات دا منداڵەکان شتی وادەبیننەوە کەبیان هینیتە پیکەنین

خۆشەویستی ئەو گەڤبازە مەودا کورتە، ئیمە کە قاقا پیدەکەنین شتیکی ئەومان پێنەگەیشتووە. هەر ئەوەیە کەرقی لی هەلگرتووین و بەرنەفرین و جنیوی داوین و بەگریان و ددان لی کرۆژتنەوە هەرەشەی لی کردووین.

ئایە ئەمە بەد چیژی نیە مرۆڤ هەستی خۆشەویستی نەبووبێ و بشکەویتە جنیودان و نەفرین؟ ئەو گەڤبازە بۆیە ئەمەی کردووە چونکە لەگەلەی مەردومە توورەکانە.. بیت و ئەو رەشۆکیە بەخۆشەویستی زانیبایە ئاگری غەزەبی نەدەگرت هەر لەبەر ئەوەی بێ ئەڤین بووە. ئەوجا هەموو خۆشویستنیك کە بگاتە ئەوپەری بەجارە خۆشویستنیك داناکەوێ و بەزیادەوەی دەوێ..!!

لەو توورەو تۆسنانە دوور بکەونەوە؛ چونکە لەمرۆڤایەتی دا جۆریکی نەخۆش و هەژارن. ئەمانە لەو گەلەرەشۆکییانەن کە لە ئاقار ژیان دا-دیدەکۆلن و ژەهری چاوەکانیان زەوی گرفتار دەکەن.

ئەوانەی لەکارئاسانیدا نەزانن لییان بەدووربن. بەسەر خاك دا قورسە پین، دلیشیان لەسنگیان دا بارگرانە. ئەوانە کەنەزانن سەما بکەن ئیدی چۆن قورسەباری گل نابن؟!.

١٧

هەموو شتە جوانەکان بەپلەو پیچەرێدا بەرەو ئامانجەکانیان دەرۆن.. وەك خیلە پشیلە بەمرەوە پشتی بۆ بەرزەوە دەکەن؛ چونکە بەتەمای بەختەوەریی زوو بەدەستەوە هاتوون. کەواتە شتە جوانەکانیش هەمیشە خەندەن.

کاتیك مەردوم لەراستە ریی خۆیانەوە زەفەرمەند بوون تۆش بۆت هەیە لەهەنگاوەکانیان شارەزا بی. سەرنجی هەنگاوەکانم بدە ئەوسا بەحالی منیش دەزانی هەر کەبینیتم سەمادەکەم ئەوە بزانە کە لەئامانجی خۆم نزیك بوومەتەوە.

لەراستیدا مـن نەبوومەتـە پەیکـەریكو سـتوونیکی بـێ هەسـتو گیـانیش نیـم، حەزدەکـەم بەهـەموو کـەنارو شـوینە دوورەکـان دا بسـووریمەوە؛ چونکـە لـەزەویدا کۆسپو زەلکاوی زەبەند هەن قاچیك سەماکەرو خزیلك نەبێ پییان دا رانابووری.

براینـە! دلـەکانتان بۆ سـەرەوە بەرزبکەنـەوە.. بـەلام قاچەکانیشـتان لـەبیر نـەچن؛ چونکـە پێویسـتە ئـەوانیش هـەلّ پـەرن.. کەویسـتتان بـەچاکی سـەمابکەن پیتـان ناخۆش نەبێ بەسەردا هەلّ بگەرینەوە.

١٨

خۆم کردە پاشای خەندە لیوەکانو بەدەستی خۆم
تاجی گولبەندم چنیو نامە بان سەرم..
بیجگەی من کێ دەتوانێ ئاوا پیکەنین
لەکوورەدا بجۆشینێو.. جۆشاندم
منم زارای سەماکەرو سووك هەنگاو..
بال لیك ئەدەمو بۆ بلندانی وزاق دەبەم..
بالندەکانیش تێ دەگەیەنم بالّ بگرنەوە..
من ئەو کەسەم بەژن جوانیی خوایانەم پێ براوە.
من: زارای پیش بینی دەم بەخەندەم..
بەسرەوتی لی بووردووم،
راپەرین خوازی سنوربەزینم..
بەنەفسی خۆمو بۆ خۆم تاج دەنیمە سەرم.

١٩

براینە دلتان بەرەو ژوور بکەنەوە، لەبیرتان نەچێ قاچەکانیشتان بەرزبکەنەوە..

سـەما چیە کارامـەکان ! نـەك هـەر بـەدلّو قـاچ بـەلکو لەسـەر تـەوقی سەریشـتان قنجەوەبن.

لـەنیو بـەختیارخوازەکان دا جانـەوەری زەبـەلاح هـەنو قورسـە جوولـەن. هەشـیانە لەدایك بوونیانەوە گەدەکیشن، ئەم جۆرە گیاندارانەدژ ویستی بەژن ریکین، وەك فیل

كەخۆی تاقی دەكاتەوە لەسەر تەوقی سەر قنجەوەبێ. هەر چۆنیك بێ ئەوانەی شیتی بەختیارین چاكترن لەوانەی شیتی بەدبەختین، ئەو كەسەی قورسە –سەمایە باشترە لەو كەسەیكە شەلە رۆیە.

لەمنەوە فیری دانایی بن، دزیوترین شت دوو رووی هەیە هەریەكەشیان جوانیی خۆی هەیە، شەری مەردومیش دوو قاچی سەمای هەیە. كەواتە بالا پیاوینە ریك لەسەر پی بوەستن.

كۆڵ بەمەرگەساتی جەماوەرەوە هەڵ مەگرن؛ لەم زەمانەدا لیبووك‌و قۆشمەكانیشیان سیمای خەفەتبارەكانیان لی نیشتووە، هەر لەبەر ئەوەیە كە ئەم زەمانە– زەمانی گەلەی ئادەمییەكانە.

٢٠

ئیوە با ئاسای ئەشكەوت‌و رەهۆلی چیابن كەدەردەچی‌و بەكەیفی خۆی هەڵ دەكاتە سەما، دەریاش بەختووكەی ئەو شنەیە دەكەویتە لەرەو هەلپەركێ‌و زنجیرە بەند!

ئافەرین لەو كەسەی باڵ لە كەرگەل دەروینێ..ئافەرین لەوكەسەی پەنجە بۆ گوانی دەلەشیر دەباودەی دۆشێ.

ئەوە گیانی پاك‌و ئیسك سووك!

وەك گەردەلوول دەیكاتە گەردش، لەپیناودیرین‌و داهاتوودا..

دوژمنی سەر ئالۆزو سەرزەدەیە، دوژمنی هەموو هەرزاڵ‌و دالیتیكی سیسەوەبوویە، دوژمنی هەموو شتیكی خراپ بوویە.

ئافەرین لەگیانی گەردەلوول: گیانی كیوی‌و پاكزاو سەرفرازو رەبەق كەبەسەر زەلكاوی خەمبارانەوە دەی كاتە سەماو رۆینە.((هەر دەلیی بەسەر میرغوزاری پاراودا لەنجەولاردەكا))!!

ئافەرین لەو گیانەی نەفرەت لەو حەشاماتە دەكا كە بە گەلۆری كردوو یانەتەسەگوەر..

ئەم جارەش ئافەرینی لی بێ كەنەفرەت لەو نەكاملانە دەكا بەمۆنییەوە خۆیان رادەوەشینن (ئەو گەلۆرانە وادەزانن بەمۆنیتی مەزنایەتی وەدەست دەهینن!)

ئافەرین لە هەژانیك كە بەپیكەنینەوە ((لم)) بەسەر ئەوچاوە بیمارانەدا- دەپرژینێ لەم بوونەوەرەدا بیجگەی تۆزیكی بۆرەقنە هیچ شتیكی دی نابینن.

بالاینە خراپیتان ئەوەیە كەفیری هەلپەركێ نەبوون بەهەوای خۆی؛ تا هەنگاوەكانتان هەلبرنە ژوور سەری خۆتان. بیت و نەوەستن و زەحمەت بكیشن چ ژیانیكی تیدا نیە-.

بلندینە! بابەتە شیاوەكانی بوونەوەر زۆرن.. كەواتە خۆتان بەپیكەنین رابهینن، باپیكەنینەكەتان بۆ ژوور سەرتان بلند ببیتەوە. سەماچیەلیزانەكان! لەبیرتان نەچێ بەجوانی بخەنن و دلەكانتان بەرزبكەنەوە. تاجی خەندە لیوەكان گولبەندیكە وەدەی نیمە سەرتان. لەكوورەی خۆم دا پیكەنینم جۆشاندووە؛ دە ئەو جا ئیوەش فیری بن.

سروودی دڵ تەنگی[٤٥]

١

لەکاتیك دا زارا سەرگەرمی دوانەکەی خۆی بوو، لەوحەلەدا کەدوا قسەی خۆی کرد–دیتی ئەوا لەزاری ئەشکەوتەکەی وەستاوە. میوانی بەجێ هیشتو دەرپەڕی‌یە دەری هەوای پاك هەڵبمژێ، قریواندی:

–ئای لەم هەوا خۆشە.. لەم سروە نمناكو فینکە.. لەم هیوری‌و بەختەوەرییە..؟!

ئاشقە مارو هەلۆکەم! ئاوەرنە پیشەوە، پیم بیژن بۆن دانەوەی کۆری ئەو باڵاپیاوانەتان پێ خۆش بوو؟

–ئای دوو جانەوەرەکەی لەمەرخۆم چەندەم خۆش دەوین؟!

ئەوجا بەجووتە بەدەوری زارادا خولەکەیان کردو تیر قەدەریك تییان هەڵ روانی‌و سێ قۆلی کەوتنە شەماڵ هەلمژین کە لە ئەنجومەنی باڵاپیاوان دا شتی ئاوایان بەخۆیانەوە نەدی بوو.

هەر ئەوەندە زارا لەئەشکەوتەکە هاتەدەر پیری جادوگەر راوەستاو بەسووسەوە نیگای دایە ئەم لاو لای خۆی‌و گوتی: دیارەی شوینەکە چۆڵ بووە. لەرووی قەدرزانی‌یەوە زارا ئاسا منیش بەسفەتی باڵاپیاوان دەتان دوینم:

((لەدەم ئەشکەوتەکە دەر نەچووبوو دەستی بەسەر گیانە مەکر بازەجادووگەرەکەمدا گرت.. کەشەیتانی خەفەتباریمە، دوژمنی خوینە خۆری زارایە، ئەم گیانە شەیتانەی من هەر ئەوەندە فیی هاتێ لەوانەیە لەبەر دەمتان دا جۆرەها ئەفسانە بنوینێ. بەڵام تکاتان لێ دەکەم لۆمەی ئەو شەیتانەم مەکەن؛ بەش بەخۆم زۆرم بەرهەلستی کردووە کەچی دەرەقەتی نەهاتووم.

گیانە بەد فەرەکەم ناحەزی زارایەو دۆستی هەموانتانە، ئەوجا ئیوەی بیر حەرام بەپیاوە رەوا پەرستەکان یان بە تەمیانە بژیرەکانی هۆش یان بەشۆرش گیرەکان یان

---

[٤٥] ص٣٢٦ ع، نووسراوە:

أ–لەچاپی بیروت دا ((نشید الاشجان))

ب–لەچاپی بابل دا /٩٨٦ ((نشید الاشجار)) بەلامەوە یەکەم راستە.

بە حەزۆکە مەزنەکان ناودیربن–هەر ئەوەن وەك من تووشی رق لی بوونەوەی گەورە بوون. ئیوە باوەرتان هاوردووە کە خواوەندەکە مردووە بەبێ ئەوەی لەسەر یەکیك لەخەگاکان خواوەندیکی دیکە بەقوماتەی ساوایەتیدا بەسترابێ

بالاینە! باشتان دەناسمو دەش زانم زارا کییە.. تالیم بێو خۆشیم بێ دەشێ خۆشم بوێ چونکە هەستی پیدەکەم قەشەیەکی لی پەیدا دەبێ.. جار جارەش وەك پەیکەریك دیتە بەرچاوم کەشەیتانی خەمەکان خۆی تێ هەڵ خزاندبێ.. دیسان خۆشم دەوێ چونکە گیانە بەدفەرەکەم لەسروشتی ئەودا شی بووەتەوە. ئەو گیانە خەریك بوو داگیرم بکا، ئا ئەوەتا ئامبازمەو پیخم ئەدا، ئای چۆن شەیتانیکە خۆی دادەرنیتە خەمەکانی شەوە زەنگەوە.

–ئەوا تاریکی داهاتو چاکترین شت لەخۆیدا نوقم دەکا گوێ قولاغ بن.. چاو بگیربن! ئەو گیانە کەگیانی ئیوارە خەمەکانە ئایە پیاوە یان ئافرەتە؟

پیری جادووگەر ئاوای گوت. ئەوجا دەستی دایە تارەکەیو نیگای برینە ئەوانەی لەدەورەی بوون.

2

کەشەماڵ بەفینکی هەڵ دەکاو شەونمی دلنەوازی دەبارێ هیچ چاویك نای بینێ ئاوەنگیش وەك هەموو تەسەلایەك بەبێ چرپە هەڵ دەنیشێ.

ئەی دلە سووتاوەکەم! بەبیرت نایە چەند تینووی فرمیسکی ئاسمان بووی.. سیرۆشی تنۆکی ئاونگ بووی؟

بەلێ برسیتی هیلاکی کردبووی، خۆریش پووشی زەرد هەلگەراوی تیشکە باران دەکردو لەنیو پیرەدارە رەش داگیرساوەکان دا بەدەورتەوە راکەراکەی بوو.. هیندە بەنازو قەشەنگ بوو هۆشی لەبەر بری بوو.. وای خستە هۆشتەوە گوایە بۆ – راستی–بەپەرۆشی. بشزانە فریودەرەو قەشمەریت پێ دەکا.

نەخیر بیجگەی شاعیریك هیچ شتیکی دیکە نیت

ئەوەش نی بەتاسەوە ئاگاداری راستی بی.

تۆ بریتی لەجانەوەریکی خشۆکی کیوی، دەبێ هەر درۆ هەڵ بریژی.. جانەوەریکی غەنیمەت لەکیس چووی دڵ شکستی.. ئەوەنیە رووبەندی کلاودیو

بەدەموچاوتــەوە دەگـری.. نـەخیر رووبـەندی تویـی رووبەندەکـەتی و هـەر بـۆ خـۆت غەنیمەتی فەلاکەتی خۆتی.

ئەری کابرا! راستە کەتۆ راستی خوازی؟
نا..نا. تۆ شیتی و بەس .. شاعیری و بەس!
تۆ رەوان بیژی بەخوازەوە.. قسەکەری بەقیرەوە..
بەرووخساری پەتەریانەوە.. بە گوزەرگای بەیانە
درۆزنەکانا باز بازین دەکەی،
لەژیر ئاسۆی خەیال ئارادا..
بەسەر پەلکەزیرینەی رووکەش دا،
ویل و سەرگەردانی
تۆ ئەو سەر لیشیواوەی بەهەمەلادا، رادەکەی
نا..نا. تۆ شیتی و بەس شاعیری و بەس!
***
ئەریَ کابرا! راستە کەتۆ راستی خوازی؟
ئەریَ کابرا! راستە کەتۆ راستی خوازی؟

تـۆ رموزنـی پەیکـەری ئـەو خواوەنـدەی کەلـە شـەختەی خـۆیدا ببریســکیتەوە، وەنەبیَ شکۆی ئەو پەیکـەرەت هـەبی کەبـەهیمنی بەسـەر دەروازەی مـالی خـواوە هـەڵ نرابی.

هەر پەیکەریك بۆ پەسەندایەتی و پاکینی هـەل نرابـیَ تـۆ دوژمنـی ئـەو پەیکـەرەی. شایستەی ئەوەی لە چۆلە وانیدا بەرەڵابی و بەکەیفی خۆت هەراش بی. ئۆقرەت نیـە، کەترنجابیتــە تەنگــە بەریکــەوە لــەکون و کەلەبەرەکانیــەوە بــازت داوەتــەوە دەریَ و دەربەسـتی هیچ قـەومانیك نـەبووی. لـەنیو نـزاری پـر لەجانـەوەری خنجیلـەو بەلـەك دا حەزو هەوەسی خۆت بەتاڵ کردوەتـەوە لەحـەلیك دا لەلغاوەیانـەوە حـەزۆکی ئالۆش و خوین دەتکا.. ئـەوجا تیر ئاسا خزایتـە نیویـان و خـۆت کـردە جانـەوریکی خشـۆکە درۆزنە.

تۆ بەچەشنی ئەو دالانەی بەتیژی دەروانن چالگەکانو هەر ئەوەندە بەرخیکیان بەدی کرد پری دەدەنێ. سیسارکو دالاشەکان دوژمنی بەرخەلن، دالەکان دوژمنی هەموو گیانداریکن کە بەنیگاو خوریدارو لارەملو بەستەزمان بێ.

***

حەزو هەوەسی شاعیریش هەر حەزو هەوەسی دالو پلنگە!

هەی شیتەکە، هەی شاعیرەکە! ئائەمەیە حەزە سوورکیی تۆ کەبەهەزار دەمو چاو خۆی رووبەند کردووە؟!

وەك مەریك لەمرۆڤت هەڵ روانیوە؛ چۆن بە قاقای پیکەنینەوە مەرەکەت کووت و لەت کرد ئاوا خواوەندیشت لەمرۆڤ دا ونجرکردووە!

ئەمەیە خۆشایەتی شاعیرو خۆشایەتی دالو پلنگ.. خۆشایەتی شیتو شاعیر.

کەرۆژیکیان خۆت دایە بەرشەماڵ لەو مانگە یەکشەوە زرگنە دەچووی کەپەنا دەباتە بەرکەناری سوورهەڵ گەراوی ئیوارانو لەدەست نیوەرۆی دوژمنی رادەکاو لەو دارگولانە ئاودیو دەبێ کەتاریکایی دایان دەپۆشێ. بەلێ لەرابووردوودا وەك مانگی یەك شەوە پەنام گرت. لەدەست شیتگیری - راستی-و لەدەست حەزو هەوەسی روونـاکی رام کرد.. بەدەست قرچەی نیوەرۆوە ماندوو بووم.. بەرەو مۆلگەی تاریکانیو خۆر ئاوابوون بەداماوی شۆربوومەوە.

((راستی))ش بەگەرمەتینی خۆی هەلی پرووکاندم.

-ئەی دلی بێ ئۆقرە! فەلاکەتی سیرۆشیی ئەوکاتەت نایەتەوە یاد؟

-چیم بەسەر راستیگەلەوەیە دەك دوای برێ.

من شیتیکمو بەس، شاعیریکم و بەس.

لیی زانینو زانست

جادووگەر ئاوای لاوژاندو سەرجەمی ئەوانەی لەدەوری بوون لەداوی ئاوازە غەمگینە تەرەنکارەکەیەوە گلاندن، تەنیا زەرووبازەکە نەبێ کەبەنیهادی هۆشەوە بەسترابووەوە، ئەو تیوەی نەگلا.. بەلکو راپەری تارەکەی دەستی جادووگەرەکەی رافراندو قیراندی: ((فلانی! هەوای ئەشکەوتم بیست. دەی هەواکە تازە بکەنەوەو زارا بخەنەوە نیومان)).

((هــەی ئۆینبازەکـــە! ئەفســـانەکەت پالمـــان پیـــوە دەنـــێ بـــەرەو شـــەهوەت و(حەزەسوورکێ)و چۆلگە هەلنگ بدەین.

وای بۆ خۆمان! کەوینەی تۆ هەستیو دەم لە راستییەوە بژەنێو کۆلی پیوە هـەڵ بگـرێ وای بـۆ ئـەو بـیرە ئازادانـەی لەجادووگـەران سـڵ ناکەنـەوەو لەئـەنجامی کەمتەرخەمییەوە ئازادی لەدەست دەدەن!!

ئـەی شـەیتانی دڵ تـەنگ! بـە لەوسـە لـەوس گەرەکتـە بمانگیریتـەوە نیـو بەندیخانـەکانو خـەلکی کەمـەندکیش بکـەی؟ لـەنالینی تـۆوە بانگـەوازی شـاراوە دەردەچێ، هەر لەو کەسانە دەچێ کەبەداوینپاکیدا هەڵ بلینو لەو سەریشەوە پیدا هەڵدانەکەیان ببیتەوە بانگ هیشتن بۆ رابواردنو لەزەت وەرگرتن.

خاوەنی نیهادی هۆش ئاوای گوت. جادووگەرەکەش چاوی دەگیرا بەوانەدا کە لەدەوری بوون. سەبارەت بە زەفەرمەندی خۆی دەستی کردبوو بە ویرەویر ، باری خۆشـایەتییەکەی هیـوری کردبـۆوە.. دەرهـەق بەمیملەکـەی رقـی نیشـتەوە، دواتـر نیگای دایەو بەنەرمیکەوە پیی گوت؛ سترانی خۆش باشترین دۆست دەئاورووژینی؛ کەواتە پیویستە بۆ ماوەیەکی باش کرو مات بین.. ئەوە نیە ئەو بالا پیاوانە کرو مات گوێ قولاغن؟ وام بۆ دەردەکەوێ لەسروودو ئاوازەکانم هیچ تی نەگەیشتبی؛ چونکە تێ فکرین لەجغزی ئەفسانەدا قەتیس ماوە.

خاوەن نیهاد وەلامی دایەوە: چونکە پیت لینا کەمن و تۆ جوداوازین واهەست دەکەم ستایشم دەکەیو چاکیشت کرد. ئەرێ بالاپیاوەکان چیتانە؟ دەبینم ئیـوەی دەروون ئازاد متەق ناکەن! بەچەشنی ئەو کەسەن بۆ ماوەیەکی زۆر دابیتە سەمای ئافرەتیکی شەنگی رووتی بێپەروا کەچی لەئەندەروونی خۆیدا گیانی هەلپەرێ!

باڵاپیاوینە! خاوەنی هیزیکن کە گالتە جاری یەکەی جادووگەریش بەشیکە لەو!

بـەلام مـنو ئیـوە دووراو دوورپـن، بەرلـەوەی زارا بگەریتـەوە ئەشـکەوتەکەی بـۆم رەخسا زۆرتـان لەگـەڵدا بدویم.. هەرچەندە لەگـەلتان دا ناکۆكو بۆ ژۆم، ئـەوەی مـن بـەباوەری قایمـەوە ئـەو دالمـی ئیـوە لیـی نـەبانن. بۆیـەش هاتمـە لای زارا چونکـە مەلبەندی چاکە لەبەریوەبردنی چەسپیودا، بەتایبەت لـەم زەمانـەدا کەهەمووشتیکی تیدا دادەوەشێ بەلام کارئەنجامەکەی زارا شلووق نابێ.

لەنیگاو روانینتانەوە دەردەکەوێ کە ئەودالی گومانن.. ئاشقی دوو دلین.. حەزتان لەوەیە بومەلەرزە سەرتاپای زەوی بگریتەوە تائەوەندەی کە ژیانتان شەپرزەبێ، ئەوەی من لیی دەترسم ئیوە حەزی لی دەکەن.. نیو کە گەورك‌و نزار ژیانی ئاژەلی لەلاشیرین کردوون.

هەرکەسیك چاوساختان بێ نەکەونە مەترسییەوە حەزتان لەچارەی نیە.. بەپیچەوانەوە حەزتان لەئاودەنگیی جادووگەرە رێ ونەکانە!

بەلام بشزانن ئاواتە پەناپەسیوەکانی دەروونتان وەدی نایەن؛ چونکە لەمرۆڤ دا ترس هەستیکی غەریزەیی سەرەتایەو هەمووشتیك راڤەدەکاو راستی گوناهە بنەرەتی‌و پەسندە بنەرەتی‌یەکانی وەدەردەخا، ((پەسند))ی منیش هەرزادەی ترس‌و بیمە کە پیی دەگوترێ ((زانیاری))

لەمیژە مرۆڤ لەزیندەگانی‌دا بووەو ترسی جانەوەری درەندەی لی نیشتووە، بەتایبەت ئەو جانەوەرەی خۆی‌تیدا متداوە کەزارا پیی دەلێ:

((جانەوەری دیوی ناوەوە)) ئەو ترسە لەگەڵ چەرخی رۆژگاردا بووەتە—ئەترەش چوونی گیان کەپیی دەگوترێ ((زانیاری)).

خاوەن نیهادی زانیاری ئاوای گوت، زاراش گەرایەوە ئەشکەوتەکەی‌و پاشینەی گوتارەکەی بیست، ئەوجا کابرای گەڵاوگوڵ باران کردو بەگالتە پێ‌کردنەوە پیی گوت:

ئەوە چ دەبیستم؟.. بەراستی تۆ کابرایەکی شیتی دەنا من شیتم؛ لەبەر ئەوە دەست پیشکەری دەکەم: بەیەك نۆرە –راستی— دابەزیمە بان سەرت. بشزانە((ترس)) نا ئاسایی‌و لادانیکە لەمرۆڤ داو لەبنەرەتەوە لە ئازایەتی‌یەوە راساوە.. تەماداری بەیەکادانی رووداوەکانی رۆژگارە.. گیرۆدەی خۆشایەتی گومانە.. خۆتیفریدەری شتی نادیارە.

هەر لەو سەردەمەوە کە جەربەزەیی‌و سفەتە پەسندەکانی گیاندارە درندەکان مرۆڤیان سەرگەرم کردووە—ئازایەتی لی بووەتە سەرتۆپی سۆزو پەرۆش؛ ئیدی کۆلی نەداوەو لەئاکار پەسندی‌و دلیریی درندەکان فرسەتی خۆی بینیوە،ئا بەو چەشنە بووەتە مرۆڤ.

وام بۆ دەردەكەوێ ئەو ئازايەتی‌یە راچەنیوە بالآیە مرۆڤایەتی‌یەكە بالی هەلۆو مەكرو پیچی ماری هەن، ئەمرۆش پیی دەگوترێ ...

دانیشتوان دایانە قاقای پیکەنین‌و بەیەك دەنگ گوتیان:

—پیی دەگوترێ زارا.

لەنیو ئاپوورەكەدا شتیك وەك پەلە هەوری رەش بەرزەوەبوو. دواتر لەبەر چاو گوم بوو، جادووگەرەكە بەپیكەنینەوە گوتی:

ئەوە گیانی بەد فەرم بوو—دەرچوو. لەوەبەریش پیم راگەیاندن: گیانیكی مەكرۆی درۆزنەو خۆتانی لی بپاریزن. هەر ئەو بەد فەرە كاتێ بەرووتی وەدەركەوت فیلەكەشی كۆتایی دێ، بەش بەخۆم لەبەرهەلستی جادووی ئەودا كۆلەوارم چونكە ئافەریدەی ئیمە مانان نیە.

با ئیستا بەرەو باشی‌و شادیی خۆمان بابدەینەوە...

تەماشایەكی زارا بكەن كە چۆن چاوەكانی لەتۆزدا بۆر دەچنەوە! وابزانم لیم بەقینە.. بەلأم تا تاریكایی دانەیە ناتوانێ ئاوا خەشم گیربێ.

لیی گەرین! ئیدی بەرەو میهری خۆی دەبیتەوەو منیشی بەدڵ دەبێ؛ چونكە تا ئەوجۆرە كارە شیتانە فەراهەم نەهینێ ناتوانێ بەوحالە خۆی پێ زەوت بكرێ!

زارا كابرایەكە خۆشەویستی دوژمنەكانیتی لەژیانم دا كەسیكی كەی ئاوا بەتوانام نەدیوە لەو هونەرەدا؛ لەپیناو خۆشویستنی دوژمنەكانی‌دا خەشمی خۆی بەدۆستەكانی دەریژێ!

پیرەی جادووگەر ئاوای گوت‌و هاتووانیش چەپلەیان بۆ لیدا، زاراش بەنیویان دا دەهات‌و دەچوو، دەستی ئەدان بەیەك دا. بەسۆزیكی ئاویتە لەشەرو خۆشەویستی دەربارەی هاوریكانی بیزاری دەنواند، وەك داوەرانی ئەوەبێ لەیەك سات دا خەلكەكە بەهانەخوازبن‌و ئەویش پاكانەیان بۆ بكا. لەدەم ئەشكەوتەكەی‌دا هەوای پاك چاخی كردو ئاشقە مارو هەلۆكەی هاتنەوە یاد. ئیدی تەكانی داو لەخۆی نووسا بۆی دەرباز بێ.

لەنیوان دوو ناسکە لەبیابان دا

ئیدی ئەو ریبوارەی خۆی ناونابوو ((ئەدنیشەی زارا)) هاواری کردو گوتی:

لیرە بمینەرەوە چونکە خەم رەوینمانی؛ بیتو برۆی دیسان دەبین بەژیر باری خەمەوە. جادووگەر دواچۆری بیفەری خۆی بەسەردا قلپ کردینەوە.. تەنانەت میر قەشەی لەخواترسیشی خستە فرمیسك رشتنو لەدەریای خەمەکان دا سەرگەردان ما؛ بیجگەی جووتە پاشا ورەمان بەردا؛ چونکە ئەوان بەسەرو سیمای پاشایانەوە بەخۆفەرمانی راهاتوونو دەسەلات پیشان دەدەن. خۆ ئەگەر بەتەنێ بووانایە دەکەوتنە بەر گەمەی هەورو بای پاییزەو کەرەبا بەسەریانەوە دەگریاو گویمان لەهاتوو هاواردەبوو. زارا بەجیمان مەهیلە؛ بەلاو فەلاکەتی شاراوە لەگۆرینو گەرەکیانە بینە قسە.. تاریکستانو هەورو هەلای چر لەگۆرینو بەرۆکمان دەگرن، ئەوا لە تەنگە نەفەسیدا گیر دەخۆین.

خۆراکی مرۆڤایەتیت پیدایین، ئایەتبەندەکان هیزو ئاواتیان بۆ هەلّ قولاندین.. بەئەندازەیەك لەپاش ئەم داوەتە بواری ئەوەنادەن گیانی تەوەزەلی بمان خاتە سیپالەوە.

تەنیا تۆ شایستەی ئەوەی بەدەورمانەوە هەوای هیزو پاکژی دەمە دەی. لەم جیهانەدا وینەی ئەو شەمالە بۆن خۆشەی کونە ئەشکەوتەکەی تۆم هەلنەمژیوە.

هەریم بەهەریمو قوژبناو قوژبن گەرامو لووتم تیوە ژەنی تەنیا لەمەلبەندەکەی تۆدا بەرامەی فینك چاخی کردم.

راست دەبیژم.. جاریکی دیکەش بەرامەیەکی ئاوا خۆش بووژاندمیەوە- کاتیك تیم راچریکاندە ئەو سرووشەی لەبەینی دووناسکە ((نەشمیلە))ی بیابان دا بۆم هات.. ئەوکاتەی لەپیرە ئەوروپای نمناكو خەفەتاوی دوورکەوتمەوەو سنگم بەسروەی خۆش بۆی بێ گەردی خۆرهەلات پربوو. ئەوەش زەمانیك بوو تییدا ئاشقی جووتە ناسکەی بیابانی خۆرهەلات بووم، ئاسمانی ئەوێ وەك ئاسمانەکەی ئەورووپا

نیە كەچرە هەور بەری بگرێو بیروراش بەسەریەوە تەماوی بێ. نەخیر ئاسمانی خۆرهەڵات بێ گەردەو بیروڕای چاكو پاك بەسەریەوە دەورنگیتەوە.

ئیوە كۆڵەوارن وناتوانن لەجادووی ئەو دوو ناسكە بنۆرن.. وازیان لەسەما هیناوەو بۆ خۆیان رۆنیشتوون.. جوانترین جمینی هونەری لەماتی ئەواندایە، بەجۆریك بیر كردنەوە لەسینەیان دا پەنهانە هەر دەلێی بۆ خۆیان گوژمەیەكن لەنهینی و پەردەكو بەرەنگو وینەی سامالەوە شەپۆل دەدەنەوە. ئاوایە پەردەكو هیمای خۆبەدەستەوەدەر بۆ ئەو كەسەی پەی بەنهینییەكان دەبا. لەپیناو شۆخینی و ئاشقینی دووناسكەی بیابان دا سرووشی ئەم سروودەم بۆ هات.

ئەو ریبوارەی بەئەندیشەی زارا ناودیر بوو ئاوای گوتو بوارەی كەسی نەدا وەڵامی بداتەوە، ئیدی پری دایە تاری جادووگەروو لاقی وەبەرلاقی ناو چاوی برینە دەوروبەرەكەیوبەو نیوەندەدا شكۆو داناییان دەپژاند. بەچەشنی پەریوەیەكی دوورە وڵات كەبەسەروەی ئاسمانی ئەوێ خۆی ببوژینیتەوە- پەرەلووتی رەوی بوونەوە و پراوپر هەوایان هەڵ دەمژی..

ئەوجا بەنركەوە لەسروودی راچریكاند:

بیابان بەرینو فراوان دەبێ، وای بۆ ئەوكەسەی بەتەمایە دەست بەسەر بیاباندا بگرێ!

چەند بەسامە!

چۆن سەرەتایەكەو شایستەی (سام)ی ئەفەریقایە شایستەی شیریكە یان هەرەشە كاریكە بەرەو رەوشتە پەسندەكان مەردوم راپەرینێ.

جوتە نەشمیلەكانم! كاتێ منی كورە ئەوروپایی بۆم ریكەوت لای قاچەكانتەوەو لەژیر سیبەری دارخورماكان دا رۆنیشتم، هیشتا ئەو سامەتان لی نەنیشتبوو.

-بانگی نویژ بەئاشكرا!-

***

چەند سەیرە! وادەزانم بەرانبەر بیابانم كەچی هیجگار دوورم لییەوە. وەنەبێ میرگولەكان قووتیان دابم، بەلكو وەك بۆن خۆشترین زار خۆیان بۆ کروومەتەوە، ئیدی خۆم تێ فری دان. جووتە دۆستی ئازیزم! ئەوەتام لەبەرپیتان دام.

-بانگی نویژ بەئاشكرا!-

***

ئەگەر ئەو میرگە پیشوازی لەمیوان بکا ئەوا بەش بەخۆم ستایشی دەکەم..

ئیوە هەردووکتان پەی بەهیما کاری من دەبەن لەدانایی‌دا ئەویش بیت‌و بەچەشنی ئەو میرگە بێ ئەوا پیرۆزی لە هەناو راگەرێ.. بەلاّم چونکە من لە ئەوروپاوە هاتووم ئەویش لەهەموو بووکە رازاوەکان نکوولترە لەو مەسەلەیەدا کەوتوومەتە گومانەوە.

—خوا ئەویش چاك بکا، هەر ئەو دەبیستێ‌و ئەو بەهانادێ—

***

ئەوا لەسیبەری میرگۆلەیەك دا . لیی دانیشتووم.. زۆر تر لە خورمایەکی تاریکە رەنگی ئالتوونی دەچم کەبەتاسەوە بێ خۆی بهاویژێتە زاری مەمك قیتیکەوە لەدوورەوە ددانە سەهۆلی‌یەکانی سپی بچنەوە، دەبێ دلە گر تیبەربووەکانی هیشووە خورماکان خەون بەو زارانەوە نەبینن؟!

—بانگی نویژ بەئاشکرا!—

***

لەقرچەی نیوەرۆدا دەلیی ئەو خورمایانەم کە پەپوولەو میرووی بالداریان تیوەرووکاون..

حەزو هەوەسی لەو جروجانەوەرانە وردتر دەورەیان داوم، بەلکو لەو میروانە هاروهاجترن. لەراست‌و چەپمەوە وەك -باوەترسە- ((دۆ دۆ و زولەیخا)) بەجارێ مات‌و بێ دەنگن.

سروەی فیردەوس‌و باخان هەلٚ دەمژم، هەوایەك دەم ئەنگیوێ زیوکفتی مانگەشەوە، تا ئیستا مانگ تریفەی ئاوای لەئاسۆوە بەری نەکردووە. تۆ بلیی ئەم کارەی بەریکەوت بێ یان بەئەنقەست بێ، هەروەك کۆنە شاعیران گوتوویانە؟

بەش بەخۆم دەربارەی ئەوەی گوترا لەگوماندام؛ چونکە لەئەوروپا زەمینەوە هاتووم‌و ئەورووپاش لەهەموو بووکە رازاوەکان نکوولترەوسەهند ترە.

—خوا ئەویش چاك بکا، هەر ئەوە دەبیستێ‌و ئەو بەهانادێ—

پراو پری کەپووم هەوا هەڵ دەمژم.. دوینێ و سبەینێ بۆ من نین، دادەنیشمو چاودەبرمە دارخورما کە چۆن لارو لەنجەیەتی و سمتی بۆ دەبزوینێ، هەر دەلیی سەما کەریکەو لەسەر یەك قاچ بینی گرتووە..

دەی کاتە کاری ئەوەی تەماشای بکا دەمو دەست لاسای بکاتەوە. لەوانەیە دارخورماکەمان ئەوەی لەبیر چووبیتەوە کە قاچی دووەمیشی هەیە.

بەخۆرایی لۆی ئاوریشمی شەکاوەم هەڵ پشکنێو ئەودالی قاچە بچکۆلە جادووبازەکە بووم..

جووتە ئازیزەکەم! بروام پیبکەن ئەو قاچەکەی دی تازە بەریی خۆیەوە رۆیشتووە.

ئەی هاوار! دەبێ ئەو قاچە ویلە لەکوێ گیرسابیتەوەو لەکوێ قۆناغی گرتبێ؟.. لەوانەیە بەتاقی تەنیا مابیتەوەو لەترسی پەلاماری درندەو زەردەشیری یاڵ لوول هەڵ بلەرزێ، لەوانەیشە ئیستا کوتولەت بووبێ.

—بانگی نویژ بەئاشکرا!—

***

جووتە ئازیزەکەم! هەرچەندە دڵ ناسكو سینە کەیلی پەرۆشو میهرن.. بەڵام مەگرین.

ئەی زولەیخا! تۆش وەك پیاوان خۆت گورجەوەکە..

نازەنینەکەم دۆدۆ—ی هەڵ بزرکاو!

لەگەڵ تۆشمە: چی دی فرمیسك هەڵ مەریژە.

.. بەڵام دەبی لەم گۆشە زەمینەدا (لەم بیابانەدا) هیزیك هەڵ قولیبێو دڵان بەندیوار بکا.. دەبێ رشتەیەك ئایەتو فەرموودەی تیدا هەبنو بۆنی گوڵاو بدەنەوەو باڵابنو سامیان لی بباریێ.

***

ئەی دیمەنی گەورەو بەسام! بەرزەوەبەو باجاریکی دیکەش سروەی پاکیتیو پەسندی هەڵ کات، بئەنگیوێ.

خۆزگە شیری رەوشتە پەسندەکان دیسانەوە لەبەردەم نازەنینەکانی بیابان دا دەهاتو دەی نرکاند!

کیژ گەلی بیابان! ئیستا تێ دەگەن کەنرکەی ویڵو پەسندایەتی بەهیزترین شتە بۆ وریا کردنەوەو راپەرینو هەژاندنی ئەورووپا.

ئەوەتام منی کورە ئەورووپایی بەدەس خۆم نیە دەبێ لەئاقار نرکەو دەنگ دانەوەی ئایەتە رەوانو ئاشکراکان داچلەکیمو باش باش هەستم رابگرم،

—ئیدی پشتم بەخوا بەستووە—

((بیابان بەرینو فراوان دەبێ، وای بۆ ئەو کەسەی بەتەمایە دەست بەسەر بیابان دا بگرێ!)).

بەئاگاهاتن

١

دوای ئەوەی ریبوارو ئەندیشە هەریەکەیان سروودی خۆی چری ئەشکەوتەکە جمەی هاتو کردیانە حیلەی پیکەنین، لەیەك ساتا هەموویان کەوتنە قسە.. تەنانەت کەری‌پاشاش بۆی دەساندنەوە. زارا بەرقەوە راوەستاو گالتەی بەو میوانانەی دەهات.. هەرچەندە کەمیك لەو کەیف خۆشیەیان پەری بووە دلی ئەمیشەوە؛ چونکە ئەو دیاردەیەی بەیەکەم نیشانەی بەدبەختی[٤٦] ئەوان لی دەدایەوە. لەزاری ئەشکەوتەکەی هاتە دەرێو لەگەڵ ئاشقە مارو هەلۆکەی دا کەوتە قسە:

نا ئومیدی‌یەکەیان چی لی‌هات، وادیارە نائومیدی لەمەرمنیان لەبیر چووەتەوە.. کەچی هیشتا قیژە قیژیان لەبیر ماوە؟!

هەر ئەوەندە کەرە بۆز لەگەڵ غەلبەغەلبی پیاوەبالاکان دا تیزەی دایە زەرین زارا گویی خۆی ئاخنیو گوتی:

—ئەمانە بەکەیفنو دەشێ لەمنەوە فیری بووبن. ... بەڵام پیکەنینەکەیان پیکەنینی من نیە.

---

[٤٦] لەدوو نووسخەی جیادا هەرنوسراوە : ((في هذا الحبور اول اعراض الشقاء)) واتە بە (ق) نووسراوە، دوای چەند دیریکی کە نووسراوە : ((یمثلون الی الشفاء)) واتە بە ((ف)) هەرچەندە لەوشەی ((شقأ)) بەدبەختی /بەگومانم، بەڵام هەر هیشتمەوە.

قەی ناکا، ئەمانە پیر گەلیکن سەبارەت بەوەی کە ریگایەکیان بۆ خۆیان پەسندکردووە بی گرنەبەر هاتوون خۆشبوونەوەی خۆیان دەنوینن..

قەی ناکا گویچکەم بەرگەی هەراو هۆریای لەوە تیژتری گرتووەو رەقاوەتەوە!

ئەمرۆ سەرەی رۆژیکی سەرکەوتووە؛ چونکە قورسەگیان کە بۆ روونـاکی دوژمنیکی بی رەزایە– بەرەودوا دەبیتەوە هەرچەندە سەرەتای ئەمرۆ بەدووم بوو دەشێ کۆتایی بەخیر بگەرێ.

ئەوا ئیوارە سوارە بەسەر زینی ئەرخەوانی‌یەوە دەریاکانی برینو ئاغر ئاغرهاتە بەرەوە.

ئیوارە تیلی شادمانی دەگریتە رۆژی سەرفرازی، زەویش بەسەر نهینیەکانی خۆیدا خاو دەبیتەوە.

کە ئیوە بەمیوانی مەنزلتان لەلام گرت، دەبێ لەپەنامەوە ژیانیش شایستەی گرنگی پیدان بێ.

لەهیور بوونەوەیەکی کونە ئەشکەوتەکەی دا زارا لەسەر قسەکانی رۆیشت:

ئەمانە بۆ خودی خۆیان فیرە پیکەنین بوونو رووحە قوورسەکەش لەکۆلیان بووەتەوە، وادیارە خۆراکو ئایەتەکانی من کاریان تی کردوون.. بەو ژەمە خۆراکەی من هیچ گەدەیان هەڵ نەئاوسا.. چونکە ئەوژەمەی من پیم نۆش کردن شایستەی خەباتکەرانەو حەزە تازەکانیان وریادەکاتەوە.

دلیان بەجارێ رەویوەتەوە، لەبیرکردنەوەی خۆیان دا بەیانی تازەگییان بەدەست هیناوە کەمایەی کەیفو شادی‌یە، بۆیە دەبینین چوار پەلیان پر لەئاواتی تازەیە.

وەنەبێ نەزانم کە ئەو جۆرە خۆراکە نادریتە منداڵانو ئافرەتە شلومەکان چ پیریژن بن یان قەیرەو نەورەس بن. بۆ قایل کردنی هەناوی ژنو منداڵ چارەیەکی دیکە هەیە، خۆمنیش نە پزیشکی ئەوانمو نەدەرەقەتیشیان دیم.

ئەو کۆمەلە بالایە وازیان لەبیز هاتنەوە هاوردووە، لەمەش دا سەرکەوتنیکی منی تیدا هەیە. کەهەستیان پێ کرد لەکن من ئاسوودەن هەموو شەرمیکی هیچووپوچیان لەخۆیان دارنی.. ئا ئەوەتان بەدڵ سۆزی یەوە هەست بەهەرشتێ بکەن سووکو باریک دەری دەبرن.

ئەو بالایانە بەدڵ گوشادییەوە بەرەو - وردەکاتی خۆشیان بادەدەنەوەو منەت باری کاویژ دەکەنەوە، منەتبارکردنیش بۆ بادانەوە بەلای چاك دا باشترین بەلگەیە. زەمانەش هیندە ناخایەنێ بۆ بیرەوەریی کۆنە خۆشییەکانیان بەرزەك و نیشانە داچەقینن.

ئیستاگشتیان لەنەخۆشی چاك بوونەتەوە! لەگەرمەیخۆشییدا زارا ئاوای گوت. ئاشقە مارو هەلۆکەشی ریزی ئەم هیوریو بەختەوەرییەیان بەچەرخەیەك پیشان دا.

٢

دوای قەدەریك کە غەلبەغەلب لەنیو غارەکە برا گویی زارا شەپرزە بوون. تەنانەت کەبیدەنگیی مەرگ بالی بەسەر ئەوناوەدا کیشا.. بەڵام بەو چەشنەی سەرە سنەوبەر بژەنیتە مەقەلی پشکۆوە ئاوا بەرامەیەکی خۆش لەغارەکەوە دەرچو!

لەبەر خۆیەوە دەی پرسی دەبێ ئەو گرۆیەی لەئەشکەوتەکەم دا بەجیم هیشتن خەریکی چی بن؟.. هەر ئەوەندە گەیشتە بەردەرگاکەی واقی ورما.. هەرگیز چاوەرانی شتی ئاوا سەیر نەبوو؛ بۆیە بەسەریان دا هاواری کرد:ئای کەسەیرە! خۆ بایان داوەتەوە بۆ خۆپاریزگاری و خوا پەرستن.. ئەوەتان داب و نەریتی نویژ بەجێ دەهینن.. بەراستی ئەمانە لەوەدەچن شیت بووبن!؟

سەرجەمی ئەوانەی لەئەشکەوتەکەی خزابوون وەك منداڵان و پیریژنان بەچۆك دا هاتبوون و کرنووشیان بۆ کەرەکە دەبرد. دزیوترینی جیهانییان بەنەرەوە خۆی رەپیش کردو هەڵ چەرخایەوە.. دواتر بەلاوژەوە دەنگی لێ هەڵ بری و دەستی کرد بە پیدا خویندن:-

"گەورەیی و دانایی، منەت و ستایش ، تواناو دەسەڵات- هەموویان شایستەی خوای ئیمەن.. تا ئەبەد"

کەرەش بەزەرەیەکی دوورو دریژەوە بۆی سەندنەوە.

-بارقورسی ئیمەیەو خزمەتمان دەکا، بردە باریکی هیندە خۆراگرە هیچ داخوازییەك بەپاشدا ناباتەوە، ئەو کەسەی خواوەندی خۆی خۆش بوێ ئەویش خۆی ئاسا بە قایمی دەی حەملینێ.

کەرەکە بەزەرینەوە بۆی سەندەوە.

-بێدەنگە، تەنیا بە ئافەریدەی جیهانی خۆیدا هەڵدادەڵێ مەگەر بەکەیفی خۆی وازبهێنێ و لێ بوەستیتەوە.. دەنا ئامانج گری هەڵە نیە.

کەرە-بەزەرینەوە بۆی سەندەوە.

-بۆخۆی رادەبوورێ و کەسیش لە ژیان دا گویی ناداتێ. پیست خۆڵەمیشی یەو رەوشت پەسندیی خۆی پێ حەشار دەدا. ئەگەر هۆشی هەبێ بەوپیستە کەوە رەنگە پەروای دەکا.. لەبەر ئەو سفەتانەی، تیکرا باوەر بەجووتە گوێ دریژەکانی دەهینن.

کەرەکە بەزەرینەوە بۆی سەندنەوە.

-ئای چ حیکمەتیکی پەنهانە! چۆن گوێ دریژیکە بەئەرێ نەبێ وەڵام ناداتەوە.. داواش رەت ناکاتەوە؟! تۆ بلیی جیهانی یەکانیشی لەسەر بیچم و وینەی خۆی ئافەریدە کردبن؟.. بۆیە جیهانی و جیهانیکی هیندە گەوج و هیچوو پووچن.

کەرەکە بەزەرینەوە بۆی سەندنەوە.

تۆ ریگەی راست و چەوت دەگریتە بەر، ئەوەی مەردووم بەراست یان بەچەوت ناوی دەبا تۆ گرنگی پێ نادەی. چونکە پایەبلندی و مەلەکووتی جەنابت نەدیوی خیرو شەرە، پاکیتی و بێ تاوانیی تۆ لەوەدایە کە نافامینی بێ تاوانی چیە.

کە رەکە بەزەرەوە بۆی سەندەوە.

ئەوەتایت کەس لەخۆت ناتارینی.. پاشاو گەدا وەك یەك وەردەگرێ و بەیەك چاو تەماشایان دەکەی. ئەگەر خەتابارەکان بینە لات ئەوا بەخۆش زەرینیکەوە پیشوازییان دەکەی.

کەرەکە بەزەرینەوە بۆی سەندەوە.

تۆ حەزت لەمییەو حەزیشت لە هەنجیری گەیووە. لەخواردن دا توورەنابی، هەرکە برسیت بوو هیندە قایلی درك دەماشیتەوە. ئالەمەدا حیکمەتی خواوەندانەی لەمەرخۆت پەنهان داوە.

((کەرەکە بەزەرینەوە بۆی سەلماند..!))

جەژنی کەر

١

کە زارا ئەم پارچە پیدا هەلدانەی بیست بەجارێ سرەوتی لەبەربرا.. خۆی پێنەگیرا ئەویش دەستی کرد بەزەرینو تەکانی داو لەنیومیوانەکانی دا گیرسایەوە ئەوانیش سەرجەم شیتو هیربوون. ئیدی بەسەریاندا قیژاندی:

ئادەمزادەکان! ئەوە خەریکی چین؟. لییان هاتە پیشەوەو یەکە یەکە راستی کردنەوەو گوتی:

ئەی خاکە سار خۆتان! بیتو بیجگەی من ئاوا چاوی پیتان بکەوتایە.. تەوەزەلی کاسی کردوون، لەم دینە تازەیەتان دا کەوتوونەتە پەلە قاژێ.. یان بەلیدانەوە یەکی دی لەپیرو پیریژنو خەلەفاوەکان دەچن کە بەشیتو ویتی ورینەدەکەن!؟

تۆش ئەی میر قەشە، بەبێ هیچ نکوولییەك چۆن ریگەت بەخۆت دا کە خواوەند ئاسا کەریك بپەرستی؟

قەشەی مەزن وەڵامی دایەوە:

زارا! بم بەخشە؛ لەکارو باری خوایدا من لەتۆ شارەزا ترم، جیی خۆشیەتی کەدەبێ من هەر وەهابم. لەچاوی کەریك را-خوا بپەرستین باشترە لەوەی کە بێ خوابینو هەر نەی پەرستین. دۆستە مەزنەکەم! لەم قسەیەم رابمینە ئەوجا دانایی فرەت بۆ دەردەکەوێ.

ئەو کەسەی گوتوویەتی ((خوا گیانە)) ئەوا بەرەو نکوولیو بێ خوایەتیهەنگاویکی زلی هەلهیناوەتەوە، ئەو جۆرە گوتەیە خراپەیەکی ئەوتۆ لەدنیادا دەنیتەوە کە بەئاسانی چارەسەر ناکرێ.

هیشتا لەسەر ئەم زەوییە شتیك ماوەتەوە کەئەتوانین بیپەرستین؛ لەبەرئەوە دلم لەخۆشیان دا سەما دەکا.

زارا! بەسیەتی. میر قەشەی لەخواترس هەستی چۆنەو باوەری بەچیە تۆ لە ئاست خۆتەوە بێ بەخشە.

زارا بەلای ریبوارو ئەندیشەدا ئاوری دایەوەو گوتی:-

((تـۆش كـەپيت دەگوتـرێ ((بـيری ئـازاد)) يـان كـە بـاوەرت وايـە ((بـيريكی سەربەستی)) چۆن نمايشی ئەم دەورە سەيرە دەكەی و ((بت)) يش دەپەرستی؟!

ئەی ئەو كەسەی بۆخۆت بـاوەريكی تـازەت بريـار داوە ئـەوەتای كـاريكی وەهـا فەراهەم دەهينی كە لەنيو ئافرەتە شۆخەكانی شەوارەدا نەت كردووە.

–ئەنديشەو ريبوار وەلاميان دايەوە: كاريكەو مايەی خەمناكی‌يە، تۆش راست دەكەی.. بەلام بەش بەخۆم ناتوانم هيچ بكەم؛ چونكە كۆنە خواوەند ژياوەتەوە، ئيدی زارا چ دەليی بی لێ.

هـۆی ئەمـە هـەمووی دەگەريتـەوە بـۆ دزيوترينـی جيـهانييان كـە خواوەندەكـە دبوژينيتەوە، دەی ژينيتەوە.. ئەوناشيرينە گوتووشيتی، خواوەند كوژ [٤٧] خۆيـەتی.. دواتر مەرگی خواوەند بريتی‌يە لەباوەريكی لەقی بی پشتيوان.

زاراش گوتی: ئەرێ كۆنـە جادووگەری فيلباز! تۆ چيت كردووە؟ ئا لـەم كـاتی سەربەستيەدا كێ باوەرت پێ دەكا كە تۆ ئيمانت بەو شتە كەرەكی‌يانە......هيناوە... ئەرێ تۆ پيم ناليی كەی باوەرت بەو شتە خواوەندييانە هيناوە؟

بـەلای خۆتـەوە ليزان‌و مـەكربازی، ئەی كەواتـە چۆن پركيشيت كردو ئاوا خـۆت گەوج كرد؟!

جادووگەر وەلامی دايەوە: زارا! تۆ پيكات. ئەوەی كردم گەوجايـەتی بـوو زۆرم رەنج بۆ داو پييەوە خەجليم‌و هيلاك بووم.

زارا بە ((نيهادی هۆش))ی راگەياند، لەگەڵ تۆمە! بير بكەرەوەو پەنجەت بنيرە بان پـەرەی لوتت، گوايە ويژدانـت لەسـەر كـردەوەی رابـووردووت بـەگيری نـەهيناوی؟.. ئەرێ بيری تۆ لەم گەرمەی پەرستن‌و چەرەدووكەلی بخورەدا پيس و بۆژۆ نەبووە؟.

---

[٤٧] لەم برگەيەدا ئەوپەری پركيشی پيوەديارە. لەهەمان لاپەرە–٣٤٠–دا نووسراوە: ((ولو قال انه قائله)) بەهەمزە لەچاپ دراوە، سەرنجی نوسخەيەكی ديكەشم دا هەروەها بوو. من ((ئالانی)) وای بۆ دەچم هەلەی چاپ بی‌و((.....قاتله)) بێ واتە بكوژی ئەو.

بەهەر حاڵ كەلەدواييـنەی ئەم برگەيەدا– دەلێ: ((عقيده لا ترتكز علی شیء)) كۆلـەواری ئەم فەيلەسووفە لەبێ خوايەتی‌دا بەتەواوی ئاشكرا دەبێ.

ئالانی

نیهادی هۆش پەنجەی نایە بان لووتیو گوتی: لەو دیمەنەدا شتێك هەیەو دلمی پێ ئاسوودە ئەبێ. لەوانەشە مافی خوا پەرستیم نەبێ.. بەڵام هەر چەندە سەرنج دەدەم: خوایەك بێو بەو شیوەیە بی ئەلبەتە شایستەی باوەر پێ هینانە.

بەگویرەی ون بینیو شایەدیی لەخواترسەکان پێویستە پەروەردگار زاتیکی نەمربێ. کەسیکیش خاوەنی زەمانیکی ئاوا مەودا دریژ بێ دەتوانێ باشترین کاتو زەمان لەقەبەڵ خۆی بکا، پیی خۆشە بەفرمانی گەلۆرانەوە بەکاوەخۆ بژیو بگاتە ئەو ئامانجەی گەرەکیەتی، کەسیکیش بیری[٤٨] لەرادە بەدەر بێ حەزی لەشیتیو کاری گەلۆرانەیە.

((ئەدی نابینی زارا! چونکە پیت داگرتووە لە داناییدا خەریکی ببیتە کەریك؟))

بۆچی دانا ریگای پیچاو پیچ ناگریتە بەر؟.. تۆش لە دەروونی خۆت دا شتیك بەدی ناکەی ئەم راستیيە بسەلمینێ؟

ئەوجا زارا بەدزیوی جیهانییان دا هەلی روانی؛ دیتی لەسەر زەوی خۆی دریژ کردووەو خەریکە شەراب بکا بەدەمی کەرەکەدا. ئەوجا پیی گوت: ئەرێ تۆ چیت کردووە؟ فلانی! بەتەواوەتی گۆراویو لەچاوانتەوە تیشکی نوور دەردەچێ، رووکارە دزیووەکەشت بە کەوای مەزنایەتیيەوە خۆی دەشەکینیتەوە. ئەرێ ئەو قسەیەی بەدەم هاوریکانتەوەیە راستە؟.. ناشێ لەپاش مردن زیندووت کردبیتەوە؟.. ئەوەچی هانی دای زیندووی بکەیتەوە؟.. ئەو حەلەی بەمەرگت سپاردو رەگەڵ زەمانی بەسەر چووت خست ئایە کەتنباربووی یان نا؟!.

ئەوەتای دەت بینم دوای هیروگیلی زیت بوویتەوە، ئەوە چیت کردووە؟.. چما چاو ساغیی خۆت دەکەی؟.. هەی داخراوی شاراوە! قسە بکە، قسە.

ناشیرینتری جیهانییان گوتی:

–زارا! هەبێو نەبێ تۆ زەلامیکی بەدی. ئەوا لیت دەپرسمووەلاممم بدەرەوە: ئایە کە خواوەندەکە زیندە بێ یان بەراستی مردە بێ کاممان باشتری لی دەزانین؟

---

[٤٨] بۆ. ل–٣٤١ = ((المتجاور حده)) بەلامەوە هەلەیەو دەبێ ((المتجاوز)) بەزای بێ.

بەلێ من دەزانم– هەر وەك‌و لەوەبەر فيرت كردووم– كەسيك گەرەكی بێ كوشتنی بێ ژيانەوە بەئەنجام بگەيەنێ چەكی‌پيكەنين دەخاتە كار، تووڕە بوونيش كوشندە نيە.

ئەدی زارا! هەر تۆ نەبووی كەئەمەت گوت؟..

تۆ پەنهانی.. تۆ رووخينەری هيوری.. تۆ قديسی خەتەرناكی! هەر تۆ بەدی‌و هەرتۆ بەدخوای.

٢

كەزارا ئەو وەڵامانەی بيست حەپەسا ئەوجا بۆ زاری ئەشكەوتەكەی راخزی‌و هەڵ ويستا، دواتر نەراندی:

ئەی پركيشينە! بۆچی نهينی‌يەكانتان لەبەرچاوی من دەشارنەوە؟.. هەر لەبەر ئەوەی كە بوونتە لەخوا ترس چوونەتە قاوغی مندالانەوەو دلتان داناچلەكێ.. كردەوەكانتان ساوايانەن. ئەوە نيە لەپی شيرەخۆريتان بەخۆوە گوشيوەو دەبيژن: ((پەنا بەتۆ.. ئەی خوای باش‌و ئازيز!))

دەی هەر ئيستا لەهۆدەی منداڵان دەربچن.. ئەشكەوتی لەمەر من ئەمرۆ گەمەی منداڵانی بەخۆيەوە دی.. برۆنە دەرێ واز لە هارو هاجی منداڵان بهينن.. بەدڵ سرەوتنەوە بير بكەنەوە تيرابمينن.

بێ گومان ئەگەر ئيوە نەبنەوە بەمنداڵ ناكەونە مەلەكووتی ئاسمانەوە (ئەمەی گوت‌و پەنجەی بەرەو تاقی ئاسمان هەلبری). ئەوجا سەرجەم گوتيان: نا.. نامانەوێ بچينە مەلەكوتی ئاسمانەوە، ئيستا بووينە پياو تەنيا داوای پيرۆزی مەلەكوتی زەوی دەكەين.

٣

زارا لەسەر گوتارەكەی رۆيشت:

دۆستە تازەكانم.. پياوە رەفتار سەيرەكان.. باڵاپياوينە! ئيستا بەش بەخۆم حەزم لەچارەتان نيە. ديارە دڵ خۆش بوونەتەوە، بۆيە دەمووچاوتان پەمەيی هەڵ گەراوە.. مافی خۆتانە وەك گولی نەورەس بی‌كەنە شايلۆغان.. هەرلەبەر ئەوەی گەرەكتان بوو

شادمان بن‌و زارای رووح سووکیش بەسۆزی پیریتی‌یەوە لەنیوتاندا بێ‌و گیانتان نوورانی بکا کردتانە کەیفە کەرانێ‌و ئاهەنگتان بۆ ((کەر)) سازکرد.

بەرزە پیاوان! ئەم جۆرە جەژن‌و شەوگارەتان لەبیر نەچنەوە، کارەکەتان بلیمەتانە فەراهەم هینا، ئەمە جەژنی ئەو کەسانەیە کەلەنەخۆشی خەلستوون، ئەم جۆرە جەژنانە گەف لەنۆش‌و خاسەوەبوون دەکەن.

کە بەبۆنەی ئەم جەژنەوە، جەژنی کەر– ئاهەنگتان سازکرد با کاریك بێ‌و لەپیناو خۆشەویستی خۆتان‌و خۆشەویستی من‌و یادی مندابێ..

زارا ئاوای گوت...

سروودی مەست

١

بەدەم قسەکردنی زاراوە میوانی ئەشکەوت دوابەدوا هاتنە دەرێ‌و خۆیان دایە بەرهەوای رەوان، زارا قۆلی دزیوترینی جیهانییانی گرت‌و بردی تا دیمەنی شەوگار و تاڤگە زیوینەکانی بەرتریفەی مانگە شەوی لەنزیك ئەشکەوتەکەیەوە پیشان بدا. ئەو پیرانە بەگەلە لەبەردەم ئەوتاڤگانەدا بەدلنەوازی‌یەوە راوەستان‌و بەخودی خۆیان دەنازی، ئەوجا زارا لەدلی خۆی‌دا، دەی گوت: ئیستا بەهۆی بینینی ئەو بەرزە پیاوانەوە زۆر بەکەیفم!

ئەوەی بەدریژایی ئەو رۆژە روویدا کاریکی هیجگار سەمەرە بوو: کە دتیان ئەوا دزیوترینی جیهانییان کەوتووەتە وشەچەنی‌و بۆلە بۆل بەشکو گفتی خۆی پێ دەربڕێ. دەمی ژەنی‌یە بابەتیکی هیندە خەتەرناکەوە هەناوی گویگرەکانی پێ هەژاند. گوتی:

برادەرینە ئەمە بۆ یەکەم جارمە کە لەیەك رۆژدا هەموو ژیانمی تیدا بەرمەسەر، ئەوەندەم بەسە کە جەژنیکی ئاوا لەتەك زارادا– فیری زەوی خۆشویستنم بکا، ئیستا دەتوانم بەمەرگ بلیم: ئائەمەیە ژیان‌و زیندەگانی ؟.. کەواتە جاریکی دیکەش بم گیرەوە بۆ جەرگەی ژیان.

گەلى برادەرينە! ئەوە بۆچى وەك من بەروى مەرگدا هەڵ ناشاخين: (ئا ئەمەيە ژيان؟ کەواتە لەپيناو خۆشويستنى زارادا جاريکى کەش بمان ژينەرەوە). ئەوا نيوە شەو لاى کردەوەو دزيوترينى جيهانييانيش ئاواى گوت.

پياوە بەرزەکان لەم حەلەدا هەستيان پێکرد لەسەر دۆخى جارانيان نەماون و گۆراون و خەريکن چاکەوەبن، زانيشيان زارا کارى تيکردوون و گۆريونى؛ ئيدى بەخۆشەويستى و ريزەوە کەوتنە لەپەدەست ماچ کردنى زارا.. هەنديکيان پيدەکەنين و بريکيان دەگريان، کۆنە جادووگەريش بەکەيفەوە هەلى دەخستەوە؛ لەوەدەچوو باش مەست بووبێ، چۆنى لى بليين دواى تەوەزەلى -مەستى ژيانى تازە بووە، هەنديکيش وادەگيرنەوە ((کەرەکە)) بەشەرابى دزيوترينى جيهانييان سەرخۆش بووەو کەوتووتە هەڵ تيزان و سەما دەش بێ لەبەرئەوەبێ کارەکە گرنگ نەبێ و رووداوە گەورەکانى ئەو سەردەمە بەسەر کاروبارى کەرەکەدا تێ پەرى بووبن.

ئەم گوتەيەش يەکيکە لەدەق نيشان و ئايەتى زارا:

((دەبێ ئەمە چ بايەخيکى هەبێ!))

٢

کاتێ دزيوترينى جيهانييان ئەو گفتانەى دركاند زارا شلەژابوو؛ چونکە زمانى لە کليلە چووبوو، ئەژنۆى دەلەرزين و چاوەکانى نيشتبوون، کێ بزانێ چى بەدلدا هاتووە، لەهەڵ کشان و داکشانى بيرکردنەوەدا گورى دەبەستەوە بداتە شەقەى بال و بۆ دوور هەل بروانێ و لەترۆپکەوە بەسەر جووتە دەرياد ا بروانيتە خوارێ. تۆ بيژە: هەوريکى چروگرژبوو بەنيوان زەمانى رابووردوو داهاتوودا تێ دەپەرى.

بەرزە پياوەکان لەدەورى زارا کۆبوونەوەو قۆليان بۆ کردە پالپشتى تابەخۆى ئاوزاو ئاهيکى پيدا هات ئەوجا بەمقۆ مقۆوە کەوتنە پيدا هەلدانى، بەلام ئەم کرکەى ليوە نەهات، وەك کەسيك هەست بۆ دەنگيك رابگرێ تێراماو قامکيکى نايە بان لچى و هاوارى کردنێ: ئا-وەرن!..

کەبيدەنگى بالى بەسەردا کيشابوون لەدوورەوە زايەلەيەك دەنگى دايەوە.. زارا و کۆمەلەکەى گوێ قولاغ بوون.. ديسان پەنجەى نايە بان لچى و بۆ دووەم جار گوتى:

-وەرن و .. وەرنەوە.. ئەوا نيوەشەو داهات. ئاهەنگى قسەى گۆرا.. بەلام لەهەڵويستى خۆى دامايەوە، خامۆشى بەقورسى داىگرتن.. بەکەرودالەوە تۆ بلێ بە

ئاشقە مارەوە سەرجەمیان کپ بوون.. دنیا خامۆش بەئەشکەوت و مانگی رەنگ زەردەوە.. شەوگاریش بەبێ چرپە هەروا بەماتی مایەوە.

بۆ جاری سییەمی قامکی نایەوە بان لچی و گوتی:

وەرن و.. وەرنەوە، ساتی خۆی نزیك بووەتەوە.. دەی وەرنەوە لەشەودا خۆمان نوقم بکەینەوە.

٣

ئەی بالاّ پیاوینە! ئەوا نیوەشەو داهات. چۆن کۆنە زەنگ زایەلەی خۆی بەگویدا چپاندم منیش ئاوا لەتەکتاندا- دەچپینم.

بەدلسۆزی و سامیکەوە لەگەلتاندا راز دەگرم کەکۆنە زەنگی نیوەشەو چپاندی بەگویمدا. کۆنە زەنگیکەو هیچ مرۆڤیك هیندەی ئەو تەمەن دریژ نەبووە.

نیوەرووکی پیرەزەنگ لەدلی باوانتانەوە دەکەویتە لیدان و ساتی نیوەشەو دەخاتە پرمەوە هەنکە، پیکەنینیش بۆ جەرگەی تاریکستان رەوانە دەکا.

گوێ بگرن! برێ شت بەرووناکی نیوەرۆ ئاشکرا نابن.. بەلاّم لەم (سات)ەدا کەهەوا فینکەو هەراو هوریای دلاّن دامرکاوەتەوە شتەکان بۆخۆیان رازدەگرن و لیکدی دەگەن و رادەخزینە ئەو گیانە رەهایانەی دریژە بەرابواردن و شەوارەی ئەدەن.. ئەوجا گوێ بگرن بۆ هەنکەی ساتی نیوەشەو کەچەندە دیرین و قوولە!

((ئەی مرۆڤ! ئاگات لەخۆت بێ؟!))

٤

وای بۆ خۆم! دەبێ زەمانە بەکوێدا تەشەنەی کردبی؟ لەوانەیە خۆی دزیبیتەوە بۆ ناخی بیرە بێبنەکان؟! ئەمە دنیایەو خەوی لیکەوتووە.

خاکەسار خۆم! گویم لەسەگ وەرەو چاوم لەتریفەی مانگەشەوە. بمرم باشترە نەوەك ئەوەی لەنیوەشەودا لە دلم چەسپیوە بۆتانی دەربرم.

-ئیدی بۆ خۆم مردمو برامەوە!

ئەی جالجالۆکە بۆچی دەوری من دەتەنی؟ وادیارە داوای خوینم لی دەکەی؟

خاكەسار خۆم! شەونم دلۆپ دلۆپ دەبارێو (سات) نزيك دەبيتەوە، ئەوساتەی تييدا هەلدەلەرزمو دەمكاتە شەختە. ئەوساتەی يەكبينە دەپرسێ: ((كێ بەسەر ئەمەدا زات دەكاو بويرە؟.. كێ دەبيتە سەروەری هەموو جيهان؟.. كێ لەخۆرازی‌يەو دەتوانێ لەسەرجەمی رووبارەكان رابخورێو بلێ: ((رووبارەكان! ئادەی بەكەيفی من ئۆغر بكەنو لە نەخشەكەم لامەدەن؟))

ئەی مرۆڤی بالاّ! ئەوا سات نزيك بووەتەوە؛ تۆش وشياری خۆت بە، ئەم گوتەيەم بەرەورووی گوێ سووكو تۆيە.

-دەبێ نيوەشەو لەناخی خۆی‌دا چی بلێ؟!-

٥

من بردەی ئەويمو گيانيشم هەموو رۆژێ سەما دەكا! ئەرێ پيم ناليی كێ دەبيتە سەروەری جيهان؟

ئای داخەكەم ! ئەوا مانگ نوورانی بوو.. هەواش كپ و هيمن، ئايە دەتوانن بۆ بلندانی بدەنە شەقەی بالّ؟ هەرچەندە كەوتنە سەما .. بەلاّم لاق نابيتە بالّ.

ئەی هەلپەركێ زانەكان! تافی كەيف خۆشی رابووردو شەرابەكەش ترشا.. لەم لاوە كاسەی شەراب بەتالو لەولايشەوە چپەو رازی گۆرستانە!

ئەوە چيتانە! بۆچی لەفريندا نەگەيشتنە بلندانی؟.. ئا لەبەر ئەوەيە كە گۆرستان هاوار دەكا: ((مردووەكان رزگار بكەن، بۆچی شەوگارمان نابريتەوە.. تۆ بليی بەتريفەی مانگەشەو مەست بووبين؟!

ئەی بالاّكان! وەرن گۆرەكان قوتار بكەن..

ئەوە چيتانە! بۆچی مردووەكان راناپەرينن؟.. مردووخۆركەكان مربوون، ئيدی بەسيانە! ئەوا سات هاتە بەرەوە، نزيك بووەتەوە. بەردەوام زەنگەو دەزرنگيتەوە.. دليش بەسوكايەتی‌يەوە هەراس فرێ ئەداتە دەرەوە، مۆرانەی دليش پەردەی دادەوەشينێ.

-ئەی هاوار! ئەم جيهانە چەندە بێ بنە.

٦

ئەی ((تار)) لەگەڵ تۆمە! فرە حەزم لەژێ ئاوازەکانتە.. هەر دەلیی لەدوورەوە بلند دەبنەوە.. زایەلەی زەمانی رابووردوون و لەرۆخ رووباری دلدارییەوە بەرز دەبنەوە!

ئەی زەنگ! تۆ بریتی لە -تار-ی دلتەزین، خەمەکانی باوان و پیشینان هەموو دلیان کوتایتەوە، زەمانەش بانگەوازی تۆی پێ گەیاندو حەملاندی تا بوویتە پاییزە زیرینەیەك وەك دلە تەنیاکەی من، دەنگت بوو بەگفت و قسە، خودی جیهانیش گەیی بەچەشنی ئەو هیشووانەی ماتەیان داوەو رەش دەچنەوە.

جیهان دەیەوێ کفنی شادی بەباڵای خۆی ببڕێ و بمرێ.

ئەرێ باڵا پیاوەکان! بۆچی ئەو بۆنە خۆشەی لە پەنهانییەوە دێ هەلی نامژن؟.. ئەگەر نازانن ئەوە بەرامەی ئەبەدە.. بۆنی کۆنەشەرابی بەختەوەری یە .. بەڵێ بەختەوەری کەیل کە بەتاسەی مەرگەوەیە، لەنیوەشەودا بەدیلانیوە تێ هەڵ دەکا:

((جیهانەکە قووڵە.. جیهانەکە لەوەش قولترە کە رۆژگار گومانی پێ دەبرد)).

٧

دەلیم گەرێ.. لیم گەرێ! ئیستا جیهانەکەم رەخساوە ئەی رۆژ-نهار- و گەوج و مۆن وازم لێ بیرە.. لەوە پاکیزەترم دەستی تۆم وێ کەوێ.. ئەی رۆژی برالەی شەو ئەوە نییە ساتی نیوەشەو لە تۆ بەشەوقترە!

پیویستە پاکیزەکان سەروەری جیهان بن؛ چونکە بەهیزو نەناسراویکن گیانگەلێ نیوەشەو- کەتیشکی نوور دەپژینن- خۆیان تیدا مت داون و لەرووناکییەکانی چیشتەنگاو قوولترو پرشنگدارترن.

ئەی چیشتەنگاو.. نیوەرۆ تۆ بەلاولۆمدا دییت و دەورەی بەختیاریم دەدەی؛ چونکە لەمنی تەنیادا کانی ئەو گەنج و خەزنانەت دەست دەکەوێ کەلەبن نایەن.

ئەی جیهان! ئەوە داوای من دەکەی؟.. لەگەڵ ئەوەشرا نەجیهانیم و نەئاییینیم و نەخوا پەروەرم؟

بەکو چ رۆژیکی قورسەو چ جیهانیکی گرانە!

بابەریبەریی من دەستەکانت بەرێ کەون.. برۆن پەلاماری بەختیاری قولتر بدەن، پەلاماری بەدبەختی قولتر بدەن، برۆن دەست بەسەر خواوەندەیکدا بگرن.. ئیدی وازم لێ بیرن بابرۆم بەفەرمانی خۆمەوە.

ئەی رۆژ! بەختەوەریم قوولەو بەدبەختیشم هەر قوولە.. بەڵام نەخواوەندیکمو نە دۆزەخی خواوەندیکم.

ئای کە ژانی ئەم جیهانە قوولە!!

٨

ئەی جیهانی سەیرو سەمەرە! ئازارەکانی خواوەند لەئازارەکانی تۆ قوولترن، تۆ پەردەرە ئازارەکانی خواوەندو لاقەی من مەکە. مـن کـەمانیکمو لەدەنگـە ژیکانمـەوە جادووکاریو شیرینبارانە.

من تاری نیوەشەوم.. زەنگیکمو کەس لەبەیانو دەربرینم تێ ناگا.. زەنگیکمو لەبەردەمی کەردا وەزمان دیم.. ئەوا من دەی بیژم کەچی ئیوەی بالا تیناگەن.

ئیدی کار لەکار ترازا، لاویتی لەتەك عەسرو نیوەرۆدا خۆیان پیچایەوە، کاتی ئیوارەیەو شەو و نیوەشەو هاتنەبەرەوە.. لەلایەکەوە سەگەو لەلایەکەوە بایە هەردووکیان حەپوولوورەیانە!

با دێ.. لەمن بادێ..[٤٩]

وەك سەگ دەنووسکینێو دەحەپەینی..

.. با دێ دەنگی کەرەبادێ..

ئای چۆن دەلەرفینێو دەحیلکینێ..

بەگیانەوە لەنیوەشەودا دەنیخینێ

***

تۆ بلیی شاعیریکەو بەد مەست بووە.. سنووری نەشەی بەزاندووەو بیخەوی دای گرتووە.. ئەو کۆنە سەعاتە لەنیوەشەودا وازیی بەئازارەکانی دەکا.. دیسان دەستبازی لەتەك خۆشییەکانی دەکا، خۆشی لەکاتی تاوساندنی ئازاردا گەلی لە ئازارەکە بەتینترو قوولترە.

ئەی دارمیو دلرەقانە شەقەبرم کردیو دلۆپ دلۆپ خوینت تکا، کەچی هیشتا سەنا خوانمی؟

---

[٤٩] دارشتنی ئەم کۆپلەیەم خستە سەر شیوە هۆنینەوەی –لاوکی دەرویشی عەبدی، کە ئیستاش لەبیرمە لەسالی ١٩٤٩ داهیشتا خەتم نەدابوو خوالیخۆشبوو مەلا حوسەینی جەلکی لاوکەکەی بەم سەربەندە دەست پێ دەکرد (بادێ.. لەمن بادێ.. دەنگی مەترەلۆسان دێ.. هتد)) بەهەمان کاریگەری منیش دەم لاوژاند.

دڵ ڕەقيـى مـن كـەيل و مەسـتە، ئـەی چـۆن ئـاوا ستايشـت بـەرەو ڕووی بـاوەش دەكاتەوە؟!

گويم ليتە كەدەليی: هـەر شتيك ڕەخسـاو گـەيی داوای مـەرگ دەكا. كەواتـە سـەد ئافەرين لەداسی ڕەزەوان! ئەو شتەی چنگ لەزيندەگانی گير دەكا هيشتا نەكاملە.

ئەوەش ئازار كەبەنەفسی خۆی دەلیٚ:

ڕابوورەو مەمينە. بەلاّم ئازار زەدە داوای ژيـان دەكا.. بەتەمايـە بگـاو كـەيفی سـاز بی و پر هەوەس و ئارەزوو بیٚ.. بەتاسەی شتی ڕوونترو دوورتـرو بـالاترەوە بـیٚ، بـردە باری ژان و ئازارەكان هاواردەكا: ((بەتەمای ميراتگرم و وەجاخم ڕوون بیٚ.. ئامانجيشم ڕۆلەكانمەو خۆم نيە.)) كەچی (خۆشی) نـە داوای جيگير دەكاو نـە داوای زارۆ دەكا. ئامـانجی خۆشـی/ تـەنيا زاتـی خۆيـەتی، تاسـەی نەمرايـەتی دەكـا. ئارەزوومـەندی ئەوەيـە شتە ڕۆيشـتووەكان سـەر لـەنویٚ بگەرينـەوە. چـارەی ئـەو شـتەی دەویٚ كـە لەزاتی خۆی بچیٚ و تا ئەبەد ئارام گرتووبیٚ.

هەر ئازارەو دەليی:

ئەی دل! تيك بشكیٚ و خوين بتكينە،

ئەی لاق! برۆ بقاچينە..

ئەی بال! بەرەو بلندانی ڕەهابە.. بەرەش و بلاّوبە.

تۆش لەخۆتدا هەر ژانی و هەر ئازاری،

پيرە دلەكەم! ئازارەكانت پيت دەلين: تیٚ پەڕەو كۆتابە !

كەواتە –بۆ هەمان كار– ڕاپەڕەو خۆت گورجەوەكە.

١٠

ئەریٚ بالا پياوينە! دەبیٚ بەچيم بزانن؟

ئايە پيغەمبەرم يان دردۆنگم يان مەستم يان خەونگيرەوەم يان هيچيان نيم و

زايەلەی زەنگی نيوەشەوم؟

ئايە شەونمم؟

نەخير بخوريكم لە ئەبەدايەتی‌يەوە سەردەكەم!

گوايە نەتان بيستووە، يان هەستتان پیٚ نەكردووە كە جيهانی من ڕەسيوە؟

نیوە شەویش ئەوا هەر نیوەرۆیە .ئازار لەزەتەو نەفرین بەرەکەتەو شەو خۆری درەخشانە!

دوورکەونەوە ! با نەلین ئیوە گوتووتانە: کابرای دانا پەتیارەیە.

ئەگەر هەستتان بەکەیف خۆشی کردبێ دیارە هەستیشتان بەپەژارە کردووە، تیکرای شتەکان زنجیرەن.. بەیەکدا چوون.. سەرجەم دلخوازی یەکدین.

ئایە تامەزرۆی ئەوە نەبوون کە -یەك جارە- بە دووجارە بگەریتەوەو قریوەی ئاسوودەتان بۆ لەزەتیك کردبێ ئەویش بۆ سەردەمیکی رۆژگار و چاوترووکانیك بووبێ؟!

بەو ئاواتەوە حەزتان لەوە بووە تیکرای شتەکان بگەرینەوەو زنجیرەبن، پیکداچووبن، دلخوازی یەکدی بن. ئەی نەمرینە! ئاوا جیهانەکەتان خۆشویستووە، خۆشویستنەکەشتان ئەبەدی بووە. ئیوە بە ئازارەکانتان گوت: کۆتایی بەخۆیان بهینن کەچی هاوارتان کردنێ بگەرینەوە؛ چونکە هەموو خۆشایەتییەك نەمرایەتی دەخوازێ.

١١

لەزەت و خۆشییەکان نەمرایەتی بۆ هەموو شتیك دەخوازن: ئەوەتان پیکەوە هەنگوین و ترشاویان دەوێ.. ساتی مەستانەی نیوەشەویان دەوێ.. گۆرستان و فرمیسك بارانی پرسەی سەر گۆریان دەوێ.. نووری زیرینی خۆری دەمەو ئاوابوونیان دەوێ.

هەرشتیك لەزەت بە بەعەزرەتیەوە نەبێ گەلی لەئازار برسی و تینووترە، ئەو نهینی و نایابییەی لە لەزەت و خۆشایەتیدا هەیە لە ئازاردا نیە.. خۆشایەتی هیندە خۆپەروەرە ددان لەخۆی بەرنادا، ویستیکەو لە ئەلقەیەکی بێ جەمسەردا رەنج دەدا، خۆشویستن و خۆش نەویستنی ویکرا دەوین.. بەگوشادیی خۆیەوە دەنازێ: شتێ دەبەخشێ و شتێ فری دەدا کە لەوسەرەوە بەرقەبەری بەرابەر دەبیتەوە.

ئەو لەزەتەی بەخۆنازە تاسەی ئازارو هەڵ پرووکانی نیو دۆزەخ دەکا.. مەیلی ریسوایی و هەموو شتیکی شیواو دەکا: بەتینویتی ژیانەوە گردەگرێ. لەم جیهانەشدا ژیانتان لی پەنهان نیە.

باڵاینه! لەزەتی بەختەوەرو هەڵ چوو تاسەتان دەكا.. ئەی سەرنەكەوتووان! لەزەت بەپەرۆشی ئازارەكانتانەوەیە؛ لەزەتی ئەبەدیش هەمیشە حەزی لە هەموو تەقەلایەكی سەرنەكەوتووانەیە. كە داوای ئازار دەكا داوای زاتی لەمەر خۆی دەكا.

ئەی دڵ ! تیك بشكێ؛ تۆی لەزەت تۆی ئازار.

باڵاینه! فیربن: لەزەت نەمری خوازە.

لەزەت بۆ سەرجەمی شت نەمری دەخوازێ.. نەمری!

ئا ئیستا فیری سروودەكەم بوون؟.. ئەرێ لەكاكلەی تێ گەیشتن؟

كەواتە ئەی باڵاپیاوینە! راخزین و ئەم سرووده بلاویژنن.. ئەوە سروودی منەو ناونیشانەكەی بریتی‌یە لە ((جاریكی دیكە)) ماناكەشی : ((تا هەتایە)).

هەمووتان سروودی زارا بچرن

ئەی مرۆڤ! وریابە.

"ئەوە نیوەشەو چی دەلێ؟

"لەمیژە وەنەوزەكوتەمەو خەوالووم

"ئا ئیستاش لەنوینی خۆمدا بەئاگادیم

"جیهان بەتەواوی قولە

"لەوەش قوولترە كە رۆژ باوەری پییەتی

ئازارەكانیش قوولن

لەزەت لەئازارەكان قوولترە

ئازار دەبیژێ: فلانی رابوورەو كۆتابە

بەلام هیچ لەزەتیك نیە داوای نەمرایەتی نەكا

ئەو نەمرایەتی‌یەی دوایی نایە .. دوایی نایە!!!

هەرەشەكەر

لەبەیانی رۆژی دوایی‌دا زارا لەسەر جیگاكەی راستەوەبوو. پشتینی لەسەر كلۆتان بەستو بەگەرموگوریەكەوە لەئەشكەوتەكەی دەرپەری. هەر دەتگوت ئاسكیكی سركەو لەودیو هەورانەوە سەری پیوە ناوە.

جاران ئاسا، راسا و لەتەك خۆردا کەوتە رازان:

ئەی گلینە چاوی درەوشاوە بەنووری کامەرانی! دەبێ خۆش هیوا بووبی؟.. ئەوەتای ((ئەگەر چی بۆ خۆشت نەبێ)) رووناکی دەبەخشی؟!

ئەرێ ستارە گەورەکە ! ئەوە نابیتە زەحمەتی شکۆمەندی کە دەربکەوی‌و ئەوانەی ئارام گرتووی شوینی خۆیانن رووناکیان بکەیتەوە.. ئیدی نووری خۆت بەسەر هەموو جیهاندا پەرواز بکەی؟!

من لەخەو راپەریم.. بەڵام ئەو باڵاپیاوانە هەروەها لە پرخەی خەودان، تۆ بلیی بەراست هاوریم بن؟.. نەخیر ئەو مرۆڤە باڵایانە نین کە لەم کیوانە بەتەمایانم!

گەرەکمە سەرلەبەیانیان دەست بدەمە کار کەچی ئەوانە لە بانگەبانگی سبەینانم بیئاگان‌و زرمەی پێیەکانیشم لە گزنگ کەوتنا وریایان ناکاتەوە!

لەغارەکەی مندا پاڵ کەوتوون، خەونەکانیان بەسروودی نیوە شەوانەی من ئاواشتە دەبن کەچی گوێیەکانیان بۆ بیستنی وتەکانم هیندە سووکەلە نین!

زارا هەلەوگیری رازی خۆی بوو، خۆریش بەئاسۆوە پێ هەڵ دەزنا. لەناکاو قیژەی هەلۆکەی لەبەرزایی‌یەکانەوە بیست، ئەوجا گوتی: دیارە هەر لەتەك خۆمدا ئاشقە مارو هەلۆکەم بیداربوونەتەوە کە لەدەمەو گزنگدا ستایشی خۆر بکەن، هەلۆکەشم بەچنگی خۆی بکەویتە راوکردنی نووری تازە. من گیانداری راستم خۆش دەوێ، بەڵام دەبێ پیاوە راستەکانم لەکوێ بن؟

لەوکاتەدا زارا وای هەست پێکرد پۆلە باڵندەکان بەگرشەوە و بەدەوریەوە بالیان گرتووەتەوە.. وای هەست پیدەکرد لە ژیکەوانی دوژمنەوە تیرە باران دەکرێ.. لیکی دەدایەوە: هەبێ و نەبێ ئەو ئاژنین‌و چووزاندنەوەیە بریتی‌یە لەگەمەو دەستبازی‌و دولبەران لەگەڵ خۆشەویستی تازەدا.

بەسەرسامی‌یەوە لەدلی خۆیدا ئەی گوت:

فلانی! دەبێ چی بەئازاری هینابم؟

بە پاریزیکەوە لەسەر تاشی دەم ئەشکەوتەکەی رۆنیشت،ئیدی کەوتە دەست راوەشاندن لەو مەلانەی وروژمی پر بەزەییان بۆ دەهاورد، هەستیشی بەوە کرد ئەوا لەپی دەچن بەکولکی یالی‌یەکدا.. هەر ئەوەندە دەستی وێ کەوت نرکەی شیریکی بیست.. نرکەیەکی پرسۆزو میهرەبان.

زارا هاواری کرد: زایەلەی هەرەشەو وریابوونەوە بەرزوەبوو! هەستی بەهێزیك کردو دلی خستە ئەوباری دی، کەچاوی کردنەوە دیتی جانەوریکی کەتەی رەنگ زەرد لەبەردەمی پالکەوتووەو سەری ناوە بەئەژنۆکانیەوە، لەسەگیك دەچوو کۆنە خاوەنەکەی دۆزیبێتەوەو بەدیاریەوە کلکەسوتێ بکا.

پۆلە کۆترەکان بەدەوری زارادا چەرخەیان دەکرد، هەر ئەوەندە سەر بالی کۆتریك بیدایە لە لووتی شێرەکە بەواق ورمانەوە سەریکی بۆ رادەوەشاندو لەپێکەنین دا بینی دەگرت

لەئاقار ئەم دیمەنەدا زارا تەنیا ئەم وتەیەی لەدەم هاتە دەرێ: ((ئەوا رۆلەکانم نزیك بوونەوە)) ئیدی لەبێ دەنگیدا نوقم بوو، هەستیشی پێ کرد باریکی قورسی لەسەر دڵ لاچووە.. فرمیسکەکانی رشتن‌و لەسەر لەپەدەستەکانی جۆرراو گەیان بەست، سەری لەوە سوورمابوو هەرچی لەدەورەی بوو جوولەیتێ نەکەوت!

کۆترەکانیش بەسەر شانوملیەوە دەنیشتنەوەو وازییان بەموو سپی‌یەکانی دەکردو سۆز بارانیان دەکرد، شێرەکەش پەیتا پەیتا فرمیسکی داچۆراوی سەر لەپەدەستەکانی دەلستەوەو لەسەرخۆ بەنەوازشەوە دەی نرکاند.

ئەم هەڵ ویستە درێژەی خایاند.. لەوانەیشە نەی خایاندبێ چونکە ئەو جۆرە هەلویستە لەسەر زەوی کات‌و زەمانی بۆ نیە .

لەم کاتەدا بالاپیاوەکان لەخەو گاراپەرین‌و خۆیان کۆکردەوە بۆ لای زارا دەرکەون بەیانی‌یە سلاوی لی بکەن.. بەلام هەر ئەوەندە سەریان لەزاری ئەشکەوتەکە وەدەرنا، شێرەکە بەنرکەوە هیرشی بردنێ، بەهاتوو هاوارەوە ئەترەشیان چوو، ئیدی بەدوا کشانەوەو لەبەرچاو گوم بوون.

شپرزانە زارا لەشوین خۆی راپەری، قەدەریك بە چوار لای خۆیدا روانی‌و دەی گوت‌و دەی گوتەوە: یاران! چی روویدا.. چیم بیست‌و چیم بینی؟ کەهاتەوە سەرخۆی‌و رووداوەکانی ئەو رۆژەی لی روون بوونەوە، ریشی پەنجە شانە کردو گوتی:

دوینی بەیانی لەسەر ئەم گابەردە رۆنیشتبووم‌و نجومگەرەکەم لی هاتە پیش‌و بۆ یەکەم جار هاواری فریام لی بیست. بالاپیاوینە! ئەو هەوالەی دوینیکە نجومگەرەکە پیی راگەیاندم تەنیا هەوالی سەرنەکەوتنی ئیوەبوو، لەبەر ئەوەی خاوەنی ئەزموونم

خەريك بوو بم هينيتە لاتان كە پيى گوتم: ئەی زارا! بۆ ئەوە هاتووم بت خەمە دووايين هەلەی خۆتەوە.

سەبارەت بەگوتەی (دووايينەی هەلەكانت......) بەرقەوە دايە قاقای پيكەنين، لەبەر خۆشيەوە دەی پرسی::دەبێ چ شتيك بی ئەم هەلەيەی بۆ هيشتبمەوە؟!

ديسانەوە لەسەر گابەردەكە ريك هات نوقمی بيركردنەوە بوو، خيرا راپەری و قريواندی:

((ئەوە بەزەيی و ميهرەبانی‌يە.. بەزەيی و ميهر بۆ پياوە بالاكانە). پۆلا ئاسا سەختی بەرووخساريەوە ديار بوو، گوتی:

((ميهرەبانيش زەمانی خۆی هەبوو))

دەبێ بەزەيی و حەزو هەوەسی من چ بەهايەكيان هەبێ؟.. خۆمن بەختياری خوازنيم، ئەوەی بۆی دەرەتيم فەرمانيكەو خستوومەتە بەر ويستی خۆم.

ئيستاش كە شير هاتووتە پيشەوە بەلگەی نزيك بوونەوەی رۆلەكانمە.. بەچاو خۆشمەوە گەييوم و كاتی خەزانمە.

ئا ئەوە شەفەقەو لەكازيوەی منەوە دەردەكەوێ.. ئەی نيوە رۆی مەزن! سەرانسەر نووری خۆت برژينەو بپرژينە.

ئا لەوسەردەمەدا كە بەويستی توند تۆلەوە ئەشكەوتەكەی بەجێ هيشت.. وەك خۆری بەيان كەلەوديو هەورانەوە دەربكەوێ:

((زارا ئاوای گوت))

كۆتايی[٥٠]

---

[٥٠] لە چاپی بيروتداو لە ل-٣٥-وە پاشكۆيەكی هەيە لەسەرەبرشتی ياداشتەكانی فريدريك نيتشە، بەشە بەخۆم بەپيويستم نەزانی رەگەڵ ئيرەی بخەم.هەر وەك لەهەندێ چاپی دوايينەدا (چاپی بابل) ئەو پاشكۆيەيان پەراندووە.

ئالانی

١٩٩٠/٨/١٥